

MÁRIA IVANICS – MIRKASYM A. USMANOV

Das Buch der Dschingis-Legende (*Däftär-i Čingiz-nāmä*)

I.

Das Buch der Dschingis-Legende
(*Dāftār-i Čingiz-nāmā*)

Redigunt

MARIANNE BAKRÓ-NAGY

ÁRPÁD BERTA

PÉTER HAJDÚ

ANDRÁS RÓNA-TAS

Das Abbildung auf der Titelseite stellt Alan-qoa in der Šu'b-i pänjgānā (Baysunğur Album, Topkapı Sarayı Müzesi № 2152, fol. 42a) vor, entnommen dem Aufsatz von Togan, Z. V. (1962) The Composition of the History of the Mongols by Rashīd al-Dīn, Central Asiatic Journal 7, 60–72.

Published by the Department of Altaic Studies, University of Szeged

Printed by Quality Print, Szeged, Hungary

ISBN 963 482 576 1

ISSN 0133 4239

MÁRIA IVANICS – MIRKASYM A. USMANOV

Das Buch der Dschingis-Legende (*Däftär-i Čingiz-nāmā*)

I.

(Vorwort, Einführung, Transkription, Wörterbuch, Faksimiles)

Szeged 2002

Die Herausgabe des Dschingis-name wurde durch die materielle Unterstützung vom Programmbüro des Ungarischen Fonds für Wissenschaftliche Forschung OTKA (Project No. T 034668) ermöglicht.

Inhaltsverzeichnis

Vorwort	1
Einführung	9
Literaturverzeichnis	25
Transkription	29
Wörterbuch	95
Faksimiles	205

Vorwort

Das Buch der Dschingis-Legende, *Däftär-i Čingiz-nāmā* nimmt unter den Quellen, die auf Wolga-Tatarischer literarischer Sprache des 16.–18. Jahrhunderts geschrieben wurden, einen besonderen Platz ein. Dieses anonyme Werk verdient sowohl der Form als auch dem Inhalt nach eine außerordentliche Aufmerksamkeit. Seiner Gattung nach handelt es sich um eine folkloristisch-literarische Schöpfung, um eine Sammlung einiger selbständiger Erzählungen, deren Sujet auf die epischen Werken (*dāstān*) voriger Jahrhunderte zurückgeht. Gleichzeitig gehört es auch zu den bedeutenden literarisch-historischen Leistungen, die die fragmentarischen Reliquien des Wissensstandes über die Vergangenheit bezeugen. Darin widerspiegelt sich der Zustand des historischen Denkens bei den Tataren des Wolga-Ural Gebietes in der Epoche der ost-europäischen Chanate, angefangen von der Zeit der Entstehung des Reiches Dschingis Chans, über den Untergang von Bulgar und der Goldenen Horde, bis zum Fall Kazans, es umfasst also einen Zeitraum vom 13. bis 16. Jahrhundert und teils auch noch danach.

Obwohl einige Teile des Buches der Dschingis-Legende unter verschiedenen Titeln in dem ersten Viertel des 19. Jahrhunderts schon der wissenschaftlichen Turkologie bekannt waren (siehe Veröffentlichungen von I. Hal'fin, H. M. Frähn, K. Fuks), sogar auch der ganze Text am Ende desselben Jahrhunderts nach einem Manuskript herausgegeben wurde, entstanden die ersten, mehr oder weniger qualitativen russischen Übersetzungen einiger Kapitel erst im ersten Drittel des 20. Jahrhunderts. Mit der vielseitigen Erforschung des *Däftär-i Čingiz-nāmā* wurde in den 1960er/70er Jahren von einem der Herausgeber dieser Edition begonnen.¹ Es soll bemerkt werden, daß der Schwerpunkt seiner Forschungen auf der Bearbeitung der tatarischen historischen Literatur des 17.–18. Jahrhunderts

---

¹M. A. Usmanov: Tatarskije istoričeskije istočniki XVII–XVIII vv. „Sbornik Letopišej“, „Daftar-i Čingiz-name“, „Tavarih-i Bulgarija“, „Tatarskije sadžara“, Kazan', 1972. [Tatarische historische Quellen des 17.–18. Jahrhunderts. „Sammlung der Annalen“, „Das Buch der Dschingis-Legende“, „Geschichte des Landes Bulgar“ und „Tatarische Genealogien“]. Bibliographie 97–133 S.

lag und mit der Erschliessung und Einstufung von verschiedenen handschriftlichen Überlieferungen auch der ursprünglich, von dem anonymen Autor gegebene Titel des Werkes als *Däftär-i Čingiz-nāmā* 'das Buch der Dschingis-Legende' rekonstruiert wurde.

Es wurde festgestellt, daß die Forscher (Ch. Rieu und A. Rahim), die dieses Werk beiläufig auf das 17. Jahrhundert datierten, recht hatten.² Bei einer Inhaltsanalyse des *Däftär-i Čingiz-nāmā* stellte es sich heraus, daß eben die politischen und religiösen Ereignisse,³ die sich in der Mitte des 17. Jahrhunderts und in den darauffolgenden beiden Jahrzehnten im Osten Russlands (unter den Tataren und Baschkiren) abspielten, den Grund bildeten und den eigentlichen Anstoß für die Zusammenstellung der Erzählungen gaben. So ist es anzunehmen, daß diese epische Sammlung schon in den 1680er Jahren auftauchte.

Was den Namen des Autors betrifft, ist uns nichts bekannt. Eine inhaltliche Untersuchung hat aber aufgezeigt, daß der Verfasser nach seiner Bildung und Auffassung her eher ein profaner als geistlicher Mensch war. Er entstammte, wie man es nach den Angaben des Textes beurteilen kann, den Abkömmlingen der Bewohner der bulgarischen Stadt Biljar, die nach der Zerstörung ihrer Stadt durch Timur zu der Mündung des Flusses Zäy (südlich von dem unteren Lauf des Flusses Kama, heute Bezirk Zajinsk der Republik Tatarstan) übersiedelten. Darauf weisen solche sprachlichen Wendungen im Texte hin, wie z. B. die Verwendung des Verbes *ketmāk* 'gehen, weggehen', wenn es um die Übersiedlung des älteren Sohnes Ĵadaš, eines Begs aus Biljar, namens Insān auf die gebirgige Seite, also westlich von der Wolga geht. Hinsichtlich aber des jüngeren Sohnes von Ĵadaš, namens Ihsān, der nicht nach jenseits der Wolga übersiedeln, sondern in die alte Heimat seiner Vorfahren zurückkehren wollte, wird das Verb *kelmāk* 'kommen', also der gedankliche Gegensatz des vorigen, verwendet.⁴

Das folkloristisch-literarische *Däftär-i Čingiz-nāmā* tritt als mehrschichtige Komposition in Erscheinung und ist von der Krisis der historischen Tradition Gattung bei den Tataren des 17.–18. Jahrhundert geprägt. Außer der Geschichtswissenschaft kann es auch das Interesse der Philologie, also der

²Rieu 1888:281–282. Die Forschungsergebnisse von A. Rahim sind unveröffentlicht geblieben und sein Nachlaß wird im Institut für Linguistik, Literatur und Kunst der Akademie der Wissenschaften Tatarstan unter der Signatur Fond 18, Opus' 1, N. 6. S. 10. verwahrt.

³Usmanov 1972:107 und 121–124

⁴Usmanov 1972:113 und 125–132

Literatur und Sprachwissenschaft erwecken.⁵ Dieses Werk, welches der Feder eines durchaus begabten Autors entsprang und eine eigentümliche Schöpfung des tatarischen Schrifttums aus der postchanaten Epoche darstellt, beinhaltet viele Komponente der mündlichen Überlieferungen von Volksepen und des historischen Gedächtnisses aus der Zeit der Goldenen Horde. Daneben befinden sich im *Däftär-i Čingiz-nāmā* zahlreiche Bruchstücke solcher traditionellen folkloristisch-literarischen Gattungen, die im 17. und 18. Jahrhundert, als die tatarische Gesellschaft einer systematischen sozialen und religiösen Zerstörung untergeworfen war, vernichtet wurden. Es hing zusammen mit der fast völligen Ausrottung der Landgutbesitzer, der Repräsentanten des führenden Standes bei den Tataren.⁶ Es wurde von der gewaltsamen Christianisierung, mit der Abbrechung von Moscheen und der fast durchgängigen Zusperrung von Medresen, muslimischen Hochschulen begleitet.⁷ Durch die Erforschung *Däftär-i Čingiz-nāmā* kann man also einige Vorstellungen über Stil und Niveau des tatarischen literarischen Schrifttums im 16. und 17. Jahrhundert sowie auch in früherer Zeiten bekommen.

Für die Philologie ist das *Däftär-i Čingiz-nāmā* als Sprachdenkmal von nicht geringschätziger Bedeutung, worauf A. Davids⁸ und A. Rahim⁹ als Erste aufmerksam machten.

Stellt zwar der hier zu edierende Text auch eine historische Quelle vor allem für die Ereignisse des 17.–18. Jahrhunderts dar, sind in ihm einige Tatsachen und fragmentarische Berichte erhalten geblieben, die auf die verschiedenen Momente der wechselvollen Geschichte der Völker im Wolga-Ural Gebiet im 15.–16. Jahrhundert einen Schein werfen. Aus dieser Hinsicht sei nur auf einen Fakt hingewiesen: eben im letzten Kapitel des Buches der

---

⁵Usmanov 1972:132–133 und 197–198

⁶Von der Zurückdrängung durch die Vernichtung und die Übersiedlung der tatarischen Grundherren zeugen die folgenden Fakten: von den 900 Grundherren waren in den 60er Jahren des 16. Jahrhunderts nur im westlichen Landesteil des „Kasanischen Zartums“, also am linken Ufer der Wolga 700 Russen. (Kalinin 1955:54) In den späteren Zeiten hatte die Verdrängung der tatarischen Grundherren ein noch größeres Ausmaß erreicht.

⁷Die Zerstörung der Moscheen und der muslimischen Lehranstalten fing mit der Eroberung und Vernichtung der Stadt Kasan im Jahre 1552 an (Hudjakov 1990:151–154, 287). Wie ein Geschichtsschreiber-Missionär berichtet, wurden im Jahre 1742 nur in der Stadt Kasan und in ihrer Umgebung von den 536 Moscheen 428 abgerissen. „Einige dieser Moscheen waren bis zur Unterwerfung Kasans gebaut, die anderen noch 200 oder mehr Jahren davor errichtet“ bemerkt der Missionär (Možarovskij 1880:89).

⁸Davids 1832:XLI

⁹Räxim-Gäziz 1925:93

Dschingis-Legende befindet sich eine vollständige und richtige Namesliste der tatarischen Chanen, die im 15.–16. Jahrhundert auf dem Thron Kasan

Dagegen, wie es schon oben erwähnt wurde, sind die Erzählungen über die historischen Geschehnisse in stark folklorisierter Form erhalten geblieben, in der sich die Eigentümlichkeiten der Entwicklung des tatarischen historischen Denkens vom 14. bis 18. Jahrhundert widerspiegeln. Mit einem Wort, vor uns steht ein zusammengesetztes, widerspruchsvolles Denkmal des tatarischen Schrifttums des 17. Jahrhunderts.

Das Buch des *Däftär-i Čingiz-nāmā* dem die Aufmerksamkeit der Orientalisten gehört wird im tatarischen Original auf Grund von vier Manuskripten ediert. Es soll unter den Tataren des Wolga-Ural Gebietes eine sehr große Popularität erreicht haben. Bis zur Veröffentlichung des Handbuches *Tatarskije istoričeskije istočniki* waren dem Herausgeber mehr als 40 handschriftliche Exemplare bekannt.¹¹ Danach sind noch vier, teils vollständige, teils unvollständige Varianten registriert, die während der archäographischen Expedition der Universität Kasan, unter den Tataren des Wolga-Ural Gebietes erschlossen worden waren.¹² Dank der Unterstützung von Dr. Alain Frank (USA) ist es gelungen, auch das Manuskript von Edinburgh, das im Jahre 1825 in Astrachan zusammengestellt wurde, kennenzulernen.¹³

Es stellte sich heraus, daß diese neu erschlossenen Abschriften zwar individuelle archäographische und paleographische Eigenheiten aufweisen, doch keine inhaltlichen Neuigkeiten besitzen. Anders gesagt, die Unterschiede sind im Schriftbild und in der Orthographie, bzw. in der vollständigen oder unvollständigen Gestaltung der Textgrundlage relevant. So mußten die oben erwähnten Schlußfolgerungen des Herausgebers, die den Inhalt und die Zusammenstellung des *Däftär-i Čingiz-nāmā* betreffen, nicht modifiziert werden.

Für die Transkription wurden die vier besten Manuskripte ausgewählt. Sie zeichnen sich nicht nur durch ihre Vollständigkeit aus, sondern auch dadurch, daß sie dem Protographen aller Wahrscheinlichkeit nach am nächsten stehen.

¹⁰Usmanov 1972:121

¹¹Usmanov 1972:101–104

¹²Abteilung der Handschriften und der kostbaren Bücher der Wissenschaftlichen Bibliothek der Universität Kasan. NN 2569 T., 3555 T., 3556 T., 3570 T.

¹³Edinburgh University Library. Manuscript No. Ok (Turk) 7 N.C. 106. Fo. 42a–68a.

So wurde das Manuskript B. 344 aus dem Fond der Filiale des Orientalischen Institutes der Russischen Akademie der Wissenschaften zu Sankt-Petersburg als Editionsgrundlage ausgewählt. Der Text befindet sich auf den Folien 1v-48r. Trotz der relativen „Jugend“ dieser Variante, die am Anfang des 19. Jahrhunderts zusammengestellt wurde,¹⁴ geht sie wahrscheinlich auf das in der Mitte des 18. Jahrhunderts entstandene Protograph zurück, und sie scheint die vollständigste Abschrift zu sein. Es ist bemerkenswert, daß sich die ersten Herausgeber und Forscher des *Däftär-i Ćingiz-nāmā* – Hal’fin und Frähn – gleichfalls dieser Abschrift bedient haben.¹⁵ Bei der Bearbeitung dieser textkritischen Edition wurde das Manuskript B. 344 als ursprüngliche Variante genommen und aufgrund des russischen Wortes *osnovnoj* „zur Grundlage dienend“ mit dem Buchstaben „O“ gekennzeichnet.

Als die zweite Textgrundlage, die mit dem Buchstaben „A“ markiert wird, dient das im Jahre 1885 mit arabischer Schrift erschienene Druckwerk des *Däftär-i Ćingiz-nāmā*. Dieses Exemplar zeichnet sich auch durch seine Textvollständigkeit aus und wurde mit der Unterstützung von Rahimdschan Dschiganschin herausgegeben. Als Grundlage für die Ausgabe wurde ein nicht mehr vorhandenes Manuskript genommen, dessen Protograph den Archaismen der Orthographie zufolge aus der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts stammen könnte. Leider ist diese Ausgabe von vielen orthographischen- und Druckfehlern beeinträchtigt.

Mit den Buchstaben „B“ und „C“ werden die Manuskripte B. 2540 und B. 2587 aus der Kollektion der Filiale des Orientalischen Institutes der Russischen Akademie der Wissenschaften zu Sankt-Petersburg bezeichnet. Sie wurden von dem Archeographen Said Vahidov in den 1920er Jahren unter der tatarischen Bevölkerung erschlossen und dem oben genannten Institut

¹⁴Das Papier des Manuskripts enthält Wasserzeichen mit folgenden Jahreszahlen: 1811 und 1815.

¹⁵Die Kopie wurde nach der unsicheren Handschrift zu beurteilen von einem Jungen oder Schülern namens Abu Bäkır bin İbrāhīm gefertigt (B. 344 f.1r), der am Rande jeder Seite ein grosses Feld für die Bemerkungen freigelassen hat. Deswegen findet man auf den Folien, worauf es um die Überlieferungen über die Bulgaren geht (f37v, f39r–40r) zahlreiche Bemerkungen in arabischer, aber auch lateinischer Schrift. Sie sollten angeblich von der Hand von H. M. Frähn stammen, der als erster auf Grund tatarischer Quellen das bulgarische Thema wissenschaftlich bearbeitete (Frähn 1816:205–216). Die wichtigsten Teile des Dschingis-name wurden stilistisch und orthographisch von I. Hal’fin überarbeitet als selbständiges Buch veröffentlicht (Hal’fin 1822). Über Charakter und Zusammenstellung dieser Publikation detailliert siehe Usmanov (1972: 98–99 und 103).

übergeben.¹⁶ Das Manuskript „B“ ist vollständig und scheint eines der besten unter den Manuskripten zu sein. Es wurde im Jahre 1796 im Dorfe Baraza (Bezirk Kasan) durch Mulla Sābit Bikqul oğlu abgeschrieben und war später im Besitz von Mulla ‘Abdulmuṭallab bin Maṣṣur oğlu. Der Text beläuft sich auf 35 Folien (69 Seiten).

Der grundlegende Teil des Manuskripts „C“ (36 Folien) datiert aus der Mitte oder der zweite Hälfte des 18. Jahrhunderts. Die verlorengegangenen ersten sechs Folien wurden nach einer anderen Abschrift aus der Mitte des 19. Jahrhunderts ersetzt.

Diese beiden Manuskripte sind darum von großer Bedeutung, weil sie die textlichen Eigentümlichkeiten der frühesten Abschriften des *Däftär-i Čingiz-nāmā* am besten bewahrten. Auch der Titel des anonymen Werkes, der in den meisten Abschriften fehlte, konnte vor allem aufgrund dieser beiden Manuskripte rekonstruiert und wiederhergestellt werden.

Wie schon oben erwähnt wurde, diente das Manuskript „O“ (B. 344) als Vorlage für diese textkritische Edition. Demzufolge kommen die orthographischen Eigentümlichkeiten dieses Manuskripts im Texte vor. Abweichungen der anderen Manuskripte (A, B, C) werden in den Fußnoten angeführt. Selten wird der Haupttext von den anderen drei Manuskripten ergänzt oder verbessert.

Die Orthographie der tatarischen Manuskripte des 18.–19. Jahrhunderts ist nicht zuverlässig.¹⁷ Da die Kopisten meistens Studenten waren und die Werke für private Zwecke abgeschrieben wurden, schenkte man der Rechtschreibung keine besondere Aufmerksamkeit. So haben die Herausgeber auf die Registrierung aller orthographischen Eigentümlichkeiten der vier Manuskripte verzichtet.

Die Erschließung und die historiographische Bearbeitung der Quellen sind am Lehrstuhl für Tatarische Geschichte der Universität Kasan, Tatarstan, von Universitätsprofessor M. A. Usmanov durchgeführt worden. Bei den Vorarbeiten wirkte der ehemalige Aspirant des Lehrstuhls, R. M. Kadyrov mit.

Die Quelle wird in lateinischer Schrift und in Faksimiles veröffentlicht. Die Transkription, die Textgestaltung für die Edition und die linguistischen

¹⁶Über das Leben und die wissenschaftliche Tätigkeit S. Vahidov, der unter der tatarischen Bevölkerung mehr als dreitausend orientalische Manuskripte gesammelt und danach dem wissenschaftlichen Instituten übergeben hat, siehe Gosmanov (1994:24–34).

¹⁷Gosmanov 1994:95–104.

Bemerkungen sind die Arbeit der Universitätsdozentin am Lehrstuhl für Altaistik der Universität Szeged, Ungarn, Mária Ivanics.

Diese Auflage erscheint als erster Band der Veröffentlichung des Quellengutes *Däfstär-i Čingiz-nāmā*. Im zweiten Band wird eine deutsche Übersetzung des Grundtextes mit einer historischen Analyse, sowie mit text- und sachkritischen Bemerkungen und Indizes publiziert.

Mirkasym A. Usmanov

Einführung

Für die Bearbeitung der Geschichte der Goldenen Horde bzw. deren Nachfolgestaaten, die über Jahrhunderte hinweg das Wolga-Ural Gebiet beherrschten, können sich die Historiker vor allem auf russische, persische und arabische Überlieferungen stützen, da die unmittelbaren, auf türkisch geschriebenen historischen Denkmäler für die wissenschaftliche Welt größtenteils noch immer unerschlossen sind.¹ Obwohl die im 19. Jahrhundert in Sankt-Petersburg und Kasan tätigen Orientalisten einige bedeutsame Quellenausgaben, die zu ihrer Zeit als bahnbrechend eingestuft werden konnten, veröffentlichten, veraltete der wissenschaftliche Wert dieser Publikationen im Laufe der Zeit und übrigens sind sie heute nur schwer zu erreichen.² Die Erschließung, das Zusammentragen und die Veröffentlichung dieses handschriftlichen Quellengutes, das sich auf die im Wolga-Ural Gebiet lebenden türkischsprachigen Völker der ehemaligen Sowjetunion bezieht, wurde in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts wieder aufgenommen.³ Die Zerstreuung des historischen Quellenmaterials des Gebietes, das während der 1550er Jahre seine Staatlichkeit verlor, ist daran gut zu erkennen, daß von den erzählenden Quellen nur vier Chroniken erhalten geblieben sind.⁴ Das Urkundenmaterial der Goldenen Horde ist gleichfalls sehr bescheiden überliefert und entbehrt ebenso eine kritische Edition.⁵ Mit solchen Quellengegebenheiten ist es verständlich, daß die mündlich überlieferten

---

¹Zur Geschichte der Goldenen Horde wurden arabische und persische Quellen von Baron von Tiesenhausen erschlossen und in zwei Bänden veröffentlicht (Tizengauzen 1884, 1941). Aus den russischen Quellensammlungen sind vor allem die folgenden Bände des „Polnoje Sobranije Russkikh Letopisej“ von außerordentlicher Bedeutung: Bd. I, V–VI, XI–XII, XVI, XXV–XXVI, Moskva 1959–89. Weitere wichtige Quellenausgaben Materialy (1969), Lech (1968).

²Frähn 1825, Demaison 1871–74, Veljaminov-Zernov 1863–67, Veljaminov-Zernov 1864

³Diese große Erschließungsarbeit ist mit dem Namen von S. Vahidov verbunden (siehe im Vorwort). Die Ergebnisse der Feldarbeiten der Studenten der Universität Kasan unter der Leitung von Professor M. A. Usmanov in den 1963–92 Jahren brachten weitere Tausende, teils vollständige, teils unvollständige Manuskripte für die Handschriftensammlung der Universität Kazan (Gosmanov 1994:34–95).

⁴Siehe Vorwort, Fußnot 1.

⁵Aus diesem Quellengut sind nur einige Urkunden samt Originaltext, Transkription und Übersetzung publiziert (Usmanov 1979:58). Vášáry 1982, Ivanics 1997.

epischen Werke der Nomadenvölker, die Volkssagen, Dastanen (*dāstān*),⁶ und die Stammbäume beinhaltenden Genealogien, auf türkisch Schedschere (*šājārā*),⁷ eine wichtige Rolle spielen.

Das hier zu publizierende Buch der Dschingis-Legende (*Däftär-i Čingiz-nāmā*) ist die wertvollste von den vier erzählenden Quellen, die im Wolga-Ural Gebiet erhalten geblieben sind. Dem Titel nach wird eine Geschichte Dschingis Chans erwartet, aber mit dem mongolischen Eroberer beschäftigt sich nur ein einziges Kapitel. Der Titel *Dschingis-name* deutet vielmehr auf eine literarische Gattung hin, auf eine Art von Chronik, die zwar mit der Geschichte Dschingis Chans anfängt, aber der Name des großen Eroberers wurde eher zur Legitimation der vorkommenden späteren historischen Persönlichkeiten, zur Rechtfertigung der Ursprungslegenden der einzelnen Völker und ihrer historischen Traditionen verwendet. Das *nāmā*, eine in Mittelasien sehr beliebte Form der epischen Darstellung, nahm sich das *Schah-name* (*Šāh-nāmā*), das Werk des persischen Dichters, Abul-Kāsim Manšūr Firdausī (941–1020), zum Vorbild. Als dessen Nachahmung wurden auch die, unter den türkischen und mongolischen Völkern vorhandenen, uralten Dastanfragmente und historischen Legenden (*nāmā*) um einige herausragende Personen vereinigt, und in einem Buch (*däftār*) zusammengefasst. Auf diese Weise entstanden eine Reihe von epischen Erzählungen wie die *Oğuz-nāmān*, *Čingiz-nāmān*, *Timur-nāmān*, das *Seybānī-nāmā* und das *Hān-nāmā* usw. Während die Oguz-Legenden und Dschingis-Legenden die gemeinsame historische Erbschaft für je eine türkischsprachige Gemeinschaft darstellten, wurden die später entstandenen Werke gezielt im Dienste der verschiedenen Dynastien konzipiert. Die *Timur-nāmān* waren zum Beispiel dazu berufen, die in Mittelasien, Persien und Nordafghanistan herrschenden Timuriden zu legitimieren, während das *Šaybānī-nāmā* die Herrschaft von Muhammad Šaybānī, Gründer des Özbekhischen Chanats untermauerte, und wie auch das *Hān-nāmā* den Thronanspruch der Chanen von Astrahan legitimierte.⁸

Die oguzsprachigen Völker der Steppe führten ihre Abstammung bis auf Oguz Chan zurück, und haben auch ihre Ursprungslegenden an seine Person gebunden. Der mittelasiatische Herrscher, Abul-Gāzi berichtet in seinem 1659

⁶Über das Heldenepos der Türkischen Völker siehe Žirminskij (1974) und die Neuverlegung des Epos Edigei (Lipkin 1990).

⁷Bei den baschkirischen Genealogien sind auch kurze Erzählungen über die Geschichte der Sippe dem Stammbaum zugefügt (Kuzeev 1960). Zur tatarischen Genealogie siehe Ähmätdžanov (1995).

⁸Ravšanov 1990, Materialy 1969, Gökyay 1968

entstandenem Buche von mehreren verschiedenen Oguz-namen.⁹ Die Oguz-namen sind schon seit geraumer Zeit Gegenstand turkologischer Untersuchungen. Das im 13. Jahrhundert in uigurischer Schrift niedergeschriebene, sogenannte „heidnische“ Oguz-name enthielt noch die vorislamischen Legenden der Oguzen. Die kaum älteren Versionen aber stellten Oguz Chan als strenggläubigen Moslimen dar.¹⁰

Die Dschingis-namen waren vorwiegend bei den Kiptschaken beliebt. Obwohl ihr wissenschaftlicher Wert keineswegs geringer ist, als die der Oguz-namen, wurde ihnen weniger Beachtung geschenkt. In den letzten Jahrzehnten tauchten bei den Kazaken und den Uiguren jeweils ein Dschingis-name auf, doch diese sind nur in ihrem Titel, nicht jedoch inhaltlich mit dem von uns publizierten Manuskript identisch.¹¹

Das jetzt zu edierende Dschingis-name des Wolga-Ural Gebiets wurde zweimal mit arabischer Typographie abgedruckt. Im Jahre 1822 erschienen nur die ersten zwei Kapitel, dann wurde 1882 der ganze Text veröffentlicht.¹² Die erste Ausgabe war eine dem zeitgenössischen sprachlichen Standard nach abgeänderte Publikation, die zweite lieferte zwar den Originaltext, aber mit sehr vielen Druckfehlern, deswegen waren sie für die wissenschaftliche Forschung nur von geringem Wert. Demzufolge konnten auch die von ihnen gefertigten Übersetzungen keine authentischen Informationen vermitteln.¹³

Der für diese kritische Edition vorbereitete Text des Dschingis-name besteht aus sechs verschiedenen Kapiteln, die von einer Genealogie eingeleitet werden. Die Kapitel umfassen die historischen Ereignisse des Wolga-Ural Gebietes vom 13. bis zum 18. Jahrhundert.

1. *Faṣl-i dāstān-i nāsl-i Ĵingiz* Das erste Kapitel erzählt die Geburt und die Machtergreifung Dschingis Chans (f.1v-28r).
2. *Faṣl fī bāyān-i dāstān-i Aqsaq Temir* Dieses Kapitel besteht aus mehreren Teilen, die sich mit der Geburt und dem Aufstieg Timur, mit seinen Feldzügen gegen die Osmanen, gegen die Stadt von Bulgar und die

⁹Hofman 1969:14, Kononov 1958, Ölmez 1996:109

¹⁰Bang-Rachmati 1932. Die erste bekannte islamische Version befindet sich in der 1307 entstandenen Chronik Rašīd ad-Dīn (Jahn 1969). Für die andere Versionen siehe Hofman (1969).

¹¹Das uigurische Dschingis-name wurde von Hacı Nur Hacı (1985), das kazakische von Judin (1992) publiziert.

¹²Hal'fin (1822) und *Hāzā kitāb-i faṣl-i dāstān-i nāsl-i Ćingiz Hān* (1882).

¹³Usmanov 1972:97–100

russische Stadt Wladimir und mit der Bekehrung von Amet und Samet Chan zu Muslimen, beschäftigen (f.29r-41r).

3. *Faṣl fī bāyān-i dāstān-i ʿIsa oġli Amāt* Das dritte Kapitel erzählt die Geschichte von Saltschi der am Ende des 14. Jahrhunderts in Astrahan regierte und das Leben seines Vaters, Isaogli Ahmet. Dieser Teil ist eine echte Liebesgeschichte, die sich durch ihre literarischen Qualitäten auszeichnet (f.42r-44v).
4. *Faṣl fī bāyān-i dāstān-i Edigä Biy* Kapitel vier ist eigentlich ein halbes Folio Genealogie. Es behandelt den Stammbaum von Edige Biy (gestorben 1420), den Gründer der Nogay Horde. Dieser Stammbaum ist aus der Hinsicht interessant, daß er für die Genealogie solcher adelige tatarische Familien, die in russische Dienste traten, als Vorbild genommen wurde¹⁴ (f.45r).
5. *Faṣl fī bāyān-i mājālis wā-l mākān* Kapitel fünf ist ebenfalls von kurzem Umfang. Es umfaßt eine Aufzählung, in der die Herrschaftgebiete von verschiedenen Chanen beschrieben werden. Leider kann diese Liste an keine bestimmte historische Periode gebunden werden. Die hier angeführten Daten weisen viel mehr darauf hin, welche historischen Persönlichkeiten noch am Ende des 17. Jahrhunderts im Gedächtnis der Völker des Wolga-Ural Gebietes aufbewahrt wurden (f.46r).
6. *Faṣl fī bāyān-i dāstānu-t tārīḥ* Das kurze, abschließende Kapitel unterscheidet sich sowohl in der Sprache, als auch vom Stil her von den vorherigen. Es behandelt die bedeutenden Ereignisse des Wolga-Ural Gebietes vom frühen 13. Jahrhundert bis zum Anfang des 18. Jahrhunderts (f.46v-48r).

Autor des Dschingis-name, Zeit und Ort der Entstehung

Die Zeiträume der Entstehung der sechs Kapitel und der Zeitpunkt deren Zusammenführung muß gesondert behandelt werden. Es besteht kein Zweifel daran, wie auch die Untersuchungen von Usmanov unterstützen, daß die Geschichten des Dschingis-name in den 80er Jahren des 17. Jahrhunderts von einer unbekannten Person zusammengetragen wurden. Den Anhaltspunkt für die Datierung lieferte die am Anfang des Manuskriptes befindliche Genealogie, in der Burhān Sulṭān als letzter erwähnt wurde, der bis zu seinem Tode 1678–79

¹⁴DeWeese 1994

im Chanat von Kasimov regierte.¹⁵ Diese Erkenntnis muß auch trotz dessen als zutreffend eingestuft werden, daß die Darstellung der Ereignisse im letzten Kapitel von den späteren Abschreibern bis zu den 20er Jahren des 18. Jahrhunderts, im Falle einiger Manuskripte bis zur Mitte des 18. Jahrhunderts, ergänzt wurden. Aller Wahrscheinlichkeit nach wurde die Genealogie am Anfang des Manuskripts nachträglich platziert, weil sie sprachlich einen späteren Zustand aufweist, als die anderen Kapitel. (siehe unten, Absatz Sprache des Werkes). Die Datierung der einzelnen Kapitel stellt eine schwierigere Aufgabe dar. Dies kann von den Linguisten nach einer gründlichen Untersuchung der sprachlichen Eigentümlichkeiten des Manuskriptes entschieden werden.

Als älteste Schicht scheint die Geschichte über Dschingis Chan zu sein, nicht nur wegen dessen Thematik, sondern auch wegen der in diesem Kapitel vorkommenden vielen mongolischen Wörter. Zur Datierung der Erzählung über Timur haben wir einen konkreten Anhaltspunkt. Die kurze Lebensgeschichte Timurs, die aus der Feder des genuesischen Dogen, Battista Fregoso (1479–1488) stammt, wurde im 16. Jahrhundert europaweit verschiedenen Sprachen herausgegeben. Die in ihr aufgenommene Erzählung über die Jugend Timurs, in der er als Wegelagerer dargestellt wird, ist unseren jetzigen Kenntnissen nach nur im Dschingis-name und in der Chronik von Ibn 'Arabšāh nachweisbar.¹⁶ Die gemeinsame Quelle der beiden könnte die mündliche Überlieferung gewesen sein. Ibn 'Arabšāh verweilte längere Zeit (1408–12) in der Goldenen Horde, und wahrscheinlich lernte er dort die Erzählung kennen. Battista Fregoso aber mag Timurs Geschichte von den Kaufleuten der genuesischen Kolonien auf der Krim gehört haben. Da diese Kaufleute vor den Osmanen, die die Halbinsel im Jahre 1475 eroberten, zurück in ihre Mutterstadt flüchteten, scheint ein Beweis dafür zu sein, daß die im Dschingis-name erhalten gebliebene Geschichte Timurs, Mitte des 15. Jahrhunderts schon bekannt sein mußte.

Das dritte Kapitel kann nach Saltschi, dem Herrscher von Astrahan datiert werden. Sein Name kommt in den russischen Annalen in Zusammenhang mit den Ereignissen des Jahres 1375 vor.¹⁷ Deshalb könnte seine Geschichte vom

---

¹⁵Die Regierung des Seyyid Burhāns, Chans von Kasimov, der sich in den 50er Jahren des 17. Jahrhunderts sich zum Christentum bekehrte und den christlichen Namen Vasilij bekommen hat, ist im dritten Band von Veljaminov-Zernov (1866) ausführlich beschrieben.

¹⁶Ibn 'Arabšāh 1936

¹⁷Usmanov 1972:115

Ende des 14. Jahrhunderts stammen. Die schriftliche Version der Genealogie von dem Beglerbeg der Nogay Horde, Edige Biy, kann nicht auf früher als 1602 datiert werden, weil sie aus der in diesem Jahre geschriebenen Chronik von Qādir 'Alī Bek übernommen wurde.¹⁸ Für das fünfte Kapitel fanden wir keinen Anhaltspunkt, das letzte Kapitel aber kann mit dem baschkirischen Aufstand von 1681–83, als *datum ante quem* in Zusammenhang gebracht werden.

Die Fragen müssen offen gelassen werden, ob die einzelnen Erzählungen schon ursprünglich eine Einheit bildeten, und sie daher in dieser verhältnismäßigen zeitlichen Reihenfolge standen, und nach welchen Prinzipien sie von dem unbekannten Autor ausgewählt und zusammengeführt wurden. Abdülkadir İnan lehnte es aus religiösen Gründen kategorisch ab, daß ein Kasanischer Molla den Text der Dschingis-Legende zusammengestellt hätte. Seiner Meinung nach würde ein Molla, der die islamische Hochkultur vertrat, niemals lobend über Dschingis Chan schreiben, der die buddhistische Religion befolgte.¹⁹ Obwohl mit anderen Argumenten, schloß auch Usmanov die Möglichkeit aus, daß wir den Gestalter der Geschichten unter den Vertretern der tatarischen religiösen Schichten suchen sollten. Seiner Meinung nach weicht die Sprache von Dschingis-name von der theologischen Literatursprache des Wolga-Gebietes ab. Die muslimische Intelligenz, die die islamische Hochkultur in den mittelasiatischen religiösen Zentren erwarb, bediente sich der altözbekischen literarischen Sprache und hätte aus religiösen Gründen die übernatürliche Geburt von Dschingis Chan aus der Erzählung ausgelassen, oder umgeschrieben, wie sie es im Falle von Oguz Chan auch tat. Er behauptete, daß der Autor des Dschingis-name aus den höheren Kreisen der tatarischen Aristokratie kam, eine weltliche Bildung besaß und sehr belesen sein mußte. Nach einem Hinweis im Text indentifizierte er diese Person unter den Abkömmlingen der Bewohner der Stadt Biljar (siehe Vorwort).

Den Entstehungsort der einzelnen Kapitel setzte Abdülkadir İnan zwischen die baschkirischen Sippen, die unter der Herrschaft der Nogay Horde standen, hauptsächlich auf Grund der im ersten Kapitel vorkommenden baschkirischen Sippennamen.²⁰ Usmanov hielt sie dagegen für ein historisches Erbe des Chanats

¹⁸Für die Textausgabe siehe Berezin (1854), ihre historische Bewertung bei Usmanov (1972:33–96).

¹⁹Abdülkadir [İnan] 1934/25:12

²⁰„...Başkurdistanda Nogay hanlarının bulunduğu yerde tespit olduğunu kat'i surette söyleyebiliriz.“ Abdülkadir [İnan] (1934/25:11).

von Kasan wegen der vielen Kopien, die bei der tatarischen Bevölkerung gefunden wurden. Beim jetzigen Stand der Untersuchung kann soviel mit Gewißheit gesagt werden, daß das von dem unbekannten Autor zusammengeführte Dschingis-name die mündliche Überlieferung und eine Staatlichkeit voraussetzende Historikertradition vereinigt. Die kürzeren und längeren Variationen und Fragmente können vom Kaukasus bis nach Sibirien bei den kiptschaksprachigen türkischen Völkern nachgewiesen werden.²¹

Quellen des Dschingis-name

Die Quellen des Dschingis-name werden im zweiten Band der textkritischen Ausgabe ausführlich behandelt, in der auch die deutsche Übersetzung und die historischen Bemerkungen veröffentlicht werden. Im voraus kann soviel gesagt werden, daß bestimmte Kapitel gewiß schriftliche Vorbilder hatten, wobei bei den anderen die mündliche Überlieferung eine grössere Rolle spielte. Unter den Quellen der Dschingis-Geschichte, die das erste Kapitel ausmacht, sind mehrere türkische und mongolische Chroniken anzunehmen. Die früheste unter diesen ist ein heute schon verloren gegangenes mongolisches Quellenwerk, das sowohl für das heidnische Oguz-name, als auch für das Dschingis-name als Vorbild diente. Ob dieses mongolische Werk teils mit dem Altan Debter identisch sein könnte, kann nicht bewiesen, sondern nur vermutet werden.²² Sicher ist es aber, daß die im 13. Jahrhundert entstandene *Geheime Geschichte der Mongolen* zu den Quellen des Dschingis-name zählt.²³ In einigen Redewendungen und Sprichwörtern sind die Einflüsse bestimmter mittelasiatischer moslemischer literarischer und historischer Werke zu erkennen. Von den schriftlichen Quellen des Wolga-Ural Gebietes kommen die Chronik von Qādir 'Alī Bek aus dem Chanat von Kasimov,²⁴ und die für den Astrahaner Chan gefertigte Hān-nāmā in Betracht. Es fragt sich, ob die poetischen Einlagen, deren Texte hier und da bis zur Unverständlichkeit verzerrt wurden, auf ein schriftliches Vorbild zurück-

---

²¹Die kaukasische Version entdeckte János Bese (1838) bei den Karatschai-Balkaren, für die südsibirische Variante siehe die Sammlung von Radloff Bd. III/1. 63–68, deutsche Übersetzung Bd. III/2. 82–89.

²²Ivanics 1997

²³Für die deutsche Übersetzung der mongolischen Quellen siehe Taube (1989).

²⁴Das Hān-nāmā hat keine Edition, eine zusammenfassende Inhaltsbeschreibung befindet sich bei Gökyay (1968), Togan (1955).

gehen, oder ob sie als unabhängige literarische Leistungen, bzw. als eine Art von Weisheitssprüchen (*bilig*)²⁵ aufzufassen sind.

Das Leben und die Herrschaft von Timur wird von zahlreichen zeitgenössischen Chroniken verewigt, doch diese können im Text des zweiten Kapitels des Dschingis-name nur in Spuren nachgewiesen werden.²⁶ Zweifellos ist die Wiedergabe der Timur-Geschichte im Dschingis-name von der historischen Realität weit entfernt, doch aus ideengeschichtlicher Hinsicht ist sie durchaus beachtenswert.

Das dritte Kapitel stellt eine selbstständige literarische Leistung dar, sie ist dazu berufen, die Legitimation von Saltschi, den Herrscher von Astrahan zu untermauern. Die in ihr vorkommenden Personen sind authentische historische Gestalten, die uns auch aus anderen Quellen bekannt sind.

Das vierte Kapitel geht auf die Chronik von Qādir 'Alī Bek zurück. Sie wiederholt die dort auffindbare Genealogie von Edige Biy.

Das fünfte Kapitel stützt sich ausschließlich auf die mündliche Übertragung.

Das letzte Kapitel enthält zahlreiche, chronologisch geordnete Daten, die mit einem europäischen Terminus als *Annalen* bezeichnet werden könnten. Trotz der formellen Ähnlichkeit steht es außer Zweifel, daß es nicht um zeitgenössische Aufzeichnungen, sondern um spätere Aneinanderreihung der historischen Fakten handelt. Eine seiner Quellen kann mit Sicherheit genannt werden, nämlich die Timur-Geschichte des Dschingis-name, deren bestimmte Teile hier wiederholt werden. Neben der Aufzählung der historischen Ereignisse nach Jahreszahlen werden auch die Extremitäten des Wetters, Hungersnöte, wunderbare astronomische Erscheinungen usw. beschrieben. Die historische Glaubwürdigkeit dieses Kapitels wurde von mehreren Forschern in Frage gestellt. Der Grund dafür war der erste Satz: „Im Jahre 700 (1300/1301 n. Chr.) eroberte Timur die Stadt Bulgar von Abdullah Chan.“ Der offenbare Anakronismus brachte viele Annahmen mit sich, die auch bis heute noch nicht befriedigend geklärt werden konnten. In der wissenschaftlichen Diskussion wies Usmanov darauf hin, – womit auch die These der späteren Kompilation unterstrichen wird, – daß die Daten des Kapitels über die in der Zeit näherliegenden Ereignissen, wie z. B. den Fall von Kazan 1552, der Erhebung von Jān 'Alī im Jahre 1615, und den von Säyyid Jā'fār geführten baskirischen Aufstand 1681–83, richtig sind.²⁷ Dieser

²⁵Rachewiltz 1982

²⁶Eine Zusammenfassung über die Historiographie der Timuridenzeit befindet sich im Belleten (Tauer 1965) und bei Dobrovits (1994).

Teil des Dschingis-name beinhaltet auch die authentische Aufzählung der Kasanischen Chane.

Sprache des Dschingis-name

In der an Wendungen sehr reichen, über große Ausdruckskraft verfügenden Sprache des Werkes spiegelt sich die eigenartige ethnische Vermischung der Bevölkerung des Wolga-Ural Gebiets wider. Das Fundament ist die in der Goldenen Horde benutzte osttürkische literarische Sprache, in deren Morphologie die oguzischen, wie kiptschakischen Elemente gleichfalls vertreten sind. Dank der archaisierenden Schreibweise wurden im ersten Kapitel mehrere Wörter und Wendungen konserviert, die den Stand der türkischen Sprache am Ende des 13. Jahrhunderts wiedergeben. In den anderen Kapiteln ist aber der spezielle Wortschatz der türksprachigen Völker des Wolga-Ural Gebietes markant vertreten. Im Wortschatz können mehrere Wörter neben tatarischen, kasakischen und baschkirischen Sprachen nur aus sibirischen Türksprachen belegt werden. Die entgegengesetzte geographische Extremität wird von dem in der Krim gesprochenen Karaim dargestellt. Da mit Hilfe der zugänglichen Wörterbücher einige Wörter nicht zuverlässig nachweisbar sind, konnte die Bedeutung einiger Wörter nur aus der Textumgebung rekonstruiert werden. Im ganzen Text charakteristisch ist, daß gleichbedeutende kiptschakische und oguzische Wörter parallel benutzt werden, z. B. *išan-/inan-* 'glauben', *buwaz/yükli/aylu* 'schwanger'.

Aus sprachlicher Hinsicht ist das Dschingis-name nicht einheitlich. Die am Anfang des Manuskriptes befindliche Genealogie weist einen neueren Sprachzustand auf, als die anderen Kapitel. Es deutet darauf hin, da hier nicht die ältere Form, *bol-*, sondern die neuere *ol-* Form des Zustandwerbes 'sein' benutzt wird. So kann unsere Vermutung, daß sie nicht ursprünglich zu der Sammlung gehörte, und daß sie als Anfang des Manuskriptes erst später, den Ansprüchen des jeweiligen Auftraggeber genügend, hinzugefügt wurde auch mit linguistischen Argumenten untermauert werden.²⁸ Der Sprachgebrauch der Geschichte von Dschingis Chan ist äußerst alt und weist auffällige Ähnlichkeit

²⁷Die wissenschaftliche Diskussion über dieses Kapitel wurde von Usmanov eingehend dargestellt (1972:116–122).

²⁸Die Genealogie fehlt zum Beispiel aus dem Edinburgher Manuskript, in das Berliner Manuskript (Pertsch) wurden auch die Namen der Krimchanen aufgenommen (Historia Dschingischani 17r–17v).

mit der Sprache der aus dem 13. Jahrhundert stammenden, in uigurischer Schrift verfassten *Oguz-name* auf. Dementsprechend finden wir in ihr solche Anachronismen wie z. B. das Lamdazismus aufweisende *töš töl* 'der männliche Samen', *ay kün* 'die Zeit der Entbindung', oder das Verb *közi yarudī* 'ihre Augen erglänzten [von der Freude der bevorstehenden Geburt]' usw. Viele Wörter sind mongolischer Herkunft,²⁹ wobei die Anzahl arabischer-persischer Wörter nicht bedeutend ist. Weiters können einige Ausdrücke mit dem Sprachdenkmal des 14. Jahrhunderts, des *Codex Cumanicus* in Parallele gestellt werden. Auf diese Stellen wird im zweiten Band ausführlich hingewiesen.

Das Verhältnis der arabisch-persischen Wörter zu den türkischen Wörtern ist auch in den weiteren Kapiteln des Manuskriptes im großen und ganzen gering, aber es sind erhebliche Unterschiede zwischen den einzelnen Kapiteln festzustellen. Die arabisch-persischen Elemente nehmen von der Geschichte Timurs an zu. Dies wird auch teilweise vom Thema hervorgerufen, insbesondere in jenem Teil, wo Timur als Verbreiter des Islams auftritt. Die Genealogie von Edige Biy beinhaltet verständlicherweise viele arabische Elemente, da er seinen Stammbaum bis zum Khalifen Abu Bakr zurückführt.

Im Falle der Fremdwörter im Text ist die Absicht klar zu erkennen, die arabischen, persischen oder mongolischen Wörter mit einem anderen türkischen Wort, in der Form eines Hendiadyoins, zu benutzen, um die Bedeutung der fremden Wörter leichter einpräglich zu machen, z. B. *lāyiq yahšī* 'würdig', *orun māqām* 'Ort', *tang 'aġāib* 'Erstaunen'. Es wurden nicht nur Substantive, sondern auch Verben so benutzt; *ösdi ulġaydī* 'wuchs'.

Im ganzen Manuskript kann beobachtet werden, daß das alttürkische Phonem *y* am Anlaut von *j* bzw. mit *č* vertreten wird. Dies weist auf Unterschiede in den Dialekten hin, was auch schon in dem „heidnischen“ *Oguz-name* nachgewiesen werden kann.

Manuskripte

Das *Dschingis-name* war im Wolga-Ural Gebiet äußerst beliebt, es sind mehr als 40 (teils vollständige, teils unvollständige) Manuskripte erhalten geblieben. Unter ihnen ist leider keins, das als Autograph bezeichnet werden kann. Von M. A. Usmanov wurden die folgenden vier frühesten Manuskripte für die textkritische Edition ausgewählt:

²⁹Kincses Nagy 1997

Manuskript „O“: PO IVAN, (Peterburgskoje Otdelenie Instituta Vostokovedenija Rossijskoj Akademii Nauk) B 344

Foliennummer 1v-48r

Anzahl der Reihen: irregulär, 12-25

Besitzer/Abschreiber?: Abu Bäkir bin Ibrāhīm

Die kritische Textausgabe beruht auf dem Manuskript „O“ (russisch *osnovnoj* ‘zur Grundlage dienend’). Dies ist das vollständigste und am besten erhalten gebliebene Manuskript. Anhand des Wasserzeichens im Papier kann es zwischen 1811–15 datiert werden. Diese Abschrift wurde von einem anderen, bis zur Mitte des 18. Jahrhunderts zurückliegenden Protograph gefertigt. Dieses letztere bewahrte noch die arabischen Buchstaben *sīn* mit drei Punkten unten und die persischen Buchstaben *kef* mit drei Punkten oben (36r4), weil der Abschreiber diese in einigen Fällen benutzte (6r17, 39r21). Die Bemerkungen am Seitenrand des Manuskriptes „O“, die vor allem an der Stelle, wo die Eroberung der Stadt Bulgar beschrieben wird (36v-40v), vorkommen, lassen darauf schließen, daß der tatarische Historiker Frähn die Manuskripte „B“ und „C“ gekannt und verwendet hat, wobei ihm auch weitere Manuskripte zur Verfügung gestanden haben müssen. (Diese Edition hat sich nicht das Ziel gesetzt, dem Ursprung der Bemerkungen am Seitenrand nachzuforschen.) Laut der Seitennumerierung fehlt Folio 38, dies wurde von den anderen drei Manuskripten rekonstruiert, doch der rekonstruierbare Text ist bedeutend kürzer als ein Folio. Den Text der Folien 37v und 39r-40r hat M. A. Usmanov wiederhergestellt.

Manuskript „A“

Die Anführungszeichen deuten darauf hin, daß es sich hier um ein virtuelles, verschollenes Manuskript handelt, dessen Text nur aus der Ausgabe bekannt ist, die in Kasan im Jahre 1882 dank der Unterstützung, Raḥīmǰān Ĵihānsah [Rahimdžan Džiganšin] mit arabischer Typographie gedruckt wurde.³⁰ Die Ausgabe basierte auf einem gut erhalten gebliebenen Protographen, das aus der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts stammen könnte. Da dies eine der frühesten Abschreibungen darstellt, schien es sinnvoll, sie trotz der ungemein vielen Druckfehler in die kritische Ausgabe einzubeziehen.

³⁰ *Häzā Kitāb-i Fasl-i Dāstān-i nāsl-i Ćingiz Hān wā hām Aksak Temir nāslindān bāyān edār* (1882) Kazan. 45 Seiten.

Manuscript „B“: PO IVAN, B 2640

Foliennummer 1v-35v

Anzahl der Reihen: 17, letzte Seite 18.

Abschreiber: Das Manuskript wurde 1796 von Mulla Sābit Bikqul oğlu im Dorfe Baraza (Kasaner Distrikt) abgeschrieben. Später gelang es in den Besitz von Mulla ‘Abdulmuṭallab bin Maṣṣūr oğlu.

Manuskript „B“ ist auch fast ganz vollständig und nur um ein Folio kürzer, als das Manuskript „O“. Der Text dieses fehlenden Folios ist aber nicht mit dem identisch, das von dem Manuskript „O“ verloren gegangen ist. Es dürfte schon vor der Aufnahme in eine öffentliche Sammlung verschollen sein, da die Numerierung der Folios nicht auf das Fehlen hinweist. (Nach Folio 16v bricht der Text ab, obwohl die Numerierung mit 17r forgesetzt wird.)

Manuskript „C“: PO IVAN, B 2587

Folionummer 1v-36r

Anzahl der Reihen: f. 1v-6v zwischen 18-20;
f. 7r-36r zwischen 15

Abschreiber: unbekannt

Manuskript „C“ entstand am Ende des 18. Jahrhunderts. Der Teil des Manuskriptes zwischen Folien f.1v-6v ist Ergebnis einer Ergänzung aus dem 19. Jahrhundert. Dieses Manuskript beinhaltet nur die ersten drei Kapitel des Dschingis-name. Es wurde mit großer Wahrscheinlichkeit von Manuskript „B“ kopiert, da der Abschreiber die Fehler von „B“ konsequent in Manuskript „C“ übertragen hat. Obwohl es gut lesbar ist, verliert es wegen der Unaufmerksamkeit des Abschreibers, der an mehreren Stellen größere Teile ausgelassen hat, und wegen der auffallend vielen geschrumpften Wörter an Wert.

Überlieferung der Manuskripte

Der Text der Manuskripte weist nur sehr geringfügige Unterschiede auf. Es scheint trotzdem, daß die vier Manuskripte auf zwei Urfassungen zurückzuführen sind. Die Manuskripte „A“, „B“, und „C“ hatten eine gemeinsame Urfassung, während Manuskript „O“ auf einem anderen Text basierte (das von uns hier nicht benutzte Edinburgher Manuskript gehört auch zu den drei vorigen). Bei der kritischen Textaufarbeitung konnten einige schwerere Stellen mit Hilfe des Berliner Manuskripts (Pertsch 1899) gedeutet werden. Doch das Berliner Manuskript ist dermaßen lückenhaft und stellt eine so späte

Abschreibung dar, daß es keinen Sinn gehabt hätte, sie in die kritische Edition aufzunehmen. Aus orthographischer Sicht weisen die Manuskripte „B“ und „C“ ältere Eigentümlichkeiten auf, und zwar in der häufigen, aber nicht konsequenten Benutzung des Buchstabens *sīn* mit drei Punkten unten. Dieser Buchstabe kommt im Manuskript „O“ nur einmal (35v4), aber im Manuskript „B“ und besonders im „C“ in bestimmten Fällen oft vor. Diese sind: Possessiv 3. P. Sg. (-*sI*), Personalpronomina 2. P. Sg. und Pl. (*sān*, *siz*), Imperativ 3. P. Sg. (*bolsun*), das privative Suffix (-*sXz*), oder das Suffix des Konditionals -*sA*. Dieser Buchstabe *sīn* mit drei Punkten unten kann bei einem Substantiv (*tansuq*) oder Verb (*kes-*, *istä-*) nur selten beobachtet werden. Der Abschreiber kannte allem Anschein nach diesen alten Schriftgebrauch nicht mehr, und setzte die drei Punkte nicht unter, sondern über dem Buchstaben, wodurch er aus *sīn* ein *šīn* machte.

Transkription

Bei der Transkription boten sich für die Historiker-Philologen zwei Möglichkeiten: die etymologische oder die den normalisierten Grundsätzen der tatarischen Sprache entsprechende Transkription. Da die Edition des Dschingis-name in tatarischer Sprache geplant ist, fiel der Entscheid auf die etymologische Transkription. Die etymologische Transkription wurde dadurch erschwert, daß die sechs Teile des Dschingis-name in verschiedenen Perioden entstanden sind.

Darum wurde beschlossen, daß man sich bei der Transkription streng an das Schriftbild hält, z. B. das Wort *كلمك* wurde von den Tataren sicher als *kilmäk* gelesen, doch im Text kommt es in zwei verschiedenen Schreibweisen vor, mit und ohne *yod*. Die Form ohne *yod* wurde mit einem offenen *ä*, die mit einem *yod* geschriebene Formen dagegen, mit geschlossenem *e* transkribiert. Es wurde nur dann ein *i* anstelle einem etymologisch geschlossenen *e* verwendet, wenn dies durch ein *kesre* oder *yod+kesre* angedeutet wurde (siehe *bit* ‘Gesicht’, *kišänä* ‘Mausoleum’, *iyär* ‘Sattel’). Gleichfalls wurde das Phonem *b* am Auslaut als *p* ausgesprochen, doch wurde dies in der Orthographie nicht wiedergegeben. Der arabische Buchstabe *ain* stellt ein anderes Problem dar. In den arabischen Wörtern wurde *ain* von den Tataren ohne Zweifel als *gain* gesprochen, doch dasselbe Wort wurde mal mit *ain*, mal mit *gain* geschrieben: ‘*ammāz* bzw. *gammāz* ‘Verräter’. Das Phonem *ng* erscheint in unserem Text in zwei Weisen:

entweder mit *kef*, oder mit *nūn+kef*. Bei der Transkription wurde in beiden Fällen einheitlich *ng* geschrieben.

Eine weitere orthographische Eigentümlichkeit unseres Textes ist die Benutzung des Phonems *wāw* mit drei Punkten oben. Das Phonem *w* tritt an der Stelle des alttürkischen *b*: *ab* > *aŵ* 'Jagd', des alttürkischen *-q/-ġ*: *qaġun* > *qawun* 'Melone', am Auslaut auf *-q/-ġ*: *yaġ* > *yaw* 'Feind', an der Stelle des *-aġu/-äġü*: *buzaġu* > *buzaw* 'Kalb' auf. In arabischen und persischen Lehnwörtern kommt aber ohne grammatische Bedeutung vor: *dāwir*, *waġit* 'Zeit'.

In einigen Fällen wurde der Buchstabe *wāw* mit drei Punkten oben auch für die Wiedergabe der labialen Vokale *o*, *u* verwendet (*swr*- 'fragen', *dŵla*- 'drehen', *Ṭaydŵlī* Pn.).

Unsere Lage war im Falle der Transkription der Wörter von arabischer und persischer Herkunft viel komplizierter. Die russische Eroberung beraubte früh das Wolga-Ural Gebiet ihrer Schulen (siehe Vorwort). Im 16.–17. Jahrhundert wurde nur wenigen die Möglichkeit gewährt, in den Zentren des Islams in Mittelasien oder Istanbul zu studieren. Obwohl sich eine signifikante Schicht von arabisch-persischer Herkunft in den Wortschatz der kiptschakischen Sprachen des Wolga-Ural Gebiets einbürgerte, ist kein Anhaltspunkt dafür vorhanden, wie diese Wörter ausgesprochen wurden. Da bei den arabischen und persischen Lehnwörtern die Vokalharmonie nicht funktionierte, und üblicher Weise velare und palatale Endungen unregelmäßig verwendet worden waren (*dünyāġa* aber auch *dünyāġä*), half bei der Vokalisierung auch die Morphologie nicht. Es wurde vorausgesetzt, daß unsere Manuskripte eher die umgangssprachliche als die klassisch-hochsprachliche Aussprache der arabisch-persischen Wörter wiedergeben. Weiters wurde angenommen, daß sich die Aussprache der arabisch-persischen Lehnwörter in der tatarischen Sprache zwischen dem 17.–19. Jahrhundert nicht mehr wesentlich änderte. Deshalb wurden die Wörter nicht mit den ursprünglichen arabischen oder persischen Vokalismen wiedergegeben, sondern nach der Transkription des arabisch-tatarischen Wörterbuches. (Es wurde dem Gerschlossenwerden der Vokale keine Beachtung geschenkt, also schrieben wir *dünyā*, statt *dönyā*).³¹

³¹Hämzin 1965

Technische Bemerkungen

Der Text von Manuskript „O“ wurde mit Hilfe der anderen beiden Manuskripte ergänzt. Die Ergänzungen wurden in eckigen Klammern angeführt, und in den Fußnoten wurden Folien- und Reihennummern angegeben [xxx]. Die wegen der Unaufmerksamkeit des Abschreibers eventuell ausgelassenen Buchstaben kamen auch in eckige Klammern, ebenso die Geminaten.

Falls die im Text vorkommenden Durchstreichungen oder die Bemerkungen am Seitenrand in den Haupttext oder in die Fußnoten aufgenommen wurden, so stehen sie in schräg gestellten Klammern /xxx/.

Die fehlenden Teile wurden in geschweifte Klammern gestellt {xxx}. Bei einem einzelnen Wort wurden nur dann geschweifte Klammern verwendet, wenn bei einer Wortzusammensetzung nur eines der Teile fehlte. Mit doppelten geschweiften Klammern wurden die Teile markiert, die aus einem Manuskript fehlten, und von dem Teil im anderen Manuskript noch ein Teil fehlte. Um Platz zu sparen, wurden die zu einer gedanklichen Einheit gehörenden Abweichungen in eine einzige Fußnote aufgenommen, und im Text zwischen spitzen Klammern gesetzt <xxx>.

Stellen, die auch im Haupttext schwer zu deuten waren, werden auch aus den anderen drei Manuskripten vollständig veröffentlicht, mit Hinweis auf Folio- und Reihennummer. Dieses Verfahren wurde auch in dem Falle angewandt, wenn die Manuskripte „B“ und „C“ von dem Haupttext bedeutend abwichen. Mit dem in den Fußnoten vorkommenden Wort *passim*, wurde signalisiert, daß das Wort innerhalb der darauffolgenden Zeilen in der angegebenen Form wieder vorkommt. Die Abkürzung *add. (addidit)* bedeutet, daß im Haupttext dem Wort, das mit einer Fußnote markiert wurde, in den anderen Manuskripten jeweils ein Wort, ggf. ein Satz folgt. Mit den Wörtern *deest* bzw. *desunt* wurde auf die Lücke(n) im Text hingewiesen. Mit einem Kreuz wurden die Fälle gekennzeichnet, wo der Abschreiber die diakritischen Punkte falsch gesetzt hatte, oder das Wort unlesbar oder undeutbar war.

Die Orthographie der Manuskripte ist nicht konsequent gestaltet. Wegen der Vielfalt der orthographischen Eigentümlichkeiten wurde ihre Dokumentation weggelassen, doch die grammatischen Besonderheiten möglichst vollständig behandelt. Der Wortfolge innerhalb einer gedanklichen Einheit wurde nur dann Aufmerksamkeit geschenkt, falls dies den Sinn des Satzes ebenfalls beeinflusste.

Das Wörterbuch wurde für die Erleichterung einer späteren linguistischen Aufarbeitung zusammengestellt. Die Wörter sind in einem Artikel in der Reihe

des Vorkommens, zusammen mit der Textumgebung angeführt. Im Falle der Bindewörter, die immer mit der selben Bedeutung und in der selben Form erscheinen, wurde nur das erste Vorkommen angegeben. Die von dem Haupttext abweichenden Eigennamen wurden sowohl in den Fußnoten, als auch im Wörterbuch angeführt. Die bekannten arabischen Segnungsformen wurden nicht in das Wörterbuch aufgenommen (z. B. *‘alāyi’s-sālām*).

Die Faksimiles der Manuskripte „O“, „B“ und „C“ werden vollständig abgedruckt, vom Manuskript „A“ werden nur die Teile zitiert, mit dessen Hilfe der Haupttext ergänzt wurde.

Mein aufrichtiger Dank gehört meinem Kollegen Éva Kincses Nagy und Dr. István Zimonyi, die mir in philologischen Fragen mit vielen wertvollen Hinweise und beim Lesen von Korrekturen geholfen haben. Weiterhin schulde ich den Studenten des Lehrstuhls für Altaistik der Universität Szeged, László Károly, László Keller und Gábor Vörös für die gewissenhafte Mitwirkung im Textvergleich herzlichen Dank. Ganz besonders gilt mein Dank dem Studenten László Károly für die technische Betreuung der Edition.

Literaturverzeichnis

- ABDÜLKADIR [İNAN] (1934) *Destân-i nesl-i Çengiz Han kitabı hakkında 1, Azerbaycan Yurt Bilgisi* 3:25, 9–14 und 28, 131–133.
- ÄHMÄTDŽANOV, M. (1995) *Tatar şädžäräläre*, Kazan'.
- BANG, W.–Rachmati, G. R. (1932) *Die Legende von Oghuz Qaghan*, Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften. Phil.-Hist. Klasse XXV, Berlin, 683–724.
- BEREZIN, I. (Hrsg.) (1854) *Qādir Alī Bek Jalāyirī*, Sbornik letopisej, Tatarskij tekst, Kazan.
- [BESSE JÁNOS KÁROLY] (1838) *Voyage en Crimée, en Cavcase, en Géorgie, en Arménie, en Asie-Mineure et à Constantinople en 1829 et 1830, pour servir à l'histoire de Hongrie. Ouvrage orné de cinq planches litographes par Jean-Charles de Besse*, À Paris.
- DAVIDS, A. L. (1832) *A grammar of the Turkish Language*, London.
- DEMAISON, P. I. (Hrsg.) (1970²) *Histoire des Mongols et des Tatares par Aboul-Ghāzi Béhâdour Khân* 1–2, Réimpression de l' Édition St. Pétersbourg 1871–74.
- DEWEESE, D. (1994) *Islamization and Native Religion in the Golden Horde. Baba Tükles and Conversion to Islam in Historical and Epic Tradition*, The Pennsylvania State University.
- DOBROVITS M. (1994) The Turco-Mongolian tradition of common origin and the historiography in fifteenth century Central Asia, *Acta Orientalia Hungaricae* 47, 269–277.
- BERTEL'S, E. E. (Hrsg.) (1963–1971) *Firdousi. Šāh-nāme* 1–9, Moskva.
- FRÄHN, C. M. (1825) *Abulghasi Bahadür Chani Historia Mongolorum et Tatarorum*, Casani.
- FRÄHN, C. M. (1816) *Bülariae urbis irog atque fata Tatarlice et latine*, Fundgruben des Orients 5, Wien.
- GÖKYAY, O. Ş. (1968) *Hânâme, Necati Lugal Armağanı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları 7:50, Ankara, 275–329.
- GOSMANOV M. G. [M. A. Usmanov] et al. (Hrsgs.) (1988) *Idegäy: Tatar halik dastanï*, Kazan.

- GOSMANOV, M. [M. A. Usmanov] (1994) *Qauriy qalām ezennān*, Kazan.
- HACI NUR HACI (Hrsg.) (1985) *Molla Mir Salih Ĵingiz-nāme*, Kaşgar.
- HAL'FIN, I. I. (1822) *Žin' Džingiz-hana i Aksak-Timura*, Kazan'.
- HÄMZIN K. Z. et al. (1965) *Garäpče-tatarča-rusča alïnmalar süzlege*, Kazan.
- Hüzä Kitāb-i Fasl-i Dāstān-i nāsl-i Čingiz Hān wä hām Aksak Temir nāslindān bāyān edār* (1882) Kazan'.
- Historia Dschingischani*, Staatsbibliothek zu Berlin, Preuss. Kulturbesitz, Orientabteilung, Signatur: Diez A quart 137. Fo. 1r–22r.
- HOFMAN, H. F. (1969) *Turkish Literature: A bio-bibliographical survey*, Vol. 5, Section 3, Part 1: authors, Utrecht.
- HUDJAKOV, M. G. (1990) *Očerki po istorii Kazanskogo Hanstva*, Reprint, Kazan'.
- IBN 'ARABŠĀH, AĤMAD B. MUĤAMMAD (1936) *Tamerlan, or Timur the Great Emir*, Übersetzt von J. H. Sanders, London.
- IVANICS M. (1997) Kırım Tarihine ait Kaynaklar: Mülknāmeler, *Originea Tătarilor*, Lucrările Simponzionului Internațional, Constanța 17–20 noiembrie 1994, București, 155–162.
- IVANICS M. (1997) Das neugefundene *Altan Debter?* (Textkritische Untersuchungen zum *Däftär-i Činggis nāmā*), in Ä. Berta (Hrsg.) *Historical and Linguistik Interaction between Inner-Asia and Europe*, Proceeding of the 39th Permanent International Altaistic Conference (PIAC) Szeged, Hungary: June 16–21, 1996, *Studia Uralo-Altaica* 39, Szeged, 127–137.
- JAHN, K. (1969) *Die Geschichte der Oğuzen des Rašīd ad-Dīn*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse, Denkschriften, Bd. 100, Forschungen zur islamischen Philologie und Kulturgeschichte 4, Wien.
- JUDIN, V. P. et al. (1992) *Ötemiš Hadži Čingiz-name*, Faksimile, Übersetzung, Transkription, Bemerkungen und Bearbeitung von V. P. Judin. Herausgegeben von Ju. G. Baranov, Kommentare und Indizes von M. H. Abuseitova, Alma-Ata.
- KALININ, N. F. (1955²) *Kazan'. Istoričeskij očerk*, Kazan'.
- KINCSES NAGY, É. (1997) Mongolian Loanwords in Chagatay, in Ä. Berta (Hrsg.) *Historical and Linguistik Interaction between Inner-Asia and Europe*, Proceeding of the 39th Permanent International Altaistic Conference (PIAC) Szeged, Hungary: June 16–21, 1996, *Studia Uralo-Altaica* 39, Szeged, 139–145.

- KONONOV, A. N. (1958) *Rodoslovnaja turkmen: sočinenie Abu-l-Gazi hana hivinskogo*, Moskva-Leningrad.
- KUZEEV, R. G. (1960) *Baškirske šedžere*, Ufa.
- LECH, K. (Hrsg.) (1968) *Das Mongolische Weltreich. Al-'Umarī's Darstellung der mongolischen Reiche in seinem Werk Masālik al-abšār fī mamālik al-amšār*, Mit Paraphrase und Kommentar, Asiatische Forschungen, Band 22, Wiesbaden.
- MOŽAROVSKIJ A. F. (1880) *Izloženiye hoda missionerskogo dela po prosvešteniju kazanskih inorodcev s 1552 po 1867 goda*, Moskva.
- Materialy po istorii kazahskih hanstv XV-XVII vekov. Izvlečenija iz persidskih i tjurkskih sočinenij* (1969) (Hrsgs.) Ibragimov, S. K. et al., Alma Ata.
- ÖLMEZ, Z. K. (Hrsg.) (1966) *Ebulgazi Bahadur Han: Šecere-i Terākime*, Ankara.
- PERTSCH, W. (1899) *Verzeichniss der türkischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Berlin.
- RAVŠANOV, P. (Hrsg.) (1990) *Temurnoma*, Taskent. [non vidi]
- Rašīd ad-Dīn, Fazlallah Ĵāmī' at-tawāriḥ* 1–2 [Sbornik Letopisej] (1952–1960) Hrsg. A. A. Semenov, Moskva-Leningrad: 1:1 (1952) russische Übersetzung von L. A. Hetagurov; 1:2 (1952) russische Übersetzung von O. I. Smirnova; 2 (1960) russische Übersetzung von Ju. P. Verhovskij.
- RACHEWILTZ, I. DE (1982) *On a recently discovered Ms. of Činggis-qayan's precepts to his younger brothers and sons. Indological and Buddhist Studies*, Volume in Honour of Professor J. W. de Jong on his Sixtieth Birthdas, Canberra.
- RADLOFF, W. (1866–1907) *Proben der Volksliteratur der türkischen Stämme Süd-Siberiens* 3:1–2, Sanktpetersburg.
- RÄXIM, G.–GÄZIZ, G. (1925²) *Tatar ädäbiyati tarixi*, Kazan.
- RIEU, CH. (1888) *Catalog of the Turkish Manuscripts in the British Museum*, London.
- Šaybānī-nāme (1969) in S. K. Ibragimov et al. (Hrsgs.) *Materialy po istorii kazahskih hanstv XV-XVII vekov. Izvlečenija iz persidskih i tjurkskih sočinenij*, Alma Ata, 91–127.
- SCHERNER, B. (1975) Probleme arabischer und neupersischer Lehnwörter im Tatarischen, in L. Ligeti (Hrsg.) *Research in Altaic Languages*, Papers read at the 14th Meeting of the Permanent International Altaistic Conference Held in Szeged, August 22-28, 1971, Budapest, 219-229.

- Johnson and Richardson's Persian, Arabic, and English Dictionary Revised, Enlarged, and Entirely Reconstructed*, London.
- TAUBE, M. (Hrsg.) (1989) *Geheime Geschichte der Mongolen*, Leipzig–Weimar.
- TAUER, F. (1965) Timurlular devrinde tarihçilik, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, 29:113, 49–69.
- TIZENGAUZEN, [Tiesenhausen] V. G. (Hrsg.) (1884–1941) *Sbornik materialov otnosjaščihsj k istorii Zolotoj Ordy*: 1. Izvlečenija iz sočinenij arabskih, Sanktpeterburg; 2. Izvlečenija iz persidskih sočinenij sobrannye V. G. Tizengauzenom i obrabotannye A. A. Romaskevičem i S. L. Volinym. Moskva–Leningrad.
- TOGAN, Z. V. (1962) The Composition of the History of the Mongols by Rashīd al-Dīn, *Central Asiatic Journal* 7, 60–72.
- TOGAN, Z. V. (1956) Das özbegische Epos Channe, *Central Asiatic Journal* 1 (1955), 144–156.
- USMANOV, M. A. (1972) *Tatarskie istoričeskie istočniki XVII–XVIII vv*, Kazan'.
- USMANOV, M. A. (1979) *Žalovannye akty Džočieva Ulusa XIV–XVI vv*, Kazan'.
- VÁSÁRY I. (1982) A Contract of the Crimean Khan Mängli Giräy and the Inhabitants of Qırq-Yer from 1478/79, *Central Asiatic Journal* 26, 289–300.
- VEL'JAMINOV-ZERNOV, V. V. (1863–1887) *Issledovanie o kasimovskih carjah i carevičah* 1–4, Sanktpeterburg.
- VEL'JAMINOV-ZERNOV, V. V. (1864) *Materialy dja istorii Krymskogo Hanstva*, Sanktpetersburg.
- ŽIRMUNSKIJ, V. M. (1974) *Tjurkskij geroičeskij epos*, Leningrad.

Transkription

Umschrifttabelle

a	ا ه	h	خ
ā	آ ا	k	ک
ä	ه ا	q	ق
e	ی ای	l	ل
ī	ی ای	m	م
i	ی ای	n	ن
ī	ی ای	ng	ک نک
o	و او	r	ر
ō	و	s	پس س
ö	و او	ş	ص
u	و او	<u>s</u>	ث
ū	و او	š	ش
ü	و او	t	ت
b	ب	ţ	ط
p	ب پ	w	و
ĵ	ج	w̃	ڤ
č	چ چ	y	ی
d	د	z	ز
f	ف	ž	ض
g	گ ک	ẓ̌	ظ
ġ	غ	<u>z</u>	ذ
h	ه	‘	ع
ḥ	ح	’	ء

[f.1v] (1) Dāstān bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm [dāftār-i Čingiz-nāmā faşl-i dāstān-i]¹ nāsl-i Ĵingiz (2) ḥazrāt-i Nūḥ pāygambār 'a[lāyhi's-sālā]m-nīng (3) tōrt oġlı wā taqī tōrt qizī bar erdi² biri Ḥām biri Sām biri³ (4) Kān'an tōrtinči⁴ Yāfās erdi taqī uluġ⁵ (5) qizī-nīng aṭī Rāḥāb⁶ erdi ekinči-si-nīng (6) aṭī Zāḥāb⁷ erdi üçünčisi-nīng aṭī (7) Zūḥūt⁸ erdi tōrtinčisi-nīng aṭī Zāḥūt⁹ erdi (8) ämmā Rāḥāb¹⁰ özi-nīng şulbī qizī erdi (9) <Zāḥāb Zūḥūt Zāḥūt>¹¹ üçägü-si¹² Nuḥ (10) pāygambār 'alāyhi's-sālām-nīng du'āsiylā¹³ küçükdin (11) eşäkdin mači-din olub erdilär ämmā (12) Ḥām nīng nāslī 'Arāb ḥalqī-dur Sām-nīng [f.2r] (1) nāslī 'Aĵām ḥalqī-dur Kān'an tūfānda ḥālāk (2) oldī¹⁴ nāslī kesildi Yāfās-nīng nāslī (3) Rūm ḥalqī-dur Yāfās-ni Abulĵa Ḥān teb [hām]¹⁵ (4) ayturlar Abulĵa Ḥān oġlı Baqīr Ḥān anīng (5) oġlı {Uĵan Ḥān anīng oġlı}¹⁶ Äwāz Ḥān¹⁷ (6) anīng oġlı Kōk Ḥān anīng oġlı Boġara (7) Ḥān¹⁸ anīng oġlı {Qara Ḥān anīng oġlı (8) Kūnüm Ḥān¹⁹ anīng oġlı Ruĵam²⁰ Ḥān anīng (9) oġlı}²¹ Sām²² Sawĉi anīng oġlı Salar (10) Sawĉi anīng oġlı Sängäberun²³ anīng oġlı (11) Qaçu

¹A: (p.2) bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm dāftār-i Čingiz Ḥān faşl-i dāstān-i nāsl-i Čingiz, B: (f.1v) bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm dāftār-i Čingiz beglär-beg bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm dāftār-i Čingiz nāmā faşl-i dāstān-i nāsl-i Ĵingiz, C: (f.1v) bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

²C: add. oġlanlarī

³B: üçünči-si

⁴B: tōrtinči-si, C: biri

⁵B: ulu

⁶A, B: Rājāb

⁷B: Zūḥūb (ZḤB), C: Zūĵūb (ZWĴB)

⁸B: Rāḥāt (RḤT), A, C: Rūḥūt (RWḤT)

⁹A, B: Rāḥāt (RḤT), C: Rāḥāt (RḤT)

¹⁰A, B, C: Rājāb

¹¹A: Zāḥāb RūḥūtZūḥūt, B: Zāḥāb Rāḥāt Rāḥūt, C: Zūĵūb, Rūḥūt, Rāḥāt

¹²C: add. ḥazrāt-i

¹³A: du'āsi ilān

¹⁴A, B, C: boldī

¹⁵A: (p. 2), B: (f.1v10), C: (f.1v20)

¹⁶B, C: desunt

¹⁷B: Äwāz Ḥān Äwāz Ḥān [sic!]

¹⁸A, B: Boġra Ḥān, C: Boġranda Ḥān

¹⁹B: Kūnüm Mārgān

²⁰A: Uĵam Boyıl, B: Uĵam Boġrıl

²¹C: desunt

²²C: Asam

²³B: Sängä oġlı Sämberun, C: Berun

Märgän¹ anıng oğlu Qaçuman² anıng oğlu (12) Qara Duman³ anıng oğlu Turumtay Čäčän (13) anıng oğlu Tumaül Märgän anıng oğlu Duyın (14) Bayan⁴ anıng oğlu Ĵingiz Hān⁵ {anıng oğlu (15) Yöči Hān}⁶ anıng oğlu Sayın Hān anıng [f.2v] (1) oğlu {Sartaq Hān anıng oğlu Burtaq (2) Hān⁷ anıng oğlu Tuğalı Hān anıng oğlu}⁸ (3) Toqtoğa Hān anıng oğlu Özbeg Hān anıng (4) oğlu Ĵānibāk Hān anıng oğlu Berdibeg Hān⁹ (5) anıng oğlu Šıbaq Hān anıng oğlu Murtaza (6) Hān anıng oğlu Küčüm Hān anıng oğlu ['Ali Hān anıng oğlu]¹⁰ (7) Arslan Hān anıng oğlu Burhān Sultān¹¹ (8) ämmā Burhān Sultān¹² Urus qolunda ħabs (9) olub mürtädd boldı {na'üzü bi'llāhu tā'alā}¹³ [emdi Ĵingiz Hān-nıng дәftäri]¹⁴ äwwäl (10) bašdın¹⁵ söyläyālik¹⁶ {äwwäl başı nağacı babala[-] (11) rındın söyläyālik}¹⁷ äwwäl zamānda Aq Dengiz-nıng (12) içindä Mälta degän šähär bar erdi ol šähär (13) ħānı-nıng atı¹⁸ Altun Hān degän erdi ħā[-] (14) niši-nıng atı Körläwič degän erdi ol (15) eki¹⁹ pädišāhdin bir qız tuğdı qızning atı²⁰ (16) 'Ülämālik Kōrikli atadılar taqı ayğa küngä kör[-] [f.3r] (1) güzmädilär²¹ qırq <qulač taş sārāyda (2) qoydılar>²² ämmā kōrki andağ erdi külsä quru (3) ağaçğa²³ yapaq²⁴ bitär erdi taqur²⁵ yergä (4)

¹C: Qaçuman Hān

²C: Točuman Hān

³B: Qara Sawcı Duman, C: Qarağan Hān

⁴C: add. Hān

⁵C: (f.1v20) add. ämmā Ĵingiz Hān-nıng tört oğlu bar erdi biri Yöji Hān Ĵadāy Hān Kerāy Hān Tolay Hān ämmā Tolay Hān Mäskäwdä ħān boldı

⁶C: desunt

⁷A: Purtaq Hān (PRTAQ)

⁸C: desunt

⁹A, B: Sultān

¹⁰O, A: deest, B: (f.2r2), C: (f.1v19)

¹¹C: Hān

¹²C: deest

¹³B, C: desunt

¹⁴A: (p. 3), B: (f.2r4), C: (f.2r2)

¹⁵C: bašındın

¹⁶A: söylägil, passim B: söyläling, passim

¹⁷C: desunt

¹⁸C: deest

¹⁹C: bu ekülägüsi-din

²⁰A: atunı, C: ismini

²¹A, C: körgäzmädilär

²²A: yığaç taş minbär [sär]äyda

²³A: quruğ ağaçğa, B: qur[uq] ağaçğa, C: quruq yığaçqa

²⁴A: yafraq

²⁵C: deest

baqsa öläñ¹ bitär erdi saçin tarasa yinçü (5) tökülür erdi <tükürsä altun kümüş bitär erdi>² (6) ämmä dünyāda bir artuq tuğmuş jän erdi (7) qaşında dāyäläri bar erdi özinä yaqin (8) dāyāsi-ning aṭı Orda Hān degän erdi (9) künlärdä bir kün bālīg olğandın³ şong (10) aytdıkim ay Orda Hān sän bu sārāydın (11) çıqa[r]sän taşqaru nä körärsän dedi ämmä (12) dünyā degän bu sārāymu dur yā özgä yer⁴ bu sārā[-] [f.3v] (1) ydın başğa bar mīdur yā oşbu sārāy⁵ içi (2) mü dūr dedi Orda Hān aydı dünyā (3) degän taşqaru keng⁶ jihāndur dedi ämmä (4) <kün degän ay degän närsä>⁷ bardur dünyāning (5) rawşān-ligī⁸ aning birlä dūr dedi andın ‘Ülämālik Kōrkli (6) aydı ay Orda Hān sän manga ol närsälärni (7) körgüzgil dedi Orda Hān aydı sän (8) körsäng ölärsän dedi yänä ‘Ülämālik Kōrkli aydı (9) ölsäm öläyin körgüzgil dedi ersä (10) täräzüni⁹ açib iyäbärdi¹⁰ ersä kün yaruqı¹¹ äwgä¹² (11) kirdi ‘Ülämālik Kōrkli anı kördi /huşı ketüb/ ölä qaldı (12) dāyäläri <hānga barib nä ayturmiz>¹³ deb (13) yığlaşib olturdılar¹⁴ bir kün bolğandın şong (14) esin yıydı¹⁵ dāyäläri säwinüşüb (15) örä turdılar¹⁶ taqı aydılar nä kördüng [f.4r] (1) anda ‘Ülämālik Kōrkli aydı bayağı körgän kündin¹⁷ (2) qursağıma bala boldı emdi atama nä deb (3) aytursız dedi ämmä ol Altun Hān özi waqıt (4) waqıt¹⁸ kälüb¹⁹ qizni²⁰ közä turğan²¹ erdi (5) Altun Hān bir kün qizın²² körmäkkä keldi ersä (6) körär

¹C: ölänlär

²A, B: түкүрsä altun түкүлүр erdi, C: deest

³C: bolğandın

⁴C: deest

⁵C: deest

⁶C: bir keng

⁷A: kün degän eki närsä B, C: ay kün degän eki närsä

⁸A, B: rawşāni

⁹A, B, C: täräzāni

¹⁰A: yibärdi, C: yibärä berdi

¹¹C: add. täräzädin

¹²A: sārāyğa

¹³A: hānga nä barub aytur-miz B: hānga nä teb aytur-biz, C: hān-ğa nä aytur-miz teb

¹⁴A, B: oltururlar erdi, C: olturur erdilär

¹⁵A, B, C: yiyib aldı

¹⁶A: otura turdılar, C: säwinüb olturur erdilär

¹⁷C: bayağı körgänimdin

¹⁸A: add. birlän

¹⁹A, B: kälür erdi

²⁰A, B, C: deest

²¹A, B, C: körä turğan

²²C: qizni

kim¹ hāmilā olubdur² qizina aydī ay qizim bitüngä (7) sipkil tüşübdür nā bala³ boldi dedi yänä özi (8) qazgu⁴ birlä äwgä⁵ kaldi aydī kim ah Körläwij [ekimiz hālāl]⁶ (9) çift bolğalı munday⁷ uyat iş (10) kalgāni yoq erdi qizimizğa bir bala bolubdur nā (11) qılśa⁸ bolur dedi anda Körläwič aydī emdi (12) munī bu yergä bu yurtğa berib bolmas aning (13) üçünkim ādām oğlı šaytān birlä bārabārdür köb (14) sözlär köb āwāzlar⁹ čiqar dedi emdi äylä olsa¹⁰ [f.4v] (1) güzäl kemä birlä Tün Dengizinä salīb yibārāling (2) dedi andin song kemä tüzdilär qirīq qiz qirqini¹¹ (3) birlä kök kögärčini birlä altun quzi birlä tūti (4) quši birlä sönmas čirāgi birlä tükānmās (5) azuği birlä Tura tağindan¹² Tün Dengizinä altun (6) kemägä salīb yibārdilär wä yänä aydılar bir naşıb[il]gä¹³ yoluq[-] (7) ğay deb andin song <bir qač>¹⁴ kün kečti ersä ol (8) waqıtta Turumtay. Čečän-ning oğlı Tumaul¹⁵ Märgän (9) degän atasına¹⁶ ači erdi <el tašina čiqub (10) yatur erdi qaşında qırq kişisi bar erdi>¹⁷ (11) içindä bir qarawulčisi bar erdi Šaba Šoqur {degän (12) türükman erdi manglayında bir közi bar}¹⁸ erdi (13) bir kün aydī ay Tumaul Märgän alışdan bir qara (14) körünür¹⁹ dedi [anda Tumaul Märgän aydī ol nā qaradur dedi]²⁰ ol Šaba Šoqur aydī bir altun [f.5r] (1) kemādür dedi bir²¹ qara taw deg qabat turadur²² (2) ötä körärmän dedi (3) içi sāning bolsun taši mānim bolsun dedi (4) ol kemä taŋla tüş waqtında kälür bolğay (5) dedi andin Tumaul Märgän aydī hoş alay (6)

¹C: add. qizi

²C: bolubtur

³C: deest

⁴A: qizi

⁵C: üyinä

⁶B: (f.2v13), C: (f.2v11)

⁷A: mundayin, C: mundağ

⁸A: qılśaq

⁹A, B: āwāzlar

¹⁰C: add. bir

¹¹C: qırq qiz qırq dāyā

¹²C: Tur tağindan

¹³C: naşıbgä

¹⁴C: nejä

¹⁵B: Tumaŋul

¹⁶A: aqasına C: atası ilä

¹⁷C: el qaşında qımıng taşında čadur qurub yatur erdi yanında bir anča 'askəri bar erdi

¹⁸C: desunt

¹⁹B, C: körünädür

²⁰B: (f.3r10), C: (f.3r7)

²¹C: deest

²²C: qaba turadur

bolsun dedi [andin ol kemä]¹ {tanglası kün tüş waqtında (7) <käldi>² kördilär kim bir altun kemä}³ turur hiç (8) buzmağa <yoruğın yönin>⁴ bilmädilär anda Šaba (9) Šoqur Türükmän aydı ay mǝrgän aţib buzğil (10) dedi andin Tumaul Mǝrgän aydı turu⁵ atayunmu (11) qıya atayunmu dedi Šaba Šoqur Türükmän (12) aydı turu atsang içindä jǝnlıq nǝrsä (13) bolsa tegär bolğay qıya aţib buzğil dedi (14) hoş alay bolsa qıya atayun deb <oqın yağa (15) kǝzlǝb tolturub>⁶ andağ attı kim kemä-ning üj⁷ (16) taqta-sın ırğitib iyäbärdi⁸ emdi kemä-ni (17) qıya aţib buzğan üçün Qıyan⁹ Tumaul (18) Mǝrgän teb ayturlar emdi Qıyat ǝalqı-ning aşlı [f.5v] (1) tübi bulardur yǝnä ol kemä-ni buzğandın şong (2) ‘Ülǝmǝlik Kǝrkli çıqtı qırq qız qırğını birlä (3) kök köğärçini birlä altun quzı birlä tuţı quşı (4) birlä barça-sın Tumaul Mǝrgän aldı kemä taşın (5) Šaba Šoqur Türükmän aldı andin şong Tumaul (6) Mǝrgän ol keçä çadır qurub qızni alib¹⁰ (7) yatur boldı ‘Ülǝmǝlik Kǝrkli aydı <ay Mǝrgän>¹¹ (8) bizni sanga tǝngri bergändür qaçanda bolsa mǝn sǝning (9) mǝn mǝğär bir ança küngä¹² şabır qılsang bolur erdi¹³ (10) qurşağında bir bala bar dur¹⁴ dedi wǝlǝkin bu qurşa[-] (11) gımdağı bala ädämdän¹⁵ bolğan dägüldür nürdan (12) quyaşdan pǝydä bolğandur anda Tumaul Mǝrgän (13) aydı mǝn ol <qurşaqdağı balanga baqman>¹⁶ (14) alib yatur-mǝn dedi anda ‘Ülǝmǝlik Kǝrkli (15) aydı hay Mǝrgän ǝǝrǝyina kökdä yürügän aq (16) şonqar erdüm emdi siz-ning qarağay deg (17) boyunga qondım siz er kişi sizgä köb qaru aytib (18) bolmas¹⁷ dedi ämmä könglümni qaldurmasang bolur erdi dedi [f.6r]

¹B: (f.3r14), C: (f.3r11)

²C: yet[t]i

³A: desunt

⁴A, B: yoruğın yosuğın, C: yoruğı yoq tabmadılar

⁵C: toğru

⁶C: oqın közlǝb yaya-sın tartib

⁷A: deest

⁸B: ırğitib berdi, C: ırğitib yibärdi

⁹A, B, C: Qıyat

¹⁰C: add. çadırdä

¹¹C: ay mǝrgän er

¹²C: kün

¹³C: add. anıng üçün kim

¹⁴A: war dur

¹⁵B: ädämīdän, C: ädämīdin

¹⁶A: qurşaqda bolğan balanga baqmaz-mǝn C: qurşaqdağı balaga baqmaz-mǝn

¹⁷A: (p. 5) hay Mǝrgän ǝǝrǝyina kökdä yürügän aq şonqar izining emdi siz-ning qarağay deg boyunga qondım siz er kişi sizgä köb qaru aytib bolmas, B: (f.3v14) hay Mǝrgän ǝǝrǝyina kökde yürügän ak şonqar erding sizning qarağay teg boyunguzğa qonayın siz er kişi-siz köb qaru aytib bolmas, C: (f.3v9) ay Mǝrgän er kökdä yürügän aq quş erding sizning qarağay boyunguzğa

(1) andin Tumaul Märgän aydı hoş sāning (2) könglüngni hiç qaldurmaz-män tedi andin (3) şong ol kečā čadīr qurub yattī-lar (4) murādlarin tabdī-lar andin Tumaul Märgän aydı ay (5) 'Ülāmālik Kōrkli bu qursağingdağī bala quyaşdin (6) nürdin¹ bolğanī čin e[r]miş ādāmdān bolğan bolsa (7) qiz bolmas erding dedi süyükligi artuq (8) boldi andin 'Ülāmālik Kōrkli aydı {ay mērgän (9) sān manga išanmasmu-sān män}² 'ömrümdā er yüzün (10) körgānim yoq erdi bu kün <bu kečā>³ sāni kördüm (11) dedi andin Tumaul Märgän aydı özi buwaz özi (12) qiz <urazli ergā tüş bolsun dedi aşuq[-] (13) maqligim ol erdi>⁴ dedi andin 'Ülāmālik Kōrkli (14) aydı mānim qadrīmni yahşi bilgil tedi andin (15) Tumaul Märgän aydı ay 'Ülāmālik Kōrkli <māning sāwmāgim[-] (16) ning nişānī oldur kim mānim

agağim qarağay
quşum (17) şonqar
sačin tarağay
tamgam açamay

(18) bolsun>⁵ dedi ol sābābdin Qiyat açamay [f.6v] (1) tamga deb hām ayturlar {şifati oşbulardur }⁶ (2) andin bir anča (3) kündin şong qursağdağī bala tuğdı <anīng atī tāngri (4) bergän duyīn-līqdur deb Duyīn Bayan atadīlar>⁷ (5) bir anča künlārdin şong Tumawul Märgän-ning atasī (6) Turumtay Čečan öldi Tumaul Märgän <atasī (7) yurtina barīb⁸ olturdi hān boldi hānliqğa (8) olturgāndin şong>⁹ 'Ülāmālik Kōrkliyin eki (9) oğul tuğdı birisin Bōdānā-tay ekinčisini Belgü-tay (10) atadīlar ol eki oğul tuğ[ğ]andin şong 'Ülāmālik (11) Kōrkli-ning köngli yaman boldi anda Tumaul (12)

qonayin siz er kişi-siz köb söz qaytub bolmas

¹A, B, C: deest

²A: desunt

³C: desunt

⁴A: (p. 5) urazli ergā tüş boldi dedi aşuqmaqluq-ğa ol erdi, B: (f.4r7) † Ura[z]li ergā tüş boldi tedi aşuqmaqluğim ol erdi, C: (f.3v18) † onarli ergā tüş boldi aşuqmağim ol erdi

⁵A: bānim süymākligim-ning nişānī oldur kim mānim agağim qarağay şonqar quşum sačin tarağay tamgam açamay bolsun, B: (f.4r10) māning süyügiming nişānī oldur kim māning agağim qarağay şonqar quşum sačin tarağay tamgam açamay bolsun, C: (f.4r1) süymāgim nişānī oldur kim mānim agağim qarağay şonqar quşum sačin tarağay tamgam açamay turur

⁶Am Rande des Textes befinden sich noch zwei Tamga's (siehe Faksimile). C: desunt

⁷C: (f.4r4) anīng atīn Duyīn Bayan atadīlar anīng üçün [kim] tāngri berdi temāk olur

⁸A: qaytib

⁹C: (f.4r6) atasī ornina qaytub hān boldi hānga olturgāndin şong

Märgän aydı ay 'Ülämālik Kōrkli <hālq oğlı (13) oğul tabsa säwinür sän [nä] üçün oğul tabīb (14) könlüng yaman bolur>¹ dedi anda ol 'Ülämālik (15) Kōrkli aydı män burunğı oğlum Duyın Bayan (16) üçün qayğurur-män² tedi

bulanğa³ iyärgän (17) çiçäk-kä awnar
dongğuzğa iyärgän balçiq-ğa awnar
sän [f.7r] (1) hān oğlı dāğül-sän
yurtğa lāyiq dāğül-sän

derlär

(2) <öz hālīn bilmäslär
közi mālğa toymas-lar>⁴
(3) Bötänä-tay Belgü-tay
yurtqa lāyiq ermäslär

<män (4) arslan balası erdim sanga kälīb nä kördim (5) degäy-män dedi>⁵
anda Tumaul Märgän Hān aydı (6) hoş nä <etmägä qoyasän>⁶ dedi 'Ülämālik
Kōrkli aydı (7) sän ölsäng yurtıngnı oğlanların Bödänä-tay (8) Belgü-tay
biylär-lär mänim nürdin quyaşdin (9) bolğan oğlum <Duyın Bayan üçün
qayğururmän>⁷ (10) dedi emdi bu eki oğlum⁸ {Bödänä-tay Belgü-taynı}⁹ (11)
Qalmaqğa yibärgil dedi andin şong Tumaul (12) Märgän Hān eki oğlı¹⁰
{Bödänä-tay Belgü-taynı}¹¹ Qalmaqğa (13) iyäbärdi¹² taqı eki-sinä yäti-şär

¹A: (p. 6) hālq oğıl tabsa säwinür sän nä oğıl tabub könglüng yaman boldı, B: (f.4v3) hālq oğıl tabsa säwinürlär sän nä üçün oğıl tabub könglüng yaman boldı, C: (f.4r10) hālq oğlı oğul tabsa sävingäy sän oğul tabīb könglüng yaman boldı

²C: qazğurur-män

³B, C: qulanğa

⁴B: (f.4v7) özi halin bilmäs-lär közi malğa toymas-lar, C: (f.4r14) özlari halin bilmäzlär közlari malğa toymasdır

⁵A (p. 6) bän arslan balası erürmän sanga kälīb nä kördüm demägäymän dedi, B: (f.4v9) män arslan balası-män erürmän sanga kälīb nä kördüm demägäymän, C: (f.4r17) män arslan balası erdim sanga kälüb nä kördüm demäsmän

⁶C: qılmak kārāk

⁷C: (f.4v1) Duyın Bayanğa ülüş bermäslär

⁸A, B: oğlumuz, C: oğlumuznı

⁹C: desunt

¹⁰C: oğulunı

¹¹C: desunt

¹²C: yibärdi

nökär qoštī¹ (14) olar Qalmaqda barīb māqām yurt tutdılar (15) bir yerdä turdılar² [emdi]³ Qalmaq töräläri-ning ašlī (16) tübi <Bödänä-ṭay Belgü-ṭaydındur>⁴ yänä ol (17) ekāw⁵ ketkändin şong bu Duyin Bayanğa qiz [f.7v] (1) aldılar Altun Hān nāsindän yāti sultān (2) bar erdi aning kičisi Tölükli⁶ degän erdi aning (3) qizi Alangonī Duyin Bayanğa aldılar yänä ol (4) Duyin {Bayan}⁷ birlä Alangodın üç oğul (5) tuğdı birisi-ning aṭı Bodonjar ekinčisi-ning aṭı (6) Qağın-jar üçünčisi-ning aṭı Salčud⁸ erdi⁹ emdi Qiyat (7) uruği¹⁰ Bodonjar-din turur taqı Hataj¹¹ ḥalqı-ning uruği (8) Qağın-jar-din turur taqı <Salčut ḥalqı-ning (9) uruği Salčutdin turur>¹² emdi Tumaul (10) Mārgān yigirmi yıl ḥānlıq sürdi andin şong (11) Duyin Bayan on toquz¹³ yıl ḥānlıq sürdi andin (12) şong Duyin Bayan özi ölarindän üç kün (13) <burun ḥalqnı begläri yiyib>¹⁴ aydı ah ay (14) wah qaltaq ḥalq oğlu bilin-lār¹⁵ ölümdän hič (15) qurtulğumuz yoq¹⁶ ermiş ājāl yetib¹⁷ kalsä dārū (16) dārmān¹⁸ bolmas ermiş <mān alğan ḥātūnum>¹⁹ (17) {Alango birlä birgä ölärmān degän erdim²⁰ emdi [f.8r] (1) ājāl erişdi mān ölar-mān sizlār qalasiz emdi (2) sizlārgä ay ḥalq oğlu waşıyyāt sözim bolsun (3) dedi bu mändin tuğ[ğ]an üç oğul Bodonjar (4) Qağın-jar Saljud bular yurt tutmaqğa lāyiq (5) yaḥşī ermāslār dedi emdi yänä ay ḥalq (6) oğlu mān ölgändin şong ḥātūnum Alangoğa²¹ tōš

¹C: add. köb 'askār berdi

²B: oturdılar, C: bir sārāyda turdılar

³B: (f.4v17), C: (f.4v4)

⁴B: Bödänä-ṭaydin dur, C: bulardandur

⁵C: ekegü

⁶A: Türlükli

⁷C: deest

⁸B: [S]aljut

⁹B: deest

¹⁰C: ruği, passim

¹¹B, C: Qataj

¹²C: (f.4v11) Saljut ruği 'Ajām ḥalqıdur

¹³C: otuz

¹⁴A: burun ḥalqdın beglerin yiyib, B: burun ḥalqnı beglerin yiyib, C: ilgärü jümlä ḥalqnı beglärin jiyib

¹⁵B: begläran, C: bilgänlär

¹⁶A, B: qutulğumuz yok, C: qurtulmaq yoq

¹⁷C: deest

¹⁸C: add. aytib

¹⁹C: mānim alğan ḥātūnumğa

²⁰A: ölärim degän erdüm, B: ölälim degän erdik

²¹C: desunt

(7) töl bolub inärmän¹ anda yurtqa läyiq yaḥṣī² (8) oḡul päydā bolur dedi ay ḡalq oḡlı hārāyinā anī³ (9) kütkäysiz dedi emdi yänā belgüm ol bolur kim (10) män ölgändin şong kün bolub inärmän böri (11) bolub çıqarmän andin [mäni]⁴ bilinziz dedi bu sözni (12) ḡalāyiqqa⁵ waşıyyāt qılğandın şong Duyin Bayan (13) dünyā-din ötti ketdi ämmā Duyin Bayan dünyā-din (14) ötkändin şong Qalmaqdaḡi eki inisi (15) Bödänā-ṭay Belgüṭay eṣitib kaldi-lär⁶ kim aḡamiz Duyin (16) Bayan öldi jengämiz Alango tul qaldı teb ödürgä⁷ [f.8v] (1) kaldilär otuz üç ming⁸ nöklärleri birlä ödürin⁹ (2) ödürlädilär yänā Bödänā-ṭay Belgüṭay aydılar (3) <çengämiz Alango-ning qayḡura qayḡura>¹⁰ aḡamiz (4) küyügendin köngli yaman bolub turur deb topçaq (5) atların binüb¹¹ aḡ aḡlay çiqti-lar Yayır¹² ṭaḡına (6) bardılar¹³ <keyik aḡladılar bir keyikni tirik tutub (7) alib qayt[t]ılar>¹⁴ anlar qaytib¹⁵ kälätürganda¹⁶ (8) ormandan bir qawm kişi-lär çiqti-lar <barib (9) yoluqdi-lar>¹⁷ şordılar hay qaydin¹⁸ kälürsiz nä (10) kişi-lär-siz olar aydi-lar hay bizläri sorsangiz (11) Qatay¹⁹ şährindin boşub kälämiz²⁰ dedilər anlar (12) aydılar sizlär {häm kim-lär-siz}²¹ nä kişi-lär-siz bular (13) aydılar biz Qalmaq ḡalqı-ning törälari (14) Bödänā-ṭay Belgü-ṭay-biz²² dedilər olar²³ aydılar biz üj (15) aydin bari boşub²⁴ kälämiz

¹A, B: kälürmän, C: (f.4v16) kälürmän böri bolub çıqarmän

²C: yurtqa bir yaḥṣī

³C: add. siz

⁴B: (f.5v3), C: (f.5r1)

⁵B: sözlärin ḡalāyiq-qa

⁶A: eṣit[t]i kim, B: eṣittilər kim

⁷C: ötür

⁸B: otuz özbeg, C: otuz bing

⁹A: † orun urdılar, B: † udurlan, C: deest

¹⁰C: (f.5r6) jengämiz-ning qayḡusi köbdür

¹¹A: minüb, B: atlarına minib

¹²B, C: Bayır

¹³A: wardi-lar

¹⁴C: (f.5r8) bir keyik avlab tut[t]ılar tirikläy alib qayt[t]ılar

¹⁵B: anda qaytti

¹⁶C: add. yoldan

¹⁷C: bular

¹⁸C: qandin

¹⁹A: Ḥatay

²⁰B: käläbiz

²¹B: desunt

²²C: Belgü-ṭay-miz

²³B: wlar

²⁴C: bosib

azuğimīz tükāndi (16) ačmīz dedilār bizgā raḥīm etib¹ bir nāmā bersāngiz yā (17) ošbu keyik-ni [bizgā]² bersāngiz nā bolur erdi dedilār bular aydīlar³ [f.9r] (1) hay törāngizdān nā üçün boşdunguz begrāk (2) ač bolunguz⁴ dedilār olar aydīlar törālārimiz küč (3) qıldı zulūm-liq qıldı⁵ čīdamaduq boşduq (4) dedilār bular aydīlar ḥoş alay bolsa da bu tirik (5) keyikni bermāzmiz⁶ dedilār anīng üçün bir ṭul qalğan (6) čengāmiz⁷ bardur aḡamīz ölgāngā⁸ qayğudadur anga (7) oyunga alīb baramīz⁹ köngli açilsun dedilār (8) anlar aydīlar ay yārānlar yoq ersā biz-ning bir (9) oğul¹⁰ balamīznī alīngiz bizgā bu keyik-ni beringiz biz ač (10) ölmāyāling¹¹ dedilār [bular]¹² olargā qoyning bir butun berib (11) oğul balasīn aldīlar Bōdānā-ṭay Belgū-ṭay (12) aydīlar čengāmizgā oyunga bu yaḥšīdur¹³ dedilār (13) sāwindilār¹⁴ ol alğan oğul-nīng aṭī Yalīn¹⁵ (14) degān erdi anīng atasī-nīng aṭī Mangqatay (15) Biy degān¹⁶ erdi ačlıqdan dārmān-siz[-] (16) līqdan¹⁷ ol biy oğlī Yalīn-nī¹⁸ bir butgā berdilār (17) Bōdānā-ṭay Belgūṭay ol oğul-nī alīb (18) kāldilār <čengāmiz-nīng yīlqī-sīn baqīb qīmīz-nī tutargā [f.9v] (1) bu yaḥšī lāyīq>¹⁹ dedilār Yalīn-nī²⁰ kāltürüb čengāsi (2) Alāngoḡa ṭabšurdīlar Alāngo anīng tübin ašlīn (3) bilib yaḥšī ašradī andīn šong (4) Bōdānā-ṭay Belgūṭay aydīlar ay čengāmiz bizgā (5) ruḥšat bergil bizlār qayturmīz anīng üçünkim biz (6) munda [kelgāndin]²¹

¹B: ayṭīb

²B: (f.6r1), C: (f.5r15)

³C: add. bu türlük nārsāni bermāsmiz

⁴A, B: bolung

⁵A, B: zālīm boldī C: deest

⁶B: bermāsbiz

⁷A: jengāmiz, B: jengābiz

⁸C: ölgān

⁹B: barabīz, C: barurmīz

¹⁰B: oğlī

¹¹A: ölmālik

¹²A: (p. 8), C: (f.5v2)

¹³C: yaḥšī-raḡ dur

¹⁴C: deest

¹⁵B: Yalīn, C: Balīn

¹⁶C: ismī Mangqatay degān

¹⁷A: ačlıqdan susuzlıqdan, C: ačluqdin dārmān-sizlıqdin

¹⁸B, C: Balīn-nī

¹⁹B: (f.6r14) čengāmizning yaqsīn baqīb qīmīznī tutargā bu yaḥšī dur, C: (f.5v7) jengāmiz-ning yalqīnī basulub teb baqīb tutargā bu yaḥšī dur

²⁰C: Balīn

²¹B: (f.6v1), O, A: ketkāndin, C: kālgāndin

şong Tangğutdan elçi kălib (7) dūr¹ yaman ħabəri bar ermiş biz qaytamız² dedilär (8) anda Alango aydı ah wah hay way ay qayın (9) ini-lärim³ Bödänä-tay Belgütay bir anča küngä⁴ şabır (10) qılsangız bolur erdi anıng üçünkim emdi mänim⁵ (11) bu üç oğlum Bodonjar Qağın-jar Salcut ħalqnı⁶ (12) bilmäs boldılar zılm⁷ küç qılurlar sözüm tınglamaslar (13) bularğa 'aqıl⁸ ögüt bersangız nä ola dedi (14) Bödänä-tay Belgütay aydılar ay čengämiz biz-ning 'aqıl (15) waşıyyät ögütimiz oldur kim bu ini-lärimiz {sanga (16) taqı}⁹ beglärinä taqı el uluğlarına emın olalar (17) yaħşı tutalar emdi bilinglär kim¹⁰ ongar yurt-nıng (18) nişanı belgüsi¹¹ ol turur

jawdan elin köb etär
[f.10r] (1) qala tübün or etär
därwāzäsini¹² keng etär
(2) <čaw elgä>¹³ yat nökärgä
sirrini¹⁴ aytmaslar
uluğların¹⁵ (3) törgä keçirib
kiçiklärin¹⁶ ħızmat qıldururlar

(4) yänä bilinglär kim ongmas yurt-nıng nişanı (5) belgüsi ol turur

---

¹B: kelür

²A, B: qaytabız

³C: qayınlarım

⁴C: kün

⁵B: mening

⁶A: ħalqnı

⁷B: † zım

⁸B: ħaqıl passim

⁹A, B, C: desunt

¹⁰C: bilgänlär aydur kim, passim

¹¹C: deest

¹²A: dərbāzäsın tübäsın, B: dərbāzäsın, C: † barzusın

¹³C: desunt

¹⁴A, B: sirrin

¹⁵A, B, C: uluların

¹⁶B: kiçilärin, C: kiçiläri

öz yurtın yamanlar kişi yurtın (6) maqtar
 öz uruğın yamanlar kişi uruğın (7) maqtar
 öz ağasın yamanlar kişi ağasın (8) maqtar
 ulusı turur kiçisi söylär¹
 <atası turur oğlı (9) söylär>²
 mişqilçi³ bolur

[yänä aydurlar]⁴

yerän at⁵ mingän (10) qızıl yüzli oğlandın⁶ kengäş sorğan
 ol (11) kişi kişi bolub yurt kütmäs
 el olmağan (12) <el olsa ol el el olmas>⁷
 mäl kütmägän mäl (13) kütsä {quw ölänni otladur⁸
 quş çüymägän quş (14) çüysä qargä birlä qaz aldururmän⁹ der
 <törä kütmägän (15) törä kütsä}>¹⁰ kişi etin yeyärmän der¹¹
 (16) kön körmägän kön körsä kön etükni kiymän der
 (17) mäl tabmağan mäl tabsa kişini közgä ilmän¹² der

[f.10v] (1) anıng teg {törä kütmägän törä kütüb}¹³ mälşizlar (2) mälli bolub¹⁴
 bizning bu inilärimizni andağ (3) kişilär azdurıb turur dedilär häräyinä (4)
 bilmägänlär bilürlär¹⁵ ögränmägän-lär ögränürlär¹⁶ dedilär (5) munga дәlil söz
 дә hām¹⁷ bardur

¹A, B, C: sözlär

²C: (f.6r1) uluğı turur atası oğlı sözünä qarar

³B: add. uyañlı

⁴C: (f.6r1)

⁵A: (p.9) ata

⁶C: qız oğlandın

⁷A: el bolsa ol el el bolmas

⁸B: qw otladur-män

⁹B: aldur-män

¹⁰C: desunt

¹¹A: † täwä kütmägän tawar kütsä kişi etär-män der

¹²A: almaymän, C: közümä alman

¹³A: tawar kütüb, C: desunt,

¹⁴C: yurtda mälşiz mäl-lı bolub

¹⁵C: deest

¹⁶C: ögräsünlär

¹⁷A: mungar дәlil söz дә hām C: mundın artuq söz yänä

etmäkçi-dän¹ kengäş (6) sormağil²
 temirçi-dän kengäş sormağil
 qaşşabçi- (7) dan kengäş sormağil
 <körgän körgänin (8) aytur
 kütärgän etmägin satar>³

emdi (9) tängrisinä täwbä qilsun⁴ {uluğlardin beg (10) lăr-din kengäş sorsun
 emdi waşıyyätim (11) ögütüm aytur}⁵ sözim mundan artuq yoqdur dedilər
 (12)<yänä bu sözlärin⁶ äytkändin şong>⁷ Bödänä-tay (13) Belgütay yurtlarına
 qayt[t]i-lar {anlar qaytqandın (14) şong}⁸ bu üç oğul Bodonjar Qağın-jar (15)
 Salçut ağaları-nıng ögüt waşıyyät sözün⁹ (16) tutmadılar anasın sanğa
 sanamadılar (17) ongmas boldılar¹⁰ el kün beglärä¹¹ [f.11r] (1) yänä halq oğli-
 na¹² qızına küç etä¹³ başladılar (2) baylar-nıng ayrı örgäçli năr dewäsin¹⁴ ayağı
 (3) çalış <yorğasın muynı uzun argamağın (4) batur yigit-lär kiyär küpäsın>¹⁵
 yağşı beglärnıng (5) qızların aldılar bu işkä halq oğli könmäs (6) çıdamaş
 boldılar jıylıb kälüb Alangoğa aydılar (7) ah Alango bizning etimiz bitib
 söyäkimiz qaldı emdi (8) çıdar hălımız qalmadı¹⁶ dedilər anda Alango aydı (9)
 ah ay way halq {oğli}¹⁷ anlar mänim sözim (10) tınglamaslar sizlärning hăm
 qadrıngızni bilmäslär (11) dedi anda Alango aydı ah ay way halq (12) oğli
 mänim¹⁸ erim Duyın Bayan sizgä aytmadımu män (13) ölgändin şong töş töl
 bolub kälürmän (14) demädi mü emdi kälür waqıt kälgändür <irış (15)

¹A: ekmäkçi-dän

²A: şordum, passim, B, C: sorma passim

³A: (p. 9) † körgänün aytur kütärgän ekmägin şatar, B: (f.7r9) † körgän körgän aytur körgän etmägin satar, C: (f.6r9) † körgän kütärgän körgäni aytur kütärgän almalin satar

⁴C: qılmaq kăräk

⁵C: desunt

⁶A, B: sözlärni

⁷C: andın şong

⁸C: desunt

⁹C: sözlärni

¹⁰C: ögüt almas boldılar

¹¹A, B: beglärinä

¹²B: oğluna

¹³B: YTALA

¹⁴A: năr tüyäsın, B: năr † tüyäsın, C: † b.năr tüyäsın

¹⁵B: † [kü]päsın, C: (f.6r15) yorğasın binib ozğan argamağın batır yigit kübesin

¹⁶B, C: çıdarmız qalmadı

¹⁷B: deest

¹⁸B: mänıng

qalängiz bolsa er oğul>¹ bolğay dedi {anda (16) Alangodın bu sözni eşitib
 ǵalq oğlı säwindilär [f.11v] (1) šād boldılar yänä}² andın şong Alangonıng bu
 sözi (2) ǵalq arasında mäşhür boldı dünyā-gā³ qačan kälür deb (3) anı kütär
 erdilär anda Alangonıng üç oğlı Bodonjar (4) Qagın-jar Saljud ǵalayıqđın⁴
 eşitti-lär ačulanıb (5) yiyilišib⁵ bir kün analarına kıldilär anda Alango (6) aydı
 {ay balalarım qalay barur-siz⁶ dedi anda (7) anlar aydılar säning bir ötrük
 {{sözing eşitib (8) kıldük tedi-lär anda Alango aydı}⁷ ay way şümlar (9)
 mänim⁸ sözim nä üçün ötrük bolsun dedi (10) alar aydılar ay ana ötrük}}⁹
 bolmay nä bolsun (11) qursağimda bir bala bar deb ǵalq oğlı-na aytıb (12) sän
 biz-ni oğulğa sanamay qursağıngdağı (13) balanga küttürür-sän¹⁰ ötrük
 bolmay nä bolsun dedilär.

(14) saqalunmusän¹¹ suw içib buwaz bolmağa
 manı degän (15) quşmusän kün is[s]i-sinä buwaz bolmağa¹²
 qawun qar[-] (16) buzmusän ersiz orlıq yıymağa¹³
 tawuq¹⁴ musän (17) külgä awnab yumurtqa salmağa
 qurt¹⁵ anası (18) musän köbük aşab buwaz bolmağa

säning¹⁶ ering [f.12r] (1) ölgändür qursağimda bala bardur teb¹⁷ ǵalqni
 azdurur (2) sän tedilär illä sän tünägi kün bir butğa satğun (3) almış Yalın¹⁸
 birlä oynaş etib buwaz bolğan-sän (4) tedilär anda Alango aydı ah ay ǵalq

¹B: † ersängiz bolsa er oğlu, C: aradıngiz bolsa bir er oğul

²C: desunt

³A, B, C: dünyā-gā

⁴C: ǵalq-lardın

⁵B: ačulanıšib yiyilišib, C: jiyilıb

⁶A: qayda barasızlar, C: qayda barur-siz

⁷B: desunt

⁸B: mäning

⁹C: desunt

¹⁰A: qurşağıngdağı balanı kütdürürsän, B: qurşaqdağı-ni kütärsän, C: qurşaqdağı-ni kütäräsän

¹¹A: † säfalun B: † [...]ta musän

¹²C: † künäš is[s]inä [bu]waz bolmağan

¹³A: yämägä

¹⁴B: tawuq

¹⁵A: QRAQW, B: QR, C: QRA

¹⁶B: säning, C: [sä]ning

¹⁷B: pala bar teb

¹⁸A: şatub alğan Yalın, B: satıb alğan Balın, C: satıb alğan Yalın

oğlı (5) bu söz bu şümlarnıñ sözimidür <ya sizlarnıñ (6) midür>¹ dedi anda
 ھالق oğlı yığlaşib² kürüldäşib (7) aydılar bu söz oğlanlarnıñ sözi-dür dedilər
 (8) anda Alango aydı ah wah ھالق {oğlı}³ emdi (9) işanmas[s]angiz sözim
 oldur bir eki üç kişi izüngiz (10) belgüsi oldur kim kün bolub inär böri bolub
 (11) çıqar dedi andın şong Alangoğa bildürmäy⁴ (12) üç kişi qarab turdılar⁵ ol
 üç kişining atları (13) bulardur biri Qıpçaq⁶ degän erdi ekinçisi Kel (14)
 Muhammäd degän erdi üçünçisi Orday⁷ degän erdi (15) bu üç [kişini izdilär]⁸
 tang mangi bolğan erdi (16) hawā-din bir yaruqın kün indi kördilər (17) ersä
 eslari ketti bular yänä bir ançadin şong [f.12v] (1) islärin yidılar ersä⁹
 birbirindin şordılar (2) bayağı kün bolub ingän nä erdi¹⁰ dedilər (3) kälüngiz
 bizlär isirgän kişi teg bolub (4) olturğunça¹¹ yalarimizni tartib çäkälik¹² böri
 bolsa (5) çıqar dedilər andın tura salib yalarin (6) çäkdilər¹³ kördilər kim yilqi
 yalli kök böri (7) çıqa kaldi artina qarab çingiz {çingiz}¹⁴ teb awāz (8) berdi
 barib orman içinä indi munı bu üç (9) kişi aşikärä kördilər bildilər bular yänä
 (10) barib bu körgänin¹⁵ Bodonjar Qağın-jar (11) Saljut-qa aydılar alar bu üç
 kişi-din (12) eşitkändin şong aydılar bolası bolur (13) bolmay qalmas
 {bizning ülüşimizni almas}¹⁶ (14) dedilər andın şong Alango-nıñ közi (15)
 yarudı bir er oğlan tuğurdi¹⁷ altun (16) izärlıq yağrında mühri mührindä
 Jäbra'il firištä-ning [f.13r] (1) ağı bar <erdi özi böri yağrılı erdi (2) Jäbra'il
 körkli erdi>¹⁸ yüzın körgän kişi artındın (3) öläyin der erdi qaşında
 olturğanlar may deg (4) erür erdi wä taqi aţum ʔonum säning bolsun (5) der

¹B: † yoq ersängiz-ning midür

²B: čwlašib, C: jwlašib

³B, C: deest

⁴C: bildürmädi

⁵A: deest, B, C: izdilär

⁶B: Qıpçaq, C: deest

⁷A: Oruç

⁸C: (f.7v10), O: kişi aydı, B: (f.8r14) kişi aradılar,

⁹A, B, C: yiyib aldılar ersä

¹⁰C: ingän ay nä erdi

¹¹C: oturğança

¹²A: çäkäling

¹³A: tartub çäkdilər, B, C: tartib çäkdilər

¹⁴B: deest

¹⁵B, C: bu işni

¹⁶C: desunt

¹⁷B: † er oğlan tuğdı altun tuğdı, A, C: tuğdı

¹⁸A: (p. 11) erdi özi böri yağrınılı er čiraylı körkli nāsli, B: (f.8v9) † turur erdi böri yağrı er Jäbra'il
 bir körkli sinli, C: (f.7v14) † böri yağrı ve er Jäbra'il malı körkli sinalı

erdi andin song Ćingiz ösdi ulğaydı (6) ĥalq-ğa ‘ādil dād qilub fāyda-līg boldı (7) ĥalq oğlı munı säwüb ögüb Ćingiz-ğa (8) iyärä başladılar Ćingizni gāyāt yaḥṣī (9) ḥān deb ḥān-niṅ ḥasbī¹ balası deb (10) maqtadılar ağaları Bodonjar Qağın-jar Saljut (11) bu Ćingizni körä almas boldılar künlädilär² (12) taqı aydılar körüṅlär emdi nöklärimiz (13) ĥalqımız oynaşdan tuğ[g]an oğulğa āwārä boldılar (14) dedilär anı öltüräling³ dedilär yoq ersä (15) tınmazmız⁴ dedilär andin song yänä bu üj (16) oğul kengäş etib bir kün⁵ yiyilib kældilər (17) ĥalq-ğa yar saldılar Ćingizni öltürämiz⁶ (18) dedilär anda ĥalq oğlı aydılar hay [f.13v] (1) Ćingiz siz üçäwdin⁷ yurtqa lāyiq⁸ oḥşaydur (2) ĥalq-ğa fāyda-līg dur bu Ćingizni sizgä (3) öltürüṅgä bermäsbiz tedilär āğār māl üläşib [māl]⁹ alur (4) bolsangiz atangizniṅ mālın [üläşib]¹⁰ alingiz tedilär (5) yoq ersä anung üçün biz ölüşürmiz¹¹ (6) tedilär anda bu üçäw ĥalq oğlıdın (7) bu sözni eşitkändin song qorqub (8) narsä qıla almadılar ämmä köṅüllärindä (9) aydılar ĥalq oğlı bu Ćingiz-ğa äwirür¹² (10) munı bilgüli öltürüb bolmas bilgüsiz (11) ĥalq-ğa bildürmäy öltürüzbiz tedilär (12) ḥoş andağ bolsangiz atamizniṅ qalğan (13) mālın üläşib alurmiz teb ataları-niṅ ḥär nä (14) qalğan mālın üläşib aldılar ämmä Duyın (15) Bayan-niṅ bir altunlı gāwhārli şadaqı bar erdi (16) bahäsın tabmadılar üläşmäy {qaldurdılar}¹³ (17) emdi anamiz kimgä¹⁴ buyursa bu şadaqnı [f.14r] (1) ol alsun dedilär ülüşinā teggān¹⁵ mällärin (2) algandın song şadaqnı alīb anası qatığa (3) kældilər taqı aydılar anamiz siz kimgä yarlıqab (4) ḥānlıq¹⁶ bersängiz bu altun {lī şadaqnı ol (5) oğling alsun}¹⁷ dedilär anda Alango aydı

¹A: jinsī, B, C: ċinsī

²C: † künlär künlärdä bir künädilär

³A: öltürüṅg, B, C: öltüräyik

⁴A, B, C: tınmäsbiz

⁵B: kü[n]

⁶A, B, C: öltüräbiz

⁷A: üçäwüṅgüzdin, B: üçüṅgüzdin

⁸C: lāyiq-raq

⁹A: (p. 11), B: (f.9r7), C: (f.8r14)

¹⁰A: (p. 11), B: (f.9r7), C: (f.8r15)

¹¹A: ölämiz, B, C: öläbiz

¹²A: awīb, B: äwipdür, C: äwirülübdür

¹³A, B: qoydılar

¹⁴B: add. ḥānlıq

¹⁵C: desunt

¹⁶C: ḥānlıq-nı

¹⁷C: desunt

ah ay balalarım öz yurtın yamanlağan¹ özgä (7) yurtda söküş bolur
 öz anasın yamanlağan (8) yat düşmānga tutğun bolur
 öz kişisin (9) yamanlağan yat düşmānga² ħor bolur

siz (10) şumlar bānim³ sözim tutarmuşiz tedi ol (11) üçāw aydılar bāl[l]i hoş tutarmiz tedilär (12) emdi sizlär sözim⁴ tutar bolsangiz täräzädän⁵ (13) tüşgän küngä fuṭalī fuṭangizni salingiz (14) qaysingiz-ning fuṭasī angar ilinib toqtasa ol (15) oğlum ħān bolsun taqī bu altunli gāwhārli (16) sadaqnī hām ol oğlum alsun tedi (17) ersä Alanğonıng bu söz-ni⁶ anlar hoş (18) kördilär bellärindän altunli fuṭalarini⁷ [f.14v] (1) salīb baqtılar üçāwisi-ning⁸ fuṭasī (2) ilinmādi mägär Ĵingiz-ning bir ifāk⁹ fuṭasī (3) bar erdi ol hām saldī anıng fuṭasī (4) ilinib toqtadı anlar bu işni körüb (5) tangğa qaldılar taqī açularindin¹⁰ (6) aydılar bu anamız Alanğō gāyāt jādū¹¹ ermiş (7) közimizni bağladı tedilär (8) köngül-lärinä yaman alīb ketdilär ämmā hār dāim Ĵingizni (9) öltürmək qaşdında yürür erdilär (10) andın şong bu yaş oğul Ĵingiz bu ağalarım (11) mengä düşmān boldi māni andīb öltürür[-] (12) lār deb başındın qorqub qazaq çiqīb (13) ketāyin teb kengāş etib bir eki üç yigit (14) özinä ayartīb anasī Alanğōğa kaldi (15) aydı ay anam mām emdi bu yerdin bu (16) yurtdın ketärmān oşbu Tekālik şuwī-ning (17) başında Körgürlän¹² degän qara taw bardur ol [f.15r] (1) ṭawda māqām yurt tutarmān quş qurt awlarmān (2) ol awlab alğan quş çünin çulqarmān¹³ anī (3) şuga yibärürmān biz-ning tirikligimizni ol quş (4) jünindin bilgäysän ayuw aqurturmān¹⁴ arslan (5) yügürtürmān hār kim māni izlāy soray barsa¹⁵ (6) mundin bilsünlär tedi özlari ketdi anasī ilay¹⁶ (7) qaldı ertägüsin ħalq oğli körünüškä kaldilär (8) ersä

¹A: yamanlar

²C: düşmān

³A: mānim, B, C: † mā[n]i

⁴A, B, C: söz

⁵C: [tä]rāzädän

⁶A: sözün

⁷A, B, C: fuṭalarin

⁸A, B, C: add. hām

⁹A: yifāk, B, C: yibāk

¹⁰A: açulandılar

¹¹C: † ħadu

¹²A: Körülän, passim, B: Körgülän

¹³A: yünün yolqarmān, passim

¹⁴C: a[ur]turmān

¹⁵A, B: izlāy soray barur bolsa, C: izlārlā sorar barur bolsa

¹⁶A: anasī yiglay, B: ana ilay, C: anasī ilay

Ĵingizni körmädilär taqı sordılar (9) {Čingiz}¹ hānīmiz qayda dedilər istädilär² tabmadılar (10) čurlanīb³ čimürganīb iləşdi-lar⁴ andin song (11) kälīb Alangođin sordi-lar ol hām aytmadi Čingiz (12) Hān qazaq čiqīb ketkändin song ağaları (13) Bodonjar Qağın-jar Saljud halq oğlına zulum küç (14) etdilər halq oğlı čıdamayın Alangoğa kälīb aydılar (15) ay Alango ol oğlung Ĵingizni [bizgä]⁵ körgüzgünčä kör[-](16) güzmay⁶ jānīmizni alsang erdi emdi nā {üçün}⁷ (17) körgüzüb jānīmizni aldınğ tedilär čulaşīb (18) yığlaşīb {ay Alango Čingiz Hānīmiz-niñ habärin (19) bizlärğä äytgil bizlär anı istäy barurmiz tedilär}⁸ [f.15v] (1) anda Alango aydı ah way halq {oğlı}⁹ andağ bolsangız (2) oğlum Ĵingizni säwsängiz¹⁰ ertä birlä beş altı (3) ruw-niñ¹¹ yaħşı läyiq kişi-läri kalingiz anlarğä (4) yolın izin körsätäyin tedi andin song (5) ertä birlä altı ruw-niñ läyiq¹² kişi-läri kaldilər (6) sordılar yolı qaydadur tedilär anda Alango (7) aydı hoş emdi barīb šol Tekälik suwığa (8) baqīb turunguz habäri kälür tedi bular suw yaqasına (9) barīb {baqīb}¹³ turdılar hiç narsä körmädilär (10) mägär qawm qawm¹⁴ quş čüni kördilər yänä qaytib (11) kaldilər anda Alango sordi nā kördingüz tedi (12) anlar aydılar yoq narsä körmädük mägär bir qawm (13) quş čüni kördük dedilər anda Alango aydı (14) hay bilinglär¹⁵ emdi mänim¹⁶ oğlum Ĵingiz-niñ habäri (15) oşal siz körgän quş čünidür tedi sizlär (16) oşbu Tekälik {suwını qidirib izlängiz Tekälik}¹⁷ (17) suwiniñ başında¹⁸ Körgürlän degän qara tawniñ (18) başında beş altı ağaj {bolur}¹⁹ oşal yerdä maqām [f.16r] (1) tutarmän [quş

¹C: deest

²A, B, C: istäb tabmadılar

³B: açunişīb, C: čulaşīb

⁴A, C: iğlaşdılar

⁵B: (f.10r12), C: (f.9v11)

⁶A, C: körgüzgünčä körmäy

⁷C: deest

⁸A, B, C: desunt

⁹C: deest

¹⁰B: deest

¹¹A: ruğniñ, passim

¹²A: deest, C: (f.10r2) † läyiw

¹³A: qarab, B: deest

¹⁴B, C: bir qawm

¹⁵B: bilgil, A, C: [bil]gil

¹⁶B, C: mäning

¹⁷A: desunt

¹⁸A: deest

¹⁹C: deest

awlarmän jünin yulqub suwğa taşlarmän]¹ degän erdi oşal çünni izläb (2) barıngız dedi ämmä Tekälik {şuwı-nıng}² eski (3) qarı yulası oldurkim kündüz taşıb qabağındın (4) aşar³ kečä-si şabasına⁴ tüşär tedi anda (5) yänä Alango alarğa⁵ aydı emdi sizlär {ol yergä (6) barıb}⁶ yetib {här nä yoluqsangız körsängiz (7) sizlär munda nä kişilärsiz teb}⁷ sorganda (8) Duyın {Duyın}⁸ degäysiz ämmä mänim⁹ oğlum Ĵingizning (9) tusı nişānı oldur kim aq tonlı kök (10) atlı altun bөрүkli yüzi ğāyāt körkli¹⁰ altun (11) şadaqlı er çiraylı¹¹ Ĵäbrā'il deg sunlı turur (12) ațin qamçı-lasa ğayb bolğan degdür andan (13) anı bilgäysiz tedi ämmä Ĵingiz Hänni¹² istäy (14) bargan beg-lärning aqları bulardur äwwäl¹³ (15) Uyşın Mayqı Biy ekinçi-si Qaldar Biy üçünçisi (16) OrdaĴ Biy törtinçisi Qıpçaq Biy beşinçi-si (17) Tamyan Biy altınçısı Kerait Biy yätinçisi Burtaq Biy¹⁴ [f.16v] (1) säkizinçisi Temir Qutlu Biy toquzinçisi <Mutyan Biy (2) onunçısı Tangut Biy erdi>¹⁵ bu on beg kengäş (3) qılıb Ĵingiz Hänni säwib anı istämäk qaşdında (4) boldılar ämmä tört beg bunı istämäkkä¹⁶ onamadılar (5) qoldağı hānīmizni ğorlab alısdan <istämäkmiz (6) boş>¹⁷ tedi-lär anlarınĴ biri¹⁸ Qongrat Biy (7) ekinçi-si Qatay Biy üçünçisi Salçut Biy (8) törtinçisi Qıyat {Biy}¹⁹ erdi ämmä bu Qatay (9) Salçut Qıyat²⁰ üçägüsi ğalq oğlın (10) biylär erdilär Qongrat Biy anlarınĴ (11) išançlı kengäşçisi erdi Qongrat Biy (12) Ĵingiz Hänni istämäklikkä barmadı bu aytilgän (13) on kişi ol Qongratqa baqmadılar ketdilər (14) ämmä Uyşın Mayqı Biy özgä beg-lärgä bildürmäy (15) Alangodın bir

¹A: (p. 13), B: (f.10v9), C: (f.10r14)

²B: deest

³C: † tabağındın işar

⁴B: şabasığa

⁵A, B, C: anlarğa

⁶C: desunt

⁷C: desunt

⁸A, B: deest

⁹B, C: mǎ[n]ing

¹⁰A, B, C: deest

¹¹C: deest

¹²A: add. izläb

¹³A: äwwälgüsi, B, C: deest

¹⁴B: Borqıt (BWRQ.T), A: Borqıta (BWRQ.TA), C: Borqıtay (B.RQ.TAY)

¹⁵A: Mıytan Biy onunçısı Tangut erdi, B: Mutyan onunçısı Tanggüt erdi, C: Tanggu Tangut [sic!]

¹⁶A, B, C: istämäk[k]ä

¹⁷A, B, C: istämäzmiz

¹⁸A, B, C: birisi

¹⁹A, B, C: deest

²⁰C: deest

mühürli yüzügin aldī andīn (16) Tekālik şuwīn qīdirīb ketdilər üj ayda barīb (17) yetdi-lär <bir uçaw qīya tağğa>¹ minib qaradılar (18) artlarında² bir aq sārāy³ <bir kök sārāy>⁴ kördilər (19) yänä qaytīb bir azna⁵ kældilər ol sārāylarğa [f.17r] (1) inmädilər anda bir ʔaw bar erdi ol ʔawnīng (2) qabağında yattī-lar bir azna turdılar hiç nārsä (3) nişān bilmädilər mägār bir azna-din şong (4) bir āwāz kaldi qarğa čarlağan deg kişi (5) {sözlāğan teg qarab yürüb baqtī-lar (6) bir az kişi}⁶ [yolī-nīng boyu čiqayatur]⁷şol (7) ʔağnīng qabağında biri [kālgān]⁸ oḥşaydur tedilər (8) ämmā {bularīng āwāzīn eşitib āwāzları tīndī}⁹ ol kün (9) hiç nārsä bilmädilər erte-güsin ayuw aqurdī arslan (10) qičqurdī¹⁰ bildilər kim Ĵingiz Hān aw awlay¹¹ čiqti (11) tedi-lär bular ol āwāznī eşitkēc¹² yügürüşüb (12) bardılar kördilər kim bir kök aḥlī aq ʔonlī (13) altun börüklī altun şadaqlī er čiraylī Ĵābrā'il (14) deg körkli sīnlī¹³ Ĵingizni tanīdilər¹⁴ (15) wā bildilər wā ol kālgān Ĵingiz <aydī kimlārsız>¹⁵ ne¹⁶ (16) andīb yürür-siz nā kişi-lär[siz]¹⁷ tedi bular aydī-lar (17) duyīn duyīn teb bulardīn ol sözni eşitkändin (18) şong¹⁸ közlärindin ğayb boldī bular yänä yīglašīb (19) qay[t]dilər ol keč qayğuruşub yatdī-lar andīn [f.17v] (1) yänä ertä boldī ersä āwāzlar¹⁹ birlä čarladılar (2) <aw toğan ʔutyaq ʔutlaq aq ʔaylaq

¹A: bir uj yūjā qīya ʔağına, B:bir uja qīya ʔağğa, C: bir uj yūjā qīya ʔağğa

²C: ʔ aḥlarında

³B: add. yāngā

⁴C: desunt

⁵A: azina, C: azina

⁶C: desunt

⁷B: (f.11v1), O: kälībdür yolī yāngī yol čiqayatur, A, C: yolī-nīng yolī čiqayatur

⁸C: (f.11r14), O, A, B: ʔ käl māgān

⁹B: desunt, A: bular hiç āwāz bermädilər yänä āwāzları tīndī, C: (f.11r15) bular hiç āwāz bermädilər yänä āwāzlar tīndī

¹⁰B: qičğurdī

¹¹C: ʔ aw al awlay

¹²A: eşidüb

¹³O: Der Abschreiber fügte in eckigen Klammern [yūsīnlī] hinzu, was ein Schreibfehler für *bu sīnlī* sein sollte. Vergleiche: B: (f.11v6) bu sīnlī, C: add. (f.11v4) bu sīnlī

¹⁴C: tabdīlar

¹⁵A, C: aydīkim sizlär

¹⁶A: bizlärni (p. 14), B: (f.11v7), C: ʔ bizlärni (f.11v5)

¹⁷B: (f.11v7)

¹⁸C: eşitgēc andīn song

¹⁹A: uranları, B, C: āwāzları

(3) teyü çarladılar¹ hiç narsä awāz kälmedi² andan (4) şong yänä eki üç kün yatdı-lar yänä (5) bir kün ayuw aqurdi arslan qičqurdi (6) bildilər kim Čingizdür aw awlay çiqti (7) teb säwinişdilär yänä barib kördilər (8) oşal kişi-ning özidür andin bularğa (9) Ĵingiz Hān aydi hay sizlär {kim siz}³ hār (10) dāim bizni andib yürürsiz tedi bular (11) aydılar duyın {duyın}⁴ teb čulaşib turdılar⁵ (12) bular bolay yığlağanğa⁶ Ĵingiz Hān özi (13) hām⁷ yığladı yänä aydi hay sizlär nä üçün (14) munda kälidingiz teb sordı bular aydılar (15) <sāning artıngdan öläyik>⁸ teb yürürbiz (16) dedi-lär anda ol Ĵingiz Hān aydi hay sizni munda (17) kälürgä kim oğratti tedi bular aydılar (18) bizlärğa raḥīm qilib şoyurgab⁹ anangiz¹⁰ Alango [f.18r] (1) oğratdı dedi-lär anda Ĵingiz Hān aydi [hoş]¹¹ emdi (2) andağ bolsa qanı manga anam-nıng bir belgüsi (3) bar mu tedi ersä özgä beglär tek turdılar (4) ämmā Uyşin Mayqı Biy qolından Alangođan (5) alğan mühürli yüzükni {çıqarib¹² berdi anda (6) Ĵingiz Hān yüzükni}¹³ alib baqtı ersä Alango-nıng (7) mühürli yüzüğini tanıdı taqı külüb aydi ay (8) Mayqı Biy äğär män hān bolsam beglik sāning (9) bolsun tedi äğär sän bu mühürli yüzükni (10) alib kälmasäng manga anam-nıng bir nişānı (11) kältürmasäng män sizgä yoq erdim taqı siz (12) manga eş yoldaş bolmas erdingiz tedi (13) ämmā bu sözdin özgä beg-lärim sizlär hām könglüngüzgä (14) yaman almagiz sizlär barčangiz mänim jānim siz (15) dedi kalingiz emdi¹⁴ qoşqa qaytalıq anda (16) barib olturalıq tedi sārāyğa bardılar (17) bir azına anda yatib aş yedilär türlü şarāb-lar (18) içdi-lär sönmäs čirāğ tükänmäs aş yedilär [f.18v] (1) andin şong yänä Ĵingiz Hān aydi kalingiz emdi (2) kengäş etib¹⁵ olturalı sizlär kim bizni istāb¹⁶ (3) kälip sizlär

¹A: aw toğan, tutyaq, tutyaq aq taylaq deyü çarladılar, B: aq toğan, tutyaq, tutyalaq teyü çaqurdılar, C: aw toğan, tutyalaq aq taylaq teyü çaqurdılar

²A: kälmäz

³A, B, C: deest

⁴C: deest

⁵B: add. yığladılar

⁶C: yığladı

⁷B: deest

⁸A: artıngdan ölä yetä yürürmiz, B, C: artıngdan öl[ä] yetä yürürbiz

⁹A: buyurğan

¹⁰A: add. oğratdı, B: add. oğr[ät]di

¹¹C: (f.12r6)

¹²B: čiq[arub

¹³C: desunt

¹⁴A: add. barčamiz

¹⁵A: qılub

¹⁶C: † istāb

neċā ruw ħalq <birlä birsiz>¹ tedi (4) bular ayaqğa örä turub ötündi-lär wä taqı aydı-lar (5) ay uluğımız ħānımız <jānımız kalgān ruwdın>² sorsangiz (6) bizlär munda sizni istāy kalgān on (7) kiši-miz toquz ruwdan tedi-lär ämmā Qaldar Biy (8) yalguz özi-dür anangiz Alango bizlārgä (9) qoşub yibardı³ ämmā Qongrat {Biy}⁴ (10) sizni istāy kalmā[k]kā onamadı ol özi (11) taqı ruwı {birlä sāning}⁵ ağalarınğ qaşında (12) dur dedi-lär bizlär siz-ning mübāräk (13) yüzingizni arzulab artungizdan ölä yetä (14) kaldük sizgä qoşulduq häm özimiz häm (15) barċa ruw ħalqımız birlä sāning qulunguz-miz (16) tedi-lär anda Ćingiz Ĥān anlardın bu sözni (17) eşit[t]i ersä säwinib aydı ay beg-lärim (18) uluğlarım⁶ emdi bu kündin şong siz (19) mänim-siz män siz-ning-män tedi anda bular [f.19r] (1) Ćingiz Ĥāndın bu sözni eşit[t]ilär ersä⁷ (2) gāyät säwindilär taqı emdi sāni⁸ bizlārgä tengri (3) berdi anıñ şükürliğı ücün bu minib kalgān (4) atlarımızni āzād⁹ yibāräli tedilär minib bargān (5) atların Ćingiz Ĥānni bulğanları ücün (6) āzād qıldılar¹⁰ andın şong Ćingiz Ĥān bularğa (7) aydı hay мәni nā¹¹ birlä eltärsiz tedi anlar (8) nā birlä alib barasın bilmädilär ämmā Qaldar Biy (9) aydı män bir hünär ċıqarayın tedi bular aydılar (10) körsät¹² tedilär hiċ kim ersä bilmäs erdi (11) öz ustādliqındın bir arba yasadı emdi (12) arba pırin sorsa-lar Yalın¹³ Biy oğlu Qaldar Biy (13) temäk kārāk anda yänä arbanı [tüzüb]¹⁴ tamām qılğandın¹⁵ (14) şong Ćingiz Ĥānni arbağa oltururğa ötündilär (15) Ćingiz Ĥān kälüb arbanı qaradı hoş qılıb[-] (16) sän teb Qaldar Biy-ni maqtadı andın şong (17) <Ćingiz Ĥān arbağa oturdı>¹⁶ bu bargān beg-lär (18) özläri arba¹⁷ sürädilär tartdı-lar anda Uyşın [f.19v] (1) Mayqı Biy aydı ay beglär män sizning şayıngiz (2) bara

¹B: keldingiz

²A, B, C: bizlārdän kim

³A, B, C: † koşub aydı

⁴B: deest

⁵A, B, C: desunt

⁶C: [ul]uğlarım

⁷A: eşidüb, B, C: eşitib

⁸B: siz

⁹B, C: āzād, passim

¹⁰A: yibardı, B, C: † aydılar

¹¹C: deest

¹²C: körsät

¹³B: Balın

¹⁴O: † түзүт, A: (p. 16), B: (f.13r2), C: (f.13r11)

¹⁵B: † qalgandın

¹⁶A: Ćingiz Ĥānni arbağa olturdılar, B: Ćingiz Ĥān arbağa olturdılar, C: Ćingiz Ĥān arbağa olturdı

¹⁷A, B, C: arbanı

alman-dur¹ ayaqım qısqa dur tedi anda (3) beglär aydılar emdi nätäg qılursän anda (4) Mayqı Biy aydı män hāndan ötünäyin ruhsat (5) bolsa hān birlä arba-ğa olturayın qaysingiz (6) arba-nı tartmasa män anı tayaq birlä kötkä törtäyin (7) tedi anda bular aydılar {hoş alay et tedilär (8) andın şong Mayqı Biy Ĵingiz Hāndan ötündi (9) taqı aydı}² ay hānim mänim³ ayağım qısqa-dur (10) arba-nı tarta almandur soyurgasang⁴ män sāning (11) birlä arba-ğa oturur-män⁵ tedi anda Ĵingiz (12) Hān aydı hoş otur dedi andın şong bu (13) beg-lär bir ança <künlär-din song kälüb>⁶ (14) Ĵingiz Hānnı alıb Alanğonıng şährinä (15) yetdilär Alanğoga hābār qılıb sārāyğa indilär (16) ämmā anda Ĵingiz Hān-nıng artındın qaysısı [f.20r] (1) inärni bilmädilär⁷ {anda Mayqı Biy aydı ay (2) hānum sizdän song arba tartqan}⁸ öküz inär mü (3) anı yäkkän iyäsi inär mü tedi ersä anda Ĵingiz (4) Hān aydı <iyäsi inmäy öküz inär mü>⁹ tedi (5) ersä Mayqı Biy räwān yügürüb indi¹⁰ hānnıng (6) ong yanında orun aldı özgä begläri¹¹ yänä (7) olturdılar ertägüsin Ĵingiz Hān tört <ruw iling>¹² (8) kişisinä¹³ uluğ qirğın etdi oşal uluğ (9) qirğında Bodonjar Qağın-jar¹⁴ Salçut taqı Qongrat (10) Biy-ni tamām¹⁵ qirdılar öltürdilär ämān (11) bermädilär¹⁶ ämmā ol waqıtta Qongrat Batırmıng¹⁷ (12) <bir qız qardaşı>¹⁸ bar erdi Börtä Quçın atlıg (13) erdi ol Börtä Quçın uluğ qirğında hālāk (14) bolmasun¹⁹ teb tört <oğulnı alıb qalıb>²⁰ (15) yaşurub asrar²¹ erdi birisi Bodonjar oğlı (16)

¹B: baralman-dur

²C: desunt

³B, C: mäning

⁴A: buyursang

⁵A, B, C: oltururmän

⁶A, B, C: künlärdin kälä kälä.

⁷A: inärün bilmädilär, B: inärin bilmädilär, C: inärin bilmän

⁸C: desunt

⁹C: iyäsi inär

¹⁰A, B, C: kirdi

¹¹A, B, C: özgäläri

¹²C: † RYWKANK

¹³B: deest

¹⁴A, B, C: deest

¹⁵C: tamā[m]

¹⁶C: wermädilär

¹⁷A: biyning

¹⁸B, C: bir qarındaşı

¹⁹B: bolmas

²⁰B: † ululuğı alıb qaldı, A, C: oğulnı alıb kaldı

²¹C: a[sra]r

erdi ekinčisi Qağın-ğar oğlı erdi üçünčisi (17) Salçut oğlı erdi törtünčisi ağası¹ Qongrat [f.20v] (1) Biyning oğlı erdi hiç bir ھاlq-ğa² (2) bildürmädi anda ھاlq oğlı anglašib³ tirgäšib (3) çiqardılar taqı ھاŋğa barib aydılar (4) ersä Ĵingiz ھاŋ ačulanib <kišilärni (5) yäširgän kimdür>⁴ tedi anda turğan beg-lär (6) aydılar ay ھاŋım Qongrat Biy-ning qız qardaşı⁵ (7) Börtä Qučın yašurubdur tedilär anda (8) ھاŋ aydı barıŋlar anı munda tez keltürüŋlär⁶ (9) tedi ersä räwän oq⁷ bardılar Börtä (10) Qučıŋğa aydılar <tez bol>⁸ säni ھاŋ ündär⁹ (11) dedilär anda Börtä Qučın bu sözni eşitdi (12) ersä hoş barayın teb tura salib širt (13) kiš tonını yelbägäy yabunub taqı bir al <yıfäk (14) päšmäti>¹⁰ bar erdi anı kiydi taqı bir qara tülki (15) börki bar erdi başıqa kiydi taqı ol yašurub (16) alib qalğan tört oğulnı özi birlä birgä aldı (17) ol oğlanlarnıŋ qaysi-si on bir yašar¹¹ [f.21r] (1) {taqı birisi on eki yašar}¹² taqı birisi on üç yašar (2) yänä birisi on dört yašar erdi bu oğlanlar (3) gäyät körklüg erdilär Börtä Qučın özi häm (4) alardıñ beš¹³ artuq erdi andağ şulu¹⁴ kišini (5) ol zamānda hiç kiš körmüşü yoq erdi (6) täŋri qudräti birlä päydä bolmıš erdi qırıq (7) qulaç¹⁵ saçı bar erdi artıñdan eki dāyāsi (8) altun ھاbaqğa saçıñ salib yürütür erdi¹⁶ (9) anda ھاlq oğlı aydılar ay Börtä Qučın (10) sän bu şıfatlı körükli kiš nā üçün munday (11) iş qıldung bu oğlanlarnı yašurdung (12) oğrı boldung tedilär anda Börtä Qučın (13) aydı ay ھاlq oğlı män sizgä nā iş (14) qıldım oğrı bolsam ھاŋğa oğrı boldum (15) teb jāvāb berür erdi andın şong Börtä (16) Qučın-nı oğlanlar birlä Ĵingiz ھاŋğa alib (17) käldilär ھاŋ taqı munung <körkini uzun (18) saçıñ>¹⁷ körüb tangğa qaldı aydı [f.21v] (1) ay Börtä Qučın nā üçün manga oğrı (2) boldung bu oğlanlarnı yašurdıŋ tedi

¹A: deest

²A: oğlığa

³A, B, C: † ayanglašib

⁴B, C: kiš kiš-lärin yašurubdur kimdür

⁵A, B, C: qız qarındaşı

⁶A, B, C: kätürüŋlär

⁷B: WYAQ

⁸B: QWR tez bol, C: TWRL TYWBAL

⁹B: † ündi duruyor, C: ündäyor

¹⁰A: bir al rānk bır başmaqı, B: YRNK başmäti, C: YZMKBR başmäti

¹¹A, B: on yašar

¹²B, C: desunt

¹³B: deest, C: peš

¹⁴B: säwüklü, C: † şulu

¹⁵B: † qulaq

¹⁶B: yürür erdi

¹⁷A, B, C: körkin uzun saçıñ

(3) anda Börtä Qučün ötünüb aydī ay (4) hānīm mǎn sāni ayağan¹ üçün ayab (5) oğrı boldum yaşurdım tedi anda Ĵingiz (6) Hān aydī nečün māni ayadīng² tedi ersä (7) Börtä Qučün aydī ay hānīm sāning ĵānīng-ğa (8) küĵ bolur tedim anda hān aydī mānim (9) ĵānīmğa nečük³ küĵ bolur tedi Börtä Qučün (10) aydī ay hānīm anīng üçün kim Nūh pāyğambār (11) 'alāyhi's-sālām zamānında ħudā-yī tābārāk wā tā'ālā (12) kāfirlārgā qahr qīlīb tufān suwīn⁴ yibārdi (13) kāfirlārini tufān suwīğa baturdī yoq (14) qīldī taqī ol tufānda hār ĵānlīq-nīng (15) erkāgi taqī tiši-lik nāsli⁵ kesilmāsün (16) teb Nūh pāyğambār 'a[lāyhi-sālā]m-nīng kemā-sindā⁶ qutqardī [f.22r] (1) āzād qīldī sǎn hān bolsang da tāngri tā'ālā (2) ning qulī dāgūlmü-sǎn arslan keyik erkāj aša (3) sākirib artındağın qaytīb almas āzād (4) qīlur yibārūr ay hānīm sǎn ādām-sǎn māni⁷ (5) taqī bu oğlanlarnī āzād qīlgay-sǎn ol (6) aĵīg-līq yaman qīrgında ħalq oğlı bular-nīng (7) {qadrīn bilmāslār öltürürlār}⁸ toĥumī⁹ nāsli (8) ruwī kesilmāsün teb alīb qaldım tedi (9) anda Ĵingiz Hān aydī hay sāning šol (10) yaĥši dālīl-li [sözüng]¹⁰ üçün taqī (11) sāning dengiz deg könglūng üçün yüz ming (12) ölümdän¹¹ āzād bolsun tedi

kel emdi (13) ay Börtä Qučün
[māning qatīg]¹² könglümni qaldurmağıl
(14) özingni mǎndin ayırmağıl

tedi anda (15) Börtä Qučün aydī hoš siz māni sāwsāngiz (16) mǎn siz-nīng-mǎn tedi andīn šong Ĵingiz [f.22v] (1) Hān-nīng köngli erüdi¹³ ekāwlāsi bir birini (2) <qabūl qīlīb>¹⁴ ħālāl ĵift boldılar ħalāyīqğa (3) ulu toĥ qīldīlar bu dūnyānī ozdurdīlar (4) yānā yaşurub qalmasun kim Ĵingiz Hān-nīng (5) Börtä

¹A: ayan

²B, C: ayadīngiz

³A, B, C: ničün

⁴A: suwīn

⁵A, B, C: add. toĥumī

⁶C: kim kemā-sindā

⁷B: deest

⁸C: desunt

⁹A, B: bular-nīng toĥumī

¹⁰A: (p. 18), B: (f.14v16), C: (f.15v3), O: söz-nīng

¹¹B: WMDYNA

¹²A: (p. 18), B: (f.14v17), C: (f.15v5) qatī

¹³B: bir erdi

¹⁴A, B, C: qabul bolub

Quċin-dan tört¹ oġlı boldı (6) uluġ² oġlı Yöċi Hān ekinċi-si Jaday Hān (7) üċünċisi Kerāy Hān törtinċisi [Toli]³ Hān (8) degān erdi yānā andin ŝong Ĵingiz Hān (9) yaĥŝi qılıq⁴ birlä 'ādil dād qılmaq birlä idi (10) nāsli läŝkāri birlä yürüb⁵ uruŝıb köb⁶ hānlarnı (11) ordalarnı özigä baqturġan erdi taqı (12) anıng atı ċabı dünyāġa⁷ tolġan erdi andin (13) ŝong Ĵingiz Hān öz-ni⁸ istāy barġan (14) beg-lārgä /taqı özgä beġlārgä⁹ hār bir-sinä orun¹⁰ māqām ta'yın (15) belġulik¹¹ qılıb el kün berdi soyurġadı¹² [f.23r] (1) andin ŝong Ĵingiz Hān oŝbu beg-lār-ning (2) barċa-sına özlü özi-gä tamġa quŝ āġa¹³ uranlar (3) berib baw {baw}¹⁴ ĥalq qılıb ayurdi āwwāl (4) baŝlab Bodonġar oġlı Qıyat-ġa aydı sāning (5) āġaĵing qaraġay bolsun quŝung ŝonqar¹⁵ (6) bolsun uranın aru jān¹⁶ bolsun tamġang (7) aċamay bolsun {ya'nı āwırnā tamġa bolsun}¹⁷ tedi (8) ŝıfatı oŝbudur X yānā andin ŝong (9) Ĵingiz Hān Qongrat Biy oġlı Sānglä-ġa¹⁸ aydı ay (10) Sānglä¹⁹ sāning āġaĵing almaġaj²⁰ bolsun quŝung (11) lāċin bolsun {uraning Qongrat bolsun (12) tamġang ay tamġa bolsun}²¹ ŝıfatı oŝbudur O²² (13) yānā andin ŝong Ĵingiz Hān aydı ay Uyŝin (14) Mayqı Biy sāning āġaĵing qaraġaj²³ bolsun (15) {quŝung qara quŝ bolsun uranın ŝalawāt

¹B, C: deest

²B, C: ulu

³A: Toli (p. 19), O, C: TWNY, B: TWAN

⁴A, B, C: qılıġı

⁵A, B, C: yürüb

⁶B: deest

⁷B: dünyā

⁸B: özi

⁹A (p. 19), B: (f.15r11), C: (f.16r1)

¹⁰C: o[ru]n

¹¹A, B, C: belġü

¹²A, B, C: soyurġal erdi

¹³A, B, C: āġaċin

¹⁴B: deest

¹⁵C: ŝonġar

¹⁶A, C: aruw jān, B: † aw jān

¹⁷C: desunt

¹⁸B: Sāngä-ġa

¹⁹C: Sāngäl

²⁰A: alma āġaċı

²¹B: desunt

²²O: Am Rande des Manuskripts bei einigen Eigentumszeichen (*amġa*) wurde bemerkt, daß sie auch auf den Münzen der Chane der Goldenen Horde zu finden sind.

²³A: qara, B: qara āġaj

bolsun}¹ (16) tamğang² sergä³ bolsun şifati oşbudur [f.23v] (1) yänä andin şong Ĵingiz Hān OrdaĴ Biy-gä {aydı ay (2) ming şadaqlı OrdaĴ ya'nı ming temäk-lik andin (3) qaldı OrdaĴ Biy}⁴ gäyät dä bay kişi erdi uruşğa (4) çiqar bolsa ming şadaqlı kişi birlä çiqar erdi (5) Ĵingiz Hān OrdaĴ-gä⁵ aydı {ay OrdaĴ}⁶ sāning ağaĴing (6) qayın bolsun quşung qarçığa bolsun uranĴing alaj (7) bolsun tamğang quş qabırğa bolsun tedi şifati (8) oşbudur yänä andin şong Ĵingiz Hān (9) aydı ay Tamyan⁷ Biy sāning ağaĴing tiräk bolsun (10) quşung qirgıy⁸ bolsun uranĴing tuĴya bolsun (11) tamğang irğaq bolsun şifati oşbudur (12) yänä andin şong Ĵingiz Hān aydı ay Qipçaq (13) {Biy}⁹ sāning ağaĴing qarama bolsun quşung bürküt (14) bolsun uranĴing toq şaba bolsun tamğang (15) taraq bolsun tedi şifati oşbudur ¹⁰ (16) andin şong yänä Ĵingiz Hān aydı ay (17) ĴormaĴı Biy sāning ağaĴing üyāngi bolsun quşung [f.24r] (1) itälgü¹¹ bolsun {uranĴing aq taylaq}¹² bolsun tamğang (2) sinli¹³ sinäk bolsun tedi şifati oşbudur (3) andin şong Ĵingiz Hān aydı ay Keräit Biy sāning (4) ağaĴing cökä¹⁴ bolsun quşung qaz bolsun uranĴing (5) <ar börü>¹⁵ bolsun tamğang köz tamğa bolsun tedi (6) şifati oşbudur yänä andin şong (7) Ĵingiz Hān aydı ay Mutyan¹⁶ Biy sāning ağaĴing (8) miläş bolsun quşung Ĵurna bolsun uranĴing (9) bayğongrat¹⁷ bolsun tamğang quyuşğan bolsun (10) şifati oşbudur andin şong yänä (11) Ĵingiz Hān aydı ay BurĴan Biy sāning ağaĴing (12) imān bolsun quşung küçügān¹⁸ bolsun uranĴing (13) aq toğan bolsun tamğang Ĵağalbay bolsun (14) tedi şifati oşbudur

¹A: desunt

²O: † tamğanĴing

³A: sübürgi

⁴C: desunt

⁵B, C: OrdaĴ-qa

⁶A, B, C: desunt

⁷B: MYAN [Ta]myan

⁸A: qarğa

⁹C: deest

¹⁰C: Dieses *tamğa* wurde zweimal untereinander gezeichnet.

¹¹B, C: itälgü

¹²A: desunt

¹³A: deest

¹⁴A: yökä

¹⁵A: böri, C: ar bür[ü]

¹⁶B: MWHATYAN

¹⁷A: † bayğong, B, C: baykongur

¹⁸C: kü[jü]kän

□ andin song yänä (15) Ğingiz Hān aydī ay Borqūt¹ Biy sāning ağajing (16) çagan bolsun quşung hödhöd bolsun uranīng (17) [buruĵ]² bolsun tamgang amza bolsun şifatī [f.24v] (1) oşbudur S andin song yänä Ğingiz Hān (2) aydī [Qağın-ĵar oğlī Qatayğa]³ sāning ağajing (3) artiş bolsun quşung qawdu⁴ bolsun uranīng (4) taylaq bolsun tamgang sārū⁵ bolsun tedi (5) şifatī oşbudur ✚ andin song yänä (6) Ğingiz Hān aydī ay Qaldar Biy sāning ağajing (7) şandal bolsun quşung köğärçin bolsun (8) uranīng arnaw⁶ bolsun tamgang jümüĵ bolsun (9) tedi şifatī oşbudur ۞ yänä andin song (10) Ğingiz Hān aydī ay Salĵut Biy sāning ağajing (11) köbrüĵ⁷ bolsun quşung köyüldü bolsun uranīng (12) barlaş⁸ bolsun tamgang üy⁹ tamğa bolsun tedi (13) şifatī oşbudur □ andin song yänä (14) Ğingiz Hān aydī ay Temir Qutlu Biy sän¹⁰ qara kişidän (15) baylīgīng birlä köb māl bermäkliging¹¹ birlä biy-lik¹² tabdung (16) sāning ağajing ĵirük bolsun quşung (17) şayışqan¹³ bolsun uranīng taban bolsun (18) tamgang yarim taraq bolsun tedi şifatī [f.25r] (1) oşbudur ۞ yänä Ğingiz Hān-ning özi-ning (2) uranī jän qaba¹⁴ degän erdi Ğingiz Hān oşbu (3) aytilgän beglär-ning hār birisin läşkär başı qilib (4) orda alğalı yibärür¹⁵ erdi ol uluĵ ağır çärülärdä (5) ħalq oğlī bir bir-sini uranlī uranī birlä tabar (6) erdilär emdi barça uranlarnīng atlarī bular (7) dur äwwäl hān uranī jän {qaba}¹⁶ andin song barça (8) biy-lär-ning uranlarī bulardur <aruw jän qongrat (9) şalawāt alaj tuĵya toq şaba aq taylaq ar börü (10) baygongrat aq toğan buruĵ taylaq arnaw barlaş (11) taban>¹⁷ yänä ma'lūm ola kim Ğingiz Hān

¹C: Borqıtay (f.17r6)

²O: B: buruĵ, A: (p. 20), C: (f.17r7)

³B: (f.16r15), C: (f.17r9), O: ay Qağın-ĵar oğlī Qıyat, A: (p. 20) ay Qağın-ĵar oğlī Qatay biy

⁴A, B: qawd[u], C: qawda (mit *he*)

⁵A: säprü

⁶A: arnaw, C: RAW

⁷A: KWYRW

⁸C: barlaş

⁹A: ay, B: WLW

¹⁰B, C: sen

¹¹B: bermäkl[ig]ing, C: bermäklık

¹²B: bäy-lik

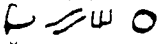

¹³C: [sa]yışqan

¹⁴C: qaya

¹⁵A, B, C: add. yürütür

¹⁶C: deest

¹⁷A: (p. 20) aruw jän qongrat şalawat alaj tu[t]yaq {toq} şaba aq taylaq[ar] bör[ü] baygong[rat] aq toğan bu[r]uĵ taylaq arnawbarlaş qayan, B: (f.16v14) aruw jän qongrat şalawat alaj tuĵyuq[u]q ar börü toq şaba aq taylaq[ar] baygongra[t] aq toğan buruĵ taylaq arnaw barlas taban, C: (f.17v12) a[ru]w jän qongrat şal[a]wat [a]laĵ tu[t]y[a]q toq şaba aq [t]aylaq ar bör[ü] baygong[rat] aq toğan

här dāim (12) keyik aŭlay čiqar bolsa oşbu äytilgän biy-lär-ni (13) quşları¹ birlä² alib čiqar erdi emdi (14) ol quşlar-nıng atlarin barča-sini jām' qilib (15) äytälik³ äwwäl Ĵingiz Hān-nıng öz quşı [eki (16) baş qara quş]⁴ erdi özgä beg-lär-nıng quşlar[ı] (17) bulardur şonqar lačın qaraquş qarčığa (18) qırğıy⁵ bürküt itälgü qaz ırna küjügän hödhöd [f.25v] (1) qawdu kögärčin köyüldü⁶ şayışqan yänä ma'lüm (2) boldikim⁷ Ĵingiz Hān-nıng özi-nıng ağači (3) činar erdi özgä beg-lär-nıng hām ağajların⁸ (4) barča-sin jām'⁹ qilib äytälik¹⁰ qarağay¹¹ almağaj (5) qarağaj qayın tiräk qarama üyängi jökä miläş (6) imān čağan artiş şandal körüj jirük (7) yänä ma'lüm bolğaykim¹² Ĵingiz Hān özi-nıng tamğası (8) quş baş¹³ degän tamğa erdi sifati oşbudur (9) özgä beg-lär-nıng hām tamğaların¹⁴ (10) jām' qilib äytälik (11)   ¹⁵ (12) yänä ma'lüm bolğaykim Ĵingiz Hān äytilgän¹⁶ beg-lär-nıng¹⁷ (13) här birisinä uruşğa läyiğ häybätlik bolmaq üçün (14) birär sawut atab berdi äwwäl Ĵingiz Hān-nıng özi-nıng¹⁸ (15) sawutı buyan degän sawut erdi uluğ¹⁹ oğlı (16) Yöči-nıng qara ıaw degän sawut erdi ekinči (17) oğlı Ĵaday-nıng altun şandug degän (18) sawut erdi üçünči oğlı Keräy-nıng²⁰ baktär [f.26r] (1) degän sawut erdi²¹ andin şong Ĵingiz Hān beg-lärinä (2) här

[bu]ruğ albaq arnaw barlas tayın

¹Im Ms. B. fehlt hier (f.16v17). ungefähr ein Folio, was aus der Paginierung nicht hervorgeht. C: (f.17v15) Der Abschreiber hat den versehentlich ausgelassenen Teil dieser Zeile am Rande weitergeführt //ay čiqar bolsa oşbu äytilgän biy-lär quşların birlä quşların/

²A: add. quşların

³A, C: deest

⁴O: (f.25r16) ay başqara ıaş, A: (p. 21) eki baş qara baş, C: (f.18r1) eki baş QWAQŞQ

⁵A: qarğa

⁶C: köyündü

⁷A, C: ola kim

⁸A, C: ağaclar-nıng

⁹C: deest

¹⁰A, C: äytäyin, passim

¹¹C: † qarağan

¹²A, C: ola kim, passim

¹³A: quş başı

¹⁴A: tamğaların

¹⁵O: In der Aufzählung fehlt das *quyuşqan tamğa* von Mutyan Biy. A, C: Enige *tamğas* fehlen, die anderen haben eine ganz andere Form als bei der erster Erwähnung. Siehe Faksimile.

¹⁶A: deest, C: degän

¹⁷A: begläri

¹⁸C: deest

¹⁹C: ulu

²⁰A: Keräy Biy-nıng

²¹Der vierte Sohn von Dschingis Chan wurde von keinem der Manuskripte erwähnt.

{{birisinā birār sawut berdi andin song (3) Bodonjar oġli}}¹ Qiyatġa qala degān sawutnī berdi (4) Qongratġa² ay qoltuq degān sawutnī berdi}}³ Mayqī-ġa⁴ (5) siġir degān sawutnī berdi⁵ Ordaġ-ġa⁶ čäčäġöz (6) degān sawutnī berdi Tamyan-ġa köyläksä⁷ (7) degān sawutnī berdi Qipčaġġa kök yaqa degān (8) sawutnī berdi Ĵormaġi-ġa on qariš degān (9) sawutnī berdi Keräit-ġa⁸ uyılma degān sawutnī (10) berdi Mutyanqa qatī qabaq⁹ degān sawutnī berdi (11) Burjan-ġa qu[s]qaj¹⁰ degān sawutnī berdi Borqit-ġa (12) körläġ degān sawutnī berdi Qa'yin-jar oġli (13) Qiyatġa¹¹ boz qalpaq degān sawutnī berdi Qaldarġa (14) čuqa turġay¹² degān sawutnī berdi Saljut-ġa quyrıq¹³ (15) degān sawutnī berdi Temir Quġli-ġa buzaw baş degān (16) sawutnī berdi emdi oşbu sawut-lar-niġ barča[-] (17) sining¹⁴ atlarin ĵam' qilib äytälik <buyan qara taw (18) altun şanduq baktär ot yiräkä qala ay (19) qoltuq siġir čäčäköz köyläksä kök yaqa on qariš [f.26v] (1) uyılma qatī qapaq quşfaġ kö[r]läġ boz qabaq (2) čuqa turġay qoyurġaq buzaw yaş kiräwġa>¹⁵ (3) andin song Ĵingiz Ĥan beġläri tamāmisin¹⁶ (4) köz üstündä qaşı teg körür erdi 'ıyş (5) 'isrät qılur erdi¹⁷ dünyāsına quwanib (6) pädişahlıġġa¹⁸ maġrūr mäsġül erdi här dāim tāmāşa¹⁹ qılur (7) erdi andin song yänä Ĵingiz Ĥan künlärdä (8) bir kün

¹A: desunt

²O: † Tongratġa

³C: † sawut yarusı berdi

⁴A: Mayqī Biy-ġa

⁵C: erdi

⁶A: Oruj-ġa

⁷A: köpläk

⁸A: Keräit Biy-ġa

⁹A: qatī qabaq

¹⁰C: quşqač

¹¹A, C: Qatayġa

¹²C: čiqar turġay

¹³C: qoburčaġ. Der Abschreiber hat diesen Satz zweimal nacheinander geschrieben. Im zweiten Satz steht *qobarčaġ*.

¹⁴A: deest

¹⁵A: (p. 22) buyan, kün, altun şanduq, yäktär, o/öt yiräk, qal'a, ay qoltuq, siġir, čäčäkġöz, köyläk BQARN, [on] qariš, uyılma, qatī qabaq, qoşqač, körläč, boz qalpaq, čaqa turġay, qoburčaqa, buzaw baş, kiräwġa, C: (f.18v14) buyan, altun şanduq, baktär, ot yiräk, qal'a, eki qoltuq, siġir, čäčäkġöz, köyläksä, kök yaqa, o[n] qariš, aqılma, qatī qabaq, qoşqač, boz qalpaq, saqa turġay, qoburčaġ, buzaw baş, kiräwġa.

¹⁶C: beġlärin tamāmın

¹⁷A: bu dünyāsıġa, C: add. bu

¹⁸A, C: pädişahlıġına

¹⁹A, B: tāmāşa täna'üm

oğlanları begləri birlä aw awlay çiqib¹ (9) yalanda yürür erdilär yolbars degän keyikni kördilär² (10) här birisi oqların³ yağa kăzlăb yaraşturub⁴ qoydı-lar⁵ qayalarnı (11) aşurdılar hiç birisi yetä almadılar⁶ âhir bār⁷ üç kişi qowub (12) yetdi-lär yolbars-nı atıb yiqdılar birisi Qongrat (13) Batırmıñ oğlı Sănglä ekinçisi ming şadaqlı Ordaĵ (14) üçünçisi Tamyan bu üç kişi yolbaris-nı öltürüb (15) Ĵingiz Hānga kăltürdilär⁸ hān bularnıñ bu erlik-lärin (16) körüb tangğa qalib här birisinä mingär⁹ tängä alapa (17) berdi <här yerdä>¹⁰ mäjlis-dä bularnıñ erlik-lärin söylär (18) erdi¹¹ yänä künlärdä bir kün Ĵingiz Hān awğa beg-läri (19) birlä çiqib yürür erdi yalanda bir bulan keyikni kördilär [f.27r] (1) qowdular¹² Burĵan Biy-ning bir yügrük atı bar erdi (2) yügrükligindä andaĵ erdi kim bulannı yetib muyuzından (3) tutar erdi Burĵan Biy yetib keyikni¹³ atıb yiqti (4) hānıñ aldığa kăltürdi hān angar hām elli [ming]¹⁴ (5) tängä alapa berdi här kün oşbundaĵ <zăwq (6) şafā>¹⁵ qılur erdilär yänä künlärdä bir kün [hān]¹⁶ aydı (7) ay beg-lärim barınglar¹⁷ quş awlab kăltürüng-lär (8) teb buyurdı beg-lär här birisi quşların alib (9) çiqdı-lar quşlar awlab¹⁸ kăltürdilär Qıyat (10) şonqar quşı birlä¹⁹ aq quş²⁰ täbtürdi (11) Sănglä lăçin birlä ĵurna täbtürdi Ordaĵ²¹ (12) qarçığa birlä qaz täbtürdi Tamyan qirĵıy²² birlä (13) bödänä täbtürdi här²³ birisi quşlı quşı birlä (14)

¹A: aw awlab, C: awğa çiqib

²B, C: add. beglär

³A, B, C: oqlın

⁴B, C: yaraşturub

⁵A, C: qowdılar

⁶A: jetä almadılar, B: yaqa almadılar

⁷A, C: bār

⁸A: kăltürdilär, passim

⁹A, B, C: ming

¹⁰C: desunt

¹¹A: sözlär erdi

¹²C: deest

¹³A: bulan-nı

¹⁴B: (f.17r15), C: (f.19v2)

¹⁵A, B, C: zăwq

¹⁶B: (f.17r17), C: (f.19v3)

¹⁷C: deest

¹⁸C: awlıb [sic!]

¹⁹A: ilän, passim

²⁰B, C: aq[q]uş

²¹A: Oradaĵ

²²A: qarğa

²³O: hām

täbtürgän quşlarnı alıb kıldılär Ćingiz Hān-niŋ (15) aldıĝa saldı-lar hān bu quşlarnı körüb (16) här qayusına mingar tängä alapa berdi ämmā Qıyatĝa (17) Sāŋlāĝa Ordaĝa¹ Tamyanĝa² eki-şär ming tängä (18) alapa berdi andın şong Ćingiz Hān ulu (19) oĝlı Yoĉi-ĝa³ aşıl māl anda tabar⁴ teb altun [f.27v] (1) kümüś⁵ köbdür yurtı kengdür teb Termiz (2) orda-sında hānliĝa qoydı taqı ekinĉi oĝlı Ćadaynı (3) el ulusı anda bolur teb tümän dürlü⁶ ĥalq (4) anda bolur uluĝ yurtdur teb Hindustan (5) orda-sında hānliĝa qoydı üçünĉi oĝlı Keräyni (6) er kiyär şawutı er quşanur qılıĉi köbdür teb (7) {aşıl zādä ĥalqdur deb Köräl orda-sında (8) hānliĝa qoydı törtinĉi oĝlı Tolaynı}⁷ (9) ĥalqları raĥımlı dür teb {ıraw yurtdur teb (10) er kiyär joĝası atlası torqası köbdür teb}⁸ (11) işi qatı aşı tatlı taymas uluĝ yurtdur (12) deb Mäskäw⁹ orda-sında hānliĝa qoydı (13) här birisinä oşbu äytilgän orda-larnı ĥalqı (14) birlä anlarĝa üläşib berdi emdi ol (15) şähärlär-dä-ki hānlarnıŋ aşıli tübi bulardındur [aşlı Ćingiz Hāndın dur]¹⁰ (16) andın şong yänä biläsiz kim Ćingiz Hān päygambärimiz (17) Muĥammad Muştafa şalla'llāhu 'aläyhi wä sallām-ning tārīhindän [f.28r] (1) şong beş yüz qırıq toquzinĉi yılda¹¹ erdi (2) tonguz yilında zülqa'da ayında anadın tuĝdı andın (3) şong Ćingiz Hān yetmiş eki yıl 'ömr¹² keĉürdi on (4) üç yaşında hānliĝa olturdi hān boldı (5) elli toquz yıl hānliĝ sürdi Ćingiz Hān-niŋ (6) <tuĝ[ĝ]an şähär turĝan yurtı>¹³ Qatay erdi yänä yetmiş (7) eki yilından¹⁴ şong tonguz yilında¹⁵ mübāräk ramazān (8) ayı-ning on törtinĉi kün tārīh altı yüzdä <yigirmi (9) törtä>¹⁶ dünyādın ötti¹⁷ sözi dünyāda qaldı (10) {raĥmātu'llāhi 'aläyhim tämmä}¹⁸

¹A: Oradaĝa

²A, B, C: add. alarĝa

³A: Yoĉiĝa

⁴O: bitär, A, B: yetär, C: (f.19v12)

⁵A, B, C: altunı kümüşi

⁶C: türlik

⁷C: desunt

⁸A: desunt

⁹A: Muskāw

¹⁰B: (f.18r4), C: (f.20r6), A: (p. 23) aşıl Ćingiz Hāndın dur, O: desunt

¹¹B, C: [yil]da

¹²B: gomr

¹³A, B: tuĝ[ĝ]an şähri tutqan turĝan yurtı

¹⁴A, B, C: yildan

¹⁵A: tongĝuz yilında B: yılda

¹⁶A: desunt

¹⁷B, C: wāfāt etti

¹⁸A, B, C: desunt

[f.29r]¹ (1) **Faṣl fī bāyān-i dāstān-i Aqsaq Temir** (2) emdi ḥazrāt-i Aqsaq Temir nāslindin sōylāyāling² (3) Hindustan šāhrindā Ĵingiz Ḥān-nīng oġlı (4) Ĵaday Ḥān erdi ḥānliq qılur erdi (5) künlärdä bir kün yatib uyidi yaman tüş kördi (6) qorqub siskānib uyandı³ der der qalturab (7) turdi fāl qārlarni baġučı-larni⁴ çiydurdı tālī'in⁵ (8) qaratdı aqtartdı fāl qārlar fāl baġučı-lar aydı-lar (9) ay ḥānīm tālī'ingdā⁶ andaġ körünür⁷ kim öz mülkingdā (10) Almalıq⁸ degān awılđa bir kişidān ḥaṭārīngiz⁹ bar turur (11) ol kişi <qazaqçı¹⁰ oġlı qazançı oġlı oluqçı (12) oġlı tawuqçı oġlı toñçı¹¹ oġlı>¹² Taraġay (13) degān kişi dūr tedi-lār ämmā ol Taraġay[-] (14) nīng nişāni belġüsi oldur kim ĵāwrında¹³ mengi bar (15) sol közindā aqı¹⁴ bar dur ol Taraġay-nīng (16) ḥātūni yüklı turur anīng qursaġındaġı baladīn¹⁵ (17) äĵāling ölüming yetib turur tedilār anda [f.29v] (1) Ĵaday Ḥān fāl baġučı-lardīn bu sözni eşitib ol (2) Almalıq awlındaġı Taraġaynı istätib¹⁶ tabturdı Ĵaday (3) Ḥān-nīng qaşıġa alīb kälдилār qaradılar ol äytılġān (4) nişān-larī bar erdi yawrında mengi bar sol közindā aġı (5) bar turur ḥām Ĵaday Ḥān sordı ay Taraġay (6) sāning aylı¹⁷ yüklü ḥātūnnīng bar mu tedi ol Taraġay (7) aydı bāl[l]i bar tedi andīn şong Ĵaday Ḥān aydı (8) ay Taraġay sāning ḥātūnīng-nīng¹⁸ qursaġındaġı (9) balang māni öltürür ärmiş ol tuġmasdīn (10) burunraq¹⁹ mān ani²⁰ öltürürmān teb Taraġay-nīng (11) ḥātūnīn aldurdı ol āḥmaq taqdīrni tädbīr (12) birlä²¹

¹Das Folio 28v ist leer.

²A: sōlāyālūk

³A: uyġandı

⁴B: fāl qārlarni fāl baġučılarni, C: fāl qārlar baġučılar

⁵B: tālīġin

⁶A, C: tā[l]iġingdā

⁷C: kör[ünür]

⁸A: Almaq

⁹B: ḥaṭār

¹⁰A, C: qaraqçı

¹¹A, C: toḥçı

¹²B: qazaqçı oġlı, qazıçı qazıçı oġlı, oluqçı oluqçı oġlı, tawuqçı tawuqçı oġlı, toḥçı toḥçı oġlı [sic!]

¹³B: çawrında, C: çawrunđa, passim

¹⁴A: aġı

¹⁵A: balasīndan

¹⁶A: izlätüb

¹⁷A: deest

¹⁸A, B, C: ḥātūnīng

¹⁹A, B, C: burun

²⁰A: deest

²¹A: birlān, passim

buzmaq tilädi ämmā haqq tä'älä-<ning taqdīri (13) nātäg buzulur>¹ andin şong kengäştī-lär bu hātūnnī (14) öltüräling² teb için yaralıq dedilär anda (15) Jaday Hān özi aydı māni <bu hātūning (16) qursağındağı bala öltürür bolsa>³ ol qursağındağı (17) balasini tizläb⁴ öltürüng anası ölmäsün (18) tedi andin şong ol hātūnni yiqırb andağ (19) tizlädi-lär kim uşı⁵ ketdi ölä qaldı andin (20) şong hān aydı emdi balası dägül [f.30r] (1) anası hām <öläyazdı bolğaykim>⁶ yibäringlär dedi (2) andin şong ol hātūnni kötärib⁷ alıb arbağa (3) salıb ketdi-lär andin şong Jaday Hān (4) qorquñjindin⁸ qutuldim teb turur erdi hānliqğa (5) mağrūr mäsşgül erdi andin yänä bir ança künlärdin (6) şongra ol mäsikin tizläb [ekän]⁹ hātūn-ning közi (7) yarudı bir er oğlan tuğurdı ol oğlanni (8) alıb baqtı-lar ersä bir ayaqı aqsaq erdi (9) anda aydı-lar kim oşbundağ emgäkdin ölmäy¹⁰ (10) qutulub tuğdung jāning temir ekändür tedilär (11) ol oğlan-ning atını¹¹ ol säbäbdin Aqsaq Temir (12) qoydılar emdi hāzrät-i Aqsaq Temir-ning aşı (13) tübi Barlas degän ruw bolur erdi näsbindä (14) ruwında hānlarga čeyän oğul erdi andin (15) şong yänä Aqsaq Temir-ning atası anası öldi (16) yātim qaldı asrargä körärgä hič läyiq kişi bulmadı¹² (17) aḥir özi yürüdəy [bolub]¹³ er yetkändin şong [f.30v] (1) qazaq čiqırb yalguz} Şimaqı şährigä bardı (2) bir ança kün yürüdi andin Şimaqı-da buzaw¹⁴ (3) kütmägä yalgä¹⁵ indi özigä özi kibük¹⁶ öksüz (4) yätimläri¹⁷ aylandurdi altı yäti oğul [bir]¹⁸ bolub (5) hār kün buzaw kütär erdilär {taqı oynar (6) erdilär}¹⁹ anda

¹B: [nıng taq]dīri netäg bu[zu]lur, C: taqdīri netäg bu[zu]lur

²A: öltürälik

³A: bu hātūn-ning qursağındağı balasın öltürür bolsangiz, C: māni bu hātūn-ning qursağındağı bala öltürür bolsa öltürür bolsa [sic!]

⁴C: tizläb tizläb

⁵A, B, C: äsi uşı

⁶A, B, C: öldü bolğay

⁷A: deest

⁸A, B, C: qorquñčdin

⁹O: ö[l]gän? A: (p.24), B: (f.19r9), C: (f.21r11)

¹⁰A, B, C: ölmädi

¹¹B, C: add. hām

¹²A: qalmadı

¹³A: (p. 25), B: (f.19r17), C: (f.21v3)

¹⁴A: buraw (wahrscheinlich ein Druckfehler)

¹⁵A, B, C: jalğa

¹⁶B, C: kibik

¹⁷C: add. anda

¹⁸B: (f.19v3), C: (f.21v6)

¹⁹A: desunt

Aqsaq Temir künlärdä bir kün bir bo[-] (7) zuq kişänä tübindä yalguz¹ tayanib yatib baqib (8) turur erdi bir ayağı aqsaq taqı bir közi (9) şoqur qırmuşqa² kaldi taqı ol kişänägä tırmaşib (10) minärgä yabuşdı bir ança yuqaru mündi yiqildi (11) andin şong yänä himmät-länib taqı yabuşdı (12) tırmaşib kişänä-ning başıga minäyin³ çiqayın tegünçä (13) yänä tübän yiqildi hazzät-i Aqsaq Temir (14) qırmuşqa-nıng bu işi-gä tangğa⁴ qalıb qarab turur erdi (15) aqsaq qırmuşqa ğarlanib⁵ yänä üçünçi märtäbä (16) kişänä başına minärgä yabuşdı <ähir bär tırmaşib>⁶ (17) kişänä-ning töbäsiga çiqib ketti ol qır[-] (18) muşqa-din⁷ hazzät-i Mir Temir 'ibrät aldı öz (19) özigä⁸ könglündin aydı ay aqsaq kördüngmü [f.31r] (1) bu zayıf ayaqsız közsiz⁹ qırmuşqa himmät-länib (2) yığıla tura tam töbäsiga mündi yuqarı çiqdı män häm (3) himmät birlä hân bolub el kün şähärlär alib ordalar (4) qılsam¹⁰ hiç tang 'ajäib bolmas äğär tängri tä'alä (5) buyursa deb könglinä bu fıqırni salib yürür erdi (6) taqı ol oğlanlar birlä oynar erdi künlärdä bir kün (7) Aqsaq Temir aydı ay yigit-lär kaling-lär bir yergä bir narsä (8) qoyalı ol qoyğan narsäni kim ilik yügürüb yetib alsa (9) anı aramızda hân qılayıq tedi anda ol yigit-lär (10) aydı-lar hoş andağ bolsun teb alısqa bir narsäni¹¹ (11) qoydı-lar taqı barça oğlanlar yügürüşdi-lär Aqsaq (12) Temir häm yügürür erdi yügürüb oğlanlar şay (13) bara almadı anıng üçün kim aqsaq erdi {andin bir oğlan (14) yügürüb ozub¹² ol qoyğan narsä-ni (15) alayın ilik män hân bolayın tegünçä}¹³ andin burunraq ol (16) narsä-ni Aqsaq Temir börki birlä taşlab urdı (17) taqı aydı ay yigit-lär sizlärدين burun män yetdim (18) män hân bolur-män tedi ol birisi¹⁴ aydı yoq sändin (19) burun män yetib aldım tedi anda Aqsaq Temir [f.31v] (1) aydı häy säning qoling yetkünçä mänim başım (2) yetdi tedi bular ol söz

¹A: deest

²C: [qır]muşqa

³B: minäyğa

⁴A: ħayrān qalub

⁵A: 'arlanub, B: † 'arlanmayın, C: † ğayrlanib ğayratlatib

⁶A: (p.25) ähri tırmaşa turğač, B: (f.19v11) ähri bär tırmaşa tırmaşa turğač, C: (f.21v15) ähri bär tırmaşa turğač

⁷B, C: add.bu

⁸A, B, C: deest

⁹B: deest

¹⁰A, B, C: alsam

¹¹A: add. alub, B: add. eltib, C: add. alib

¹²B: † urub

¹³C: desunt

¹⁴A, B, C: biräwüsi

üstündä baḡs-lašib¹ turur (3) erdi-lär bir aq saqal-lig² qart kiši kaldi (4) bular bu qartqa işlärin söylädilär ḡanlıq (5) qaysi-mizga³ tegär tedi-lär ol aydi (6) ay yigit-lär {sizlär mänim sözümni tutar mu-siz⁴ (7) tedi bular aytdi-lar ay babay sän [här]⁵ nä desäng (8) işümizni sanga saldiq tedi-lär anda ol [qart]⁶ aydi (9) ay yigit-lär⁷ aqsaq oḡul-niḡ siz-niḡ qolungizdin (10) burun baši yetib-dür munī ḡan qiling⁸ tedi (11) söz munung sözi-dür tedi anda bu özgä (12) yigit-lär aydi-lar ay babay ḡoš emdi qilayiq (13) {andaḡ bolsun tedi-lär}⁹ Aqsaq Temirni özlari (14) aralarinda ḡan qilib oynar erdilär yänä künlärdä (15) bir kün Aqsaq Temir aydi ay yigit-lär här kim oşbu (16) kütä turgan buzawlardin bir buzawni soyub (17) barca-mizga yedürsä toydursa aramizda ani (18) ḡan kötäräli tedi anda yänä özgläri qiyib¹⁰ [f.32r] (1) buzawni soya almadilar Aqsaq Temir bir buzawni (2) soyib¹¹ bişürdi ol oḡlanlarga yedürdi (3) aşadilar andin şong Aqsaq Temirni öz aralarinda (4) ḡan kötärdilär andin qaytib ewlärinä¹² kaldilär (5) buzaw iyäsinä aydi-lar buzawingni böri aşadi (6) deb ol ḡam närsä demädi böri-gä buyurgan (7) ekändür dedi andin şong künlärdä bir kün (8) Aqsaq Temir bu oḡlanlarga aydi ay yigit-lär kälingiz (9) bizlär qaraqçi bolayiq bazirḡanlarni satuçi-larni talayiq¹³ (10) mälän alayiq dedi anda bu oḡlanlar (11) ḡoš bolsun tedilär anda Aqsaq Temir aydi sizgä sözim (12) oldur kim emdi bu keça här qayungiz¹⁴ ḡiç özgä närsä (13) almangiz mägär¹⁵ yaw quralin qoymangiz alingiz tedi anda (14) bir buzuq kärwän sārāy bar erdi buljalni anda qoydi-lar (15) tün-ning yariminda¹⁶ kälib bir bir-sinä yoluqtı-lar (16) qaysi-si kübä kiyib miltuq¹⁷ alib qaysi-si oq şadaq (17) qiliç alib oşal Şimaqi şahridän çiqub ketdi-lär (18) Hindustan şahrigä barib Hindustan (19)

¹B: baḡs-lašib

²C: saqal[l]i

³B: qaysi-bizgä

⁴C: tu[tarmu]siz

⁵B (f.20r16), C: (f.22v5)

⁶A: (p. 26), B: (f.20r17), C: (f.22v6)

⁷A: desunt

⁸B, C: qilunguz

⁹A, C: desunt

¹⁰A: özlari qiyib, C: özlärgä qiyib

¹¹A, B, C: soydi

¹²B, C: üylärinä

¹³C: tutaliq

¹⁴A, B, C: qaysungiz

¹⁵B: deest

¹⁶B: yarumunda, C: ya[ru]munda

¹⁷B, C: miltiq

<šähri-ning yolın>¹ saqlab yatdı-lar ozğan [f.32v] (1) bargan şatuči-larni aslamči-larni basti-lar mälların (2) alur erdilär uluğ² qaraqçı-lıq qıldılar azğan tozğan (3) atadın anadın bāzgān oğlanlar baydın qačqan³ qullar (4) angar⁴ čiyıldılar qoşıldı-lar här kim⁵ tışdan kälüb (5) angar qoşulsa lāyiq alapalar berä-başladılar bazır[-] (6)gānlarni şatuči-larni qirdılar qul qutanni yoldaş (7) qıldılar <bir eki yüz üç yüz>⁶ kişi boldılar ozğan (8) {barganni}⁷ talar erdilär yol⁸ kesildi kār wān hālqı (9) yürümāz boldi anda Hindustan pādšāhı⁹ Ĵaday (10) Hān-ğa hābār tüşdi yolni qaraq saqlardur¹⁰ kişi-ni (11) yürütmäydür teb andın şong Ĵaday Hān elči (12) yibardı üç yüz kişini¹¹ /ol üç yüz kişi/ kälüb Aqsaq Temirgā aydı-lar (13) ay Aqsaq¹² nā üçün sän mundağ oğrı-lıq¹³ qılursän (14) yollarni bağlarsän¹⁴ tedi anda Aqsaq Temir-ning čärüwi (15) ol kälgän¹⁵ elči-ning başın /kesüb/ öltürdilär özgälärin¹⁶ (16) barča-sın özlärinā yoldaş qıldılar köb ağır (17) alapalar berdilär bu hābār yänä Ĵaday Hānğa ešitüldi (18) örtändi küydi yänä ekinči {mārtābā elči}¹⁷ yibardı [f.33r] (1) <ol ekinči kälgän elči-ning>¹⁸ başın yibardı özgälärni (2) alib qaldurdi¹⁹ yoldaş qıldılar andın şong Ĵaday (3) Hān yänä üçünči elči²⁰ yibardı ol qaraqqlarğa altun (4) kümüş alapa beräyin ozğan barganğa bazirgānlargā teymäsünlär (5) teb anda bular aydılar emdi Ĵaday Hān-ning (6) hāzīnāsindān²¹ bizning hāzīnā-miz köbdür kārāk bolsa {mal (7) hāzīnā}²² bizdān alsun tedilär andın

¹A: šährin

²A, C: ulu

³A: čiqqan

⁴A: anga, passim

⁵A: add. ārsā

⁶A, C: bir eki üç yüz, B: bir eki t̡wčwč yüz

⁷C: deest

⁸A, B: add. † KLSY, C: add. † KLSYKYLDY

⁹C: pādšāh-si

¹⁰A, B, C: saqlaydur

¹¹A: kişi birlän, B, C: kişi birlä

¹²B: deest

¹³B, C: oğrulug

¹⁴A: basarsän

¹⁵A: kelgän

¹⁶C: özgäsın

¹⁷C: desunt

¹⁸C: † ol ekinči elči-ning kelgän ekinči elči-ning

¹⁹A, B, C: qaldılar

²⁰B: deest

²¹B, C: qaznasindān, passim

²²A, B, C: deest

yänä bir anča (8) künlärdin şong Ĵaday Hān özi čärüwin¹ yiyib² (9) kälädür deb Aqsaq Temirgä habär tüşti anda Aqsaq (10) Temir bilürgä qarşı³ şimči yibardı Ĵaday Hān kälä mü (11) ekän⁴ deb ol şimči barib kördi Ĵaday Hān (12) kälä-yatur şimči barib alarnıng arasına⁵ kirdi Ĵaday (13) Hān otuz kişi birlä özi ilgärü kälür erdi bu bargan (14) şimčini kördilär mundin şordılar hay yolda (15) qaraq bar mu⁶ teb bu aydı yoq härgiz körmädim bu (16) yolda şeksiz⁷ yürüng qaraq yoqdur dedi bular (17) munıng bu sözinä baqib⁸ qaraq yoq ermiş bizning (18) kälgänmiz-ni⁹ eşitib qaçqanlardur tedi-lär ilgärü ozub (19) ketdilär bu şimči öz yorugına ketdi anlar-din (20) ayrilib awlaqğa çıqğandın şong qaçdı Ĵaday [f.33v] (1) Hān-nıng otuz kişi birlä käläyürügänin Aqsaq Temirgä (2) kälüb aydı anda Aqsaq Temir aydı alay bolsa tez (3) emdi¹⁰ otuz täwägä yük¹¹ yükländürüngüz¹² tedi şol (4) oq zamān otuz¹³ täwägä māl¹⁴ yüklädilär [Aqsaq Temir Ĵaday Hān-nıng kälä turğan yolı birlä qarşı yürüdilär]¹⁵ Ĵaday¹⁶ Hān (5) tüşib yatur erdi bular qarşı bardılar Ĵaday (6) Hān bularğa alısdan sözläştı sizlär ne kişilärsiz (7) yolda qaraq kördüngüzümü tedi bular aydılar yoq (8) hiç körmädük tedilär andin Ĵaday Hān (9) bularnıng qarşusığa¹⁷ kaldi anda <bularğa (10) aydı>¹⁸ hay sizlär ne kişilärsiz anlar aydı-lar {siz (11) özingiz ne kişisiz bular aydılar}¹⁹ bizläрни sorsangız (12) biz Ĵaday Hān-biz qaraqlarnı istäy çıqduq (13) tedilär anda bular aydılar andağ bolsangız (14) biz şatuči-larmiz²⁰ bizdin malimiz-nıng <tamğasın alingız>²¹

¹B, C: čerüwin

²A: jiyib

³C: deest

⁴B: erkän

⁵A: add. barub

⁶A, B, C: kördün mü

⁷B, C: † hiç şeng-siz

⁸A: qarab

⁹A: kälür habärimizni B, C: kälgän habärimizni

¹⁰A, C: deest

¹¹C: deest

¹²B: yüklädilär, C: yükländürüng

¹³C: WRTA

¹⁴A, C: yük

¹⁵A: (p. 28), B: (f.22r1-3), C: (f.24v2-3)

¹⁶A, B, C: deest

¹⁷A: qarşusına, B, C: qarşığa

¹⁸A, B, C: bular aydılar

¹⁹A, B, C: desunt

²⁰B: şatučular-biz, C: şatučular-biz [biz]dän malibiznıng

²¹A: desunt

(15) bizgä¹ yol yürürgä satu qılurğa yaḥşı bolur {erdi}² (16) tedi-lär anda Ĵaday Hān bu sözgä toqtab (17) turdı buyurdı tamğasın alıngız³ deb bular (18) bizgä šâyät bir aşıl tansuq māl alıb⁴ kalgändür (19) dedi andın şong Ĵaday Hān-ning kişi-läri [f.34r] (1) yüklärin⁵ aqtarib tamğa alayın tegünčä Aqsaq Temir-ning (2) kişiläri birin birin⁶ tutub öltürdi-lär <ḥazrät-i (3) Mir Temir>⁷ özi Ĵaday Hānnı tutdı <öltürmək üçün>⁸ (4) Ĵaday Hān aydı ah ay Aqsaq mən sanga yaḥşı-liq (5) qıldım sən manga yaman-liq qılursən öltürürsən (6) tedi anda Aqsaq Temir aydı <sən gāfil dägül-sən (7) mən gāfil-mən sən özigä yamanlıq qılmaz-sən mən (8) özümgä yaḥşı qılurmən>⁹ tedi öltürdi¹⁰ (9) başın kesdi andın şong Aqsaq Temir özi Hindustan (10) šähriğä barib anda hān boldı taqı bu qalğan (11) čärüwigä čapul yibardı özgä yol birlä kalsün-lär (12) tib čärüwinä ḥabär tüşdi ersä¹¹ rāwān¹² kəlib (13) anlar hām šähärgä indi-lär <šähärni aldılar andın¹³ (14) bu Ĵaday Hān-ning>¹⁴ artında qalğan čärüwi bu ḥabärlärni (15) bu işlärni bilmäyin anda hānimizgä yetərbiz munda¹⁵ (16) yetärmiz <teb baraturğač yetä almay>¹⁶ qaytdı-lar (17) hān-ların¹⁷ yoğaltıb kaldi-lär ersä šähärni¹⁸ Aqsaq (18) Temir alıbdur teb hiç narsä etä¹⁹ bilmädi-lär Aqsaq (19) Temirgä bağundılar emdi Aqsaq Temir Hindustan šährini (20) oşbulay aldı deb ayturlar ämmä angar <tängri [f.34v] (1) tä'älä özi yār

¹A, B, C: add. hām

²A, B, C: deest

³A: alunglar, B: alınglar, C: alıngla[r]

⁴A: deest

⁵B, C: yüklärni

⁶B: † bizbizin

⁷A: ḥazrät-i Āmir Temir, C: ḥazrät-i † bizim

⁸B: öltürügändä, A, C: öltürür üçün

⁹A (p.28), B (22r16), C (25r3): sən gāfil dägül-sən mən gāfil-mən sən özgä yamanlıq qılmaz-sən mən özümgä yaḥşı-liq qılurmən.

¹⁰A: deest, C: öltürdi öltürdi

¹¹B: deest

¹²B: WRAN

¹³A, B, C: add. yänä

¹⁴C: Diese Zeilen sind zweimal nacheinander geschrieben.

¹⁵B: onda

¹⁶C: Diese Zeile ist wieder zweimal nacheinander geschrieben, aber der zweite Teil ist durchgestrichen.

¹⁷B: ḥānlarına

¹⁸C: šähärin

¹⁹A, C: ayta

yoldaş¹ bolğandur šährlär yurtlar (2) almaqğa ordalar buzmaqğa² anı sähbäb qılğandur (3) här yaḡşı yaman iş tängri tä'älä-ning emri taqdiri (4) birlä-dür aning buyrugından³ tiş hiç bir iş bolmas (5) dur⁴ andin şong ol Aqsaq Temir läškäri birlä (6) yürüb⁵ almağan yurtni qoymadı tängri tä'älä anga (7) [yär boldı]⁶ ersä dünyanı özigä⁷ baqturdi (8) yänä taqi yaşrun qalmasun kim həzrät-i Aqsaq Temir-niñ eki (9) oğlı bar erdi birisi Şāfi degän ekinçi⁸ Wāfi⁹ degän erdi (10) uluğ¹⁰ oğlı Şāfi-ni <hän qilib>¹¹ öz ornığa Hindustan šährigä¹² (11) hānliqğa qoydı həzrät-i { [Mir Temir özi läškäri birlä Istanbul šährini¹³ (12) alurğa yarağlandı awır čärüw çiydurdı¹⁴ <köb köb fil-lärgä>¹⁵ (13) taqi köb köb tawälärgä həzinä-dän mäl-lar taqi köb köb qural-lar¹⁶ (14) yüklätdürdi sansız saqış-sız läškär birlä Hindustan qawmı (15) birlä täprädi-lär¹⁷ tağ taş <top tolu bolub>¹⁸ yürüdi-lär (16) Mişir šährigä kăldilär uruşib qiriluşib ähir bär anı (17) aldılar andin ozub Istanbul šährin alğalı kăldi-lär (18) bir yerdä tüşdi-lär qondı-lar şāflar alaylar bağlab (19) uruşqa həzirlanıb turdı-lar älqişsa ol zamānda (20) Istanbul pädişahi-niñ atı Šāh Sulṭān Hān degän (21) erdi anga həbär tüşdi¹⁹ kim Aqsaq Temir šähringni <alğalı [f.35r] (1) ordangni hərāb qılğalı>²⁰ kălädür teb Hān Šāh Sulṭān hām awır čärüw (2) həzır qilib yarağlandurub Aqsaq Temirgä qarşu çiqardı (3) eki²¹ čärü kălib bir

¹A: (p.29), B: (f.22v9), C: (f.25r13), O: tängri tä'älä-ning yäri yoldaş

²B: wirān bolmaqlıq, A; C: wirān bolmaqlıqqa

³A: buyurganından

⁴B: † bolmaş-dur

⁵A: deest

⁶A: (p.29), B: (f.22v14), O: yäri berdi, C: (f.25v2)

⁷A, B, C: deest

⁸B, C: ekinçi-si

⁹A: Dāfi, C: Waw

¹⁰B, C: ulu

¹¹A: desunt

¹²A: šährinä

¹³A, C: šährin

¹⁴A: yiydurdı

¹⁵A: desunt

¹⁶C: quralatlar (zweifacher Plural)

¹⁷A: täprädi-lär

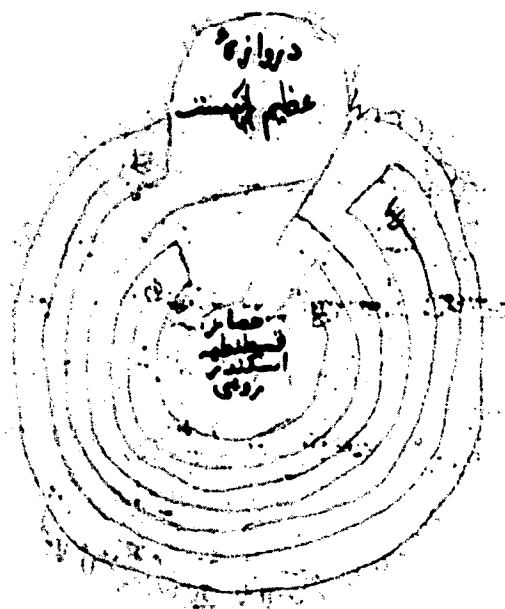
¹⁸A: tolub, C: †qolub

¹⁹C: oldı

²⁰A: alğay ordangizni alğalı hām hərāb qılğay

²¹C: ekinçi

bir-sinä¹ qaršu qondī-lar aralarında köb qarawul-lar² qoydī-lar <şāflar bağlab turdī-lar>³ ertä-güsin eki (5) čärüw bir bir-sinä qaršu qatuşib⁴ andağ uruštī-lar kim Šāh Sultān-niŋ (6) čärüwini⁵ Aqsaq Temir čärüwi qirdī-lar qačurdī-lar andīn (7) şong kălib Istanbul šährinā⁶ biriklândi-lăr Aqsaq Temir čärüwi⁷ (8) qowa kălib [šāharni muḥāşara]⁸ qıldī-lar ya'nī šāhār ġāyāt žarb⁹ (9) bek šāhār erdi beş yıl qamsab turdī-lar <hiç bir kişi-sin (10) ala almadī-lar šāhri sâkiz qat erdi>¹⁰ hiç alurğa yoruġin (11) tabmadī-lar emdi Istanbul šāhri-ning şifati oşbudur

¹C: bir birsigä, passim

²A: deest

³A: desunt

⁴A: qarşub, C: tüzüb

⁵A, C: čärüwin

⁶A: šährinā

⁷C: add. birlä

⁸A: (p. 29), O: šährinā ḥişār

⁹A: † ḥarb

¹⁰A: desunt

(12) {därwāzā-i 'azīm ...? hīšār-i Qonštānīniyyā-i Iskāndār-i rūmī}¹ (13) bu šāhārni Aqsaq Temir uruš toquš birlā alamadi āhīr ošbundağ hīlā tüzdi (14) kim özüni sirhaw qıldı tamām tāni-gā sarī za'fārān sürätđi tāni başı közi (15) <sab sarī>² boldi andin şong}}³ [Şāh Sultānga elçi yibardı mundağ söz birlā kim]⁴ aydı ay Şāh Sultān emdi [f.35v] (1) bilāsin kim manga ājāl erişdi tamām tānim sarī⁵ zağfārān teg (2) boldi günāhim şumluqından⁶ emdi sändān ötünāmān kim mām bu (3) iślārni uruşmaqlıqnı qoydum raħīm qilib sām mānim⁷ birlā (4) bāhīl-lāšsāng erdi teb haṭṭ bitib iyabardı ol elçi kālīb (5) šāhār⁸ qapusında turdı elçiligin bildürdi andin ol haṭṭnı (6) alīb Şāh Sultānga {eltdi-lār Şāh Sultān}⁹ qarab kördi (7) <šāyād hīlādūr yalğandūr>¹⁰ {deb išanmadı ol hām munung (8) sirhaw-lıqnı bilmāk üçün kişi-sin yibardı}¹¹ barğil körgil (9) tedi andin Şāh Sultān-nīng yibārgān kişisi Aqsaq (10) Temir-ning çadırığa¹² kālīb kirdi kördikim Aqsaq Temir sarī (11) zaħmāti birlā hālsiz olub¹³ yatur Aqsaq Temir aydı ay elçi (12) mānim¹⁴ hālim düşwār-dur¹⁵ dedi andin şong yibārgān kişi-si (13) Şāh Sultānga <kālīb söylädi>¹⁶ sirhaw olmuş-dur hāl (14) içindā-dür dedi ġāyāt iltimās qıldikim raħīm etib kālsā (15) bāhīl-lāšūr erdim deb aytur dedi Şāh Sultān anīng sözünä (16) išanīb šāhār-ning tamām qabqalarin¹⁷ açturdı <özi hām lāškāri>¹⁸ (17) birlā çiqdı Aqsaq Temirgā kaldi körüşüb sözlāšā turur erkān (18) sirhaw-lığından tirilib tura salīb Şāh Sultānnı tuttı öltürdi (19) kālīb lāškāri çārūwi šāhārgā indilār bu hīlā birlā ol šāhārni hām (20) aldı ol ordanī hām özigä¹⁹ baqturdı bir anča yīllar

¹A: Die Zeichnung und die Erklärung fehlen (p. 29). B: das ganze Folio fehlt. C: Die Zeichnung und die Erklärung fehlen, obwohl für sie eine halbe Seite leer gelassen wurde (f.26r).

²C: sarī

³B: desunt

⁴B: (f.23v1), O, A, C: desunt

⁵B: sapsarī

⁶C: şumluqında

⁷B: C: māning

⁸A: deest

⁹C: desunt

¹⁰A: šāyād yalğandūr hīlā qīladūr, C: šāyād yalğandūr

¹¹C: desunt

¹²A: çadırına

¹³A: bolub

¹⁴C: māning

¹⁵A, B, C: usaldur

¹⁶A: nā hāl edügün sözlādi

¹⁷A, B, C: qapugların

¹⁸C: öz lāškāri

¹⁹A: özinā

anda (21) turdī andīn čerūwini¹ yarašturub čärūwi birlä Šīmaqī šährigä² [f.36r] (1) kaldi anī hām aldī özigä bağundurdī andīn ozub yürüb (2) Haġī Tarġan³ šährigä kaldi uruṣub soquṣub⁴ Haġī (3) Tarġan-nī⁵ hām aldī baqturdī anda beṣ alti yıl turdī (4) andīn ṣong yänä Bulġar šährigä kelürgä yaraġlandī köb köb (5) [qatirġalar]⁶ kemälär⁷ birlä Bulġar šährini⁸ alġalı kälürgä⁹ kemäġä mindi (6) <qaysu-sī oṣbu čärūw kiṣi-läri suw-nīng>¹⁰ taṣ yaġından kaldilär (7) čärūw-ning sannī ḥāsābnī Allāhdan ġayrī kiṣi bilmäs erdi oṣda (8) anlar mundaġ uluġ čärūw birlä kälmäkdä ämmā ol dāwirdä ol (9) zamānda Bulġar šährindä ḥānlarī ‘Abdullāh degān ḥān erdi (10) ‘Abdullāh Ḥānga ḥabār eriṣdi kim Aqsaq Temir kälä-dür teb ṣol (11) zamān ‘Abdullāh Ḥān <läṣkär čiydurdī>¹¹ aġir čärūw ḥāzirlab¹² qarṣu (12) yürüdi āḥir bir bir-siġa yoluquṣub qatī uruṣ qıldilär (13) Aqsaq Temir-ning uruṣiġa tüzmädi-lär¹³ ṣındī-lar kälīb Bulġar (14) šährigä kirdi-lär <ölgän öldi qalġan qaldi>¹⁴ šähärgä birikländi-lär (15) Aqsaq Temir kälīb šähr-i Bulġarnī yāti yıl qamsab¹⁵ turdī-lar tārīḥ (16) {ol waqitda}¹⁶ yāti yüz yilda erdi zīlḥiġġä ayi-nīng yigirmi-sindä (17) erdi šähr-i Bulġarnī aldī-lar ḥarāb qıldi-lar yüz¹⁷ yigirmi (18) tört uluġ beġlär bar¹⁸ erdi anlarnīng tamāmīn¹⁹ qirdi-lar hār (19) qayusī-nīng kāmīṣālū'l-lülū'l-māknūn teg ḥātūnlarini²⁰ Aqsaq (20) Temir yesir qıldı ol beġlär içindä <tört

¹A: čärūwin

²A: šährigä, passim

³B: Ačtarġan., C: Hačī Tarġan, passim

⁴A, B, C: toquṣub

⁵A: Ačitarġan, C: add. † JARNNY

⁶O: † qatirlarġa, A: (p.30), B: (f.23v8), C: (f.27r7)

⁷A: deest

⁸A, B, C: šährin

⁹A: alurġa kälürgä

¹⁰A: qaysi-sī uruṣub ol sāfār-nīng, B: qaysu-sī oṣbu ul[u] suw-nīng, C: qaysu-sī oṣbu ulu suw-nīng

¹¹A, B: läṣkari yiġdurdī, C: läṣkär yiġdurdī

¹²A: ḥāzīr qılıb

¹³B: add. boyun

¹⁴A: ölgāni öldi qalġanlar, B: ölgän öldi qalġan C: deest

¹⁵B, C: † qamab

¹⁶A, B, C: desunt

¹⁷A, B, C: yüz dā

¹⁸A: beġlär war, B: beġlāri bar

¹⁹A, B, C: tamām-sīn

²⁰A, B, C: ḥātūn -nī

uluĝ beglār¹ bar erdi (21) aşı² šāh zādālār erdi biri Iqbāl Beg yānā biri Qul 'Alī Beg [f.36v] (1) yānā biri H^waşı Beg yānā biri Mırqaşı Beg derlār erdi (2) tamāmsin³ hālāk qıldılar köb⁴ ḥalāyīq hālāk boldılar (3) 'Abdullāh Ḥānnī hām öltürdi-lār ämmā 'Abdullāh Ḥān-nīng (4) eki oĝlı bar erdi birisi Altun Beg ekinčisi-ning aşı 'Alim Beg (5) degān erdi čawdīn qirĝindīn qačub qalĝan kişilār (6) Altun {Beg birlā 'Alim}⁵ Beg-ni orman tübigā [eltib]⁶ yaşurdī-lar (7) birisi yāti yaşında birisi toquz yaşında erdi-lār anlarnī yaḥşı asrar (8) erdi-lār andīn şong Aqsaq Temir šāhr-i Bulĝarnī wirān (9) qilib ḥarāb qilĝandīn şong Bular⁷ šāhrigā kaldi čärüwi birlā (10) <Bular šāhri-ning>⁸ qarşu-siĝa kälüb ör qazīb yatdılar uruş (11) toquş qilmadılar ol waqıtta Bular šāhri-ning ḥānī Şamāt (12) Ḥān degān erdi kübesi boz qa[l]paq degān erdi <wā yānā>⁹ ḥalqī (13) Baraj degān ḥalq¹⁰ erdi Baraj ḥalqī-nīng äwwāl zamāndaĝı (14) burunĝı¹¹ yurtı¹² oşbu Zāy tamaĝında olur erdi alıblarnīng (15) zamānī erdi bir Baraj atlıĝ äzdāhā¹³ yılan kaldi ol (16) šāhār-ning ḥalqī-ĝa küč ziyān qıla başladı čiqīb äzdāhā (17) birlā soquşdılar¹⁴ yengā almadılar āḥir özlārī¹⁵ šāhrin¹⁶ salīb (18) qačdı-lar Bulĝar šāhri-ning yaqınıĝa barīb Bular (19) suwī-ning üstigā¹⁷ yurt šāhār saldī-lar ol šāhārlärgä¹⁸ hām Bular (20) teb at atadılar ol säbābdin ḥalqnī¹⁹ Baraj²⁰ teb aytur (21) erdi-lār uranlarī²¹ Baraj erdi anda Şamāt Ḥān (22) aydı ah ay Baraj ḥalqī²² burun uluĝ babalarimız Baraj-nīng

¹A: dört beg uluĝlarī, B, C: tört uluĝ beglārī

²C: deest

³A, B, C: tamāmnī

⁴A, B, C: add. köb

⁵A: desunt

⁶A: (p.31) eltüb, B: (f.24r12), C: (f.27v9), O: alīb

⁷B: Bwlar, passim

⁸C: šāhār

⁹B, C: desunt

¹⁰B: deest

¹¹A, B, C: add.tüb

¹²C: yurutı

¹³C: äzdāhā, passim

¹⁴A: soĝuşdılar, C: toquşladılar

¹⁵C: † özlärlārī,

¹⁶C: šāhāmi

¹⁷A: üstinā

¹⁸A: šāhārlärigä

¹⁹C: ḥalqī-nī

²⁰A, B, C: add. ḥalqī

²¹B: wranlarī

²²A, B, C: ḥalqīm

[f.37r] (1) ziyānündin qačīb šāhrlärin salīb <ošbunda kälīb>¹ mākām (2) yurt tutub-lar emdi Barajdin köjüläräk Aqsaq Temir (3) kälidi šāhrimiz qaršusığa tüşdi nä qılurmız tedi anda ol (4) Baraj halqı aydı-lar ay hānım sizlär bilürsiz² erik sizning (5) dür³ bizlär här nä desāng erkümüz yoqdur tedilär ämmā (6) buyursang Aqsaq Temir läškäri birlä [uruşurmız ölüşürimiz ya (7) öldürämiz]⁴ dedilär anda Şamät Hān aydı emdi mänim⁵ (8) <qaşimda bir wälī kişi>⁶ bardur andin şorayın ol nä (9) buyursa⁷ aning sözindän çıqmazmız⁸ tedi ol wälī (10) kişi-ni aldurīb swrdi-lar taqı aydı-lar ay bizning (11) uluğımız emdi bizlär oşbu üstümüzgä šāhrimizgä⁹ kalgān (12) Aqsaq Temir birlä¹⁰ uruş qılayıqmu tedi anda ol wälī aydı (13) hoş qarayın teb bir minārāning başığa¹¹ mindi taqı Aqsaq (14) Temirning <čärüwi tarafığa qaradı>¹² ersä kördikim həzrät-i Hızır (15) 'a[läyhı's-sälā]m¹³ Aqsaq Temir-ning <čärüwindä birgädür>¹⁴ andin şong ol (16) minārādin tüşüb Şamät Hān-ning qaşığa kälidi (17) taqı aydı ay hānum <uruşğa dästür>¹⁵ yoqdur həzrät-i (18) Hoja Hızır 'a[läyhı's-sälā]m [a]nning¹⁶ čärüwindä birgädür tāngri tā'älā-ning taqdırığa (19) boyun¹⁷ sunmaq kāräkdür¹⁸ qabğalarnı¹⁹ açturgıl dedi ersä (20) ol hān taqı Baraj halqı yığlaştı-lar taqı aydı-lar nä qılmaq kāräk (21) haqq sübhānähü wä tā'älā-ning hükminä boyun sunmaq kāräk teb šāhär-ning [f.37v] (1) tamām qabqalarnı²⁰ açtilar erik saldılar uruşmadılar (2) andin həzrät-i Mir²¹ Temir

¹A: oşbu yergä kelüb

²A: deest

³B: sizing-dür

⁴C: (f.28r12), O: (f.37r6) † ölüşürimiz uruşurmız ya öltürürimiz, A: (p. 32) uruşurmız öltürürimiz ya özüümüz ölärmiz, B: (f.25r15) † hām uruşurmız öltürmiz ya öldür ya mız

⁵B, C: mājning

⁶A: qarşimda bir kişim

⁷A, B: buyurur

⁸A: çıqmazmān

⁹B, C: deest

¹⁰B: † bizlär

¹¹A: başına

¹²A: čärüwigä baqtı qaradı

¹³B: desunt

¹⁴A: čärüwindädür

¹⁵A, B, C: uruşurğa ruşsat

¹⁶A, B, C: aning

¹⁷A, B, C: moyun, passim

¹⁸C: † äğäräk, passim

¹⁹A, B, C: qapqalarnı

²⁰A: qapuğlarnı

²¹B: Aqsaq

čärüwi birlä šähärgä indi-lär ɣalqnı qırdı-lar (3) ämmä anda Aqsaq Temir keč¹ özi šimčı bolub tısün äwirüb (4) ɣaläyiq-lar-nıng içingä kirib sınay yürür erdi taqı (5) aytur erdi ay ɣaläyiq² bu bülük bu qırgın bizlärgä (6) kimdin turur³ teb sorar erdi anda ol (7) olturğanlar⁴ aytur bolsalar bizni (8) Aqsaq Temir büldürdi anıng şumluğındın (9) büldük joğalduq⁵ degän⁶ kişilärni (10) ertägüsin tamām ruwı tamurı birlä (11) hālāk qılur erdi hār kim günähina⁷ (12) özindin bilüb aytur bolsa bu (13) bülüklük öz şumluğımızdın <bizgä (14) yetti teb aytur bolsa>⁸ (15) anı <ruwı tamurı birlä öltürmäy talamay>⁹ yibärür erdi (16) älqışsa kečälärdä bir kečä ɣazrät-i Aqsaq Temir šimčı bolub Baraj ɣalqı-nıng (17) arasığa indi taqı aydı ay Baraj [ɣalqı]¹⁰ bu bälä sizlärgä qaydın¹¹ (18) kaldi anda anlar¹² aydılar kimdän¹³ erdügin bilmäymüsän¹⁴ obur¹⁵ (19) Aqsaq Temir kaldi bizni¹⁶ büldürdi tedilär anda (20) ol kečä ol jın¹⁷ içindä (21) bir ulu beg-ning ‘aqıllı ɣulqlu¹⁸ tul (22) qalğan hātünı bar erdi ol aydı ay yigitlär bu işlär bülüklüklärni öz günähimiz şumluğındın biläyik yoqsa¹⁹ (23) ol Aqsaq Temir bizgä²⁰ nā qılur erdi <tängri-nıng taqdırı (24) bolmasa erdi>²¹ tedi ol hātün-nıng eri Jadaş Beg degän (25) erdi ol ɣazrät-i Aqsaq Temir kälmsädän burun ölgän erdi ol [f.39r]²² (1) Jadaş Beg-ning eki

¹A: add. boldı ersä

²A, B, C: ɣaläyiq-lar yigitlär

³A: boldı

⁴B, C: add. turğanlar

⁵B: deest, C: joyulduq

⁶B: äytän

⁷A, B: günähni

⁸A: desunt, B, C: bizgä yetti teb

⁹A: öltürmädi talamadı, B: ruwı birlä öltürmädi talamadı

¹⁰B: (f.26r7), C: (f.29r5)

¹¹A: qandın

¹²B: alar

¹³C: qaydın

¹⁴C: bilmäzmüsän

¹⁵B, C: opur

¹⁶A, B, C: add.qırdı

¹⁷A: ol keč čin-ning, B: ol keč ol čiyin-ning, C: ol keč ol čin-ning

¹⁸O: Am Rande steht ‘aqıllı ɣulqlu, unter den Zeilen ɣaqıllıq uşaf[l]lıq, B: ‘aqıllıq uşul[l]ıq, C: ɣaqıl[l]ıq uşul[l]ıq

¹⁹A, B, C: deest

²⁰A, B, C: deest

²¹A, B, C: tängri-nıng taqdırı-dur

²²Das Folio 38 fehlt.

oğli bar erdi birisi Insān ekinčisi Ihsān (2) degān erdi ol keĵ-ning¹ ertā-güsin Aqsaq Temir ol ħātūnnī (3) oğlanlarī birlā qašġa aldurdī bular nā iŝgā aldurgānīn bilmāyin(4) bizlārni² öltürtür teb yġlašġb kaldi-lār anda Aqsaq Temir (5) ol tul ħātūnga aydī <sān gūnāhngnī³ özingdin bilürsān>⁴ hār (6) iŝ bizning öz ŝūmluġīmizdan teb aytursān emdi bu kündin (7) ŝong sāni tamām oġlīng qīzīng⁵ qarīndaŝlar-ning birlā yarlıqadīm (8) hār qayda⁶ sāwsāngiz ol tarafqa ketkay-siz tedi özi (9) hām tamām čärüwi-gā yar saldī bu kiŝi-gā teymānglār {mālīnī talamanglar}⁷ (10) hič nārsāsīgā ziyān tegürmānglār teb ol bülüklükni gūnāhnī (11) özindān <bilgān üçün>⁸ tamām oġli qīzi qarīndaŝlarī birlā (12) yarlıqab yibārdī⁹ andīn ŝong ol <Insān wā Ihsān (13) beglār ekāwlägüsi>¹⁰ kengāŝ etib köjmāgā niyyāt qıldī-lar (14) Insān Beg aydī ay anam mān¹¹ uluġ Idil-ning¹² iç [yönigā]¹³ (15) taw yerigā barurmān¹⁴ anda māqām yurt tutarmān anīng üçün (16) kim ol yer hār yerdān bār¹⁵ yerdür tedi anasī hām anīng sözini¹⁶ (17) yaratīb qabul qıldī ämmā inisi Ihsān Beg ol tarafqa (18) barurġa¹⁷ onamadī <babalarīm-ning eski yurti>¹⁸ Zäyġa¹⁹ barurmān (19) anda māqām yurt tutarmān tedi Insān Beg [aydī]²⁰ mān ol yergā (20) barmandur teb ayruldī taw tarafġa ketdi anasī (21) hām anīng birlā ketdi anda barīb Gūbnā²¹ degān suwning boyunda (22) māqām tutdī [Ms. B f.26v (1) ol Insāndīn bir oġul tuġdī [aġi] Sülāymān qoydī Sülāymān (2) oġli

¹C: kečkāsing

²C: bizlārīn

³B: gūnāhnī

⁴A: sān gūnāhmīznī özimizdin bilürmiz deyüb

⁵B: deest

⁶A, B, C: qanda

⁷A: desunt

⁸A: kördi degān üçün

⁹A: yibārdüm

¹⁰A: beg biri Insān wā biri Ihsān ekāwlesi, B: beg birġay Insān birisi Ihsān ekilāsi C: begning biri Insān birisi Ihsān ekilāsi

¹¹A, B: add. oŝbu

¹²B: Idāl-ning (mit *he*)

¹³O: † yönigā, A: (p.33), B: (f.26r11), C: (f.29v8)

¹⁴C: barumān

¹⁵A: bārük, C: bārik

¹⁶A: sözīn

¹⁷C: barurmān

¹⁸A, B, C: eski babalarīm yurtġa

¹⁹A: deest

²⁰B: (f.26r16), C: (f.29v11)

²¹C: † Güynā

Qudrät [Qudrät] oğlı Nürdāwlät [Nürdāwlät] oğlı Nürhasan [Nürhasan] oğlı Nürabdāl [Nürabdāl] oğlı Qutuş (3) Qutuş oğlı Māqtam Māqtam oğlı İknäy [İknäy] oğlı Muḥammäd [Muḥammäd] oğlı Hōja (4) Muḥammäd Hōja Muḥammäd oğlı Tükäl Tükäl oğlı {Pirü Muḥammäd [Pirü Muḥammäd] oğlı}¹ Janṭi² Janṭi oğlı (5) Bābāş [Bābāş] oğlı Ölmäs [Ölmäs] oğlı ‘Abdurrahmān Mullā [‘Abdurrahmān Mullā] oğlı ‘Abdul‘azīz ekinčisi (6) Muḥammäd Šārīf ‘Abdul‘azīz oğlı ‘Abdullāh ekinčisi ‘Abdussalām ämmā (7) İhsān Beg taw tarafığa mäyl qılmayın Zäygä³ kaldi İhsāndin (8) bir oğul tuğdı [aṭı] El Muḥammäd qoydı El Muḥammäd oğlı Qan Muḥammäd Qan Muḥammäd oğlı Toq Muḥammäd (9) Toq Muḥammäd oğlı Aṭlaq [Aṭlaq] oğlı Šimäk⁴ [Šimäk] oğlı Tuğı Tuğı oğlı Saman Saman (10) oğlı İndirji İndi[r]ji oğlı Tākänäş Tākänäş oğlı Bazargān erdi⁵ Ms. O [f.39r] (22) tamğaları quş keşgän⁶ uranları Baraj turur⁷ [f.39v] (1) emdi⁸ sözni başdin söyläyaling⁹ ol ḥazrät-i Aqsaq Temir¹⁰ Bular (2) šährin wirān qılğandın şong Mäskāw tarafığa ketdi anda (3) läşkəri birlä¹¹ barib Uladimür degän kāwur qalasına¹² yetdi uruş¹³ (4) qılğalı niyyät qıldı kawur hām čärüwin ol qalasına čıydurdı (5) ḥazrät-i Aqsaq Temir {bargan waqıtta kāfir Urus kawurnıng ḥānı Miḥayla (6) atlıg erdi ḥazrät-i Mir Temir}¹⁴ šähärlär alib¹⁵ <wirān qılğan>¹⁶ ḥabärläri (7) ol kawurga hām erişüb qatı¹⁷ qorquğda erdi ḥazrät-i Mir Temir (8) kawurnıng čit qalası Uladimürgä yetib erdi ḥazrät-i Hōja (9) Hızır ‘alāyhi’s-sälām kälip Aqsaq

¹A: desunt

²C: Janatay

³C: Zä[ygä]

⁴C: Äşmäk

⁵Die Genealogie fehlt aus dem Ms. O. Sie wurde nach den Ms. A: (pp. 33-34), B: (f.26v1-10) und C: (f.29v14-30r8) rekonstruiert.

⁶B, C: keşän

⁷O: In der letzten Zeile (f.39r23) wiederholt sich dieser Satz noch einmal: *nişanları quş keşän uranları Baraj turur*.

⁸C: add. yänä

⁹A: sözläli, B, C: söyläyäli

¹⁰C: deest

¹¹C: deest

¹²B: qal’asığa

¹³C: [u]ruş

¹⁴A: bargan waqıtta kāfir Urusnıng gawur ḥānı Miḥayla idi, C: desunt

¹⁵A: qalalar alub, B, C: add. angar

¹⁶A, B, C: desunt

¹⁷A: qatıg

Temirgä aydī¹ bu kāfir birlä² (10) uruşurğa³ wa'dä erişmäy-dür teb habär berdi ämmä bu kāfirgä (11) kārāmätinġ-ni körsätgil tedi ersä hāzrät-i Aqsāq {Temir}⁴ şol (12) zamān tura salīb {üj yaşar tay birlä kāfirlär tarafığa atdı (13) haqq⁵ tā'ālā-ning qudrāti birlä ol}⁶ taşlağan tay barīb kāfiring (14) taş manaşırin⁷ örtärä ozub bir çaqrūm yer barīb tüşdi (15) tay tüşgān yer suw boldi andin şong kāfirlärgä häybät⁸ öründi [tili]⁹ (16) ağzı tutuldı qorqudan bitlärindä qan qalmadı andin (17) şong hāzrät-i Mir Temir uruşmadı wa'dä erişmägän¹⁰ üçün (18) çärüwi birlä qaytdi-lar qaytib Buħara şāhriğä barurğa (19) yönäldilär¹¹ kälä yürügändä qaya yerlärindä Amät Şamät degän (20) köjmäli¹² eki¹³ hānga habär tüşdi¹⁴ Aqsāq Temir kälädür teb (21) tu¹⁵ biyā şoyub hāqın yiyib qayu tarafğa köjāling¹⁶ teb (22) kengäş qıldı anda ol hāq ongmas-liq qilib (23) birāw atin¹⁷ maqtadı birāw itin maqtadı birāw alğan hātünin [f.40r] (1) maqtadı pişgān¹⁸ et aş aşaldı kengäş bulmadı hāq (2) oğlu tarqadı anda Kinjä degän birāw yiglab aydı ay qaltaqlar (3) [ağzı alasan kişi bolğunça ağzı bir qırıq kişi]¹⁹ bolsa erdi hārāyinä (4) bir iş qılur erdük ay qaltaqlar bu nä işdür 'aqıl-lar'²⁰ bilürlär (5) 'aqıl-sızlar külär-lär kengäşgä çiyuldi-lar²¹ qaltaq bu nä iş (6) birāw atin maqtar²² birāw²³ itin maqtar birāw

¹B: add. hālā, C: † hālā

²B: bir[lä]

³A: uruş qılurğa

⁴B, C: deest

⁵A: add. sübhānähü wä

⁶C: desunt

⁷A: manaşırin

⁸B: äybät

⁹A: (p. 34), B: (f.27r9), C: (f.30v5)

¹⁰A: etmägän

¹¹B: † yoruğunladılar C: yarağlandı

¹²B: [kö]māli, C: köčābāli

¹³C: deest

¹⁴A: add. köčmāli hānlar aydı

¹⁵B, C: tū

¹⁶A, B, C: köčālik

¹⁷B, C: atini

¹⁸B, C: bişgān

¹⁹Pertsch: (f.17v13), O: alasan kişi bolğunça öz ruwı bir qırıq kişi, A: (p.35) özi (awzı?) alasan kişi bolğunça özi özi bir qırıq kişi, B: (f.27r17-27v1) özi (awzı?) alasan kişi bolğunça uruwı bir qırıq kişi, C: (f.30v13) özi (awzı?) alasan kişi bolğunça uruwı birlä qırıq kişi.

²⁰B: ġaqıl, passim

²¹A: kengäşgä jıyulurlar, B: kengäş-gä jıyulu[r]-lar, C: kengäş juyula

²²C: maqtadı passim

²³C: [bir]äw

hātūnīn maqtar kengāš (7) bolmas hāq oğlī tarqar ašin ašar¹ qačar ketār hārāyinā (8) bizning bülük-ligimizgā sābābdür bizgā bülüklik yaqīn-dur² teb (9) yīglar erdi anda³ Kinjā <degān kimāsnā>⁴ aytur ay yaranlar hāq oğlī⁵ (10) āgār mundīn kōčāsiz munda qalsangīz⁶ Qoy⁷ suwī-nīng⁸ (11) bašīnda Ulu Obada⁹ buljal bolsun biz ol ʔarafqa kōjālik (12) teb aytur erdi anda birāw aʔī-nīng aq kōbügin ozub (13) ʔabalanīb ʔīmīrgānīb ʔičqīrub baqurub¹⁰ tedi hay hānum (14) yaw yetdi Aqsaq Temir muna¹¹ kālā yürür teb hābār saldı (15) ersā hān özi başlab kōčār boldī ersā <Yasī (16) Qamīšda oltururmān>¹² teb hāqgā yar saldı hān kōčdı (17) hān birlā hāq hām kōčdı ālqīšsa kōčüb bara turgānda bir qurtqa(18) nīng [terki bawī]¹³ üzöldi artīn qarab baqgunča qurtqa-nīng bōrki (19) tūšti anda bir emlik ʔay mingān oğlan kelā turur erdi qarsīnda (20) quruğı qančuğasīnda¹⁴ baškünāgi¹⁵ bar erdi bu qurtqa-nīng bōrkin (21) alīb berāyin tegünčā iyāri awdı ʔay dīwlādī yīlqī ürükdi (22) birāw ʔaygā čabdī birāw yīlqīgā čabdī özgā bilmāgānlār¹⁶ čaw¹⁷ yetdi (23) deb hāq oğlī ürküb¹⁸ <bašlī baš yarawīn>¹⁹ ʔıldīlar [f.40v] (1) Tekmā²⁰ ʔarafīgā tūzdīlar anda Aqsaq Temir-nīng lāškāri yetti²¹ hānnī (2) hāqnī tutdı qamsadī toqtatdı ölgān öldi bostaš²² boldī (3) anda Aqsaq Temir özi ordasī yetīb hānnī öz aldīgā aldurdı (4) ʔaʔī aydı ay Amāt Šamāt özingni tamuğ otundīn qutqarīb

¹A, B, C: ašadī

²A: šaqīnurlar

³A, C: add. ol

⁴A, C: desunt

⁵A, B, C: deest

⁶A: qalungīz, B: qalīngīz, C: qalīng

⁷C: † QA.-līng QWY SWN-nīng

⁸O: add. atī/ay (?), A, B, C: deest

⁹C: Opa

¹⁰B, C: add. bu

¹¹A: munda

¹²B: Yasī Qamīšd[a] oltururmān, C: † Yasī Qamīšda ayturmān

¹³Pertsch: (f.18r7) † terkāwī, A: (p. 35) † termā bawī, O: (40r18) † termā ewī, B: (27v14), C: (31r11)

¹⁴A: deest

¹⁵C: qurağı qanjuğ[as]īnda baškünā[gi]

¹⁶A, B, C: add. huw

¹⁷B, C: yaw

¹⁸A: anī kōrüb, C: † ol küb

¹⁹A: (p. 35) bašlī bašin wirān, B: (28r2) bašlī bašin yaraw, C: (31v1) bašlī bašinī yarawīn

²⁰A: Yetmā, B, C: Temā/Yetmā

²¹B, C: čārūwī yetīb

²²A: † poltaš, C: postaš

(5) başingizni qilič-din aman qilingiz musulman bolunguz deb ogut (6) berdi anlar ham otundi-lar aydi-lar ay Aqsaq Temir agar biz musulman (7) bolsaq bizga halqimiz-ni berurmusan tedi-lar anda <Aqsaq Temir>¹ aydi (8) agar² rast musulman bolsangiz la-ilaha illa'llah Muhammad rasulu'llah teb (9) iman kaltursangiz tangri ta'ala-ni birlab³ paygambarlarni haqq bilib⁴ (10) bir⁵ kunda bes waqit namaz qilib bir yilda⁶ otuz kun ruz⁷ tutub (11) janabaddin gusl qilib malingizdin zukut berib agar kuchunguz (12) yetsa⁸ Ka'bag⁹ barib tawaf qilsangiz mugliqni⁹ taşlab (13) haxş musulman bolsangiz ozingizga ham halqingizga¹⁰ teymandur¹¹ teb (14) aydi ersa anlar barca-si¹² musulman boldi-lar hazrat-i Aqsaq (15) Temir anlarga din-i islām¹³ ogratdi¹⁴ bir eki yil ol koemali¹⁵ halq (16) arasinda turdi musulmanliq dinini¹⁶ tamam bildurdi andin (17) song ozi taqi ozga caruwi¹⁷ anlarga¹⁸ esanlasiib andin ketdilär (18) bular musulman bolub munda qaldilar har yil bir yerga kocar erdilär (19) alqissa ol hazrat-i Aqsaq Temir andin¹⁹ ozub yurib²⁰ Buğara (20) shahriga kaldi²¹ ani ham aldi Taşkandni wa Yarkandni ham aldi (21) ol wilayatlarni oziga bagundurdi andin Samarqand (22) shahriga bardilar ani ham aldi ammā ozi-ning²² ahr-i 'omri²³ anda boldi (23) haqq ta'ala-ning taqdiri erisub hazrat-i Aqsaq Temir osbu [f.41r] (1) fanī dunyadin otdi rahmatu'llahi 'alayhi rahmati wasi'ati qalu

¹A, C: ol

²A: add. siz

³A, B: bir bilib

⁴C: pilib

⁵A: har

⁶A: ya'ni har yil sayin

⁷B: ruz[ä]

⁸C: yetib

⁹A: bu azgunliq-ni, B, C: mugaliq-ni

¹⁰B, C: halqing

¹¹A: teymazman

¹²C: add. bas

¹³B, C: islām-ni

¹⁴B: ogratturdi, C: ograt[t]urdi

¹⁵C: koeli

¹⁶B, C: dinin

¹⁷A: add. ilan

¹⁸B, C: alarga

¹⁹C: deest

²⁰B: yurub

²¹A, B: bardī, C: deest

²²A, B: add. ham

²³C: gomri

innā'lillāhi wā (2) innā'ilāyhi rāji'un andin <hazrāt-i Aqsaq>¹ Temir-ning qabrī üstigā (3) taš āstānā qobardilar bašındağı künbāznī² altundin kümüşdin (4) yašadilar qiyāmāt-gāčā³ aning dāstānī hāq arasında sōylānā (5) qalsun hāq andin 'ibrāt alsun teb ošbu dāstānnī (6) bitidük ümidimiz oldur kim oquğuči tınglağuči du'ā qilib (7) fātiha birlā yād qılalar fānī dūnyāğa mağrūr māšgūl bolub (8) haqq sübhānāhū wā tā'ālā-ning buyruğından⁴ <yüz āwirüb>⁵ maħrūm (9) mağbūn bolmangiz qatī ziyāndur uluğ⁶ ħorluqdur inša'llāhu (10) tā'ālā barča müslümān-largā tāwfiq rāfiq qilib⁷ pāygāmbārimiz (11) Muħammad Muštafa šalla'llāhu 'alayhi wā sāllām-ning šāfā'atindin našib qilgay [wā kārāmāt wā's-sālām wā'l-ikrām]⁸ tammā

[f.42r]⁹ (1) **Fašl fi bāyān-i dāstān-i 'İsa oğlī Amāt**¹⁰ rūzgār-i (2) Hān Jānibāk¹¹ künlärdä bir kün hazrāt-i Jānibāk Hān quš čüymäğä (3) aw awlay čiqdı Jānibāk Hān-ning piyčäsi¹² Taydwli Hānšimiz[-] (4) ning ayi küni yetkän erdi hān¹³ aydı ay hānš mān (5) awdın qaytib kelgünčä oğlan tuğsa¹⁴ äğär qiz oğlan (6) bolsa öltürgil äğär er oğlan bolsa tüš-lik yerdin (7) özing säwgän kiši-ni säwinj tilāy yibärgil tedi äğär (8) qiz oğlan tuğurub¹⁵ öltürmäsäng özingni öltürür-män (9) tedi hān awğa ketkändin şong Taydwli Hānš-ning (10) közi yarudī tāngri tā'ālā-ning fārmānī birlā bir qiz oğlan (11) tuğdı qizni <öltürmädi uluğ>¹⁶ oğlī Berdibegğä yibärdi (12) uluğ oğlī Berdibeg qizni asradī andin şong hān-ning

¹A, B, C: hazrāt-i Mir

²A: gümbāznī

³C: tā [qīya]mätgāčā

⁴A, B, C: buyurgan buyruqlarından

⁵C: † buzup [sic!] oder yüz [āwir]üb

⁶B, C: ulu

⁷A: tāwfiq-ni rūzi qilib B, C: tāwfiq-ni qilib

⁸A: (p. 36) našib qilgay idi wā kārāmāt wā's-sālām wā'l-ikrām, B: (f.28v17) našib-liq qilinmasina? wā kārāmāt wā's-sālām wā'l-ikrām, C: (f.32r15) našib-liq qilaymiz wā kārāmāt wā's-sālām wā'l-ikrām

⁹Auf dem ursprünglich leeren Folio 41v sind einige Bemerkungen, die nicht zu unserem Text gehören (siehe Faksimile).

¹⁰B: (f.29r1) fašl fi dāstān-i 'İsa oğlī Amāt sözlari durur, C: (f.32r15) fašl-i dāstān-i 'İsa oğlī Amāt sözlari durur

¹¹A, B, C: add. ya'nī

¹²B, C: biyčä-si

¹³C: add.özi

¹⁴C: tuğur

¹⁵A, C: tuğub

¹⁶C: öltü[mädi ol ul]uğ

(13) özinä kişi yibärmädi hānga kişi qarşu barmadı (14) Jānibāk Hān qiz¹ tuğ[ğ]anin bildi kälüb sārāyğa indi <sordı (15) ay dāyälär>² öltürdimü teb bilgānlār aydı-lar öltürmāgān (16) bolğay dedi hān sārāyğa kälidi Taydwli Hāniş qarşu (17) çıqtı hān oq birlä attı butqa³ tegdi hān [inanmadı]⁴ (18) hāniş toquz sultān-ning anası erdi oğlanlar-ning (19) ajiği kälüb atasığa söz aydı-lar oğul kārāk⁵ bolsa (20) toquz oğlıng bar <bir oq qizni sän>⁶ nā köb körärsän dedilär [f.42v] (1) andin şong hān ajiği-lanib⁷ qizni öltürürgä kişi yibardı Taydwli (2) ning eki <argamaq aji bar erdi>⁸ biri-ning⁹ aji Aşqıça degän birisining (3) aji Tobıqçaq degän erdi bu eki ajiñi qoşlandurub qizni (4) qaçur-sun teb kişi yibardı Berdibegğa habär tüşdi qizni alib (5) qaçtı çärkäskä barib mākān¹⁰ tuttı Jānibāk Hān-ning bu işi-gä (6) halqıng köngli yaman boldı oğlanların qowa başladı teb (7) aytur erdilär hān halqning köngli yaman bolğanin bilib bir kün (8) aydı kim kim mening¹¹ oğlum-ni kältürsä qizumnı anga¹² berürmän dedi (9) anda İsa oğlu Amät aydı ay hānim soyurgä[ğ]a¹³ (10) bolsang män kältürür-män tedi hān aydı hoş alay (11) bolsun dedi İsa oğlu Amät aydı manga sän halqıng (12) közi aldunda açığ-langān bolğıl tedi män anda barib (13) aldarama¹⁴ yaşı bolur dedi bu işläri köb kişi bilmäs (14) erdi Amät-ning ketär küni hān halq-ğa aş berdi (15) öz qolindın halqı-ning barça-sığa¹⁵ aş <berä kälidi>¹⁶ andin (16) Amät-ni ündädi Amät kälidi Amätkä şoqta berdi Amät (17) aydı ay hānim halqğa yaşı aş berding manga¹⁷ nā¹⁸ berding (18) tedi hān-ning <bu sözgä açığı>¹⁹ kälüb tutung öltürüng tedi (19) Amät-ning aji tışda hāzir erdi <ağğa münüb>²⁰ qaçib ketdi (20)

¹C: deest²C: sordı daya-ları³A: butığa⁴A: (p. 37), B: (f.29r15), O: (f.42r17) inmädi, C: (f.32v13)⁵A: kargäk, C: † ägäräk⁶B: oq qiz anı sän, A, C: bir oq qiz anı sän⁷A, B: açığılanib, C: açığılanib⁸A: argamağı war erdi⁹A: biri, C: biri-sining¹⁰A: mākām¹¹A: mānim¹²C: angar¹³B: † soyurgada¹⁴B: † aldarıma, A, C: † aldayım¹⁵A: barça-sına¹⁶A: berdi, B: berdi kälidi, C: aş kälidi¹⁷B: māning¹⁸C: deest¹⁹A, C: söz ilä açığı²⁰A: atqa minüb, C: atqa minäyin

Berdibeggā bardī hāndin qačīb kälđim tedi Berdibeg Amätni (21) yahšī 'izzät qilib¹ siylar erdi bir kün Berdibeg aw awlay (22) ketdi Amät bir qurtqa-ğa barib aydi män sän ana aytayin [f.43r] (1) häzär mäl sanga beräyin² barib äytil³ šol qizning manga⁴ köngli bolur mu (2) erkän dedi qurtqa aydi qiz ta'at-kär turur qizni bilmän ol (3) hānš köngül etär bolğay hoş alay {bolsun barib äytil (4) dedi qurtqa hānš-niñ qaşığa}⁵ bardī közin ača almay⁶ (5) olturğan boldi hānš aydi nä üçün yuqlarsän tedi (6) qurtqa aydi hič {därmanim qalması hāndin qačīb kalgän Amät (7) Biy erkimä qoyması tedi}⁷ hič ädämdä andağ narsä körgänim yoq köb (8) narsä körgän erdim tedi hānš aydi barib kältügil (9) tedi biz-niñ birlä oynasun tedi andin qurtqa barib Amät-ni (10) kältürdi özi qaytdi oynadılar küldilər <'iys 'išrät qıldılar>⁸ (11) Amät aydi⁹ eringä aygıl män sänning birlä yuqlamandır¹⁰ degil kečä (12) birlä ol kälür sän aning birlä yib bälwäw oynagan bolub barmağın¹¹ (13) bağlağay-sän dahī zinjir-ni qağğay-sän tedi män şunda (14) kälüb öltüräyin tedi keč boldi Berdibeg kälđi bir sa'at (15) bolur¹² erdi zinjir-ni qağdı Amät Biy-niñ bir qulı bar erdi (16) ol qulığa qılıñ berdi barib Berdibeg-ni sän qılıñ birlä çabqan bolğil (17) wäl qılıñ-niñ yuzi birlä çabmağil tedi qulı yügürüb yetdi (18) Berdibeg-ni qılıñ-niñ sırti birlä urdi Berdibeg açığılanib hay (19) bu nä işdür tegünčä andin şong Amät özi yügürüb (20) bardī qulıñ¹³ qolındin qılıñ-ni¹⁴ tartıñ aldı qulun öltürdi (21) andin şong kälüb hānš-ni hām öltürdi ol qurtqa-ni hām öltürdi [f.43v] (1) andin şong Sultān Berdibeggā aydi alğan hātünning mundağ işni qıldı özgälär ne (2) qılmas dur tedi kel bari hānğa qaytur-biz tedi anda ol Berdibeg aydi hoş (3) alay bolsun tedi köçib qaytdi-lar Amät birlä Berdibeg özi ilgärü¹⁵ kälđilər (4) hān qarşu çiqti Mıngal

¹A, B, C: qıldı

²A: add. sän

³A: aytasän, B: † äytkin

⁴A: banga

⁵B: desunt

⁶A: alması

⁷C: desunt

⁸B: gayrw iş qılmađılar (30r11), A, C: gayr[i] iş qılmađılar (33v11)

⁹A: add. sän

¹⁰A, B, C: yatmandur

¹¹C: deest

¹²A, B, C: bolub

¹³C: deest

¹⁴A: deest

¹⁵A, B: ilgä, C: deest

Bäy-ning¹ üyigä tüşti-lär çigir şarāb içti-lär² hān (5) isirüb yuqlab yatdı Mıngal Bäy-ning Temir atlı bir oğlu bar erdi hiç kişi (6) körgäni yoq erdi hān yalguz yatur erdi Mıngal oğlu Temir kaldi <körkäm (7) kişi>³ erdi könglündä aydı⁴ mänim⁵ qizim mungar tegär erkän tedi ol oğul (8) turub ta'zīm etdi⁶ Amät tura⁷ kaldi aydı oğsar mu beg-lär <oğsar mu (9) munça>⁸ dāwlat bar bolsa argamaq-nıng ayağın yibäk birlä tüşärmü temir egä[gä]n⁹ (10) taş atğan 'İsa oğlu Amät barında Mıngal oğlu Temirgä qizın bermäk oğsar (11) mu tedi qırıq qırqın ayartıb Qırımğa ket[t]i Qırımıdan qul tilädi (12) Qırım müslümānga¹⁰ çärü bermädi hünkärgä¹¹ bardı ol <dağı yibärmädi>¹² andan (13) Qizil başqa {bardı Qizil baş}¹³ Qırımıdan qorqub ol dağı bermädi (14) qaytib <el içinä>¹⁴ şimçi yibardı hān awğa çiqqanda qizni¹⁵ alib qaçdı (15) Züyä¹⁶ tagında barib Idil yaqasında turdı emdi anı Qiz tawı derlär hān (16) awdın qaytib keldi Amät qizni alib qaçqanın bildi qayda barganın (17) bilmädi eki yildan şong habäri kaldi qiz hāmila ermiş¹⁷ ayı küni¹⁸ bolmiş (18) hāli¹⁹ bargan kişi <alur erdi>²⁰ tedi ersä hān çärüwi yibardı üç yüz²¹ kişi (19) birlä Alaçın Alawni baş etib yibardı yay küni erdi Amät büyük²² tawnıng (20) başında olturub turur erdi qiz anı²³ alısdan qarab kördi bir niçä kişi (21) kälä yürür bir [yerän atlı]²⁴ kişi dür artında bilmän

¹A: Mıngay degän Bäy-ning, passim

²C: deest

³A, C: körkän

⁴C: deest

⁵B, C: mäning

⁶A: ta'zīm äylädi, B: tağzīm etdi

⁷A: deest

⁸A, C: oğsar-mu neçä

⁹A: (p.39) egän, O, B: (f.30v15) egäb, C: (f.34r14) egän

¹⁰B: [müslü]mānga

¹¹A: quntkärğä, B: hüntkärğä, C: hüntkärğä

¹²B: † dābardı, C: † yibardı

¹³B: desunt

¹⁴A: el çitünä, B, C: el çitinä

¹⁵A: qizın

¹⁶A: Züy

¹⁷C: hāmila-miş

¹⁸C: ayı kün

¹⁹A, B: hālā C: hāl

²⁰C: † olurda erdi

²¹C: deest

²²A: (p. 39) beg, B: (f.31r7) beg, C: beg (f.34v10)

²³A, B, C: deest

²⁴A: (p. 39), O: † yāti atlı, B, C: yerän atı

şadaqı bilmän kişi turur tedi (22) bir zamān bolub erdi Amāt özi kördi Alačın Alawdur hāndan kälä (23) turğan yaw¹ erkän tedi ol waqıtta oğlan tuğ[g]an erdi beşiği birlä (24) alıb ketä² almadı bir ağaj butağına olturtub ketdi-lär qoy-nıng (25) quyuq mayın oğlan-nıng ağziğa³ qabturdı⁴ tängrigä tabşurub [f.44r] (1) uruşqa qarşu bardılar Alačın Alaw qowub kälip yetti atnı attı eyärning (2) art qaşın urdı Amāt aydı anı şart etkän döst⁵ erdüng jānga⁶ (3) qaşd boldung atqan alay atmas bulay atar teb argamağın yağa attı (4) yatıb qaldı yänä özgä argamaqğa minib kaldi dağı attı atıng (5) yalin iyärtä alıb tüşdi Amāt dağı argamağın yağa attı yänä (6) yatıb qaldı Alačın Alaw bir boz argamaq⁷ minib⁸ yetdi şadaqdağı (7) oqın qırqa attı Amāt qarmab baqtı bir taqası⁹ bar erkän kälip atı-nıng (8) omurtqa-sın qırqa attı at¹⁰ yiqıldı Alačın Alaw at-nıng¹¹ üstinä tüştı (9) Amāt qılıçın sugurub üstinä kaldi Alačın Alaw¹² aydı ay Amāt (10) dos bir qaşıq qanım ötünürmān anıñmı yazub erdim özimä (11) kaldi¹³ tedi Amāt aydı nā körsäng anı ayğay-sān tedi <Idil (12) başına çıqdı Idil başında>¹⁴ māqām yurt tutdılar Jānibāk Hān (13) ölgändin şong Berdibeggä kälip [qoşuldılar]¹⁵ hān-nıng yarıtı¹⁶ yurtın biylädi (14) ol waqıtta Ahtarhanda¹⁷ Temir¹⁸ Qutlı hān erdi oğlı qızı yoq erdi (15) ol zamānda Ahtarhanda¹⁹ bōrānā²⁰ aqtarmağa bargan²¹ kişi-lär ol oğlannı (16) tabıb²² alıb kaldılar altun beşikli kişi yüräklı aşı kişi-nıng balası

---

¹A: deest

²A: kelä

³A: ağziına

⁴A, B, C: qabturub

⁵A, B, C: dos

⁶A, C: † hānga

⁷A: argamaqğa

⁸B: add. yänä kälip

⁹C: (f.35v7), O: † yataqası A: † bir naqası, B: † bir taqsa

¹⁰B: deest

¹¹B: atıng

¹²B: deest

¹³C: özü[m] [ä] kaldım

¹⁴B: † YDB yaşına çıqtı başına

¹⁵O: qoşdılar, B: (f.31v8), C: (f.35r12)

¹⁶C: yarın

¹⁷A, B, C: Ačtarhan, passim

¹⁸A: deest

¹⁹A: Hacı Tarhanda, passim

²⁰C: bōrān [ä]

²¹C: [bar]ğan

²²C: † tabın

(17) erkänin bilib hānīšğa¹ alīb kıldılār hānīš alīb asradī oĝlan (18) er yetkändin şong Aĵtarhan içindä qaraçı bola başladī ḥalāyīqlar² (19) bu oĝlanga rānjidi süymäs boldılar ḥalq oĝlı yiyilib kālib (20) hānga aydılar ay hānim <bizni säwsäng bizni tut³ anī säwsäng (21) anī tut tedilār>⁴ hān aydī bu bir oĝlan nā bolur manga ḥalqım kārāk (22) dūr tedi ol oĝlannī salda⁵ alīb kālgān üçün Salçī atagan (23) erdi yānā künlärdä bir kün Salçī çärügä bardī <içki-li yegi-li>⁶ yerdä [f.44v] (1) oyunlar öĝrändi qobuz donbura⁷ türlü oyunlar öĝrändi [anda munda]⁸ hār kim birlä sözgä (2) kālīşib ay atasız anasız teb aytur bolsa-lar ol aytur erdi

<Aq (3) Sarayda yalçī-mān
Aq Idildä salçī-mān
Aĵtarhanda tūçī-mān (4)
atam sorsang biligsiz
anam sorsang nikāhsiz
özim artuq (5) tuĝ[ĝ]an şong
[tübüm]⁹ sorab nidärsiz>¹⁰

der erdi emdi Salçī (6) Ĵānibāk Hān-niing qizindin tuĝ[ĝ]an oĝul-dur hānlarga
ĵeyān oĝul-turur (7) Ĵsa oĝlı Amāt-niing oĝlı-dur wallāhü a'lām¹¹

¹C: hānīšqa

²B: ḥalq

³B: deest

⁴C: † bizni sorsang bizni anī šwn-niing anī tu[t] tedilār

⁵C: deest

⁶A: † içkā yegli, C: içkil yegil

⁷A: dombura

⁸A: (p.4), B: (f.2v3), C: (f.36r8)

⁹O: † tūyüm, B: (f.32r7)

¹⁰A: (p. 40) † Aq Sarayda yalçīmān ana aydılar salçī-mān Hāĵī Tarhanda tūçīmān atam sorsangiz bilsängiz nikāhsiz özim artuq tuĝ[ĝ]an şong tūyüm sorab nidäsiz. B: (f.32r4-7) Aq Sarayda balçīmān Aq İzildä [sic!] salçīmān Ačdarhanda tūçī-mān, atam sorsang biligsiz anam sorsang nikāhsiz özim artuq tuĝ[ĝ]an şong түбүм sorab nidärsiz. C: (f.35v9-12) † Aq Sar aydī yabam.ñ salçīmen Aq Idildä salçīmin Ačdarhanda tūçīmān atam sorsangiz M.L.K.N anam sorsangiz nikā[h]siz WRAM altuq tuĝa şong tūyüm sarasa nidärsiz.

¹¹B: (f.32r9) tämmät-i tämām wallāhü aĝlām bi's-šāwāb, C: tämmätü'l-kitāb biĝünü'l-mulūkü'l-wahāb wallāhü tä'älä. Das Ms. C endet sich am Ende des Folio f.35v. Auf dem Folio 36r findet sich das Datum der Abschreibung: *kātābā Ša'bān ayi-niing säkizinci künündä tämām boldī*. [Es wurde geschrieben und am 8-sten Tage des Monats Ša'bān beendet]. Die darauffolgende Zeilen gehören nicht direkt zum Text.

[f.45r] (1) **Faṣl fī bāyān-i dāstān-i Edigā Biy** {rāzīya'llāhi 'alāyhi wā 'alā alihi wā aṣḥābihi (2) ājma'in ba'da wārārātū'l-mušārāt wā ba'da anwāru'l-mu'ārif ḥuṣuṣān 'alī'l imām}¹ (3) ḥazrāti āmirū'l-mūminin wā ānāmi'l-muslimin Abu Bākr aṣ-ṣadīq aṣ-ṣadāq (4) az-zīhuww ḥalīfā-i rusūlu'llāh ṣalla'llāhu 'alāyhi wā ṣallām fī kül[l] nāib-i āmr šajārat āwwāl babasī āmirū'l-mūminin (5) Abu² Bākr aṣ-ṣadīq rāzīya'llāhi 'alāyhi-niing tört oğlī bar erdi³ ekisidān⁴ (6) küçük wā birisidān⁵ uluḡ aning atī Muḥammād erdi Šām šährindā (7) pādīšāh⁶ erdi aning oğlī Sulṭān Kā'b erdi ol hām Šāmda (8) pādīšāh boldi aning oğlī Sulṭān Hārmāz erdi ol Mişirda (9) pādīšāh boldi aning oğlī Sulṭān Ḥalid erdi ol Mişirda⁷ (10) pādīšāh boldi⁸ aning oğlī Sulṭān Walīd erdi ol hām Mişirda pādīšāh (11) boldi aning oğlī Sulṭān Qayda⁹ erdi ol hām Mişirda pādīšāh boldi (12) aning oğlī Sulṭān Māwūd erdi ol hām Mişirda pādīšāh boldi (13) aning oğlī Sulṭān Abulḡaş erdi ol Anṭākya-da pādīšāh boldi (14) aning oğlī Sulṭān Sālīm ol hām Anṭākya-da pādīšāh boldi anung (15) oğlī Sulṭān Şadaq erdi ol hām Anṭākyada pādīšāh boldi aning (16) oğlī Abulḡaqq erdi ol Mādāyindā pādīšāh boldi aning oğlī (17) Sulṭān Osmān erdi ol hām Mādāyindā pādīšāh boldi aning oğlī Sulṭān (18) Jālāladdīn erdi ol Qoṣṭant[in]iyyā-dā¹⁰ pādīšāh boldi aning eki¹¹ oğlī (19) bar erdi birisi-ning¹² atī Ādhām wā birisi-niing adī Baba Tüklās {erdi (20) Baba Tüklās Kā'bā-dā pādīšāh boldi}¹³ Baba Tüklās-niing oğlī Termā atliḡ (21) erdi bu Termā Idil Ĵayīqda¹⁴ ḡaşıl boldi aning oğlī Qazāci¹⁵ (22) atliḡ erdi ol hām Idil¹⁶ Ĵayīqda ḡaşıl boldi aning oğlī Islām Qīya ol [f.45v] (1) hām Idil Ĵayīqda ḡaşıl boldi aning oğlī Qādīr Qīya ol hām Idil Ĵayīqda (2) ḡaşıl boldi aning oğlī Qutlu

¹A: desunt

²O: B: Abī

³A: idi, passim

⁴A, B: ekisindān

⁵A, B: birisindān

⁶B: bādīšāh, passim

⁷O, A, B: Şişirda recte Mişirda, passim

⁸A: oldī

⁹A: Qaydār, B: Qaydar

¹⁰B: QWSNTYA

¹¹B: deest

¹²A: biri-ning, B: bir-ning, passim

¹³A: desunt

¹⁴B: Ćayīqda, passim

¹⁵A: Qazanĉi

¹⁶B: YDY-YL, passim

Qïya ol hām¹ Qum Känd[d]ä² hāşil³ boldi aning (3) oğlu Edigä Biy rahmätu'llāhi 'alāyhim ājmā'in Qutlu Qïyanı Urus Hānı⁴ şahid (4) qilib-dur ämmā Baba Tükläs-ning tört oğlu bar erdi biri Kā'bädä (5) pādışāh boldi wä biri⁵ Kā'bä-ning ong⁶ yanında yatur wä biri Ürgänç-dä (6) yatur wä biri Qırım-da yatur Üj Ötlükdä Baba Tükläs-ning bir riwāyāt (7) bilän⁷ ma'lüm üj oğlu bar erdi biri-ning aşı 'Abbās {erdi Kā'bä-[nı]ng (8) ong⁸ yanında yatur biri-ning aşı 'Abdurrahman}⁹ {Hoja turur ol dahı (9) Kā'bä-dä yatur wä}¹⁰ biri-ning aşı Termä turur ol hām¹¹ Idil Jayıqda (10) hāşil boldi päyğāmbār şalla'llāhu 'alāyhi wä sällām-ning mübārāk qabrlar[i]dın¹² (11) Säyyid Naqıbağa āwāz beribdür ekinçi¹³ 'Alim Murtażā-Säyyid turur üçünçi¹⁴ (12) 'aziz kārāmāt Baba Tükläs-Ata turur Özbek Hān müslümān [bolğan]da¹⁵ Öräk (13) Čoranı Kā'bä-i şarīf-gä yibärib-dür¹⁶ anda bu üj-ni¹⁷ alib kälip (14) müslümān boldurubdur¹⁸ wallāhü a'lām¹⁹ ämmā Edigä Biy Toqtamış Hān-ning (15) ulusın ol bi[y]l[ä]di Edigä Biy oğlu Nürāzin²⁰ Mirza-dur wä balasın (16) ulusın²¹ bi[y]lägän

[f.46r] (1) **Faşl fî bâyan-ı**²² **mâjalis wâ-l mākân** emdi ma'lüm ola biläsiz kim (2) yurtlarda Buğara Bulğar hānı-ning yurtı-dur Tura Urus (3) Hān²³-ning {yurtı-

¹B: deest

²A: Sāmārkāndä

³A, B: pä[y]dä

⁴recte Urus Hān

⁵B: biri-ning

⁶B: deest

⁷B: pilän

⁸A: deest

⁹A, B: desunt

¹⁰A: desunt

¹¹B: deest

¹²A: qabrlaridın

¹³A: ekinčisi

¹⁴A: üçünčisi

¹⁵O: † müsülmānda, A: (p.42), B: (f.33r9)

¹⁶B: yibärib-dür

¹⁷B: üj

¹⁸A, B: bolubdur

¹⁹B: add. bi-ş şāwāb

²⁰A, B: Nürāzin

²¹A: † uluşın

²²A, B: dāstān

²³A: hānı

dur Ćärmişān Ömār Hoja¹ Hān-niŋ yurti-dur² (4) Üy Üzān Toqtamış Hān-niŋ yurti-dur Ćem Ćayıq arası (5) Ćānibāk Hān-niŋ yurti-dur Aq Idil tamağı Qara Hān birlä³ (6) Boğra Hān-niŋ yurti-dur Aq Tübä Bačman Hān-niŋ yurti (7) Yöçi⁴ degān anıŋ kiçi inisi bolur erdi Mäskāw⁵ Ćağan Hān-niŋ (8) yurti-dur Tıwı tamağından tübān Almalı Atağa⁶ tegrü erdi (9) oşbu Ufa tamağı Tirä Hān-niŋ yurti-dur andın yänä (10) Tura⁷ ıawniŋ üstündä Uluğ Oba bar turur Tirä⁸ Hān-niŋ (11) sārāy-niŋ ornı oşaldur Sarayçıq Ćalpaq⁹ Hān-niŋ yurti (12) dur İnçir¹⁰ Hākim Hān-niŋ yurti-dur Hākim Hānnı yer yutdı¹¹ (13) üj yılğa-ča āwāzı kalā yatdı andın şong kälmedi Ahtarhan¹² (14) Temir Qutlı Hān-niŋ yurti-dur Kili Budur¹³ Bärkä Hān-niŋ yurti (15) dur Qazan Şağālī Hān-niŋ yurti-dur Zäy tamağı Bular (16) Hān-niŋ yurti-dur wallāhü a'lām¹⁴

[f.46v] (1) **Faşl fī bāyān-i dāstānu-t tārīh**¹⁵ tārīh <yāti yüzdä>¹⁶ erdi (2) Aqsaq Temir Bulğar şährini¹⁷ aldı 'Abdullāh Hāndan¹⁸ 'Abdullāh Hān (3) niŋ eki oğlu bar erdi biri Altun Beg <biri 'Alim Beg>¹⁹ ol (4) bülük-din²⁰ şong kälip Qazan dāryāsı üstündä qalğa yasadı-lar (5) şāhär etdi-lär ol ĥalq yüzdä tört yıl anda turdılar (6) āhır ol orunnı yaratmayın andın köçti-lär Qazan suwı-niŋ (7) tamağında²¹ şāhär tüzüdi-lär yüz²² elli säkiz yıl anda boldılar müslümān (8)

¹B: ho[ja]

²A: desunt

³B: deest

⁴A: Yöçi Ćağan

⁵B: deest

⁶B: Almay Ata-ğa

⁷B: † TRW / Turfa ta]w

⁸A: Temir

⁹B: Ćapaq

¹⁰B: İnçir

¹¹B: yutdı

¹²A: Hāntarhan, B: [A]tarhan

¹³A: KLBDAR, B: KLBDWR

¹⁴A, B: add. bi'ş-şawāb tämmät

¹⁵A: faşl fī dāstān fī-t tārīh

¹⁶A, B: yāti yüz yilda

¹⁷A, B: şāhär-i Bulğarnı

¹⁸A: 'Abdallāh Hāndan, passim

¹⁹B: biri-si Galim

²⁰A, B: bülüklükdin

²¹B: tamağından [sic!]

²²B: yüzdä

hānīng¹ nāsli anda kesildi Qazan šährindä hān yoq boldi (9) ersä ol zamānda kāfir Urus-nīng qolında Šīgali Hān tutğun² (10) erdi müslümān-lar barib anı kältürdi-lär Qazan šährindä (11) hān-lıqğa kötärdi-lär³ ol Qazanda otuz üj yıl hān-lıq sürdi (12) andin şong kāfir Urus köçläb⁴ läşkəri birlä Qazan šährin (13) alurğa⁵ kaldi Qaltalı Čoban⁶ erdi yäti yılğa-ça uruş şoquş (14) qıldı müslümān-lar-ni ala almadı yänä Qazan šährin almasdan (15) burun Züyä suwı-nīng tamağında kāfir Urus qala şoqdı (16) tübün mālın quralın azuğın anda qoydı andin (17) şong āhir bār Šīgali Hān Urusqa ğammazlıq qılıb Urus (18) Hāni birlä müslümān-lardin örütin bildürmäy birikib darularğa⁷ (19) suw qoydurdı šähr-i Qazan-ni Urusqa⁸ berdi müslümān-lar-nīng bu [f.47r] (1) işdän hābārläri yoq erdi köb ādām-lär⁹ hālāk boldi-lar qirdi-lar (2) yänä ol qirğindin şong Urus Hāni Qazannı biylädi ol waqıtta (3) tārīh toquz yüz altmış birdä erdi Qazan wilāyätin kāfir Urus (4) yäkşānbä kün aldı¹⁰ <buruĵ ‘aqrāb-nīng ekinçi kün>¹¹ erdi siçqan yılinda (5) erdi emdi Qazan šährindä yurt biylägän¹² hān-larınĵ atları bulardur (6) āwwäl ‘Abdullāh Hān-nīng oĵlı Altun Beg [‘Alim Beg]¹³ andin şong Maĵmud Hān (7) andin şong Mämtäk Hān andin şong Ĥalīl Hān andin şong (8) İbrāhīm Hān andin şong İlhām Hān andin şong {Muĥammād Āmin Hān andin şong (9) Mamuq Hān andin şong}¹⁴ ‘Abdullaţif Hān andin şong (10) Şāhib Keräy Hān andin şong Şafā Keräy Hān andin şong (11) ‘Alī Hān andin şong Ötäş¹⁵ Hān andin şong Yädigār Hān (12) ämmā Yädigār Hān zamānında toquz yüz elli yätidä kün tutuldı andin (13) şong Şaĵālī Hān andin şong kāfir Urus aldı andin şong (14) tārīh mingdä onda erdi ulu ačlıq boldı andin şong (15) tārīh mingdä on yäti-dä erdi Kenaz Mitrī yaĵı boldı tawuq (16) yılı¹⁶ erdi andin şong tārīh mingdä yigirmi törttä Ĵanāli (17) yaĵı boldı tawuşqan yılı erdi andin

¹A: hānī-nīng

²A, B: tutqun

³B: kö[tä]rdi-lär

⁴A, B: köçäyüb

⁵A, B: alğalı

⁶A, B: Čowan

⁷A: darularına, B: darularığa

⁸B: Urus kāfirğa

⁹B: ādāmī-lär

¹⁰B: deest

¹¹A, B: ĵaqrāb yulduzı-nīng ekinçi kün

¹²B: biy[l]gän

¹³A: (p. 44), B: (f. 34v1)

¹⁴A: desunt

¹⁵B: Ötüş

¹⁶B: yılı

şong tārīḥ mingdā elli-dā (18) erdi erkā čärüwi boldi yılan yili erdi andin şong tārīḥ (19) mingdā elli üj-dā erdi Kenaz Miḥāylā¹ ḥān boldi qoy yili erdi (20) andin şong tārīḥ mingdā altmīş beş-dā erdi ülāt boldi yilqı [f.47v] (1) yili erdi andin şong tārīḥ mingdā yātmīş birdā erdi Urus birlā (2) Başqurt yağı boldi barış yili erdi andin şong tārīḥ mingdā (3) yātmīş toquzda erdi pālid Qazaq Urus birlā yağı boldi it yili (4) erdi andin şong tārīḥ mingdā sāksān toquzda erdi² āsumānda bir yaqtı (5) ũlkān yulduz pāydā boldi kündin kün yaqtulıǵı artdı tamām (6) qırq küngäčā turdı kün inişi {ṭarafındin tuǵub kün čıquşı}³ (7) ṭarafıǵa ketār erdi türliǵ tüslü yulduz erdi kökli yāşilli qızilli (8) erdi körgān ādāmī-lār tang ‘aǵāib-gā qalib bu nā türliǵ nişāndur (9) teb yiglaşur erdilār barča jīhān ḥalqı uluǵ⁴ kiçi kāfir mü‘min (10) bu yulduznı āşikārā kördilār bičin yili erdi andin şong (11) kāfir Urus mülkindā türlüǵ⁵ fitnālār wā muḥtālif ğawǵalar pāydā bola başladı (12) ya‘nı kāfir Urus tamām beg-lāri birlā kengāş etib qarawul-lar⁶ (13) qoyub özi-ning qol astundaǵı müslümān-lar-nı čuqundırmaq (14) niyyātin qıldı-lar köb müslümān-lar-nı {şārīf islām}⁷ dīnindān (15) ayırub mürtādd qıldı-lar uluǵ fitnālār bola⁸ başladı köb yerlārdā (16) <urus şoquş-lar>⁹ ḥām boldi āḥir ḥaqq sübhānāḥü wā tā‘ālā özi (17) ning qudrāti¹⁰ wā raḥmāti birlā ol yaman kengāş qılǵan kāfirlārni (18) özlārin ḥālāk qıldı öz aralarında fitnā salīb kāfir (19) Urus bir birisin Māskāw šāhrindā qırdı-lar muḥtālif boldılar (20) ol yaman kengāş-nı qılǵan Fedor atlıǵ ḥān erdi ḥaqq tā‘ālā anı¹¹ (21) yaş waqıtıdā¹² ḥālāk qıldı andin şong tārīḥ mingdā toqşan [f.48r] (1) birdā erdi kāfir Urus taḥtında eki ḥān ḥānliǵğa olturdı (2) aǵa-lı ini-li¹³ eki-si bir dāwirdā bir zamānda¹⁴ taḥt biylāb olturdı-lar (3) it yili erdi biri-sining aṭı lwan wā yānā ekinči-si-ning aṭı Petr¹⁵ (4) erdi ekisi dā Alāksāy¹⁶ Ḥān-ning oǵlan-ları erdi andin şong (5) yānā tārīḥ

¹A: add. Fedorowic

²B: add. hawāda

³A: desunt

⁴B: ulu

⁵A, B: türli

⁶B: qulları

⁷A: desunt

⁸A: qıla, B: deest

⁹B: † urus şoquşlar

¹⁰A, B: deest

¹¹B: deest

¹²A, B: waqıtında

¹³A: add. erdilār, B: erdi

¹⁴B: zamān

¹⁵B: Petrā

¹⁶A, B: Alākčäy

mingdā toqşan birdā şol eki hān olturğan (6) it yilinda erdi Başqurt hāḷqı-nıñ arasında bir müslümān¹ {[Allāh-nıñ] kārāmāti (7) birlä}² päydä boldi hāḷqnı dīn-gä ündär erdi äwliyālar kārāmāti hām³ özindä (8) bar erdi <ol hānni>⁴ Säyyid Jā'fār Hān teb aytur erdilär āhir (9) bār hāḷq oḡli Başqurt hāḷqı ol hānni hānga <sanamayın (10) taşladılar anıñ buyruḡınça yürümädilär kāfir Urusqa 'ammazlıq (11) qılıb>⁵ kāfirni säwib kāfir Urusqa qaytıb kıldilär āhir haqq (12) sübhānähü⁶ wä tä'älä-ning qahr-i ḡaḡab taqdiri birlä kāfir Urus-nıñ qolında (13) bağlanıb 'ājiz boldılar qırıldı-lar⁷ Urusqa yesir boldi-lar (14) ba'zı-ları⁸ dīn-i imāndin hām mahrūm boldılar <'ammāzlar-nıñ işi (15) oşbundaq dur>⁹ andin şong tārīḡ mingdā yüzdä altıda (16) erdi kāfir Urus Azawni aldi on säkiz yildan şong qayta (17) qayta müslümān-lar aldılar andin şong tārīḡ mingdā yüzdä on (18) toquzda erdi Başqurt yaḡi boldi Čidur Arıstaw degän (19) Urus kāfir başladı baş bolub yürüdi āhir bār Başqurt (20) Qazan hāḷqı arasına kaldi hāḷqnı özinä bağundurdi köb ellärni (21) manaşirlarini yandurdi köb kāfir hātūn-larini qızlarini yesir (22) qıldılar Qazan hāḷqı Başqurt birlä boşdılar Qazandan...

¹A, B: add. hān

²B: desunt

³A: deest

⁴B: anı

⁵A: (p. 45) sanmaylar idi anıñ buyruḡınça yürümädilär kāfir Urusqa 'ammazlıq q[il]dılar anı taşladılar B: (f.35v10) sanmadılar anıñ buyruḡınça yürümädilär kāfir Urusqa ḡammazlıq qıldılar anı taşladılar

⁶A: deest

⁷B: deest

⁸A, B: deest

⁹A: (p.45) 'ammazlar-nıñ işi hämişä oşbundaḡ turur wallähü a'lām bi's-şawāb tämmät-i tämām Das Ms. A geht hier zum Ende. B: (f.35v15) ḡammazlar-nıñ işi hämişä oşbundaḡ dur. Im Manuskript B gibt es einige Hinweise auf die Person des Abschreibers f.35v15-18 *tämmät-i tämām müyässir boldi tārīḡ mingdā yäti yüzdä toqşan altınjı yilıñ içindä erdi tämmä boldi oşbu kitāb bitildi Baraza ilining mädräsäsindä Mulla Säbit Bikqul oḡli [bi]tidi. Oşbu kitāb män Mulla 'Abdulmuḡallab bin Manşür oḡlınıñ turur.* [Es ist gelungen den Text vollständig zu beenden. Er wurde im Jahre 1796 abgeschrieben. Mäwlänä Säbit, Sohn von Bikqul hat ihn in der Medrese des Bezirkes Baraza geschrieben. Dieses Buch gehört mir, Mulla 'Abdulmuḡallab, Sohn von Manşür.]

Wörterbuch

Die angewendete Reihenfolge der Buchstaben ist folgendes: a, 'a, ā, 'ā; ä, e; ĩ, i, 'i, 'i, ī, 'ī; o; ö, 'ö; u; ü, 'ü; b, p; j, č; d; f; g, ġ; h, ħ, ĥ; k, q; l; m; n; r; s, ş; š; t, ʈ; w; y; z, ž, z, z

A, 'A, Ā, 'Ā

'Abbās Pn. Sohn von Baba Tükläs 45v7

'Abdul'azīz Pn. Sohn von 'Abdurrahmān Mullā Ms. B. 26v5

'Abdullāh Pn. Sohn von 'Abdul'azīz Ms. B. 26v6

'Abdullāh Hān Pn. 'A. *degān hān erdi* 36r9, 'A. H. *lāškār cüyduṛdī* 36r11, 'A. H. *ga habār eriṣdi kim* 36r10, 'A. H. *-nī hām öltürdilār* 36v3, 'A. H. *-ning eki oğli bar erdi* 36v3, 46v3, *Aqsaq Temir Bulğar šährini aldi* 'A. H. *-dan* 46v2, 'A. H. *-ning oğli Altun Beg 'Ālām Beg* 47r6

'Abdullaṭīf Hān Pn. 47r9

'Abdurrahmān Mullā Pn. Sohn von Ölmäs Ms. B. 26v5

'Abdurrahman Hoja Pn. Sohn von Baba Tükläs 45v8

'Abdussalām Pn. zweiter Sohn von 'Abdul'azīz Ms. B. 26v6

Abu Bākr Pn. 45r5

Abulja Hān Pn. 2r3

Abulhāqq Pn. Sohn von Sultān Šadaq 45r16

'ajāib A. 'Merkwürdigkeit, Bewunderung, Erstaunen': *hič tang 'a. bolmas* 31r4, *körgān ādāmīlār tang 'a. -gā qalīb* 47v8

'Ajām A. 'Perser': 'A. *halqī* 2r1

'ajiz A. 'schwach': *kāfir Urusning qolinda bağlanib 'ā. boldilar qirildilar* 48r13

Ajtarhan siehe auch Hāji Tarhan Gn. 'die Stadt Astrahan': 'A. *-da Temir Qutli Hān erdi* 44r14, 'A. *-da bōrānā aqtarmağa bargan kişilār* 44r15, 'A. *içindā qaraqçı bolay başladī* 44r18, 'A. *-da tuçimān* 44v3, 'A. *Temir Qutli Hānning yurtidur* 46r13

ač- 'öffnen': 'a. *-ib iyäbārdi ersä* 3v10, *šährning tamām qabqalarni a. -tilar* 37v1, *közin a. -a almay olturğan boldi* 43r4

ač 'hungrig': 'a. *-miz* 8v16, *begräk a. bolunguz* 9r2, 'a. *ölmäyāling* 9r9

ačamay 'Winde': *Qiyat a. tamğa* 6r17, *tamğang a. bolsun* 23r7

ači siehe auch aču, ačig 'Zorn': 'a. *erdi* 4v9

ačig siehe auch ači, aču 'Zorn': *oğlanlarning a. -i kälīb* 42r19, *hānning bu sözgä a. -i kälīb* 42v18

ačiglan- / ajiğlan- siehe auch ačulan- 'zornig werden, erzürnen': *hān a. -nib* 42v1, *halqing közi aldunda a. -ğan bolgıl* 42v11, *Berdibeg a. -nib* 43r18

ajiqliq 'das Bittere, bitter': 'a. *yaman qirginda* 22r6

ačliq 'Hunger': 'a. *-dan* 9r15, *ulu a. boldi* 47r14

ačil- 'sich öffnen, sich erheitern': *kongli a. -sun* 9r7

ačtur- 'öffnen lassen': *šähärning tamām qabqalarin a.-di* 35v16, *qabğalarni a.-ğil* 37r19

aču siehe auch **ači**, **ačig** 'Zorn': *a.-larindin aydilar* 14v5

ačulan- siehe auch **ačiglan-** / **ačiglan-** 'zornig werden': *a.-ib* 11v4, 20v4

ad / at / at 'Name': *a.-i* 1v5, 6v3, 7v5, 7v6, 9r13, *a.-lari* 12r12, *Jäbrä'il firištänning a.-i* 13r1, *begläarning a.-lari* 16r14, *anینگ a.-i čabi* 22v12, *barča uranlarning a.-lari* 25r6, *qušlarning a.-larin* 25r14, *oğlan-nینگ a.-ni* 30r11, *Istanbul pädišähining a.-i Šäh Sultān Hān degän erdi* 34v20, *ekinčisining a.-i* 36v4, *ol šähärlärgä häm Bular teb a. atadilar* 36v20, *a.-i Süläymān qoydı* Ms. B. 26v1, *a.-i El Muḥammād qoydı* Ms. B. 26v8, *birining a.-i Aşqıça degän birisining a.-i Tobıçaq degän erdi* 42v2, *birisining a.-i Ädhām wä birisining adı Baba-Tükläs* 45r19, *birining a.-i* 45v7-46r9, *Qazan šährindä yurt biyläğän hānlarning a.-lari bular dur* 47r5, *birisining a.-i Iwan wä yänä ekinčisining a.-i Petr erdi* 48r3

ādām A. 'Mensch': *ā. oğli* 4r13, *ā.-dän bolğan dägüldür* 5v11, *ā.-dän bolğan bolsa* 6r6, *ā.-sän* 22r4, *hič ā.-dä andağ närsä körgänim yoq* 43r7, *köb ā.-lär häläk boldılar qirdılar* 47r1

ādāmī A. 'menschliches Wesen, Mensch': *körgän ā.-lär tang 'ačāibgä qalib* 47v8

'ādil dād qıl- A. P. 'gerechtigsein': *ḥalqğa 'ā. d. q.-ub* 13r6, *'ā. d. q.-maq birlä idi* 22v9

ağiz^{agzi} 'Mund': *tili a.-i tutuldi* 39v16, *a.-i alasan* 40r3, *a.-i bir* 40r3, *qoyning quyruq mayin oğlanning a.-iğa qabturdi* 43v25

ağa 'älterer Bruder': *a.-miz* 8r15, 8v3, 9r6, *öz a.-sin kiši a.-sin* 10r7, *a.-larining* 10v15, *a.-lari* 13r10, 15r12, *bu a.-larim* 14v10, *säning a.-larning qaşında* 18v11, *a.-si* 20r17, *a.-li inili ekisi bir dāwirdä bir zamānda taht biyläb olturdılar* 48r2

ağač / ağaj 'Baum': 23r2, *a.-ğa* 3r3, *a.-im* 6r16, *säning a.-ing* 23r5-25r16 *passim*, *Jingiz Hānning özining a.-i* 25v2, *özgä begläarning a.-larin* 24v3, *bir a. buğağina olturtub ketdilär* 43v24

ağir siehe auch **awir** 'schwer, stark, kostbar': *uluğ a. čärülärdä* 25r4, *köb a. alapalar* 32v16, *a. čärüw ḥazirlab* 36r11

ah Aufrufswort 4r8 *passim*

āḥmaq A. 'Tor': *ol ā. taqdırni tädbir birlä buzmaq tilädi* 29v11

āḥir^{ahri} A. 'Ende': 30r17, 35r13, 36r12, 36v17, 46v6, 47v16, 48r11, *özining ā.-i 'ömri anda boldi* 40v22

āḥir bār A. 'endlich': 26v11, 30v16, 34v16, 46v17, 48r8, 48r19

- aq** 'weiss': *a. tonli* 16r9, 17r12, *a. sarāy* 16v18, *a. saqallig* 32r3, *birāw atining a. köbügin ozub* 40r12
- aq** 'Star': *sol közindä a.-i bar* 29r15
- aq šonqar** 'weisse Falke' 5v15
- aq quš** 'Schwan (Cygnae)': *a. q. tebtürdi* 27r10
- aq taylaq** 'zweijähriges Kamel' (*uran*): *a. taylaq* 17v2, 24r1, 25r9
- aq toğan** 'weisse Falke' (*uran*): 24r13, 25r10
- Aq Dengiz** Gn. 'das Mittelmeer': *Aq D.-ning içindä* 2v11
- Aq Idil** Gn. (**Aq İzil** Ms. B 31v5) 'der Fluss Belaja': *A. I.-dä salčimän* 44v3, *A. I. tamagi* 46r5
- Aq Saray** Gn. *A. S.-da yalčimän* 44v2
- Aq Tübä** Gn. *A. T. Bačman Hān-ning yurti* 46r6
- 'aqil** A. 'Lehre, der Kluge, kluge': *'a. ögüt bersängiz* 9v13, *'a. wašiyät ögütimiz* 9v14, *bir ulu begning 'a.-li haliqlu tul qalğan hātūni* 37v21, *'a.-lar bilürlär 'a.-sizlar külärlär* 40r3
- 'aqrāb** A. 'Tierzeichen Skorpion': *buruļ 'a.-ning ekinči kün erdi* 47r4
- aqsaq** 'lahm, der Lahme' 30v19, *A. 32v13, ay A. 34r4, bir ayaqi a. erdi* 30r8, *bir ayağı a. 30v8, a. qirmuşqa* 30v15, *a. erdi* 31r13, *a. oğulning* 31v9
- Aqsaq Temir** (Ms. B Aqsaq Temür) Pn. 'Timur Lenk': 29r1, 33r11, 35r6, 35r7, 35v11, 37r11, 45v2, 37v19, *A. T.-gä* 32v12, 33r9, 33v1, 34r18, 35r2, 39v9, 35v17, *A. T.-ning* 32v14, 34r1, 35v9, 36r13, 37r14, 37r15, 40v1, *A. T.-ni* 31v13, 31v3, *Aqsaq Temirning čadiriğa kälüb* 35v9
- aqtar-** 'durchstöbern, umwälzen, ausladen, überführen': *yüklärin a.-ib* 34r1, *Ajtarhanda bōrānā a.-maga bargan kišilär* 44r15
- aqtart-** 'durchforschen lassen': *a.-di* 29r8
- aqur-** 'brüllen': *ayuw a.-di* 17r9, 17v5
- aqurtur-** 'brüllen lassen': *ayuw a.-män* 15r4
- al** 'rot': *a. yifāk päšmäti* 20v13
- al-** Hilfsverb: *körä a.-mas boldilar* 13r11, *närsä qıla a.-madilar* 13v8, *bara a.-mandur* 19v2, *arbanī tarta a.-mandur* 19v10, *yetä a.-madilar* 26v11, *oğlanlar šay bara a.-madī* 31r13, 32r1, *baraturgač yetä a.-may qaytdilar* 34r16, *hič bir kišisin ala a.-madilar* 35r10, *yengä a.-madilar* 36v17, *közin ača a.-may olturğan boldi* 43r4, *bešigi birlä alib ketä a.-madī* 43v24, *yälin iyärtä a.-ib tüšdi* 44r5, *müslümānlarni ala a.-madī* 46v14
- al-** 'nehmen': *a. di* 5v4, 5v5, *a.-ib* 5v6, 5v14, 8v7, 14r2, 16v15, 19v13, 20r14, 30r2, 31r3, 36r1, *a.-dilar* 8r1, 8r3, 11r5, 34v17, *a.-ğan hatunum* 7v16, *a.-ingiz* 9r9, *a.-ğan oğul* 9r13, *a.-ib kældilär* 9r17, 21r16, 27r14, 29v3, *satğun*

almış 12r3, ülüşimizni a.-mas 12v13, māl ülāşib a.-ur bolsangiz 13v3, ülāşib a.-ingiz 13v4, ülāşib a.-urmiz 13v13, mālīn ülāşib a.-dilar 13v14, a.-sun 14r1, 14r5, 14r16, mällarīn a.-ğandīn şong 14r2, köngüllärinā yaman a.-ib 14v8, awlab a.-ğan quş 15r2, jānimizni a.-sang erdi 15r16, jānimizni a.-ding 15r17, a.-ğan mühürli yüzükni 18v5, yüzükni a.-ib baqtı ersä 18r6, yüzükni a.-ib kälmasäng 18r10, köngülüngüzgä yaman a.-mangiz 18r13, nā birlä a.-ib barasīn 19r8, orun a.-di 20r6, yaşurub a.-ib qalgān 20v16, özi birlä birgä a.-di 20v16, artındağın qaytib a.-mas 22r3, a.-ib qaldim 22r8, orda a.-ğali yibärür erdi 25r4, quşlari birlä a.-ib çıqar erdi 25r13, quşlarin a.-ib çıqdilar 27r8, oğlannı a.-ib baqtılar ersä 30r8, 'ibrät a.-di 30v18, ilik yügürüb yetib a.-sa 31r8, a.-ayın 31r15, mālīn a.-ayiq 32r10, hiç özgä narsä a.-mangiz 32r13, yaw quralin qoymangiz a.-ingiz 32r13, miltuq oq şadaq qiliç a.-ib 32r17, mällarīn a.-ur erdilär 32v2, özgälärni a.-ib qaldurdi 33r2, tamğasın a.-ingiz 33v14, 33v17, a.-ib kalgändür 33v18, tamğa a.-ayın 34r1, şährni a.-dilar 34r13, Hindustan şährini oşbulay a.-di 34r20, şähärlär yurtlar a.-maqğa 34v2, a.-mağan yurtni qoymadı 34v6, Istanbul şährini a.-urğa yarağlandı 34v12, Istanbul şährin a.-ğali kaldilär 34v17, hiç a.-urğa yoruğın tabmadilar 35r10, uruş toquş birlä a.-madi 35r13, haqtıni a.-ib 35v6, bu hilä birlä ol şährni hām a.-di 35v20, Hājī Tarhannı hām a.-di baqturdi 36r3, Bulğar şährini a.-ğali kälürgä kemägä mindi 36r5, şähr-i Bulğarnı a.-dilar 36r17, orman tübigä a.-ib yaşurdilar 36v6, şähärlär a.-ib wirān qilğan habärläri 39v6, birāw a.-ğan hātünin maqtadı 39v23, bu qurtqanın borkin a.-ib beräyin 40r21, anı hām a.-di 40v20, 40v22, Taşkändni wä Yarkändni hām a.-di 40v20, halq andin 'ibrät a.-sun 41r5, qizni a.-ib qaçti 42v4, quling qolindin qiliçni tartib a.-di 43r20, a.-ğan hātünün mundağ işni qildi 43v1, qizni a.-ib qaçdi 43v14, Amät qizni a.-ib qaçqanın bildi 43v16, hāli bargan kişi a.-ur erdi 43v18, beşiği birlä a.-ib 'ketä almadı 43v24, ol oğlannı tabib alib kaldilar 44r16, hānişğa a.-ib kaldilar hāniş a.-ib asradı 44r17, ol oğlannı salda a.-ib kalgān üçün Salci atağan erdi 44r22, anda bu üjni a.-ib kalib müslümān bolubdur 45v13, Aqsaq Temir Bulğar şährini a.-di 'Abdullāh Hāndan 46v2, läşkari birlä Qazan şährin a.-urğa kaldi 46v13, müslümānlarnı a.-a almadı 46v14, Qazan şährin a.-masdan burun 46v14, Qazan wilāyätin kāfir Urus yäksänbä kün a.-di 47r4, kāfir Urus a.-di 47r13, kāfir Urus Azawnı a.-di 48r16, on säkiz yildan şong qayta qayta müslümānlar a.-dilar 48v17

Alačīn Alaw Pn.: *üč yüz kiši birlä A. A.-ni baş etib yibärdi* 43v19, *A. A.-dur hāndan kälä turgan yaw erkän tedi* 43v22, *A. A. qowub kälib yetti* 44r1, *A. A. bir boz argamaq minib yetdi* 44r6, *A. A. aṭning üstinä tüšti* 44r8, 44r9

alaj 'Feldgeschrei' (uran): 23v6, 25r9

Alaŋo Pn. 7v17, 8r16, 9v2, 9v8, 11r7, 11r8, 11r11, 11r16, 11v5, 11v8, 12r4, 12r8, 14r5, 14v6, 15r15, 15r18, 15v1, 15v6, 15v11, 15v3, 16r5, 17v18, 18v8, *A.-dan* 18r4, *A.-dīn* 7v4, 11v16, 15r11, 16v15, *A.-ğa* 8r6, 9v2, 11r6, *A.-ğa bildürmäy* 12r11, *A.-ğa kälдилär* 14v14, 19v15, *A.-ning šährinä* 19v14, *A.-ğa ḥabär qilib* 19v15, *A.-ning* 8v3, 11v1, 11v3, *A.-ning közi yarudī* 12v14, 14r17, 18r6, 19v14, *A.-ni* 7v3, *A. birlä birgä* 7v17

alapa A. (< 'ulufa) 'Belohnung, Geschenk': *mingär tängä a.* 26v16, 27r16, *elli ming tängä a.* 27r5, *ekišär ming tängä a.* 27r18, *lāyiq a.-lar berä başladılar* 32v5, *köb ağır a.-lar* 32v17, *altun kümüş a. beräyin* 33r4

alar siehe auch **olar** 11v10, 12v11, *a.-ğa* 16r5, *a.- dīn* 21r4, *a.-ning arasına kirdi* 33r12

alasan 'vielzählig': *ağzi a. kiši bolğunča* 40r3

alay 'Zugordnung': *šāflar a.-lar bağlab* 34v18

alay 'auf solche Weise': *atqan a. atmas bulay atar teb* 44r3

alay 'wenn es so ist': *hoš a. bolsa* 5r14, 33v2, *hoš a. bolsa da* 9r4, *hoš a. et!* 19v7, *hoš a. bolsun* 5r5, 42v10, 43r3, 43v3

ald 'vorderer Teil, vor': *hāning a.-iğa kältürdi* 27r4, *Jingiz Hān-ning a.-iğa saldılar* 27r15, *hānni öz a.-iğa aldurdı* 40v3, *ḥalqıng közi a.-unda açığlangan bolgıl* 42v11

aldarama M. 'Täuschung, Betrug': *mān anda barib a. yaḥši bolur* 42v13

aldur- 'nehmen lassen, holen lassen, bringen lassen': *qargā birlä qaz a.-dururmān* 10r14, *Tarağay-ning ḥātünin a.-dī* 29v11, *wālī kišini a.-ib swrdılar* 37r10, *ol ḥātünni oğlanları birlä qaşığa a.-dī* 39r3, *bular nā işgā a.-ğanin bilmäyin* 39r3, *hānni öz aldīga a.-dī* 40v3

Aläksäy Hān Pn. *ekisi dā A. H.-ning oğlanları erdi* 48r4

'Alī Hān Pn. 2v6, 47r11

alīb 'Held, Riese': *a.-larning zamāni erdi* 36v14

'Alim Beg Pn. 36v4, *Altun Beg birlä 'A. B.-ni* 36v6, *biri Altun Beg biri 'A. B.* 46v3, *'Abdullāh Hānning oğlı Altun Beg 'A. B.* 47r6

'Alim Murtažā-Säyyid Pn. 45v11

ališ / ališ 'weit, Ferne': *a.-dan bir qara körünür* 4v13, *a.-dan sözläšti* 33v6, *a.-dan istämäkmiz boš* 16v5, *a.-qa bir närsäni qoydılar* 31r10, *qiz anı a.-dan qarab kördi* 43v20

Allāh ‘Gott’: *A.-dan gayrī kiši bilmäs erdi* 36r7, *A.-ning kārāmāti birlä päydä boldi* 48r7

almağaj ‘Apfelbaum’: 23r10, 25v4

Almalī Ata Gn. *Ṭwṭi ṭamağından tübän A. A.-ğa tegrü erdi* 46r8

Almalīq Gn. *A. degän awilda* 29r10, *A. awlindağı* 29v2

altı ‘sechs’: 15v2, 15v5, 15v18, *a.-nčisi* 16r17, *tārīh a. yüzdä yigirmi törtü* 28r8, *a. yäti oğul* 30v4, *beş a. yıl* 36r3, *tārīh mingdä yüzdä a.-da erdi* 48r15

altmıš ‘sechzig’: *tārīh toquz yüz altmıš birdä erdi* 47r3, *tārīh mingdä a. beşdä erdi* 47r20

altun şanduq (*sawut*): 26r18, 25v17

altun ‘Gold, goldene’: 3r5, 27r19, *a. quzi birlä* 4v3, *a. kemäğä* 4v6, *a. kemä* 4v14, *a. izārliq* 12v15, *a.-li şadaqi* 13v15, *a.-li gäwhärli şadaqnı* 14r4, 14r15, *a.-li fuṭalarını* 14r18, *a. bōrükli* 16v10, 17r13, *a. şadaqlı* 16r10, 17r13, *a. ṭabaqğa* 21r8, *a. kümüş alapa beräyin* 33r3, *başındağı künbāznı a.-dın kümüşdin yaşadılar* 41r3, *a. beşikli* 44r16

Altun Beg Pn. 36v4, *A. B. birlä ‘Alim Begni* 36v6, *biri A. B. biri ‘Alim Beg* 46v3, ‘*Abdullāh Hānning oğlu A. B. ‘Alim Beg* 47r6

Altun Hān Pn. 2v13, 4r3, 4r5, *A. H. nāsbindän* 7v1

Amāt (Biy) Pn. *A. 42v22, 43r11, 43v19, 44r2, 44r5, 44r9, ‘İsa oğlu A. 42r1, 43v10, A.-ning ketär küni* 42v14, 42v16 *A.-kä şoqta berdi* 42v16, *A.-ning aṭı ṭışda hazır erdi* 42v19, *hāndin qačib kalgän A. B. 43r6, qurtqa barib A.-ni kältürdi* 43r9, *A. B.-ning bir qulı bar erdi* 43r15, *A. özi yügürüb bardı* 43r19, *A. birlä Berdibeg* 43v3, *A. qizni alib qačqanın bildi* 43v16, *A. özi kördi* 43v22, *ay A. dos* 44r10, *‘İsa oğlu A.-ning oğlidur* 44v7

Amāt Şamāt Pn. *A. Ş. degän köcmäli eki hānga* 39v19, *ay A. Ş. 40v4*

‘ammāz *A. ‘Verläumder, Spion, Verräter’: kāfir Urusqa ‘a.-liq. qilib* 48r10, ‘*a.-larnıng işi oşbundaq dur* 48r14

amza *A. ‘der Buchstabe hamza’: 24r17*

ana ‘Mutter’: 11v10, *a.-sın sanğa sanamadılar* 10v16, *a.-larına kældilär* 11v5, *a.-miz kimğä buyursa* 13v17, *a.-sı qaytiğa kældilär* 14r2, *a.-miz* 14r3, 15r6, *öz a.-sın yamanlağan* 14r7, *a.-sı* 14v14, 39r16, 39r21, *a.-sı ilay qaldı* 15r7, *ay a.-m* 14v15, 39r14, *a.-ngiz* 17v18, 18v8, *a.-mnıng* 18r2, 18r10, *a.-dın tuğdı* 28r2, *a.-sı hām* 30r1, *Aqsaq Temir-ning anası* 30r15, *atadın a.-dın bāzgän oğlanlar* 32v3, *hāniš toquz sulṭānnıng a.-sı erdi* 42r18, *män sāni a. aytayın* 42v22, *ay atasız a.-siz teb aytur bolsalar* 44v2

anča 'so viel': *bir a. 30v10, bir a. küngä 5v9, 9v9, bir a. kündin şong 6v2, bir a. künlärdin şong 6v4, 19v13, 33r7, bir a.-din şong 12r17, bir a. künlärdin şongra 30r5, bir a. kün 30v2, bir a. yıllar 35v20*

andī- (< angdī-) 'folgen (dem Wild)': *māni a.-ib öltürürlär 14v11, ne a.-ib yürürsüz 17r16, bizni a.-ib yürürsüz 17v10*

anda 'dann': *4r1, 4r11, 4v14, 5r8, 5v12, passim*

anda 'dort': *17r1, 18r17, 19r13, 34r10, 45v13, a. bolur 27v3, a. hānīmizğa yetärbiz munda yetärmiz teb 34r15, a. turdī 35v20, anda munda här kim birlä sözgä kälisib 44v1, ol halq yüzdä tört yıl a. turdılar 46v5, yüz elli säkiz yıl a. boldılar 46v7*

anda 'dorthin': *anda barib 18r15, 39r21, 42v12*

andağ 'so, ein solcher': *körki andağ erdi 3r2, a. attı kim 5r15, a. kişilər 10v2, a. bolsangüz 13v12, 15v1, 33v13, a. bolsa 18r2, a. şulu 21r4, yügrükligindä a. erdi kim 27r2, a. şulu 21r4, a. körünür kim 29r9, a. tizlädilär kim 29v18, a. bolsun 31r10, 31v13, a. uruşılar kim 35r5, hiç ädämdä a. närsä körgänim yoq 43r7*

andan 'danach, davon': *16r12, 17v3, a. anı bilgäysiz 16r12, a. şong 17v3*

andın 'dann, danach, davon': *3v5, 6r1, 6r4, 17v8, a. şong 4v2, 4v9, 5v5, 6r2, 12v5, 19r6, 19v8, 19v12, 35r6, a. qaldı 23v2, a. ozub 35v17, 36r1, a. şorayin 37r8, a. ketdilär 40v17, halq a. 'ibrät alsun 41r5, āhir ol orunnı yaratmayın a. köçtilär 46v6*

anı 'ihn, sie, jenen': *3v11, 8r8, 16v3, 19v6, 20v14, 31r9, 39r15, a.-i kütär erdilär 11v3, a.-i öltüräling 13r14, a.-i istäy barurmiz 15r19, andan a.-i bilgäysiz 16r13, a. munda tez keltürünglä 20v8, män a.-i öltürürmän 29v10, aramızda a.-i hān kötäräli 31v17, a. aldılar 34v16, a. hām aldı 40v20, a. öltürmäy 43r11, emdi a.-i Qiz tawı derlä 43v15, qiz a.-i qiz anı alısdan qarab kördi 43v20, bizni säwsäng bizni tut anı säwsäng anı tut 44r20*

anınğ 'dessen': *a. oğlı 6v3 passim, a. birlä dür 4r5, a. kiçisi 7v2, a. şükürligi üçün 19r3, a. ağı çabı 22v12, a. buyrugından fiş 34v4, a. sözinä išanib 35v15, nä buyursa a. sözindän çıqmazmiz 37r9, a. sözini yaratib qabul qıldı 39r16, a. birlä ketdi 39r21, a. dāstānı 40v4, sän a. birlä yib bāylāwč oynagan bolub 43r12, a. ağı 45r6, Yöci degän a. kiçi inisi bolur 46r7, a. buyrugınça yürümädilär 48r10*

anınğ üçün kim 'deswegen, weil': *4r13, 9v10, 21v10, 31r13, 29r15*

anung üçün 'für ihn': *a. üçün biz ölüşürmiz 13v5*

anlar 'sie': *8v7, 9r8, 9r11, 10v13, 11r9, 11v7, 14r17, 14v4, 15v12, 19r7, a.-din 18v16, 33r19, a.-ğa 15v3, 27v14, 40v15. a.-ning 16v6, 16v10, a.-ning*

tamāmin 36r18, *a.-ni yaḥšī asrar erdilär* 36v7, *a. hām* 40v6, *a. barčasi müslümān boldılar* 40v14, *özi taqī özgä čärüwi a.-ğa esänläšib* 40v17

anṭ 'Eid': *a. šart etkän dōst erdüng* 44r2, *a.-imni yazub erdim özimä kälđi* 44r10

anga siehe auch **angar** 'ihm': 9r6, *tängri tä'älä a. yarı boldi ersä* 34v6, *a. ḥabār tüšdi kim* 34v21, *qizumni a. berürmān* 42v8

angar siehe auch **anga** 'ihm, zu ihm': 27r4, *a. ilinib sa* 14r14, *a. čiyildilär* 32v4, *a. qoşulsa* 32v5, *a. tängri tä'äläning yāri yoldaş bolğandur* 34r20

anglaš- 'sich verstehen, einigen': *a.-ib tirkäšib čiqardılar* 20v2, *hič bir kişisin a.-a almadılar* 35r10

Anṭākya Gn. 'Antiochia': *Anṭākyada pādišāh boldi* 45r13

ar börü 'Schakal' (*uran*): 24r5, 25r9

ara 'Mitte zwischen zwei Gegenstände, unter': *ḥalq a.-sinda* 11v2, 41r4, *a.-mizda ḥān qilayiq* 31r9, *özläri a.-larında* 31v14, *a.-mizda anī ḥān kötaräli* 31v17, *öz a.-larında* 32r3, *alarniing a.-sina kirdi* 33r12, *a.-larında köb qarawullar yasawullar qoydılar* 35r3, *Baraj ḥalqiniing a.-siğa indi* 37v17, *ol köčmäli ḥalq a.-sinda turdi* 40v16, *Jem Jayiq a.-si* 46r4, *öz a.-larında fitnä salib* 47v18, *Başqurt ḥalqiniing a.-sinda bir müslümān* 48r6, *Qazan ḥalqi a.-sina kälđi* 48r20

'**Arāb** A. 'der Arabe': '*A. ḥalqi* 1v12

arba 'Wagen': *a. yasadi* 19r11, *a. pīrin* 19r12, *a.-ni tüzüb* 19r13, *a.-ğa oltururğa* 19r14, *a.-ni qaradi* 19r15, *a.-ğa oturdi* 19r17, *a. sürädilär tartdilar* 19r18, *a.-ni tartmasa* 19v6, *a.-ni tarta almandur* 19v20, *a.-ğa otururmān* 19v11, *a. tartqan öküz* 29r2, *a.-ğa salib ketdilär* 29v2

argāmaq 'arabisches Vollblutpferd turkmenischer Zucht': *muyni uzun a.-in* 11r3, *Ṭaydwliniing eki a. aṭi bar erdi* 42v2, *a.-ning ayaḡin yibäk birlä tüšärmü* 43v9, *a.-in yaḡa aṭṭi* 44r3, 44r5, *özgä a.-ğa minib kälđi* 44r4, *Alačün Alaw bir boz a. minib yetdi* 44r6

arnaw Feldgeschrei (*uran*): 24v8, 25r10

arslan 'Löwe': 22r2, *a. balasi* 6v4, *a. yügürtürmān* 15r4, *a. qačqurdi* 17r9, 17v5

Arslan Ḥān Pn. 2v7

art 'das Hinterteil, hinter, nach': *a.-ina qarab* 12v7, *a.-indin öläyin* 13r2, *a.-larında* 16v18, *a.-ingdan öläyik* 17v15, *a.-ungizdan ölä yetä kälđük* 18v13, *a.-indin qaysisi* 19v16, *a.-indan* 21r7, *a.-indaḡin* 22r3, *a.-inda qalğan čärüwi* 34r14, *a.-in qarab baqğunča* 40r18, *a.-inda bilmān şadaqi bilmān kişi turur* 43v21, *äyärning a. qašin urdi* 44r2

art- 'zunehmen': *kündin kün yaqtuligi a.-di* 47v5

artış ‘Wachholder (Juniperus)’: 24v3, 25v6

artuq ‘hervorragend, besonders mehr, Mal’: *a. tuğmuş* 3r6, *a. boldi* 6r7, *mundan a. yoqdur* 10v11, *beş a. 21r4*, *özim a. tuğ[ğ]an şong* 44v4

aru jän / aruw jän Feldgeschrei (*uran*): 23r6, 25r8

arzula- ‘wünschen’: *mübārāk yüzingizni a.-b* 18v13

aşıl^{asf} A. ‘Wurzel, Geschlecht, kostbar, echt, adelig’: *a.-i. tübi* 5r18, 7r15, 27v15, 30r12, *tübin a.-in* 9v2, *a. māl* 27r19, *a.-i. Jīngiz Hāndin dur* 27v15, *şāyāt bir a. tansuq māl* 33v18, *a. şāh zādālār erdi* 36r21, *kişi yürākli a. kişinīng balası erkānin bilib* 44r16

aşıl zādā A. P. ‘von guter Herkunft, edler’: *a. z. halqdur* 27v7

aslamči ‘Hausierer’: *barğan şatuči-larni a.-larni* 32v1

asra- / aşra- M. ‘ernähren, erziehen, bei sich halten, verbergen’: *yağşı a.-di* 9v3, *alib qalib yaşurub a.-r erdi* 20r15, *a.-rğa körärgä* 30r16, *anlarni yağşı a.-r erdilär* 36v7, *qizni a.-di* 42r12, *hānışğa alib kıldilär hānış alib a.-di* 44r17

ast ‘unten, unter’: *özining qol a.-undağı müslümānlarni çuqundırmaq niyyātin qıldilar* 47v13

āstānā P. ‘auf Gräber aufgeführtes Gebäude’: *qabrī üstigä taş ā. qobardilar* 41r3

āsumān P. ‘Himmel’: *ā.-da bir yaqtī ülkān yulduz pāydā boldi* 47v4

aş ‘Nahrung, Speise, Essen, Gastmahl’: *a. yedilär* 18r17, *tükānmās a. yedilär* 18r18, *a.-i. tatli* 27v11, *pişgān et a. aşaldı* 40r1, *a.-in aşar qaçar ketär* 40r7, *hān halqğa a. berdi* 42v14, *halqinīng barçasığa a. berä kaldi* 42v15, *halqğa yağşı a. berding manga nä berding* 42v17

aş- ‘übertreten, steigen, einen Bergrücken passieren’: *qabağindin a.-ar* 16r4, *a.-a säkirib* 22r2

aşa- ‘essen, verzehren’: *köbük a.-b buwaz bolmağa* 11v18, *a.-dilar* 31v3, *buzawingni böri a.-di* 32r5, *aşin a.-r qaçar ketär* 40r7

aşa säkir- ‘drüberspringen’: *arslan keyik erkäş aşa s.-ib* 22r3

aşal- ‘gegessen werden’: *pişgān et aş a.-di* 40r1

āşikārā P. ‘offenbar’: *ā. kördilär bildilär* 12v9, *bu yulduznı ā. kördilär* 47v10

Aşqıça Pferdenname *birining aşı A. degän* 42v2

aşuqmaqlıq ‘Eifer, Eilen, Sehnsucht’: *a.-im ol erdi* 6r13

aşur- ‘übersteigen lassen’: *qayalarni a.-dilar* 26v11

aş / at siehe **ad**

aş / at ‘Pferd’: *topçaq a.-larin binüb* 8v5, *yerän a. 10r9*, *bir yerän a.-li kişi dūr* 43v21, *a.-um* 13v4, *a.-in qamçilasa* 16r12, *kök a.-li* 16r10, 17r12, *minib kalgān a.-larimizni* 19r4, *minib barğan a.-larin* 19r5, *barçasinīng a.-larin* 26r17, *yügrük a.-i* 27r1, *biräw ašin maqtadı* 39v23, *biräw ašin maqtar* 40r6,

birāw a.-ining aq köbügin ozub 40r12, Taydwlining eki argamaq a.-i bar erdi 42v2, bu eki a.-ini qoşlandurub 42v3, Amätning a.-i tışda hazır erdi 42v19, a.-ğa münüb qačib ketdi 42v19, a.-ni atı 44r1, a.-ining omurtqasın qırqa atı a. yiqıldı 44r8, Alačın Alaw a.-ning üstinä tüşti 44r8

ač- / **at-** ‘schiessen, werfen’: *a.-ib buzğil 5r9, turu a.-ayunmu 5r10, qiya a.-ayunmu 5r11, turu a.-sang 5r12, qiya a.-ayun 5r14, a.-ti 5r15, qiya a.-ib buzğan üçün 5r17, a.-ib yiqdilar 26v12, a.-ib yiqti 27r3, üj yaşar tay birlä kâfirlär tarafığa a.-di 39v12, hân oq birlä a.-ti 42r17, temir egägän taş a.-ğan İsa oğlu Amät barında 43v10, ačni a.-ti 44r1, a.-qan alay a.-mas bulay a.-ar teb 44r3, argamagin yağa a.-ti 44r3, 44r5, daği a.-ti 44r4, şadaqdaği oqın qırqa a.-ti 44r7, ačining omurtqasın qırqa a.-ti at yiqıldı 44r8*

ata- ‘benennen, bezeichnen’: *a.-dilar 2v16, 6v4, 6v10, sawut a.-b berdi 25v14, ol šähärlärgä häm Bular teb at a.-dilar 36v20, ol oğlanni salda alib kälğan üçün Salci a.-ğan erdi 44r22*

ata ‘Vater’: *a.-ma 4r2, a.-sina 4v9, a.-si 6v5, 6v6, a.-sining ači 9r14, a.-ngizning mälın 13v4, a.-mizning qalğan mälın 14r12, a.-larining här nä qalğan mälın 13v13, Aqsaq Temir-ning a.-si 30r15, a.-din anadin bázgän oğlanlar 32v3, a.-siğa söz aytdilar 42r19, ay a.-siz anasız teb aytur bolsalar 44v2, ‘aziz karamät Baba Tükläs a. 45v12*

Ačlaq Pn. Sohn von Toq Muḥammäd Ms. B. 26v8

ačlas ‘Satin’: *er kiyär a.-si 27v10*

ačli siehe auch **ačliğ** ‘namens’: *Mingal Baying Temir a. bir oğlu bar erdi 43v5*

ačliğ siehe auch **atli** ‘namens, genannt’: *Börtä Qučın a. 20r12, bir Baraj a. äzdähä yılan kaldi 36v15, kâfir Urus kawurning hâni Miḥaylā a. erdi 39v6, Baba Tükläsning oğlu Termä a. 45r20, Qaziči a. erdi 45r21, ol yaman kengäşni qilğan Fedor a. hân erdi 47v20*

āwārä bol- P. ‘abwandern’: *ā. b.-dilar 13r13*

āwāz P. ‘Stimme’: *ā.-lar 4r14, ā. berdi 12v7, bir ā. kaldi 17r4, 17v3, bularing ā.-in eşitib 17r8, ā.-lar 4r14, 17v1, ā.-lari tindi 17r8, ā.-ni eşitkäč 17r11, ā.-lar birlä čarladilar 17v1, hič närsä ā. 17v3, Säyyid Naqıbağa ā. beribdür 45v11, üj yılğača ā.-i kälä yatdı andin şong kälmädi 46r13*

aw ‘Jagd’: *a. awlay čiqti-lar 8v5, a. awlay čiqti 17r10, 17v6, 42r3, a. toğan 17v2, aw awlay čiqib 26v8, a.-ğa 26v18, män a.-din qaytib kelgünčä 42r5, hân a.-ğa ketkändin şong 42r9, a. awlay ketdi 42v21, hân a.-ğa čiqğanda 44r14, hân a.-din qaytib kaldi 43v16*

aw- ‘abrutschen’: *eyäri a.-di tay dıladı 40r21*

aw toğan ‘Jagdfalke’ (uran): 17v2

awıl^{awlı} ‘Aul, Dorf’: *Almalıq degän a.-da* 29r10, *Almalıq a.-ındağı* 29v2

awır siehe auch **ağır** ‘schwer’: *a. çärüw çiydürdi* 34v12, *a. çärüw hazır qilib yarağlandurub* 35r1

awla- ‘jagen’: *aw a.-y çiqti-lar* 8v5, 7v10, 17v6, *a. awlay çiqti* 17r10, 17v6, 42r3, *a.-dilar* 8v6, *quş qurt a.-rmän* 15r1, *a.-b alğan quş* 15r2, *quş a.-rmän* 16r1, *keyik a.-y çiqar bolsa* 25r12, *aw a.-y çiqib* 26v8, *quş a.-b kältürünlär* 27r7, *quşlar a.-b kältürdilär* 27r9, *aw a.-y ketdi* 42v21

awlaq ‘Steppe, Jagdrevier’: *a.-ğa çiqğandin şong* 33r20

awna- / **awna-** ‘sich wälzen’: *a.-r* 6v17, *külgä a.-ab yumurtqa salmağa* 11v17

ay ‘Ausruf der Verwunderung’ passim

ay- siehe auch **ayt-**, **äyt-** ‘sagen, sprechen’: *a.-di* 3v6, 17v9, *a.-dilar* 12v11, 40v6, *ačularındin a.-dilar* 14v6, *a.-di kim* 4r8, 42v8, *köngüllärindä a.-dilar* 13v9, *ötünüb a.-di* 21v3 *a.-dilar kim* 30r9, *ol tul hātūnga a.-di* 39r5, *Kinjä degän biräw yığlab a.-di* 40r2, *eringä a.-gül* 43r11, *könglündä a.-di* 43v7, *nä körsäng anı a.-ğaysän tedi* 44r11

ay ‘Monat’: 3v4, *a.-ğa* 2v16, *üj a.-din bəri* 8v15, *zulqa‘da a.-ında* 28r2, *zilhijjä a.-ining yigirmisindä erdi* 36r16

ay ‘Mond’: *a. tamğa* 23r12

ay kün ‘die Zeit der Entbindung’: *a.-i k.-i yetkän erdi* 42r4, *qız hāmilä ermiş a.-i k.-i bolmış* 43v17

ay qoltuq (*sawut*): 26r18, 26r4

aya- ‘Mitleid haben, etwas schonen, vorenthalten’: *säni a.-ğan üçün a.-b* 21v4, *mäni a.-däng* 21v6

ayaq ‘Fuß’: *a.-i čaliş yorgasın* 11r2, *a.-im qısqa dur* 19v2, 19v9, *a.-i aqsaq erdi* 30r8, *bir a.-i aqsaq* 30v8, *zayıf a.-siz közsiz qırmuşqa* 31r1 *argamaqning a.-in yibäk birlä tüşärmü* 43v9

ayaqğa örä tur- ‘aufstehen’: *ayaqğa örä turub* 18v4

ayart- ‘auswählen’: *bir eki üç yigit özinä a.-ib* 14v14, *qırıq qırqın a.-ib* 43v11

ayır- / **ayur-** ‘trennen’: *özingni mändin a.-mağil* 22r14, *baw baw halq qilib a.-di* 23r3, *müslümānlarnı šārīf islām dīnindän a.-ub* 47v15

aylandur- ‘sich drehen, sich kümmern’: *öksüz yätimlärni a.-di* 30v4

aylu ‘schwanger’: *a. yüklü hātūning bar mu* 29v6

ayrı örgäçli ‘zweihöckriges’: 11r2

ayrıl- / **ayrul-** ‘auseinandergehen’: *a.-ib* 33r20, *män ol yergä barmandur teb a.-di* 39r20

ayt- / **äyt-** siehe auch **ay-** ‘sagen’: *a.-ur* 40r9, *a.-urlar* 2v4, 6v1, *a.-dikim* 3r10, *a.-urmiz* 3v12, *a.-ursiz* 4r3, *sirrini a.-maslar* 10r2, *körgän körgänin a.-tur*

- 10v8, *a.-ur sözim* 10v11, *a.-madimu* 11r12, *halq oğlına a.-ib* 11v11, *a.-madi* 15r11, *Hindustan šährini oşbulay aldı deb a.-urlar* 34r20, *halqnı Baraǵ teb a.-ur erdilär* 36v20, *ol olturğanlar a.-ur bolsalar* 37v7, *a.-ur bolsa* 37v12, 37v14, *här iş bizning öz şumluǵımızdan teb a.-ursän* 39r6, *atasıǵa söz a.-dılar* 42r19, *oǵlanların qowā başladı teb a.-ur erdilär* 42v7, *män sāni ana a.-ayın* 42v22, *ay atasız anasız teb a.-ur bolsalar* 44v2, *ol hānnı Säyyid Jä'fär Hān teb a.-ur erdilär* 48r8
- ayuw** 'Beer': *a. aqurturmän* 15r4, *a. aqurdi* 17r9, 17v5
- az** 'wenig': *bir a. kişi* 17r6
- āzād / āzād** P. 'frei': *ā. yibārāli* 19r4, *ā. qıldılar* 19r6, *ā. qıldı* 22r1, *ā. qılır yibārūr* 22r3, *ā. qılǵaysän* 22r5, *yüz ming ölümdän ā. bolsun* 22r12
- Azaw** Gn. 'Azov': *kāfir Urus A.-ni aldı* 48r16
- azdur** - 'irreführen': *a.-ib turur* 10v3, *halqnı a.-durursän* 12r1
- azǵan tozǵan** 'verdorben, liederlich': 32v2
- azna / azına** 'ein wenig': *bir a. kıldilär* 16v19 *bir a. turdılar* 17r2, *bir a.-dın şong* 17r3, *bir a. anda yatib* 18r17
- azuq** 'Mundvorrat, Proviant': *tükänmäş a.-i birlä* 4v5, *a.-imiz tükändi* 8v15, *tübün mālın quralın a.-in anda qoydı* 46v16

Ä, E

- ājāl** A. 'Todesstunde, Tod': *ā. yetib kalsä* 7v15, *ā. erişdi* 8r1, 35v1, *ā.-ing ölümig* 29r17
- āždāhā** P. 'Drache': *čiqib ā. birlä soquşdılar* 36v17
- āždāhā yılan** 'Drachenschlange': *bir Baraǵ atliǵ ā. yılan kaldi* 36v15
- Ādhām** Pn. *birisining aṭi* Ä. 45r19
- Edigä Biy (Idigä Biy)** Pn. Sohn von Qutlu Qiya 45v3, *dāstān-i E. B.* 45r1, *E. B. Toqtamış Hānnıng ulusın ol biylädi* 45v15, *E. B. oǵlı Nüräzin Mirzadur* 45v15
- egä** - 'feilen': *temir e.-gän taş atǵan* 'İsa oǵlı Amät barında' 43v9
- ägär** 'wenn': *ā. māl ulāşib māl alur bolsangiz* 13v3, *ā. män hān bolsam* 18r8, *ā. sän bu mühürli yüzükni alib kalmäsäng* 18r9, *ā. tängri tā'älä buyursa* 31r4, *ā. mundın köčäsiz* 40r10, *ā. biz müslümān bolsaq* 40v6, *ā. rast müslümān bolsangiz* 40v8, *ā. küčüngüz yetsä* 40v11, *ā. qız oǵlan bolsa öltürgil* 42r6, *ā. er oǵlan bolsa* 42r6, *ā. qız oǵlan tuǵurub öltürmäsäng* 42r7

ekän / erkän Dubitativ: *jāning temir e.-dür 30r10, böriğä buyurgan e.-dür 32r6, Jaday Hān kelä mü e. 33r10, qizning manga köngli bolur mu e. 43r2, mänim qizim mungar tegär e. 43v7, hāndan kälä turgan yaw e. 43v23*

ekāw 'beide': *7r17, e.-läsi bir birini qabul qilib 22v1, Insān wā Ihsān beglär e.-lägüsi 39r13*

eki 'zwei': *2v15, 6v8, 6v10, 7r10, eki o.-i 7r12, 8r14, 21r7, 34v9, 36v4, 39r1, 45r19, 46v3, e.-nčisi 12r13, 16r15, 16v7, 20r16, 22v6, 26v13, e.-nčisi-ning 1v5, 7v5, 36v4, 48r3, e.-nčisini 6v9, e.-miz 4r8, e.-sinä 7r13, bir e. üj kiši izüngiz 12r9, bir e. üç yigit 14v13, e. üç kün yatdı-lar 17v4, on e. 21r1, e. baş qara quş 25r16, e.-nči oğlu 25v16, 27v2, yetmiş e. yıl 28r7, bir e. yüz üç yüz kiši boldılar 32v7, e.-nči мәртәбә 32v18, ol e.-nči kalgän elči 32r1, e.-nči 34v9, 45v11, 47r4, e. čärü 35r3,35r4, e. hānga 39v20, bir e. yıl 40v15, e. yildan şong 43v17, e.-sidän 45r6, e. hān hānliqğa olturdi 48r1, e.-si dā 48r4, şol e. hān 48r5*

el siehe auch **il** 'Volk, Land, Reich': *e. taşına 4v9, e. uluğlarına 9v16, jawdan e.-in köb etär 9v18, čaw e.-gä 10r2, e. olmağan 10r11, e. olsa 10r12, el olmas 10r12, e. ulusı 27v3, qaytib e. içinä şimči yibardı 43v14, köb e.-lärni manaşirlarını yandurdi 48r20*

el kün 'friedliches Volk, Volk': *e. k. beglärä 10v17, e. k. berdi soyurgadı 22v15, e. k. šähärlär alib 31r3*

elči 'Gesandter': *e. kälibdür 9v6, e. yibardı 32v11, 32v18, 33r3, 35r15, kalgän e.-ning 32v15, 33r1, e. kälib 35v4, ay e. 35v11*

elčiliq 'Gesandtschaft': *e.-in bildürdi 35v6*

älqışsa A. 'mit einem Wort': *34v19, 37v16, 40r17, 40r19*

elli 'fünfzig': *e. ming alapa 27r4, yüz e. säkiz yıl anda boldılar 46v7, toquz yüz e. yätidä kün tutıldı 47r12*

elt- 'bringen, wohin befördern,': *e.-ärsiz 19r7, Šäh Sultānga e.-dilär 35v6*

ämān 'Pardon, Schutz, Gnade': *ä. bermädilär 20r10, başingizni qiličdin ä. qilingiz 40v5*

emdi 'nun, jetzt': *2v9, 29r2, emdi anı Qiz tawı derlär 43v15*

emgäk 'Qual': *oşbundag e.-din ölmäy qutulub tuğdung 30r9*

emīn 'Vertraun': *e. olalar 9v17*

emlik 'ein noch nicht zuberittenes Fülle, wild': *bir e. tay mingän oğlan kelä turur erdi 40r19*

ämmā 'aber': *passim*

ämṛ A. 'Befehl': *här yahşi yaman iş tängri tä'älä-ning ä.-i taqdiri birlädür 34v3*

er 'Mann': *e. yüzün* 6r9, *e. kişi* 5v17, *e.-gä* 6r12, *mänim e.-im* 11r12, *e. oğul bolğay* 11r15, *säning e.-ing* 11v18, *bir e. oğlan tuğurdı* 12v15, 30r7, *e. Ćiraylı* 16r11, 17r13, *e. kiyär şawutı e. quşanur qiliči* 27v6, *e. kiyär joğası atlası torqası* 27v10, *e. yetkändin şong* 30r17, 44r18, *ol hātünniing e.-i Jadaş Beg* 37v24, *e.-ingä ayğıl* 43r11

er- (?är- 29v9) 'sein': *e.-di*, *e.-dilär*, *e.-sä* passim, *arslan balası e.-dim* 7r4, *ölärmän degän e.-dim* 7v17, *yağşı e.-mäslär* 8v5, *män sizgä yoq e.-dim* 17v11, *bähilläşür e.-dim* 35v15, *köb närsä körgän e.-dim* 43r8, *anımni yazub e.-dim* 44r10, *qiz bolmas e.-ding* 6r7, *an şart etkän dost e.-düng* 44r2, *özi böri yağrı e.-di* 13r1, *qatı qorquğda e.-di* 39v7, *yay küni e.-di* 43v19, *manga eş yoldaş bolmas e.-dingiz* 18r12, *täräzüni ačib iyäbärdi e.-sä* 3v10, *yoq er.-sä* 9r8, *ertä boldı e.-sä* 17v1, *habär tüşdi e.-sä* 34r12, *qurtulğumuz yoq e.-miş* 7v15, *därü därmän bolmas e.-miş* 7v16, *yaman habäri bar e.-miş* 9v7, *ğäyät jädü e.-miş* 14v6, *qaraq yoq e.-miş* 33r17, *körüşüb sözläşä turur e.-kän* 35v17, *qiz hämilä e.-miş* 43v17, *bir taqası bar e.-kän* 44r7, *kişi yüräklı aşıl kişiniing balası e.-känin bilib* 44r16, *mäni öltürür ä.-miş* 29v9

er- 'erreichen': *kimdän e.-dügin bilmäymüsän* 37v18

erik^{erki} siehe auch **erkä** 'Kraft, Gewalt': *ay hānim sizlär bilürsiz e. sizningdür* 37r4, *bizlär här nä desäng e.-ümüz yoqdur* 37r5, *e. saldılar uruşmadılar* 37v1, *e.-imä qoymadı* 43r7

eriş- 'erreichen, gelangen, ankommen': *äjäl e.-di* 8r1, 35v1, *habär e.-di kim* 36r10, *habärläri ol kawurga häm e.-üb* 39v7, *bu kâfir birlä uruşurga wa'dä e.-mäydür teb habär berdi* 39v10, *wa'dä e.-mägän üçün* 39v17, *haqq tä'äläning taqdıri e.-üb* 40v23

erkä M. siehe auch **erik** 'stark': *e. Ćärüwi boldı* 47r18

erkäj 'Bock': *keyik e.* 22r2

erkäk 'Mann': *e.-i* 21v15

erlik 'Männlichkeit': *e.-lärin körüb* 26v15, *e.-lärin söylär erdi* 26v17

ertä 'Morgen': *e.-güsin* 15r7, 17r9, 20r7, 35r4, 37v10, *e. birlä* 15v2, 15v5, *e. boldı ersä* 17v1, *ol kečning e.-güsin* 39r2

erü- 'scmelzen': *may deg e.-r erdi* 13r4, *köngli e.-di* 22v1

es siehe auch **is**, **uş**, 'Verstand': *e.-in yiydi* 3v14, *e.-läri ketti* 12r17

esänläş- 'einander begrüßen, von einander verabschieden': *özi taqı özgä Ćärüwi anlarğa e.-ib* 40v17

eski 'alte': *e. qari yolası* 16r2, *babalarimniing e. yurtı* 39r18

eş 'Gefährte': *e. yoldaş bolmas erdingiz* 18r12

eşäk 'Esel': *e.-din* 1v11

ešit- 'hören': *e.-ib kældilär* 8r15, *bu sözni e.-ib* 11r16, *e.-tilär* 11v4, *säning bir ötrük sözing e.-ib* 11v7, *e.-gändin şong* 12v12, *bu sözni e.-kändin şong* 13v7, *āwāzin e.-ib* 17r8, *āwāznī e.-käch* 17r11, *ol sözni e.-kändin şong* 17r18, *bu sözni e.-[i]i ersä* 18v17, 19r1, 20v11, *bizning kalgänmizni e.-ib* 33r18

ešitül- 'gehört werden': *habär Jaday Hānga e.-di* 32v17

et 'Fleisch': *kiši e.-in yeyärmän* 10r15, *bizning e.-imiz bitib* 11r7, *pişgän e. aš ašaldı* 40r1

et- 'machen': *nä e.-mägä qoyasän* 7r5, *köb e.-är* 9v18, *or e.-är* 10r1, *keng e.tär* 10r1, *küč e.-ä bašladılar* 11r1, *hoš alay e.!* 19v7, *hič närsä e.-ä bilmädilär* 34r18, *rahüm e.-ib* 8v16, 35v14, *kengäš e.-ib* 13r16, 14v13, 18v2, 39r13, 47v12, *hāniš köngül e.-är bolğay* 43r3, *ol oğul turub ta'zīm e.-di* 43v8, *üč yüz kiši birlä Alačın Alawni baš e.-ib yibärdi* 43v19, *anı şart e.-kän dost erdüng* 44r2, *šähär e.-dilär* 46v5

etmäk 'Brot' *e.-in satar* 10v8

etmäkäi 'Bäcker': *e.-dän kengäš sormağil* 10v5

äw siehe auch **ew**, **üy** 'Haus': *ä.-gä* 3v10, 4r8

ew siehe auch **äw**, **üy** 'Haus': *e.-lärinä keldilär* 32r4

Äwäz Hān Pn. 2r5

äwir- 'drehen, sich wenden, verändern': *halq oğlı bu Jingizğa ä.-ür* 13v9, *šimci bolub tüsün ä.-üb* 37v3, *haqq sübhānähü wä tä'älä-ning buyruğından yüz ä.-üb* 41r8

äwirnä 'Winde': *ä. tamğa* 23r7

äwliyä A. 'Heilige': *ä.-lar kārāmāti hām özindä bar erdi* 47v7

äwwäl 'vor, vorne': 2v9, 16r14, 25r7, 47r6, *ä. baši* 2v10, *ä. zamānda* 2v11, *ä. bašlab* 23r3, *ä. zamāndağı burunğı yurti* 36v13

eyär siehe auch **iyär** 'Sattel': *e.-ning art qašin urdi* 44r1

äylä olsa 'wenn es so ist': 4r14

äyt- siehe auch **ay-**, **äyt-** 'sagen': *bu sözlärin ä.-kändin şong* 10v12, *bizlärgä ä.-gil* 15r19, *ä.-älik* 25r15, 25v4, 25v10, 26r17, *barib ä.-gil* 43r1, 43r3

äytil- 'gesagt werden': *ä.-gän on kiši* 16v12, *ä.-gän beglär-ning* 25r3, 25v12, 25v12, *ä.-gän biylärni* 25r12, *ä.-gän ordalarñi* 27v13, *ä.-gän nišan-lari* 29v34

İ, I, Ī, Ĭ, Ī, Ī

Ibrāhīm Hān Pn. 47r8

‘ibrāt A. ‘Lehre, Beispiel’: *‘i. aldī* 30v18, *halq andīn ‘i. alsun* 41r5

ič ‘das Innere’: *i.-i* 3v1, 5r3, *i.-indā* 4v11, 5r12, 36r20, 44r18, *orman i.-inā indi* 12v8, *i.-in yaraliq* 29v14, *sīrhāw olmušdur hāl i.-indādūr* 35v14, *halāyīqlarñing i.-igā kirib* 37v4, *ol kečā ol jīn i.-indā* 37v20, *uluğ İdilning i. yōningā ʔaw yerigā* 39r14, *qaytib el i.-inā šimčī yibārdi* 43v14

ič- ‘trinken’: *suw i.-ib buwaz bolmağa* 11v14, *türlü šārāblar i.-lār* 18r18, *čigir šārāb i.-tilār* 43v4

ičkili yegili yer ‘Wirtshaus’: *i. y. y.-dā oyunlar oğrāndi* 44r23

İdil Gn. ‘Wolga’: *uluğ I.-ning ič yōningā ʔaw yerigā* 39r14, *I. yaqasında turdı* 43v15, *I. başına čiqdı I. başında māqām yurt tutdılar* 44r12, *I. Jayiqda hāšil boldi* 45r21

ifāk siehe auch **yifāk, yibāk** ‘Seide’: *bir i. fuṭasī* 14v2

İhsān zweiter Sohn von Jadaš Beg 39r1, 39r12, *inisi I. Beg* 39r17, *I. Beg* 39r19, Ms. B. 26v7, *I.-dīn bir oğul tuğdı* Ms. B. 26v7

İknāy (?İgināy) Pn. Sohn von Māqtam Ms. B. 26v3

Iqbāl Beg Pn. 36r21

il siehe auch **el** ‘Volk’: *tört ruw i.-ing kišisinā* 20r7

il- ‘anhängen, aufhängen’: *kišini közgā i.-mān* 10r17

īla- (?ila-) siehe auch **yīgla-** ‘weinen’: *anasī ī.-y qaldī* 15r6

īlaš- (?ilaš-) siehe auch **yīglaš-** ‘zusammen weinen’: *ī.-dīlar* 15r10

ilgārū ‘voraus’: *ōzi i. kālūr erdi* 33r13, *i. ozub ketdilār* 33r18, *Amāt birlā Berdibeg ōzi i. kāldilār* 43v3

İlhām Hān Pn. 47r8

ilik ‘Erster’: 31r15, *kim i. yügürüb yetib alsa* 31r8

ilin- ‘hängen bleiben’: *i.-ib toqtasa* 14r14, *i.-mādi* 14v2, *i.-ib toqtadi* 14v4

illā A. ‘wenn nicht, oder’: 12r2

iltimās A. ‘Bitte’: *ğāyāt i. qildī kīm* 35v14

īmān A. ‘der wahre Glaube’: *ī. kältürsängiz* 40v9, *ba‘zīlari dīn-i ī.-dīn hām maḥrūm boldılar* 48r14

imān ‘Eiche (Quercus)’: 24r12, 24v6

in- ‘herabkommen, herabsteigen, hineingehen’: *tōš töl bolub i.-ärmān* 8r7, *kün bolub i.-ärmān* 8r10, *kün bolub i.-ār* 12r10, *i.-di* 12r16, *i.-gān nā erdi* 12v2, *orman ičinā i.-di* 12v8, *i.-mādilār* 17r1, *sarāyğa i.-di* 42r14, *qaysisi i.-ārni bilmādilār* 20r1, *i.-ār mü* 20r2, 20r3, 20r4, *i.-māy* 20r4, *rāwān yügürüb i.-di*

20r5, *yalğa i.-di* 30v3, *šähärgä i.-dilär* 19v15, 34r13, 35v19, 37v2, *Baraj halqıñning arasığa i.-di* 37v17

inan- ‘glauben’: *hän i.-madı* 42r17

İnjir I. *Häkım Hännıng yurtıdur* 46r12

İndırjı Pn. Sohn von Saman Ms. B. 26v10

ini ‘der jüngere Bruder’: *i.-si* 8r14, 39r17, *qayın i.-lärim* 9v9, *i.-lärimiz* 9v15, *bu inilärimizni* 10v2, *Yöçi degän anıñ kiçi i.-si bolur* 46r7, *ağalı i.-li ekisi bir dävirdä bir zamānda taht biyläb olturdılar* 48r2

iniš ‘Herabkommen, West’: *kün i.-i tarafındın tuğub* 47v6

İnsän Pn. Sohn von Jadaš Beg 39r1, 39r12, 39r14, *I. Beg* 39r19, *ol I.-dın bir oğul tuğdı* Ms. B. 26v1

iraw ‘weit, entfernt’: *i. yurtdur* 27v9

irgaq ‘Haken’: 23v11

irgüt- ‘springen lassen, abbrechen’: *i.-ib iyäbärdi* 5r16

irış ‘Glück’: *i. qalıñız bolsa* 11r14

is siehe auch **es**, **uș**, ‘Verstand’: *i.-lärin yidılar ersä* 12v1

‘İsa (Äysa) oğlı Amät Pn. 42r1, 42v9, 42v9, *temir egäb taš atğan ‘İ. oğlı Amät barında* 43v10, *‘İ. oğlı Amätñning oğlıdur* 44v7

isir- ‘sich betrinken, betrunken sein’: *i.-gän kiši teg bolub olturgunča* 12v3, *hän i.-üb yuqlab yatdı* 43v5

İskändär Pn. ‘Alexander der Grosse’: *hišär-i Qonštantiniyyä-i Iskändär-i rümı* 35r12

islām ‘der Islam’: *anlargä dın-i i. ögrätdi* 40v15, *müslümānlarnı šärif i. dınındän ayırub* 47v14

İslām Qıya (İslām Qaya) Pn. Sohn von Qazıçı 45r22

issi ‘heiss, Wärme’: *kün i.-sinä buwaz bolmağa* 11v15

Istanbul Gn. *I. šährini alurgä yarağlandı* 34v12, *I. šährin alğalı kıldilär* 34v17, *I. pädışähiniñ atı Šäh Sultān Hān degän erdi* 34v19, *I. šährigä birikländigilär* 35r7, *I. šährining şifatı* 35r11

istä- ‘suchen, folgen’: *i.-dilär tabmadılar* 15r9, *anı i.-y barurmiz* 15r19, *i.-y barğan* 16r13, 22v13, *qaraqlarnı i.-y čiqduq* 33v12

istä- ‘wünschen, bitten’: *i.-māk qaşdında boldılar* 16v3, *bunı i.-mäkkä onamadılar* 16v4, *alısdan i.-mäkmiz boş* 16v5, *bizni i.-b kälüb* 18v2, *i.-y kälgän* 18v6, *i.-y kälmäk[k]ä onamadı* 18v10

istämäklık ‘Ersuchen’: *Jingiz Hänni i.-kä barmadı* 16v12

istät- ‘suchen lassen’: *Tarağaynı i.-ib tabturdı* 29v2

- iš** 'Sache': *munday uyat i. 4r10, i.-kä 11r5, bu i.-ni 14v4, munday i. 21r11, nä i. qıldım 21r13, i.-i qatı 27v11, qırmuşqanıñ bu i.-gä 30v14, i.-lärin söylädilär 31v4, i.-ümizni sanga saldıq 31v8, bu i.-läрни bilmäyin 34r15, anıñ buyrugından tiş hiç bir i. bolmasdur 34v4, bular nä i.-gä aldurganin bilmäyin 39r3, här i. 39r6, bu nä i.-dür 40r4, 43r19, Jänibäk Hänniñ bu i.-igä 42v5, alğan hātūniñ mundağ i.-ni qıldı 43v1, gayrī i. qılmađılar 43r10, müslümānlarnıñ bu i.-dän habärläri yoq erdi 47r1, 'ammāzlarnıñ i.-i ošbundaq dur 48r14*
- iš** 'Kampf, Schlacht': *i.-i qatı 27r11, bu i.-läрни urušmaqlıqnı qoydum 35v3, bu i.-lär 37v22, häräyina bir i. qılur erdük 40r4*
- išan-** 'glauben': *manga i.-masmusän 6r9, i.-ma[s]sangiz sözim oldur 12r9, i.-mađı 35v7, anıñ sözinä i.-ib 35v16*
- išančlı** 'Vertrauter': *i. kengäščisi erdi 16v11*
- it** 'Hund': *biräw i.-in maqtadı 39v23, biräw i.-in maqtar 40r6, i. yili erdi 47v3, 48r3, i. yilinda erdi 48r6*
- itälgü** 'Mäusebussard (Buteo buteo)': *24r1, 25r18*
- Iwan** Pn. *birisining ağı I. wä yänä ekinčisining ağı Petr erdi 48r3*
- iyä** siehe auch **izi** 'Herr, Wirt': *yäkkän i.-si 20r3, i.-si inmäy öküiz inär mü 20r4*
- iyäbär-** siehe auch **yibär-, iz-** 'schicken': *i.-di ersä 3v10, irğitib i.-di 5r16, i.-di 7r12, haqtı bitib i.-di 35v4*
- iyär** siehe auch **eyär** 'Sattel': *i.-i awdı 40r21*
- iyär-** 'folgen': *bulanga i.-gän 6v16, dongguzga i.-gän 6v17, i.-ä bašladılar 13v8*
- iyärt-** 'folgen lassen, mitnehmen': *yalın i.-ä alib 44r5*
- 'iyš 'iśrät qıl-** A. 'schwelgen': *'i. 'i. q.-ur erdi 26v5, 'i. 'i. q.-dilar 43r10*
- iz** 'Spur': *yolin i.-in körsätäyin 15v4*
- iz-** siehe auch **iyäbär-, yibär-** 'schicken': *bir eki üj kişi i.-üngiz 12r9, kişini i.-dilär Ms. C. 7r10*
- izärliq** P. 'Windel': *altun i. 12v16*
- izi** siehe auch **iyä** 'Herr, Wirth': *Ms. A. p. 5*
- izlä-** 'folgen': *i.-y soray barsa 15r5, Tekälik suwini qidirib i.-ngiz 15v16, i.-b barıngiz 16r1*
- 'izzät** A. 'Ansehen, Ehre': *Amätni yahşı 'i. qilib 42v21*

O

o ‘jener’: *o.-lar* 7r14, 8v10, 8v14, 9r2, *o.-larga* 9r10

obur ‘ein böser Geist, Blutsauger’: *o. Aqsaq Temir* 37v18

oġlan ‘Sohn, Kind, Bursche’: 31r14, *o.-laring* 7r7, *qizil yüzli o.-din* 10r10, *o.-larning sözidür* 12r7, *bir er o. tuğurdı* 12v15, 30r7, *o.-larning qaysı-si* 20v17, *bu o.-lar* 21r2, 32r10, *o.-larnı* 21r11, 21v2, 22r5, *o.-lar birlä* 21r16, *o.-ları birlä* 26v8, *o.-nı alib baqtı-lar ersä* 30r7, *o.-ning atını* 30r11, *o. birlä* 31r6, *barça o.-lar* 31r11, *o.-lar şay* 31r12, *o.-larga yedürdi* 32r2, *o.-larga* 32r8, *atadın anadın bāzgān o.-lar* 32v3, *ol hātūnnı o.-ları birlä* 39r3, *bir emlik tay mingān o. kelä turur erdi* 40r19, *o. tuğsa* 42r5, *ägär qız o. bolsa* 42r5, *ägär er o. bolsa* 42r6, *ägär qız o. tuğurub* 42r8, *o.-larning aġiġi kälīb* 42r18, *o.-larin qowā başladı teb* 42v6, *ol waqıtta o. tuğ[ġ]an erdi* 43v23, *qoyning quyrūq mayın o.-ning aġziġa qabturdı* 43v25, *ol o.-nı tabīb alib kıldilär* 44r15, *o. er yātkāndin şong* 44r18, *halāyīqlar bu o.-ğa rānjidi süymäs boldılar* 44r19, *bu bir o. nā bolur* 44r21, *ol o.-nı salda alib kālgān ücün Salcī atagan erdi* 44r22, *ekisi dā Aläksäy Hānning o.-ları erdi* 48r4

oġul^{oġli} ‘Sohn’: 6v9, 6v10, 6v13, *üj o.* 7v4, 8r3, 10v14, 13r15, *o.-i* 1v3, *eki o.-i* 7r12, 8r14, 21r7, 34v9, 36v4, 39r1, 45r19, 46v3, *o.-um* 6v15, 7r9, 7r19, 14r16, 15v2, *hān o.-i* 7r1, *qaltaq halq o.-i* 7v14, *lāyīq yahşi o.* 8r7, *o. balamizni* 9r9, *o. balasin* 9r11, *alğan o.-ing* 9r13, *oġul-nı* 9r17, *halq o.-na qizina* 11r1, *halq o.-na aytib* 11v11, *bizni o.-ğa sanamay* 11v12, *oynaşdan tuğ[ġ]an o.-ğa* 13r13, *ol o.-ing* 14r5, *ol o.-um hān bolsun* 14r15, *yaş o.* 14v10, *o.-ung Ćingizni* 15r15, *Yalın Biy o.-i Qaldar Biy* 19r12, *tört o.-nı* 20r14, 20v16, *Bodonjar o.-i* 20r15, 23r4, 26r3, *Qaġin-jar o.-i* 20r16, *Qa‘yınjar o.-i Qiyat* 24v2, 26r12, *Salcut o.-i* 20r17, *Qongrat Biyning o.-i* 20r17, *Qongrat Biy o.-i Sänglägä* 23r9, *tört o.-i* 22v5, 46r4 *uluġ o.-i* 22v6, 25v15, 34v10, 42r11, 42r12, *ekinçi o.-i* 25v17, 27v2, *üçünçi o.-i* 25v18, 27v5, *Qongrat Batırning o.-li Sänglä* 26v13, *ulu o.-i* 27r19, *törtinçi o.-i* 27v8, *qazaqçı o.-i qazançı o.-i oluqçı o.-i* 29r11, *tawuqçı o.-i tonçı o.-i* 29r12, *hānlarga čeyān o. erdi* 30r14, *altı yāti o.* 30v4, *aqsaq o.-ning* 31v9, *tamām o.-ing qizing qarındaşlarning birlä* 39r7, *tamām o.-i qizi qarındaşlari birlä* 39r11, *bir o. tuġdı* Ms.B. 26v1, Ms. B. 26v8, *o. kārāk bolsa toquz o.-ing bar* 42r19, *kim māning o.-umni kältürsä* 42v8, *Mingal Bāyning Temir atlı bir o.-i bar erdi* 43v5, *Mingal o.-i Temir* 43v6, *ol o. turub ta‘zīm etdi* 43v8, *Mingal o. Temirgä* 43v10, *o.-i qizi yoq erdi* 44r14, *Salcī Jānibāk Hān-ning qizindin tuğ[ġ]an o.-dur* 44v6, *hānlarga jeyān oġulturur* 44v6, *‘İsa oġli Amätning o.-*

idur 44v7, *tört o.-i bar erdi* 45r5, *Baba Tükläsning o.-i Termä atlıg* 45r20, *Edigä Biy o.-i Nüräzin Mirzadur* 45v15, *‘Abdallāh Hänniing o.-i Altun Beg ‘Ālim Beg* 47r6

oğrı bol- ‘Dieb sein’: *o. b.-dung* 21r12, 21v1, *o. b.-sam* 21r14, *o. b.-dum* 21r14, 21v5

oğrılıq qıl- ‘Räuberei treiben’: *mundağ o. q.-ursän* 32v13

ohša- ‘ähneln, gebühren’: *yurtqa läyiq o.-ydu* 13v1, *biri-kälgän o.-ydu* 17r7, *o.-r mu beglär o.-r mu* 43v8, *qizin bermäk o.-r mu* 43v10

oq ‘Pfeil’: *o.- in yağa käzläb* 5r14, *o.-larin yağa käzläb* 26v10, *o. şadaq qilič alib* 32r16, *bir o. qizni sän nä köb körärsän* 42r2, *hän o. birlä attı* 42r17, *şadaqdağı o.-qin qırqa attı* 44r7

oq ‘auch, selbst, sogleich’: *räwän o. bardılar* 20v9, *şol o. zamän* 33v4

oquğuçı ‘Leser’: *o. tinglağuçı du‘ā qilib* 41r6

ol ‘jener, jene, jenes, er, sie, es’: 4r3 passim, *o.-durkim* 6r16, 9v15, 12r10, 16r3, 16r9, 29r14, 32r12, 41r6, *o. bolurkim* 8r9, *o. turur* 9v18, 10r5, *o. kün* 17r8, *o. özi* 18v10, *ol kişi* 29r11, *o. söz üstündä* 31v2

ol- ‘sein, entstanden sein’ *mači-din o.-ub* 1v11, *hālāk o.-di* 2r2, *habs o.-ub* 2v9, *bāliğ o.-ğandin şong* 3r9, *hāmilä o.-ubdur* 4r6, *äylä o.-sa* 4r14, *emin o.-alar* 9v16, *el o.-mağan* 10r11, *el o.-sa ol el el o.-lmas* 10r12, *ma‘lüm o.-a kim* 25r11, *hālsiz o.-ub yatur* 35v11, *sirhāw o.-muşdur* 35v13, *oşbu Zay tamagında o.-ur erdi* 36v14, *m‘alüm o.-a biläsiz kim* 45v1

oltur- siehe auch **otur-** ‘sitzen, sich setzen, sich aufhalten’: *yiglašib o.-dilar* 4r13, *barib o.-di* 6v7, *hānliqğa o.-ğandin şong* 6v8, *isirgän kişi teg bolub o.-ğunča* 12v4, *qaşında o.-ğanlar* 13r3, *anda barib o.-alıq* 18r16, *kengäs etib o.-alı* 18v2, *arbağa o.-urğa* 19r14, *arbağa o.-ayin* 19v5, *hoş o.!* 19v12, *o.-dilar* 20r7, *ol o.-ğanlar* 37v7, *Yassı Qamişda o.-urmän* 40r16, *közin aça almay o.-ğan boldı* 43r5, *Amät büyük tawniing başında o.-ub turur erdi* 43v20, *kāfir Urus tahtında eki hān hānliqğa o.-di* 48r1, *ağali inili ekisi bir dāwirdä bir zamānda taht biyläb o.-dilar* 48r2, *şol eki hān o.-ğan* 48r5

olturt- ‘hinsetzen’: *bir ağağ butağına o.-ub ketdilär* 43v24

oluqçı ‘Aufseher der Bewässerungskanäle’: *o. oğlı* 29r11

omurtqa ‘Rückgrat’: *ařiniing o.-sin qırqa attı ař yiqildi* 44r8

on ‘zehn’: 16v2, *o. toquz yıl* 7v11, *o.-unčisi* 16v2, *o. kişi* 16v13, *o. kişi-miz* 18v6, *o. bir* 20v17, *o. eki* 21r1, *o. üj* 21r1, 28r3, *o. tört* 20v2, *o. törtinči kün* 28r8, *tārīh mingdä o.-da erdi* 47r14, *tārīh mingdä o. yätidä erdi* 47r15, *o. säkiz yıldan şong qayta qayta müslümānlar aldilar* 48r16, *tārīh mingdä yüzdä o. toquzda erdi* 48r17

on qarış (*sawut*): 26r19, 26r8

ona- 'bevorzugen, zustimmen': *bunī istāmakkā o.-madīlar* 16v4, *istāy kālmāk[k]ä o.-madī* 18v10, *ol ʔaraʔqa barurğa o.-madī* 39r18

ong 'recht, rechts': *hānning o. yanında* 20r6, *Kä'bä-ning o. yanında yatur* 45v5, 45v8

ongar 'gut, erfolgreich': *o. yurt-ing* 9v17

ongmas 'schlecht': *o. yurt-ning* 10r4, *o. boldilar* 10v17

ongmasliq 'nicht das richtige, falsche': *ol ʔalq o. qilib* 39v22

or 'Graben': *o. etär* 10r1, *o. qazib yatdilar* 36v10

Orda (Urda) Hān Pn. 3r8, 10, 3v2, 3v6, 3v7

Ordaĵ (Uradaĵ) Biy Pn. 12r14, 16r16, 23v3, 23v5, 27r11, *O. B.-gä* 23v1, *ming şadaqlı O.* 23v2, 26v13, *O.-gä* 23v5, 26r5, 27r17,

orliq 'Samen': *o. yiymağa* 11v16

orman 'Wald': *o.-dan* 8v8, *o. içinä indi* 12v8, *o. tübigä alib yaşurdilar* 36v6

orun^{orni} 'Ort, Thron': *o. aldi* 20r6, *o. mąqām* 22v14, *öz o.-iğa Hindustan šährigä* 34v10, *Tirä Hānning sarāyning o.-i oşaldur* 46r10, *āhir ol o.-ni yaratmayin andin köçtilär* 46v6

orda 'Horde': *o.-larni* 22v11, 27v13, *o. alġali yibärür erdi* 25r4, *Termiz o.-sında* 27v1, *Hindustan o.-sında* 27v5, *Köräl o.-sında* 27v7, *Mäskāw o.-sında* 27v12, *o.-lar qilsam* 31r3, *o.-lar buzmaqğa* 34v2, *o.-ngni ʔarāb qilġali kälädür* 35r1, *ol o.-ni häm özigä baqturdi* 35v20, *Aqsaq Temir özi o.-si yetib* 40v3

oşal 'dieser': 15v15, 15v18, 16r1, 17v8, 20r8, 32r17, *Tirä Hān-ning sarāyning ornı o.-dur* 46r10

oşbu 'eben dieser hier': 8v17, 14v16, 15v16, 23r1, 25r12, 25r2, 26r16, 27v13, 3v1, 31v15, 37r11, *o.-dur* 35r11, 23r8-25v1 *passim*, *o.-lardur* 6v1, *o. fāni dünyädin ötdi* 40v23, *o. dāsiänni bitidük* 41r5

oşbulay 'auf dieser Weise': *Hindustan šährini o. aldi* 34r20

oşbunda 'dorthin': *o. kälil mąqām yurt tutublar* 37r1

oşbundaĵ / oşbundaq 27r5, 30r9, 35r13, 'ammāzlarning işi *o. dur* 48r15

oşda 'da, siehe da!': *o. anlar mundaĵ uluĵ čärüw birlä kälmäkdä* 36r7

ot 'Feuer': *özingni tamuĵ o.-undin qutqarib* 40v4

ot yiräkä (*sawut*): 26r18

otlat- 'Gras fressen lassen': *quw ölänni o.-ur* 10r13

otur- siehe auch **oltur-** 'sich setzen': *arbağa o.-di* 19r17, *arbağa o.-urmän* 19v11

- otuz** 'dreissig': *o. üç ming* 8v1, *o. kişi birlä* 33r13, *o. täwägä* 33v3, 33v4, *bir yilda o. kün rüzä tutub* 40v10, *Qazanda o. üj yil hānliq sürdi* 46v11
- oyna-** 'spielen, buhlen': *o.-r erdilär* 30v5, 31v14, *o.-r erdi* 31r6, *bizning birlä o.-sun* 43r9, *oynadılar küldilär* 43r10, *sān aning birlä yib bāylāwč o.-ğan bolub* 43r12
- oynaš** 'Buhlerei': *Yalın birlä o. etib buwaz bolğansān* 12r3
- oyun** 'Spiel, das Spiel auf einem Musekinstrumente': *o.-ğa alib* 9r7, *o.-ğa* 9r12, *ičkili yegili yerdä o.-lar oğrāndi* 44v1, *qobuz donbura türlü o.-lar oğrāndi* 44v1
- oz-** 'überholen, vorangehen': *o.-ub* 31r14, 34v17, *o.-ğan bargān* 32r19, *o.-ğan bargānni* 32v7, *o.-ğan bargānga* 33r4, *ilgärü o.-ub ketdilär* 33r18, *andın o.-ub yürüb* 36r1, *kāfirning taš manaširın örtärä o.-ub* 39v14, *birāw atining aq köbügin o.-ub* 40r12, *andın o.-ub yürüb* 40v19
- ozdur-** 'verbringen': *bu dūnyāni o.-dilar* 22v3

Ö, 'Ö

- ödür** 'Beileid' (?**udür** 'Geschenk', ?**udur** 'zur Begegnung'): *ö.-gä kăldilär* 8r16, *ö.-in ödürlädilär* 8v1
- ödürlä-** 'Beileid aussprechen' (?**udirlä-** 'Geschenk bringen', ?**udurlä-** 'jemandem begegnen'): *ödürin ö.-dilär* 8v2
- ög-** 'loben': *sāwib ö.-üb* 13r7
- ögrān-** 'lernen': *ö.-māgānlär ögrānūrlär* 10v4, *ičkili yegili yerdä oyunlar ö.-di* 44v1, *qobuz donbura türlü oyunlar ö.-di* 44v1
- ögrāt-** 'lehren': *kim ö.-ti* 17v17, *ö.-ti* 18r1, *anlarga dīn-i islām ö.-di* 40v15
- ögüt** 'Ermahnung, Rat, Lehre': *'aqil ö. bersāngiz* 9v13, *'aqil wašiyāt ö.-imiz* 9v15, *ö.-üm* 10v11, *ö. wašiyāt sözün* 10v15, *müslümān bolunguz deb ö. berdi* 40v5
- öksüz** 'Waise': *ö. yätimlärni* 30v3
- öküz** 'Ochse': *arba tartqan ö.* 20r2, 20r4
- öl-** 'sterben': *ö.-ārsān* 3v8, *ö.-sām öläyin* 3v9, *ö.-ä qaldı* 3v11, 29v19, *ö.-di* 6v6, 8r16, 30r15, *ö.-sāng* 7r7, *özi ö.-ärindän* 7v13, *ö.-är* 7v17, 8r1, *ö.-gāndin song* 8r6, 8r10, 11r13, *ö.-gāngä qayğudadur* 9r6, *ač ö.-māyāling* 9r10, *ö.-gāndür* 12r1, *artındın ö.-āyin* 13r3, *artıngdan ö.-āyik* 17v15, *artungizdan ö.-ä yetä kăldük* 18v13, *anası ö.- mäsün* 29v17, *ö.-lāyazdi bolğay* 30r1, *māskin tizlāb ö.-gān hātūning* 30r6, *emgākđin ö.-māy qutulub tuğdung* 30r9, *ö.-gān*

ö.-di qalğan qaldı 36r14, hāzrāt-i Aqsaq Temir käl mäsdän burun ö.-gän erdi 37v25, ö.-än ö.-di bostaş boldı 40v2, Jānibāk Hān ö.-gāndin şong 44r12, āsumānda bir yaqtı ö.-gän yulduz päydä boldı 47v5

ölän 'Grass': 3r4, *quv ö.-ni otladur 10r13*

Ölmäs Pn. Sohn von Bābāš Ms. B. 26v5

öltür- / **öldür-** 'töten': *anı ö.-äling 13r14, ö.-ämiz 13r17, ö.-ürgä bermäsbiz 13v2, halqğa bildürmäy ö.-rürbiz 13v11, ö.-mäk qaşdında yürür erdilär 14v9, mäni andib ö.-ürlär 15r11, tamām qirdılar ö.-dilär 20r10, qadrin bilmäslär ö.-ürlär 22r7, yolbarışnı ö.-üb 26v14, mäni ö.-ür ermiş 29v9, män anı ö.-ürmän 29v19, hātūnnı ö.-äling 29v14, ö.-ür bolsa 16, tizläb ö.-üng 29v17, bašin kesüb ö.-dilär 32v15, birin birin tutub ö.-dilär 34r2, Jaday Hänni tutdı ö.-mäk üçün 34r3, sän manga yamanlıq qılursän ö.-ürsän 34r5, ö.-di bašin kesdi 34r8, Şāh Sulţānni tuttı ö.-di 35v18, Aqsaq Temir läşkəri birlä uruşurmiz ölüşürmiz ya ö.-ämiz 37r7, anı ruvı tamurı birlä ö.-mäy talamay yibärür erdi 37v15, ägär qız oğlan bolsa ö.-gil 42r6, ägär qız oğlan tuğurub ö.-mäsäng özingni ö.-ürmän 42r8, qızni ö.-mädi 42r11, ay dāyälär ö.-dimü 42r15, ö.-mägän bolğay 42r15, qızni ö.-ürgä kişi yibärdi 42v1, tutung ö.-üng 42v18, anı ö.-mäy 43r11, män şunda kälüb ö.-äyin 43r14, qulun ö.-di 43r20, kälüb hānişni hām ö.-di ol qurtqanı hām ö.-di 43r21*

öltürt- 'töten lassen': *bizläрни ö.-ür teb yığlaşib kälдилär 39r4*

ölüm 'Tod': *ö.-dän 7v14, yüz ming ö.-dän 22r12, äjāling ö.-ing 29r17*

ölüş- 'mit jemandem zusammen sterben': *Aqsaq Temir läşkəri birlä uruşurmiz ö.-ürmiz ya öldürämiz 37r6*

Ömār Hoja Hān Pn. Čärmışän Ö. H. H.-ning yurtidur 46r3

'ömr 'Leben': *ö.-ümdä er yüzün körgänim yoq erdi 6r9, 'ö. keçürdi 28r3, özining āhr-i 'ö.-i anda boldı 40v22*

örä tur- siehe auch **ayaqğa örä tur-** 'aufstehen': *ö. turdılar 3v15, ayaqğa ö. turub 18v4*

Öräk Čora Pn. Ö. Č.-i Kā'bā-i šārifgä yibärilibdür 45v13

örgäč 'Höker des Kamels': *ayrı ö.-li 11r2*

örün- 'erregen, erfassen': *kāfirlärgä häybät ö.-di 39v15*

örtän- 'brennen, erregt sein': *ö.-di küydi 32v18*

örtär- 'anzünden': *kāfirning taş manaşırın ö.-ä ozub 39v14*

örüt 'Schiesspulver': *müslümānlardın ö.-in bildürmäy birikib 46v18*

ös- 'wachsen': *ö.-di ulğaydı 13r5*

öt- 'übergehen, verlassen': *dünyādın ö.-ti ketdi 8r13, dünyādın ö.-kändin şong 8r14, dünyādın ö.-ti 28r9, oşbu fāni dünyādın ö.-di 41r1*

ötä 'sehr': *ötä k.-ärmän* 5r2

Ötäš Hān Pn. 47r11

ötrük 'Lüge': *sāning bir ö. sözing eşitib* 11v7, *sözim nä üçün ö. bolsun* 11v9, *ö. bolmay nä bolsun* 11v10, 11v13

ötün- 'bitten, erbitten, anflehen, vorlegen': *sāndin šunī ö.-ürmān* 5r2, *ayaqğa örä turub ö.-dilār* 18v4, *arbağa oltururğa ö.-dilār* 19r14, *hāndan ö.-äyin* 19v4, *ö.-di* 19v8, *ö.-üb aydı* 21v3, *sāndan ö.-āmān kim* 35v2, *anlar hām ö.-dilār aydılar* 40v6, *bir qaşıq qanım ö.-ürmān* 44r10

öz 'selbst, eigen': *ö.-i* 4r3, 4r7, 6r11, 13r1, 18v10, 21r3, 29v15, 33r13, 34r3, 35v16, *ö. ölämindän* 7v13, *ö.-ining* 1v8, 25r1, *ö.-inä yaqın* 3r8, *ö. hālīn* 7r2, *ö. yurtīn* 10r5, 14r6, *ö. uruğīn* 10r6, *ö. aqasīn* 10r7, *ö. anasīn* 14r7, *ö. kišisin* 14r9, *ö.-inä ayartīb* 14v14, *ö.-läri* 15r6, 19r18, *oşal kişi-ning ö.-idür* 17v8, *yalğuz ö.-i dūr* 18v8, *hām ö.-miz* 18v14, *ö.-i birlä birgä* 20v16, *ö.-ingni māndin ayırmağil* 22r14, *ö.-igä baqturğan erdi* 22v11, *ö.-ini* 22v13, *ö.-lü ö.-igä* 23r2, *Ĵingiz Hānnīng ö. quşī* 25r15, *Ĵingiz Hānnīng ö.-ining aqacī* 25v2, *Ĵingiz Hān ö.-ining tamğasī* 25v7, *Ĵingiz Hānnīng ö.-ining sawutī* 25v15, *ö. mülküngdä* 29r9, *ö.-igä ö.-i kibük* 30v3, *ö. ö.-igä* 30v19, *ö.-läri aralarında* 31v13, *ö.-lärinä yoldaş qıldılar* 32v16, *ö. aralarında* 32r3, *ö.-i čerüwin yiyīb kälädür* 33r8, *ö. yoruğına ketdi* 33r19, *ö.-üngüz ne kišisiz* 33v11, *sān ö.-igä yamanlıq qılmazsān* 34r 7, *mān ö.-ümgä yağşı qılurmān* 34r8, *dünyānī ö.-igä baqturdi* 34v7, *ö. ornīga* 34v10, *ö.-üni sirhāw qildi* 35r14, *ol ordanī hām ö.-igä baqturdi* 35v20, *ö.-igä bağundurdi* 36r1, *āhir ö.-läri šāhārin salīb qačdılar* 36v17, *ö.-i šimčī bolub* 37v3, *hār kim günāhina ö.-indin bilüb* 37v12, *ö. šümluğimīzdin bizgä yetti* 37v13, *bülüklüklärni ö. günāhimiz šümluğindin biläyik* 37v22, *sān günāhīngni ö.-ingdin bilürsān* 39r5, *ö. šümluğimīzdan* 39r6, *bülüklükni günāhni ö.-indän bilgān üçün* 39r11, *hān ö.-i başlab köčār boldi ersä* 40r15, *Aqsaq Temir ö.-i ordasī yetib* 40v3, *hānnī ö. aldīga aldurdi* 40v3, *ö.-ingni tamuğ otundin qutqarīb* 40v4, *ö.-ingizgä hām ħalqīngizgä teymāndür* 40v13, *ö.-i taqī özgä čärüwi anlarğa esānlāşīb* 40v17, *ol wilāyātlärni ö.-igä bağundurdi* 40vr21, *ö.-ining āhr-i 'ömri anda boldi* 40v22, *ö.-ing säwgān kišini* 42r7, *ö.-ingni öltürürmān* 42r8, *hān-[n]īng ö.-inä* 42r13, *ö. qolīndin* 42v15, *qurtqa barīb Amātni kaltürdi ö.-i qaytdi* 43r10, *Amāt ö.-i yügürüb bardī* 43r19, *Amāt birlä Berdibeg ö.-i ilgärü kälдилār* 43v3, *bir zamān bolīb erdi Amāt ö.-i kördi* 43v22, *anñimni yazub erdim ö.-imä kaldi* 44r10, *ö.-im artuq tuğ[ğ]an şong* 44v4, *ö.-ining qol astundağı müslümānlärni* 47v13, *ħaqq sübhānāhū wā tā'ālā ö.-ining qudrāti wā rahmāti birlä* 47v17, *ol yaman kengāş qilğan kāfirlärni ö.-lärin hālāk qildi* 47v18, *ö. aralarında*

fitnā salīb 47v18, *äwliyəlar kārāmāti hām ö.-indä bar erdi* 47v7, *Qazan hālqı arasına kälđi hālqnı ö.-inä bağundurdı* 48r20

Özbeğ Hān Pn. 2v3, *Ö. H. müslümān bolğanda* 45v12

özgä ‘ander, fremd, übrig’: *ö. yer* 3r12, *ö. yurtda* 14r7, *ö. beglärgä* 16v14, *ö. beglär* 18r3, *ö. beglärim* 18r13, *ö. begläri* 20r6, *ö. begläarning* 25r16, 25v3, 25v9, *ö. yigitlär* 31v11, *ö.-läri* 31v18, *hiç ö. nārsä* 32r12, *ö.-lärin barçasın* 32v15, *ö.-läрни alib qaldurdı* 33r1, *ö. yol birlä kälşünlär* 34r11, *ö. bilmägänlär* 40r22, *özi taqı ö. çärüwi anlargä esänläşib* 40v17, *ö.-lär ne qılmasdur* 43v1, *ö. argamaqğa minib kälđi* 44r4

U

Ujan Hān Pn. 2r5

učaw ‘steil’: *u. qıya tağığa minib* 16v17

Ufa ‘der Fluss Ufa’: *oşbu U. tamağı Tirä Hännning yurtıdur* 46r9

Uladimür Gn. ‘die russische Stadt Wladimir’: *U. degän kāwür qalāsına yetdi* 39v3, *kawurning çit qalāsı U.-gä yetib erdi* 39v8

ulğay- ‘wachsen, gross werden’: *üşdi u.-dı* 13r5

ulu siehe auch **uluğ** ‘gross, vornehm’: *u.-sı* 10r8, *u. toy* 22v3, *u. oğlu* 27r18, *bir u. begning ‘aqıllı haliqlu tul qalğan hātünı* 37v21, *u. açlıq boldı* 47r14

Ulu Oba / Uluğ Oba Gn. *Qoy suwıning başında U. O.-da buljal bolsun* 40r11, *Şura şawnıng üstündä U. O. bar turur* 46r10

uluğ siehe auch **ulu**, ‘gross, vornehm’: *1v4, u.-ların* 10r2, *uluğlardın* 10v9, *u.-imüz* 18v5, *u.-larım* 18v18, *u. qirgün etdilär* 20r8, *u. qirgında* 20r8, 20r13, *u. oğlu* 22v6, 25v15, 34v10, 42r11, 42r12, *u. ağır çärülärdä* 25r4, *u. yurtdur* 27v4, *taymas u. yurtdur* 27v11, *u. qaraqçılıq* 32v2, *mundag u. çärüw birlä* 36r8, *yüz yigirmi tört u. beglär bar erdi* 36r18, 36r20, *burun u. babalarımız* 36v22, *bizning u.-imüz* 37r11, *uluğ ldlning iç yöningä taw yerigä* 39r14, *u. horluqdur* 41r9, *ekisidän küçük wä birisidän u.* 45r6, *barça jihan hālqı u. kiçi kâfir mü’min* 47v9, *u. fitnälär bola başladı* 47v15

ulus ‘Volk’: *el u.-i anda bolur* 27v3, *Edigä Biy Toqtamış Hännning u.-in ol bildi* 45v15, *balāsın u.-in biylägän* 45v16,

ur- ‘schlagen, schiessen’: *taşlab u.-dı* 31r16, *Berdibegni qılıçning sırtı birlä u.-dı* 43r18, *äyarning art qaşın u.-dı* 44r2

uran 'Feldgeschrei, Parole': *u.-lar* 23r2, *u.-ing* 23r6-25v17 passim, *u.-i* 25r2, *u.-li* *u.-i birlä* 25r5, *barča u.-larning atlari* 25r6, *hān u.-i* 25r7, *biylärning u.-lari* 25r8, *u.-lari Baraĵ erdi* 36v21, *u.-lari Baraĵ turur* 39r22

urazli 'glücklich, von dem Schicksal bestimmt'. *u. ergä tüş bolsun* 6r12

uruġ siehe auch **ruw** 'Geschlecht, Nachkommenschaft, Sippe': *Qiyat u.-i* 7v7, *Ĥatay ĥalqining u.-i* 7v7, *Salčut ĥalqining u.* 7v9, *öz u.-in* 10r6, *kişi u.-in* 10r6

Urus 'der Russe, russisch': *U. qolunda* 2v8, *kāfir U. kawurning hāni* 39v5, *kāfir U.-ning qolında* 46v9, *kāfir U. köčlāb* 46v12, *Züyā suwining tamagında kāfir U. qalā šoqdī* 46v15, *Šagālī Hān U.-qa ġammazliġ qilib* 46v17, *U. Hānī birlä* 46v17, *šāhr-i Qazannī U.-qa berdi* 46v19, *ol qirġindin šong U. Hānī Qazannī biylādi* 47r2, *Qazan wilāyätin kāfir U. yāksānbä kün aldī* 47r3, *kāfir U. aldī* 47r13, *U. birlä Bašqurt yaġi boldī* 47v1, *kāfir U. mülkindä* 47v11, *kāfir U. tamām begläri birlä kengāš etib* 47v12, *kāfir U. bir birisin Māskāw šāhrindä qirdilar* 47v19, *kāfir U. taĥtında eki hān hānliġğa olturdī* 48r1, *kāfir U.-qa 'ammāzliġ qilib* 48r10, *kāfirni säwib kāfir U.-qa qaytib kälдилär* 48r11, *kāfir U.-ning qolında bağlanib* 48r12, *U.-qa yesir boldilar* 48r13, *kāfir U. Azawni aldī* 48r16, *Čidur Aristaw degän U. kāfir bašladı* 48r19

Urus Hān Pn. *Qutlu Qiyani U. H. šāhīd qilib-dur* 45v3, *Ṭura U. H.-ning yurti-dur* 46r2

uruš 'Schlacht, Krieg, Kampf': *u.-ğa čiqar bolsa* 23v3, *u.-ğa läyiq* 25v13, *u.-qa ĥazirlanib turdilar* 34v19, *šāhärni Aqsaq Temir u. toquš birlä almadī* 35r13, *qatī u. qildilar* 36r12, *Aqsaq Temirning u.-ğa tüzmädilär* 36r13, *u. toquš qilmädilar* 36v10, *u. qilayiqmu* 37r12, *u.-ğa дәstür yoqdur* 37r17, *u. qilgali niyyät qildi* 39v3, *u.-qa qaršu bardilar* 44r1, *yāti yilğača u. šoquš qildi* 46v13, *köb yerlärda u. šoqušlar hām boldī* 47v16

uruš- 'kämpfen': *yüriyib u.-ib* 22v10, *u.-ib qirlušib* 34v16, *andaġ u.-tilar kim* 35r5, *u.-ub soqušub* 36r2, *Aqsaq Temir läškäri birlä u.-urmiz ölüšürmiz ya öldürämiz* 37r6, *erik saldilar u.-madilar* 37v1, *bu kāfir birlä u.-urğa wa'dä erišmäydür* 39v10, *u.-madī* 39v17

urušmaqliġ 'Kampf': *bu işläрни u.-ni qoydum* 35v3

uš siehe auch **es / is**, 'Verstand': *u.-i ketdi ölä qaldī* 29v19

ustād P. 'Meister, Handwerker': *öz u.-liġindin* 19r11

Uyšin Mayqı Biy Pn. 16r15, 16v14, 18r4, 18r8, 19r18, 23r13

uyan- 'erwachen': *qorqub siskänib u.-di* 29r6

uyat 'Schande': *u. iş* 4r9

uyılma (sawut): 26v1, 26r9

uyi- 'schlafen': *yatib u.-di* 29r5

uzun 'lang': *muyni u. argamağın* 11r3, *u. saçını* 21r17

Ü, 'Ü

üj / üç 'drei': *ü. oğul* 7v4, 8r3, *ü.-ünçisi* 12r14, 16r15, 16v7, 20r16, 22v7, 26v14, *ü.-ünçisining* 1v6, 7v6, 16v9, *ü. kün burun* 7v12, *otuz ü. ming* 8v1, *ü. aydın bəri* 8v14, *bu üç o.-um* 9v11, *bu üç o.* 10v14, 13r15, *bir eki ü. kişi izüngiz* 12r9, *ü. kişi* 12r15, 26v11, 26v14, *ü. kişining* 12r12, *ü. kişidin* 12v11, *bir eki ü. yigit* 14v13, *ü. ayda* 16v16, *on ü.* 21r1, 28r4, *ü.-ünçi oğlu* 25v18, 27v5, *ü.-ünçi мәртәбә* 30v15, *ü. yüz* 32v7, 32v12, *ü.-ünçi elçi yibardı* 33r3, *ü. yaşar tay birlä* 39v12, *ü. yüz kişi birlä* 43v18, *ü.-ünçi* 45v11, *anda bu ü.-ni alib kälüb müslümān bolubdur* 45v13, *ü. yilğaça āwāzī kälä yatdı* 46r13, *Qazanda otuz ü. yıl hānliq sürdi* 46v11, *tārīh mingdä elli ü.-dä erdi* 47r19

üçägüsi 'sie drei': *ü.-ägüsi* 1v9

üčäw 'sie drei': *ü.* 13v6, 14r11, *siz ü.-din* 13v1, *ü.-isining fütası* 14v1

Üj Örlük Gn. *biri Qırım-da yatur Ü. Ö.-dä* 45v6

üčün 'für, wegen, um': 6v13, 6v16, 7r9, 9r1, *anıñ ü.-kim* 4r13, 9v5, 9v10, 21v10, 31r13, 39r15, *nä ü.* 9r1, 17v13, 21r10, 21v1, 32v13, *anıñ sükürligi üčün* 19r3, *bulğanları ü.* 19r5, *sāni ayağan ü.* 21v4, *yaḥṣī дәlilli sözüñg ü.* 22r10, *dengiz deg könglüñg ü.* 22r11, *häybätlik bolmaq ü.* 25v13, *Jaday Hänni tutdı öltürmək ü.* 34r3, *munung sirḥāwliqnı bilmäk ü.* 35v7, *bülüklükni günāhnı özindän bilgän ü.* 39r11, *wa'dä erişmāğän ü.* 39v17, *nä ü. yoqlarsän* 43r5, *ol oğlannı salda alib kälğän ü. Salçı atağan erdi* 44r22

'Ülāmālik Kōrkli Pn. 2v16, 3v5, 3v8, 3v11, 4r1, 5v2, 5v7, 5v14, 6r5, 6r8, 6r13; 6r15, 6v12, 6v14, 7r6, 'Ü. K.-ning 6v10, 'Ü. K.-dän 6v8

üläš- 'unter sich verteilen': *māl ü.-ib alur bolsangiz* 13v3, *ü.-ib alingiz* 13v4, *ü.-ib alurmiz* 13v13, *ü.-mäy qaldurdılar* 13v16, *anlarğa ü.-ib berdi* 27v14

ülāt 'Epidemie, Cholera': *ü. boldi* 47r20

ülkän yulduz 'großer Stern': *āsumānda bir yaqtı ü. y. päydä boldi* 47v5

ülüş 'Anteil': *ü.-imizni almas* 12v13, *ü.-inä tegän mälların* 14r1

ümid 'Hoffnung': *ü.-imiz oldur kim* 41r6

ündä- 'rufen': *sāni hān ü.-r* 20v10, *Amätni ü.-di* 42v16, *ḥalqnı dıñgä ü.-är erdi* 48r7

Ürgänč Gn. *biri Ü.-dä yatur* 45v5

ürük- / **ürk-** ‘erschrecken, wild werden’: *yilqı ü.-di* 40r21, *halq oğlı ü.-üb* 40r23
üst ‘der obere Teil, auf, über’: *köz ü.-ündä qaşı teg* 26v4, *ol söz ü.-ündä baħslaşıb turur erdilär* 31v2, *Bular suwining ü.-igä yurt šähär saldılar* 36v19, *ü.-mizgä šährimizgä kalgän* 37r11, *qabri ü.-igä taş ästänä qobardılar* 40v2, *Alaĉin Alaw aṭning ü.-inä tüšti* 44r8, *Amät qiliĉin sogurub ü.-inä kaldi* 44r9, *Ṭura ṭawning ü.-ündä Uluğ Oba bar turur* 46r10, *Qazan däryäsi ü.-ündä qalğa yasadılar* 46v4

üy siehe auch **äw** / **ew** ‘Haus’: *ü. tamğa* 24v12, *Mingal Bäyning ü.-igä tüstilar* 43v4

Üy (Uy) Üzän Gn. ‘der Fluß Uy in Siberien’: *Ü. Ü. Toqtamiş Hännning yurtidur* 46r4

üyängi ‘Weidenbaum (Salix)’ 23v17, 25v5

üzül- ‘gerissen werden’: *bir qurtqanıñ terki bawı ü.-di* 40r18

B, P

baba ‘Ahne’: *nağaĉi b.-larındin* 2v10, *burun uluğ b.-larmiz* 36v22, *b.-larimning eski yurti* 39r18

Baba Tükläs Pn. *birisining adı B. T.* 45r19, *B. T.-ning oğlı Termä atliğ* 45r20, *B. T.-ning tört oğlı bar erdi* 45v4, *B. T.-ning bir riwāyät bilän ma'lūm üj oğlı bar erdi* 45v5, ‘aziz kārāmāt B. T. ata 45v12

babay ‘Väterchen’: 31v7, 31v12

bağla- ‘binden, absperren, sich bilden, verzaubern’: *közimizni b.-di* 14v7, *yollarnı b.-rsän* 32v14, *şāflar alaylar b.-b* 34v18, *şāflar b.-b turdilar* 35r4, *barmağın b.-ğaysän daḥi zinjirni qağğaysän* 43r13

bağlan- ‘gebunden sein, Vertrauen haben’: *kāfir Urusning qolında b.-ib* 48r13

bağuĉi ‘Hellseher’: *b.-larnı* 29r7, *fāl b.-lar* 29v8, *fāl b.-lardin* 29v1

bağun- ‘huldigen’: *Aqsaq Temirgä b.-dılar* 34r19

bağundur- ‘unterwerfen, huldigen lassen’: *özigä b.-di* 36r1, *ol wilāyätläрни ö.-igä bağundurdi* 40vr21, *Qazan halqı arasına kaldi halqnı özinä b.-di* 48r20

bähā P. ‘Wert’: *b.-sin tabmadılar* 13v16

bähilläš- ‘einander vergeben’: *sän mänim birlä b.-säng erdi* 35v4, *rahim etib kalsä b.-ür erdim* 35v15

baħslaš- A. ‘miteinander streiten’: *ol söz üstündä b.-ib turur erdilär* 31v2

baq- ‘zuhören, folgen’: *Qongratqa b.-madılar* 16v13, *sözinä baqib* 33r17

baq- 'schauen, sich um etwas kümmern': *taqur yergä b.-sa* 3r4, *män ol qurşaqdağı balangä b.-man* 5v13, *yılqısın b.-ib* 9r18, *b.-tilar* 14v1, *baqib turunguz* 15v8, *b.-ib turdilar* 16v9, *qarab yürüb b.-tilar* 17r5, *oğlannı alib b.-tilar ersä* 30r8, *yalğuz tayanib yatib b.-ib turur erdi* 30v7, *artın qarab b.-ğünça* 40r18, *Amät qarmab b.-ti* 44r7

Baqir Hān Pn. 2r4

baqtur- 'unterwerfen, huldigen lassen': *özigä b.-ğan erdi* 22v11, *dünyāni özigä b.-di* 34v7, *ol ordanı häm özigä b.-di* 35v20, *Hajī Tarḥannı häm aldı b.-di* 36r3

baqur- 'laut schreien': *jabalanib jımırğanib qıçqırub b.-ub tedi* 40r13

bala 'Kind': *qursagıma b. boldi* 4r2, *nä b. boldi* 4r7, 29v16, *qizimizğa bir b. bolubdur* 4r10, *qursagımda bir b. bardur* 5v10, 12r1, *b.-nga* 5v13, *qursagıngdağı b.* 6r5, *qursaqdağı b.* 6v3, *arslan b.-si* 7r4, *oğul b.-mizni* 9r9, *oğul b.-sin* 9r11, *b.-larım* 11v6, 14r6, *b. bar* 11v11, *qursagıngdağı b.-nga* 11v13, *hännıng hasbı b.-si* 13r9, *qursagındagı b.-dın* 29r16, *hātünıng qursagındagı b.-ng* 29v9, *qursagındagı b.-sinı* 29v17, *b.-si degül anası häm öläyazdı* 29v20, *kişi yüräklı aşıł kişinıng b.-si erkänin bilib* 44r16, *b.-sin ulusın biylägän* 45v16

balčiq 'Lehm': *b.-ğa iyärgän* 6v17

bālīg A. 'mündig': *b. olğandın song* 3r9

bar 'das Sein, vorhanden, er ist': 11v11, *b. erdi* 2v12, 4v10, 7v2, 13r1, 13v15, 14v3, 17r1, 20r12, 20v14, 21r7, 27r1, 29v4, 32r14, 34v9, 36r18, 36r20, 39r1, 40r20, 42v2, 43v5, 45r5, 48r8, *b. turur* 29r10, 29v5, *b. midur* 4v1, *b. ermiş* 9v7, *b. mu* 18r3, 29v6, 33r15, *bir wälı kişi b.-dur* 37r8, *oğul kārāk bolsa toquz oğlıng b.* 42r20, *munča dāwłät b. bolsa* 43v9, *temir egägän taş atğan İsa oğlı Amät b.-ında* 43v10, *yataqası b. erkän* 44r7, *b. turur* 46r10

bar- 'gehen, fahren, reiten': *b.-ib* 3v12, 7r14, 8v8, 12v8, 12v10, 15v7, 15v9, 20v3, 23r18, 33r11, 33r12, 34r10, 43r16, 46v10, *b.-ib olturdi* 6v7, *b.-di* 30v1, *b.-dilar* 8v6, 18r16, *b.-amiz* 9r7, *qalay b.-ursiz* 11v6, *mäni izläy soray b.-sa* 15r5, *anı istäy b.-urmiz* 15r19, *ol yergä b.-ib yetib* 16r6, *istäy b.-ğan* 16r14, *istämäklikkä b.-madı* 16v12, *b.-ib yetdilär* 16v16, *b.-ib kördilär* 17v7, *anda b.-ib* 18r16, 39r21, 42v12, *minib bargan aqların* 19r4, *b.-ğan beglär* 19r17, *b.-a almandur* 19v2, *b.-inglar* 20v8, 27r7, *rāwān oq b.-dilar* 20v9, *hoş b.-ayın* 20v12, *istäy b.-ğan* 22v13, *oğlanlar şay b.-a almadı* 31r13, *ozğan b.-ğan* 32v1, *ozğan b.-ğannı* 32v8, *ozğan b.-ğangä* 33r4, *bu b.-ğan şimcini* 33r13, *qarşu b.-dilar* 33v5, *b.-aturgaç yetä almay qaytdı-lar* 34r16, *b.-gil körgil tedi* 35v8, *uluğ İdilning iç yöningä taw yerigä b.-urmän* 39r15, *ol*

tarafqa b.-urgā onamadī 39r18, babalarimning eski yurti Zäygä b.-urmän 39r18, män ol yergä b.-mandur 39r20, läškäri birlä b.-ib 39v3, hazrät-i Aqsaq Temir b.-ğan waqıtta 39v5, ol taşlagan tay b.-ib 39v13, bir çağrum yer b.-ib tüşdi 39v14, Buğara šährigä b.-urgā yönäldilər 39v18, köcüb b.-a turğanda 40r17, Kä'bagä b.-ib tawāf qılsangiz 40v12, Samarqand šährigä b.-dilar 40v21, hānga kişi qarşu b.-madī 42r13, čärkäskä b.-ib mäkän tutti 42v5, Berdibeggä b.-dī 42v20, bir qurtqağa b.-ib 42v22, b.-ib äytgil 43r1, 43r3, hānişning qasığa b.-dī 43r4, b.-ib kältürgil 43r8, qurtqa b.-ib 43r9, hünkärgä b.-dī 43v12, Qizil başqa b.-dī 43v13, Züyä tağında b.-ib 43v15, qayda b.-ğanin bilmädi 43v16, hāli b.-ğan kişi alur erdi 43v18, uruşqa qarşu b.-dilar 44r1, Ahtarğanda bōrānā aqtarmağa b.-ğan kişilər 44r15, Salcı čärügä b.-dī 44r23

bar- Hilsverb: izläb b.-ingiz 16r2, yügürüşüb b.-dilar 17r12, nä birlä alib b.-asın 19r8, Amät özi yügürüb b.-dī 43r20,

Baraj B. halqı 36v22, 37r4, 37v20, 37v17, B. degän halq erdi B. halqining 36v13, bir B. atlig äzdähä yılan kaldi 36v15, halqnı B. teb aytur erdilar 36v20, uranları B. erdi 36v21, ay B. halqı 36v22, B.-ning ziyänindin qacıb 36v21, B.-din köjülüräk 37r2, B. halqining arasığa indi 37v16, uranları B. turur 37r22

barča 'alle, ganze': b.-sın 5v4, sizlär barčangiz 18r14, b. ruw halqımız 18v15, beglärning b.-sına 23r2, b. uranlarning atları 25r6, b. biylärning uranları 25r7, b.-sini 25r14, b.-sın 25v4, b.-sining atların 26r16, b. oğlanlar 31r11, b.-mizğa 31v17, özgälärin b.-sın 32v16, anlar b.-sı müslümän boldilar 40v14, b. müslümänlargä tawfiq räfiq qilib 41r10, halqining b.-siğa aš berä kaldi 42v15, b. jihän halqı uluğ kiçi käfir mü'min 47v9

barış 'Tiger': b. yili erdi 47v2

barlaş Feldgeschrei (uran): 24v12, 25r10

Barlas 'die Sippe Barlas': B. degän ruw 30r13

barmaq 'Finger': b.-in baglağaysän daği zinjirni qağğaysän 43r13

bas- 'überfallen': şatučılarnı aslamčılarnı b.-tilar 32v1

baş 1. 'Anfang': äwwäl b.-din söyläyälük 2v10, äwwäl b.-i 2v10, sözni b.-din söyläyäling 39v1

2. 'Quelle': Tekälik şuwining b.-şında 14v17, 15v17, Qoy suwining b.-ında 40r10, Idil b.-ina čiqdı Idil b.-ında mägām yurt tutdilar 44r12

3. 'der obere Teil': qara tawnıng b.-ında 15v18, kişänä-ning b.-iğa 30v12, kişänä b.-ina 30v16, bir minäräning b.-iğa mindi 37r13, b.-indaği künbāznı

altundin kümüşdin yaşadılar 40v3, *Amät büyük tawnıng b.-ında olturub turur erdi* 43v20

4. 'Kopf': *b.-indin qorqub* 14v12, *b.-ıqı kiydi* 20v15, *eki b. qara quş* 25r16, *quş b.* 25v8, *mänim b.-im yetdi* 31v1, *b.-i yetibdür* 31v10, *b.-in kesüb öltürdilər* 32v15, *kälgän elçining b.-in yibardı* 33r1, *öltürdi b.-in kesdi* 34r8, *täni b.-i közi sab sarı boldı* 35r14 *b.-ingizni qiliçdin ämân qilingiz* 40v5

5. 'Anführer, Haupt': *läşkär b.-i qilib* 25r3, *üç yüz kişi birlä Alaçin Alawnı b. etib yibardı* 43v19, *b. bolub yürüdi* 48r19,

baş 'Wunde': *halq oğlu ürküb b.-li b. yarawın qıldılar* 40r23

başkünäk 'Ledereimer' (aus dem Nacktleder des Pferdes oder Kuhes gemacht): *qançugasında b. bar erdi* 40r20

başğa 'ein anderer': *özgä yer bu saraydin b. bar müdür* 3v1

başla- 'anfangen': *äwwäl b.-b* 23r4, *hän özi b.-b köçär boldı ersä* 40r15, *Çidur Aristaw degän Urus kâfir b.-di* 48r19

başla- Hilfsverb: *Jingiz-ğa iyärä b.-dilar* 13r8, *küç etä b.-ladılar* 11r1 *läyiğ alapalar berä b.-dilar* 32v5, *oglanların qowä b.-di teb* 42v6, *Ajtarhan içindä qaraqçı bola b.-di* 44r18, *türlüg fitnälär wä muhtälif gawğalar päydä bola b.-di* 47v11, *mürtädd qıldılar uluğ fitnälär bola b.-di* 47v15

Başqurt 'Baschkir': 48r19, *Urus birlä B. yağı boldı* 47v2, *B. halqining arasında bir müslümän* 48r6, *B. halqı ol hänni hānga sanamayin taşladılar* 48r9, *B. yağı boldı* 48r18, *Qazan halqı B. birlä boşdilar Qazandan* 48r22

batur 'tapfer': *b. yigitlär* 11r4

batur- 'ertränken': *tuğan suwıga baturdı* 21v13

baş 'Bündel': *b. b. halq qilib ayurdı* 23r3

bay 'reich, Wirt': *b.-larning ayri örgäçli nār dewäsin* 11r2, *ğayät dä b. kişi erdi* 23v3, *b.-liğing birlä* 23v15, *b.-din qačqan qullar* 32v3,

bayagı 'unlängst, früher': *b. körgän kündin* 4r1, *b. kün bolub* 12v2

baygongrat 24r9, 25r10

bazirgān / bazargān P. 'Händler, Kaufleute': *b.-larnı* 32r9, 32v5, *b.-largä teymäsünlär* 33r4

Bazargān Pn. Sohn von Täkänäs Ms. B. 26v10

ba'zi A. 'einige' *b.-lari dīn-i imāndin hām mahrum boldılar* 48r14

Bäbäs Pn. Sohn von Janți Ms. B. 26v5

beg siehe auch **biy, bäy** 'Herr, Sippenführer': 16v2, 16v4, *b.-lär* 27r8, *halqni b. larnı yiyib* 7v13, *b.-lärinä* 9v16, 26r1, *b.-lärin* 10v9, *el kün b.-lärä* 10v17, *yağşı b.-larning* 11r4, *istäy bargan b.-larning aqları* 16r14, *özgä b.-lärğä* 16v14, 22v14, *özgä b.-lärim* 18r13, *b.-lärim* 18v17, 27r7, *bargan b.-lär*

19r17, 19v1, 19v3, 19v13, *özgä b.-läri* 20r6, *turgan b.-lär* 20v5, *b.-lärğä* 22v14, *b.-lärning barčasına* 23r1, *äytilgän b.-lärning* 25r3, 25v12, *özgä b.-lärning* 25r16, 25v9, *b.-lärni tamāmisin* 26v3, *b.-läri birlä* 26v8, 26v18, *yüz yigirmi tört uluğ b.-lär bar erdi* 36r18, *ol b.-lär içindä tört uluğ b.-lär bar erdi* 36r20, *bir ulu b.-ning 'aqıllı ھاlıqlu tul qalğan ھاtūni'* 37v21, *ol ھاtūnnıng eri Jadaş B. degän erdi* 37v24, *İnsān wä İhsān b.-lär ikäwläğüsi* 39r13, *inisi İhsān B.* 39r17, *'Abdullāh Һännıng oğlı Altun B. 'Ālām B.* 47r6, *kāfir Urus tamām b.-läri birlä kengäş etib* 47v12

beglik siehe auch **biylik** 'die Würde eines Beg': *beglik säning b.-sun* 18r8

begräk 'sehr': *b. ač* 9r1

bek 'sehr stark': *ğäyät zarb b. šähär erdi* 35r9

bäktär 'Panzer' (*sawut*): 25v18

bel 'Taille, Hüfte': *b.-lärindän altunlı fuțalarini salib* 14r18

bälä A. 'Unglück, Unheil': *bu b.* 37v17

belgü 'Zeichen': *b. m* 8r9, *nišāni b.-si* 9v18, 10r5, 12r10, 29r14, *b.-si* 18r2

belgülik 'Zeichen': *ta'yın b.-lik qilib* 22v15

Belgü-tay Pn. 6v9, 7r1, 7r3, 7r8, 8r15, 8v2, 9r11, 9r17, 9v4, 9v9, 9v14, 10v3, *B.-ni* 7r10, 7r12, *B.-biz* 8v14, *B.-dındur* 7v16

bälli A. 'da sicherlich, klar, so ist es': *b. hoş tutarmiz tedilär* 14r11, *b. bar* 29v7

bänim siehe auch **mänim**, **mänıng**, **menıng** 'mein': *b. sözim tutarmusiz* 14r10

ber- 'geben': *munı bu yergä bu yurtğa b.-ib bolmas* 4r12, *bizni sanga tängri b.-gändür* 5v8, *tängri b.-gän duyınlıqdur* 6v4, *bir nämä b.-sängiz* 8v16, *keyikni bizgä b.-sängiz* 8v17, *b.-mäzmiz* 9r5, *b.-ingiz* 9r9, *b.-ib* 9r10, 23r3, *ruḡṣat b.-gil* 9v5, *'aqıl ögüt b.-sängiz* 9v13, *āwāz b.-di* 12v8, *öltürürgä b.-mäsbiz* 13v3, *ḡānlıq b.-sängiz* 14r4, *tengri b.-di* 19r3, *āmān b.-mädilär* 20r10, *jāwāb b.-ür erdi* 21r15, *el kün b.-di soyurgadı* 22v15, *alapā b.-di* 26v17, 27r5, 27r16, 27r18, *b.-ä bašladılar* 32v5, *köb ağır alapalar b.-dilär* 32v17, *altun kümüş alapā b.-äyin* 33r4, *ögüt b.-di* 40v5, *bizgä ḡalqımizni b.-ürmüsän* 40v7, *mālingizdin zukūt b.-ib* 40v11, *qizumni anga b.-ürmān* 42v8, *ḡān ḡalqğa aš b.-di* 42v14, *ḡalqınnıng barçasığa aš b.-ä kaldi* 42v15, *Amätkä soqta b.-di* 42v16, *ḡalqğa yaḡši aš b.-ding manga nä b.-ding* 42v17, *ḡüzār māl sanga b.-äyin* 4r1, *ol quliğa qilič b.-di* 43r16, *qizin b.-mäk oḡsar mu* 43v10, *Qirim müslümānga čerü b.-mädi* 43v12, *Qizil baš Qirimdan qorqub ol daḡi b.-mädi* 43v13, *Säyyid Naqıbağa āwāz b.-ibdür* 45v11, *šähr-i Qazannı Urusqa b.-di* 46v19

ber- Hilfsverb: *sawut atab b.-di* 25v14, *üläšib b.-di* 27v14, *bu qurtqanıng börkin alib b.-äyin* 40r21

bärabär 'zusammen': *ādām oğlu šäytān birlä b.-dür* 4r13

Berdibeg (Hān, Sulṭān) *B. H* 2v4, *uluğ oğlu B.-gä* 42r11, 42v20, *B.* 42r12, 42v20, 42v21, 43r14, 43r18, 43v2, *B.-gä habär tüşdi* 42v4, *barib B.-ni sän qilič birlä čabqan bolgıl* 43r16, *B.-ni qiličning sirti birlä urdi* 43r18, *Sulṭān B.-gä* 43v1, *Amät birlä B. özi ilgärü kıldılär* 43v3, *B.-gä kälüb qoşuldılar* 44r13

bäri 'seit': *üj aydın b.* 8v15

bäri qayt- 'zurückkehren': *kel b. hānga q.-urbiz* 43v2

bärk 'fest, stark': *ol yer här yerdän b. yerdür* 39r16

Bärkä Hān Pn. *Kili Budur B. H.-ning yurtı* 46r14

bermäklik 'Geben': *bayliğıng birlä köb māl b.-ing birlä* 24v5

beş 'fünf': 15v2, 15v18, *b.-inčisi* 16r16, *b. artuq* 21r4, *b. yüz qirıq toquzinčı yilda* 28r1, *b. yıl* 36r9, *b. altı yıl* 36r3, *bir kündä b. waqıt namāz qilib* 40v10, *tārīh mingdä altmış b.-dä erdi* 47r20

beşik 'Wiege': *b.-i birlä alib ketä almadı* 43v23, *altun b.-li* 44r16

bäy siehe auch **beg**, **biy** 'Herr': *Mingal B.-ning üyigä tüştilär* 43v4, *Mingal B.-ning Temir aṭlı bir oğlu bar erdi* 43v5

bäyān A. 'Deutung': *faşl fī b.* 29v1, 42r1, 45r1, 46r1, 46v1

bäyläwč 'Knäueln': *sän anıng birlä yib b. oynagan bolub* 43r12

bäz- 'ekeln': *atadın anadın b.-gän oğlanlar* 32v3

bičün 'Affe': *b. yili erdi* 47v10

bil- 'wissen, erkennen, bekennen': *b.-mädilär* 5v8, *b.-gil* 6r14, 19r8, *b.-mäslär* 7v2, *b.-inglär* 7v14, 15v14, *b.-inglär kim* 9v17, 10r4, *b.-ingiz* 8r11, *b.-ib* 9v3, *b.-mäş boldılar* 9v12, *b.-mägänlär b.-ürlär* 10v4, *qadrıngizni b.-mäslär* 11r10, *āşikārä kördilär b.-dilär* 12v9, *b.-gäysän* 15r4, *andan anı b.-gäysiz* 16r13, *hič närsä nişän b.-mädilär* 17r3, *hič närsä b.-mädilär* 17r9, *b.-dilär kim* 17r10, 17v6, *Ĵingizni tanıdılar wä b.-dilär* 17r145, *hič kim ersä b.-mäş erdi* 19r10, *qaysisi inärni b.-mädilär* 20r1, *qadrin b.-mäslär öltürürlär* 22r7, *b.-läsiz kim* 27v16, *b.-ürgä qarşı şimčı yibardı* 33r10, *bu habärlärni bu işlärni b.-mäyin* 34r15, *b.-äsin kim* 35v1, *munung sirhāwliqnı b.-mäk üçün* 35v8, *Allāhdan gayrī kişi b.-mäş erdi* 36r7, *ay hānim sizlär b.-ürsiz* 37r4, *här kim günāhına özindin b.-üb* 37v12, *kimdän erdügin b.-mäymüsän* 37v18, *bülüklüklärni öz günāhimiz şumluğındin b.-äyik* 37v22, *bular nä işgä aldurganın b.-mäyin* 39r3, *sän günāhingni özingdin b.-ürsän* 39r5, *bülüklükni günāhni özindän b.-gän üçün* 39r11, 'aqıllar *b.-ürlär 'aqılsızlar külärlär* 40r4, *özgä b.-mägänlär* 40r22, *päygambärlärni haqq b.-ib* 40v9, *qiz tuğ[ğ]janin b.-di* 42r14, *b.-gänlär aydılar* 42r15, *halqning köngli yaman bolğanin b.-ib*

42v7, *bu işlärni köb kişi b.-mäs erdi* 42v13, *qız tã'atkār turur qizni b.-män* 43r2, *Amät qizni alib qačqanin b.-di* 43v16, *qayda barganin b.-mädi* 43v17, *artında b.-män şadaqı b.-män kişi turur* 43v21, *kişi yüräklı aşıł kişining balası erkänin b.-ib* 44r16, *m'alüm ola b.-äsiz kim* 46r1

bil- Hilfsverb: *hič narsä etä b.-mädilär* 34r18

bilän siehe auch **birlä, birgä** (Ms. A. **birlän**) 'mit': *bir riwäyät bilän ma'lüm* 45v7

bildür- 'wissen lassen': *Alangöga b.-dürmäy* 12r11, *b.-dürmäy öltürürbiz* 13v11, *özgä beglärgä b.-dürmäy* 16v14, *hič bir ǵalq-ğa b.-mädi* 20r2, *elčiligin b.-di* 35v6, *müslümānlardıñ örütin b.-mäy birikib* 46v18

bilgüli 'mit Wissen': *b.-li öltürüb bolmas* 13v10

bilgüsiz 'ohne Wissen': *b. ǵalq-ğa bildürmäy öltürürbiz* 13v10

biligsiz 'unbekannt': *atam sorsang b.* 44v4

bin- siehe auch **min-, mün-** 'besteigen': *topčaq atların b.-üb* 8v5

bir 'eins': *b. eki üj kişi izüngiz* 12r9, *b. eki üç yigit* 14v13, *b.-är sawut* 25v14, 26r2, *on b.* 20v17, *b. eki yüz* 32v7, *b. kündä beş waqıt namāz qilib* 40v10, *b. yilda otuz kün rüzä tutub* 40v10, *b. eki yıl* 40v15, *b. oq qizni sän nä köb körärsän* 42r20, *b. sä'at bolur erdi zinjir-ni qaqdı* 43r14, *tārīh toquz yüz altmış b.-dä erdi* 47r3, *tārīh mingdä yätmiş b.-dä erdi* 47v1, *tārīh mingdä toqşan b.-dä erdi* 48r1, 48r5

bir 'Einer, Jemand, etwas': *b.-i* 1v3, 6v9, 16v7, 34v9, 36r21, *b. kişidän* 29r10, *b.-ning* 7v5, *b. nāmā* 8v16, *b.-birindin* 12v1, *b. az kişi* 17r6, *birlä b.-siz* 18v3, *b.-isi* 20r15, 26v12, 31r18, 36v4, 36v7, 39r1, *b. birini* 22v1, *här b.-sinä* 22v14, 25v13, 26r2, 26v16, 27v13, *här b.-isin* 25r3, *b. birsini* 25r5, *här b.-isi* 26v10, 27r8, 27r13, *hič b.-isi* 26v11, *b. b.-sinä yoluqtılar* 32r15, *b.-in b.-in tutub öltürdilär* 34r2, *b. b.-sinä qarşu qondılar* 35r3, *b. b.-sinä qarşu qatuşib* 35r5, *b. b.-sigä yoluquşub* 36r12, *b.-isi toquz yaşında* 36v7, *här yıl b. yergä köjār erdilär* 40v18, *b.-ining aṭı Aşqiča degän b.-isining aṭı Tobičaq degän erdi* 42v2, *b. nečä kişi kälä yürür* 43v20, *ekisidän küçük wä b.-isidän uluğ* 45r6, *b.-ining aṭı* 45v7, 45v9, *b.-niñ adı Baba-Tükläs* 45r18, *kāfir Urus b. b.-isin Mäskāw šährindä qirdılar* 47v19, *b.-isining aṭı İwan wä yänä ekinčisining aṭı Petr erdi* 48r3

bir bol- 'vereinigen, sich zusammenschliessen': *altı yäti oğul b. bolub* 30v4

biräw 'einer von mehreren, Mal': *b. aṭın maqtadı b. itin maqtadı b. alğan ḥātünin maqtadı* 39v23, *Kinjä degän b.* 40r2, *b. aṭın maqtar b. itin maqtar b. ḥātünin maqtar* 40r6, *b. aṭiñing aq köbügin ozub* 40r12, *b. tayğa čabdı b. yılqığa čabdı* 40r22

birgä siehe auch **bilän**, **birlä** 'zusammen': *birlä b. 7v7, 20v16, Aqsaq Temirning čärüwindä b.-dür 37r15*

birik- 'sammeln': *müslümānlardīn örütin bildürmäy b.-ib 46v18*

biriklän- 'sich versammeln': *Istanbul šähriğä b.-dilär 35r7, šähärgä b.-dilär 36r14*

birlä (Ms. A. **birlän**) siehe auch **bilän**, **birgä** 'zusammen, mit, durch, und':
4r13, 18v11, 18v15, b. birgä 7v17, 20v16, ertä b. 15v2, 15v5, āwāzlar b. 17v1, b. birsiz 18v3, nä b. 19r7, 19r8, tayaq b. 19v6, qılmaq b. 22v9, qiliq b. 22v9, nāsli läškäri b. 22v10, bayliğıng b. köb māl bermäkliging b. 24v15, uranlı uranı b. 25r5, quşları b. 25r13, oğlanları begläri b. 26v8, quşlı quşı b. 27r13, tädbir b. 29v12, himmät b. 31r3, oğlanlar b. 31r6, kälä turgan yolu b. qarşı yürüdülar 33v4, özgä yol b. kälsünlar 34r11, tängri tä'äläning ämri taqdiri b.-dür 34v3, läškäri b. yürüb 34v6, sansiz saqışsiz läškär b. 34v14, Hindustan.qawmı b. täprädilär 34v15, uruş toquş birlä 35r13, mundağ söz b. kim 35r15, sän mänim b. bahilläşsäng erdi 35v3, Aqsaq Temir sarı zahmäti b. hälsiz olub yatur 35v11, läškäri b. čiqdı 35v17, čärüwi b. 35v21, köb köb qatirğalar kemälär b. 36r5, čärüwi b. 36v9, 37v2, 39v18, azdahä b. soquşdilar 36v17, ruwi tamuri b. 37v10, 37v15, ol hātünni oğlanları b. 39r3, tamām oğling qizıng qarındaşlarning b. 39r7, tamām oğlı qizi qarındaşları b. 39r11, anıng b. ketdi 39r21, läškäri b. barib 39v3, üj yaşar tay b. 39v12, haqq tä'äläning qudräti b. 40r13, fätiha b. yād qılalar 41r7, tängri tä'äläning färmäni b. 42r10, hān oq b. attı 42r17, bizning b. oynasun 43r9, män säning b. yuqlamandur degil 43r11, kečä b. ol kälür 43r11, sän anıng b. yib bāylāwč oynagan bolub 43r12, barib Berdibegni sän qilič b. čabqan bolğil 43r16, qiličning yüzi b. čabmağil 43r17, Amät b. Berdibeg özi ilgärü kälдилär 43v3, argamaqning ayagın yibäk b. tüşärmü 43v9, üç yüz kişi b. 43v19, beşiği b. alib ketä almadı 43v23, anda munda här kim b. sözgä kälišib 44v1, Qara Hān b. Boğra Hānning yurtidur 46r6, Urus Hāni b. 46v18, Urus b. Başqurt yağı boldı 47v2, pälid Qazaq Urus b. yağı boldı 47v3, käfir Urus tamām begläri b. kengäs etib 47v12, haqq sübhānähü wä tä'älä özining qudräti wä rahmäti b. 47v17, Allāhning kārämäti b. päydä boldı 48r7, gāzab taqdiri birlä 48r12, Qazan halqı Başqurt b. boşdilar Qazandan 48r22

birlä- 'als einen anerkennen': *tängri tä'äläni b.-b 40v9*

bişür- 'braten': *soyib b.- di 32r2*

bit 'Gesicht': *b.-üngä sipkil tüşübdür 4r6, qorqudan b.-lärindä qan qalmadı 39v16*

bit- 'wachsen': *yapraq b.-är erdi 3v3, 3r4*

bit- 'zu Ende gehen': *bizning etimiz b.-ib* 11r7

biti- 'schreiben': *haqq b.-b iyäbärdi* 35v4, *oşbu dāstānni b.-dük* 41r6

biy (?bi) siehe auch **beg**, **bäy** 'Herr, Sippenführer': *Mangqatay B.* 9r14, *ol b. oğlu Yalinni* 9r16, *Yalin B. oğlu Qalдар Biy* 19r12, *barča b.-lär-ning uranları* 25r8, *äytilgän b.-läрни* 25r12, *Burtaq B.* 16r17, *Keräit B.* 17r17, 24r3, (*Uyşin*) *Mayqı B.* 16r15, 16v14, 18r4, 18r8, 19r18, 19v4, 19v8, 20r1, 20r5, 23r13, *Mutyan B.* 16v1, 24r7, *Ordağ Biy* 16r16, 23v3, *Ordağ B.-gä* 23v1, *Qalдар Biy* 16r15, 18v7, 19r8, 19r12, *Qalдар B.-ni* 19r16, 24v6, *Qatay B.* (Ms "0") *Qiyat* 16v8, 24v2) 16v7, 16v8, *Qipčaq B.* 16r16, 23v12, *Qiyat B.* 16v8, 16v9, *Qongrat B.* (Tongrat 26r4) 16v6, 16v10, 16v11, 18v9, *Qongrat B.-ni* 20r9, *Qongrat B.-ning oğlu* 20r17, *Qongrat B.-ning* 20v6, *Qongrat B. oğlu Sänglä-gä* 23r9, *Salčut B.* 16v7, 16v9, 20r9, 24v10, *Tamyan B.* 16r17, 23v9, 26v14, 27r12, *Tangut B.* 16v2 *Temir Qutlu B.* 16v1, 24v14, *Ǵormaǵı B.* 23v17, *Borqıt B.* 24r15, *Burjan B.* 24r11, 27r3, *Burjan B.-ning* 27r1, *Amät B.* 43r7

biyā 'Stute': *tu b. şoyub* 39v21

biylä- 'regieren, beherrschen': *oğlanlaring Bödänä-tay Belgü-tay b.-rlär* 7r8, *halq oğlin b.-r erdilär* 16v10, *hänning yarǵı yurtin b.-di* 44r13, *Edigä Biy Toqtamış Hänning ulusın ol b.-di* 45v15, *baläsın ulusın b.-gän* 45v16, *ol qirğindin şong Urus Hāni Qazanni b.-di* 47r2, *Qazan şährindä yurt b.-gän hānlarning aǵları bulardur* 47r5, *agali inili ekisi bir dāwirdä bir zamānda taht b.-b olturdılar* 48r2

biylik siehe auch **beglik** 'die Würde eines Beg': *b.-lik tabdung* 24v15

biz 'wir': 8v13, 8v14, 9r9, 9v5, 9v7, 13v5, *b.-gä* 8v16, 8v17, 9r9, 15r15, 33v15, 37v13, 37v23, 40r8, 40v7, *b.-lärlör* 5, 12v3, 15r19, 18v6, 18v12, 18v6, 32r9, *b.-läрни sorsangiz* 8v10, 33v11, *b.-lärgä* 15r19, 17v17, 18v8., 19r2, 37v5, *b.-ni* 5v8, 17v10, 18v2, 11v12, 37v7, *b. izläрни* 8v10, 17r15, 39r4, *b.-ning* 9r8, 10v2, 33r6, 39r6, 40r8, *b.-ning 'aqıl waşıyyät ögütimiz* 9v14, *b.-ning ülüşimizni* 12v13, *b.-ning etimiz bitib* 11r7, *b.-ning tirigligimizni* 15r3, *b.-dän* 33r7, *b.-ning kalgänimizni eşitib* 33r17 *b.-din* 33v14, *b.-lär här nä desäng erkümüz yoqdur* 37r5, *b.-ning ulugımız* 37r10, *b.-ning birlä oynasun* 43r9, *b.-ni säwsäng b.-ni tut anı säwsäng anı tut* 44r20

Bodonǵar Pn. 7v5, 8r3, 8r4 9v11, 11v3, 12v10, 15r13, 20r9, 20r15, *B.-din turur* 7v7, *B. oğlu* 20r15, 23r4, 26r2

Boğara Hān Pn. 2r6

bol- 'sein, werden': *b.-gändin song* 3v13, *bala b.-di* 4r2, *çift b.-gali* 4r9, *b.-ubdur* 4v10, *b.-ur* 4r11, 15v18, *b.-sun* 5r3, 23r5-25r18 passim, *kälür b.-gay* 5r4, *hoş alay b.-sun* 5v6, 42v11, 43r3, 43v3, *hoş alay b.-sa* 5r14, *süyüklügi*

artuq b.-di 6r7, *hān boldi* 6v7, 28r4, *hoş alay b.-sa da* 9r4, *b.-sa* 5r13, *tegār b.-ğay* 5r13, *b.-mas*, 5v18, *nürdīn b.-ni* 6r6, *b.-ğan b.-sa* 6r6, *b.-mas erding* 6r7, *yaman b.-di* 6v11, *yaman b.-ur* 7r14, *b.-ğan* 7r9, *ol b.-urkim* 8r9, *nā b.-ur erdi* 8v17, *begrāk ač b.-unguz* 9r2, *kişi b.-ub* 10r11, *ongmas b.-dilar* 10v17, *könmäs cīdamas b.-dilar* 11r5, *er oğul b.-ğay* 11r15, *šād boldilar* 11v1, *māšhūr b.-di* 11v2, *nā üçün ötrük b.-sun* 11v9, *ötrük b.-may nā b.-sun* 11v10, 11v13, *buwaz b.-mağa* 11v14, 11v15, 11v18, *buwaz b.-ğansān* 12r3, *kün b.-ub inār böri b.-ub cīqar* 12r10, *tang mangi b.-ğan erdi* 12r15, *bayagi kün b.-ub* 12v2, *isirgān kişi teg b.-ub olturgunča* 12v3, *böri b.-sa cīqar* 12v4, *b.-asī b.-ur* 12v12, *b.-may qalmas* 12v13, *fāydaliğ b.-di* 13r6, *körā almas b.-dilar* 13r11, *āwārā b.-dilar* 13r13, *ülāšib alur b.-sangiz* 13v4, *andağ b.-sangiz* 13v12, 15v1, 33v13, *söküş b.-ur* 14r7, *tutgun b.-ur* 14r8, *sözim tutar b.-sangiz* 14r12, *hān b.-sun* 14r15, *ğayib b.-ğan degdür* 16r12, *istāmāk qaşdında b.-dilar* 16v4, *közlärindin ğayb b.-di* 17r18, *ertā b.-di ersā* 17v1, *andağ b.-sa* 18r2, *hān b.-sam* 18r8, *beglik sāning b.-sun* 18r9, *eş yoldaş b.-mas erdingiz* 18r12, *ruhsat b.-sa* 19v5, *hālāk b.-masun* 20r14, *pāydā b.-muş* 21r6, *oğri b.-dung* 21r12, 21v2, *oğri b.-sam* 21r13, *oğri b.-dum* 21r14, 21v5, *küj b.-ur* 21v8, 21v9, *hān b.-sang da* 22r1, *āzād b.-sun* 22r12, *hālāl jift b.-dilar* 22v2, *tört oğli b.-di* 22v5, *avlay cīqar b.-sa* 25r12, *ma'lūm b.-di kim* 25v2 *ma'lūm b.-ğay kim* 25v7, 25v11, *hāybātlik b.-maq üçün* 25v13, *anda b.-ur* 27v3, 27v4, *ölāyazdi b.-ğay* 30r1, *özi yürürdäy b.-ub* 30r17, *bir b.-ub* 30v4, *hān b.-ub* 31r3, *hič tang 'ajāib b.-mas* 31r4, *andağ b.-sun* 31r10, 31v13, *mān hān b.-ayin* 31r15, *mān hān b.-urmān* 31r18, *hoş b.-sun* 32r11, *bir eki yüz üç yüz kişi b.-dilar* 32v7, *kārwan halqi yürümāz b.-di* 32v9, *kārāk b.-sa* 33r6, *alay b.-sa* 33v2, *yahşi b.-ur* 33v15, *angar tāngri tā'ālāning yāri yoldaş b.-ğandur* 34v1, *anın buyrugından iis hič bir iş b.-masdur* 34v5, *tāngri tā'ālā anga yari b.-di ersā* 34v7, *tag taş top tolu b.-ub yürüdlär* 34v15, *tāni başi közi sab sarı b.-di* 35r15, *tamām tānim sarı zağfārān teg b.-di* 35v1, *köb halāyiq hālāk b.-dilar* 36v2, *aytur b.-salar* 37v7, *aytur b.-sa* 37v12, 37v14, *tāngrining taqdiri b.-masa erdi* 37v24, *tay tüşgān yer suw b.-di* 39v15, *ağzi alasan kişi b.-ğunča* 40r3, *kengāş b.-mas* 40r7, *buljal b.-sun* 40r11, *hān özi başlab köčār b.-di ersā* 40r15, *ölgān öldi bostaş b.-di* 40v2, *müslümān b.-unguz deb ögüt berdi* 40v5, *ägär biz müslümān b.-saq* 40v7, *ägär rast müslümān b.-sangiz* 40v8, *mügliqnı taşlab hāşş müslümān b.-sangiz* 40v13, *anlar barçası müslümān b.-dilar* 40v14, *bular müslümān b.-ub munda qaldilar* 40v18, *özining āhr-i 'ömri anda b.-di* 40v22, *fānī dünyāğa mağrūr maşgūl b.-ub* 41r7, *mahrūm mağbūn b.-mangiz qati ziyāndur* 41r9, *ägär qiz*

oğlan b.-sa öltürgil 42r6, ägär er oğlan b.-sa 42r6, öltürmägän b.-gay 42r16, oğul kāräk b.-sa 42r19, *halqıng köngli yaman b.-di* 42v6, *halqning köngli yaman b.-ganin bilib* 42v7, *soyurgali b.-sangiz* 42v9, *halqıng közi aldunda açığlangan b.-gil* 42v11, *män anda barib aldarma yahşi b.-ur* 42v13, *şol qizning manga köngli b.-ur mu erkän* 43r1, *hānış köngül etär b.-gay* 43r3, *közin aça almay olturgan b.-di* 43r5, *sän anıng birlä yib bāylāwč oynagan b.-ub* 43r12, *keç b.-di* 43r14. *bir sā'at b.-ur erdi zinjirni qaqdı* 43r15, *qilič birlä çabqan b.-gil* 43r16, *munča dāwlät bar b.-sa* 43v9, *qiz hāmilä ermiş ayi küni b.-miş* 43v17, *bir zamān b.-ub erdi* 43v22, *Ajtarhan içindä qaraqçı b.-a başladı* 44r18, *haläyiqqlar bu oğlanga rānjidi süymäs b.-dilar* 44r19, *bu bir oğlan nä b.-ur* 44r21, *ay atasiz anasiz teb aytur b.-salar* 44v2, *ol hām Şamda pādışāh b.-di* 45r8, *Mişira pādışāh b.-di* 45r9-13, *Ančäkyada pādışāh b.-di* 45r13-16, *Mädäyindä pādışāh b.-di* 45r16, 45r17, *Qoştant[in]iyädä pādışāh b.-di* 45r18, *Kä'bädä pādışāh b.-di* 45r20, 45v5, *hāşil b.-di* 45r21, 46r2, 45v10, *Özbek Hān müslümān b.-ganda* 45v12, *müslümān b.-ubdur* 45v14, *Yöçi degän anıng kiçi inisi b.-ur erdi* 46r7, *yüz elli säkiz yıl anda b.-dilar* 46v7, *Qazan şährindä hān yoq b.-di ersä* 47r8, *köb ädämlär häläk b.-dilar qirdilar* 47r1, *ulu açlıq b.-di* 47r14, *Kenaz Mitri yağı b.-di* 47r15, *Janāli yağı b.-di* 47r17, *erkä çäriwi b.-di erdi* 47r18, *Kenaz Miḥayla hān b.-di* 47r19, *ülät b.-di* 47r20, *Urus birlä Başqurt yağı b.-di* 47v2, *pälid Qazaq Urus birlä yağı b.-di* 47v3, *āsumānda bir yaqtı ülkän yulduz päydä b.-di* 47v5, *türlüg fitnälär wä muhtälif ğawğalar päydä b.-a başladı* 47v11, *mürtädd qıldilar uluğ fitnälär b.-a başladı* 47v15, *köb yerlärdä uruş şoquşlar hām b.-di* 47v16, *muhtälif b.-dilar* 47v19, *Allāhning kārāmāti birlä päydä b.-di* 48r7, *kāfir Urusning qolında bağlanib 'ājiz b.-dilar qirıldilar* 48r13, *Urusqa yesir b.-dilar* 48r13, *ba'ziları dīn-i imāndin hām maḥrūm b.-dilar* 48r14, *Başqurt yağı b.-di* 48r18, *baş b.-ub yürüdi* 48r19

bol- Hilfsverb: *bu yurtğa berib b.-mas* 4r12, *bilgüli öltürüb b.-mas* 13v10, *sizgä köb qaru aytib b.-mas* 5v18

Borqit Biy (Ms. C **Borqitay**) Pn. 24r15, *B.-gä* 26r11

boş- 'abwandern, auswandern': *b.-ub kälämiz* 8v11, 8v15, *b.-dunguz* 9r1, *b.-duq* 9r3, *Qazan halqı Başqurt birlä b.-dilar Qazandan* 48v22

bostaş '?Flüchtling': *ölgän öldi b. boldi* 40v2

boş 'vergeblich': *alısdan istämäkmiz b.* 16v5

boyu 'entlang': *yoliniñ b. çiqayatur* 17r6, *Gübnä degän suwnıñ b.-nda māqām tutdı* 39r21

boyun siehe auch **moyun** (Ms. A, B, C **moyun**) 'Hals': *b.-nga* 5v17, *b. sunmaq kārākdür* 37r19, 37r21

boz 'grau': *Alačīn Alaw bir b. argamaq minib yetdi* 44r6

boz qalpaq (**boz qabaq** 26v1, 36v12), *b. q. degän şawutnı berdi* 26r13, *kübesi b. q. degän erdi* 36v12

bödänä M. 'Wachtel (Coturnix coturnix)': *b. tebtürdi* 27r13

Bödänä-ţay / **Bötänä-ţay** Pn. 6v9, 7r3, 7r7, 8r15, 8v2, 9r11, 9r17, 9v4, 9v9, 9v14, 10v12, *B.-nı* 7r10, 7r12, *B.-dındur* 7r16

böränä 'Balken': *Ajtarhanda b. aqtarmağa bargan kişilär* 44r15

böri 'Wolf': *b. bolub çıqarmän* 8r7, 8r10, *b. bolub çıqar* 12r10, *b. bolsa çıqar* 12v4, *yılqı yälli kök b.* 12v6, *özi b. yağrı erdi* 13r1, *buzawıngnı b. aşadı* 32r5, *b.-gä buyurgan ekändür* 32r6

Börtä Qučın Pn. 20r13, 20v7, 21r3, 21r9, 21r12, 21v1, *B. Q. atlıg* 20r12, *B. Q.-ğa* 20v10, *B. Q.-nı* 21r15, 21v3, 21v7, 21v9, 22r13, 22r15, *B. Q.-dan* 22v5

börü siehe **ar börü**

börük / **börk** 'Mütze': *altun b.-li* 16r10, 17r13, *qara tülki b.-i* 20v15, *b. birlä* 31r16, *qurtqanıg b.-i tüşti* 40r18, *bu qurtqanıg b.-in alib beräyin* 40r20

bu siehe auch **mu** 'dieser': 3r10, 4r12, 18v16, 19r1, 19r3, 26v15, *b.-lardur* 5v1, 12r13, 16r14, 25r6, 25r8, 25r17, 47r5, *b.-lar* 8r4, 8v12, 8v17, 12v9, 17v12, 18v4, 18v19, 19v7, 31v2, 39r3, 40v18, *b.-largä* 9v13, 17v8, 19r6, 33v6, 33v9, *b.-nı* 16v4, *b.-larıng* 17r8, *b. kündin şong* 18v18, *b.-larnıng* 22r6, 26v15, 26v17, *aşlı tübi b.-lardındur* 27v15, *b.-nıng qarşusıgä kälđi* 33v9, *b. nä işdür* 40r4, 43r19, *anda b. üjni alib kälib müslümän bolubdur* 45v13

Buğara Gn. *B. şährigä barurgä yönäldilär* 39v18, *B. şährigä kälđi* 40v20, *yurtlarda B. Bulğar hānıning yurtıdur* 46r2

bul- 'finden': *b.-ğanları üçün* 19r5, *hiç läyiq kişi b.-madı* 30r16, *kengäs b.-madı* 40r1

bulan (Ms. B., C. **qulan**) 'Elch (Alces alces)': *b.-gä iyärgän* 6v16, *b.-keyikni kördilär* 26v19, *b.-nı yetib* 27r2,

Bular (Ms. B. **Bwlar**) Gn. 'die Stadt Bilyar': *B. şährigä kälđi* 36v9, *Bular şährining qarşusıgä kälüb*, 36v10, *B. şährining hānı Şamät Hān* 36v11, *B. suwıning üstigä* 36v18, *ol şähärlärgä häm B. teb at atadılar* 36v19, *B. şährin wirän qılğandın şong* 39v1,

Bular Gn. '?der Fluß Bular': *B. suwı* 36v18

Bular Hān Pn. *Zäy tamağı B. H.-nıng yurtıdu* 46r15

bulay 'auf diese Weise': 17v12, *atqan alay atmas b. atar teb* 44r3

- Bulğar** Gn. 'die Stadt Bulğar': *B. šährigä kelürgä yarağlandı* 36r4, *B. šährini alğalı kälürgä kemägä mindi* 36r5, *B. šährindä* 36r9, *B. šährigä kirdilär* 36r13, *šähr-i B.-ni* 36r15, 36r17, 36v8, *B. šährining yaqiniğa barib* 36v18, *yurtlarda Buhara B. hānining yurtidur* 46r2, *Aqsaq Temir B. šährini aldı* 'Abdullāh Hāndan 46v2,
- buljal** 'ein voraus bestimmte Ort für eine Zusammenkunft': *b.-ni anda qoydılar* 32r14, *Qoy suwining başında Ulu Obada b. bolsun* 40r11
- Burjan (Biy)** Pn. 24r11, 27r3, *B. B.-ning* 27r1, *B.-gä* 26r11
- Burhān Sultān** Pn. 2v7, 8
- Burtaq Hān** Pn. 2v1
- Burtaq Biy** Pn. 16r17
- buruj** (Ms. O, B: **buruḥ**) Feldgeschrei (*uran*): 24r17, 25r10
- buruj** 'aqrāb 'Sterbild Skorpion': *b. 'a.-ning ekinči kün erdi* 47r4
- burun** 'früher': *üč kün b. 7v13, sizlärdin b. 31r17, sändin b. 31r19, sizning qolungizdin b. 31v10, b. uluḡ babalarmiz* 36v22, *ḥazrat-i Aqsaq Temir kälmasdän b. 37v25, Qazan šährin almasdan b. 46v15*
- burunğı** 'früher, der Erste': *b.-ğı oḡlum Duyin Bayan* 6v15, *äwwäl zamāndağı b.-ğı yurtı* 36v14
- burunraq** 'früher, bevor': *tuḡmasdin b.-raq* 29v10, *andin b.-raq* 31r15
- buṭaq** 'Zweig': *bir aḡaj b.-ina olturtub ketdilär* 43v24
- but / buṭ** 'Schenkel': *b.-un berib* 9r10, *b.-ğa berdilär* 9r16, *bir b.-ğa satḡun almiš* 12r2, *ḥān oq birlä attı b.-qa tegdi* 42r17
- buwaz** 'schwanger': *özi b. özi qız* 6r11, *b. bolmağa* 11v14, 11v15, 11v18, *b. bolḡansän* 12r3
- buyan** 'Verdienst' (*sawut*): 26r17, 25v15
- buyruq** 'Befehl': *anıñ b.-ından tiš* 34v4, *ḥaqq sübhānähü wä tä'ālāning b.-ından yüz äwirüb* 41r8, *anıñ b.-inča yürümädilär* 48r10
- buyur-** 'befehlen, gnädig sein': *anamiz kingä b.-sa* 13v17, *b.-di* 27r8, 33v17, *tāngri tä'ālā b.-sa* 31r5, *böriḡä b.-ḡan ekändür* 32r6, *b.-sang* 37r6, *nä b.-sa anıñ sözindän čiqmazmiz* 37r9
- buz-** 'zerbrechen, verderben, vernichten': *hič b.-mağa yoruḡin yōnin bilmädilär* 5r8, *aṭib b.-ḡil* 5r9, 5r13, *aṭib b.-ḡan üçün* 5r17, *b.-ḡandin šong* 5v1, *taḡdırni tādbir birlä b.-maq tilädi* 29v12, *ordalar b.-maqğa* 34v2
- buzaw** 'Kalb': *b. kütmağa* 30v2, *b. kütär erdilär* 30v5, *b.-lardin bir b.-ni soyub* 31v16, *b.-ni* 32r1, 32r2, *b. iyäsinä* 32r5, *b.-ingni* 32r5
- buzaw baş (buzaw yaš** 27r2) (*sawut*): 26r15
- buzuq** 'trümmerhaft, verfallen': *b. kišanä tübindä* 30v7, *b. kārwan saray* 32r14

- buzul-** ‘vereiteln, zuvorkommen’: *haqq tā’ālāning taqdīri nātäg b.-ur* 29v13
- bül-** ‘zerstört sein, vernichtet sein’: *anīng šūmluğindin b.-dük joğalduq* 37v9
- büldür-** ‘vernichten’: *bizni Aqsaq Temir b.-di* 37v8, 37v19
- bülük** ‘Raubzug, Verheerung’: *bu b. bu qirg’in* 37v5, *bu b.* 37v13, *ol b.-din song kälīb* 46v4
- bülüklük / bülüklük** ‘Verheerung’: *b.-lärni öz günāhimiz šūmluğindin biläyik* 37v22, *b.-ni günāhni özindän bilgän üçün* 39r10, *bizning b.-imizgä säbābdür bizgä b. yaqındur* 40r8
- bürküt** ‘Steinadler (*Aquila fulva*)’: 23v13, 25r18
- büyük** ‘gross’: *Amät b. tawñning başında olturub turur erdi* 43v19
- pādīšāh / pādšāh** P. ‘Padischach’: *p.-din* 2v15 *p.-liqğa mağrūr mäsğül erdi* 26v6, *Hindustan p.-i Jaday Hānga* 32v9, *Istanbul p.-inīng aṭi Šāh Sultān Hān degän erdi* 34v20, *Šam šährindä p. erdi* 45r6, *ol hām Šamda p. boldi* 45r8, *Miširda p. boldi* 45r9-13, *Anṭākyada p. boldi* 45r13-16, *Mädāyindä p. boldi* 45r16, 45r17, *Qostant[in]iyädä p. boldi* 45r18, *Kä’bädä p. boldi* 45r20, 45v5
- pälid** P. ‘schmutzig, schuftig’: *p. Qazaq Urus birlä yaği boldi* 47v3
- päšmät** ‘kurzes Kaftan’: *al yifäk p.-i* 20v14
- Petr** Pn. *birisining aṭi Iwan wä yänä ekinčisining aṭi P. erdi* 48r3
- päydä** P. ‘sich zeigen, entstehen, geboren werden’: *nürdan quyaşdan p. bolğandur* 5v12, *oğul p. bolur* 8r8, *tängri qudräti birlä p. bolmuş* 21r6, *āsumānda bir yaqti ülkän yulduz p. boldi* 47v5, *ğawğalar p. bola başladı* 47v11, *Allāhning kārāmāti birlä p. boldi* 48r7
- päyğambär** A. ‘Prophet’: 1v2, 21v10, 21v16, 45v10, *p.-miz* 27v16, *p.-lärni haqq bilib* 40v9, *p.-imiz Muḥammad Muştafa* 41r10
- pīr** P. ‘Master’: *arba p.-in* 19r12
- Pirü Muḥammäd** Pn. Sohn von Tükel Ms. B. 26v4
- piš-** ‘braten’: *p.-gän et aš ašaldı* 40r1
- piyčä** ‘Herrin, Chanin’: *Jānibäk Hänniing p.-si* 42r3

J, Č

- jabalan-** ‘vor Aufregung die Arme und Beine bewegen, zappeln, erregt sein’: *j.-ib jimirğaniḅ qičqirub baqurub tedi* 40r13
- Jadaš Beg** Pn. *ol ḥātūñning eri J. B. degän erdi* 37v24, *J. B.-ning* 39r1

Ĵaday (Hān) Pn. 22v6, 29r4, 29v1, 32v11, 33r8, 34r4, *Ĵ. H.-ning* 33v1, 33v4, 34r14, *Ĵ. H.-biz* 33v12, *Ĵ.-ning* 25v17, *Ĵ.-nī* 27v2, *Ĵ. H.-ning qašīga* 29v2, *Hindustan pādšāhī Ĵ. H.-ga* 32v10, *Ĵ. H.-nī tutdī öltürmək üçün* 34r3

Ĵādū P. 'Hexe': *gāyāt Ĵ. ermiš* 14v6

Ĵaǵalbay (*tamǵa*): 24r13

Ĵān P. 'Seele, Leben, lebendig, Geschöpf': *dünyāda bir artuq tuǵmuš Ĵ. erdi* 3r6, *Ĵ.-imīznī alsang erdi* 15r16, *Ĵ.-imīznī alding* 15r17, *sizlār barčangiz mānim Ĵ.-im siz* 18r14, *hānīmiz Ĵ.-imīz* 18v5, *Ĵ.-ingga* 21v7, *Ĵ.-imga* 21v9, *Ĵ.-ing temir ekändür* 30r10, *Ĵ.-ga qaşd boldung* 44r2

Ĵān qaba Feldgeschrei (*uran*): 25r2, 25r7

Ĵānālī (**Ĵān 'Ali**) Pn. *Ĵ. yaǵī boldī* 47r16

Ĵānliq 'Lebewesen': *Ĵ.-liq nārsā* 5r12, *hār Ĵ.-liqning* 21v14

Ĵāntī Pn. Sohn von Pirü Muḥammad Ms. B. 26v4

Ĵānibāk Hān Pn. 2v4, 42r14, *ḥazrat-i Ĵ. H.* 42r2, *ruzgār-i Hān Ĵ.* 41r2, *Ĵ. H.-ning piyčāsi Taydwli Hānišimizning* 41r3, *Ĵ. H.-ning bu işigā* 42v5, *Ĵānibāk Hān ölgāndin şong* 44r12, *Salči Ĵ. H.-ning qizindin tuǵ[ǵ]an oǵuldur* 44v6

Ĵaw / čaw siehe auch, **yaw**, **yaǵ**, **yaǵī** 'Feind, feindlich': *Ĵ.-dan* 9v18

Ĵawīr^{jawrī} siehe auch **yawīr**, **yaǵīr** 'Schulterblatt': *Ĵ.-inda mengi bar* 29r14

Ĵayīq Gn. 'der Fluss Yayīq / Ural': *Idil Ĵ.-da ḥāşil boldī* 45r21-46r2, 45v9, *Ĵem Ĵ. arası* 46r4

Ĵābrā'il 'Erzengel Gabriel': *Ĵ. körkli erdi* 13r2, *Ĵ. deg sinli* 16r11, *Ĵ. deg körkli sinli* 17r13

Ĵem Gn. 'der Fluss Emba': *Ĵ. Ĵayīq arası* 46r4

Ĵām' qıl- A. 'sammeln': *Ĵ. q.-ib* 25r14, 25v4, 25v10, 26r17

Ĵānābāt A. 'Befleckung durch Samenergiessung': *Ĵ.-din ǵusl qilib* 39v11

Ĵāwāb A. 'Antwort': *Ĵ. berür erdi* 21r15

Ĵeyān siehe **čeyān**

Ĵihān P. 'Welt': *keng Ĵ.-dur* 4r3, *barča Ĵ. ḥalqī uluǵ kiči kāfir mü'min* 47v9

Ĵīn 'Zeit': *ol kečā ol Ĵ. içindā* 37v20

Ĵingiz / Čingiz (Hān) Pn. 1v1, 2r14, 2v9, 13r5, 13v1, 14v10, 16r13 17r10, 17r15, 17v12, 17v16, 17v6, 17v9, 18r1, 18r6, 18v1, 18v16, 19r1, 19r5, 19r14, 19r15, 19r5, 19r6, 19v11, 19v8, 19v14, 19v16, 20r3, 20r7, 20v4, 21r16, 21v5, 22r9, 22r16, 22v8, 22v4, 22v13, 23r1, 23r9, 23r13, 23v1, 23v5, 23v8, 23v12, 23v16, 24r3, 24r7, 24r11, 24r15, 24v1, 24v10, 24v14, 24v6, 25r1, 25r2, 25r11, 25r15, 25v2, 25v7, 25v11, 25v13, 26r1, 26v3, 26v7, 26v15, 26v18, 27r14, 27r18, 28r5, 27v16, 28r3, 28r5, *Č. H.* 15r11, *Ĵ. H.-nī* 16v12, 19v15, *Č. H.-nī* 16r13, 16v3, *Ĵ. H.-ga* 26v15, *Ĵ. H.-dan* 19v8, *Ĵ. H.-dündur* 27v15, *Ĵ. H.-*

nïng 19v16, 25r15, 25v2, 25v15, 27r14, 28r5, 29r3, *Ĵ.-ğa* 13r7, 13v9, *Ĵ.-ning* 14v2, 15v14, 16r8, *Ĉ. Ĥ.-imîznïng* 15r18, *Ĵ.-ni* 13r8, 13r10, 13r17, 13v2, 14v8, 15v2, *Ĉ.-ni* 15r8, 15r9, 15r15

ĵirük 'Erle (Alnus)': 23v16, 25v6

ĵiyil- / **ĉiyil-** siehe auch **yiyil-** 'sich versammeln': *ĵ.-ib kälîb* 11r6

joğa 'Tuch': *er kiyâr ĵ.-si* 27v10

joğal- 'verloren gehen, vernichtet sein': *anïng şumluğîndîn büldük ĵ.-duq* 37v9

Ĵormaĵi Biy Pn. 23v17, *Ĵ.-ğa* 26r8

ĵümüj 'Schöpfer': 24v8

ĉab 'Ruhm': *anïng aĵi ĉ.-i* 22v12

ĉab- 'schlagen': *birâw tayğa ĉ.-di birâw yîlqîğa ĉ.-di* 40r22, *barîb Berdibegni sän qiliĉ birlä ĉ.-qan bolğil* 43r16, *qiliĉnïng yüzi birlä ĉ.-magil* 43r17

ĉapul 'Bote': *qalğan ĉärüwigä ĉ. yibârdi* 34r11

ĉadîr 'Zelt': *ĉ. qurub* 5v6, 6r3, *Aqsaq Temirning ĉ.-iğa kälîb* 35v10

ĉağan 'Ahorn (Acer)': 24r16, 25v6

Ĉağan Hân 'Weisser Chan d.h. der russische Zar': *Mäskâw Ĉ. Ĥ.-ning yurtîdur* 46r7

ĉaqrum 'Werst': *bir ĉ. yer barîb tüşdi* 39v14

ĉalîş 'schnell': *ayağî ĉ. yorgasîn* 11r3

Ĉalpaq Hân Pn. *Sarayĉiq Ĉ. Ĥ.-ning yurtîdur* 46r11

ĉarla- 'rufen': *qargä ĉ.-lağan deg* 17r4, *āwāzlar birlä ĉ.-dîlar* 17v1, *ĉ.-dîlar* 17v3

ĉaw / **ĵaw** siehe auch **yaw**, **yağ**, **yağî** 'Feind, fremd, ein Fremder, Krieg': *ĉ. elgä* 10r2, *ĵ.-dan* 9v18, *ĉ.-dîn qirğîndîn* 36v5, *ĉ. yetdi* 40r22

ĉäĉägöz (*sawut*): 26r19, 26r5

ĉäk- 'aufspannen': *yalarîmîznî tartîb ĉ.-älik* 12v4, *yalarîn ĉ.-dilär* 12v6

ĉengä / **ĵengä** 'die Frau des älteren Bruders': *ĵ.-miz* 8r16, *ĉ.-miz* 8v3, 9r6, 9v4, 9v14, 9v14, *ĉ.-mizgä* 9r12, *ĉ.-miznïng* 9r18, *ĉ.-si* 9v1

ĉärkäs 'Tscherkes' *ĉ.-kä barîb mäkân tutti* 42v5

Ĉärmişän Gn. 'der Fluß Tscheremschan': *Ĉ. Ömär Hoja Hännîng yurtîdur* 46r3

ĉärü / **ĉärüw** 'Heer': *uluğ ağır ĉ.-lärä* 25r4, *Aqsaq Temirning ĉ.-i* 32v14, *özi ĉ.-in yiyib kälädür* 33r8, *qalğan ĉ.-igä* 34r11, *ĉ.-inä habär tüşdi ersä* 34r12, *Ĵaday Hännîng artînda qalğan ĉ.-i* 34r14, *awîr ĉ. ĉiydürdi* 34v12, *awîr ĉ. ĥazîr qilib yarağlandurub* 35r1, *eki ĉ.* 35r3, 35r5, *Şäh Sultännîng ĉ.-ini* 35r6, *Aqsaq Temir ĉ.-i* 35r6, *läşkari ĉ.-i šähärgä indilär* 35v19, *ĉ.-ni yaraşturub ĉ.-i birlä* 35v21, 39v18, *oşbu ĉ. kişiläri* 36r6, *ĉ.-ning sannî ĥäsäbnî* 36r7, *mundag*

uluğ č. birlä 36r8, č.-i birlä 37r9, 37v2, Aqsaq Temirning č.-i ʔarafıǵa qaradı ersä 37r14, č.-indä birgädür 37r15, 37r18, tamām č.-igä 39r9, č.-in ol qaläsina čiydürdi 39v4, özi taǵı özgä č.-i anlarǵa esänläşib 40v17, Qırım müslümānǵa č. bermädi 43v12, hān č.-i yibardı 43v18, Salci č.-gä bardı 44r23, erkä č.-i boldı 47r18

čeyän / jeyän ‘Verwandte von der Seite der Ehefrau’: *hānlarǵa č. oǵul erdi 30r14, hānlarǵa j. oǵul turur 44v6*

čičäk ‘Blume’: *bulanǵa iyärgän č.-kä awnar 6v17*

čida- M. ‘ertragen, erdulden, aushalten’: *č.-maduq 9r3, č.-mayin 15r14, č.-mas boldılar 11r6, č.-r hālīmiz qalmadı 11r8*

Čidur Arıstāw (Sıdur Arıstāw) Pn. Č. A. *degän Uruş kâfir başladı 48r18*

čift / jift ‘Paar’: *hālāl č. 4r9, hālāl j. 22v2*

čigir ‘Wein’: *č. šārāb içilär 43v4*

čiq- ‘ausgehen, erscheinen’: *č.-arsän 3r11, č.-ar 4v14, č.-ub 4v9, č.-ti 5v2, č.-tilar 8v8, 27r9, böri bolub č.-armän 8r7, 8r11, aw awlay č.-tilar 8v5, böri bolub č.-ar 12r11, böri bolsa č.-ar 12v4, č.-a kaldi 12v7, qazaq č.-ib ketäyin 14v12, qazaq č.-ib 15r12, 30v1, yolining boyu č.-ayatur 17r6, aw awlay č.-ti 17r10, 17v6, 42r3, uruşǵa č.-ar bolsa 23v4, ming şadaqli kişi birlä č.-ar erdi 23v4, keyik awlay č.-ar bolsa 25r12, alib č.-ar erdi 25r13, aw awlay č.-ib 26v8, a. awlay č.-tilar 8v5, č.-ib yürür erdi 26v19, kişänäning başıǵa minäyin č.-ayin 30v12, kişänäning töbäsigä č.-ib ketti 30v17, yuqari č.-di 31r2, Şimaǵı şähridän č.-ub ketdilär 32r17, awlaqǵa č.-gandin şong 33r20, qaraqlarnı istäy č.-duq 33v12, läşkari birlä č.-di 35v17, č.-ib aždahā birlä soquşdilar 36v16, nä buyursa aning sözindän č.-mazmiz 37r9, Taydwli Hāniş qarşu č.-ti 42r17, hān qarşu č.-ti 43v4, hān awǵa č.-ganda 44r14, Idil başına č.-di 44r12*

čiqar- ‘herausgehen lassen, herausführen’: *yüzükni č.-ib berdi 18r5, hünär č.-arayin 19r9, č.-dilar 20v3, Aqsaq Temirgä qarşu č.-di 35r2*

čiquş ‘Untergang’: *kün č.-i ʔarafıǵa ketär erdi 47v6*

čimirǵan- / jimirǵan- ‘unter einander lärmern, sich äusserst erregen’: *čorlanib č.-ib 15r10, jabalanib j.-ib qicqirub baqurub tedi 40r13*

čin ‘wahrhaft, recht’: *č. e[rj]miş 6r6*

činar ‘Platane (Platanus)’: 25v3

čingiz č. č. *teb 12v7*

čit ‘Grenze’: *kawurning č. qaläsi Uladimürgä yetib erdi 39v8*

čiräg P. ‘Fakel’: *sönmäs č.-i birlä 4v4, sönmäs č. 18r18*

čiray M. ‘Gesicht’ *er č.-li 16r11, 17r13*

- čiydur-** ‘versammeln lassen’: *fāl qārlarni bağučılarni č.-di* 29r7, *awir čärüw č.-di* 34v12, *läškär č.-di* 36r11, *čärüwin ol qalāsina č.-di* 39v4
- čiyil- / čiyul-** siehe auch **jüyil-**, **yüyil-** ‘sich versammeln’: *č.-dilar qoşuldilar* 32v4, *kengäsgä č.-dilar* 40r5
- čökä** ‘Linde (Tilia)’: 24r4, 25v5
- čuqa turğay** (*sawut*): 27r2, 26r14
- čuqundir-** ‘taufen’: *özining qol astundağı müslümānlarni č.-maq niyyätin qıldilar* 47v13
- čulaš-** ‘lärmern’: *č.-ib yiglašib* 15r17, *č.-ib turdilar* 17v11
- čulq-** siehe auch **yulq-** ‘ausreißen’: *quš čünin č.-armän* 15r2
- čurlan-** ‘lärmern, nach Gerechtigkeit schreien’: *č.-ib čümürgäniš* 15r10
- čün / jün** siehe auch **yün** ‘Feder’: *quš č.-in čulqarmän* 15r2, *quš j.-indin* 15r4, *quš č.-i* 15v10, 15v13, 15v15, *j.-in yulqub* 16r1, *ošal č.-ni* 16r1
- čüy-** ‘Beizjagd treiben’: *quš č.-mägän quš č.-sä* 10r13, *quš č.-mägä* 42r2

D

- dä** ‘verstärkende particula’: *ekisi dä Aläksäy Hänniŋ oğlanları erdi* 48r4
- dāim** A. ‘immer’: *här d.* 14v8, 17v10, 25r11, 26v6
- daḥi** siehe auch **taqi** ‘auch, noch’: 43r13, *ḥünkärgä bardī ol d. yibärmädi* 43v12, *Qizil baş Qirīmdan qorqub ol d. bermädi* 43v13, *d. atṭi* 44r4
- dārū** P. ‘Medizin’: *d. dārmān. bolmas ermiš* 7v15
- daru** ‘Schiesspulver’: *d.-largā suw goydurdi* 46v18
- dāstān** P. ‘Sage, Geschichte’: 1v1, 29r1, 42r1, *anıŋ d.-i* 40v4, *ošbu d.-ni bitidük* 41r5, *d.-i Edigä Biy* 55v1, *d.-l tārīḥ* 46v1
- dāyā** P. ‘Amme’: *d.-läri* 3r7, 3v12, 3v14, *d.-sining* 3r8, *d.-si* 21r7, *ay d.-lär* 42r15
- de-** siehe auch **te-** ‘sagen’: *d.-di* 3v8, *d.-di ersä* 3v9, 37r19, *d.-gäymän* 7r5, *d.-gän erdim* 7v17, *d.-mädi mü* 11r14, *d.-r erdi* 13r3, 13r4, *här nä d.-säŋ* 31v7, 37r5, *närsä d.-mädi* 32r6, *birisi Šāfi d.-gän ekinči Wāfi d.-gän erdi* 35v9, *‘Abdullāh d.-gän ḥān erdi* 36r9, *d.-rlär erdi* 36v1, *‘Ālām Beg d.-gän erdi* 36v4, *Uladimür d.-gän kāwur qalāsina yetdi* 39v3, *Amāt Šamāt d.-gän köčmäli eki ḥāŋa* 39v19, *Kinjä d.-gän birāw* 40r2, *müslümān bolunguz d. ögüt berdi* 40v5, *birining aṭi Aşqiča d.-gän birisining aṭi Tobičaq d.-gän erdi* 42v2, *män säning birlä yoqlamandur d.-gil* 43r11, *tübüm sorab nidärsiz d.-r erdi* 44v5,

Yöci d.-gän aning kiči inisi bolur 46r7, Čidur Arıstaw d.-gän Urus kāfir başladı 48r18

däftär P. 'Buch': *d.-i Čingiz 1v1, Jıngiz Hān-nıng d.-i 2v9*

deg / teg 'wie, ähnlich wie': *qara ıaw d. 5r1, Jābrā'il d. sinli 16r11, gayib bolgan d.-dür 16v12, Jābrā'il d. körkli sinli 17r14, dengiz d. könglüng üçün 22r11*

dägül 'nicht': *hān oğlu d.-sān yurtqa lāyiq d.-sān 7r1 qulı d. müsān 22r2, balası d. anası hām 29v20, sān gāfil d.-sān 34r6*

dāfil A. 'Grund, Beweis, Argument, vernünftig': *d. söz 10v5, d.-li sözüng üçün 22r10*

dengiz 'Meer': *Aq D. 2v11, Tün D.-inā 4v1, 4v5, d. deg könglüng üçün 22r11*

der der qaltura- 'zittern vor Angst': *d. d. q.-b turdı 29r6*

därmān P. 'Arznei, Mittel': *dārū d. bolmas ermiş 7v15, d.-sizliqdan 9r15, hiç d.-im qalmadı 43r9*

därwāzā P. 'Stadtter': *d.-sini keng etār 10r1, d.-i 'aẓīm 35r12*

dāryā P. 'Fluß': *Qazan d.-sı 46v4*

dästūr P. 'Erlaubnis': *uruşğa d. yodur 37r17*

dewā siehe auch **tāwā** 'Kamel': *nār d.-sin 11r2*

dāwir P. 'Zeit': *ol d.-dā ol zamānda 36r8, aǵalı inili ekisi bir d.-dā bir zamānda taht biylāb olturdılar 48r2*

dāwlāt P. 'Glück, Reichtum, Vermögen': *munča d. bar bolsa 43v9*

dīn A. 'Religion': *kōb müslümānlarnı šārīf islām d.-indān ayırub 47v14*

donbura 'ein lautenartiges Zupfinstrument': *qobuz d. türlü oyunlar öǵrāndı 44v1*

dongǵuz / tonguz 'Schwein': *d.-ğa iyārgān 6v17, t. yilinda 28r2, 28r7*

dos siehe auch **dōst** 'Freund': *ay Amāt d. 44r10*

dōst P. siehe auch **dos** 'Freund': *an şart etkān d. erdüng 44r2*

du'ā A. 'Gebet': *d.-siylā 1v10, oquǵuči tınglaǵuči d. qilib 40v6*

duyin 'Niederschlag, Bodensatz, Samen': *d. d. degāysiz 16r8, d. d. teb 17r17, 17v11, d.-liqdur 7r4*

Duyin Bayan Pn. 2r13, 6v4, 6v15, 7r9, D. B.-ğa 7r17, 7v3, 7v4, D. B. birlā 7v4, 7v11, 7v12, 8r13, 8r15, 11r12, 16r8, D. B.-ning 13v14, 17r17, 17v11

dünyā A. 'Welt': 3r12, 3v2, d.-da 3r6, d.-ning 3v4, d.-dīn ötti ketdi 8r13, d.-dīn ötkāndin şong 8r14, d.-gā 11v2, bu d.-ni özdürdilər 22v3, d.-ğa tolğan 22v12, d.-sina qıwanib 26v5, d.-dīn ötti sözi d.-da qaldı 28r9, d.-ni özigā baqturdı 34v7, oşbu fānī d.-dīn ötdi 41r1, fānī d.-ğa maǵrūr māşǵul bolub 41r7

dürlü / türlü siehe auch **türlig, türlüg** 'verschieden': *tümān d. halq 27v3*

düşmān P. 'Feind': *yat d.-ğa* 14r8, 14r9, *mengä d. boldılar* 14v11

düşwār P. 'schlecht, schwer': *mānim hālim d.-dur* 35v12

dwla- (**dola-**) 'drehen': *eyäri awdı tay d.-di* 40r21

F

fāl A. 'Wahrsagung': *f. qārlarni bağuçı-larni* 29r7, *f. qārlar f. bağuçı-lar* 29v8, *f. bağučilardin* 29v1

fānī A. 'vergänglich': *oşbu f. dünyādin ötdi* 41r1, *f. dünyāğa mağrūr mäsğül bolub* 41r7

faşl A. 'Kapitel': *f.-i dāstān* 1v1, *fī bāyān* 29r1, 42r1, 45r1, 46r1, 46v1

fātiha A. 'Gebet, das erste Kapitel des Korans': *f. birlä yād qılalar* 41r7

fāydaliğ A. 'nützlich': *f. boldi* 13r6, *f.-dur* 13v2

Fedor Pn. *ol yaman kengäşni qılğan F. atliğ hān erdi* 47v20

fārmān P. 'Befehl': *tāngri tā'ālā-ning fārmāni birlä* 42r10

fī A. Prep. 'in': *f. bāyān* 29r1, 42r1, 45r1, 46r1, 46v1

fiqir A. 'Gedanken': *könglinä bu f.-ni salīb yürür erdi* 31r5

fil A. 'Elephant' *köb köb f.-lärğä* 34v12

firištā P. 'Prophet': *Ĵābrā'il firištā-ning aṭi* 12v16

fitnā A. 'Verderbnis, Feindschaft': *kāfir Urus mülkindä türlüg f.-lär* 47v11, *uluğ f.-lär bola başladı* 47v15, *öz aralarında f. salīb* 47v18

fuṭa A. 'Gürtel': *f.-li fuṭangizni salingiz* 14r13, *qaysingizning f.-si* 14r14, *altunli f.-larini* 14r18, *ifäk f.-si* 14v2, *anینگ f.-si* 14v3

G, Ğ

gāwhār P. 'Edelstein': *g.-li şadaqnı* 13v15, 14r15

günāh P. 'Verbrechen, Schuld': *g.-im şumluquından* 35v2, *hār kim g.-ina özindin bilüb* 37v11, *bülüklüklärni öz g.-imiz şumluquından biläyik* 37v22, *sän g.-ingni özingdin bilürsän* 39r5, *bülüklükni g.-ni özindän bilgän üçün* 39r10

güzāl 'schön': *g. kemä* 4v1

Gübnä Gn. 'linker Nebenfluß des Swijagas': *G. degän suwning boyunda mägām tutdı* 39r21

ğāfil A. 'nachlässig': *sän ğ. dägülsän* 34r6, *män ğ.-män* 34r7

ğammāzliq A. (< 'ammāz') 'Spionage': *Şagālī Hān Urusqa ğ. qilib* 46v17

- ğawğa** A. 'Streit': *türlüg fitnälär wä muhtälif ğ.-lar* 47v11
ğāyāt A. 'sehr, äusserst': *ğ. yaḥsī hān* 13r8, *ğ. jadu ermiş* 14v6, *yüzi ğ. körkli* 16r10, *ğ. säwindilär* 19r2, *ğ. körklüg* 21r3, *ğ. dā bay kişi erdi* 23v3, *ğ. zarb bek šāhär erdi* 35r8, *ğ. iltimās qıldı kim* 35v14
ğayb bol- A. 'verschwinden': *ğ. bolğan degdür* 16r12, *közlärindin ğayb b.-di* 17r18
garlan- A. (< 'arlan-') 'sich schämen': *ğ.-ib* 30v15
gayrī A. 'ein anderer': *Allāhdan ğ. kişi bilmäs erdi* 36r7
ğazab A. 'Zorn': *haqq sübhānähü wä tä'älāning qahr-i ğ. taqdīri birlä* 48r12
ğusl A. 'durch das Gesetz vorgeschriebene Waschung des ganzen Körpers': *jānābätin ğ. qilib* 39v11

H, H, H

- ħabs ol-** A. 'festhalten': *ħ. o.-ub* 2v8
ħabār A. 'Nachricht': *ħ.-in* 15r18, *ħ.-i kelür* 15v8, *ħ.-i* 15v14, *ħ. qilib* 19v15, *ħ. tüşdi* 32v10, 33r9, 34v21, 39v20, 42v4, *ħ. ešitüldi* 32v17, *čäriüwinä ħ. tüşdi ersä* 34r12, *ħ.-lärni* 34r14, *ħ. erişdi kim* 36r10, *šāhärklär alib wirān qılğan ħ.-läri* 39v6, *ħ. berdi* 39v10, *ħ. saldī ersä* 40r14, *eki yıldan şong ħ.-i kälđi* 43v17, *müslümānlarnıng bu işdän ħ.-läri yoq erdi* 47r1
Ĥajī Tarḥan siehe auch **Ajtarḥan** (MS. A. **Ajī Tarḥan**) Gn. 'die Stadt Astrahan': *Ĥ. T. šāhrigä kälđi* 36r2, *Ĥ. T.-nī häm aldī baqturđi* 36r2
ħaqq A. 'Gott': *ħ. tä'älāning taqdīri* 29v12, 40v23, *ħ. sübhānähü wä tä'älāning ĥükminä* 37r21, *ħ. tä'älāning qudrāti birlä* 39v13, *päygambärlärni ħ. bilib* 40v9, *ħ. sübhānähü wä tä'älā-ning buyrugından yüz äwirüb* 41r8, *ħ. sübhānähü wä tä'älä özining qudrāti wä rahmāti birlä* 47v17, *ħ. tä'älä anī yaş waqıtđa hālāk qıldı* 47v 21, *ħ. sübhānähü wä tä'älāning qahri ğazab taqdīri birlä* 48r12
ħāl A. 'Lage, Zustand, schlechter Zustand': *öz ħ.-in* 7r3. *čidar ħ.-imiz qalmadı* 11r8, *Aqsaq Temir sarī zahmāti birlä ħ.-siz olub yatur* 35v11, *mānim ħ.-im düşwārdur* 35v12, *sirhāw olmuşdur ħ. içindädür* 35v13
ħalāyīq A. 'Geschöpfe, Volk': *ay ħ.!* 37v 5, *ħ.-ğa waşıyyāt qılğandın şong* 8r12, *ħ.-ğa ulu toy qıldılar* 22v2, *ħ.-din ešittilər* 11v4, *köb ħ. hālāk boldılar* 36v2, *ħ.-larning içingä kirib* 37v4, *ħ.-lar bu oğlangä rānjidi süymäs boldılar* 44r18
ħāli 'gleich, zu dieser Zeit': *ħ. bargan kişi alur erdi* 43v18

Halil Hân Pn. 47r7

halq A. 'Volk, die Menschen': *Aräb h.-i* 1v12, *Ajäm h.-i* 2r1, *Rüm h.-i* 2r3, *Qiyat h.-ning ašli* 5r18, *Hatay halqı* 7v7, *Salcut halqı* 7v8, *h.-imiz* 13r13, *h.-ni* 7v13, 9v11, 12r1, 12r8, *h.-ğa* 13r6, 13r17, 13v2, *h. arasinda* 11v2, 11, *h.-ğa bildürmäy* 13v11, *niçe ruw h.* 19r3, *barça ruw h.-imiz birlä* 18v15, *hiç bir h.-ğa* 20v1, *bav bav h. qilib ayurdi* 23r3, *aşil zādä h.-dur* 27v7, *h.-lari rahimli dūr* 27v9, *h.-i birlä* 27v13, *h.-i Baraj degän h. erdi Baraj h.-ining* 36v13, *ol šähärning h.-iğa* 36v16, *h.-ni Baraj teb aytur erdilär* 36v20, *Baraj h.-i* 36v22, 37r20, 37v17, *h.-ni qürdilar* 37v2, *Baraj h.-ining arasiğa indi* 37v16, *h.-in yiyib* 39v21, *ol h. ongmasliq qilib* 39v22, *h.-ğa yar saldi* 40r16, *h. häm köçdi* 40r17, *hänni h.-ni tutdi qamsadi toqtatdi* 40v2, *bizgä h.-imizni berürmüsän* 40v7, *özingizgä häm h.-ingizgä teymändür* 40v13, *ol köçmäli h. arasinda turdi* 40v15, *anিং dästänü h. arasinda söylänä qalsun* 40v4, *h. andin 'ibrät alsun* 41r5, *h.-ing köngli yaman boldi* 42v6, *h.-ning köngli yaman bolğanin bilib* 42v7, *h.-ing közi aldunda açiglangan bolgil* 42v11, *hän h.-ğa aş berdi* 42v14, *h.-ining barçasığa aş berä kaldi* 42v15, *h.-ğa yahşi aş berding manga nä berding* 42v17, *manga h.-im kärkedür* 44r21, *ol halq* 46v5, *barça jihan h.-i* 47v9, *Başqurt h.-ining arasinda* 48r6, *h.-ni dıngä ündär erdi* 48r7, *halq oğlu Başqurt h.-i ol hänni hānga sanamayin* 48r9, *Qazan h.-i arasına kaldi h.-ni özinä bağundurdi* 48r20, *Qazan h.-i Başqurt birlä boşdilar Qazandan* 48r22

halq oğlu 'Volk, eig. Sohn des Volkes': 6v12, 8r2, 8r5, 8r8, 11r5, 11r9, 11r11, 11r16, 12r5, 12r6, 13r7, 13r18, 13v9, 15r7, 15r14, 15v1, 20v2, 21r9, 21r13, 22r6, 25r5, 40r9, 48r8, *qaltaq h. o.* 7v14, *h. o.-na qizina* 11r1, *h. o.-na* 11v11, 15r13, *h. o.-din* 13v6, *h. o.-n* 16v9, *h. o. tarqadi* 40r2, *h. o. tarqar* 40r7, *h. o. ürküb* 40r23, *h. o. yiyilib kalib* 44r19

Hām Pn. Sohn von Noah 1v3, *H.-ning nāsli* 1v12

hāmila A. 'schwanger': *h. olubdur* 4v5, *qiz h. ermiş ayi küni bolmiş* 43v17

hān P. 'Chan': 20v8, 20v10, 21r17, 26v15, 27r4, 27r15, 37r20, 42r4, 42r9, *h.-ining ağı* 2v13, *h.-ğa* 3v12, 20v3, 21r14, 42r13, 44r20, *h. boldi* 6v7, 28r4, 34r10, *h. oğlu* 7r1, *h.-im* 19v9, 20v6, 29r9, 21v4, 21v7, 21v10, 22r4, 29r9, 37r4, 42v9, 42v17, 44r20, *h.-um* 20r2, 37r17, 40r13, *ğayät yahşi hān* 13r9, *h.-ning hasbī balası* 13r9, *h. bolsun* 14r15, *h.-imiz qayda* 15r9, *qoldagi h.-imizni* 16v5, *h.-imiz janimiz* 18v5, *h.-dan* 19v4, *h. birlä* 19v5, *h.-ning ong yanında* 20r5, *h. bolsang da* 22r1, *köb h.-larni* 22v10, *h.-ing aldiğa* 27r4, *h.-larning ašli tübi* 27v15, *h.-largä çeyän oğul erdi* 30r14, *h. bolub* 31r3, *aramızda h. qilayiq* 31r9, *män h. bolayin* 31r15, *män h. bolurmän* 31r18,

munī *h.* qiling 31v10, *h.* qilib 31v14, 34v10, aramızda anī *h.* kötäräli 31v18, *h.* kötärdilär 32r4, anda *h.*-imizğa yetärbiz munda yetärmiz teb 34r15, *h.*-larin yogaltib kıldilär ersä 34r17, Bulğar šährindä *h.*-lari 36r9, 'Abdullāh degän *h.* erdi 36r9, kāfir Urus kawurnıng *h.*-i Miḥaylā atlıg erdi 39v5, Amät Şamät degän köcmäli eki *h.*-ğa 39v20, *h.* özi başlab köcär boldi ersä 40r15, *h.* köcdi 40r16, *h.* birlä ḥalq häm köcdi 40r17, *h.*-ni ḥalqnı tutdı qamsadı toqtatdı 40v1, *h.*-ni öz aldığa aldurdi 40v3, *h.*-ning özinä 42r12, *h.* oq birlä attı 42r17, *h.* ajiğlanib 42v1, *h.*-ning bu sözgä ačığı kälip 42v18, *h.*-din qačib kälдим 42v20, *h.*-din qačib kalgän Amät Biy 43r6, kel bari *h.*-ğa qayturbiz 43v2, *h.* qarşu cıqtı 43v4, *h.* isirub yuqlab yatdı 43v4, *h.* yalguz yatur erdi 43v6, *h.* awdın qaytib kaldi 43v15, *h.* čärüwi yibardi 43v18, Alačın Alawdur *h.*-dan kälä turğan yaw erkän 43v22, *h.*-ning yarşı yurtin biylädi 44r13, *h.* awğa čiqğanda 44r14, *h.*-larga jeyän oğulturur 44v6, Quthu Qiyanı Urus *H.* šähid qilibdur 45v3, Bulğar *h.*-ining yurtidur 46r2, Urus *H.*-ning yurtidur 46r3, Ömär Hoja *H.*-ning yurtidur 46r3, Toqtamiş *H.*-ning yurtidur 46r4, Jānibäk *H.*-ning yurtidur 46r5, Qara *H.* birlä Boğra *H.*-ning yurtidur 46r6, Bačman *H.*-ning yurti 46r6, Čağan *H.*-ning yurtidur 46r7, Tirä *H.*-ning yurtidur 46r9, Tirä *H.*-ning sarayning ornı 46r11, Čalpaq *H.*-ning yurtidur 46r11, Häkim *H.*-ning yurtidur Häkim *H.*-ni yer yutdı 46r12, Temir Qutli *H.*-ning yurtidur 46r14, Bärkä *H.*-ning yurtidur 46r14, Şağālī *H.*-ning yurtidur 46r15 Bular *H.*-ning yurtidur 46r16, müslümān *h.*-ing nāsli 46v8, Qazan šährindä *h.* yoq boldi 46v8, Urus *H.*-i birlä 46v18, Urus *H.*-i Qazanni biylädi 47r2, yurt biylägän *h.*-larning atları 47r5, Abdallāh *H.*-ning oğlu 47r6, Kenaz Miḥayla *h.* boldi 47r19, Fedor atlıg *h.* erdi 47v20, eki *h.* hānliqğa olturdi 48r1, ekisi dā Aläksäy *H.*-ning oğlanlari erdi 48r4, şol eki *h.* olturğan 48r5, ol *h.*-ni Säyyid Jä'fār *H.* teb aytur erdilär 48r8, Başqurt ḥalqi ol *h.*-ni *h.*-ğa sanamayın taşladılar 48r9

hānīš 'Chanin, die Frau des Chans': 43r5, 43r8, *h.*-ining aşı 2v14, Jānibäk Hānning piyčäsi Taydwlī *H.*-imizning 42r3, ay *h.* 42r4, Taydwlī *H.*-ning 42r9, *h.* toquz sultānning anasi erdi 42r18, *h.* köngül etär bolğay 43r3, *h.*-ning qaşığa bardı 43r4, kälip *h.*-ni häm öltürdi 43r21, *h.*-ğa alib kıldilär *h.* alib asradı 44r17

hānliq 'Chanswürde, Chanthum, Chansgewalt': *h.*-ğa olturgandin şong 6v8, *h.* bersängiz 14r4, *h.*-ğa qoydı 27v2, 27v5, 27v8, 27v12, 34v11, *h.*-ğa olturdi 28r4, *h.* qilur erdi 29r4, *h.*-ğa mağrūr mäsğül erdi 30r4, *h.* qaysimizğa tegär 32r4, Qazan šährindä *h.*-ğa kötärdilär 46v11, kāfir Urus tahtında eki hān *h.*-ğa olturdi 48r1

hānliq sür- 'regieren': *hānliq s.-di* 7v11, 28r5, 46v11

hārāb A. 'Verwüstung, Vernichtung': *ordangni h. qilgali kälädür* 35r1, *h. qildilar* 36r17, *h. qilgandın song* 36v9

hasbī A. 'würdig': *hān-niing h. balası* 13r9

hāşıl bol- A. 'sich erzeigen, sich aufhalten': *Idil Jayıqda h. b.-di* 45r21-46r2, 45v10, *Qum Känddä h. b.-di* 45v2

hāşş A. 'vorzüglich, richtig': *mügliqnı taşlab h. müslümān bolsangiz* 40v13

hātūn P. 'vornehme Frau, Frau': *algan h.-um* 7v16, *h.-um* 8r6, *h.-i yüklı turur* 29r16, *aylu yüklü h.-iing* 29v6, *h.-iing qursagındağı balang* 29v8, *Tarağay-niing h.-in* 29v11, *bu h.-ni öltüräling* 29v13, *h.-niing qursagındağı bala* 29v15, *h.-ni* 29v18, 30r2, *mäskin tizläb ölgän h.-niing* 30r6, *kā-mışälü'l-lülü'l-mäknün teg h.-larnı* 36r19, *bir ulu begning 'aqıllı haliqlu tul qalğan h.-i* 37v21, *ol h.-niing eri Jadaş Beg* 37v24, *ol h.-ni oğlanları birlä* 39r2, *ol tul h.-ga aydı* 39r5, *biräw algan h.-in maqtadı* 39v23, *biräw h.-in maqtar* 40r6, *algan h.-iing mundağ işni qıldı* 43v1, *köb kâfir h.-larini qızlarını yesir qıldilar* 48r21

haţār A. 'Gefahr': *h.-iingiz bar turur* 29r10

Ĥatay Gn. Siehe auch **Qatay** 'Nord China': *Ĥ. halqining uruğı Qağın-jardıñ turur* 8r7

haţţ A. 'Schrift, Brief': *h. bitib iyäbärdi* 35v4, *h.-ni alib* 35v5

hawā A. 'Himmel': *h.-dın bir yaruqın kün indi* 12r16

hay Ausrufswort 6r15, 33r14, *h. hānum* 40r13, *h. bu nä işdür tegünçä* 43r19

hazīnā A. (Ms. B., C: **qazna**) 'Schatz, Schatzkammer': *Jaday Hānning h.-sindän* 33r6, *bizning h.-miz köbdür* 33r6, *māl h. bizdän alsun* 33r7, *h.-dän mällar* 34v13

hāzır A. 'fertig, bereit': *awır çärüw h. qilib yarağlandurub* 35r2, *Amätning ağı üşda h. erdi* 42v19

hāzır-la- 'bereiten': *agır çärüw h.-b* 36r11

hāzır-lan- 'sich vorbereiten, bereit sein': *uruşqa h.-ib turdilar* 34v19

hazrāt A. 'der heilige, Hoheit': *h.-i Nūh* 1v2, *h.-i Aqsaq Temir* 29r2, 30v13, 37v16, 37v25, 39v1, 39v5, 39v11, 40v14, 40v19, 40v23, *h.-i Aqsaq Temirning* 30r12, 34v8, 41r2, *h.-i Mir Temir* 30v18, 34r2, 34v11, 37v2, 39v6, 39v7, 39v17, *h.-i Ĥizir* 37r14, *h.-i Ĥoja Ĥizir* 37r17, 39v8, *h.-i Jānibāk Hān* 42r2

hālāk A. 'Umkommen, Tod': *h. oldi* 2r1, *h. bolmasun* 20r13, *tamāmsin h. qildilar* 36v2, *köb halāyiq h. boldilar* 36v2, *tamām ruwi tamuri birlä h. qilur*

- erdi* 37v11, *köb ādamlār h. boldılar qirdılar* 47r1, *ol yaman kengäs qılğan kăfirlärni özlärin h. qıldı* 47v18, *haqq tä‘älä anı yaş waqıtta h. qıldı* 47v21
- hālāl** A. ‘rechtmässiges’: *h. çift bolğalı* 4r8, *h. jift boldılar* 22v2
- hām** P. ‘auch’: 2r3, 6v1, 8v12 10v5, 14r16, 14v3, 15r11, 17v13, 21r3, 27r4, 34r12, 35v19, *h. h. 18v14, balası degül anası h. 30r1, 35v7, 35v16, 39r16, anlar h. 40v6, özingizgä h. halqıngizgä 40v13, anı h. aldı 40v20, äwliyālar kārāmāti h. özindä bar erdi* 47v7
- hār** P. ‘jeder, jede, jedes, alles, alle, wer es auch sei’: *atararınıng h. nā qalğan mālın* 13v13, *h. dāim* 14v8, 17v9, 25r11, 26v6, *h. kim* 15r5, 31v15, 32v4, 37v11, *h. nā yoluqsangiz körsängiz* 16r6, *h. jänliq-nıng* 21v14, *h. birsinä* 22v14, 25v13, 26r2, 26v16, 27v13, *h. birisin* 25r3, *h. birisi* 26v10, 27r8, 27r13, *h. yerdä* 26v17, *h. kün* 27r5, 30v5, *h. qayusına* 27r16, *h. nā desäng* 31v7, *h. qayungiz* 32r12, *h. yahşı yaman iş* 34v3, *h. qayusınıng* 36r18, *bizlär h. nā desäng erkümüz yoqdur* 37r5, *h. qayda säwsängiz ol tarafqa ketkäysiz* 39r8, *h. yerdän bärk yerdür* 39r16, *h. yıl* 40v18, *anda munda h. kim birlä sözgä kälüşib* 44v1
- hārāyinā** P. ‘immer, auf jeden Fall, natürlich, ohne Zweifel’: *h. kökdä yürügän aq şonqar* 5v15, *h. anı kütkäysiz* 8r8, *h. bilmägänlär bilürlär* 10v3, *h. bir iş qılur erdük* 40r3, *h. bizning bülükligimizgä säbäbdür* 40r7
- hārgiz** P. mit Verneigung ‘nie, niemand’: *yoq h. körmädim* 33r15
- Hākim Hān** Pn. *İnjir H. H.-ning yurtidur* 46r12, *H. H.-ni yer yutdı* 46r12
- hāsāb** A. ‘Zahl’: *čärüwning sannı h.-ni* 36r7
- hāybāt** A. ‘Furcht’: *kăfirlärgä h. öründi* 39v15
- hāybätliq** ‘Ehrfurcht’: *h.-lik bolmaq üçün* 25v13
- hāzār** P. ‘Tausend’: *h. māl sanga beräyin* 43r1
- hič** P. ‘etwas, jemand; nichts, niemand’: 5r7, 6r2, 7v14, *h. nārsä* 15v9, 17r9, *h. nārsä nişān* 17r2, *h. nārsä āwāz* 17v3, *h. kim ersä* 19r10, *h. bir halqğa* 20v1, *h. kişi* 21r5, *h. birisi* 26v11, *h. lāyiq kişi* 30r16, *h. tang ‘ajāib bolmas* 31r4, *h. özgä nārsä* 32r12, *yoq h. körmädük* 33v8, *h. nārsä etä bilmädilär* 34r18, *anıng buyruğından tış h. bir iş bolmasdur* 34v4, *h. bir kişisin* 35r9, *h. alurğa yoruğın tabmadılar* 35r10, *h. nārsäsigä ziyān tegürmänglär* 39r10, *h. dārmanım qalmaqđı* 43r6, *h. ādämdä andağ nārsä körgänim yoq* 43r7, *h. kişi körgäni yoq erdi* 43v5
- hilä** A. ‘List’: *oşbūndağ h. nızdı kim* 35r13, *şāyäd h.-dür yalgandur* 35v7, *bu h birlä* 35v19
- himmät** A. ‘Anstrengung, Bestrebung, Mühe’: *h. birlä* 31r3

himmätlän- ‘sich bemühen, sich anstrengen’: *h.-ib taqī yabuṣdī* 30v11, *h.-ib mündi* 31r2

Hindüstān Gn. ‘Indien’: *H. šährindä* 29r3, *H. šährigä barīb* 32r18, 34r10, *H. šährining yolın* 32r18, *H. pādšāhī Ĵaday Hānga* 33r9, *H. šährini oşbulay aldi* 34r19, *öz ornīga H. šährigä* 34v10, *H. qawmī birlä täprädilär* 34v14

hişār A. ‘Festung’: *h.-i Qonştantiniyyä-i Iskändär-i rümī* 35r12

Hižir A. ‘Name einer mythischen Person, der mit Unsterblichkeit begabt ist, und denen, die sich in Gefahr befinden oft zu Hilfe kommen soll’: *hażrät-i H.* 37r14, *hażrät-i Hoja H.* 37r18, 39v9

hizmät A. ‘Dienst’: *h. qıldururlar* 10r3

Hoja A. ‘Herr, Meister, Geistlicher’: *hażrät-i H. Hižir* 37r18, 39v8

Hoja Muḥammäd Pn. Sohn von Muḥammäd Ms. B. 26v3

hor P. ‘verächtlich, niedrig’: *yat düşmānga h. bolur* 14r9

horla- ‘verachten, tadeln’: *q.-dağı hānımızni h.-b* 16v5

horluq ‘Schande, Verachtung’: *uluğ h.-dur* 41r9

hoş P. ‘gut, schön’: 6r1, 7r6, 15v7, 22r15, 31v12, *h. alay bolsa* 5r14, *h. alay bolsun* 5r5, 42v10, 43r3, 43v2, *h. alay et!* 19v7, *h. alay bolsa da* 9r4, *h. andağ bolsangiz* 13v12, *h. tutarmiz* 14r11, *h. kördilär* 14r17, *h. emdi andağ bolsa* 18r1, *h. qilibsän* 19r15, *h. oltur!* 19v12, *h. barayin* 20v12, *h. andağ bolsun* 31r10, *h. bolsun* 32r11, *h. qarayin* 37r13

hödhöd ‘Wiedehopf (Upupa epops)’: 24r16, 25r18

huş P. ‘Verstand’: *h.-i ketüb* 3v11

hulq A. ‘Charakter, Naturanlage, Sitten’: *bir ulu begning ‘aqilli h.-lu tul qalğan hātün* 37v21

hük̄m A. ‘Befehl’: *haqq sübhānā wä tä‘älä-ning h.-inā* 37r21

hünär P. ‘Geschicklichkeit, Handwerk’: *h. cīqarayin* 19r9

hünkār P. ‘Oberherr, der osmanische Sultan’: *h.-gä bardī* 43v12

Hwaşi Beg Pn. 36v1

K, Q

kā A. Prep. ‘ohne’: *kā-mişālū‘l-lülū‘l-mäknün teg hātünlarni* 36r19

Kā‘bā ‘Kaaba, der heilige Stein in Mekka’: *K.-gä barīb ṭawāf qilsangiz* 40v12, *Baba Tükläs K.-dä pādīšāh boldi* 45r20, *biri K.-dä pādīšāh boldi* 45v5, *K.-ning ong yanında yatur* 45v5, 45v7, *Öräk Ćoranī K.-i šärifgä yibärilibdür* 45v13

kāfir A. siehe auch **kāwūr** 'der Ungläubige': *k.-lārgā* 21v12, *k.-lārini* 21v13, *k. Urus kawurniṅ ḥānī* 39v5, *bu k. birlā uruṣurḡa wa'dā eriṣmāydūr* 39v9, *k.-gā* 39v10, *ūj yaṣar ṭay birlā k.-lār ṭarafīḡa atdı* 39v12, *k.-ning taṣ manaṣirīn* 39v14, *k.-lārgā ḥāybāt öründi* 39v15, *k. Urusniṅ qolında* 46v9, *k. Urusniṅ qolında baḡlanīb* 48r12, *k. Urus* 46v12, 46v15, 47r3, 47r13, 47v11, 47v12, 47v18, 48r1, 48r16, *barča jīhān ḥalqī uluḡ kiči k. mü'min* 47v9, *ol yaman kengāṣ qılḡan k.-lārni* 47v17, *k. Urusqa 'ammāzlıq qilib* 48r10, *k.-ni sāwib k. Urusqa qaytib kāldilār* 48r11, *Čidur Arıstaw degān Urus k. baṣladı* 48r19, *köb k. ḥātūnlarini qızlarini yeṣir qıldılar* 48r21

kāwūr siehe auch **kāfir** 'der Ungläubige': *Uladimūr degān k. qalāsina yetdi* 39v3, *kāfir Urus k.-niṅ ḥānī Miḡaylā atlıḡ erdi* 39v5, *ol k.-ga ḥām eriṣüb* 39v7, *k.-niṅ čit qalāsī Uladimürgā yetib erdi* 39v8

keč 'Abend, spāt, Zeit': 37v3, *ol k. 17r19, ol k.-ning ertāḡusin* 39r2, *k. boldı* 43r14

keč- 'vergehen': *bir qač kūn k.-ti ersä* 4v7

kečā 'Abend': 5v6, 6r3, 6r10, *k.-si* 16r4, *bu k. 32r12, k.-lārdā bir k. 37v16, ol k. ol jīn içindā* 37v20, *k. birlā ol kālūr* 43r12

kečir- / **kečür-** 'verbringen, gelangen lassen': *törgä k.-ib* 10r3, 'ömr *k.-di* 28r3

kāl- siehe auch **kel-** 'kommen, ankommen': *k.-ib* 4r4, 7r4, 15r11, 18v3, 19r15, 19v13, 35v19. *k.-ibdür* 9v6, *k.-di* 4r8, 5r6, 14v14, 30v9, 31v3, *k.-gāni yoq erdi* 4v10, *k.-ür bolḡay* 5r4, *yetib k.-sä* 7v15, *eṣitib k.-dilār* 8r15, *ödürgä k.-dilār* 8v1, *qaydīn k.-ürsiz* 8v9, *k.-ämiz* 8v11, 8v15, *k.-ür waqīt k.-gāndūr* 11r14, *qačan k.-ür* 11v2, *bir ötrük sözing eṣitib k.-dük* 11v8, *yiyilib k.-dilār* 13r16, *analarına k.-dilār* 11v5, *čīqa k.-di* 12v7, *anasi qaytiḡa k.-dilār* 14r2, *körünüškä k.-dilār ersä* 15r7, *k.-ingiz* 15v3, *lāyiq kiṣilāri k.-dilār* 15v5, *ḡabāri k.-ür* 15v8, *bir āwāz k.-di* 17r4, *biri k.-gān oḡṣaydur* 17r7, *ol k.-gān* 17r15, *hič nārsä āwāz k.-mädi* 17v3, *sizlār nā üçün munda k.-dingiz* 17v14, *munda k.-ürgä* 17v17, *k.-ingiz* 18r15, 18v1, *k.-gān ruwdīn* 18v5, *istāy k.-gān* 18v6, *istāy k.-mäk[k]ä onamadı* 18v10, *artungizdan ölä yetä k.-dük* 18v14, *minib k.-gān aṭlarimizni* 19r3, *k.-inglār* 31v7, *k.-ingiz* 32r8, *ol k.-gān elčining* 32v15, *özi čerüwin yiyib k.-ädür* 33r9, *Ĵaday Ḥān k.-ä mü ekān* 33r10, *k.-ä yatur* 33r12, *özi ilḡärü k.-ür erdi* 33r13, *bizning k.-gānmizni eṣitib* 33r18, *Ĵaday Ḥānning k.-äyürügānin* 33v1, *k.-ä turḡan yolı birlā qarṣı yürüdilār* 33v4, *bularniṅ qarṣusıḡa k.-di* 33v9, *öḡä yol birlā k.-sūnlār* 34r11, *rāwān k.-ib* 34r12, *ḡānlarin yoḡaltīb k.-dilār ersä* 34r17, *Miṣir ṣāḡrigä k.-dilār* 34v16, *Istanbul ṣāḡrin alḡali k.-dilār* 34v17, *Aqsaq Temir ṣāḡringni alḡali k.-ädür* 34v21, *eki čārü k.-ib* 35r3, *qowa k.-ib* 35r8, *elči k.-ib* 35v4, *Aqsaq*

Temirning çadırıga k.-ib kirdi 35v10, Şāh Sultānga k.-ib 35v13, raḥīm etib k.-sā baḥillāšūr erdim 35v14, Ḥajī Tarḥan šāhrigā k.-di 36r2, Bulḡar šāhrini alḡali k.-ürgā kemāgā mindi 36r5, suwnıng taş yağından k.-dilār 36r6, mundaḡ uluḡ çärüw birlā k.-mäkdä 36r8, Bular šāhrigā k.-di 36v9, bir Baraḡ atlıḡ aždahā yılan k.-di 36v15, oşbunda k.-ib māqām yurt tutublar 37r1, üstümüzgā šāhrimizgā k.-gān 37r11, Şamāt Ḥānnıng qaşıga k.-di 37r16, bu bālā sizlārgā qaydın k.-di 37v18, ḥazrāt-i Aqsaq Temir k.-mäsdän burun 37v25, bizlārni öltürtür teb yığlaşıb k.-dilār 39r4, taḡ taḡarıfıga mäyl qılmaıyn Zäygā k.-di Ms. B. 26v7, k.-ä yürügändä 39v19, Aqsaq Temir k.-ädür 39v20, Aqsaq Temir muna k.-ä yürür 40r14, Buḡara šāhrigā k.-di 40v20, ḥān sarayga k.-di 42r16, oḡlanlarnıng aḡıḡi k.-ib 42r19, kečä birlā ol k.-ür 43r12, män şunda k.-ib öltüräyin 43r14, Amāt birlā Berdibeg özi ilgärü k.-dilār 43v3, eki yildan şong ḥabäri k.-di 43v17, bir nečä kişi k.-ä yürür 43v21, Alačın Alawdur ḥāndan k.-ä turḡan yaw erkān tedi 43v22, özgā argamaqḡa minib k.-di 44r4, Amāt qiličın soḡurub üstinä k.-di 44r9, anṡımnı yazub erdim özimä k.-di 44r11, Berdibegkä k.-ib qoşuldılar 44r13, ol oḡlannı tabib alib k.-dilār 44r16, ḥānişga alib k.-dilār 44r17, ḥalq oḡli yiyilib k.-ib 44r19, ol oḡlannı salda alib k.-gān üçün Salci atagan erdi 44r22, anda bu üjni alib k.-ib müslümān bolubdur 45v13, üj yilgača āwāzi k.-ä yatdi andın şong k.-mädi 46r13, ol bülükdin şong k.-ib 46v4, läşkari birlā Qazan šāhrin alurḡa k.-di 46v13, Qazan ḥalqi arasına k.-di 48r20

kel- siehe auch **käl-** ‘kommen’: *k.-di ersä 4r5, k.! 22r12, Bulḡar šāhrigā k.-ürgā yaraḡlandi 36r4, bir emlik tay mingān oḡlan k.-ä turur erdi 40r19, män awdın qaytib k.-güncä 42r5, k. bari ḥānga qayturbiz 43v2, ḥān awdın qaytib k.-di 43v15*

käl- Hilfsverb: *qaytib k.-äturḡanda 8v7, alib k.-dilār 9r18, 21r17, 27r14, 29v3, jiyilib k.-ib 11r6, qaytib k.-dilār 15v11, yüzükni alib k.-mäsäng 18r10, alib k.-gändür 33v18, ḥāndin qačib k.-dim 42v20, ḥāndin qačib k.-gān Amāt Biy 43r6, Alačın Alaw qowub k.-ib yetti 44r1, ḥalqıning barçasıga aş berä k.-di 42v15*

Kel Muḥammād Pn. 12r13

käliş- ‘zusammenkommen, sich einlassen’: *anda munda ḥär kim birlā sözgä k.-ib 44v2*

kältür- siehe auch **keltür** ‘kommen lassen, bringen’: *Yalinnı k.-üb 9v1, manga anamning bir nişānin k.-mäsäng 18r11, Jingiz Ḥānga k.-dilār 26v15, ḥāning aldiḡa k.-di 27r4, quş awlab k.-ünlār 27r7, quşlar awlab k.-dilār 27r9, imān k.-sängiz 40v9, kim māning oḡlumni k.-sä 42v8, soyurḡali bolsangiz män k.-*

ürmān 42v9; *barīb k.-gil* 48r8, *qurtqa barīb Amātni k.-di* 43r10, *müslümānlar barīb anī k.-dilär* 46v10

keltür- siehe auch **kältür-** 'bringen': *munda tez k.-ünglär* 20v8

kemä 'Schiff': 5r4, 5r6, *k. birlä* 4v1, *k. tüzdilär* 5r2, *altun k.-gä* 4v6, *altun k. 4v14*, 5r7, *k.-ning* 5r15, *k.-ni* 5r16, 5v1, *k.-sindä* 21v16, *köb köb qatirgalar k.-lär birlä* 36r5, *k.-gä mindi* 36r5

Kän'an Pn. Sohn von Noah 1v4

Kenaz R. 'Fürst': *K. Mitri yağī boldi* 47r15, *K. Miḡayla ḡān boldi* 47r19

keng 'breit': *k. jīhān dur* 3v3, *k. etär* 10r1, *yurti k.-dür* 27v1

kengäš 'Rat, Ratschlag': *k. sorğan* 10r10, *k. sormağil* 10v5, 10v6, 10v7, *k. et-ib* 13r16, 14v13, 18v2, 39r13, 47v112, *k. qilib* 16v3, *k. qildi* 39v22, *k. bulmadī* 40r1, *k.-gä čiyüldilär* 40r5, *k. bolmas* 40r6, *ol yaman k. qilğan kāfirlärni* 47v17, *ol yaman k.-ni qilğan Fedor atliğ ḡān erdi* 47v20

kengäš- 'sich beraten': *k.-tilär* 29v13

kengäšči 'Ratgeber': *išančli k.-si erdi* 16v11

kärāmāt A. 'Edelmut, Gnade, Wunderkraft': *bu kāfirgä k.-ingni körsätgil* 39v11 *'aziz kärāmāt Baba Tükläs ata* 45v12, *Allāhning k.-i birlä päydä boldi* 48r7, *äwliyālar k.-i ḡām özindä bar erdi* 47v7

käräk 'nötig, notwendig': *temäk k.* 19r13, *k. bolsa* 33r6, *tängri tä'alāning taqdīrigä boyun sunmaq k.-dür* 37r19, *nä qilmaq k.* 37r20, *oğul k. bolsa toquz oğling bar* 42r19, *manga ḡalqim k.-dür* 44r21

Keräit (Biy) Pn. 17r17, 24r3, *K.-gä* 26r9

Keräy (Ḥān) Pn. 22v7, *K.-ning* 25v18, *K.-ni* 27v5

kärwān 'Karawane': *buzuq k. saray* 32r14, *k. ḡalqi* 32v8

kes- 'schneiden': *bašin k.-üb öltürdilär* 32v15, *öltürdi bašin k.-di* 34r9

kesil- 'abgeschnitten werden, versperren, erlöschen': *näsli k.-ildi* 2r2, *näsli k.-mäsün* 21v15, *toḡumi näsli ruwī k.-mäsün* 22r8, *yol k.-di* 32v8, *müslümān ḡāning näsli anda k.-di* 46v8

kešgān / kešān 'Fessel, Ring': *taḡalari quš k.* 39r22

ket- 'gehen, fortgehen': *dünyä-din ötti k.-di* 8r13, *k.-kāndin şong* 7r17, 15r12, *köngüllärinä yaman alib k.-dilär* 14v8, *özlari k.-dilär* 15r6, *bu yerdin bu yurtdin k.-ärmän* 14v16, *k.-dilär* 16v13, *uşı k.-di* 29v19, *öz yoruğına k.-di* 33r19, *ḡār qayda säwsängiz ol ḡarafqa k.-kāysiz tedi* 39r8, *anın birlä k.-di* 39r21, *Mäskāw ḡarafığa k.-di* 39v2, *ašin ašar qačar k.-är* 40r7, *andin k.-dilär* 40v17, *ḡān awğa k.-kāndin şong* 42r9, *Amātning k.-är küni* 42v14, *aw awlay k.-di* 42v21, *Qirimğa k.-ti* 42v11, *beşiği birlä alib k.-ä almadī* 43v24, *bir ağaj buḡağına olturtub k.-dilär* 43v24, *kün čiquşı ḡarafığa k.-är erdi* 47v7

ket- Hilfsverb: *qazaq çiqib k.-äyin* 14v12, *qazaq çiqib k.-kändän song* 14v12, *Tekälik şuwın qıdırıb k.-dilär* 16v16, *arbağa salib k.-dilär* 30r3, *kişänäning töbäsiga çiqib k.-ti* 30v17, *Şimaqi şähridän cıqub k.-dilär* 32r17, *ilgärü ozub k.-dilär* 33r19, *ağığa münüb qaçib k.-di* 42v19

keyik 'Wild, Antilope': *k. awladılar* 8v6, *k.-ni* 8v6, 8v17, 9r9, *tirig k.-ni* 9r5, *k. ergäj* 22r2, *k. awlay çiqar bolsa* 25r12, *yolbars degän k.-ni* 26v9, *bulan k.-ni* 26v19, *k.-ni atib yıqtı* 27r3

käzlä- 'den Pfeil auf den Bogen legen': *oqın yağa k.-b* 5r15, 26v10

kibük 'wie, ähnlich wie': *özigä özi k.* 30v3

kiçi siehe auch **kiçik**, **küçük** 'klein': *k.-si* 7v2, 10r8, *Yöci degän aning k. inisi bolur* 46r7, *barça jihän halqı uluğ k. käfir mü'min* 47v9

kiçik siehe auch **kiçi**, **küçük** 'klein': *k.-lärin* 10r3

Kili Budur Gn. *K. Bärkä Hänning yurtı* 46r14

kim Konjunktion 'daß': *aning ücün k.* 4r13, 9v10, 21v10, 39r16, *oldur k.* 6r16, 9v15, 16r3, 16r9, 41r6, *aydı k.* 4r8, 42v8, *körär k.* 4r6, *aydı k.* 3r10, *andağ attı k.* 5r15, *kördilär k.* 5r7, *ol bolur k.* 8r9, *bilinglär k.* 9v17, *bildilär k.* 17r10, *yügrükligindä andağ erdi k.* 27r2, *yaşurub qalmasun k.* 22v4, *ma'lüm ola k.* 25r11, *ma'lüm boldı k.* 25v2, *ma'lüm bolğay k.* 25v7, 25v11, *andağ körünür k.* 29r9, *andağ tizlädilär k.* 29v19, *öläyazdı bolğay k.* 30r1, *yaşrun qalmasun k.* 34v8, *anga habär tüşdi k.* 34v21, *andağ uruştilar k.* 35r5, *oşbundağ hilä tüzdı k.* 35r14, *mundağ söz birlä k.* 35r15, *biläsın k.* 35v1, *sändän ötünämän k.* 35v2, *habär erişdi k.* 36r10, *kördi k.* 35v10, 37r14, *ma'lüm ola biläsiz k.* 45v1

kim 'Wer, Welcher': 17v17, 31r8, *k.-siz* 17v9, *k.-lärsiz* 8v12, 17r15, *anamiz k.-gä buyursa* 13v17, *anamiz siz k.-gä yarlıqab* 14r3, *här k.* 15r5, 31v15, 32v4, *sizlär k.* 18v3, *hiç k. ersä* 19r10, *k.-dür* 20v5, *bizlärgä k.-dın turur* 37v6, *k.-dän erdügin bilmäymüsän* 37v18, *k. mäning oğlumni kältürsä* 42v8

kimäsnä 'irgend wer': *Kinjä degän k.* 40r9

Kinjä Pn. *K. degän biräw yiglab aydı* 40r2, *K. degän kimäsnä* 40r9

kir- 'hineingehen, eindringen untertauchen': *äwgä k.-di* 3v11, *alarning arasına k.-di* 33r12, *Aqsaq Temirning çadiriğa kälip k.-di kördikim* 35v10, *Bulğar şähriğä k.-dilär* 36r14, *haläyiqalarning içingä k.-ib* 37v4

kiräwgä (*sawut*): 26v2

kiş 'Zobel': *şirt k. tonın* 20v13

kişänä P. (< *kāšāna*) 'Grabstätte, Mausoleum': *buzuq k. tübindä* 30v7, *k.-gä türmaşib minärgä yabuşdı* 30v9, *k.-ning başığa* 30v12, *k. başına* 30v16, *k.-ning töbäsiga* 30v17

kiši 'der Andere': *k. yurtin* 10r5, *k. uruġin* 10r6, *k. aġasin* 10r7

kiši 'Mensch, Person, Jemand': 29r11, *qiriq k.-si* 4v10, *bir qawm k.-lär* 8v8, *nä k.-lärsiz* 8v10, 8v12, 16r7, 17r16, 33v6, 33v10, *ol k. k. bolub* 10r11, *k. ätin yeyärmän* 10r15, *k.-ni közgä ilmän* 10r17, *bir eki üj k. izüingiz* 12r9, *üj k. 12r15, 12v9, 26v11, 26v14, üj k.-ning* 12r12, *isirgän k. teg* 12v3, *yüzin körgän k. 13r2, öz k.-sin yamanlağan* 14r8, *yaḥsī läyiq k.-läri* 15v3, *läyiq k.-läri* 15v5, *on k. 16v13, k. sözläğan teg* 17r5, *bir az k. 17r6, bir k.-dän* 29r10, *oşal k.-ning özidür* 17v8, *on k.-miz* 18v6, *tört ruw iling k.-sinä* 20r8, *k.-läрни yäşirgän kimdür* 20v5, *andağ şulu k.-ni* 21r4, *hiç k. 21r5, şifatli körükli k. 21r10, ġäyät dä bay k. erdi* 23v3, *ming şadaqli k. birlä* 23v4, *qara k.-dän* 24v14, *bir k.-dän* 29r10, *Tarağay degän k. 29r13, hiç läyiq k. 30r16, aq saqallıq qart k. 32r3, bir eki yüz üç yüz k. boldılar* 32v7, *k.-ni yürütmäydür* 32v10, *k.-ni kälüb* 32v12, *otuz k. birlä* 33r13, 33v1, *özingiz ne k.-siz* 33v11, *Jaday Hänniing k.-läri* 33v19, *Aqsaq Temirning k.-läri* 34r2, *hiç bir k.-sin* 35r9, *k.-sin yibärdi* 35v8, *yibärgän k.-si* 35v9, 35v12, *oşbu çärüw k.-läri* 36r6, *Allāhdan ġayrī k. bilmäs erdi* 36r7, *čawdin qirġindin qačub qalğan k.-lär* 36v5, *wälī k. 37r8, wälī k.-ni* 37r10, *k.-läрни* 37v9, *bu k.-gä teymänglär* 39r9, *aġzī alasan k. bolġunča* 40r3, *özing säwġän k.-ni* 42r7, *hän-niing özinä k. yibärmädi hānga k. qarşu barmadi* 42r13, *qizni öltürürgä k. yibärdi* 42v1, *qizni qačursun teb k. yibärdi* 42v4, *bu işläрни köb k. bilmäs erdi* 42v13, *hiç k. körgäni yoq erdi* 43v5, *körkäm k. erdi* 43v7, *hāli bargan k. alur erdi* 43v18, *bir nečä k. kälä yürür* 43v20, *bir yerän aqli k.-dür* 43v21, *artında bilmän şadaqi bilmän k. turur* 43v21, *Ajtarḥanda böränä aqtarmağa bargan k.-lär* 44r15, *k. yüräkli aşil k.-niing balası erkänin bilib* 44r16

kiy- 'anziehen': *k.-är küpäsin* 11r4, *k.-di* 20v14, *başıqa k.-di* 20v15, *er k.-är şawuti* 27v6, *er k.-är joğası aqlası torqası* 27v10, *kübä k.-ib* 32r16

köb 'viel': 4r13, 5v17, *k. etär* 9v18, *k. hānlarni* 22v10, *k. māl bermäkliging birlä* 24v15, *k.-dür* 27v1, 27v6, 27v10, *k. aġir alapalar* 32v16, *bizning ḥazinämiz k.-dür* 33r6, *k. k. fillärgä* 34v12, *k. k. täwälärgä* 34v13, *k. k. qurallar* 34v13, *aralarında k. qarawullar yasawullar qoydılar* 35r3, *k. k. qatirġalar kemälär birlä* 36r4, *k. ḥaläyiq ḥäläk boldılar* 36v2, *bir oq qizni sän nä k. körärsän* 42r20, *bu işläрни k. kişi bilmäs erdi* 42v13, *k. närsä körgän erdim* 43r7, *k. ädämlär ḥäläk boldılar* 47r1, *k. müslümānlarni* 47v14, *k. yerlärdä* 47v15, *k. ellärni manasırlarini yandurdi* 48r20, *k. kāfir ḥātūnlarni qizlarini yesir qildılar* 48r21

köbrüj / körüj 'Esche (Fraximus)': 24v11, 25v6

köbük 'Schaum, Speichel': *k. aşab* 11v18, *biräw aṭiniing aq k.-in ozub* 40r12

- köç- / köj-** ‘abwandern, fortziehen’: *k.-mägä niyyät qıldılar* 39r13, *qayu tarafğa k.-äling* 39v21, *ägär mundin k.-äsiz* 40r10, *biz ol tarafqa k.-älik* 40r11, *hän özi başlab k.-är boldi ersä* 40r15, *hän k.-di* 40r16, *hän birlä halq häm k.-di* 40r17, *k.-üb bara turğanda* 40r17, *här yıl bir yergä k.-är erdilär* 40v18, *k.-ib qaytdılar* 43v3, *ähir ol orunnı yaratmayın andin k.-tilär* 46v6
- köçlä-** ‘ziehen’: *kāfir Urus k.-b läškäri birlä Qazan šährin alurğa kaldi* 46v12
- köjül-** ‘übersiedeln’: *Barağdin k.-äräk* 37r2
- köçmäli / köjmäli** ‘der Nomade’: *Amät Şamät degän k. eki hānga* 39v20, *ol k. halq arasında turdı* 40v15
- kögärçin** ‘Taube’: *kök k.-i* 4v3, 5v2, 24v7, 25v1
- kök** ‘Himmel’: *k.-dä yürügän aq şonqar* 5v15
- kök** ‘grau-bläulich’: *k. kögärçini birlä* 4v3, 5v3, *yılqı yälli k. bori* 12v6, *k. atlı* 16r9, 17r12
- kök** ‘blau-turquoise’: *k. sarāy* 16v18
- Kök Hān Pn.** 2r6
- kök yaqa (kök yağa** 26r19) (*sawut*): 26r7
- köklä** ‘bläuliches’: *türlic tüslü yulduz erdi k. yäşilli qizilli erdi* 47v7
- kön** ‘Leder’: *k. körmägän k. körsä* 10r16, *k. etükni kiymän* 10r16
- kön-** ‘aushalten’: *k.-mäš cüdamas boldılar* 11r5
- köngül**^{könglü} ‘Herz, das Innere’: *k.-i* 6v11, *k.-üng* 6v14, *k.-i yaman bolub turur* 8v4, *k.-i açılun* 9r7, *k.-lärindä aydılar* 13v8, *k.-lärinä yaman alib* 14v7, *k.-üngüzgä yaman almangiz* 18r13, *dengiz deg k.-üng üçün* 22r11, *k.-i erüdi* 22v1, *k.-ündin aydı* 30v19. *k.-inä bu fiqirni salib* 31r5, *halqıng k.-i yaman boldi* 42v6, *halqning k.-i yaman bolğanin bilib* 42v7, *şol qizning manga k.-i bolur mu erkän* 43r1, *hāniš k. etär bolğay* 43r3, *k.-ündä aydı* 43v7
- köngül qaldur-** ‘beleidigen’: *k.-ümni q.-masang bolur erdi* 5v18, *k.-üngni hiç q.-mazmän* 6r2, *qatig k.-ümni q.-magil* 22r13
- kör-** ‘sehen, schauen’: *taşqaru nä k.-ärsän* 3r11, *k.-säng ölärsän* 3v8, *k.-di* 3v11, 33r11, *k.-dilär* 15v10, 16v18, 26v9, 26v19, 33r14, *k.-dilärkim* 5r7, 12v6, 17r12, *k.-düng* 3v15, *bayağı k.-gän kündin* 4r1, *k.-mäkkä kaldi ersä* 4r5, *k.-ärkim* 4r6, *k.-ärmän* 5r2, *k.-gänim yoq erdi* 6r10, *k.-düm* 6r10, *k.-dim* 7r4, *kön k.-mägän kön k.-sä* 10r16, *k.-gän k.-gänin aytur* 10v7, *k.-dilär ersä* 12r16, *k.-üngiz* 12v3, *äşikärä k.-dilär* 12v9, 47v10, *bu k.-gänin* 12v10, *yüzin k.-gän kişi* 13r2, *k.-ä almas boldılar* 13r11, *k.-ünglä* 13r12, *hoş k.-dilär* 14r18, *bu işni k.-üb* 14v4, *k.-mädilär* 15r8, *hiç närsä k.-mädilär* 15v9, *nä k.-dingüz* 15v11, *yoq närsä k.-mädük* 15v12, *k.-dük* 15v13, *siz k.-gän* 15v15, *här nä yoluqsangiz k.-ängiz* 16r6, *barib k.-dilär* 17v7, *k.-müşi yoq erdi* 21r5,

körkini uzun saçını k.-üb 21r18, köz üstündä qaşı teg k.-ür erdi 26v4, erliklärin k.-üb 26v16, quşlarnı k.-üb 27r15, yaman tüs k.-di 29r5, asrarğa k.-ärgä 30r16, k.-düngmü 30v19, yoq härgiz k.-mädim 33r15, yolda qaraq k.-düngüz mü 33v7, yoq hiç k.-mäduk 33v8, Şäh Sulţān qarab k.-di 35v6, bargıl k.-gil tedi 35v8, k.-dikim 35v10, 37r14, bir oq qızni sän nä köb k.-ärsän 42r20, hiç ädämdä andağ närsä k.-gänim yoq 43r7, köb närsä k.-gän erdim 43r8, hiç kişi k.-gäni yoq erdi 43v6, qız anı alısdan qarab k.-di 43v20, bir zamān bolib erdi Amāt özi k.-di 43v22, nä k.-säng anı ayğaysän tedi 44r11, k.-gän ädämilär tang 'aǵaibgä qalib 47v8

Körgürlän (Ms. A: **Körülän**, Ms. B: **Körgülän**) Gn. K. *degän qara taw 14v17, 15v17*

körgüz- 'zeigen': *k.-mädilär 3r16, k.-gil 3v7, 3v9, k.-güncä k.-mäy 15r15, k.-üb 15r17*

körk 'Schönheit': *k.-i andağ erdi 3r2, munung k.-ini 21r17*

körkäm 'schön, reizend': *k. kişi erdi 43v6*

körkli / körikli / körükli siehe auch **körklüg** 'schön': *Ǵäbrä'ıl k.-li erdi 13r2, yüzi gäyät k.-li 16r10, Ǵäbrä'ıl deg k.-li sinli 17r14, şıfatlı k.-li kişi 21r10*

körklüg siehe auch **körkli** 'schön': *gäyät k.-lüg 21r3*

körläǵ (**köläǵ** 26v1) *k. degän şawutni berdi 26r12*

Körläwiç / Körläwiǵ Pn. 2v14, 4r8, 4r11

körsät- 'zeigen': *k.-äyın 15v4, k.! 19r10, bu käfirgä kārāmātingni k.-gil 39v11*

körüş- 'zusammentreffen': *k.-üb sözläşä turur erkän 35v*

körün- 'zu sehen sein, sich zeigen': *alışdan bir qara k.-ür 4v13, andağ k.-ür kim 29r9*

körünüş 'Audienz, Zusammenkunft, Diwan': *k.-kä kıldilär ersä 15r7*

köt 'der Hintern': *k.-kä törtäyin 19v6*

kötär- 'aufheben, erheben': *hātūnni kötärib 30r2, aramizda anı hān k.-äli 31v18, Qazan šährindä hānliqğa k.-dilär 46v11*

köyläksä (*sawut*): 26r19, 25v6

köyüldü '?indische Nachtigal' 24v11, 25v1

köz 'Auge': *k.-i 4v12, 7r2, kişini k.-gä ilmän 10r17, k.-imizni bağladı 14v7, k.-lärindin gayb boldı 17r18, k. tamğa 24r5, k. üstündä qaşı teg 26v4, sol k.-indä aqı bar 29r15, 29v4, bir k. şoqur 30v8, zayıf ayaqsız k.-siz qırmuşqa 31r1, tani başı k.-i sab sarı boldı 35r14, hālqıng k.-i aldunda açığlangan bolğil 42v11, k.-in aça almay olturğan boldı 43r4*

köz- 'sehen': *k.-ä turgan erdi 4r4*

közi yaru- 'ihre Augen [von der Freude der bevorstehenden Geburt] erglänzen':
Alanğonıng k. y.-dī bir er oğlan tuğurdī 12v14, *hātūning k. y.-dī bir er oğlan tuğurdī*, *Ṭaydwli Hānišning k. y.-dī* 42r10

küč 'Kraft': *ägär k.-üngüz yetsä* 40v11

küč / küj qıl- 'Gewalt ausüben, gewaltsam sein': *k. qıldī* 9r2, *zulm k. qılurlar* 9v12, *k. ziyān qıla başladī* 36v16

küj bol- 'schwer sein': *jāningğa k. bolur* 21v8, *nečük k. bolur* 21v9

küj et- 'Gewalt ausüben, gewaltsam sein': *k. etä başladılar* 11r1, *zulm k. etdilär* 15r13

küčügän 'Milan (*Milvus migrans* Bodd.)': 24r12, 25r18

küčük 'Welpen': *k.-din* 1v10

küčük siehe auch **kiči**, **kičik** 'kicsi', 'klein': *ekisidän k. wä birisidän uluğ* 45r6

Küčüm Hān Pn. 2v6

kül 'Asche': *k.-gä awnab yumurtqa salmağa* 11v17

kül- 'lachen': *k.-sä* 3r2, *k.-üb aydī* 18r7, 'aqıllar bilürlär' *'aqılsızlar k.-ärlär* 40r5, *oynadılar k.-dilär* 43r10

kümüş 'Silber': 3r5, 27v1, *altun k. alapa beräyin* 33r4, *başındağı künbāznī altundin k.-din yaşadılar* 41r3

kün siehe **el kün**

kün 1. 'Sonnenschein, Licht': *k. bolub* 8r10, *k. issisinä buwaz bolmağa* 12r15, *k. bolub inär* 12r10, *bir yaruqın k.* 12r16, *bayağı k. bolub* 12v2, *täräzädän tüšgän k.-gä* 14r13

2. 'Sonne': *k. yaruqı* 3v10, *Yädigär Hān zamānında toquz yüz elli yätidä k. tutuldī* 47r12

3. 'Tag': 3v4, *bir k.* 4r5, 4v13, 11v5, 13r16, 17v5, 42v7, 42v21, *bir k. bolğandın song* 3v13, *k.-gä* 2v16, 5v9 *k.-lärädä bir k.* 3r9, 26v7, 26v18, 27r6, 29r5, 30v6, 31r6, 31v14, 32r7, 42r2, 44r23, *tanglası k.* 5r6, 6r10, *bir anča k.-din song* 6v3, *bir anča k.-lärđin song* 6v4, 19v13, 33r8, *üč k. burun* 7v12, *tünägi k.* 12r2, *ol k.* 17r8, *eki üč k.* 17v4, *här k.* 27r5, 30v5, *on törtinči k.* 28r8, *bir anča k.* 30v2, *bu k.-din song* 39r6, *bir k.-dä beš waqıt namāz qilib* 40v10, *bir yilda otuz k. rüzä tutub* 40v10, *ayı k.-ni yetkän erdi* 42r4, *Amätning ketär küni* 42v14, *qiz hāmیلä ermiş ayı k.-i bolmış* 43v17, *yay k.-i erdi* 43v19, *Qazan wilāyätin kāfir Urus yäkšānbä k. aldī* 47r4, *buruğ 'aqrāb-ning ekinči k. erdi* 47r4, *k.-din k. yaqtuligü artđı* 47v5, *tamām qırq k.-gäčä turdı* 47v6, *k. iniši tarafındın tuğub* 47v6, *k. čiquşı tarafığa ketär erdi* 47v6

kün čiquşı 'Ost': *k. č. tarafığa ketär erdi* 47v6

kün iniši 'West': *k. i. tarafındın tuğub* 47v6

künbāz P. (<gumbaz) 'Kuppel': *bašındağı k.-ni altundin kümüsdin yaşadılar* 41r3

kündüz 'am Tage, Tagsüber': *k. tašib qabağindin ašar* 16r3

künäk siehe **başkünäk**

künlä- 'eifersüchtig sein, neidisch sein': *körä almas boldılar k.-dilär* 13r11

Künüm Hān Pn. 2r8

küpä / kübä 'Kettenhemd': *kiyär k.-si* 11r4, *k. kiyib* 32r16, *k.-si boz qa[l]paq degän erdi* 36v12

küt- 'auf jemanden warten, bewahren, hüten': *k.-käysiz* 8r9, *yurt k.-mäs* 10r11, *māl k.-mägän* 10r12, *māl k.-sä* 10r13, *törä k.-mägän törä k.-sä* 10r15, 11r1, *k.-ärgän etmägin satar* 10v8, *anı k.-är erdilär* 11v3, *buzaw k.-mägä* 30v2, *buzaw k.-är erdilär* 30v5, *k.-ä turğan* 31v16

küttür- 'warten lassen': *qursagıngdağı balanga k.-ürsän* 11v13

küy- 'brennen, erreicht sein': *örtändi k.-di* 32v18

küyük 'Kummer, Betrübnis': *ağamiz k.-indin köngli yaman bolub turur* 8v4

qabaq 'Bergabhang, ein abschüssiges Ufer': *q.-ğindin ašar* 16r3, *ol tawnıng q.-ğinda* 17r2

qabat 'Schicht, Stock': *q. turadur* 5r1

qabr A. 'Grab': *q.-i üstigä taš āstānā qobardılar* 41r2, *mübārāk q.-lar[i]din* 45v10

qabırğa M. 'Rippe': *quš q.* 23v7

qabqa / qabğa 'Tor': *šähärning tamām q.-larin açturdı* 35v16, *q.-larnı açturgıl* 37r19, *šähärning tamām q.-larnı açtilar* 37v1

qabtur- 'mit dem Mund fassen lassen': *qoyning quyruq mayin oğlannıng ağızıga q.-dı* 43v25

qabul A. 'Annahme, Einwilligung': *q. qilib* 22v2, *anası häm anıng sözini yaratib q. qıldı* 39r17

qapu 'Tor': *šähär q.-sında turdı* 35v5

qač 'einige': *bir q. kün* 4v7

qač- 'fliehen': *baydin q.-qan qullar* 32v3, *q.-qanlardur* 33r18, 33r20, *čawdin qirğindin q.-ub qalğan kişilär* 36v5, *āhir özläri šährin salib q.-dilar* 36v18, *Barağning ziyānındin q.-ib* 37r1, *ašin ašar q.-ar ketär* 40r7, *qizni alib q.-ti* 42v5, *ağıga münüb q.-ib ketdi* 42v19, *hāndin q.-ib kaldim* 42v20, *hāndin q.-ib kalgān Amät Biy* 43r6, *qizni alib q.-dı* 43v14, *Amät qizni alib q.-qanin bildi* 43v16

qačan 'wann, irgend eine Zeit': *q. kälür* 11v2, *q. da bolsa* 5v8

Qaçu Märgän Pn. 2r11

Qaçuman Pn. 2r11

qaçur- 'fortlaufen lassen, forttreiben, entführen': *qirdılar q.-dılar* 35r6, *qizni q.-sun teb kişi yibardı* 42v4

qadr A. 'Wert': *q.-imni yahşi bilgil* 6r14, *q.-ingizni bilmäslär* 11r10, *q.-in bilmäslär öltürürlär* 22r7

Qādīr Qīya (Qādīr Qaya) Pn. Sohn von Islām Qīya 45v1

Qağın-jar / Qa'injar Pn. 7v6, 8r4, 9v11, 10v14, 11v4, 131r10, 13r10, 15r13, 20r9, 20r16, 24v2, *Q.-din turur* 7v8, *Q. oğli* 20r16, 26r12

qahr A. 'Zorn, Wut': *kāfirlärgä q. qilib* 21v12, *haqq sübhānähü wä tä'alāning q.-i ğazab taqdīri birlä* 48r12

qaq- 'schlagen, erklirren lassen': *zinjirni q.-ğaysän* 43r13, *bir s'at bolur erdi zinjirni q.-di* 43r15

qal- 'bleiben': *tul q.-di* 8r16, *q.-asiz* 8r1, *tul q.-ğan* 9r5, 36v22, *süyäkimiz q.-di* 11r7, *čidar hālimiz q.-madī* 11r8, *irış q.-ingiz bolsa* 11r14, *atamizning q.-ğan mālīn* 13v12, *atararining här nä q.-ğan mālīn* 13v14, *tangğa q.-dılar* 14v5, *q.-ib* 20r14, *tangğa q.-di* 21r18, *yaşurub q.-masun kim* 22v4, *andīn q.-di* 23v3, *tangğa q.-ib* 26v16, 30v14, *sözi dünyāda q.-di* 28r9, *yātim q.-di* 30r16, *q.-ğan čärüwigä* 34r11, *artında q.-ğan čärüwi* 34r14, *yaşrun q.-masun kim* 34v8, *ölgän öldi q.-ğan q.-di* 36r14, *čawdin qirgindin qačub q.-ğan kişilär* 36v5, *qorqudan bitlärində qan q.-madī* 39v16, *ägär mundin köčäsiz munda q.-sangiz* 40r10, *bular müslümān bolub munda q.-dılar* 40v18, *hič därmānim q.-madī* 43r6, *körgän ādāmīlär tang 'ağāibgä q.-ib* 47v8

qal- Hilfsverb: *ölä q.-di* 3v11, 29v19, *anasi ilay q.-di* 15r7, *yaşurub alib q.-ğan* 20v16, *alib q.-dim* 22r8, *anīng dāstāni halq arasında söylänä q.-sun* 40v5, *yatib q.-di* 44r4, 44r6

qala A. (< qal'a) siehe auch **qalğa** 'Festung, Stadt': *q. tübün* 10r1, *Uladimür degän kāwur q.-sina yetdi* 39v3, *čärüwin ol q.-sina čiydürdi* 39v4, *Züyä suwining tamağında kāfir Urus q. soqdī* 46v15

qala (sawut): 26r18, 26r3

qalay 'wie, auf welche Weise': *q. barursiz* 11v6

Qaldar Biy Pn. 16r15, 18v7, 19r8, *Yalın Biy oğli Q. B.* 19r12, *Q. B.-ni* 19r16, 24v6, *Q.-ğa* 26r13

qaldur- 'zurücklassen': *üläsmäy q.-dılar* 13v16

qaldur- 'fortnehmen': *özgälärni alib q.-di* 33r2

qalğa siehe auch **qala** 'Festung, Stadt': *Qazan dāryāsī üstündä q. yasadılar* 46v4

Qalmaq 'Kalmük': *Q.-ğa yibärgil* 7r11, *Q.-ğa iyäbärdi* 7r12, *Q.-da barib* 7r14, *Q. töräläri* 7r15, *Q.-dağı* 8r14, *Q. halqınıñ töräläri* 8v13

qalpaq (**qabaq** 26v1, 36v12) *boz q. degän şawutni berdi* 26r13, *kübesi boz q. degän erdi* 36v12

Qaltalı Čoban Pn. Zar Ivan Kalita 46v13

qaltaq 'Taugenichts': *q. halq oğlı* 7v14, *ay q.-lar* 40r2, 40r4, 40r5

qamčila- 'mit der Peitsche schlagen': *añin q.-lasa gayib bolğan degdür* 16r12

qamsa- 'belagern, einschliessen': *beş yıl q.-b turdılar* 35r9, *yäti yıl q.-b turdılar* 36r15, *hänni halqnı tutdı q.-di toqtatdı* 40v2

qan 'Blut': *qorqudan bitlärindä q. qalmadı* 39v16, *bir qaşıq q.-im ötünürmän* 44r10

Qan Muḥammäd Pn. Sohn von El Muḥammäd Ms. B. 26v8

qančuğa 'der Riemen hinter dem Sattel zum anbinden leichter Sachen': *q.-sında baş könegi bar erdi* 40r20

qanı 'wo?': *q. manga anamnıñ bir belgüsi bar mu* 18r2

qār P. 'das Machen': *fāl q.-larni* 29r7, *fāl q.-lar* 29v8

qara 'schwarz, gemein': *alışdan bir q. körünür* 4v13, *nä q.-dur* 4v14, *bir qara taw deg qabat turadur* 5r1, *Körgürlän degän q. taw* 14v17, 15v17, *q. tülki* 20v15, *q. kişidän* 24v14, *eki baş q. quş* 25r16, *q. taw degän sawut* 25v16

qara- 'schauen, sehen': *q.-b turdılar* 12r12, *q.-dilar* 16v17, 29v3, *q.-b yürüb baqtilar* 17r5, *arbanı q.-di* 19r15, *tangğa qalib q.-b turur erdi* 30v14, *Şäh Sulṭān q.-b kördi* 35v6, *hoş q.-yin* 37r13, *artin q.-b baqğunça* 40r18, *qiz anı alısdan q.-b kördi* 43v20

qara taw (*sawut*): 26r17, 25v16

qara quş 'Steinadler': 23r15, 25r17

Qara Hān Pn. 2r7

Qara Duman Pn. 2r12

qarağaj 'Rüster (*Ulmus foliacea*): 23r14, 25v5

qarağay M. 'Lärche (*Pinus larix*): 25v4, *sizning q. deg boyunga qondim* 5v16, *ağajım q.* 6r16, *ağajıñ q. bolsun* 23r5

qaraq siehe auch **qaraqçı** 'Räuber, Wegelagerer': *yolnı q. saqlardur* 32v10, *q.-largä altun kümüş alapa beräyin* 33r3, *yolda q. bar mu* 33r15, *yolda q. kördüngüz mü* 33v7, *q.-larni istäy cıqduq* 33v12

qaraqçı siehe auch **qaraq** 'Räuber, Wegelagerer': *q. bolayıq* 32r9, *Ajtarhan içindä q. bolay başladı* 44r18

qaraqçılıq 'Räuberei': *uluğ q. qıldılar* 32v2

qarama 'Ulme (*Ulmus*): 23v13, 25v5

- qarat-** 'sehen lassen': *tāli'in q.-di aqtartdi* 29r8
- qarawul** M. 'Wache, Vorposten': *aralarında köb q.-lar yasawullar qoydilar* 35r3, *q.-lar qoyub* 47v12
- qarawulči** 'Wächter': *bir q.-si bar erdi* 4v11
- qarbuz** 'Wassermelone': *qawun q.-musän* 11v16
- qarčığa** M. 'Habicht (Astur palumbarius)': 23v6, 25r17, *q. birlä* 27r12
- qardaš** siehe auch **qarındaš** 'Bruder und Schwester': *qız q.-ši* 20r12, 20v6
- qargä** 'Krähe (Corvux)': *q. birlä* 10r14, *q. čarlağan deg* 17r4
- qari** 'alt': *eski q. yolası* 16r3
- qarındaš** siehe auch **qardaš** 'Bruder und Schwester': *tamām oğling qızıng q.-larning birlä* 39r7, *tamām oğli qızı q.-lari birlä* 39r11
- qarma-** 'ergreifen, tasten': *Amät q.-b baqtı* 44r7
- qars** 'Gürtel': *q.-ında quruğı* 40r19
- qaršu / qarši** 'gegenüber, entgegen': *bilürgä q. šimči yibärdi* 33r10, *kälä turğan yoli birlä q. yürüdlär* 33v4, *q. bardilar* 33v5, *bularning q.-siğa kaldi* 33v9, *Aqsaq Temirgä q. čiqardi* 36r2, *bir birsinä q. qondilar* 35r3, *bir birsinä q. qatušib* 35r5, *ağır čärüw hazırlab q. yürüdi* 36r11, *Bular šährining q.-siğa kälüb* 36v10, *šährimiz q.-siğa tüšdi* 37r3, *hānga kiši q. barmadi* 42r13, *Ṭaydwli Hāniš q. čiqti* 42r16, *hān q. čiqti* 43v4, *urušqa q. bardilar* 44r1
- qart** 'alt': 31v5, *q. kiši* 31v3, *q.-qa* 31v4, 31v8
- qaru** M. 'Antwort': *q. aytiš bolmas* 5v17
- qaššabči** 'Schlächter': *q.-dan* 10v7
- qašd** A. 'Absicht, die böse Absicht': *q.-dında yürür erdilär* 14v9, *istämäk q.-ında boldilar* 16v3
- qašd bol-** 'jemandem nach dem Leben trachten': *jānga qašd b.-dung* 44r3
- qaš** 'Augenbrauen': *köz üstündä q.-i teg* 26v4
- qaš** 'Seite': *q.-ında* 3r7, 4v10, *q.-ında olturğanlar* 13r3, *sāning ağalarning q.-ında dur* 18v11, *Ṭaday Hānning q.-iğa* 29v2, *mānim q.-imda* 37r8, *Šamät Hān-ning q.-iğa kaldi* 37r16, *ol hātünni oğlanlari birlä q.-iğa aldurdı* 39r3, *hānišning q.-iğa bardı* 43r4
- qaš** 'der hervorstehende Holzbogen am Sattel': *äyärning art q.-in urdı* 44r2
- qašiq** 'Löffel': *bir q. qaniim ötünürmän* 44r10
- qat** 'Schicht, Stock': *šähri säkiz q. erdi* 35r10
- qat** 'Seite': *anası q.-iğa kaldilar* 14r2
- Qatay** Gn. siehe auch **Ḥatay** 'Nord China': 28r6, *Q. šährindän* 8v11
- Qatay (Biy)** (Ms O. **Qiyat** 16v8, 24v2) Pn. 16v7, 16v8, *Qağın-ğar oğli Q.-ğa* 24v2

- qatı** 'hart, stark, schwer, sehr': *iši q.* 27v11, *q. uruś qıldılar* 36r12, *q. qorquğda erdi* 39v7, *mahrūm mağbūn bolmangiz q. ziyāndur* 41r9
- qatı qabaq (qatı qapaq 26v1) (sawut):** 26r10
- qatırğa** 'Galeere': *kōb kōb q.-lar kemälär birlä* 36r5
- qatuś-** 'sich vermischen, aneinander geraten': *bir birsinä qarśu q.-ib* 35r5
- qawdu (?qauđı baschk.)** '?Storch' 24v3, 25v1
- qawm** 'Haufen, Büschel': *bir q. kişi-lär* 8v8, *q. q. quś cūni* 15v10, *q. quś cūni* 15v13
- qawm** A. 'Volk, Stamm': *Hindustan q.-i birlä täprädilär* 34v14
- qawun** 'Melone': *q. qarbuzzmusān* 11v15
- qaya** 'Felsen': *q.-larni aśurdılar* 26v11, *q. yerlärindä* 39v19
- qayda** 'wo?, wohin?': *hānımız q.* 15r9, *yoli q.* 15v6, *här q. säwsängiz ol tarafqa ketkäysiz* 39r8, *q. barganin bilmädi* 43v16
- qaydin** 'von wo?, woher?': *q. kälürsiz* 8v9, *bu bälä sizlärgä q. kälđi* 37v17
- qayğu** siehe auch **qazğu** 'Trauer, Kummer': *ağamiz ölgängä q.-dadur* 9r6
- qayğur-** 'betrübt sein, Kummer haben': *q.-urmän* 6v16, 7r9, *q.-a q.-a* 8v3
- qayğuruś-** 'zusammen betrübt sein': *q.-ub yatdılar* 17r19
- qayin** 'Birke (Betulaceae)' 23v6, 25v5
- qayin ini** 'jüngere Schwager': *q. i.-lärim* 9v8
- qaysi / qaysu** (36v6) 'welcher?': *q.-ngizning fuṭası* 14r14, *q.-ngiz* 19v5, *q.-si* 19v16, 32r15, 32r16, *oğlanlarning q.-si* 20v17, *hānliq q.-mizğa tegär* 31v5, *q.-si* 36r6
- qayt-** 'zurückkehren, heimkehren': *q.-ib* 43v14, *q.-tilar* 8v7, *q.-ib käläturganda* 8v7, *q.-turmiş* 10r5, *biz q.-amiz* 9v7, *yurtlarına q.-tilar anlar q.-qandin şong* 10v13, *q.-ib kälđilär* 15v10, 16v19, 32r4, 48r11, *yiglašib q.-dilar* 17r19, *qoşqa q.-alıq* 18r15, *artındağın q.-ib almas* 22r3, *baraturgaç yetä almay q.-dilar* 34r16, *čärüwi birlä q.-dilar* 39v18, *män awdın q.-ib kelgünčä* 42r5, *qurtqa barib Amätni kältürdi özi q.-di* 43r10, *kel bəri hānga q.-urbiz* 43v2, *köçib q.-dilar* 43v3, *hān awdın q.-tib keldi* 43v16, *on säkiz yıldan şong q.-a q.-a müslümānlar aldılar* 48r17
- qayu** 'welcher, ein Jeder': *här q.-sina* 27r16, *här q.-ngiz* 32r12, *här q.-sining* 36r19, *q. tarafğa köčäling* 39v21
- qaz** 'Gans': 24r4, 25r18, *q. aldururmän*, 10r14, *q. tebtürdi* 27r12
- qaz-** 'graben': *or q.-ib yatdılar* 36v10
- Qazaq** 'Kosak': *pälid q. Urus birlä yağı boldı* 47v3

qazaq čiq- ‘von der Gesellschaft weggehen und wie ein freier, unabhängiger Mensch leben’: *q. č.-ib* 30v1, *q. č.-ib ketäyin* 14v12, *q. č.-ib ketkändin şong* 15r12

qazaqçı ‘Räuber’: *q. oğlu* 29r11

Qazan ‘die Stadt Kasan’: *Q. Şağālī Hänniŋ yurtıdur* 46r15, *Q. şährindä hân yoq boldı* 46v8, *Q. şährindä hânliqğa kôtärdilär* 46v10, *Q.-da otuz üj yıl hânliq sürdi* 46v11, *Q. şährin almasdan burun* 46v14, *şähr-i Q.-ni Urusqa berdi* 46v19, *ol qirğindın şong Urus Hānı Q.-ni biylädi* 47r2, *Q. wiläyätin kâfir Urus yäksänbä küñ aldı* 47r3, *Q. şährindä yurt biylägän hānlarning aqları bulardur* 47r5, *Q. halqı arasına kaldi* 48r20, *Q. halqı Başqurt birlä boşdılar Q.-dan* 48v22

Qazan däryäsı Gn. ‘der Fluss Kasanka’: *Q. d. üstündä qalğa yasadılar* 46v4

Qazan suwı Gn. ‘der Fluss Kasanka’: *Q. s.-iniŋ tamağında şähär tüzüdlär* 46v6

qazançı ‘Koch’: *q. oğlu* 29r11

qazğu siehe auch **qayğu** ‘Kummer’: *q. birlä* 4r8

Qaziči Pn. Sohn von Termä *Q. atliğ erdi* 45r21

qičqur- / **qičğur-** ‘schreien, brüllen’: *arslan q.-di* 17r10, 17v5, *jabalanib jümirğanib q.-ub baqurub tedi* 40r13

qıdır- ‘suchen, folgen’: *Tekälik suwını q.-ib izlängiz* 15v16, *Tekälik şuwın q.-ib ketdilär* 16v16

qıl- ‘machen’: *nä q.-sa bolur* 4r11, *q.-sang bolur erdi* 5v9, *waşıyyät q.-ğandın şong* 8r12, *küç q.-di* 9r2, *şabır q.-sangız bolur erdi* 9v10, *zulm küç q.-urlar* 9v12, *‘ādil dād q.-ub* 13v6, *närsä q.-a almadılar* 13v8, *kengäs q.-ib* 16v3, *āzād q.-dilar* 19r6, *tamām q.-ğandın şong* 19r13, *hoş q.-ibsän* 19r15, *nätäk q.-ursän* 19v3, *habär q.-ib* 19v15, *munday iş q.-dung* 21r11, *nä iş q.-dim* 21r14, *qahr q.-ib* 21v12, *yoq q.-di* 21v14, *āzād q.-di* 22r1, *āzād q.-ur yibärür* 22r3, *āzād q.-ğaysän* 22r5, *qabul q.-ib* 22v2, *ulu toy q.-dilar* 23r3, *‘ādil dād q.-maq birlä* 22v9, *ta’yin belgülik q.-ib* 22v15, *baw baw halq q.-ib ayurdi* 23r3, *läşkär başı q.-ib* 25r3, *jām q.-ib* 25r14, *‘iys ‘işrät q.-ur erdi* 26v5, *tämäša q.-ur erdi* 26v6, *zäwq şafā q.-ur erdilär* 27r5, *hānliq q.-ur erdi* 29r4, *ordalar q.-sam* 31r4, *aramızda hān q.-ayıq* 31r9, *munı hān q.-ing* 31v10, *hoş emdi q.-ayıq* 31v12, *hān q.-ib* 31v14, 34v10, *uluğ qaraqçılıq q.-dilar* 32v2, *yoldaş q.-dilar* 32v6, 32v16, 33r2, *mundag oğriliq q.-ursän* 32v13, *män sanga yaḥşiliq q.-dim* 34r5, *sän manga yamanliq q.-ursän öltürürsän* 34r5, *män özümgä yaḥşı q.-urmän* 34r8, *şähärlär yurtlar almaqğa ordalar buzmaqğa anı säbäb q.-ğandur* 34v2, *ordangni ḥarāb q.-ğali kälädür* 35r1,

awir čärüw hazır q.-ib yarağlandurub 35r2, hişar q.-dilar 35r8, özünü sirhāw q.-dī 35r14, gāyāt iltimās q.-dī kim 35v14, qatī uruś q.-dilar 36r12, harāb q.-dilar 36r17, yesir q.-dī 36r20, hālāk q.-dilar 36v2, wirān q.-ib harāb q.-ğandın şong 36v9, uruś toquś q.-madilar 36v11, küç ziyān q.-a başladī 36v16, nā q.-urmiz tedi 37r3, uruś q.-ayiqmu 37r12, nā q.-maq kārāk 37r20, hālāk q.-ur erdi 37v11, bizgā ne q.-ur erdi 37v23, köcmāgā niyyāt q.-dilar 39r13, taw tarafīga māyl q.-mayin Zāygā kaldi Ms. B. 26v7, Bular šährin wirān q.-ğandın şong 39v2, uruś q.-ğali niyyāt q.-dī 39v4, šāhārlār alib wirān q.-gan habārlāri 39v6, kengāş q.-dī 39v22, ol halq ongmasliq q.-ib 39v22, hārāyina bir iş q.-ur erdük 40r4, halq oğli ürküb başli baş yarawin q.-dilar 40r23, başingizni qiličdin āmān q.-ingiz 40v5, bir künde beş waqit namāz q.-ib 40v10, jänābātdin ğusl q.-ib 39v11, Kā'bāgā barib tawāf q.-sangiz 40v12, oquğuci tinglağuci du'ā q.-ib 41r6, fātiha birlä yād q.-alar 41r7, barča müslümānlarğa tawfiq räfiq q.-ib 41r10, şifā'tindin naşib q.-ğay 40v11, Amātni yaḫşī 'izzāt q.-ib 42v21, oynadilar küldilār 'iys 'isrāt q.-dilar 43r10, alğan ḫātūning mundağ işni q.-dī 43v1, özgālarni q.-masdur 43v2, šāhīd q.-ibdur 45v3, yāti yılğaça uruś soquś q.-dī 46v13, Şagālī Hān Urusqa ğammazliq q.-ib 46v17, mürtādd q.-dilar 47v15, ol yaman kengāş q.-gan kāfirlārnı özlārin hālāk q.-dī 47v17, ol yaman kengāşni q.-gan 47v20, haqq tā'ālā anı yaş waqūda hālāk q.-dī 47v 21, kāfir Urusqa 'ammāzliq q.-ib 48r11, yesir q.-dilar 48r22

qıldur- 'machen lassen': *hizmāt q.-dururlar 10r3*

qilič 'Schwert': *er qušanur q.-i 27v6, qaysisi oq şadaq q. alib 32r17, başingizni q.-din āmān qilingiz 40v5, ol quliğa q. berdi 43r16, q. birlä čabqan bolğil 43r16, q.-ning yüzi birlä čabmağil 43r17, Berdibeg-ni q.-ning sirti birlä urdi 43r18, quling qolindin q.-ni tartib aldi 43r20, Amāt q.-in sogurub üstinä kaldi 44r9*

qiliq 'Charakter, Denksart': *yaḫşī q. birlä 22v9*

qimiz 'Kumyss': *q.-ni tutarğa 9r18*

Qipčaq (Biy) Pn. 12r13, 16r16, 23v12, Q.-ğa 26r7

qir 'Seite, Rippe, ?schräg': *şadaqdağı oqin q.-qa atı 44r7, aṭining omurtqasin q.-qa atı aṭ yiqildi 44r8*

qir- 'brechen, vernichten, töten': *tamām q.-dilar öltürdilār 20r10, bazarganlarnı şatučilarnı q.-dilar 32v6, q.-dilar qačurdilar 36r6, anlarning tamāmın q.-dilar 36r18, halqnı q.-dilar 37v2, köb ādāmlār hālāk boldilar q.-dilar 47r1, kāfir Urus bir birisin Māskāw šährindä q.-dilar muḫtālif boldilar 47v19*

qirg'in 'Gemetzel, Blutbad': *q. etdilär* 20r8, *uluğ q.-da* 20r9, 10r13, *ağig-liq yaman q.-da* 22r6, *q.-dın qačub qalğan kişilär* 36v5, *bu q. bizlärgä kimdin turur* 37v5, *ol q.-dın song* 47r2

qirg'iy 'Sperber (Accipiter nissus)': 23v10, 25r18, *q. birlä* 27r12

qiril- 'vernichtet werden, umkommen': *kāfir Urusning qolında bağlanib 'ājiz boldılar qirıldılar* 48r13

qiriluš- 'miteinander kämpfen': *urušib q.-ib* 34v16

Qirim 'Krim': *Q.-ğa ket[t]i* 42v11, *Q.-dan qul tilädi* 42v11, *Q. müslümānga čärü bermädi* 42v12, *Qizil baş Q.-dan qorqub ol dahī bermädi* 43v13, *biri Q.-da yatur Üj Ötlükädä* 45v6

qirq / qiriq 'vierzig': *qulač* 3r1, 21r6, *q. qiz qirqinü* 4v2, 5v2 *q. kišisi* 4v10, *beş yüz q. toquzinči yilda* 28r1, *ağzi bir q. kiši bolsa erdi* 40r3, *q. qirqin ayartib Qirimğa ketti* 43v11, *q. küngäčä turdi* 47v6

qirqin 'Dienerin': *qirq qiz q.-i* 4v2, 5v2 *qiriq q. ayartib Qirimğa ketti* 43v11

qirmuşqa 'Ameise': *bir közi şoqur q.* 30v9, *q.-ning bu işigä* 30v14, *aqsaq q.* 30v15, *q.-dın* 30v17, *zayıf ayaqsız közsiz q.* 31r1

qisqa 'kurz': *ayaqim qisqadur* 19v2, 19v9

qiy- 'abschlachten': *q.-ib buzawni soya almadılar* 31v18

qiya 'schräg, schief': *q. atayunmu* 5r11, *q. atib buzgil* 5r13, *q. atayun* 5r14, *q. atib buzğan üçün* 5r17, *uçaw q. tağığa minib* 16v17

Qıyan Tumaül Märgän Pn. 5r17

qiyāmāt A. 'Tag des jüngsten Gerichts': *q.-gäčä* 40v4

Qiyat 5r18, 27r9, *Q. uruği Bodonjar-dın turur* 7v6, *Q. Biy* 16v8, 16v9, *Bodonjar oğlu Q.-ğa* 23r4, 26r3, *Q.-ğa* 27r16

qiz 'Mädchen, Tochter, Jungfrau': 2v15, 6r12, *q.-i* 1v3, 7v3, *q.-ning* 1v5, *q.-ning aqi* 2v15, *q.-ni* 4r4, 5v6, *q.-in* 4r5, *q.-ina* 4r6, *q.-im* 4r6, *q.-imizğa* 4r10, *qiz qirqinü* 4v2, 5v2, *q. aldılar* 7v17, *halq oğlına q.-ina* 11r1, *yağši begläarning q.-larin* 11r5, *q. qardaşı* 20r12, 20v6, *Qa'yınjar oğlu Q.-ğa* 26r13, *tamām oğling q.-ing qarındaşlarning birlä* 39r7, *tamām oğlu q.-i qarındaşları birlä* 39r11, *ägär q. oğlan bolsa öltürgil* 42r5, *ägär q. oğlan tuğurub* 42r8, *q. oğlan tuğdı* 42r10, *q.-ni öltürmädi* 42r11, *q.-ni asradı* 2r12, *q. tuğ[ğ]anin bildi* 42r14, *bir oq q.-ni sän nä köb körärsän* 42r20, *q.-ni öltürürgä kişi yibardı* 42v1, *q.-ni qačursun teb* 42v3, *q.-ni alib qačtı* 42v4, *q.-umnü anga berürmän* 42v8, *şol q.-ning manga köngli bolur mu erkän* 43r1, *q. ta'atkär turur q.-ni bilmän* 43r2, *mänim q.-im mungar tegär erkän tedi* 43v7, *q.-in bermäk oğşar mu* 43v10, *q.-ni alib qačdı* 43v14, *Amät q.-ni alib qačqanın bildi* 43v16, *q. hāmilä ermiş ayi küni bolmiş* 43v17, *q. anı alısdan qarab kördi* 43v20, *oğlu*

q.-i yoq erdi 44r14, *Salcī Jānibāk Hān-ning q.-indin tuğ[ğ]an oguldur* 44v6, *köb kâfir hātunlarini q.-larini yesir qıldılar* 48r21

qizil 'rot': *q. yüzli oglandin* 10r10

Qiz ʔawī Gn. *emdi anī Q. ʔ. derlär* 43v15

Qizil baş 'Perse': *Q. b.-qa bardī Q. b. Qirımdan qorqub* 43v13

qizilli 'rötlich': *türlig tüslü yulduz erdi kökli yāšilli q. erdi* 47v7

qobar- 'erhöhen, errichten': *qabri üstigä taš āstānā q.-dilar* 41r3

qobuz 'Kopus, ein lautenartiges Musikinstrument': *q. donbura türlü oyunlar ögrändi* 44v1

qol 'Arm, Hand': *q.-dağı hānimizni* 16v5, *Urus q.-unda habs olub* 2v8, *q.-dan* 18r4, *sizning q.-ungizdin burun* 31v9, *öz q.-indin* 42v15, *quling q.-indin qilični tartib aldi* 43r20, *kâfir Urusning q.-inda Šagālī Hān tutğun erdi* 46v9, *özining q. astundağı müslümānlarni* 47v13, *kâfir Urusning q.-inda bağlanib* 48r12

qon- 'anhalten, sich aufhalten und übernachten, sich ansetzen': *sizning qarağay deg boyunga q.-dim* 5v17, *bir yerdä tüşdilär q.-dilar* 34v18, *bir birsinä qaršu q.-dilar* 35r3

Qonštāntiniyyā / Qostāntiniyyā 'Konstantinopel': *hişār-i Q.-i Iskāndār-i rūmī* 35r12, *Q.-dā pādīšāh boldi* 45r18,

Qongrat Feldgeschrei (*uran*): 23r11, 25r8

Qongrat Batir Pn. *Q. B.-ning* 20r11, *Q. B.-ning oğlu Sänglä* 26v12

Qongrat Biy Pn. 16v6, 16v10, 16v11, 18v9, *Q.-qa baqmadilar* 16v13, *Q. B.-ni* 20r9, *Q. B.-ning oğlu* 20r17, *Q. B.-ning* 20v6, *Q. B. oğlu Sänglä-gä* 23r9, *Q.-ga* 26r4,

qorq- 'sich fürchten': *q.-ub narsä qila almadilar* 13v7, *q.-qub siskānib uyandi* 29r6, *Qizil baş Qirımdan q.-ub ol daḥi bermädi* 43v13

qorqu siehe auch **qorquğ, qorqunč** 'Furcht, Schrecken': *q.-dan bitlärindä qan qalmadi* 39v16

qorquğ siehe auch **qorqu, qorqunč** 'Furcht, Schrecken': *qatī q.-da erdi* 39v7

qorqunj siehe auch **qorqu, qorquğ** 'Furcht, Schrecken': *q.-indin qutuldım teb turur erdi* 30r4

Qostāntiniyyā siehe **Qonštāntiniyyā**

qoş 'Lager': *q.-a qaytaliq* 18r15

qoş- 'beigeben': *ekisinä yātişār nökār q.-ti* 7r13, *q.-ub yibardi* 18v9

qoşlandur- 'einspannen lassen': *bu eki aṭini q.-ub* 42v3

qoşul- ‘vereinigt sein, begleitet sein, sich anschliessen’: *sizgä q.-duq* 18v14, *angar çiyildilər q.-dılar* 32v4, *angar q.-sa* 32v5, *Berdibegkâ kâlib q.-dılar* 44r13

qow- / **qow-** ‘verfolgen, jagen’: *q.-ub yetdi-lär* 26v11, *q.-dılar* 27r1, *q.-a kâlib* 35r8, *oğlanların q.-a başladı teb* 42v6, *Alaçın Alaw q.-ub kâlib yetti* 44r1

qoy ‘Schaf’: *q.-ning bir butun* 9r10, *q.-ning quyruq mayın oğlannıñ ağızğa qabturdi* 43v24, *q. yili erdi* 47r19

qoy- ‘hinlegen, hinstellen’: *taş sarâyda q.-dılar* 3r2, *aşını ol säbäbdin Aqsaq Temir q.-dılar* 30r12, *bir nârsanı q.-dılar* 31r11, *nâ etmäğ q.-asän* 7r5, *yaraştırub q.-dılar* 26v10, *hânliqğa q.-di* 27v2, 27v5, 27v8, 27v12, 34v11, *bir yergä bir nârsä q.-alı* 31r8, *q.-ğan nârsanı* 31r8, 31r14, *yaw quralın q.-mangiz alingiz* 32r13, *buljalni anda q.-dılar* 32r14, *bu işlärni uruşmaqlıqni q.-dum* 35v3, *aşı Süläymän q.-di* Ms. B. 26v1, *aşı El Muḥammäd q.-di* Ms. B. 26v8, *erkimä q.-madı* 43r7, *tübün mälın quralın azuğın anda q.-di* 46v16, *qarawullar q.-ub* 47v13

Qoy Suwı Gn. Q. s.-ning başında 40r10

qoydur- ‘legen lassen’: *darularğa suw q.-di* 46v19

qudrät A. ‘Macht, Gewalt’: *tängri q.-i birlä* 21r6, *haqq tä‘äläning q.-i birlä* 39v13, *haqq sübhänähü wä tä‘älä özining q.-i wä rahmätı birlä* 47v17

Qudrät Pn. Sohn von Süläymän Ms. B. 26v2

qul ‘Diener, Knecht’: *säning q.-unguzmiz* 18v15, *q.-i dägül müsän* 22r2, *baydın qaçqan q.-lar* 32v3, *Ahmät Biyning bir q.-i bar erdi* 43r15, *ol q.-ığa qilič berdi* 43r16, *q.-i yügürüb yetdi* 43r17, *q.-ing qolındın qilični tartib aldı* 43r20, *q.-un öltürdi* 43r20, *Qirimdan q. tilädi* 43v11

Qul ‘Alı Beg Pn. 36r21

qul qutan ‘die Diener’: *q. q.-ni yoldaş qıldılar* 32v6,

qulač ‘Klafter’: *qiriq q.* 3r1, 21r7

Qum Känd Gn. Q. K.-dä hāşıl boldı 45v2,

qur- ‘aufstellen’: *ol kečä čadır q.-ub yattı-lar* 5v6

qural ‘Instrument, Waffe’: *yaw q.-in qoymangiz alingiz* 32r13, *köb köb q.-lar* 34v13, *tübün mälın q.-in azuğın anda qoydı* 46v16

qursaq ‘Leib, Gebärmutter’: *q.-gima* 4r2, *q.-imda* 5v10, 11v11, 12r1, *q.-imdağı* 5v10, *q.-dağı bala* 5v13, 6r5, 6v3, *q.-ingdağı balanga* 11v12, *q.-ındağı baladın* 29r16, *hātünning q.-ındağı balang* 29v8, *hātünning q.-ındağı bala* 29v16

qurt ana ‘Bienenkönigin’: *q. anası musän* 11v17

qurtqa 'eine alte Frau': 43r2, 43r4, 43r6, *bir q.-ning terki bawī üzüldi* 40r17, *q.-ning bórki tüšti* 40r18, *bu q.-ning bórkin alib beräyin* 40r20, *bir q.-ğa barib* 42v22, *q. barib Amätini kältürdi* 43r9, *ol q.-ni häm öltürdi* 43r21

qurtulğu 'Rettung, Befreiung': *q.-muz yoq ermiş* 7v15

quru 'trocken': *q. ağaçğa* 3r2

quruq 'Pferdeschlinge, Fangstrick': *qarsında q.-i* 40r20

qu[ş]qaj (**quşfaj** 26v1), *q. degän şawutni berdi* 26r11

quş 'Vogel': 23r2, *tüti. q.-i birlä* 4v4, 5v3, *q.-um* 6r16, *q. čüymägän q. čüysä* 10r13, *manı degän q.-musän* 11v14, *q. qurt awlarmän* 15r1, *q. awlarmän* 16r1, *q. čünin* 15r2, *q. jünindin* 15r4, *q. čüni* 15v10, 15v13, 15v15, *q.-ung* 23r5-25r16 *passim*, *q. qabirğa* 23v7, *q.-lari birlä* 25r13, *q.-larning atların* 25r14, *Jingiz Hān-ning öz q.-i* 25r15, *eki baş qara q.* 25r16, *özgä beglärning q.-lar[i]* 25r16, *q. baş* 25v8, *q. awlab kältürünglär* 27r7, *q.-ların alib čiqdılar* 27r8, *q.-lar awlab kältürdilər* 27r9, *şonqar q.-i birlä aq q. tebtürdi* 27r10, *q.-li q.-i birlä* 27r13, *tebtürgän q.-larni* 27r14, *q.-larni körüb* 27r15, *tamğaları q. keşän* 39r22, *q. čüymägä aw awlay čiqdı* 42r2

quş qurt 'Wild': *quş q. awlarmän* 15r1

qušan- 'sich umgürten': *er q.-ur qiliči* 27v6

Qutlu Qiya (Qutlu Qaya) Pn. Sohn von Qādir Qiya 45v2, *Q. Q.-ni Urus Hān šāhīd qilibdur* 45v3

qutul- 'sich befreien': *qorqunčindin q.-dim teb turur erdi* 30r4, *emgäkdin ölmäy q.-ub tuğdung* 30r10

qutqar- 'retten, erlösen': *kemäsində q.-di* 21v16, *özingni tamuğ otundin q.-ib* 40v4,

Qutuş Pn. Sohn von Nūrabdāl Ms. B. 26v3

quw 'gelblich, trocken': *q. ölänni otladur* 10r13

quwan- 'sich freuen': *dünyäsina q.-ib* 26v5

quyaş 'Sonne': *q.-dan* 5v12, *q.-din* 6r5, 7r8

quyruq 'Schwanz': *qoyning q. mayin oglannıng ağziğa qabturdi* 43v25

quyuşğan (*tamğa*): 24r9

quyurjaq 'Schwanzknochen' (*sawut*) 26v2, 26r14

quzi 'Lamm': *altun q. birlä* 4v3, 5v3

L

- lāčīn** M. 'weisser Falke (Accipiter gentilis)': 23r11, 25r17, *l. birlä* 27r11
- lāyīq** A. 'würdig': *yurtğa l.* 7r2, *yurtqa l.* 7r3, *l. ermäslär* 7v3, *l. yaḥši ermäslär* 8v4, *l. yaḥši* 8r7, *yaḥši l.* 9v1, 15v3, *yurtqa l. oḥşaydur* 13v1, *l. kişiläri* 15v5, *uruşğa l.* 25v13, *hiç l. kişi* 30r16, *l. alapalar* 33r5
- läškär** P. 'Gefolge, Heer': *näsli l.-i birlä* 22v10, *l. başı qilib* 25r3, *l.-i birlä yürüb* 34v6, *ḥazrät-i Mir Temir özi l.-i birlä* 34v11, *sansiz saqışsiz l. birlä* 34v14, *özi häm l.-i birlä çıqdı* 35v16, *l.-i çärüwi şähärgä indilär* 35v19, *l. çiydurdı* 36r11, *Aqsaq Temir l.-i birlä uruşurmiz ölüşürmiz ya öldürämiz* 37r6, *l.-i birlä barib* 39v3, *anda Aqsaq Temirning l.-i yetti* 40v1, *l.-i birlä Qazan şährin alurğa kaldi* 46v12
- lülü** A. 'Perle': *kā-misālū'l-lülü'l-mäknün teg ḥātünlarini* 36r19

M

- mači** 'Katze': *m.-dün* 1v11
- ma'lūm** A. 'bekannt': *m. ola kim* 25r11, *m. boldi kim* 25v1, *m. bolğay kim* 25v7, 25v11, *bir riwāyāt bilän m. üj oğlu bar erdi* 45v7, *m. ola biläsiz kim* 45v1
- Maḥmud Ḥān** Pn. 47r6
- mağrūr mäşgūl et-** A. 'sich beschäftigen, sich widmen': *pādişāhliqğa m. m. erdi* 26v6, *ḥānliqğa m. m. erdi* 30r5, *fānī dünyāğa m. m. bolub* 41r7
- maḥrūm bol-** A. 'ausgeschlossen sein': *ba'zilari dīn-i imāndin häm m. b.-dilar* 48r14
- maḥrūm mağbūn bol-** 'getauscht, unglücklich sein': *m. m. b.-ngiz qatı ziyāndur* 41r9
- māl** A. 'Habe, Vermögen, Vieh, Ware, Schatz': *m.-ğa* 7r2 *m. kütmägän* 10r12, *m. kütsä* 10r13, *m. tabmağan m. tabsa* 10r17, *m.-sizlar m.-li bolub* 10v2, *m. üläşib alur bolsangiz* 13v3, *atangizning m.-in* 13v4, *atamizning qalğan m.-in* 13v13, *m.-larin algandin song* 14r1, *köb m. bermäkliging birlä* 24v15, *m.-in alayiq* 32r10, *m.-larin alur erdilär* 32v1, *m. ḥazīnā bizdän alsun* 33r6, *m.-imizning tamgasin alingiz* 33v14, *şayät bir aşil tansuq m.* 33v18, *ḥazīnädän m.-lar* 34v13, *bu kişigä teymänglär m.-ini talamanglar* 39r9, *m.-ingizdin zukūt berib* 40v11, *ḥazār m. sanga beräyin* 43r1, *tübün m.-in quralin azuğın anda qoydı* 46v16
- Māqtam** Pn. Sohn von Qutuş Ms. B. 26v3

Mālta Gn. 'Malta': *M. degän šähär* 2v12

Mamūq Ḥān Pn 47r9

manašir R. (< monastyr) 'Kloster': *kāfirning taš m.-in örtärä ozub* 39v14, *köb ellärni m.-larini yandurdı* 48r21

manı (?mayna / **manik**) 'eine nicht näher bestimmbare Vogelart': *m. degän qušmusän* 11v14

mang 'Zeit': *tang m.-i bolğan erdi* 12r15

manga siehe auch **mengä** 'mir, zu mir': 3v6, 6r9, 18r2, 18r10, 34r5, 42v11, *manga eš yoldaš bolmas erdingiz* 18r12, *m. oğrı boldung* 21v1, *m. äjäl erişdi* 35v1, *halqğa yaḥši aš berding m. nä berding* 42v17, *şol qizning m. köngli bolur mu erkän* 43r1, *m. halqım kārākdür* 44r21

Mangqatay Biy 9r14

manglay M. 'Stirn': *m.-inda* 4v12

maqta- M. 'loben': *m.-r* 10r6, 10r7, 10r9, *m.-dılar* 13r10, *m.-di* 19r16, *biräw aḥin m.-di biräw itin m.-di biräw alğan ḥātünin m.-di* 39v23, *biräw aḥin m.-r biräw itin m.-r biräw ḥātünin m.-r* 40r6

may 'Fett, Butter': *m. deg erür erdi* 13r4, *qoyning quyruq m.-in oğlanning ağzığa qabturdı* 43v25

Mayqı (Biy) siehe auch **Uyšin Mayqı Biy** 18r8, 19v4, 19v8, 20r1, 20r5, *M.-ğa* 26r4

Muḥammād Āmin Ḥān Pn. 47r8

māšhūr A. 'berühmt': *m. boldı* 11v2

mājālis A. Plural von **mājlis** 'Ort des Sitzens': *faşl fī bāyānū-l m. wā-l mākān* 46r1

mājlis A. 'Versammlung, Rat, Gastmal': *här yerdä m.-dä bularning erliklärin söylär erdi* 26v17

Mādāyin Gn. 'Mekka und Madina': *M.-dä pādīšāh boldı* 45r16

mägär 'aber, doch': 5v9, 14v2, 15v10, 15v13, 17r3, 32r13

mākān A. 'Ort, Wohnsitz, Land': *m. tutı* 42v5, *faşl fī bāyānū-l mājālis wā-l m.* 46r1

māknūn A. 'verdeckt, verwahrt, verborgen': *kā-miḡālū'l-lülū'l-m. teg ḥātünlarnı* 36r19

māqām A. 'Ort, Land': *m. yurt tutdılar* 7v14, 15r 1, 15v18, 22v14, 44r12, *m. yurt tutarmän* 15r1, 39r15, 39r19, *m. tutarmän* 15v18, *orun m.* 22v14, *m. yurt tutublar* 37r1, *Gübnä degän suwnıng boyunda m. tutdı* 39r22

Māmtāk (?Mahmutāk) Ḥān Pn. 47r7

män 'ich': 5v13, 6v15, 7r3, 7v16, 14v15, 19v1, 19v4, 19v6, 21v4, 34r4, 35v2, 39r14, *m. ölgändin şong* 8r6, 8r10, 11r12, *m. hân bolsam* 18r8, *m. sizgä yoq erdim* 18r11, *m. sizning män* 18v19, 22r16, *m. bir hünär çıqarayin* 19r9, *m. sāning birlä* 19v10, *m. sizgä nä iş qıldım* 21r13, *m. sāni ana aytayin* 42v22, *m. sāning birlä yuqlamandur degil* 43r11, *m. şunda kälüb öltüräyin* 43r13

män (copula) *män sāning m.* 5v8, *män sizning m.* 18v19, 22r16

mäni 'mich' *m.-i* 8r11, 14v11, 15r5, 19r7, 21v6, 22r4, 22r15, 29v9, 29v15

mäning siehe auch **mening**, **mänim**, **bänim** 'mein': *m.-ing* 6r15, *m.-ing qatığ könglümni* 22r13

mänim siehe auch **mening**, **mäning**, **bänim** 'mein': 7r8, 9v10, *m.-im oğlum* 15v14, 16r8, *m.-im bolsun* 5r3, *m.-im qadrimnü* 6r14, *m.-im ağaçım* 6r16, *m.-im sözüm* 11r9, 11v9, *m.-im erim* 11r12, 11v9, 19v9, 21v8, *barčangiz m.-im jänim siz* 18r14, *m.-imsiz* 18v19, *m.-im ayağım* 19v9, *m.-im jänimğa* 21v8, *m.-im sözümni* 31v6, *sän m.-im birlä bağılläşsäng erdi* 35v3, *m.-im hālim düşwārdur* 35v12, *m.-im qaşımda* 37r7, *m.-im qizim mungar tegär erkān tedi* 43v7

mändin 'von mir': *özingni m.-din ayırmağil* 22r14

meng 'Muttermal': *jāwrında m.-i bar* 29r14, 29v4

mengä siehe auch **manga** 'mir': *m. düşmān boldılar* 14v11

mening siehe auch **mänim**, **mäning**, **bänim** 'mein': *kim m. oğlumni kältürsä* 42v8

märgän M. 'guter Schützer, Held': 5r9, 5v7, 5v15, 6r8

märtäbä 'Mal': *üçünči m.* 30v15, *ekinči m.* 32v18

māskin A. 'arm, elend': *m. tizläb ekān hātün* 30r6

mäyl A. 'Wunsch, Neigung, Verlangen': *taşw tārāfiğa m. qılmayin Zäygä kälidi* Ms. B. 26v7

Mihaylä Pn. 'Mihail': *kāfir Urus kawurning hāni M. atliğ erdi* 39v5, *Kenaz M. hān boldi* 47r19

miläş 'Vogelbeere (Sorbus aucuparia)' 24r8, 25v5

miltuq 'Flinte': *qaysi-si kübä kiyib m. alib* 32r16

min- siehe auch **mün-**, **bin-** 'steigen, besteigen': *yerän at m.-gän* 10r9, *uçaw qiya tağığa m.-ib* 16v17, *m.-ib kalgän atlarimizni* 19r3, *m.-ib bargan atların* 19r4, *kişänägä tirmaşib m.-ärgä yabuşdi* 30v10, *kişänäning başığa m.-äyin çıqayin* 30v12, *kişänä başına m.-ärgä yabuşdi* 30v16, *Bulğar şährini alğali kälürgä kemäğä m.-di* 36v5, *minäräning başığa m.-di* 37r13, *bir emlik taş m.-gän oğlan kelä turur erdi* 40r19, *özgä argamaqğa m.-ib kälidi* 44r4, *bir boz argamaq m.-ib yetdi* 44r6

- minārā** A. 'Minaret': *bir m.-ning başıǵa mindi* 37r13, *m.-din tüsüb* 37r16
- ming** 'Tausend': *otuz üç m.* 8v1, *yüz m. ölümdän* 22r12, *m. şadaqlı Ordaj* 23v2, 26v13, *m. temäk-lik* 23v2, *m. şadaqlı kişi birlä* 23v4, *m.-ar tängä alapa* 26v16, 27r16, *elli m.* 27r4, *ekişär m. tängä alapa* 27r17, *tārīh m.-dä onda erdi* 47r14, *tārīh m.-dä on yätidä erdi* 47r15, *tārīh m.-dä yigirmi törtidä* 47r16, *tārīh m.-dä elli-dä erdi* 47r17, *tārīh m.-dä elli üj-dä erdi* 47r19, *tārīh m.-dä altmıš beşdä erdi* 47r20, *tārīh m.-dä yätmıš birdä erdi* 47v1, *tārīh m.-dä yätmıš toquzda erdi* 47v3, *tārīh m.-dä säksän toquzda erdi* 47v4, *tārīh m.-dä toqşan birdä erdi* 47v21, 48r5, *tārīh m.-dä yüzdä altıda erdi* 48r15, *t.-i mingdä yüzdä on toquzda erdi* 48r17
- Mingal (Bäy)** Pn. *M. B.-ning üyigä tüştılär* 43v4, *M. B.-ning Temir atlı bir oǵlı bar erdi* 43v5, *M. oǵlı Temir* 43v6, *M. oǵlı Temirgä* 43v10
- Mir Temir** 'Emir Temir d. h. Tamerlan': *hazrät-i M. T.* 30v18, 34v11, 37v2, 39v6, 39v7, 39v17
- Mırqaşı Beg** Pn. 36v1
- mışqılçı** 'Spötter': *m. bolur* 10r9
- Mişir** (Şişir ein Schreibfehler für Mişir) Gn. 'Egypten': *M. şährigä kıldılär* 34v16, *M.-da pādışāh boldi* 45r8
- mişāl** A. 'Beispiel': *kā-mişālū'l-lülū'l-mäknün teg hātūnlarni* 36r19
- Mitri** Pn. 'Dmitrij': *Kenaz M. yaǵı boldi* 47r15
- moyun**^{moynu} siehe auch **boyun** 'Hals': *m.-i uzun arǵamaǵın* 11r3
- mu / mü** Fragepartikel: *oşbu sarāy içi müdür* 3v1, *demädi mü* 11r14, *arba tartqan öküz inär mü anı yäkkän iyäsi inär mü tedi* 20r2, *tängri tä'äläning qulı dägülmü-sän* 22r2, *ay aqsaq kördüngmü* 30v19, *Ĵaday Hān kälä mü* 33r10, *yolda qaraq kördüngüzümü* 33v7, *kimdän erdügin bilmäymüsän* 37v18, *öldürdimü* 42r14, *tüşärmü* 43v9, *dünyä degän bu sarāymu dur* 3r12, *başǵa bar mīdur* 3v1, *tūru atayunmu qīya atayunmu* 5r10, *sän manga išanmasmu-sän* 6r9, *sizgä aytmadimu* 11r12, *saqalunmusän, quşmusän, qawun qarbusmusän, tawuq musän, qurt anası musän* 11v14-18, *bānim sözim tutarmusiz* 14r11, *belgüsi bar mu* 18r3, *sāning aylı yüklü hātūning bar mu* 29v6, *mānim sözümni tutar mu-siz* 31v6, *yolda qaraq bar mu* 33r15, *uruş qılayıqmu* 37r12, *manga köngli bolur mu* 43r1, *oşşar mu* 43v8
- mu** siehe auch **bu** 'dieser': *m.-ni* 4r12, 12v8, 13r7, 13v10, 31v10, *m.-nda* 9v6, 16r7, 17v14, 18v6, 40r10, *m.-ndin* 8r3, 33r14, 40r10, *m.-din bilsünlär* 15r6, *m.-ndan artuq yoqdur* 10v11, *m.-nda kälürgä* 17v16, *m.-nga* 10v5, *m.-nda tez keltürünglär* 20v8, *m.-nung körkini* 21r17, *söz m.-nung sözidür* 31v11, *m.-*

- ning bu sözünə baqıb* 33r17, *m.-nung sirhāwliqnı bilmäk üçün* 35v7, *Aqsaq Temir m.-na kälä yürür* 40r14, *anda munda här kim birlä sözgä kälisib* 44v1
- müğliq** P. 'Heidetum': *m.-ni taşlab hāşş müslümān bolsangiz* 40v12
- Muhammad** 'der Prophet Mohammed': *päygämbärimiz M. Muştafa* 27v17, 41r11
- Muhammäd** Pn. Sohn von Abu Bâkr 45r6
- Muhammäd** Pn. Sohn von İknäy Ms. B. 26v3
- Muhammäd Şārīf** Pn. zweiter Sohn von 'Abdurrahmān Mullā Ms. B. 26v6
- muhtälif** A. 'verschiedene': *türlüg fitnälär wä m. gawgalar* 47v11, *kāfir Urus bir birisin Mäskāw şährindä qirdılar m. boldılar* 47v19
- munča** 'so viel': *m. dāwlät bar bolsa* 43v9
- munda** 'hier': *anda hānümüzğa yetärbiz m. yetärmiz teb* 34r15, *bular müslümān bolub m. qaldılar* 40v18
- mundağ** siehe auch **munday** 'ein solcher': *m. oğrı-liq* 32v13, *m. söz birlä kim* 35r15, *m. uluğ çärüw birlä* 36r8, *alğan hātününing m. işni qildı* 43v1
- munday** siehe auch **mundağ** 'ein solcher': *m. uyat iş* 4r9, *m.-nday iş* 21r10
- munga** 'diesem': *m. dälil söz dā hām bardur* 10v5
- mungar** 'diesem': *mānim qizim m. tegär erkän tedi* 43v7
- murād** A. 'Wunsch': *m.-larin tabdılar* 6v3
- Murtaza Hān** Pn. 2v5
- Mutyan Biy** Pn. 16v1, 24r7, *M.-qa* 26r10
- muyuz** 'Horn, Geweih': *m.-ından tutar erdi* 27r2
- mübārāk** A. 'gesegnete': *m. yüzingizni arzulab* 18v12, *m. Ramazān ayining* 28r7, *m. qabirlardin* 45v10
- mühür**^{mührü} P. 'Petschaft, Siegelabdruck': *yagında m.-i m.-rindä* 12v16, *m.-li yüzügin* 17r15, 18r5
- mülk** A. 'Reich': *öz m.-üngdä* 29r9, *kāfir Urus m.-indä* 47v11
- mü'min** A. 'Gläubiger, Moslime': *barça jihān halqı uluğ kiçi kāfir m.* 47v9
- mün-** siehe auch **min-**, **bin-** 'besteigen, aufklettern': *yuqaru m.-di* 30v10, *töbäsigä m.-di* 31r2, *ağığa m.-üb qaçib ketdi* 42v19
- mürtädd** A. 'der Abtrünnige, Renegat': *m. boldı* 2v9, *m. qıldılar* 47v15
- müslümān** A. 'der Moslime': *m. bolunguz deb ögüt berdi* 40v5, *ägär biz m. bolsaq* 40v6, *ägär rast m. bolsangiz* 40v8, *müğliqnı taşlab hāşş m. bolsangiz* 40v13, *anlar barçası m. boldılar* 40v14, *bular m. bolub munda qaldılar* 40v18, *barça m.-largä täwfiq räfiq qilib* 41r10, *Qirım m.-ğa çerü bermädi* 43v12, *Özbeg Hān m. bolğanda* 45v12, *anda bu üjni alib kälib m. bolubdur* 45v13, *m. hāning nāsli anda kesildi* 46v8, *m.-lar barib anı kältürdilər*

46v10, *m.-larni ala almadī* 46v14, *m.-lardin örütin bildürmäy birikib* 46v18, *m.-larning bu işdän habärläri yoq erdi* 46v19, *özining qol astundağı m.-larni* 47v13, *köb m.-larni šārīf islām dīnindän ayırub* 47v14, *Başqurt halqınıñ arasında bir m.* 48r6, *on säkiz yıldan şong qayta qayta m.-lar aldılar* 48r16

müslümānliq ‘das Moslimentum’: *m. dīnini tamām bildürdi* 40v16

N

nāmā P. ‘Schrift, Buch’: *Čingiz n.* 1v1

nağači M. ‘Verwandte mütterlicher Seite’: *n. babalarī* 2v10

namāz P. ‘Gebet’: *bir kündä beş waqit n. qilib* 40v10,

naşıb qıl- A. ‘auf jemandes Teil fallen’: *šifā’tindin n. qılğay* 41r11

naşıblig A. ‘für jemanden bestimmtes’: *bir n.-gä yoluqğay* 4v6

nä /ne (34r6, 10, 43v1) ‘was?, was für ein?’: 3r11, 3v12, 3v15, *n. qılsa bolur* 4r11, *n. etmägä qoyasän* 7r6, *n. kişilärsiz* 8v9, 8v12, 16r7, 33v6, 33v10, *n. bolur erdi* 8v17, *n. ücün* 9r1, 17v13, 21r10, 21v1, 32v13, 43r5, *n. ola* 9v13, *n. birlä* 19r7, 19r8, *n. iş qıldım* 21r13, *här n. desäng* 31v7, 37r5, *n. qılurmiz tedi* 37r3, *n. buyursa anıñ sözindän cıqmazmiz* 37r9, *n. qılmaq käräk* 37r20, *bizgä n. qılur erdi* 37v23, *bular n. işgä aldurganın bilmäyin* 39r3, *bu n. işdür* 40r4, 43r19, *bir oq qizni sän n. köb körärsän* 42r20, *manga n. berding* 42v17, *n. körsäng anı ayğaysän tedi* 44r11, *bu bir oğlan n. bolur* 44r21, *bu n. türlüñ nişändur* 47v8

nečä ‘wie viel?’: *n. ruw halq birlä birsiz* 18v3

nečük ‘wie?’: *n. küj bolur* 21v9

nečün ‘warum?’: 21v6

nāmā ‘etwas’: *bir n. bersängiz* 8v16

när P. ‘männlich’: *ayrı örgäcli n. dewäsin* 11r2

närsä ‘Ding, Sache, Gegenstand, etwas’: 3v4, *n.-läрни* 3v6, *jänliq n.* 5r12, *n. qıla almadılar* 13v8, *hič n.* 15v9, 17r9, *yoq n.* 15v12, *hič n. nişän* 17r2, *hič n. āwāz* 17v3, *bir n.* 31r7, *qoyğan n.-ni* 31r8, 31r14, *n.-ni* 31r10, 31r16, *n. demädi* 32r6, *hič özgä n.* 32r12, *hič n. etä bilmädilär* 34r18, *hič n.-sigä ziyän tegürmäñglär* 39r10, *hič ādämdä andag n. körgänim yoq* 3r7, *köb n. körgän erdim* 43r8

näsl A. ‘Abstammung, Nachkommenschaft, Same, Geschlecht’: *n.-i Jingiz* 1v1, *n.-i kesilmäsün* 21v15, *tohumī n.-i ruwī kesilmäsün* 22r7, *n.-i läškäri birlä*

- 22v10, *Aksaq Temir n.-indın* 29r2, *n.-indä ruwında* 30r14, *müslümān hāning n.-i anda kesildi* 46v8
- nätäg** 'wie?': *n. qılursān* 19v3, *n. buzulur* 29v13
- nidār-siz** 'was geht es ihnen an?': *tübüm sorab nidār-siz der erdi* 44v5
- nikāh** A. 'Heirat': *anam sorsang n.-siz* 44v4
- nişān** P. 'Zeichen': *n.-i* 6r16, *n.-i belgüsi* 9v18, 10r4, 29r14, *tüsī n.-i* 16r9, *hiç nārsā n.* 17r3, *n.-in* 18r10, *bu nā türlig n.-dur* 47v8
- niyyāt** A. 'Absicht': *köçmägä n. qıldılar* 39r13, *uruş qılğalı n. qıldı* 39v4, *müslümānlarıñı çuqundırmaq n.-in qıldılar* 47v13
- nökār** M. 'Gefolgsman': *yätisār n.* 7r13 *n.-läri birlä* 8v1, *yat n.-gä* 10r2, *n.-lärimiz* 13r12
- Nūh** Pn. 'Prophet Noah': *N. päygambär* 1v9, 21v10, 21v16
- Nūrabdāl** Pn. Sohn von Nūrhasan Ms. B. 26v2
- nūr** A. 'Licht': *n.-dan* 5v11, *n.-din* 6r6, 7r8
- Nürāzin (Nürāddin) Mirza** Pn. *Edigä Biy oğlu N. M.-dur* 45v15
- Nürdāwlāt** Pn. Sohn von Qudrāt Ms. B. 26v2
- Nūrhasan** Pn. Sohn von Nürdāwlāt Ms. B. 26v2

R

- rāfiq** A. 'Gefährte, Freund': *barča müslümānlarğa täwfiq r. qilib* 41r10
- Rāhāb** Pn. 1v5, 1v8
- raḥīm** A. 'barmherzig': *r. etib* 8v16, 35v14, *r. qilib* 17v18, 35v3, *ḥalqları r.-li dūr* 27v9
- raḥmāt** A. 'Erbarmen': *ḥaqq sübhānähü wä tä'ālā özining qudrāti wä r.-i birlä* 47v17
- Ramazān** A. 'Ramadan, der Fastenmonat': *mübārāk R. ayining* 28r7
- rāst** P. 'recht, wahr': *ägär r. müslümān bolsangiz* 40v8
- rāñji-** P. (<ranj) 'sich ärgern': *ḥalāyīqlar bu oğlanga r.-di süymäs boldılar* 44r19
- rāwān** P. 'laufend, sogleich': *r. yügürüb indi* 20r5, *r. oq bardılar* 20v9, *r. kälīb* 34r12
- riwāyāt** A. 'Erzählung': *bir r. bilän ma'lūm* 45v6
- rawşān** P. 'hell, leuchtend': *dünyāning r.-liği* 3v5
- rüzgār** P. 'Zeit, Zeitraum': *r.-i Hān Jānibāk* 42r1
- Ruĵam Hān** Pn. 2r8
- ruḥṣat** A. 'Erlaubnis': *r. bergil* 9v5, *r. bolsa* 19v4

Rūm 'griechisch, oströmisch, anatolisch': *R. ĥalqı* 2r3, *ĥiṣār-i Qonṣṭantiniyyā-i Iskändār-i r.-ī* 35r12

ruw siehe auch **uruğ** 'Samen, Geschlecht, Nachkommenschaft, Sippe': *r.-ning* 15v3, 15v5, *niče r. ĥalq* 18v3, *kālgān r.-dīn* 18v5, *toquz r.-dan* 18v7, *r.-ī birlä* 18v11, *barča r. ĥalqımız birlä* 18v15, *tört r. iling* 20r7, *tohumı nāsli r.-i kesilmäsün* 22r8, *Barlas degān r.* 30r13, *nāslindä r.-ında* 30r14, *r.-ī tamurı birlä* 37v10, 37v15

rüzä P. 'Fasten': *bir yilda otuz kün r. tutub* 40v10

S, Ş

şaba M. 'Gefäß, Flußbett': *ş.-sina tüşär* 16r4

şabır A. 'Geduld': *ş. qılsang bolurerdi* 5v9, *ş. qılsangız bolur erdi* 9v10

sač 'Haare': *s.-in* 3r4, 6r17, 21r8, *qırıq qulač s.-i* 21r7, *uzun s.-ini* 21r18

şadıq A. 'wahrer und treuer Freund': '*Abu Bākr al-ş.*' 45r5

şadaq M. 1. 'Bogen': *gäwhārli ş.-i* 13v15, 14r16, *ş.-ni* 13v17, 14r2, *altun ş.-li* 16r11, 17r13, *ming ş.-li Ordağ* 23v2, 26v13, *ming ş.-li kişi birlä* 23v4, *oq ş. qılıč alib* 32r16, *artında bilmän ş.-i bilmän kişi turur* 43v21

2. 'Köcher': *ş.-dağı oqın qırqa açtı* 44r6

şāf A. 'Reihe, Schlachtreihe': *ş.-lar alaylar bağlab* 34v18, *ş.-lar bağlab turdılar* 35r4

Şafā Kerāy Hān Pn. 47r10

Şāfi Pn. Sohn von Timur *birisi Ş. degān* 34v9, *uluğ oğlu Ş.-ni hān qilib* 34v10

sā'at A. 'Stunde': *bir s. bolur erdi zinjirni qaqdı* 43r14

Şāhib Kerāy Hān Pn. 47r10

saqal 'Bart': *aq s.-liğ* 31v3

saqalun '?eine Art von Tier': *s. musān suw içib buwaz bolmağa* 11v14

saqla- 'bewachen': *yolın s.-b yatdılar* 32r19, *yolnı qaraq s.-rdur* 32v10

saqıssız 'zahllos, unzählig': *sansız s. läşkär birlä* 34v14

sal 'Floss': *ol oğlannı s.-da alib kalgān üçün Salci atağan erdi* 44r22

sal- 'legen, errichten, werfen, schicken': *kemägä s.-ib yibäräling* 4v1, *kemägä s.-ib yibärdilər* 4v6, *külgä awnab yumurtqa s.-mağa* 11v17, *yar s.-dilar* 13r17, *fuṭalı fuṭangizni s.-ingiz* 14r13, *fuṭalarini s.-ib* 14v1, *s.-di* 14v3, *tura s.-ib* 12v5, 20v12, 35v18, 39v12, *sačın s.-ib yürütür erdi* 21r8, *aldığa s.-dilar* 27r15, *arbağa s.-ib ketdilər* 29v2, *könglinä bu fiqirni s.-ib yürür erdi* 31r5, *işümüzni sanga s.-diğ* 31v8, *āḥir özlari šāhrin s.-ib qaçdılar* 36v17, *Bular*

suwining üstigä yurt šähär s.-dilar 36v19, erik s.-dilar uruşmadilar 37v1, tamām čärüwigä yar s.-di 39r9, habär saldi ersä40v14, halqğa yar s.-di 40r16, öz aralarında fitnä s.-ib 47v18

Salar Sawči Pn. 2r9

salči 'Floßmann': *Aq Idildä s.-män 44v3*

Salči Pn. *ol oğlanni salda alib kalgän üçün S. atağan erdi 44r22, S. čärügä bardı 44r23, S. Jānibāk Hān-niŋ qizindin tuğ[g]an oğuldur 44v6*

Salčud / Salčut / Saljud (Biy) Pn. 7v6, 8r4, 11v4, 16v7, 16v9, 20r9, 24v10, S. *halqı-niŋ uruğı S.-din turur 7v8, S.-qa 12v11, 16v7, 16v9, 20r9, 24v10, S. oğlı 20r17, S.-ğa 26r14*

šalawāt A. (*uran*): 23r15, 25r9

Sām Pn. Sohn von Noah 1v3, S.-niŋ nāsli 1v12

Saman Pn. Sohn von Tuğı Ms. B. 26v9

Samarqand Gn. S. *šāhriğä bardilar 40v21*

Šamāt Pn. *Amāt Š. degän köčmäli eki hāŋğa 39v19, ay Amāt Š. 40v4*

Šamāt Hān Pn. 36v21, 37r7, *Bular šāhrining hāni Š. H. degän erdi 36v11*

san 'Ehre, Würde': *anasin s.-ğa sanamadilar 10v16*

san 'eine grosse Zahl': *s.-siz saqışsiz läškär birlä 34v14, čärüwniŋ s.-ni hāsābni 36r7,*

sana- 'zählen, achten': *anasin sangä s.-madilar 10v16, sän bizni oğulğa s.-may 11v12, Başqurt halqı ol hānni hāŋğa s.-mayin taşladilar 48r9*

şandal 'Sandelholz (Santalum)': 24v7, 25v6

şanduq (*sawut*): 25v17

sanga 'dir': 5v8, 7r4, 9v15, 34r4, *işümüzni s. saldiq 31v8, hāzār māl s. beräyin 43r1*

sarāy P. 'Serail, Karawansarai, Schloss': *qırq qulaç taş s.-da 3r1, s.-din 3r10, s.-din başğa 3v1, aq s. kök s. 16v18, s.-larga 16v19, s.-ğa bardilar 18r16, s.-ğa indilär 19v15, buzuq kārwan s. 32r14, s.-ğa indi 42r14, hān s.-ğa kaldi 42r16, Tirä Hānniŋ s.-niŋ ornı oşaldur 46r10*

Sarayčiq Gn. S. *Čalpaq Hānniŋ yurti dur 46r11*

sari 'gelb, Gelbsucht': *tamām tänigä s. za'fārān sürätıdi 35r14, täni başi közi sab sari boldı 35r15, tamām tänim s. zağfārān teg boldı 35v1, Aqsaq Temir s. zahmāti birlä hālsiz olub yatur 35v10*

Sartaq Hān Pn. 3r1

sat- / **şat-** 'verkaufen, handeln': *kütärgän etmägin s.-ar 10v8, bir butğa s.-gun almiş 12r2, ş.-u qilurğa 33v15*

satučī ‘Kaufmann, Händler’: *s.-larnī* 32r9, 32v6, *ozğan bargan ş.-larnī* 32v1, *biz ş.-larmiz* 33v14

sawūt / şawut ‘Harnisch, Brustharnisch’: *birär s. atab berdi* 25v14, *Ĵingiz Hānning özining s.-ti* 25v15, *buyan degän s.* 25v15, *qara taʁ degän s.* 25v16, *altun şanduq degän s.* 25v18, *bäktär degän s.* 26r1, *birär s. berdi* 26r2, *s.-ni berdi* 26r3-26v15 *passim*, *ş.-larning barçasining atlarin* 26r16, *er kiyär şawutī* 27v6

Sayin Hān Pn. 2r15

şayışqan ‘Elster (Pica pica)’: 24v17, 25v1

sābāb A. ‘Ursache, Grund, Mittel’: *ol s.-din* 6r18, 30r11, 36v20, *şāhārlār yurtlar almaqğa ordalar buzmaqğa anī s. qılğandur* 34v2, *bizning bülükligimizgä s.-dür* 40r8

säkir- siehe **aşa säkir-**

säkiz ‘acht’: *s.-inčisi* 16v1, *şähri s. qat erdi* 35r10, *yüz elli s. yıl anda boldılar* 46v7, *on s. yildan şong qayta qayta müslümānlar aldılar* 48r16

säksän ‘achtzig’: *tārīh mingdä s. toquzda erdi* 47v4

sän ‘du’: 6v13, *s. manga ol närsälärni körgüzgil* 3v6, *s. bu sarāydin čīqa[r]sän* 3r10, *s. körsäng ölärsän* 3v7, *s. manga išanmasmu-sän* 6r9, *s. ölsäng* 7r7, *s. manga yamanlıq qılursän* 34r5, *s. aning birlä yib bāylāwč oynagan bolub* 43r12

Sām Sawčī Pn. 2r9

sāni ‘dich’: *s.-i kördüm* 6r10, *s.-i bizlärgä tengri berdi* 19r2, *s.-i hān ündär* 20v10, *s.-i ayağan üçün* 21v4, *män s.-i ana aytayin* 42v22

sāning ‘dein, deins’: *s.-ing bolsun* 5r3, 13r4, 18r8, *män s.-ning män* 5v8, *s.-ing könglüngni* 6r1, *s.-ing bir ötrük sözing* 11v7, *s.-ing artıngdan öläyik* 17v15, *beglik s.-ing bolsun* 18r9, *s.-ing qulunguz-miz* 18v15, *s.-ing jāninggä küj bolur* 21v7, *s.-ing şol yaḥşi дәlilli sözüng üçün* 22r9, *s.-ing dengiz deg könglüng üçün* 22r11, *s.-ing aḡajing* 23r5-25r16 *passim*, *s.-ing ayly yüklü ḡātüning bar mu* 29v6, *s.-ing ḡātüning* 29v8, *s.-ing aḡalarning qaşında* 18v11, *sāning birlä* 19v10, *män s.-ing birlä yuqlamandur degil* 43r11

sāndin / sändän ‘von dir’: *s.-din şunī ötünürmān* 5r2, *s.-dän ötünāmān kim* 35v2

Sängäberun Pn. 2r10

Sänglä (?Sängilä) Pn. 23r10, 27r11, *Qongrat Biy oḡli S.-gä* 23r9, *Qongrat Biy oḡli S.* 26v13, *S.-gä* 27r17

sergä ein gabelförmiges Holz, welches dem Kalbe über das Maul gebunden wird, damit es nicht bei der Mutter saugen kann (*tamga*): 23r16

särü (*tamğa*): 24v4

säw- / **säw-** siehe auch **süy-** 'lieben, mochten': *s.-ib ögüb* 13r7, *Jingizni s.-sängiz* 15v2, *s.-ib* 16v3, *mäni s.-sängiz* 22r15, *här qayda s.-sängiz ol tarafqa ketkäysiz* 39r8, *özing s.-gän kişini* 42r7, *bizni s.-säng bizni tut anı s.-säng anı tut* 44r20, *kāfirni s.-ib kāfir Urusqa qaytib kıldilär* 48r1

säwmäk 'Liebe': *s.-inning* 6r15

säwin- 'sich freuen': *s.-ür* 6v13, *s.-dilär* 9r13, 11r16, 19r2, *s.-ib* 18v17

säwinj 'Freude': *kişini s. tiläy yibärgil* 42r7

säwinüş- / **säwiniş-** 'sich freuen' *s.-üşüb* 3v14, *s.-dilär* 17v7

Säyyid Jä'fār Hān Pn. *ol hānni S. J. H. teb aytur erdilär* 48r8

Säyyid Naqıba Pn. *S. N.-ğa āwāz beribdür* 45v11

sıçqan 'Ratte': *s. yilinda erdi* 47r4

şifat A. 'die äussere Form': *ş.-ti oşbulardur* 7r1, *ş.-li körüklü kişi* 21r10, *ş.-i oşbudur* 35r11, 23r8-25r18 *passim*, *Istanbul şährining ş.-i* 35r11

şigır 'Ochs': 26r19, *s. degän şawutni berdi* 26r5

şin / **sun** 'das Äussere, Gestalt, Statur': *Jäbrā'il deg s.-li* 16r11, *Jäbrā'il deg körkli s.-li* 17r14

şin- 'zerbrechen, vernichtet werden': *Aqsaq Temirning uruşğa tüzmedilär ş.-dilar* 36r13

şina- 'erfahren, versuchen': *s.-y yürür erdi* 37v4

şinli sinäk 'Heugabel' (*tamğa*): 24r2

sipkil 'Schandfleck (eig. Sommersprosse)': *bitüngä s. tüşübdür* 4v7

sırhaw 'krank': *özünü s. qıldı* 35r14, *s. olmuşdur* 35v13

sırhawlıq 'Krankheit': *munung s.-ni bilmäk üçün* 35v8, *s.-indan tirilib* 35v18

sirr A. 'Geheimnis': *s.-ini aytnaslar* 10r2

şirt / **sirt** 'Rücken, Rückenfell, flache Klinge': *ş. kiş tonin* 20v12, *Berdibegni qiličning s.-i birlä urdı* 43r18

Şişir Gn. siehe **Mişir**

siskän- 'zusammenschrecken': *qorqub s.-ib uyandı* 29r6

şıyla- 'bewirten': *Amätini yaḥşi 'izzät qilib s.-r erdi* 42v21

siz 'ihr': 5v17, 18r11, 18v18, 22r15, *s.-ning* 5v16, 11r9, 11r10, 18v12, 19v1, 31v9, *s.-gä* 5v17, 11r12, 13v2, 18r11, 18v14, 21r13, 32r11, *s. lär* 7v1, 8v12, 16r5, 17r7, 17v9, 17v13, 18r13, 18r14, 18v2, 18v3, 31v6, *s.-lärğä* 8r2, 37v17, *s.-lärning midür* 12r5, *s. üçäwdin* 13v1, *s. şümlar* 14r9, *s. körgän* 15v15, *s.-ni* 17v16, 18v6, 18v10, *s.-dän song* 20r2, *män s.-ningmän* 18v19, 22r16, *ay ḥänim s.-lär bilürsiz erik s.-ningdür* 37r4

şoq- 'hineinlegen': *Züya suwining tamağında kāfir Urus qalā ş.-di* 46v15

- şoqta** 'Blunze, eine mit Blut gefüllte Wurst': *Amätkä ş. berdi* 42v16
- şoqur** M. 'Blind': *bir közi ş. qırmuşqa* 30v9, *Şaba ş. Tüürkmän* 4v11, 4v14, 5r8, 5r11, 5v5
- şoquş** 'Schlacht, Kampf': *yäti yilğaça uruş ş. qıldı* 46v13, *köb yerlärdä uruş ş.-lar häm boldı* 47v16
- soquş-** 'schlachten, kämpfen': *uruşub s.-ub* 36r2, *çiqib äzdähä birlä s.-dilar* 36v17
- sol** 'link': *s. közindä aqı bar* 29r15, *s. közindä ağı bar* 29v4
- şong** 'nach, nachher, später': *andın ş* 4v2 *passim*, *andan ş* 17v4 *passim*, *bir aznadın ş.* 17v3, *bu kündin ş.* 39r7
- şongra** 'nach, nachher, später': *bir ança künlärdin ş.* 29v6
- sor-** / **şor-** siehe auch **şwr-**, **sora-** 'fragen': *ş- dılar* 8v9, *bizläрни s.-sangiz* 8v10, 33v11, *kengäs s.-ğan* 10r10, *kengäs s.-mağıl* 10v6, 10v7, *kengäs s.-sun* 10v10, *mäni izläy s.-ay barsa* 15r5, *s.-dī* 15v11, 17v14, 29v5, 42r14, *s.-dilar* 15r8, 15r11, 15v6, 33r14, *s.-ğanda* 16r7, *kälgän ruwdın s.-sangiz* 18v5, *s.-salar* 19r12, *andın ş.-ayın* 37r8, *bizlärgä kimdın turur teb s.-ar erdi* 37v6, *atam s.-sang biligsiz anam s.-sang nikähsiz* 44v4
- sora-** siehe auch **sor-** / **şor-**, **şwr-** 'fragen': *tübüm s.-b nidärsiz der erdi* 44v5
- soy-** / **şoy-** 'abschlachten, abhäuten': *bir buzawnı s.-ub* 31v16, 32r2, *qiyib buzawnı ş.-a almadılar* 31v18, *buzawnı s.-a almadılar* 32r1, *tu biye şoyub* 39v21
- şoyurğa-** / **soyurğa-** M. 'eine Gunst erweisen, erbarmen': *bizlärgä raħım qilib ş.-b* 17v18, *s.-sang* 19v10, *el kün berdi s.-dī* 22v15, *s.-ğalı bolsangiz män kältürürmän* 42v9
- söküş** 'das Schimpfen': *özgä yurtda s. bolur* 14r7
- sön-** 'erlöschen': *s.-mäs cırağı birlä* 4v4, *s.-mäs cırağ* 18r18
- söylä-** siehe auch **sözlä-** 'sprechen, erzählen': *äwwäl başdın s.-yälik* 2v11, *kiçi s.-r* 10r8, *oglı s.-r* 10r9, *erliklärin s.-r erdi* 26v17, *s.-yäling* 29r2, *islärin s.-dilar* 31v4, *Şäh Sulţānga kälīb s.-dī* 35v13, *sözni başdın s.-yäling* 39v1, *anıñ dästāni ħalq arasında s.-ä qalsun* 41r4
- söz** 'Wort, Befehl': *köb s.-lär* 4r13, *waşıyyät s.-üm* 8r2, *bu s.-ni* 8r11, 14r17, 18v16, 19r1, 20v11, *s.-üm tınglamaslar* 9v12, *s.-ni başdın söyläyäling* 39v1, *dälil s.* 10v5, *aytur s.-im* 10v11, *bu s.-lärin äytkändin şong* 10v12, *ögüt waşıyyät s.-in* 10v15, *bu s.-ni eşitib* 11r16, 29v1, *bu s.-i* 11v1, *säning bir ötrük s.-ing eşitib* 11v7, *mänim s.-im* 11v9, *şümlarnıñ s.-imidür* 12r5, *oğlanlarnıñ s.-idür* 12r7, *s.-im oldur* 12r9, *bu s.-ni eşitkändin şong* 13v7, *benim s.-im tutar musiz* 14r10, *mänim s.-ümni tutar musiz* 31v6, *s.-im tutar*

bolsangiz 14r12, *ol s.-ni ešitkändin şong* 17r18, *bu s.-din* 18r13, *yaḥšī дәlilli s.-üing üçün* 22r10, *s.-i* 28r9, *ol s. üstündä* 31v2, *s. munung s.-idür* 31v11, *s.-im oldur kim* 32r11, *s.-inä baqib* 33r17, *bu s.-gä toqtab turdı* 33v16, *mundağ s. birlä kim* 35r15, *anıñ s.-inä išanıb* 35v15; *nä buyursa anıñ s.-indän çıqmazmız* 37r9, *anıñ s.-ini yaratib qabul qıldı* 39r16, *atasığa s. aytdılar* 42r19, *hänniñ bu s.-gä ačığı kälip* 42v18, *här kim birlä s.-gä kälisib* 44v1

sözlä- siehe auch **söylä-** ‘sprechen’: *kişi s.-gän teg* 17r5

sözläş- ‘miteinander sprechen’: *alısdan s.-ti* 33v6, *körüşüb s.-ä turur erkän* 35v17

sugur- ‘herausziehen’: *Amät qiličün s.-ub üstinä kaldi* 44r9

şulbī A. ‘leiblich’: *özi-ning şulbī qızı erdi* 1v8

sultān A. ‘Sultan, Mitglied der herrschenden Familie’: *yāti s. 7v1*, *ḥāniš toquz s.-ning anası erdi* 42r18, *S. Berdibegä* 43v1

Sultān Şadaq Pn. Sohn von Sultān Sālīm 45r15

Sultān Jālāladdīn Pn. Sohn von Sultān Osmān 45r18

Sultān Abulğaş Pn. Sohn von Sultān Mäwlüd 44v13

Sultān Härmäz Pn. Sohn von Sultān Ka‘b 45r8

Sultān Kä‘b Pn. Sohn von Muḥammäd 45r7

Sultān Mäwlüd Pn. Sohn von Sultān Qayda 45r12

Sultān Osmān Pn. Sohn von Abulḥāqq 45r17

Sultān Qayda Pn. Sohn von Sultān Walīd 45r11

Sultān Sālīm Pn. Sohn von Sultān Abulğaş 45r14

Sultān Walīd Pn. Sohn von Sultān Ḥaläd 45r10

Sultān Ḥālīd Pn. Sohn von Sultān Härmäz 45r9

şulu ‘schön’ *andağ ş. kişini* 21r4

sun siehe **sın**

sun- ‘darreichen, sich ergeben’: *boyun s.-maq kārākdür* 37r19, 37r21

şu / suw ‘Wasser’: *s. içib buwaz bolmağa* 11v14, *Tekälik ş.-ining başında* 14v16, 15v17, *ş.-ga yibärürmән* 15r3, *Tekälik s.-iğa* 15v7, *s. yaqasına* 15v8, *Tekälik s.-ini qidirib izlängiz* 15v16, *s.-ga taşlarmән* 16r1, *s.-ning taş yağından kıldilär* 36r6, *Bular s.-ining üstigä* 36v18, *Gübnä degән s.-ning boyunda māqām tutdı* 39r21, *taş tüşgән yer s. boldı* 39v15, *Qoy s.-ining başında* 40r10, *Qazan s.-ining tamağında şähär tüzüdilär* 46v7, *Züyä s.-ining tamağında kāfir Urus qalä şoqdı* 46v15, *darularğa s. qoydurdı* 46v19

sübhānā ‘der Glorreiche’: *haqq s.-hü wä tä‘älä-ning ḥükminä* 37r21, *haqq s.-hü wä tä‘älä-ning buyruğından yüz äwirüb* 41r8, *haqq s.-hü wä tä‘älä özining*

qudrāti wā raḥmāti birlä 47v16, *ḥaqq s.-hü wā tā'ālāning qahri ḡaḡab taqdīri birlä* 48r12

Sülāymān Pn. Sohn von Insān Beg Ms. B. 26v1

sürä- 'ziehen': *arba s.-dilär tartdi-lar* 19r18

sürät- 'einschmieren': *tamām tānigä sarī za'fārān s.-di* 35r14

süy- siehe auch **sāw-** / **sāw-** 'lieben': *ḥalāyīqlar bu oḡlanga rānjidi s.-mās boldilar* 44r19

süyäk 'Knochen': *s.-imiz qaldī* 11r7

süyüklik 'Liebe': *s.-i artuq boldī* 6r7

swr- (**sor-**) siehe auch **şor-**, **sora-** 'fragen': *kişini aldurib s.-dilar* 38v10

Ş

Şaba Şoqur Pn. 4v11, 4v14, **Ş. Ş. Türkmän**, 5r8, 5v5, **Ş. Ş. Türükmän** 5r11

şād P. 'glücklich': *ş. boldilar* 11v1

Şaḡālī Hān (**Şah 'Ali**) Pn. 47r13, *Qazan Ş H.-ning yurtidur* 46r15, *kāfir Urusning qolinda Ş.H. tutgun erdi* 46v9, *Ş. H. Urusqa ḡammazlıq qilib* 46v17

Şāh Sulṭān (**Hān**) Pn. 35v15, *Istanbul pādīšāhining aṭī Ş. S. H. degān erdi* 34v20, *Hān Ş. S. 35r1*, *Ş. S.-ning čärüwini* 35r5, *Ş. S.-ğa elči yibardı* 35r15, *ay Ş. S. 35r15*, *ḥaṭṭnī alīb Ş. S.-ğa eltdilär* 35v6, *Şāh Sulṭān qarab kördi* 35v6, *Ş. S.-ning yibärgān kişisi* 35v9, *Ş. S.-ğa kälīb söylädi* 35v13, *Ş. S.-ni tutti öltürdi* 35v18

şāh zādā P. 'von edler Abstammung (eig. Sohn des Schah's)': *aşıl ş. z.-lär erdi* 36r21

Şām Gn. 'Syrien, die Stadt Damaskus': *Ş. šāhrindā pādīšāh erdi* 45r6, *ol hām Ş.-da pādīšāh boldī* 45r8

şārāb A. 'Wein': *türlü ş.-lar içdilär* 18r17, *čigir ş. içtilär* 43v4

şarṭ A. 'Eid': *aṇṭ ş. etkän dōst erdüng* 44r2

şay 'ähnlich, wie': *sizning ş.-ngiz* 19v1, *oḡlanlar ş. bara almadī* 31r12

şāyāt / **şāyād** P. 'vielleicht, kann sein': *ş. bir aşıl tansuq māl* 33v18, *ş. ḥilädür yalḡandur* 35v7

şāfā'āt A. 'Fürbitte, Vermittlung': *ş.-indin naşib qilḡay* 41r11

şāhīd A. 'Märtyrer, Blutzzeuge': *Qutlu Qiyanī Urus Hān ş. qilibdur* 45v3

şāhār^{šāhri} A. 'Stadt, Land': 2v12, *Qatay ş.-indän* 8v11, *Alaḡonīng ş.-inā* 19v14, *ş.-lärädäki ḡānlarning* 27v14, *Čingiz Hānning tuḡ[g]an ş.* 28r6, *Hindustan ş.-*

indä 29r3, *Šimaqī š.-igä* 30v1, 35v21, *š.-lär alib* 31r3, *Šimaqī š.-indän* 32r17, *Hindustan š.-ining yolın* 32r19, *Hindustan š.-igä barib* 32r18, 34r10, *š.-gä indilär* 34r13, 37v2, *š.-ni aldilar* 34r13, *š.-ni Aqsaq Temir alibdur* 34r17, *Hindustan š.-ini* 34r19, *š.-lär yurtlar almaqğa* 34v1, *öz ornığa Hindustan š.-igä* 34v10, *Istanbul š.-ini alurğa yarağlandı* 34v11, *Mişir š.-igä kıldilär* 34v16, *Istanbul š.-in algalı kıldilär* 34v17, *Aqsaq Temir š.-ingni algalı kälädür* 34v21, *Istanbul š.-igä birikländigilär* 35r7, *š.-inä hişar qıldilar* 35r8, *š. gäyät zarb bek š. erdi* 35r8, *š.-i säkiz qat erdi* 35r10, *Istanbul š.-ining şifati* 35r11, *š.-ni Aqsaq Temir uruş toquş birlä almadı* 35r13, *š. qapusında turdı* 35v5, *š.-ning tamām qabqaların açtırdı* 35v16, *läşkari çäriwi š.-gä indilär* 35v19, *bu hilä birlä ol š.-ni häm aldı* 35v19, *Haĵi Tarhan š.-igä kaldi* 36r2, *Bulğar š.-igä kelürgä yarağlandı* 36r4, *Bulğar š.-ini algalı kälürgä kemägä mindi* 36r5, *Bulğar š.-indä* 36r9, *Bulğar š.-igä kirdilär* 36r14, *š.-gä birikländigilär* 36r14, *š.-i Bulğarni* 36r15, 36r17, 36v8, *Bular š.-igä kaldi* 36v9, *Bular š.-ining qarşusığa kälüb* 36v10, *Bular š.-ining hāni Şamāt Hān* 36v11, *ol š.-ning halqığa* 36v16, *āhir özläri š.-in salib qaçdilar* 36v17, *Bulğar š.-ining yaqiniğa barib* 36v18, *Bular suwining üstigä yurt š. saldılar* 36v19, *ol š.-lärğä* 36v19, *š.-lärin salib* 37r1, *š.-imiz qarşusığa tüşdi* 37r3, *üstümüzgä š.-imizgä kalgän* 37r11, *š.-ning tamām qabqalarını* 37r21, *Bular š.-in wirān qılğandın song* 39v2, *š.-lär alib wirān qılğan habärläri* 39v6, *Buğara š.-igä barurğa yönäldilär* 39v18, *Buğara š.-igä kaldi* 40v20, *Samarqand š.-igä bardilar* 40v21, *Şam š.-indä pädişāh erdi* 45r6, *Aqsaq Temir Bulğar š.-ini aldı* 'Abdullāh Hāndan 46v2, *š. etdilär* 46v5, *Qazan suwining tamagında š. tüzüdilär* 46v7, *Qazan š.-indä hān yoq boldı* 46v8, *Qazan š.-indä hānliqğa kötärdilär* 46v10, *Qazan š.-in almasdan burun* 46v14, *š.-i Qazanni Urusqa berdi* 46v19, *Qazan š.-indä yurt biylägän hānlarnıng atları* 47r5, *kāfir Urus bir birisin Mäskāv š.-indä qürdilar muhtälif boldilar* 47v19

šeksiz A. 'zweifellos': *š. yürüng* 33r16

šäriḫ A. 'geheiligt, edel': *Öräk Čorani Kā'bā-i š.-gä yibäribdur* 45v13, *köb müslümānlarni š. islām dīnindän ayirub* 47v14

šäytān A. 'Teufel': *ādām oĵlı š. birlä bārabärdür* 4r13

Šibaq Hān Pn. 2v5

Šimaqī Gn. Š. *šähriğä* 30v1, 35v21, Š.-da 30v2, Š. *šähriindän* 32r17

Šimäk Pn. Sohn von Aṭlaq Ms. B. 26v9

šimčī 'Spion': *bilürgä qarşı š. yibardı* 33r10, 33r11, 33r12, *barğan š.-ni* 33r14, *bu š.* 33v19, *š. bolub* 37v3, 37v16, *qaytib el içinä š. yibardı* 43v14

- šol** 'jener': 15v7, 17r6, 22r9, *š. oq zamān* 33v3, *š. zamān* 36r10, 39v11, *š. qizning manga kōngli bolur mu erkān* 43r1, *š. eki hān olturğan* 48r5
- šonqar** M. 'Gerfalke (Gyr-falcon)': 25r17, *aq š. 5v15*, 6r17, *qušung š. bolsun* 23r5, *š. qušī birlä* 27r10
- šu** 'dieser': *š.-ni* 5r2, *mān š.-nda kälīb öltüräyin* 43r13
- šüm** A. 'der Böse': *š.-lar* 11v8, *š.-larning sözimidür* 12r5, *siz š.-lar* 14r10
- šümluq** 'Bosheit, Verbrechen, Unglück': *günāhim š.-ından* 35v2, *anīng š.-indīn büldük joğaldıq* 37v8, *öz š.-imizdīn bizgä yetti* 37v13, *bülüklüklärni öz günāhimiz š.-indīn biläyik* 37v22
- šükür** A. 'Dank': *anīng š.-ligi üçün* 19r3, 11v18, 15r3

T, Ƨ

- tab-** 'finden': *murādların t.-dilar* 6v4, *t.-sa* 6v13, *t.-ib* 6v13 *māl t.-mağan māl t.-sa* 10r17, *bāhāsīn t.-madilar* 13v16, *istädilär t.-madilar* 15r9, *biylik t.-dung* 24v15, *uranlı uranī birlä t.-ar erdilär* 25r5, *aşıl māl anda t.-ar* 27r19, *hiç alurğa yoruğın t.-madilar* 35r11, *ol oğlannī t.-ib alīb kıldilär* 44r16
- ṭabaq** A. 'Teller, Platte': *altun ṭ.-ğa saçin salīb yürütür erdi* 21r8
- taban** Feldgeschrei (*uran*): 24v17, 25r11
- ṭabšur-** / **tabšur-** 'übergeben': *Alaṅgōga ṭ.-dilar* 9v2, *tängrigä t.-ub* 43v25
- tabtur-** 'finden lassen': *Tarağaynī istätib t.-turdī* 29v2
- ṭā'atkār** A. 'fromm, ehrfrüchtig': *qiz ṭ. turur* 43r2
- ta'zīm** A. 'Ehrenreue, Verehrung': *ol oğul turub t. etdi* 43v8
- ta'yīn** A. 'Bezeichnung': *t. belgülik qilib* 22v14
- tağ / ṭağ** siehe auch **taw** 'Berg': *Tura T.-i*, 4v5, *Yayir ṭ.-i* 8v5, *uçaw qiya ṭ.-iğa minib* 16v17, *ṭ.-ning qabağından* 17r7, *t. taş top tolu bolub yürüdilär* 34v15, *Züyä t.-inda barib* 43v15
- taht** 'Thron': *kāfir Urus t.-inda eki hān hānliqğa olturdī* 48r1, *ağalī inili ekisi bir dāwirdä bir zamānda t. biyläb olturdilar* 48r2
- taqa** 'Fangschlinge': *t.-sī bar erkān* 44r7
- taqdīr** 'der göttliche Rathschluss, Vorausbestimmung': *t.-ni tädbir birlä buzmaq tilädi* 29v11, *haqq tä'älāning t.-i* 29v12, *här yaḥši yaman iş tängri tä'älā-ning ämri t.-i birlädür* 34v3, *tängri tä'älāning t.-igä* 37r18, *tängri-ning t.-i bolmasa erdi* 37v23, *haqq sübhānähü wä tä'älāning qahr-i gāzab t.-i birlä* 48r12
- taqī** siehe auch **daḥī** 'und, auch' 1v4, 18r6, 18r11 passim

taqta P. 'Brett': *üj t.-sın ırğütib iyäbärdi* 5r16

taqur 'trocken': *t. yergä baqsa* 3r3

tala- 'rauben, plündern': *bazirgānlarnı satučılarnı t.-yiq* 32r9, *ozğan bargannı t.-r erdilär* 32v7, *anı ruwı tamurı birlä öltürmäy t.-may yibärür erdi* 37v15, *bu kişigä teymānglär mālñı t.-manglar* 39r9

ṭāli' A. 'Glück, Schicksal': *ṭ.-in* 29r7, *ṭ.-ingdä* 29r9

tam 'ganz': *t. töbäsigä mündi* 31r2

tamaq / ṭamaq 'Mündung': *oşbu Zay t.-ında olur erdi* 36v14, *Aq Idil ṭ.-i* 46r5, *Ṭwı t.-ından tübän* 46r8, *oşbu Ufa t.-i Tirä Hänniing yurtıdur* 46r9, *Qazan suwıniing t.-ında şähär tüzüdilär* 46v7, *Züyä suwıniing t.-ında käfir Urus qalä şoqdı* 46v15

tamāşa A. 'Ergötzlichkeit, Vergnügen': *t. qılur erdi* 26v6

taṃğa 1. 'Eigentumzeichen': 23r2, *t.-m* 6r17, *Qiyat açamay t.* 6r18, *t.-ng* 23r6-25r18 *passim*, *äwirnä t.* 23r7, *ay t.* 23r12, *köz t.* 24r5, *öy t.* 24v12, *Ĵingiz Hān öziining t.-sı* 25v7, *quş baş degän t.* 25v8, *özgä beglärning häm t.-larıni* 25v9, *t.-ları quş keşän* 39r22

2. 'Zollgebühr': *mālīmizniing t.-sın alingiz* 33v14, 33v17, *t. alayın* 34r1

tamuğ 'Hölle': *özingni t. otundın qutqarıb* 40v4

tamur 'Wurzel, Sippe': *ruwı t.-i birlä* 37v10, 37v15

Tamyan (Biy) Pn. 16r17, 23v9, 26v14, 27r12, *T.-ğa* 26r6, 27r17, 27r17

tanı- 'erkennen': *Ĵingizni t.-dilar* 17r14, *yüzükni t.-di* 18r7

tansuq 'selten, wertvoll': *şâyät bir aşıl t. māl* 33v18

tang 'Erstauen': *t.-ğa qaldılar* 14v5, *t.-ğa qaldı* 21r18, *t.-ğa qalib* 26v16, 30v14, *hiç t. 'aḡāib bolmas* 31r4, *körgän ädämilär t. 'aḡāibgä qalib* 47v8

tang 'Morgenröte, Tagesanbruch': *t. mangı bolğan erdi* 12r15

ṭangla 'Morgen, der nächste Tag': *ṭ. tüş waqtında* 5r4, *ṭanglası kün* 5r6

Tangğut 'das Volk Tangut': *T.-dan* 9v6

Tanğut Biy Pn. 16v2

tara- 'kämen': *saçın t.-sa* 3r4

ṭaraf A. 'Seite': *Aqsaq Temirning çäriwi ṭ.-iğa qaradı ersä* 37r14, *här qayda säwsängiz ol ṭ.-qa ketkäysiz* 39r8, *ol ṭ.-qa barurğa onamadı* 39r17, *ṭaw ṭ.-iğa ketdi* 39r20, *ṭaw ṭ.-iğa mäyl qılmayın* Ms. B. 26v7, *Mäskäw ṭ.-iğa ketdi* 39v2, *üj yaşar ṭay birlä käfirlär ṭ.-iğa atdı* 39v12, *qayu ṭ.-ğa köçäling* 39v21, *biz ol ṭ.-qa köjäläk* 40r10, *Tekmä ṭ.-iğa tüzdilär* 40v1, *kün inişi ṭ.-indın tuğub* 47v6, *kün çiquşı ṭ.-iğa ketär erdi* 47v7

Tarağay Pn. 29r12, 29v5 29v6, 29v8, *T.-ning* 29r13, 29r15, 29v10, *T.-ni istätib tabturdı* 29v2

tarağay ‘Habicht’ (Accipiter gentilis): 6r17

taraq ‘Kamm’: 23v15, *yarim* t. 24v18

tārīḥ A. ‘Datum’: *t.-indän song* 27v17, *t. altı yüzdä yigirmi törtä* 28r8, *t. ol waqïtda yäti yüz yïlda erdi zïlḥijjā ayïning yigirmisindä* 36r15, *t. yäti yüzdä erdi* 46v1, *t. toquz yüz altmış birdä erdi* 47r3, *t. yüz elli yätidä kün tutuldi* 47r12, *t. mingdä ellidä erdi* 47r17, *t. mingdä elli üjdä erdi* 47r19, *t. mingdä onda erdi* 47r14, *t. mingdä on yätidä erdi* 47r15, *t. mingdä yigirmi törtä* 47r16, *t. mingdä elli-dä erdi* 47r17, *t. mingdä elli üjdä erdi* 47r18, *t. mingdä altmış beşä erdi* 47r20, *t. mingdä yätmış birdä erdi* 47v1, *t. mingdä yätmış toquzda erdi* 47v3, *t. mingdä säksän toquzda erdi* 47v4, *t. mingdä toqşan birdä erdi* 47v21, 48r5, *t. mingdä yüzdä altida erdi*, 48r15, *t. mingdä yüzdä on toquzda erdi* 48r17

tarqa- M. ‘sich zerstreuen’: *ḥalq oğli t.-di* 40r2, *ḥalq oğli t.-r* 40r7

tart- ‘ziehen’: *yalarimizni t.-ib čakalik* 12v4, *arba sürädilär t.-dilar* 19r18, *arbanı t.-masa* 19v6, *arbanı t.-a almandur* 19v10, *arba t.-qan öküz* 20r2, *quling qolindin qilični t.-ib aldı* 43r20

taş / taş siehe auch **tış / tış** ‘das Äussere’: *el t.-ina* 4v9, *t.-i mänim bolsun dedi* 5r3, *kemä t.-in Şaba Şoqur Türükmän aldı* 5v4, *suwnıng t. yağından kıldilär* 36r6

taş ‘Stein, steinig’: *t. sarāyda* 3r1, *tag t. top tolu bolub yürüdilär* 34v15, *kāfirning t. manāşirın* 39v14, *qabrı üstigä t. āstānā qobardılar* 41r3, *temir eg[g]āb t. atğan İsa oğli Amāt barında* 43v10

taşı- ‘überfliessen, über die Ufer treten’: *kündüz t.-ib* 16r3

taşqaru ‘draußen’: *t.-qaru* 3r11, 3v3

Taşkänd Gn. ‘die Stadt Taskent’: *T.-ni wä Yarkändni hām aldı* 40v20

taşla- ‘werfen, steinigen’: *suwğa t.-rmän* 16r1, *t.-b urdi* 31r16, *ol t.-ğan tay barib* 39v13, *mügliqnı t.-lab ḥāşş müslümān bolsangiz* 40v12, *Başqurt ḥalqı ol ḥänni ḥānga sanamayın t.-dilar* 48r10

taş siehe auch **tag / tag** ‘Berg’: *qara t* 5r1, *Körgürlän degän qara t.* 14v17, *Körgürlän degän qara t.-ning* 15v17, *ol t.-da* 15r1, *bir t. bar erdi ol t.-ning* 17r1, *qara t. degän sawut* 25v16, *uluğ Idilning iç yöningä t. yerigä* 39r15, *t. tarafıga ketdi* 39r20, *t. tarafıga mäyl qılmayın* Ms. B. 26v7, *emdi anı Qız t.-i derlär* 43v15, *Amāt büyük t.-ning başında olturub turur erdi* 43v19, *Ṭura t.-ning üstündä Uluğ Oba bar turur* 46r10

taşāf A. ‘das Umkreisen, Rundgang’: *Kä‘bägä barib t. qılsangiz* 40v12

taşuq ‘Huhn’: *t. musän* 11v16, *t. yili erdi* 47r15

taşuqçı ‘Federviehhändler’: *t. oğli* 29r12

tawuſqan ‘Hase’ *t. yili erdi* 47r17

ṭay ‘Füllen’: *üj yaſar ṭ. birlä kâfirlär ṭaraſığa atdı* 39v12, *ol taſlağan ṭ. barib* 39v13, *ṭ. tüſgän yer suw boldı* 39v15, *bir emlik ṭ. mingän oğlan kelä turur erdi* 40r19, *eyäri awdı ṭ. dıladı* 40r21, *biräw ṭ.-ğa çabdı biräw yilqığa çabdı* 40r22

tay- ‘ausgleiten, rutschen’: *t.-mas uluğ yurtdu* 27v11

tayaq ‘Stock, Stab’: *t. birlä* 19v6

tayan- ‘sich stützen’: *yalğuz t.-ib yatib baqib turur erdi* 30v7

Ṭaydwli (Ṭayduli Hāniš) Pn. *Jānibāk Hān-niṅ piyčäsi Ṭ. H.-iſimizniṅ* 42r3. *Ṭ. H.-niṅ* 42r9. *Ṭ. H. qarſu çiqti* 42r16, *Ṭ.-niṅ eki argamaq aṭı bar erdi* 42v1

ṭaylaq ‘zweijähriges Kameel’ (*uran*): 24v4, 25r10

te- / de- ‘sagen’: *t.-dilär* 12r2, *passim*, *t.-b* 2r3 *passim*, *t.-di ersä* 18r3, *passim*, *t.-mäk kārāk* 19r13, *t.-dim* 21v8, *kiſänäniṅ baſığa minäyin çiqayin t.-günčä* 30v12, *män hān bolayin t.-günčä* 31r15, *taṃğa alayin t.-günčä* 34r1, *bu qurtqanıṅ borkin alib beräyin t.-günčä* 40r21, *hay bu nä iſdür t.-günčä* 43r19

täbārāk A. ‘der Vollkommene’: *hudā-yi t. wä tä‘älä* 21v11

täbtür- ‘mit Füßen treten lassen, fangen lassen’: *t.-di* 27r10, 27r11, 27r12, 27r13, *t.-gän* 27r14

tädbir A. ‘Plan, Gegenmittel’: *taqdiri t. birlä buzmaq tilädi* 29v11

tä‘älä A. ‘der Erhabene’: *hudā-yi täbārāk wä t.* 21v11, *tängri t.-niṅ* 22r1, 34v1, *haqq t.-niṅ taqdiri* 29v12, 40v23, *tängri t.* 31r4, 34v6, *här yaḥſi yaman iſ tängri t.-niṅ ämri taqdiri birlädür* 34v3, *tängri t.-niṅ taqdiriğä* 37r18, *haqq sübhānā wä t.-niṅ hükmänä* 37r21, *haqq t.-niṅ qudräti birlä* 39v13, *tängri t.-ni birläb* 40v9, *haqq sübhānähü wä t.-niṅ buyruğından yüz äwirüb* 41r8, *iñſa’llāhu t.* 41r9, *tängri t.-niṅ färmāni birlä* 42r10, *haqq sübhānähü wä t. öziṅniṅ qudräti wä rahmäti birlä* 47v16, *haqq t. anı yaſ waqitda hälāk qıldı* 47v 20, *haqq sübhānähü wä t.-niṅ qahri ğažab taqdiri birlä* 48r12

teg / deg ‘ähnlich, wie’: *qara ṭaw d.* 5r1, *qarağay d.* 5v16, *anıṅ t.* 10v1, *iſirgän kiſi t.* 12v3, *qarğa çarlağan d.* 17r4, *kiſisözläğän t.* 17r5, *köz üstündä qaſı t.* 26v4, *may d.* 13v3, *Jäbrā’il d.* 16v11, *ğayib bolğan d.-dür* 16r12, *qarğa çarlağan d.* 17r4, *kiſi sözläğän t.* 17r5, *dengiz d. könglüṅ üçün* 22r11, *köz üstündä qaſı t.* 26v4, *tamām tanıṅ sarı zağfārān t. boldı* 35v1, *kā-miſālül-lülü’l-mäknün t. ḥätünlarni* 36r19

teg- siehe auch **tey-** 'treffen, berühren, zustehen': *ičindä jänliq narsä bolsa t.-är bolğay* 5r13, *ülüşinä t.-gän mälların* 14r1, *hänliq qaysimizğa t.-är* 31v5, *hän oq birlä attı butqa t.-di* 42r17, *mänim qızım mungar t.-är erkän tedi* 43v7

tegrü 'bis, bis zu': *Ṭwṭi tamağından tübän Almalı Atağa t. erdi* 46r8

tegür- 'hinbringen, verursachen': *hič narsäsığä ziyän t.-mänglär* 39r10

tek 'still': *t. turdılar* 18r3

Tekälik (?**Tengälik**) Gn. *T. şuwining başında* 14v16, 15v16. *T. suwığa* 15v7, *T. suwini qıdırib izlängiz* 15v16, *T. şuwining* 16r2, *T. şuwın qıdırib ketdilər* 16v16

Täkänäş Pn. Sohn von İnđi[r]ji Ms. B. 26v10

Tekmä Gn. 'der Fluß Tekmä': *T. ƭaraƭığa tüzdilər* 40v1

tämäm A. 'ganz und gar, vollendet, sämtlich': *t. qılğandın şong* 19r13, *t. qırdılar öltürdilər* 20r10, *begläрни t.-isın* 26v3, *t. tänigä sarı za'fārān sürätđi* 35r14, *t. tänim sarı zağfārān teg boldı* 35v1, *şähärning t. qabqaların açturđi* 35v16, *anlarnıng t.-in qırdılar* 36r18, *t.-sın hälāk qıldılar* 36v2, *şähärning t. qabqalarını açtilar* 37v1, *t. ruwı tamurı birlä* 37v10, *t. oğlıng qızıng qarındaşlarnıng birlä* 39r7, *t. čärüwigä* 39r9, *t. oğlı qızı qarındaşları birlä* 39r11, *müslümānliq dīnini t. bildürđi* 40v16, *t. qırq küngäčä turđi* 47v5, *kāfir Urus t. begläri birlä kengäş etib* 47v12

temir 'Eisen': *jāning t. ekändür* 30r10, *t. egägän taş atğan 'İsa oğlı Amät barında* 43v9

Temir Pn. Sohn von Mingal Bāy 43v5, *Mingal oğlı T.* 43v6, *Mingal oğlı T.-gä* 43v10

Temir Qutlu (Biy, Hān) Pn. 16v1, 24v14, *Temir Qutlı-ğa* 26r15, *ol waqıtđa Aƭtarħanda T. Q. hān erdi* 44r14, *Aƭtarħan T. Q. H.-ning yurti-dur* 46r14

temirči 'Schmied': *t.-dän kengäş sormağıl* 10v6

tämmä A. 'vollständig, Ende': 28r10, 41r11

tän P. 'Körper': *tamām t.-igä sarı za'fārān sürätđi t.-i başı közi sab sarı boldı* 35r14, *tamām t.-im sarı zağfārān teg boldı* 35v1

tängä 'Münze': *mingär t. alapa* 26v16, 27r16, *elli ming t. alapa* 27r5, *ekişär ming t. alapa* 27r17

tängri 'Gott': 5v8, 6v3. *t. sinä* 10v8, 19r2, *t. qudräti birlä* 21r6, *t. tä'äläning* 22r1, 34r20, *t.-i tä'älä* 31r4, 34v6, *här yahşi yaman iş t. tä'älä-ning ämri taqdıri birlädür* 34v3, *t.-ning taqdıri bolmasa erdi* 37v23, *t.-i tä'äläni birläb* 40v9, *t.-i tä'äläning färmāni birlä* 42r10, *t.-gä tabşurub* 43v25

täprä- 'sich bewegen': *Hindustan qawmı birlä t.-dilär* 34v15

täräzü / täräzä P. (< tarāzū) 'Fenster': *t.-ni* 3v10, *t.-dän tüşgän küngä* 14r12

terki bawī 'Sattelriemen': *bir qurtqanīng t. bawī üzüldi* 40r18

Termā Pn. Sohn von Baba Tükles *Baba Tükläsning oğlu T. atlig* 45r20, *bu T. 45r21, birining aṭi T. turur* 45v9

Termiz Gn. *T. ordasında* 27v1

tāwā / dewā 'Kamel': *ötuz t.-gä* 33v3, 33v4, *köb köb t.-lärgä* 34v13, *när d.-sin* 11r2

tāwbā A. (< tāwbät): 'Reue, Busse': *tängrisinā t. qilsun* 10v9

tāwfiq räfiq qil- 'Erfolg geben, helfen, bereiten': *barča müslümānlarğa t. r. qilib* 41r10

tey- siehe auch **teg-** 'berühren, angreifen': *bazirgānlarğa t.-mäsunlär* 33r4, *bu kişigä t.-mänglär mālñi talamanglar* 39r9, *özingizgä häm halqingizgä t.-mändür* 40v13

tez 'schnell': 33v2, *t. keltürünglär* 20v8, *t. bol* 20v10

til 'Zunge': *t.-i aḡzi tutuldı* 39v16

tilä- 'wünschen, wollen': *buzmaq t.-di* 29v12, *kişini säwinj t.-äy yibärgil* 42r7, *Qırımđan qul t.-di* 43v11

tin- 'aufhören, sich beruhigen': *yoq ersä t.-mazmiz* 13r15, *āwāzlari t.-di* 17r8

tüngla- 'hören, gehorchen': *sözüm t.-maslar* 9v12, *mānim sözim t.-maslar* 11r9

tünglaḡuči 'Hörer': *oquḡuči t. du'ā qilib* 41r6

Tirā Hān Pn. *oşbu Ufa tamaḡi T. H.-ning yurtidur* 46r9, *T. H.-ning sarāyning ornı oşaldur* 46r10

tiräk 'Pappel (Populus)': 23v9, 25v5

tirig 'lebendig': *t. tutub* 8v6, *t. keyikni* 9r4, *t.-ligimizni* 15r3

tiril- 'lebendig werden': *sırhawliḡından t.-ib* 35v18

tirgäş- 'erfahren, daraufkommen': *t.-ib çıqardılar* 20v2

tirmaş- 'heraufklettern, heraufkriechen': *kişänägä t.-ib minärgä yabuđı* 30v9, *t.-ib minäyin çıqayın* 30v12, *t.-a turḡaç* 30v16

tış / tış siehe auch **taş / taş** 'das Äussere': *t.-dan kälil* 32v4, *anıng buyruḡından t.* 34v4, *Amätning aṭi t.-da hażir erdi* 42v19

tişilik 'weiblich': *här jänliq-ning erkägi taqi t. nāsli kesilmäsün* 21v15

tizlä- 'mit den Knien stossen': *t.-b öltürüng* 29v17, *andaḡ t.-dilär kim* 29v18, *mäskin t.-b ölgän hātūning* 30r6

topçaq 'starkes, schweres Pferd': *t. atlarin binüb* 8v4

Ṭobiqçaq Pferdenamen: *birisining aṭi T. degän erdi* 42v3

toḡan 'Falke (Falconidae)': *aw t.* 17v2, *aq t.* 24r13

toḡum 'Samen, Nachkommenschaft': *t.-i nāsli ruwı kesilmäsün* 22r7

Toq Muḡammäd Pn. S ohn von Qan Muḡammäd Ms. B. 26v8

toq şaba Feldgeschrei (*uran*): 23v14, 25r9

toqsan 'neunzig': *tārīḥ mingdā t. birdā erdi* 47v21, 48r5

toqta- 'anhalten, hängen bleiben': *ilinib t.-tasa* 14r14, *ilinib t.-di* 14v4, *bu sözgä t.-b turdi* 33v16

Toqtoğa Hān Pn. 2v3

Toqtamiş Hān Pn. *Edigä Biy T. H.-ning ulusın ol bildi* 45v14, *Öy Üzän T. H.-ning yurtidur* 46r4

toqtat- 'anhalten lassen': *hänni ḥalqnı tutdı qamsadı t.-di* 40v2

toquş 'Kampf': *şähärni Aqsaq Temir uruş t. birlä almadı* 35r13, *uruş t. qılmadılar* 36v11

toquz 'neun': *on t. yıl* 7v11, *t.-incisi* 16v1, *t. ruwdan* 18v7, *beş yüz qırıq t.-inci yılda* 28r1, *t. yaşında* 36v7, *hāniş t. sultānning anası erdi* 42r18, *oğul kārāk bolsa t. oğling bar* 42r20, *tārīḥ t. yüz altmış birdā erdi* 47r3, *t. yüz elli yätidä kün tutuldı* 47r12, *tārīḥ mingdā yätmiş t.-da erdi* 47v3, *tārīḥ mingdā säksän t.-da erdi* 47v4, *tārīḥ mingdā yüzdä on t.-da erdi* 48r18

tol- 'sich füllen': *dünyāğa t.-ğan* 22v12

toltur- 'füllen': *oqın yağa kăzlăb t.-turub* 5r15

Tolay siehe auch **Tulı Hān** Pn. *T.-ni* 27v8

tolu 'voll': *tag taş top t. bolub yürüdilär* 34v15

ton / ton 'Kleid, Pelz': *aṭum ṭ-um sāning bolsun* 13r4, *aq ṭ.-li* 16r9, 17r12, *şirt kiş t.-in* 20v13

tonči 'Kürschner': *t. oğli* 29r12

torqa 'Seindenstoff': *er kiyār ṭ.-si* 27v10

toy 'Gastmahl': *ulu ṭ. qıldılar* 22v3

toy- 'satt werden': *közi mālğa t.-maslar* 7v2

toydur- 'satt machen': *barčamizğa yedürsä t.-sa* 31v17

tozğan siehe **azğan tozğan**

töbä 'Gipfel, der obere Teil': *kişänäning t.-sigä cıqıb ketti* 30v17, *t.-sigä mündi* 31r2

tökül- 'ausgestreut werden': *t.-ür erdi* 3r5

Tölükli Pn. *T. degän erdi* 7v2

tör 'Ehrenplatz': *t.-gä keçirib* 10r3

törä 1. 'Sitte, Gesetz': *t. kütmägän t. kütsä* 10r15, *t. kütmägän t. kütüb* 10v1

2. 'Titel des Chanssöhne': *Q. t.-läriining aslı tübi* 7r15, *t.-ngizdän* 8v1, 9r1, 9r2, *t.-läri* 8v13, *t.-lärimiz* 9r2, *Qalmaq ḥalqıning t.-läri* 8v13

tört- 'stossen': *kötkä t.-äyin* 19v6

tört 'vier': 1v3, 16v4, *t.inçi* 1v4, *t.-inçisining* 1v7, *t.-inçisi* 16r16, 16v8, 20r17, 22v7, 28r9, *t. ruw iling* 20r7, *t. oğulni* 20r14, 20v16, *on t.* 20v2, *t. oğli* 22v5, 45v4, *tārīh altı yüzdä yigirmi t.-dä* 28r9, *yüz yigirmi t. uluğ beglär bar erdi* 36r18, *ol beglär içindä t. uluğ beglär bar erdi* 36r20, *t. oğli bar erdi* 44v5, *ol halq yüzdä t. yıl anda turdılar* 46v5, *tārīh mingdä yigirmi t.-dä* 47r16

töş töl 'der männliche Same': *t. t. bolub inärmän* 8r7, *t. t. bolub kälürmän* 11r13

tu biyä 'Stute, deren Füllen gefallen und für Schlachten bestimmt ist': *t. biye soyub* 39v21

tu 'Zeichen (eigtl. Fahne)': *t.-si nişāni* 16r9

tuçi 'Fahnenträger': *Aftarhanda t.-män* 44v3

tūfān A. 'Sintflut': *t.-da* 2r1, 21v14, *t. suwini* 21v12, *t. suwīga* 21v13

tuğ- 'geboren werden': *bir qız t.-di* 2v15, *qursağdağı bala t.-di* 6v3, *eki oğul t.-di* 6v9, *üj oğul t.-di* 7v5, *anadın t.-di* 28r2, *t.-muş* 3r6, *t.-[ğ]andın şong* 6v10, *t.-ğan* 8r3, *oynaşdan t.-[ğ]an* 13r13, *Jingiz Hān-niing t.-[ğ]an šāhār* 28r6, *t.-masdın burunraq* 29v9, *emgäkdin ölmäy qutulub t.-dung* 30r10, *bir oğul t.-di* Ms. B. 26v1, Ms. B. 26v8, *oğlan t.-sa* 42r5, *qız oğlan t.-di* 42r11, *qız t.-anin bildi* 42r14, *ol waqitda oğlan t.-ğan erdi* 43v23, *özim artuq t.-ğan şong* 44v5, *Salci Jānibäk Hān-niing qızindın t.-an oğuldur* 44v6, *kün inişi tarafındın t.-ub* 47v6

Tuğali Hān Pn. 2v2

Tuği Pn. Sohn von Šimäk Ms. B. 26v9

tuğur- 'gebären': *bir er oğlan t.-di* 12v15, 30r7, *ägär qız oğlan t.-ub öltürmäsäng* 42r8

tul 'Witwe': *t. qaldı* 8r16, *t. qalğan* 9r5, 36v21, *ol t. hātūnga aydı* 39r5

Tuli Hān siehe auch **Tolay** Pn. 22v7

Tumaul / Tumaŭul Märgän (Hān) Pn. 2r11, 2r13, 4v8, 4v13, 4v14, 5r5, 5r9, 5r10, 5r18, 5v4, 5v5, 5v11, 5v12, 6r1, 6r4, 6r11, 6r15, 6v5, 6v6, 6v11, 7v10, *T. M.-niing* 6v5, *Qıyan T. M.* 5r17, *T. M. Hān* 7r5, 7r12

tur- 'stehen, stehen bleiben, sich aufhalten': *örä t.-dilar* 3v15, *bir yerdä t.-dilar* 7r15, *atası t.-ur* 10r8, *ulusı t.-ur* 10r8, *bir azna t.-dilar* 17r2, *tek t.-dilar* 18r3, *ayaqğa örä t.-ub* 18v4, *t.-ğan beglär* 20v5, *t.-ğan yurtı* 28r6, *himmätlänib yığıla t.-a* 31r2, *bir ança yıllar anda t.-di* 35v21, *anda beş altı yıl t.-di* 36r3, *bizlärgä kimdin t.-ur* 37v6, *ol köcmäli halq arasında t.-di* 40v16, *ol oğul t.-ub ta'zīm etdi* 43v8, *Idil yaqasında t.-di* 43v15, *ol halq yüzdä tört yıl anda t.-dilar* 46v5, *tamām qırq kün keçä t.-di* 47v6

tur- Hilfsverb: *közä t.-ğan erdi* 4r4, *azdurıb t.* 10v3, *qarab t.-dilar* 12r12, *Tekälik suwīga baqıb turunguz* 15v8, *baqıb t.-dilar* 15v9, *çulaşıb t.-dilar*

17v11, *der der qalturab t.-di* 29r7, *äjäling ölüming yetib t.* 29r17, *yalğuz tayanib yatib baqib t.-ur erdi* 30v8, *tırmaşa t.-ğac* 30v12, *tangğa qalib qarab t.-ur erdi* 30v14, *şāflar bağlab t.-dilar* 35r4, *uruşqa hazirlanib t.-dilar* 34v19, *ol söz ü.-ündä bahşlaşib t.-ur erdilär* 31v2, *kütä t.-ğan* 31v16, *kälä t.-ğan yoli birlä qarşı yürüdilär* 33v4, *bu sözgä toqtab t.-di* 33v16, *beş yıl qamsab t.-dilar* 35r9, *körüşüb sözläşä t.-ur erkän* 35v17, *yäti yıl qamsab t.-dilar* 36r15, *köçüb bara t.-ğanda* 40r17, *bir emlik tay mingän oğlan kelä t.-ur erdi* 40r19, *Amät büyük tawnıng başında oturub t.-ur erdi* 43v20, *Alaçin Alawdur hāndan kälä t.-ğan yaw erkän tedi* 43v23

tura ‘Haus, Gebäude’: *qabat t.-dur* 5v1

Ṭura Gn. *Ṭ. Urus Hānning yurtidur* 46r2

tura käl- ‘aufstehen’: *Amät t. kaldi* 43v8

tura şal- ‘aufstehen’: *t. salib*, 12v5, 20v12, 35v18, 39v12

Tura tağı / Ṭura taʾw Gn. *T. T.-ndan* 4v5, *Ṭ. ṭ.-ning üstündä Uluğ Oba bar turur* 46r10

ṭurna ‘Kranich (Grus grus)’: 24r8, 25r18, *ṭ tebtürdi* 27r11

ṭuru ‘gerade’: *t. atayunmu* 5r10, *t. atsang* 5r12

Turumtay Čečän Pn. 2r12, 6v6, *T. Č.-ning oğlu* 4v8

turur / dur (copula) *Hām-ning nāsli ‘Arāb halqı d.* 1v12, *dünyā degän bu sarāymu d.* 3r12, *hāmilä olub d.* 4r6, *ol nä qara d.* 4v14, *altun kemä t.* 5r7, *qara taʾw deg qabat tura d.* 5r1, *qurşağımda bir bala bar d.* 5v10, *tängri bergän duyınliq d.* 6v4, *quyaşdan päydä bolğan d.* 5v12, *Bodonjardın t.* 7v7, *Qagın-jardın t.* 7v8, *Salçutdın t.* 7v9, *köngli yaman bolub t.* 8v4, *ağamiz ölgängä qayğuda d.* 9r6, *belgüsi ol t.* 9v18, 10r5, *yurtqa läyiğ oğşay d.* 13v1, *Ĵäbrā’il deg sinli t.* 16r11, *haṭārängiz bar t.* 29r10, *sol közindä aqı bar d.* 29r15, *yükli turur* 29r16, *sol közindä ağı bar t.* 29v5, *qorquncıdın qutuldım teb t. erdi* 30r4, *u.-ları Barağ t.* 39r22, *qız ṭa’atkār t.* 43r2, *artında bilmän şadağı bilmän kişi t.* 43v21, *bar t.* 46r10

tut- ‘fassen, nehmen, ergreifen, halten’: *māqām yurt t.-dilar* 7r14, 15r1, 15v18, 22v14, 44r12, *yurt t.-maqğa* 8r4, *tirig t.-ub* 8v7, *qimizni t.-argä* 9r18, *yaḥşı t.-alar* 9v17, *ögüt waşıyyät sözün t.-madılar* 10v15, *benim sözüm t.-ar musiz* 14r10, *mānim sözümnı t.-ar musiz* 31v6, *hoş t.-armiz* 14r11, *sözüm t.-ar bolsangiz* 14r12, *māqām yurt t.-armän* 15r1, 39r15, 39r19, *māqām t.-armän* 16r1, *muyuzından t.-ar erdi* 27r3, *birin birin t.-ub öltürdilär* 34r2, *Ĵaday Hānnı t.-di öltürmək üçün* 34r3, *Şāh Sulṭānnı t.-ti öltürdi* 35v18, *māqām yurt t.-ublar* 37r2, *Gübnä degän suwnıng boyunda māqām t.-di* 39r22, *hānnı halqnı t.-di qamsadı toqtatdı* 40v2, *bir yılda otuz kün rüzä t.-ub* 40v10,

čärkäskä barib mākān t.-ti 42v5, *t.-ung öltürüng tedi* 42v18, *bizni säwsäng bizni t. anı säwsäng anı t.* 44r20

tutğun ‘der Gefangene’: *t. bolur* 14r8, *Şagālī Hān t. erdi* 46v9

tüti P. ‘Papagei’: *t. quşı birlä* 4v4, 5v3

tuqlaq Feldgeschrei (*uran*): 17v2

tutul- ‘festhalten werden, verstummen, sich verfinstern (von Sonne)’: *tili ağzi t.-di* 39v16, *Yädigār Hān zamānında toquz yüz elli yätidä kün t.-di* 47r12

tuṭya Feldgeschrei (*uran*): 23v10, 25r9

tuṭyaq Feldgeschrei (*uran*): 18r2

tüb ‘Grund, Fuss, Wurzel, Abstammung’: *aşli t.-i* 5r18, 5v1, 7r16, 30r13, *t.-in aşlin* 9v2, *qalā t.-ün* 9v1, *buzuq kişänä t.-indä* 30v7, *orman t.-igä alib yaşurdılar* 36v6, *t.-üm sorab nidärsiz der erdi* 44v5

tübän ‘unten, herunter’: *t. yiqildi* 30v13, *Ṭwṭi ṭamağından t. Almalī Atağa tegrü erdi* 46r8

tübün (<bütün) ‘alles’: *t. mālīn quralīn azuğın anda qoydı* 46v16

Tükäl Pn. Sohn von Hoja Muḥammäd Ms. B. 26V4

tükän- ‘zu Ende gehen’: *t.-mäs azuği birlä* 4v4, *azuğimiz t.-di* 8v15, *t.-mäs aş yedilär* 18r18

tükür- ‘spucken’: *t.-sä altun kümüş bitär erdi* 3r5

tülki ‘Fuchs’: *qara t.* 20v14

tümän ‘zehntausend, unzählig viel’: *t. dürlü ḥalq* 27v3

tün ‘Nacht’: *t.-ning yarımında* 32r15

Tün Dengizi Gn. ‘das Nördliche Eismeer’: *T. D.-nä* 4v1, 4v5

tünägi ‘gestrig, vormalig’: *t. kün* 12r2

türlig / türlüg siehe auch, **türlü, dürlü** ‘verschieden’: *t. tüslü yulduz erdi kökli yaşilli qızıllı erdi* 47v7, *bu nä t. nişändur teb yığlaşur erdilär* 47v8, *kāfir Urus mülkindä t. fitnälär* 47v11

türlü / dürlü siehe auch **türlig, türlüg** ‘verschieden’: *t. şārāb-lar içdilär* 18r17, *qobuz donbura t. oyunlar ögrändi* 44v1

Türükmän / Türkmän ‘Türkmen’: *Şaba Şoqur T.* 4v12, 5r9, 5v5

tüs ‘das Äussere’: *şimci bolub t.-ün äwirüb* 37v3

tüslü ‘eine Farbe habend’: *türlig t. yulduz erdi kökli yaşilli qızıllı erdi* 47v7

tüş ‘Mittag’: *t. waqtında* 5r4, 5r6

tüş ‘Traum’: *yaman t.* 29r5

tüş- ‘fallen, herunterkommen, hinkommen’: *bitüngä sipkil t.-übtür* 4r7, *täräzädän t.-gän küngä* 14r13, *şabasına t.-är* 16r4, *ḥabär t.-di* 32v10, 33r9, 39v20, 42v4, *Ṭaday Hān t.-ib yatur erdi* 33v5, *čärüwinä ḥabär t.-di ersä*

34r12, *bir yerdä t.-dilär qondı-lar* 34v18, *šährimiz qarşusıǵa t.-di* 37r3, *minärädin t.-üb* 37r16, *bir čaqrum yer barıb t.-di* 39v14, *tay t.-gän yer suw boldı* 39v15, *qurtqanıń bórki t.-ti* 40r18, *Mıngal Báyning üyigä t.-tilär* 43v4, *arǵamaqńıń ayaǵın yibäk birlä t.-ärmü* 43v9, *yalın iyärtä alıb t.-di* 44r5, *Alaçın Alaw ańıń üstinä t.-ti* 44r8

tüş bol- 'begegnen': *t. bolsun* 6r12

tüşlik 'eine halbe Tagereise': *t. yerdin* 42r6

tüz- 'herrichten, bereiten, in Ordnung bringen': *kemä t.-dilär* 4v2, *arbanı t.-üb* 19r13, *oşbundaǵ hılä t.-di kim* 35r13, *Aqsaq Temirning uruşıǵa t.-mädilär şındılar* 36r13, *Tekmä taraǵıǵa t.-dilär* 40v1

tüzü- 'herrichten': *Qazan suwıńıń tamagında šähär t.-dilär* 46v7

Twıǵı (Tuǵı) Gn. *T. tamagından tübän Almalı Ataǵa tegrü erdi* 46r8

W

Wāfi Pn. Sohn von Timur *ekinçi W. degän erdi* 34v9

wa'dä A. 'Versprechen': *bu kâfir birlä uruşırǵa w. erışmäydür* 39v10, *w. erışmägän üçün* 39v17

waqıt / waqıt A. 'Zeit': *w. waqıt* 4r3, *ol w.-da* 4v8, 20r11, 36r16, 36v11, 43v23, 44r14, 47r2, *kälür w. kelgändür* 11r14, *hazrät-i Aqsaq Temir bargan w.-da* 39v5, *bir kündä beş w. namāz qilib* 40v10, *haqq tä'alä anı yaş w.-da hălāk qildı* 47v 21

waşıyyät A. 'Testament, Ermahnung': *w. sözüm bolsun* 8r2, *w. qılǵandın şong* 8r12, *'aqıl w. öǵütimiz* 9v15, *w.-im* 10v10, *öǵüt w. sözün* 10v15

wä A. 'und' passim

wälikin A. 'jedoch, dennoch': 5v10

wäli A. 'heilig': 37r12, *w. kişi* 37r8, *w. kişini* 37r9, 43r17

wiläyät A. 'Land, Reich': *ol w.-lärni özigä bagundurdı* 40v21, *Qazan w.-in kâfir Urus yäksänbä kün aldı* 47r3

wirän P. 'zerstört, verheert': *šähr-i Bulǵarnı w. qilib* 36v8, *Bular šährin w. qılǵandın şong* 39v2, *šähärlär alıb w. qılǵan habärläri* 39v6

Y

- ya** 'Bogen': *oqin y.-ğa kəzləb* 5r14, *y.-larimizni tartib cəkəlik* 12v4, *y.-larin cəkədilär* 12v5, *oqlarin y.-ğa kəzləb* 26v10
- yā** P. 'oder': 3r12, 3v1, 8v16
- yabuš-** 'mit Eifer betreiben, sich bemühen': *kišanəgə türməšib minərgə y.-di* 30v10, *himmətləni b taqı y.-di* 30v11, *kišanə başına minərgə y.-di* 30v16
- yabun-** 'sich zudecken': *yilbägəy y.-ub* 20v13
- yād** P. 'Gedächtniss, Erinnerung': *fātiha birlä y. qılalar* 41r7
- Yādīgār Hān** Pn. 47r11, *Y. H. zamānında* 47r12
- Yāfās** Pn. Sohn von Noah 1v4, *Y.-ning nəsli* 2r2, *Y.-ni* 2r3
- yağı** siehe auch **yağ**, **yaw**, **čaw**, **jaw** 'Feind': *Kenaz Mitri y. boldi* 47r15, *Janāli y. boldi* 47r17, *Urus birlä Bašqurt y. boldi* 47v2, *pälid Qazaq Urus birlä y. boldi* 47v3, *Başqurt y. boldi* 48r18
- yağır**^{yağrı} siehe auch **yawır**, **jawır** 'das Schulterblatt': *y.-ında mühri* 12v16, *böri y.-li erdi* 13r1
- yağši** 'gut, würdig': *qadrimni y. bilgil* 6r14, *lāyiq y. erməslär* 8v5, *lāyiq y.* 8r7, *y.-dur* 9r12, *y. lāyiq* 9v1, 15v3, *y. ašradı* 9v3, *y. tutalar* 9v17, *y. beglärning* 11r4, *ğāyāt y.* 13r8, *y. dälilli sözüng üçün* 22r10, *y. qiliq birlä* 22v9, *yol yürürgə şatu qılurğa y. bolur* 33v15, *män özümgə y. qılurmän* 34r8, *här y. yaman iş tängri tä'älä-ning ämri taqdiri birlädür* 34v3, *anlarni y. asrar erdilär* 36v7, *anda barib aldarma y. bolur* 42v13, *halqğa y. aš berding manga nä berding* 42v17, *Amätni y. 'izzät qilib* 42v21
- yağšiliq** 'Güte': *y. qildim* 34r4
- yaq** 'Seite': *suwning taš y.-ından kəldilär* 36r6, *argamagin y.-a atti* 44r3, 5
- yaqa** 'Ufer': *suw y.-sina* 15v8, *Idil y.-sinda turdi* 43v15
- yaqin** 'nah': *özinä y. dāyəsi* 3r7, *Bulğar šährining y.-iğa barib* 36v18, *bizgä bülüklik y.-dur* 40r8
- yaqtı** 'hell, glänzend': *āsumānda bir y. ülkän yulduz päydä boldi* 47v4
- yaqtulıq** 'Helligkeit': *kündin kün y.-i artdı* 47v5
- yal** 'Lohn': *y.-ğa indi* 30v3
- yal** 'Mähne': *yilqi y.-li kök böri* 12v6, *y.-in iyärtä alib tüšdi* 44r5
- yalan** 'Steppe': *y.-da yürür erdilär* 26r9, *y.-da bir bulan keyikni kördilär* 26r19
- Yalın (Biy)** (Ms. B. Balın) Pn. 9r13, *Y.-ni* 9r16, 9v1, *Y. birlä* 12r3 *Y. B. oğli Qaldar Biy* 19r12
- yalçı** 'Knecht, Tagelöhner': *Aq Sarayda y.-män* 44v3
- yalğan** 'Lüge, Betrug': *šāyād hilädür y.-dur* 35v7

- yalğuz** ‘allein’: *y. özi dūr* 18v8, *y. tayanib yatib baqib turur erdi* 30v7, *hān y. yatur erdi* 43v6
- yalğuzī** ‘allein’: *y. Šimaqī šāhriḡā bardī* 30v1
- yaman** ‘schlecht’: *y. tüs* 29r5, *y. habäri* 9v7, *aǵıǵlıq y. qirgında* 22r6, *hār yaǵši y. iś tāngri tā‘ālā-ning ämri taqđiri birlädür* 34v3, *ol y. kengäs qılğan kāfirlärni* 47v17, *ol y. kengäsni qılğan Fedor atlıḡ hān erdi* 47v20
- yaman al-** ‘übelnehmen’: *köngüllärinā y. a.-ib* 14v8, *y. a.-mangiz* 18r14
- yaman bol-** ‘mißgelaunt sein, übelnehmen’: *köngli y. boldi* 6v11, *köngli y. bolur* 6v14, *köngli y. bolub turur* 8v4, *halqıḡ köngli y. boldi* 42v6, *halqning köngli y. bolğanin bilib* 42v7
- yamanla-** ‘schmähen, tadeln’: *y.-r* 10r5, 10r6, 10r7, *öz yurtin y.-ğan* 14r6, *öz anasin y.-ğan* 14r7, *öz kişisin y.-ğan* 14r9,
- yamanlıq** ‘Bosheit’: *sän manga y. qilursän öltürürsän* 34r5, *sän özigä y. qilmazsän* 34r7
- yan** ‘Seite’: *hānning ong y.-ında* 20r6, *Kä‘bāning ong y.-ında yatur* 45v5, 45v8
- yandur-** ‘anzünden, ins Brand stecken’: *köb ellärni manasırlarinī y.-dī* 48r21
- ya‘nī** P. ‘das heisst’: 23r7, 23v2, 47v12
- yapraq** ‘Blatt’: *külsä quru aǵaçḡa y. bitär erdi* 3r3
- yār** P. ‘Gefährte, Freund’: *angar tāngri tā‘ālā özi y. yoldaş bolḡandur* 34v1, *tāngri tā‘ālā anga y.-i boldi ersä* 34v7
- yar** ‘Nachricht’: *y. saldılar* 13r17, *tamām čärüwigä y. saldı* 39r9, *halqḡa y. saldı* 40r16
- yara-** ‘verwunden’: *ičin y.-liq* 29v14
- yaraḡlan-** ‘bewaffnet sein’: *Bulḡar šāhriḡā kelürgä y.-dī* 36r4
- yaraḡlandur-** ‘bewaffnen lassen, vorbereiten lassen’: *awir čärüw ḡazir qilib y.-ub* 35r2
- yārānlar** ‘die Gefährten, Freude’: *ay a.* 9r8, 40r9
- yaraštur-** ‘für etwas geeignet machen, vorbereiten, passend machen’: *oqlarin yaḡa kǵzlāb y.-ub qoydılar* 26v10, *čerüwini y.-ub* 35v21
- yarat-** ‘Gefallen an Etwas finden, annehmen’: *anasī hām anıḡ sözini y.-ib qabul qıldı* 39r17, *āḡir ol orunnı y.-mayin andin köčtilär* 46v6
- yarawin** (?) siehe **baš**
- yarim** siehe auch **yartı** ‘die Hälfte, halb’: *y. taraq* 24v18, *tünning y.-ında* 32r15
- yarū-** ‘erglänzen [vor Freude]’: *Alanḡonıḡ közi y.-dī* 12v15, *māskin tizlāb ölgän ḡātünıḡ közi y.-dī* 30r7, *Ṭaydwli Ḥānišning közi y.-dī* 42r10
- yarūq** ‘Sonnenschein’: *kün y.-i* 3v10
- yarūqin** ‘glänzend’: *bir y. kün* 12r16

Yarkänd Gn. *Taşkändni wä Y.-ni häm aldī* 40v20

yarliqa- 'gnädig sein, begnadigen, geruhen': *kingä y.-b hānliq bersängiz* 14r4, *sāni tamām oğling qizīng qarındaşlarnıng birlä y.-dīm* 39r7, *tamām oğli qizi qarındaşları birlä y.-b yibardı* 39r12

yartī siehe auch **yarīm** 'die Hälfte, halb': *hānning y. yurtin biylädi* 44r13

yasa- / **yaşa-** M. 'machen, bauen': *öz ustādliqındin bir arba y.-dī* 19r11, *başındağı künbāznī altundin kümüşdin y.-dılar* 40v4, *Qazan dāryāsī üstündä qalgā y.-dılar* 46v4

yasawul M. 'die Wache zu Pferde': *aralarında köb qarawullar y.-lar qoydılar* 35r4

Yassī Qamış Gn. *Y. Q.-da oltururmān* 40r16

yaş 'jung': *y. oğul Jīngiz* 14v10, *haqq tā'älä anī y. waqıtta hālāk qıldı* 47v 21

yaş 'Lebensjahr': *on üç y.-ında* 28r4, *yāti y.-ında* 36v7, *toquz y.-ında* 36v7

yaşur- siehe auch **yāşir-** 'verbergen': *alib qalib y.-ub asrar erdi* 20r15, *y.-ubdur* 20v7, *y.-ub alib qalgān* 20v15, *oğlanları y.-dung* 21r11, 21v2, *y.-dīm* 21v5, *y.-ub qalmasun kim* 22v4, *y.-un qalmasun kim* 34v8, *orman tübigä alib y.-dılar* 36v6

yaşar 'jähig': *on bir y.* 20v17, *on eki y.* 21r1, *on üç y.* 21r2, *on tört y.* 21r2, *üç y. tay birlä* 39v12

yat 'Fremd': *y. nökärgä* 10r2, *y. düsmānga* 14r8, 14r9

yat- 'liegen, sich befinden': *y.-ur erdi* 4v10, *y.-ur boldi* 5v7, *y.-ur-mān* 5v14, *y.-tilar* 6r3, 17r2, *qayğuruşub y.-dılar* 17r19, *eki üç kün y.-dılar* 17v4, *bir azına anda y.-ib* 19r17, *y.-ib uyidi* 29r5, *yalğuz tayanib y.-ib baqib turur erdi* 30v7, *sarı zahmāti birlä hālsiz olub y.-ur* 35v11, *hān isirüb yuqlab y.-dī* 43v5, *hān yalgüz y.-ur erdi* 43v6, *y.-ib qaldi* 44r4, 44r6, *Kä'bāning ong yanında y.-ur* 45v5, 45v8, *Kä'bādä y.-ur* 45v9, *biri Ürgäncdä y.-ur wä biri Qirimda y.-ur Üj Ötlükdä* 45v6

yat- Hilsverb (mit Gerundien auf -A und -b drückt die Augenblicklichkeit oder das Andauern der Handlung aus): *yolining boyu cıqa y.-ur* 17r6, *yolın saqlab y.-dılar* 32r19, *Jaday Hān kälä y.-ur* 33r12, *Jaday Hān tüşib y.-ur erdi* 33v5, *or qazib y.-dılar* 36v11, *üç yılğaça āwāzī kälä y.-dī andin song kalmādi* 46r13

yaw siehe auch **čaw** / **jaw**, **yağī**, **yağ** 'Feind, Krieg': *y. quralin qoymangiz alingiz* 32r13, *y. yetdi* 40r14, *Alačın Alawdur hāndan kälä turğan y. erkän tedi* 43v23

yawır^{yawri} siehe auch **yağır** 'Schulterblatt': *y.-ında māngi bar* 29v4

yay 'Sommer': *y. küni erdi* 43v19

Yayır (Ms. B. Bayır) Gn. *Y. tağina* 8v5

yaz- 'vom graden Wege abweichen, sündigen': *anĭmnĭ y.-ub erdim özimä kaldi* 44r10

yaz- Hilfsverb: *balasĭ dägül anasĭ häm öläy.-di bolğay* 30r1

ye- 'essen': *kiši ätin y.-yärmän* 10r15, *aš y.-dilär* 18r17, *tükänmäš aš y.-dilär* 18r18

yedür- 'essen lassen': *barčamizğa y.-sä* 31v17, *oğlanlarga y.-di* 31v2

yäk- 'anspannen': *y.-kän iyäsi* 20r3

yäkšänbä P. 'Sonntag': *Qazan wiläyätin kâfir Urus y.kün aldı* 47r4

yelbägäy yabun- 'nur um die Schulter werfen': *y. yabunub* 20v13

yeng- 'besiegen': *y.-ä almadılar* 36v17

yer 'Ort, Erde': 3r12, *y.-gä* 3r3, 4r12, 16r5, 39r19, *bir y.-dä* 7r15, *bu y.-din* 14v15, *y.-dä* 15v18, *här y.-dä* 26v17, *bir y.-gä* 31r7, *bir y.-dä tüšdilär qondılar* 34v18, *uluğ Idil-ning iç yöningä ıaw y.-igä* 39r15, *ol y. här y.-dän bärk y.-dür* 39r16, *bir čaqrum y. barib tüšdi* 49r14, *ıay tüšgän y. suw boldı* 39v15, *qaya y.-lärindä* 39v19, *här yıl bir y.-gä köjär erdilär* 40v18, *tüšlik y.-din* 42r6, *ıčkili yegili y.-dä oyunlar ögrändi* 44r23, *Häkim Hänni y. yutdı* 46r12, *köb y.-lärä* 47v15

yerän 'fuchsfarben, rot': *y. aı* 10r9, *bir y. aıli kiši dür* 43v21

yesir 'Gefangene': *y. qıldı* 36r20, *Urusqa y. boldılar* 48r13, *köb kâfir hâtünlerini qızlarını y. qıldılar* 48r21

yäšilli 'grünlich': *türlig tüslü yulduz erdi kökli y. qizilli erdi* 47v7

yäšir- siehe auch **yašur-** 'verbergen': *kišilärni y.-gän kimdür* 20v5

yet- 'erreichen, hinkommen': *äjä* *y.-ib kalsä* 7v15, *ol yergä barib y.-ib* 16r6, *üj ayda barib y.-dilär* 16v17, *artungizdan ölä y.-ä kaldük* 18v13, *Alanğonıng šährinä y.-dilär* 19v15, *y.-ä almadılar* 26v11, *qowub y.-dilär* 26v11, *bulannı y.-ib* 27r2, *y.-ib* 27r3, *äjäling ölümig y.-ib turur* 29r17, *er y.-kändin şong* 30r17, *ilik yügürüb y.-ib alsa* 31r8, *män y.-dim* 31r17, 31r19, *säning qoling y.-künčä* 31v1, *bašim y.-di* 31v1, *anda hänimizğa y.-ärbiz munda y.-ärmiz teb* 34r15, *baraturğač y.-ä almay qaytdı-lar* 34r16, *ö. šümlüğimizdin bizgä y.-ti* 37v14, *Uladimür degän kâwur qalasına y.-di* 39v3, *kawurnıng čit qalası* *Uladimürgä y.-ib erdi* 39v8, *yaw y.-di* 40r14, *čaw y.-di* 40r22, *anda Aqsaq Temirning läškäri y.-ti* 40v1, *Aqsaq Temir özi ordası y.-ib* 40v3, *ägär kücüngüz y.-sä* 40v11, *ayı küni y.-kän erdi* 42r4, *qulı yügürüb y.-di* 43r17, *Alačın Alaw qowub kälüb y.-ti* 44r1, *bir boz argamaq minib y.-di* 44r6, *oğlan er y.-kändin şong* 44r18

yäti 'sieben': *y.-šär nökar* 7v13, *y. sultän* 7v1, *y.-nčisi* 16r17, *altı y. oğul* 30v4, *y. yıl qamsab turdılar* 36r15, *y. yüz yılda* 36r16, *y. yašında* 36v7, *y. yılğača uruš*

šoquş qıldı 46v13, *toquz yüz elli y.-dä kün tutuldi* 47r12, *tārīḥ mingdä on y.-dä erdi* 47r15,

yätim ‘Waise’: *y. qaldı* 30r16, *öksüz y.-läрни* 30v3

yätmiş ‘siebzig’: *y. eki yıl ‘ömr keçürdi* 28r3, *tārīḥ mingdä y. birdä erdi* 47v1, *tārīḥ mingdä y. toquzda erdi* 47v3,

yī- siehe auch **yīy-** ‘sammeln’: *islärin y.-dilar ersä* 12v1

yib ‘Wollenfaden’: *sän anıñg birlä y. bāylāwč oynagan bolub* 43r12,

yibäk siehe auch **ifäk**, **yifäk** ‘Seide’: *argamaqñıñ ayagın y. birlä tüşärmü* 43v9

yibär- siehe auch **iyäbär-**, **iz-** ‘schicken’: *y.-gil* 7r11, *atlarımızñı āzād y.-räli* 19r4, *tuḡān suwını y.-di* 21v12, *āzād qılur y.-ür* 22r4, *orda algalı y.-ür erdi* 25r4, *y.-inglär* 30r1, *elči y.-di* 32v12, 32v18, 33r3, 35r15, *kālgān elčining başın y.-di* 33r1, *qalğan čärüwigä čapul y.-di* 34r11, *kişisin y.-di* 35v8, *y.-gān kişisi* 34v9, 35v12, *anı ruwı tamurı birlä öltürmäy talamay y.-ür erdi* 37v15, *sāwinj tiläy y.-gil* 42r7, *uluğ oğlu Berdibeggä y.-di* 42r11, *hān-[n]jıñ özinä kişi y.-mädi* 42r13, *qızñı öltürürgä kişi y.-di* 42v1, *hünkārgä bardı ol daḡı y.-mädi* 43v12, *qaytib el içinä şimčı y.-di* 43v14, *hān čärüwi y.-di* 43v18, *üç yüz kişi birlä Alačın Alawñı baş etib y.-di* 43v19

yibär- Hilfsverb: *salib y.-äling* 4v1, *salib y.-dilär* 4v6, *koşub y.-di* 18v9, *tamām oğlu qızı qarındaşları birlä yarlıqab y.-di* 39r12

yibäril- ‘geschickt werden’: *Örāk Čoranı Kā‘bā-i šārifgä y.-ibdür* 45v13

yifäk siehe auch **ifäk**, **yibäk** ‘Seide’: *al y. päşmäti* 20v13

yigirmi ‘zwanzig’: *y. yıl* 7v10, *tārīḥ altı yüzdä y. törtä* 28r8, *zılḡıjñä ayıñıñ y.-sindä erdi* 36r16, *yüz y. tört uluğ beglär bar erdi* 36r17, *tārīḥ mingdä y. törtä* 47r16

yigit ‘Jüngling, junger Mann’: *batur y.-lär* 11r4, *bir eki üç y.* 14v13, *y.-lär* 31r7, 31r9, 31r17, 31v6, 31v9, 31v12, 31v15, 32r8, 37v22

yığla- siehe auch **ıla-** ‘weinen’: *bolay y.-gānga* 17v121, *y.-ladı* 17v13, *Kinjä degān birāw y.-b aydı* 40r2, *y.-r erdi* 40r9

yığlaş- siehe auch **ılaş-** ‘zusammen weinen, jammern’: *y.-ib olturdılar* 4r13, *y.-ib kürüldäşib* 12r6, *čulaşib y.-ib* 15r18, *y.-ib qay[t]dılar* 17r18, *y.-tilar* 37r20, *bizläрни öltürtür teb y.-ib kıldilär* 39r4, *bu nä türliḡ nişāndur teb y.-ur erdilär* 47v9

yiq- ‘niederwerfen, niederschiesen’: *atib y.-dilar* 26v12, *atib y.-ti* 27r3, *ḡātünñi y.-ib* 29v18

yıqıl- / **yığıl-** ‘umstürzen, umfallen’: *yuqaru mündi y.-di* 30v10, *tübän y.-di* 30v13, *himmätläñib y.-a tura* 31r2, *añıñ omurtqasın qırqa atı atı y.-di* 44r8

yıl 'Jahr': *yigirmi y. 7v10, on toquz y. 7v11, beş yüz qırıq toquzinçi y.-da 28r1, tonguz y.-ında 28r2, 28r7, yetmiş eki y. 28r3, yetmiş eki y.-ından 28r7, elli toquz y. 27v5, beş y. 35r9, bir ança y.-lar 35v20, anda beş altı y. turdı 36r3, yäti y. qamsab turdılar 36r15, yäti y. yılda 36r16, bir y.-da otuz kün rüzä tutub 40v10, bir eki y. 40v15, här y. 40v18, eki y.-dan şong habäri kaldi 43v17, üj y.-ğaça äwäzi kälä yatdı 46r13, ol halq yüzdä tört y. anda turdılar 46v5, yüz elli säkiz y. anda boldılar 46v7, Qazanda otuz üj y. hānliq sürdi 46v11, yäti y.-ğaça uruş şoquş qildi 46v13, sičqan y.-ında erdi 47r4, tawuq y.-i erdi 47r16, tawuşqan y.-i erdi 47r17, yılan y.-i erdi 47r18, qoy y.-i erdi 47r19, yilqı y.-i erdi 47v1, barış y.-i erdi 47v2, it y.-i erdi 47v3, 48r3, bičın y.-i erdi 47v10, it y.-ında erdi 48r6, on säkiz y.-dan şong 48r16*

yılan 'Schlange': *bir Baraj atliğ äzdähä y. kaldi 36v15, y. yılı erdi 47r18*

yılqı 'Pferd': *y.-sın 9r18, y. yalli kök böri 12v6, y. ürükdi 40r21, biräw tayğa çabdı biräw y.-ğa çabdı 40r22, y. yılı erdi 47v1*

yinčü 'Perle': *sačın tarasa y. tökülür erdi 3r4*

yiy- siehe auch **yī-** 'sammeln': *ešin y.-dı 3v14, halqnı begläрни y.-ib 7v13, orliq y.-mağa 11v16, özi čerüwin y.-ib kälädür 33r8, halqın y.-ib 39v21*

yiyil- siehe auch **jiyil-**, **čiyil-** 'sich versammeln': *y.-ib kälдилär 13r16, halq oğlı y.-ib kälib 44r19*

yiyilış- 'miteinander vereinigt werden': *ačulanib y.- ib bir kün analarına kälдилär 11v5*

yoğalt- siehe auch **joğalt-** 'verlieren': *hān-ların y.-ib kälдилär ersä 34r17*

yoq 'das Nichtsein, nein': *31r18, y. erdi 4r10, 6r10, y. ermiş 7v15, y. ersä 9r8, 13r14, 13v5, mundan artuq y.-dur 10v11, y. närsä 15v12, y. erdim 18r11, körmüši y. erdi 21r5, y. qildi 21v13, y. härgiz körmädım 33r15, qaraq y.-dur 33r16, qaraq y. ermiş 33r17, y. hič körmädük 33v7, bizlär här nä desäng erkümüz y.-dur 37r5, uruşğa дәstür y.-dur 37r18, hič ädämdä andağ närsä körgänim y. 43r7, hič kiši körgäni y. erdi 43v6, Qazan šährindä hān y. boldı 46v8, Qazan šährindä hān y. boldı ersä 47r8, müslümānlarning bu işdän habärläri y. erdi 47r1*

yoqsa 'oder': *37v22*

yol 'Weg': *y.-in izin 15v4, y.-i 15v6, y.-ining boyu 17r6, y.-in saqlab yatdılar 32r19, y. kesildi 32v8, y.-ni qaraq saqlardur 32v10, y.-larnı bağlarsān 32v14, y.-da 33r14, 33r16, 33v7, kälä turğan y.-i birlä qarşı yürüдилär 33v4, y. yürüggä 33v15, özgä y. birlä kälсүнлär 34r11*

yolbars / yolbaris 'Tiger': *y. degän keyikni 26v9, y.-ni atib yiqdılar 26v12, y.-ni öltürüb 26v14*

yoldaş ‘Gefährte, Freund’: *eş y. bolmas erdingiz* 18r12, *qol qotanni y. qıldılar* 32v6, *özlärinä y. qıldılar* 32v16, *özgälärni y. qıldılar* 33r2, *angar tängri tä’äläning yări y. bolğandur* 34v1

yoluq- ‘begegnen, zusammen treffen’: *bir naşıbli[g]gä y.-ğay* 4v6, *y.-dılar* 8v9, *här nä y.-sangız körsängiz* 16r6, *bir birsinä y.-tilar* 32r15

yoluquş- ‘sich begegnen’: *bir birsigä y.-ub qatı uruş qıldılar* 36r12

yorga ‘Passgänger’: *ayağı çalış y.-sın* 11r3

yoruğ ‘Regel, Sitte, Art und Weise’: *y.-in yönin* 5r8, *şimci öz y.-ina ketdi* 33r19, *hiç alurğa y.-in tabmadılar* 35r10

Yöci (Hän) *Y. H.* 2r15, 22v6, *Y.-ning* 25v16, *ulu oğlu Y.-gä* 27r19, *Y. degän aning kiçi inisi bolur* 46r7

yön ‘Seite’: *yoruğın y.-in* 5r8, *uluğ İdil-ning iç y.-igä taw yerigä* 39r14

yönäl- ‘wohingehen’: *Buhara şährigä barurğa y.-dilär* 39v19

yuqaru / yuqari ‘oben’: *y. mündi* 30v10, *y. çiqdı* 31r2

yuqla- ‘schlafen’: *nä üçün y.-rsän* 43r5, *män säning birlä y.-mandur degil* 43r11, *hän isirüb y.-b yatdı* 43v5

yula ‘Gewohnheit, Gebrauch’: *eski qari y.-si* 16r3

yulduz ‘Stern’: *āsumānda bir yaqtı ülkän y. päydä boldı* 47v5, *türlig tüslü y. erdi kökli yäşilli qizilli erdi* 47v7, *bu y.-ni āşikārä kördilär* 47v10

yulq- siehe auch **çulq-** ‘ausreisen, rupfen’: *jünün y.-ub* 16r1

yumurtqa ‘Ei’: *külgä awnab y. salmağa* 11v17

yurt ‘Land, Heimat’: *bu yergä bu y.-ğa* 4r12, *atası y.-ina* 6v7, *y.-ğa läyiq dägül-sän* 7v1, *y.-qa läyiq ärmäslär* 7r3, *y.-ingni* 7r7, *mäqām y. tutdılar* 7r14, 15r 1, 15v18, 22v14, 44r12, *y. tutmaqğa* 8r4, *ongar y.-ing* 9v17, *ongmas y.-ning* 10r4, *öz y.-in* 10r5, *kişi y.-tin* 10r5, *y. kütmäs* 10r11, *y.-larına qayttılar* 10v13, *y.-qa läyiq oğşaydur* 13v1, *öz y.-in* 14r6, *özgä y.-da* 14r7, *y.-din ketärmän* 14v16, *mäqām y. tutarmän* 15r1, 39r15, 39r19, *y.-i keng dür* 27v1, *uluğ y.-dur* 27v4, *taymas uluğ y.-dur* 27v11, *iraw y.-dur* 27v9, *şähärlär y.-lar almağa* 34v1, *almağan y.-ni qoymadı* 34v6, *āwwäl zamāndağı burunğı y.-i* 36v14, *Bular suwining üstigä y. şähär saldılar* 36v19, *mäqām y. tutublar* 37r2, *babalarimning eski y.-i* 39r18, *hännning yarşı y.-in biylädi* 44r13, *y.-larda* 46r2, *y.-idur* 46r2, 46r3, 46r3, 46r4, 46r5, 46r6, 46r8, 46r9, 46r11, 46r12, 46r14, 46r14, 46r15, 46r16, *y.-i* 46r6, *Qazan şährindä y. biyläğän hānlarning aqları bulardur* 47r5

yut- ‘schlucken’: *Häkim Hänni yer y.-di* 46r12

yügür- ‘laufen, eilen’: *rāwān y.-üb indi* 20r5, *ilik y.-üb yetib alsa* 31r8, *y.-ür erdi* 31r12, *y.-üb* 31r12, 31r14, *qulı y.-üb yetdi* 43r17, *Amät özi y.-üb bardı* 43r19

yügürt- ‘laufen lassen, treiben’: *arslan y.-ürmān* 15r5

yügürüş- ‘zusammen laufen, sich eilen’: *y.-üb bardılar* 17r11, *y.-dilār* 31r11

yügrük ‘schnell laufend, Rennpferd’: *y. aṭī bar erdi* 27r1, *y.-ligindā andağ erdi kim* 27r2

yük ‘Last’: *y. yükländürüngüz* 33v3, *y.-lärin aqtarib* 34r1

yüklä- ‘beladen’: *māl y.-dilār* 33v4

yükländür- ‘beladen lassen’: *yük y.-üngüz* 33v3

yüklätdür- ‘beladen lassen’: *hazīnādān mällar taqī köb köb qural-lar y.-di* 34v14

yükli / yüklü ‘schwanger’: *hātūni y. turur* 29r16, *aylu y. hātūning bar mu* 29v6

yüräk ‘Herz’: *kişi y.-li aṣıl kişining balası erkānin bilib* 44r16

yürü- / **yüri-** ‘gehen, ziehen’: *kökdä y.-gān* 5v15, *öltürmək qaşdında y.-r erdilār* 14v9, *qarab y.-b baqtilar* 17r5, *bizlärni andib y.-rsiz* 17r16, 17v10, *y.-rbiz* 17v15, *y.-b uruṣib* 22v10, *yalanda y.-r erdilār* 26v9, *čiqib y.-r erdi* 26v19, *özi y.-rdäy bolub* 30r17, *bir anča kün y.-di* 30v2, *könglinä bu fiqirni salib y.-r erdi* 31r5, *kärwān halqı y.-māz boldı* 32v8, *bu yolda şek[k]siz y.-ng* 33r16, *kälä turgān yolı birlä qarşı y.-dilār* 33v4, *läşkəri birlä y.-b* 34v6, *tag taş top tolu bolub y.-dilār* 35r15, *andın ozub y.-b* 36r1, *ağır čärüw hazırlab qarşı y.-di* 36r12, *andın ozub y.-b* 40v19, *anıng buyruğınča y.-mädilār* 48r10, *baş bolub y.-di* 48r19

yürü- Hilfsverb: *Ĵaday Hān-ning käläyürügānin* 33v1, *kälä yürügändä* 39v19, *Aqsaq Temir muna kälä y.-r* 40r14, *bir nečä kişi kälä y.-r* 43v21

yürüt- ‘gehen lassen’: *sačın salib y.-ür erdi* 21r8, *kişini y.-mäydür* 32v11

yüz 1. ‘Schneide’: *qiličning y.-i birlä čabmağıl* 43r17

2. ‘hundert’: *y. ming ölümdän* 22r11, *beş y. qırıq toquzıncı yılda* 28r1, *tārīh altı y.-dä yigirmi törtä* 28r8, *bir eki y.* 32v7, *üç y.* 32v7, 32v12, *yāti y. yılda* 36r16, *y. yigirmi dört uluğ beglār bar erdi* 36r17, *üç y. kişi birlä* 43v18, *ol halq y.-dä tört yıl anda turdılar* 46v5, *y. elli säkiz yıl anda boldılar* 46v7, *tārīh toquz y. altmış birdä erdi* 47r3, *toquz y. elli yätidä kün tutuldı* 47r12, *tārīh mingdä y.-dä altıda erdi* 48r15, *tārīh mingdä y.-dä on toquzda erdi* 48r17

3. ‘Gesicht’: *er y.-ün körgānim yoq erdi* 6r9, *qizil y.-li oğlan* 10r10, *y.-in körgān kişi* 13r2, *y.-i gāyāt körkli* 16r10, *mübārāk y.-ingizni arzulab* 18v13, *haqq sübhānähü wä tā‘ālā-ning buyruğından y. äwirüb* 41r8

yüzük ‘Ring’: *mühürli y.-in* 17r15, *mühürli y.-ni* 18r5, 18r7, 18r9, *y.-ni* 18r6

Z, Ž, Ẓ, Ẕ

za‘fārān / zağfārān A. ‘Safran’: *tamām tənigä sarī za‘fārān sürätđi* 35r14, *tamām tənīm sarī z. teg boldī* 35v1

zaḥmāt A. ‘Krankheit’: *Aqsaq Temir sarī z.-i birlä ḥälsiz olub yatur* 35v11

zamān A. ‘Zeit’: *äwwäl z.-da* 2v11, *ol z.-da* 21r5, 34v19, 44r15, 46v9, *z.-inda* 21v11, *şol oq z.* 33v4, *ol dāwirdä ol z.-da* 36r9, *şol z.* 36r11, *äwwäl z.-dağī burunğı yurtī* 36v14, *aliblarñing z.-i erdi* 36v15, *şol z.* 39v12, *bir z. bolub erdi* 43v22, *Yādigār Ḥān z.-inda* 47r12, *ağalī inilī ekisi bir dāwirdä bir z.-da taht biyläb olturdılar* 48r2

zārb A. ‘stark’: *ğāyāt z. bek šāhār erdi* 35r8

zayif (za‘if) A. ‘schwach’: *z. ayaqsiz közsiz qırmuşqa* 31r1

Zāḥāb Pn. 1v6, 1v9

Zāḥūt Pn. 1v7, 1v9

zāwq şafā qıl- A. ‘sich amüsieren, sich vergnügen’: *z. ş. q.-ur erdilär* 27r5

Zāy Gn. ‘linker Nebenfluß des Kama’: *taw tarafıga mǎyl qılmaıın Z.-gä kǎldi* Ms. B. 26v7, *oşbu Z. tamağında olur erdi* 36v14, *babalarımñing eski yurti Z.-gä barurmān* 39r18, *Z. tamağı Bular Ḥānñing yurtidu* 46r15

zīlḥijjā ‘der zwölfte Monat des mohammedanischen Jahres’: *z. ayıñing yigirmisindä erdi* 36r16

zinjir P. ‘Kette’: *barmağın bağlağaysān dağı z.-ni qağğaysān* 43r13, *bir sā‘at bolur erdi z.-ni qağdı* 43r15

ziyān P. ‘Schaden, Beschädigung’: *küč z. qıla başladı* 36v16, *Barağñing z.-indin qačib* 37r1, *hič nǎrsāsiga z. tegürmäñglär* 39r10, *maḥrūm mağbūn bolmangiz qatī z.-dur* 41r9

zūkūt A. ‘Almosen’: *mālingizdin z. berib* 40v11

zulqa‘da A. ‘der elfte Monat des mohammedanischen Jahres’: *z. ayında* 28r2

zulm / zulum A. ‘Unrecht, Gewalt’: *z.-liq qıldı* 9r3, *z. küč qılurlar* 9v12, *z. küč etdilär* 15r13

Zūḥūt Pn. 1v7, 1v9

Züyā Gn. ‘Name eines Berges und auch des Flusses Swijaga’: *Z. tağında barib* 43v15, *Z. suwıñing tamağında* 46v15

Faksimiles

داکستان بسم الله الرحمن الرحيم نسل جندگار
 حضرت فتح پیغمبرم نینگ تورت اوغلی و تفتی و
 رت قوی بالادوردی برده سام برده سلام بری
 کنده تور تهنی یافت ایردی تنی اولوغ
 قری نینگ آله صب ایردی ایکنی ب نینگ
 آله رخصه ایردی اوچو چو نینگ آله ن
 خت ایردی تور تهنی نینگ آله رخت ایردی
 آله صب اوغلی نینگ ضلی قری ایردی
 رخصه رخت رخت اوچا کو کسی قری
 پیغمبر علیه السلام نینگ دوکاسیله کوچو کدین
 م. ۲. ایشا کدین مایچی دین اویب ایزدیلار تا
 عام نینگ نسلی مزب خلقی دور سام نینگ

lv

نسلی عجم خلقی دور کندهان طرفانده ملاک
 اولدی نسلی کیسلی یافت نینگ نسلی
 ردم خلقی دور یافتن اوجا خان نیب
 ائیر لر اوجا خان اوغلی باقر خان آئینک
 اوغلی اوجا خان آئینک اوغلی اوز خان
 آئینک اوغلی کوک خان آئینک اوغلی بوغاره
 خان آئینک اوغلی تراخان آئینک اوغلی
 کونوم خان آئینک اوغلی روجام خان آئینک
 اوغلی سام سوچر آئینک اوغلی ساگزسو
 چر آئینک اوغلی سکا بردن آئینک اوغلی
 قوجمگاه آئینک اوغلی قوجمان آئینک اوغلی م. ۳
 قزادمان آئینک اوغلی قوربتای جهات
 آئینک اوغلی تو ساول مرکان آئینک اوغلی یون
 بهان آئینک اوغلی چوکر خان آئینک اوغلی
 موچی خان آئینک اوغلی سایر خان آئینک

2r

الموق (بالوق) بالوقی
 دورت - قوت
 موقی

الموق
 موقی

ص. ۱

موقی

2v

اوغلی سرفاق خان آتینگ اوغلی اورتلایق
 خان آتینگ اوغلی توغای خان آتینگ اوغلی تو
 قتاغی خان آتینگ اوغلی اوزیک خان آتینگ
 اوغلی جینگ خان آتینگ اوغلی سزنگ خان
 آتینگ اوغلی شباق خان آتینگ اوغلی سرف
 خان آتینگ اوغلی کوجوم خان آتینگ اوغلی
 آرسلان خان آتینگ اوغلی برهان سلطان
 ۴۹. آتا برهان سلطان اورکس قولنده جس
 اولوب ^{توق} برهان سلطان یغود باله تعالی اول
 باشدیر سولایک اول باش تهاجی بالابا
 رنیرین سولایک اول رسانده آق دینکرت
 یچنده مالت دیکان شهر باربردی اول شهر
 خانی بیکی آطی آتقن خان دیکان باربردی خا
 نشی نیکل آطی کورلاوق دیکان ایردی اول
 کایکی پادشاهین برتر توغدی قزینک آطی
 غلامایک کورکلی آتادیلر تخی آچده کونکاکور
 کوزبادلار

3r

کوزما دیلار قزق قلاچ تاش سربده قوبد
 یلار آتا کورک آتلاغ ایردی کولسه قورد
 آغاچغه بیراق بنار ایردی تاقو ربرکا
 کاباقلان بیتار ایردی سهرن ترسه یی قوبد
 کور ایردی تو کوسه آتق کوش بتار ایردی
 آتا دونجاده برکرتوق قوغش جان ایردی
 قاشنده دایه لاری باربردی اوزینه یقین
 دایر سی نیکل آطی اوردده خان دیکان ایردی
 کونلار دایر کون بالیغ الغاندین صونک
 ایتدیکم ای اوردده خان سن بوسر ایردین
 چقاسن تشقاروند کورکرس دیدی آتاد
 یا دیکان بوسر ایردور یا اوزکایر بوسر

آندہ علما کو ریکی ایدی بیانی کوکلان کوئندیں

قورساختن بالا بولدی امدی آخامنه دنیب لئور

سزیدی / اما اول التون خان اوزی و نس

وقت کتب قزوئی نوں تہ مخمل ابردی: آلتو

ن خان برکون قزوين کو بیلا کیلدی ایر

گوئی کہ حکم و بدور قزینہ اندی ای قزیم شنگا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قازخویر لایکا للدی ایدی کم آ. کور لایفج

جفت بولغاکى موندای اویان ایش کللا

نی یوق ایردی / قزیمیرغه بر بلا بولبدورنه

فیلڈ ہولورڈی آندا کور لافچ ایدی ایدی

موسیٰ یوسف کا پورا پورا تہذیب و تمدنی آئینہ

۱۸۸۰ء جون آء اوغ شيطان لار لار لار لار

سوز لاریب آواز لاریچقم ددی امدی ایلر اولسه
(۲۰۸)

بدین باشقہ بر میدود با الشیخ سرای لکچری

* مودود / دیدہ / آوردہ خان ابدولنہا

یگانہ ناشقا رو کینک جہا ندور دیدی : آملہ

کون دیکھائی دیں۔ زبیر احمد باری

لغی آئینک بر لایم دیوی آندیں علماک کو رکھی

ایبدی ای آورده منکا اول نرسه لاریز

کور کو رکھل دیدی اورده خان ابدی سنی کور

سازگار آواز سن ددی بنی، علم الی کی کو رکھی، ابدی

اولیاد اولاد کے لیے دینی ادارے تیار کرو

وَأَمَّا الْفُلُ فَأُرْسِلَتْ بِرَحْمَةٍ مِنَّا لِيُبَيِّنَ لَكُمْ آيَاتِنَا فَتَلْتَمِذُوا

که در علی بن ابی طالب، آخر کورده اوله قالدی

مخافة ما يصيبه الله عز وجل

شماره اول - دی ماه ۱۳۰۳ - شماره ۱۰۰

سید داہ لاری کونو شب

اور اتقویٰ دینا، تقی ایدی لارنه کور دینک

ولایین - سہ ماہی

برقی. ملک

ملفوظات

(آندلر. ج ۷)
(زیملر. ج ۱)

4v

کند که بر لاتون دینکرنه سالب بیاراندل
 ددی آندین صونک که تیز دیلار قیغیز قزقنه
 بر لاکوک کوکله یی بر لاتون قیزی بر لاطلی
 قیغی بر لاسوناس چرای بر لاکاناس
 آزدی بر لاتون اناغندان تون دینکرنه آتون
 که کاسالهب بیار دیلار دینه ایدی لایر بیجکلایون
 غلی دهب آندین صونک بر قیغ کونکچ ابر سه اول
 داندن تورینای چچانینک اوغلی قوماقل مرکان
 دیکن آناغند اچی ایدی ایلاناشینه چقب
 باقیر ایدی قاشنده قرق کتچی ابر ایدی
 اچنده بر قزاقچس ابر ایدی شیا صوق بر مکال ۴۹
 قورمکان ایدی مانکلانده بر کیزی بارلیدی
 بر کون ایدی ای قوماقل مرکان آکصدان بر قزاق
 کور دوزدیدی اول شاهاسو قور ایدی بر آتون

5r

که دور دیدی بر قزاقان دیک قیاق تور ادر
 اوتد کور بر من ددی سندن اوتوق تور من
 اچی سنیک بولسون طشی بیم بولسون دور
 اول که طانلند قوش دقتده کور بولغان
 ددی آندین قوماقل مرکان ایدی قوکل
 بولسون دیدی نالای کون قش وقتده
 لکدی کور دیلار کم بر آتون کینه نردیچ من
 مانچور و غیغ بونین بملدیله آند شیا
 صوقیز تور مرکان ایدی مرکان آلیپ و بر غل ۴۱۰
 دیدی آندین قوماقل مرکان ایدی تور اناغی
 قیا آطای ددی شیا صوقیز تور مرکان
 ایدی تور اناغسک اچنده جانلق نر سه بو
 لسه تار بولغان قیا آلیپ بوزغیل ددی
 خوش آلی بولسه قیا آطای دیب اوتوق ناله
 کز لایب تور تور اناغ اتی کم که نیک اوج
 نالده سینی بر غیب ابر ایدی ایدی که فی
 قیا آلیپ بوزغان ادهون قیان قوماقل
 مرکان تهب اینور لار ایدی قیات خانلق نینکلی

: تیب

قوی بود و در بنه اول که فی بوزغاندین صولک
 علمای کورگی چقی قرق قز قزقین مرلا
 م. ۱۱. کوک کولار چنی برلا آلتون قوزی لارلا طوطی قو
 برلا یارپچه سین توماؤل مرکان آدی که ططین
 شیا صوقور توکیان آدی آندین صونک وتول
 مرکان اول کچه چادر قوروب قزق آلیب
 یا قوربولدی علمای کورگی ایدی ای مرکان
 بزق سنکا تنکری برکاندور قیاده بولسین سک
 من مکر برآغیه کوکا صیر قیلنسک بولور ایردی
 قورساختده برالایر دورددی ولکی وهورسا
 غداغی بالا آندمان بولغاغی دکلور نوردن
 قیاشدای پیدا بولغاندور آند توماؤل مرکان
 ایدی من اول قورساقداغی بالاغا آتقان
 آلیب یا قور من ددی آند علمای کورگی
 م. ۱۲. ایدی های مرکان هرینه کورکد ایر مرکان آق شو
 تقار ایردوم ایدی سزینک قزغای دیگر
 بویوگا قندیم سز ایرکشی سزگا کوب قاروایت
 بولاس ددی آتا کولکلی قالدور بولاسکر بولور بوددی

5v

آندین توماؤل مرکان ایدی خوش سنیک
 کولکلیکلی یج قالدور مازین بیدی آندین
 صونک اول کچه چادر قوروب یانقی لایم لار
 بن نادی لار آندین توماؤل مرکان ایدی ای
 علمای کورگی بوقورساقداغی بل قیاشدین نو
 ردین بولغاغی چین ایش آندمان بولغان بولسا
 قز بولاس ایردنک ددی سیولکلی آرتوق
 بولدی آندین علمای کورگی ایدی ای مرکان
 سن مکا ایشا ناسموسن من غرمدایر بوزدن
 کوکام بوف ایردی بوکون بوکچه سنی کوردم
 دیدی آندین توماؤل مرکان ایدی لوی لوزاری
 قز اورازی ایرکوش بولسون دیدی آشور
 ماقلم اول پردی ددی آندین علمای کورگی
 ایدی من قدر منی بخش بلل دیدی آندین
 توماؤل مرکان ایدی ای علمای کورگی شیک سومک
 کز نشانی اولدور کم من آغام قزغای قوشوم
 شوقار سارچینی ترغای تمغام اچا مای
 بولسون دیدی اول سوبدین زینت اچماکی

6r

بالا

(۱) قزقین مرلا
 (۲) قزقین مرلا

و نغمه -

6v

تغای دیب هم آیتور لار صفی اوشبور لار دور
 دین سوک تو ساقا قانی بالا توغدی آتیک آچی تئری ۱۱۴
 برکان دوتی تقدور دیب دوتی بیان انا دیلار
 برآچیه کولار دین سوک تو ساقا قانی برکان زینل آتاسی
 تریشای چچان اولدی تو ساقا قانی برکان آتاسی
 عورتنه باریش اوتور دی خان بولدی خانلقه
 اوتور غاندین سوک علما لیک کورکلی دین الکی
 اوغل توغدی برسیس بودنه طلی ایکچنی کولطای
 آطا دیلار اول لکی اوغل توغان دین سوک علما لیک
 کورکلی نیک کونکلی بیان بولدی آده تو ساقا
 برکان ایدی ای علما لیک کورکلی خانلق اوغلی
 اوغل تابسه سونور سن اوچون اوغل تابسه
 کونکلی بیان بولور ددی آده اول علما لیک
 ۱۱۵ کورکلی ایدی من بو بیتی اوغلو دوتی بیان
 اوچون قانغورور من تیدور بولانغه ابرکان
 چچاک کانی نار دنگو زنده ابرکان باچقغه آتاسی
 خان

7r

خان اوغلی دگول سن بو بیتی لایق دگول دین دیلار
 اوز حالین بجا سلا کوزی مالعه تو ساقا قانی
 بوته نه طلی بگو طلی بو بیتی لایق ابرما سلا دین
 آراسان بالاسی ابردی سنا گلیس نه کور دیم
 دیکلی من ددی آده تو ساقا قانی برکان خان ایدی
 خوش نه ایتکا قیاس ددی علما لیک کورکلی ایدی
 سن اولسا نیک بو بیتی اوتلان دینیک بودنه طلی
 بگو طلی بیلار منم نور دین قیاش دین
 بولغان اوغلو دوتی بیان اوچون قانغورور من
 ددی ایدی برانکی اوغلم بودنه طلی بگو طلی ۱۱۶
 قانلقه بیارکلی ددی آندین سوک تو ساقا
 برکان خان الکی اوغلی بودنه طلی بگو طلی قانلقه
 ابرادی قنی الکی سنده بی شلور کار قوشنی
 اولار قانلقه ابریب مقام بو بیتی تو ساقا
 بربردا تیر دیلار قانلق تو ساقا قانی اصل
 توکد بودنه طلی بگو طلی دوتی بیان اول
 الکا نیکان دین سوک بود دین بیانغه تر

آندی لار آتون خان سسندان بنی سلطان
 بارباردی آملی کچسکی تولوکی دیکان ایردی آملی
 قریب آلائونوی دونی یانغمه آلابار بنه اول
 دوبرن بیان برلا آلائونوی اوج اوغول
 ۲۱۶ توغندی برسی مک آملی بودخمار المچسی بنک آملی قعین
 جالوچو نچسی بنک آملی سلجود ایردی ایمی قیات
 اوردی بودخمار دین ترور تنی ختنلی خلقی بنک ایردی
 قعین جالوچو دین ترور تنی سلجوت خلقی بنک
 اوردی سلجوت دین ترور ایمی قیات
 برکان یکرکی بل مائلق سوروی اندین صوک
 دونی بیان اون توغوز بل خاندق سوروی اندین
 صوک دین بیان اوزی اولار دین اوج کون
 بوردن خلقی بیک لار نی پیب ایدی آه آی
 واه قالدانی خلق اوغلی بیک لار اویردان
 قور تلوز بوق ایرش اجل تیب کسه دارو
 درمان بولاس ایرش من آغان خاتونوم
 ۲۱۷ آلائونوی برکا اولار من دیکان ایردیم ایدی

7v

اجل ایرشدی من اولار من سز لار قالا سز ایدی
 سز لار کا ای خلق اوغلی وصیت سوزم بولسون
 دیدی بوشدین توغقان اوج اوغول بودخمار
 قعین چار سلجوت بولار بورت توغقان لایق
 بچشی ایرطسلاز ددی ایدی بنه ای خلق
 اوغلی من اولاندین صوک خاننوم آلائونوی نوش
 توغوز بولوب انار من آند بورتقه لایق بختی
 اوغول پیدا بولور ددی ای خلق اوغلی هر ایردی
 کونکای سز ددی ایدی بنه بکوم کول بولور کم
 من اولاندین صوک کون بولوب انار من بوی
 بولوب چقار من آندین بیکم دیدی بوسوزی
 خلایقه وصیت قیلغان دین صوک دین بیان ۲۱۸
 دنیا دین اوتی کندی آتا دین بیان دینان
 اولاندین صوک قالدانی ایکی پرسی بولانه
 طای بکلو طای ایشب کندی لار کم آغان دین
 بیان ایدی چنگا من آلائونوی قالدی تیب ایدی

8r

هائی تو آنکه در آن ایچون و صوصون کاش بکار
 آج و نو کمر ددیلار. اولای ایلی لایر تولا و نوز لوج
 قلدی ظلم تاق قلدی چیدا داد و صوصون
 ددیلار. ولار ایدیلار خوش لای بوسه داد و ترک
 کیکدی برهاتر ددیلار ایتیل ایچون بر طول قالدغان
 چنگا مزمار دور آجا من ایلکاکا قایغی داد و آتاکا
 اویغنه آلبیس بارمنز کونگی اچلسون ددیلار
 آتاکا ایدیلار ای بارمنز لایر بوسه بریتیلک بر
 اوغول لایر منی آنکیز بکا و کیکدی بریتیلک بر آج
 اولایا لک ددیلار اولایر غه قویسک برهون بره
 اوغول نلایس آتدیلار. بو دانه طای، بکلو طای
 ایدیلار چنگا مزمار اویغنه بوغوشی دور ویدیلار
 سونیدیلار اولای آغان اوغول لک آچی مالینی
 دیگان ایردی آیتیلک آتاسی نیکل آچی مالقندای
 ی دیگان ایردی آچیلقدان درمان سن
 لعدن اول ب اوغلی یالینی برهون قدر ددیلار
 بودانه طای بکلو طای اولای اوغول تی آلبیکل
 یلار چنگا مزمار بکلی سینی یاقیب قمر تی قوزده

کلدیلار او تو نوز آج سنل و کار لایر برا اوشرین
 اوشر لایر ایدیلار بودانه طای بکلو طای ایدیلار
 چنگا من آتاق نغیشک قایغی را قایغور اغا من کور
 کندین کولگی یماں بویوب ترور دیب طویچیف
 آتاکا من شیب آق آق لای چقیق لایر یار طلقه
 بار ددیلار کیککاکا ددیلار بر کیککی تریک تو توب
 آلب قایغی لایر آتاکا قایغی کلا تو زغانده
 اولایر باندان بر قوم کشتی لایر چقیق لایر باره
 دی لایر صوصو دیلار هائی قایدین کلور سن بر کشتی
 لایر کشتی اولایر ایلی لایر هائی بره لایر سوسا کز
 قشای شهر ندین بو صوصو لایر ددیلار آتاکا
 ایدیلار سن لایر هم کم لایر سن نه کشتی لایر سن لایر
 ایدیلار بر قالدی خلقی نیکل تو لایر بودانه
 طای بکلو طای بر ددیلار ایدیلار نوز آج
 آیدین بری بو صوصو لایر نوز غنم قالدی
 ایچن ددیلار بر کار حیم ایتیل بر نه بر سانکر یا
 او شوی کیک تی بر سانکر نه بولور ایردی ددیلار ایدیلار

۱۱۱

بوختی لایق دویلا ریا لینی کلنور و ب چنگلی
 آلاغو د پلغور دیلا آلاغو آنگ تونین اصلین
 بیسه بوختی آصرادی آندین صوگ بو
 دانا طای بکو طای ایدی لای ای خینکا مز بکا
 روختت برکیل ب لای فایتر مز آنگل ایونکم بز
 بوختا کنگلندین صونک ناکنو ندان ایچیه کلب
 دوریمان خبری بار برش بز قاینام ددی لای
 آنده آلاغو ایدی آه واهای وای ای قاین
 ۲۰۰۰ لینی لایم و دانه طای بکوتلی بر آخه کوکا صبر
 قیلسه کنز نور ایزی آنگل ایونکم ایدی منم
 بو اوچ اوخوم بودچار قعین حار ساچوت خفتی
 مجلس بولیلایم ظلم کوچ قلیزلار سوزوم تطلایسلار
 بولایه عاقیل اوکوت بر ساکنر نه اولا ددی ودانه
 طای بکوتای ایدی لای ای چنگل مز بیک عقل
 وصعت او کوتمز اولدور کم بوانی لایمیز سنگا
 نئی بیک لایمیز نئی ایل اولیلار بزم ایمن اولالار
 بوختی تونالار ایدی بنگلار کم انگلر بورت نک
 نشانای بکوتلی اول ترور چار دانه ایمن کوکوت ایشار

قالاتوون ایلا ایشار ترور لایسینی کینگ ایشار
 چانی ایلا بات نوکا برک سترینی ایما سلاز اولیلار
 توکا بچر بکچلا بر بن خندت قلدور دیر لای ۲۰۰۰
 یند بنگلار کم اوکماس بورت نل نشاوت
 بکو سی اول ترور آوز بورتی بملار کشتی بوخت
 ماقتا سر اوزا وروختی بملار کشتی اوهر وختی
 ماقتا سر اوهر آخا لیسین بملار کشتی آخا لیسین ما
 قتا سر اویسی ترور کچی سولار آخا سی ترور اویسی
 سولار بختلی بولور بیران اطلیلان قتر
 یل بوزی اوغلاندین کینگلش سورغان اول
 کشتی کشتی بولوب بورت کوتماس ایلا ایشار
 ایل اولسه اول ایل ایل اولماس مال کوتمکان مال
 کوتمسه قوالاننی اولادور قوش چوتمکان لایش
 چوتمسه قارخه رلا قازا کدور ورنن دیر
 ترور کوتمکان ترور کوتمسه کشتی ایشی بیار بزم دیر ۲۰۰۰
 کون کوتمکان کون کوتمسه کون ایشی کیم دیر
 مال ناغان مال تاسه کشتی کوزکا ایلان دیر

بینه خلق اوغلی نه قر نه لوح ایتا باشلیدلار
 بیلار بیلک آیری اورکا چلی ناردوغی قیغین آباغی
 چالاش یورغا سنین موغنی او نرون آرخا ماغین
 باتور بکت لار کیرا کوراسن چیشی بیل لای پندل
 قر لارین آدلار بواشکا خلق اوغلی قواس ۲۶
 چیدا ماس بولیدلر چیدلر کلیت آلاغی ایدی لار
 آه آلاغی بزیلک ایتمو بیتب سوماکیز قادی ایدی
 چیدار حالیز قالدی ددی لار آنده آلاغی ایدی
 آه آه وای خلق اوغلی آتلا ریم سوزیم تنکل
 ماسلار سوز لار بیلک هم قدر نیکریم بلماسلار
 ددی آنده آلاغی ایدی آه وای خلق
 اوغلی سیم ایریم دوتین یلان سزکا ایمادیمون
 اولک اندین صونک توش تول بولیب گلو برین
 دیما دیما ایدی گلو رفت لک لک انده ایریم
 قالنک بولسه ایر اوغول بولغای ددی آنده
 آلاغی دین بوسوزی ایشیتبا خلق اوغلی بولیدلار

آینلر بیلک توراکو تکلان توراکو نوب مال ستر لار
 مالکی بولوب بزیلک بواغی لار بزیلک آنداق
 کیشی لار آزدور بپ تورور ددی لار ۲۷
 بلماکان لار بلور لار اوکر اکلان لار اوکر لور لار ددی لار
 مونگا دیلر سوز ده هم بار دور ایتما کچی دان کلاش
 سوز ماغیل تریجی دان کیشکاش سوز ماغیل قشای
 دایه کیشکاش سوز ماغیل کورکان کورکانین
 ایتور کورکان ایتما کن سنا ایدی تلوی
 سیننه تورنه قلسون اولوقلار دین بیلک
 مکه لار دین کیشکاش سوز سون ایدی وضیتیم او
 کو تم ایتور سوزیم موندان آرتوق بوقدور ددی لار
 ینم بوسوز لارین ایتک اندین صونک بودانه طای
 بلمو طای بورت لاریند قایی لام آلاز قایق قایی
 صونک بواوچ اوغول بودخار قعین جار
 ساجوت آغالری بیلک اوکوت وصیت سوزیم
 تورما دیلار آنا سین سنا غدر سنا مادلار
 اولکاس بولیدلار ایلر لون بیل لار

۱۴. شاد بودیلارینه آندین صونک آلاغونیک بوسون
 خلق آراسینده مشهور بولدی دنیاغا چاغلانمادیس
 آتی کوتارلار دلازلار آده آلاغونیک اوج اوغلی بودنچار
 قعین چار سالجود خلایقین ایشی آلاچچو لایب
 ییلشیب برکون آنا لاریغه گلدی لار آده آلاغو
 ایدی ای بالا لایم قالای بارمور سن ددی آده
 آتلاز ایدی لار سنیک یخ اوتروک سوزیک ایش
 لکسوک تیدی لار آده آلاغو ای آق قای شولار
 سنم صمفم نه لوجون اوتروک بولسون دیدی
 آلاز ایدی لار آنا اوتروک بولای نه بولسون
 قهر ساعدلار کلا بار دیس خلق اوغلی نه ایش
 ۱۵۹. سن نر فی اوغلاغ سنای قورساغ کدانی
 بالاکا کوخوره سن ولد ترک بولای نه بولسون دلاز
 سخالوغون سخالچیب بوز بولماغه مانای دیگان
 توخوسن کون ای سن بولار بولماغه قافان قار
 بوز بوسن ایز سن او رلیق ییماغه تاق بوسن
 کوکلا ازاناب بومور تده سالماغه قره آناسی
 بوسن کوکک آتاشاب بوز بولماغه سنیک لریکل

11v

اولک اندر قورساغدا الایار دورمجب خلقی آدور
 سن تندی لار آسن توکای کون بر بولمغ سالتن
 آکش یالین یولا اوشاش ایش بولار بولغان سن
 تیدی لار آده آلاغو ایدی آه ای خلق اوغلی
 بوسون بوشوم لار نیک سوز بوردور یاسر لاریکل
 ۱۶۰. سهدور ددی آده خلق اوغلی خلایق کورمغاش
 ایدی لار بوسون وغلایر نیک سوزی دور دویلاز
 آده آلاغو ایدی آه ای خلق اوغلی ایدی ایش
 ناساکر سوزم اولدور برلکی اوج کشتی اندر
 بلکوسی اولدور کم کون بولب انا حور بولب
 چقار ددی آندین صونک آلاغو غنله بد قورمای
 اوج کشتی تراب قهر دلازلار اول اوج کشتی کلازلار
 بولار دور بری قیچاق دیگان ایدی ایکچی کل
 عهد دیگان ایدی اوج بوشی ادر دج دیگان لری
 بولار کشتی ایدی صونک مالکی بولغان ایدی
 علما دین بر بار و قی کون اندی کور دلازلار
 لیرسته اسلاری کندی بولارینه بر آچادین صونک

12r

آملی بامیردی اوزی بوری بخری ایردی
 چهل کویلی ایردی بوزن کویلی آرتیدن
 اولین دیبر ایردی قاشنده اولورغان لار مای بیک
 ایردی ایردی وتقی آقون طوم سکیا بولسین
 دیر ایردی آندین صونک چکن اوسدی اولغدی
 خلق غه عدل داد قلم فایده یغ بولدی
 خلق اوغنی موی سوب اوکوب چکن غه
 ایراما خلا دی لیر چکنی حیات جغتو
 خان دینف خان کی حسنی مکی بیغ دینا مانا
 دیلنر آخال لری بوجمار فقیر جارسا کت
 بو چکنی کور الماس بوردی لیر کولادی لیر ۲۰۳۱
 تقی ایدی لیر کورنکار ایدی نوکار لیر من
 خلقن اوینا شلن توغان اوغنی لیر اوزلر
 ددی لایق اولور النک ددی لیر بوق ایرتد
 تیار من ددی لیر اندین صونک بوجمار
 اوغل کیلار ایسه نیر کورن بیکر دکلدی لیر
 خلق غه یار سالدی لیر چکنی لایق اولور من
 ددی لیر آند خلق اوغنی ایدی لایر های

۲۰۳۱. ایرستلار من بدیلار ایرتد ایرتدن صور دیلار
 یاشی کون بولوب اینان نایر دی دیدیلار
 کلونکر بزار اسرا سکان کشی یکل بولوب اولور
 غنجه یالیر من تارتیب چکلا لیک بوری بولسد
 چقار ددی لار آندین تور سالیب یالار من
 چیکدی لار کور دیلار کم یانی یاللی کوک بوری
 چقاکدی آرتد قزلب چکن چکنر تیپ لار
 بردی باریب اورمان لکنه ایندی موی بولع
 کشی آشکاره کور دیلار بدیلار بولار من
 باریب بکور گاتی بوجمار فقیر جاس
 ساجوت قه امدیلار آلمی اوج کشی دین
 اینکالاندین صونک ایدیلار بولای بولور
 بوللی قالمس بزنشک اولوشنری آلمس
 ددی لار آندین صونک آلاغنی شک کوزی ۲۰۳۲
 یامردی بر لیر اعلان توخو توخوردی آلتون
 ایرلر لغ غرنده مهری مهند جبریل زشتیک

جنگل سر اوچائی دین بورتقه لاهی اوچشاه
 خلق ه فایده لیغ دور بوجنگل سرکا اوچاه
 کلر ماس بزیدیلار اگر مال اولانچ کلر
 بولسا کلر آنا کلر تنک ماسی آکلر تبدی لار
 یوق ایرسه آنو کلر بوز اوچون سزا ووشور
 قندی قلم آند بواچانی خلق اوغلی دین
 بوسونری اشتکال دین صونک قورقوب
 بوز ایرسه قولا کلدیلار انا کوکلر لاییده
 ایدی لار خلیف اوغلی بوجنگل غده آیدور
 مونی بلکونی اولتوروب بولماس بلکوسه
 خلق غه چلدور مای اولتورور بوز تبدی لار
 خوش آیدایغ بولسا کلر آنا بوز تنک فالغان
 مالین اولاشب الور من تپب آلا لکهرنه
 فالغان مالین اولاشب دینلار انا دین
 بهان تنک بر اتوبی کوهرک صد اقی بارزدی
 بهاسی سناها دیکلر اولاشای قالدور دیلار
 ایدی آنا من کیمک بوزور سنه بوسد اقی

13v

اول آسون ددیلار اولوشین تنک ماللارین
 آغان دین صونک صد اقی آلیب آتسی قانیغ
 کلدیلار تنقی ایدیلار آنا سز کما یا رلقاب
 خانلق برسانک بوالقونی صد اقی اول
 اوغلیش آسون ددیلار آند آلا تو ایدی
 آه ای بالالرم کوز بورتقین ماللغان اوزکا
 بورتقا سوکوش بولور اوز آنا سینی بهالغان
 بات دوشماند تو تنک بولور اوزلش سینی
 بهالغان بات دوشمن غه خور بولور سنه شو
 ملار تم سوزیم توبار موسنی تبدی لار
 اوچا و ایدیلار بلی خوش توبار بوز تبدی لار
 ایدی سز لار سوزیم توبار بولسا کلر تیزلرین
 بوز کلر کونکا قولا قولا کلر سالدکلر قایی
 تیز تنک قولا سی انکار ایدیلر تو قتا سز اول
 اوغلو م خان بولسون تنی بوالقونی کوهری
 صد اقی هم اول اوغلو م آسون تبدی
 ایرسه آلا تو تنک بوسونری ایلار خوش
 کور دیلار ییلار دین آتونی قولا لاری

14r

14v

سایب باققی لار اوچاوی پینل فوطاسی
 الیمادی مکر چکنر پینل بریناگ فوطاسی
 باربردی اول هم سالدی آتینک فوطاسی
 ایلیب توقفا دی آنلار بو اشنی کوروت
 پانلیغی قالدی لار نغی آچو لار پینل ایلی
 به لار بو آنا مکر آنغو غایب مجاد و لار شتی
 کوز منی با غلادی پندی لار کونلار
 یندی یان الیب کندی لار آتا هر دام چکنلر
 اولتور مکر قضا ننده بوردو ایلدی لار
 آندین صونک بو عاش اوغل چکنر بو کالار
 بسکا کونلار من بولدی منی آندین اوغور
 لار دیس باشنین قوم قنبد حرمان چققت
 کتارین نیتج کلاش ایغ بر ایکی اوچر کد
 ۳۳۷ اوزنه ایلر تیسر آنا سی آلا نغو ف کندی
 ایلدی ای انا مکر من ایلدی بوردین بو
 بوردین کتار من ایلدی کلاش منی کد
 با شنه کونلار دیکلر قاپا قاپا بوردو اول

15r

طاق دامقام بورت توتار من قوش قورت آزلار من
 اول آلاب آغان قوش چوچنی بولقا مکر من آبی
 صوغه یارور من بزیک ترک لکری اول قوش
 چوچنی بلکی سن آیز آقور قوم من کرسلان
 بکر کور تور من هم یلم منی ایزلاهی سورایجی بارسه
 بونین بلسون لار پندی لار لاری کدی آنا سی ایلدی
 قالدی لار ته کسین خلق اولی کور نو شکا کدی لار
 ارسه چکنر نکر کور مادیلار اتقی سور دیلار
 چکنر خاتر قاید ددی لار استا و لار تا مادیلار
 36 چور لایسهم غایب ایلندی لار آندین صونک
 کلب آلا نغو دین سوردی لار ایلار هم ایلادی چکنر
 خان قزاق چقب کتار دین صونک آغا لاری
 بوردغار قنبد حاکر سلجوت خلق اوغلن کلام کوچ
 ایلدیلر خلق اوغلی حیدر اسامی آلا نغو ف کلب ایلار
 ای آلا نغو اول اوغلنک صکنری کور کوز کونچا کور
 کوز های جاننری آلسک ایلدی ایلدی نه ایلدی
 کور کوز دپ جاننری آلدینک پندی لار چوچنی
 یغلا شیب ای آلا نغو چکنر خاتر نیک خبرین
 کور کوز لار ایلک بزر لار کتی استای بارور من تودلار 39

آنده آلاغو ایدی آه وای خلق لوفلی انداغ بوسلار
 اوغلو صکر ی: سوسالکو ایرته بر لایش آلتی
 روتینکل یخشی لایق کشی لری لککر آتلا وده
 بولین ایرین کورسایین تیدی آدلایین صولک
 ایرتمه برلا آلتی ترزینکل لایق کشی لری لککلایر
 سوز دیلار بولی قایدده دور تیدیلار آندده آلاغو
 ایدی خوش ایدی بار ییب شول تالاکل فریفته
 باقیب توهم بکر آتخیزی لور تیدی اولار شو قاسید
 بار ییب باقیب تور دیلار کلج بار سه کور دیلار
 مکر قوم قوم خوش هوش کور دیلار ینر قاسید
 کدیلار آنده آلاغو سور دی نه کور دیکر تیدی
 ۴۵ آتلا ایدی لار بوق بار سه کور دیلار مکر بر قوم
 خوش هوش کور دکر دیدیلار آنده آلاغو ای
 عالی بدکل لار ایدی منم اوغلو صکر ینکل خیزی
 او شال سن کور کان خوش هوش دور تیدی سزلار
 او شو تالاکل شوئی قد ییب ایرلاکن تالاکل
 سن ینکل باشندا کور کولان دیکان ترزا طاق ینکل
 باشندا یش آلتی آفواج بولور او شال هر دایم

توتار یش دیکان ایرزی او شال چوتی ایرلاب
 ایرکتر دیدی آتا تالاکل صوی ینکل یسکی
 قلسری بولاسی اوندوزم کونون ناشید قالمغدن
 آتار کچم سی صابا سینه خوشار تیدی آنده
 ۱۴۸ یند آلاغو آلدرش ایدی ایدی سز لار ایرلاکا
 بار ییب حبس هرچه بول قسبه ککر کور تالاکل
 سز لار موندده نه کچکی لار سز تیب سور غانده
 دیون دوین دیکای سن آتاه منم اوغلو صکر ینکل
 توسی شتانی اولغور بکم آق طویلی کور
 آلتی آلتی بوردگی یوزی غایب کور لکی آلتون
 صداقتی ایر چرایلی جبرائل دیکر شتلی نور
 آلتی قاجی لاسا غیب بولغان دیکور آندکان
 آتی بلای سز تیدی آتا چکر خاننی استای
 بارخان بیک لار نکل آتالری بولار دورم اول
 اویشی سالتی و ایچنی سسی قالداری اوچنی
 اور دایج تور نهیسی قیچاق ی شیخی سی
 تامیلان و التهیسی کرایت ی شیخی بو تاقی

17r

اینها دلا را آند بهر طایه با ایرادی اول طایه نسل
 قباغه باقی لار برآند نه توری لار و طایه
 نشان بلای دلا را کمر برآند نه دین صوگ
 بجاوان کندی نهغه چهارخان دیک کشتی
 سوزن لا کز تیلک تر لب بهر رهت باقی ملار
 برآز کشتی کلبه بهر بوی بلی بول چتر تور شول ۴۴۱
 طایه نیکر قباغن ری گلکانه ارشاد در تیلار
 اما بولار نکر آرازی بن ایشب آولار ی تندی اولکون
 هیچ نارسه بلای دلا را بهر کسیر آتو آتو دی آ ۴۴۲
 قهروری بلای دلا کم سکر خان آتو آتو ای طوکی
 تیدی لار بولار اول آتو دغه اشکاج موکورو ش
 بار دلا را کور دلا را کم بر کوک آتو ای طوکی
 آتورن بویکی آتورن صفاتی لبر چرانی جیرل
 دیک کوکلی سلی بو سستی کسکری ناندی لار
 و ملای دلا را اول گلکان سکر ایدی کلار سز ف
 آندیب بهر سز سز کشتی لار تیدی بولار ایدی لار
 دین دین تیب بولار دین اول سوزن ایشکان ۴۴۳
 موکون کور لار تعین غایب بولدی بولار دین بولار
 قایل دلا را اول کج قانچور و شب ایدی لار آخون

گلکان ۲

16v

سکر عسکی نر توغلو توغنجی مویان بی ۴۴۴
 اوزنجی باغچت هله لاری اموان یک کلان
 قباغه سکر هانچی بیزب آبی استایک قصده
 بولتی لار اما بهر یک بوی استایک اول دلا
 قولاتی خان بی خوراب آسمان باستان کمن
 بوش تیدی لار آتو نیکل بری توکرات ی
 اکیخی قطلای اوچنجی سالیچوت بی
 تویر بچ بی قباغی ایرادی اما بو قطلان
 سالیچوت قباغ اوچا کوکی خلقت اوغلان
 بیلار ایر دلا را توکرات بی ۴۴۵ آتو نیکل
 ایشاخلی کینا شجی بری توکرات بی
 جنک خانق استایک گلکانه بار ما دی و اشکلان
 اوز کشتی اول توکرات قباغه ناندی لار ۴۴۶
 اما اویشین مایقی لوز کاتیل لار کینقور ۴۴۷
 آلتوغ دین برهری بوز کچی آندی آندی
 کلانک سوزن چتر کشتی لار اوچ ایدی بار
 تیدی لار اموان قباغه شیب قرا دلا
 آتو لار دله بر آق سرای بر کوک سرای کوکولان
 بهر قانیس برآند گلکانه اول سلا لار نه

اکر ایتی ددی لار آئنده جنگر خان ایدی ایدی
 آندای بولسه قانی سنکا آتام نیشک برلموحنی
 بارموتیدی ایزسه اوز کایلیک لار تیگ تور دیلار
 اما اوغشین مایغینی قی لندان آلا نغو دان
 آنگان معلی بیرونی جقار یس بری آند
 جنگر خان یوزرکی آکیب ایتی ایزسه آلا نغو
 معلی یوزرکی ناندی قتی کولوب ایدی ای
 مایغینی اکر من خان بولسم پلکیک شینک
 بولسون تیدی اکر سن بومهرک یوزرکی
 آکیب کلماشک شکا آتام نیکر بر شلین
 کلنوزماشک من سرکا یوق ایزم قتی سن
 سنکا ایش بولماش بولماش اریو نگر تیدی
 آما بوسوز دین اریکا بیک لاریم سر لاریم کولکولکا
 مایعلی آلاماکن سن لار اریجه کنیم جام من
 ددی کلک ایدی قوشقه قیالت آند
 ایزم اونیو ایش تیدی سرایقه بار دیلار
 بر آندید آند یا تییب کش بی دیلار تور لوز دیلار
 اچدی لار سوغاس چراغ توکا شاس آتش بی دیلار

۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱
 ۴۹۲
 ۴۹۳
 ۴۹۴
 ۴۹۵
 ۴۹۶
 ۴۹۷
 ۴۹۸
 ۴۹۹
 ۵۰۰
 ۵۰۱
 ۵۰۲
 ۵۰۳
 ۵۰۴
 ۵۰۵
 ۵۰۶
 ۵۰۷
 ۵۰۸
 ۵۰۹
 ۵۱۰
 ۵۱۱
 ۵۱۲
 ۵۱۳
 ۵۱۴
 ۵۱۵
 ۵۱۶
 ۵۱۷
 ۵۱۸
 ۵۱۹
 ۵۲۰
 ۵۲۱
 ۵۲۲
 ۵۲۳
 ۵۲۴
 ۵۲۵
 ۵۲۶
 ۵۲۷
 ۵۲۸
 ۵۲۹
 ۵۳۰
 ۵۳۱
 ۵۳۲
 ۵۳۳
 ۵۳۴
 ۵۳۵
 ۵۳۶
 ۵۳۷
 ۵۳۸
 ۵۳۹
 ۵۴۰
 ۵۴۱
 ۵۴۲
 ۵۴۳
 ۵۴۴
 ۵۴۵
 ۵۴۶
 ۵۴۷
 ۵۴۸
 ۵۴۹
 ۵۵۰
 ۵۵۱
 ۵۵۲
 ۵۵۳
 ۵۵۴
 ۵۵۵
 ۵۵۶
 ۵۵۷
 ۵۵۸
 ۵۵۹
 ۵۶۰
 ۵۶۱
 ۵۶۲
 ۵۶۳
 ۵۶۴
 ۵۶۵
 ۵۶۶
 ۵۶۷
 ۵۶۸
 ۵۶۹
 ۵۷۰
 ۵۷۱
 ۵۷۲
 ۵۷۳
 ۵۷۴
 ۵۷۵
 ۵۷۶
 ۵۷۷
 ۵۷۸
 ۵۷۹
 ۵۸۰
 ۵۸۱
 ۵۸۲
 ۵۸۳
 ۵۸۴
 ۵۸۵
 ۵۸۶
 ۵۸۷
 ۵۸۸
 ۵۸۹
 ۵۹۰
 ۵۹۱
 ۵۹۲
 ۵۹۳
 ۵۹۴
 ۵۹۵
 ۵۹۶
 ۵۹۷
 ۵۹۸
 ۵۹۹
 ۶۰۰
 ۶۰۱
 ۶۰۲
 ۶۰۳
 ۶۰۴
 ۶۰۵
 ۶۰۶
 ۶۰۷
 ۶۰۸
 ۶۰۹
 ۶۱۰
 ۶۱۱
 ۶۱۲
 ۶۱۳
 ۶۱۴
 ۶۱۵
 ۶۱۶
 ۶۱۷
 ۶۱۸
 ۶۱۹
 ۶۲۰
 ۶۲۱
 ۶۲۲
 ۶۲۳
 ۶۲۴
 ۶۲۵
 ۶۲۶
 ۶۲۷
 ۶۲۸
 ۶۲۹
 ۶۳۰
 ۶۳۱
 ۶۳۲
 ۶۳۳
 ۶۳۴
 ۶۳۵
 ۶۳۶
 ۶۳۷
 ۶۳۸
 ۶۳۹
 ۶۴۰
 ۶۴۱
 ۶۴۲
 ۶۴۳
 ۶۴۴
 ۶۴۵
 ۶۴۶
 ۶۴۷
 ۶۴۸
 ۶۴۹
 ۶۵۰
 ۶۵۱
 ۶۵۲
 ۶۵۳
 ۶۵۴
 ۶۵۵
 ۶۵۶
 ۶۵۷
 ۶۵۸
 ۶۵۹
 ۶۶۰
 ۶۶۱
 ۶۶۲
 ۶۶۳
 ۶۶۴
 ۶۶۵
 ۶۶۶
 ۶۶۷
 ۶۶۸
 ۶۶۹
 ۶۷۰
 ۶۷۱
 ۶۷۲
 ۶۷۳
 ۶۷۴
 ۶۷۵
 ۶۷۶
 ۶۷۷
 ۶۷۸
 ۶۷۹
 ۶۸۰
 ۶۸۱
 ۶۸۲
 ۶۸۳
 ۶۸۴
 ۶۸۵
 ۶۸۶
 ۶۸۷
 ۶۸۸
 ۶۸۹
 ۶۹۰
 ۶۹۱
 ۶۹۲
 ۶۹۳
 ۶۹۴
 ۶۹۵
 ۶۹۶
 ۶۹۷
 ۶۹۸
 ۶۹۹
 ۷۰۰
 ۷۰۱
 ۷۰۲
 ۷۰۳
 ۷۰۴
 ۷۰۵
 ۷۰۶
 ۷۰۷
 ۷۰۸
 ۷۰۹
 ۷۱۰
 ۷۱۱
 ۷۱۲
 ۷۱۳
 ۷۱۴
 ۷۱۵
 ۷۱۶
 ۷۱۷
 ۷۱۸
 ۷۱۹
 ۷۲۰
 ۷۲۱
 ۷۲۲
 ۷۲۳
 ۷۲۴
 ۷۲۵
 ۷۲۶
 ۷۲۷
 ۷۲۸
 ۷۲۹
 ۷۳۰
 ۷۳۱
 ۷۳۲
 ۷۳۳
 ۷۳۴
 ۷۳۵
 ۷۳۶
 ۷۳۷
 ۷۳۸
 ۷۳۹
 ۷۴۰
 ۷۴۱
 ۷۴۲
 ۷۴۳
 ۷۴۴
 ۷۴۵
 ۷۴۶
 ۷۴۷
 ۷۴۸
 ۷۴۹
 ۷۵۰
 ۷۵۱
 ۷۵۲
 ۷۵۳
 ۷۵۴
 ۷۵۵
 ۷۵۶
 ۷۵۷
 ۷۵۸
 ۷۵۹
 ۷۶۰
 ۷۶۱
 ۷۶۲
 ۷۶۳
 ۷۶۴
 ۷۶۵
 ۷۶۶
 ۷۶۷
 ۷۶۸
 ۷۶۹
 ۷۷۰
 ۷۷۱
 ۷۷۲
 ۷۷۳
 ۷۷۴
 ۷۷۵
 ۷۷۶
 ۷۷۷
 ۷۷۸
 ۷۷۹
 ۷۸۰
 ۷۸۱
 ۷۸۲
 ۷۸۳
 ۷۸۴
 ۷۸۵
 ۷۸۶
 ۷۸۷
 ۷۸۸
 ۷۸۹
 ۷۹۰
 ۷۹۱
 ۷۹۲
 ۷۹۳
 ۷۹۴
 ۷۹۵
 ۷۹۶
 ۷۹۷
 ۷۹۸
 ۷۹۹
 ۸۰۰
 ۸۰۱
 ۸۰۲
 ۸۰۳
 ۸۰۴
 ۸۰۵
 ۸۰۶
 ۸۰۷
 ۸۰۸
 ۸۰۹
 ۸۱۰
 ۸۱۱
 ۸۱۲
 ۸۱۳
 ۸۱۴
 ۸۱۵
 ۸۱۶
 ۸۱۷
 ۸۱۸
 ۸۱۹
 ۸۲۰
 ۸۲۱
 ۸۲۲
 ۸۲۳
 ۸۲۴
 ۸۲۵
 ۸۲۶
 ۸۲۷
 ۸۲۸
 ۸۲۹
 ۸۳۰
 ۸۳۱
 ۸۳۲
 ۸۳۳
 ۸۳۴
 ۸۳۵
 ۸۳۶
 ۸۳۷
 ۸۳۸
 ۸۳۹
 ۸۴۰
 ۸۴۱
 ۸۴۲
 ۸۴۳
 ۸۴۴
 ۸۴۵
 ۸۴۶
 ۸۴۷
 ۸۴۸
 ۸۴۹
 ۸۵۰
 ۸۵۱
 ۸۵۲
 ۸۵۳
 ۸۵۴
 ۸۵۵
 ۸۵۶
 ۸۵۷
 ۸۵۸
 ۸۵۹
 ۸۶۰
 ۸۶۱
 ۸۶۲
 ۸۶۳
 ۸۶۴
 ۸۶۵
 ۸۶۶
 ۸۶۷
 ۸۶۸
 ۸۶۹
 ۸۷۰
 ۸۷۱
 ۸۷۲
 ۸۷۳
 ۸۷۴
 ۸۷۵
 ۸۷۶
 ۸۷۷
 ۸۷۸
 ۸۷۹
 ۸۸۰
 ۸۸۱
 ۸۸۲
 ۸۸۳
 ۸۸۴
 ۸۸۵
 ۸۸۶
 ۸۸۷
 ۸۸۸
 ۸۸۹
 ۸۹۰
 ۸۹۱
 ۸۹۲
 ۸۹۳
 ۸۹۴
 ۸۹۵
 ۸۹۶
 ۸۹۷
 ۸۹۸
 ۸۹۹
 ۹۰۰
 ۹۰۱
 ۹۰۲
 ۹۰۳
 ۹۰۴
 ۹۰۵
 ۹۰۶
 ۹۰۷
 ۹۰۸
 ۹۰۹
 ۹۱۰
 ۹۱۱
 ۹۱۲
 ۹۱۳
 ۹۱۴
 ۹۱۵
 ۹۱۶
 ۹۱۷
 ۹۱۸
 ۹۱۹
 ۹۲۰
 ۹۲۱
 ۹۲۲
 ۹۲۳
 ۹۲۴
 ۹۲۵
 ۹۲۶
 ۹۲۷
 ۹۲۸
 ۹۲۹
 ۹۳۰
 ۹۳۱
 ۹۳۲
 ۹۳۳
 ۹۳۴
 ۹۳۵
 ۹۳۶
 ۹۳۷
 ۹۳۸
 ۹۳۹
 ۹۴۰
 ۹۴۱
 ۹۴۲
 ۹۴۳
 ۹۴۴
 ۹۴۵
 ۹۴۶
 ۹۴۷
 ۹۴۸
 ۹۴۹
 ۹۵۰
 ۹۵۱
 ۹۵۲
 ۹۵۳
 ۹۵۴
 ۹۵۵
 ۹۵۶
 ۹۵۷
 ۹۵۸
 ۹۵۹
 ۹۶۰
 ۹۶۱
 ۹۶۲
 ۹۶۳
 ۹۶۴
 ۹۶۵
 ۹۶۶
 ۹۶۷
 ۹۶۸
 ۹۶۹
 ۹۷۰
 ۹۷۱
 ۹۷۲
 ۹۷۳
 ۹۷۴
 ۹۷۵
 ۹۷۶
 ۹۷۷
 ۹۷۸
 ۹۷۹
 ۹۸۰
 ۹۸۱
 ۹۸۲
 ۹۸۳
 ۹۸۴
 ۹۸۵
 ۹۸۶
 ۹۸۷
 ۹۸۸
 ۹۸۹
 ۹۹۰
 ۹۹۱
 ۹۹۲
 ۹۹۳
 ۹۹۴
 ۹۹۵
 ۹۹۶
 ۹۹۷
 ۹۹۸
 ۹۹۹
 ۱۰۰۰

چنگیز خان پهلوان بوسوزنی اشقی لاری ابرسه
 غایت سوزیدلار تقی اجدی سنی بزرلر کا استی
 برسی آئینک شکر لکی اوچون بومنب لکلان
 آغلایمیزی آغا دیلارک تیدی لاری مصلب بارغلا
 آغلایمیزی چنگیز خاننی بوغلا لاری اوچون آغ
 اد ققیدیلار آغایین صونک چنگیز خان بولانده
 ایدی عیای سنی نه رلا ایدار ستر تیدی آغلار
 نه رلا آکیسه ایلین بولار آتا قالداری ۴۶۰
 ایدی من برهن چقار ایغی تیدی بولار ایدلار
 کورسات تیدی لاری کیم ابرسه بلماس ایدی
 اون اوستا دلقندین برام به یسادی اجدی
 آبره برهن سوزسه لاری بالی بی اوغلی قالداری
 تهاک کرک آندینه آبره نی توزرت تمام قلغانین
 صونک چنگیز خاننی آبره غه اوتورد غه اوغلانلار
 چنگیز خان کلبه آبره نی فرادی خوش قیلیم
 سن تیب قالداری ن باقادی آندین صونک
 چنگیز خان آبره غه اوتوردی بولرغان بیکلر
 اولرله آبره سوزادیلار نارتی لاری آند اوغین

آندین سونک ینده چنگیز خان ایدی کلکلر اجدی
 کیکلار آغیب اولتورلر سز لار کیم بزرنی اسلام
 کلبه سز لاری نه رذ خلق برلا بر سر تیدی
 بولار آقاده اولار اورت اوغونی لاری تقی اجدی لار
 ای اولوغز خاننی جانیه کلکان رذ دین سوزاکلر
 بزرلر موند سزنی استای کلکان اول کشر
 من تو قوز رذ دان تیدی لاری آتا قالداری
 بالغوز لوزی دور آناکلر آلاغوی لاری
 قوغیه یلار دی آتا قونلر استی
 سزنی استای کلکا اونا ما دی قالداری
 تقی روقی بزرلر سزک اغلا برتیک قایشده
 دور ددی لاری سز لاری سزنی یک میا ک
 یوز نکتری آرزو لایم آرزو نکتری دان اول
 ۴۶۱
 تها کللوک سزکا قوشلدوق هم انی یق هم
 بارجه رذ خلقی برلا سزیکر قیونکر من
 تیدی لاری آند چنگیز خان آغلایمیزی بوسوزن
 اشقی ابرسه سوزید ایدی ای بیکلر لهر
 اولغلایم اجدی بوکوندین صونک سز
 من من سزنیل من تیدی آندا بولار

ایمانی بلامایه‌ای اندا باقی‌ی ایدسی
 خانج سزدان سونگ آبره تارتقان اوکوز یارمو
 آتی کلان ایایی ایارمو تیدی ابرسه آندا چنکر
 خان ایدی ایایی ایهای اوکوز ایارمو تیدی
 ابرسه باقی‌ی بولان بکریب ایندی جهان بکر
 اوکوز باند اوردن آندی اوکوز ایدلاری بشارتو
 بر دلا برته کسین چنکر خان تورتق زلالسکر
 کیشسه اولوغ قریغین ایدی او شال اولوغ
 قوشدا بودخار قعیل جلی ساجوت نقی توکر
 فی فی تمام قیر دلا اوکوز دلا آسان برها
 دلا / آسا اول قوشده توکرات باطل بکر
 بر قز داغی بارلندی برغانه قوچین آغلغ
 ایدی اول بول برته قوچین اولوغ قریغنده هلاک
 بولسون تپ تورتق اولونلی کسب قالیب
 باشرب اسیر ایدی ابرسی بودخا بر اعلی
 ایدی ایچخی قعیل جار اعلی ایدی لوبوخی
 ساجوت اولی ایدی نور قعیل اغانی وکرت

۴۰۶۱
 باقی‌ی ایدی ای بکلار من سرتینک شایکر
 بار آلماندر آقام قسقه دور تیدی / آنده
 بکلار ایدلار ایدی تناک قیلورسن / آنده
 ۴۰۶۲
 سماعی فی ایدی من خاندان او توانا من خوش
 بولسه خان برلا آبره غه اوکوز این قاپیسکر
 آبره فی تارتقه من آتی شایق برلا کوکنا تو باین
 تیدی آنده بولار ایدی او خوش آلا ایدیلار
 آندین سوک باقی‌ی چنکر خاندان اوکوز
 تقی ایدی ای خانم منم آیلغم قسقه دور
 آبره فی تارتقه آلماندر سوعور غاسکر من سیک
 برلا آبره غه اوکوز من تیدی آنده چنکر
 خان ایدی خوش اوکوز دیدی آندین سوک
 بو بیکلار بر آچمه کوکلار دین سوک کلب
 چنکر خانجی آلبس الاغوزینک شمرینه
 تیدی لار آلاغوز غه خیر قلیب سلیخ ایدی لار
 آتا آنده چنکر خانغینلر آرتندین قالیبی

21r

تقی برسی اون ایکی باشا تقی برسی اون اوج
 باشا برسه برسی اون تورته باشا بر اوردی بولکلا لار
 غایب کورلوک لار دبلار بورته قوچین اوزی هم
 آلا ردین بش آرتوق ایردی آنداغ صولوکشی
 اول زهسانده هم کشتی کوروشی بوق ایردی
 تنکری قمری برلا پیده بولیش ایردی قریق
 قلاج ساجی بار ابردی آرتسان ایکی دایمی
 آلتون طباقده ساجین سالیب یوردور ایردی
 آنده خالق اوغلی ایردی لاری بورته قوچین
 سن بومفتلی کورولگی کشتی نه اوچون موندلی
 ایش قیلدولک بو اوغلان لارن باشا دولک
 اوقری بولدولک کشتی لار آنده بورته قوچین
 ایردی ای خالق اوغلی من سزگا نه ایش
 قیلدیم اوغری بولسام خانق اوغری بولدم
 نه جواب برور ایردی آندین صولوک بورته
 قوچین فی اوغلانلار برلا چنگیز خانق آلیب
 کلدی لایر خان تقی صولوک کورکشی اورتون
 ساجینی کوروب ایتانلقه قالدی ایردی

20v

نیشکر اوغلی ایردی هم خالق غد بلدر
 مایو آنده خالق اوغلی آتلا شیب ترکا شیب
 چقاردی لار تقی خانق باریب ایردی لار
 ایرسه چنگیز خان آچولا نیب کشتی لار فی
 باشراک کلدور قیدی آنده تورخان بیگ لار
 ایردی لار ای خانم قوکلر بی نیشکر تر قوداش
 بورته قوچین یاغریوب دور نیدی لار آکده
 خان ایردی باره پلا آکی مونده تیز کینور بکلار
 تبهی ایرسته ریان اوق باردی لار بورته قو
 چینی غد ایردی لار تیز بول سنی خان اوندار
 دیدی لار آنده بورته قوچین بوسورن ایشی
 ایرسه خوش باران تیب تورسا لیب صهرت
 کیش ترینی ییتلکای یا نویب تقی برکا ییک
 پشقی بار ایردی آکی کیدی تقی بر ترقا تولگی
 بورک باره زدهی باشیق کیدی تقی اولما شریه
 باکیب قلغان توریت اوغلان اوزی برلا برکا آلدی
 لول اوغلانلار نیشکر قاسق سی اون برشاسر

۲۰۶۹

ای بورت قوجین نه اوچون سکا اوزری
 بولدو ک بوا و ملا لایو بی اشره دینک تیدی
 آنده بورت قوجین اوچون ایدی ای
 خانم من سنی آغا خان اوچون آیاب
 اوزری بولدوم باشیم دیم تیدی آنده جنکر
 خان ایدی چون منی آیدانک تیدی ایرمه
 بورت قوجیت ایدی ای خانم سنسک جاکو
 کوچ بولور تیدیم آنده خان ایدی منم
 جانقده چو ک کوچ بولور تیدی ایرمه قوجین
 ایدی ای خانم آتیک اوچون کم نوح پشمر
 تکیه السلام نهانده جلدی تبارک و تعالی
 کازار کا قهر قیدس طوفان سونی یارزی
 کازار پی طوفان صوبه یاتور دی بوق
 قیدس تکی اول طوفانده قهر جالدیف تنکر
 ایرماکی تنق تنق لیک سنی کسلما سون
 7. نوب پشمر دم پشکی سدا قنقادی

21v

آفاد قیلدی / سن خان بولسا نکر اترکی تعالی
 تنک قیل دلوکوسن آرسلان لیک ایرماچ آشا
 کسب آرتدا غن قایتب آلماس آمواد
 قیلو پیا رود ای خانم سن آدم سنی منی
 تنق بوا و ملا لایو آمواد قنقای سن اول
 اصغر ایف ایم قرغنده خلق اوغلی بولارینر
 قدیمین بلما سلا و اوتور لاسر غمی نسبی
 نرقی کسلا سورنیش آکس قالیم تیدی
 آنده جنکر خان ایدی های سنسک شول
 بخشی ذیل سوزینکر اوچون تنق
 سنسک دینکر دیک کوکلوک اوچون بوزنکر
 اولوسدان آفاد بولسون تیدی ایل ایدی
 اف بورت قوجین کوکلوک قالدور ماغل / 58
 اوونکی مندین ایرماغل تیدی آنده
 بورت قوجین ایدی خوش سونی سولسکر
 من سزینک من تیدی آندین صونک جنکر

22r

23r

آندین صونک چنگر خان اوشبوریک لارینیک اوجو
سنه اوز لواوزی کا تمغا قوش اغاخ اورالغر
برهب باؤ باؤ خلغ قیلب آبودی اقل
باشلیپ بودیجاراغلی قیات فدا ایدی سنیک
آغاجلیک قزاعلی بولسون قوشنک شق قنار
بولسون اورانیک آروجان بولسون تمغانک
آجما بولسون یعنی ایزنه تمغا بولسون تیدی

60.

صفی اوشبودور X یند اندین صونک
چنگر خان قونکراتی اوقلی سنکلا ایدی ای
سنکلا سنیک آغا جنگ آلا اغاخ بولسون قوشنک
لاچین بولسون اورانک قونکرات بولسون
تمغانک ای تمغا بولسون صفی اوشبودور ○

دا ۳۳۳ بید شکرده کوردر ۶۵۴۱

۶۵۴۱ دا ۳۳۳ کوردر

22v

خان نیک کونلی ایردی اگولاسی بربرنی
قبول قیلب حلال جنت بولدی لارملاقند
اولو بوی قیللار بودیانی اوز دور دیار
یتد یاخردیو قالماسون کم چنگر خان نیک
بورت قوچین دان به تورت اوقلی بولدی
اولوغ اوقلی بوی خان اکیچی سی صلی خان
اوجو غمسی کرای خان تورتمسی تونی خان
دیگان ایردی یند اندین صونک چنگر خان
مخشق قلغ برلا عدل داد قلغ برلا اید
نسلی لشکری برلا بویب اورش کوب حلالرد

اورده لارلف اورنکا باقورغان ایردی اتنی
آینل آطی چای دنیاخه تورغان ایردی آیدین
سونک چنگر خان اوزی استای بارغان
یک لارکا هر بر سینده اوردن مقام تعیین
بلوول قیلب ایل کون بردی سیدورغانی

۶۵۴۱ اتنی اورکا بید لارکا

ایندین صونک چکنر خان اور داج ی کا ایدنی لی
 منک صدافی اور داج یعنی منک تنک لیکل آندین
 قالدی اور داج ی غایت ده موی کشی ابری اور داج
 چکار بولشی منک صدافی کشی بولشی چکار بولشی
 چکنر خان اور داج کا ایدی ای اور داج سنیکل افانیکل
 قاین بولسون قوشل قار چنچ بولسون اور اینک الایخ
 بولسون تمخال قوش قارنر بولسون تندی صفی
 اوشیو دور ایند آندین صونک چکنر خان
 ایدی ای نایان ی سیکل آغا چکنر تراک بولسون
 قوشل قری بولسون اور اینک طویا بولسون
 تمخال ارغاق بولسون صفی اوشیو دور
 ایند آندین صونک چکنر خان ایدی ای قیچاق
 ی سنک آغا چکنر قارما بولسون قوشل بولک
 بولسون اور اینک طویا بولسون تمخال
 تراک بولسون تندی صفی اوشیو دور
 آندین صونک چکنر خان ایدی ای چورما
 ملاطی سیکل آغا چکنر اور اینک بولسون قوشل

23v

ایالکو بولسون اور اینک آق طیلان بولسون تمخال
 سنی سناک بولسون تندی صفی اوشیو دور
 آندین صونک چکنر خان ایدی ای کر تندی
 آغا چکنر چولا بولسون قوشل قار بولسون اور اینک
 کر بولسون تمخال کر تندی بولسون تندی
 صفی اوشیو دور ایند آندین صونک
 چکنر خان ایدی ای مویان ی سنک آغا چکنر
 میلانش بولسون قوشل طور بولسون اور اینک
 یایی کرکات بولسون تمخال قوش بولسون بولسون
 صفی اوشیو دور ایند آندین صونک
 چکنر خان ایدی ای بولسون سیکل آغا چکنر
 ایمن بولسون قوشل کرچول بولسون اور اینک
 آق طویان بولسون تمخال چالای بولسون
 تندی صفی اوشیو دور ایند آندین صونک
 چکنر خان ایدی ای بولسون سیکل آغا چکنر
 چکان بولسون قوشل هده بولسون اور اینک
 بولسون بولسون تمخال امرا بولسون صفی

24r

دره شکر دره کورلور
 دره شکر دره کورلور

دره شکر دره کورلور
 دره شکر دره کورلور

دره شکر دره کورلور
 دره شکر دره کورلور

دره شکر دره کورلور
 دره شکر دره کورلور

24v

اوشیو دور ۶ آندین صونک بند جنکر خان
 ایدی ای قعیجی چار اوغلی قیات سکر آقا چنکر
 آرتش بولسون قوشک قازقو بولسون اورانیک
 طلاق بولسون تخانکر سر بولسون تیدی
 صفی اوشیو دور ۷ آندین صونک بند
 جنکر خان ایدی ای قالداری سکر آقا چنکر
 صاندال بولسون قوشک کولگر چینی بولسون
 اورانیک آراتی بولسون تخانکر جو جو بولسون
 تیدی صفی اوشیو دور ۸ آندین صونک
 جنکر خان ایدی ای ساجوت و سیکر آقا چنکر
 کورچ بولسون قوشک کورچ بولسون اورانیک
 بالاص بولسون تخانکر ای تخان بولسون تیدی
 صفی اوشیو دور ۹ آندین صونک بند
 جنکر خان ایدی ای قوشق قوشق سن قوشق
 بالطیک برلا کوب مال مالیک کورچ لای لای کورچ
 سنک آقا چنکر جیرک بولسون قوشک سنک
 صایقان بولسون اورانیک تان بولسون
 تخانکر یوتم تراقی بولسون تیدی صفی

مذکره ۱۰ قوشق ۱۱ آندین صونک ۱۲

آندین صونک ۱۳

مذکره ۱۴

25r

اوشیو دور ۱۰ آندین صونک بند جنکر خان
 اورانیک چان قیا دیکن ایردی جنکر خان اوشیو
 آتلاک پیکل لای نیکل هر سینی لشکر باشی قیلد
 اورده آغلا بیامده ایردی اول اوغ آغ هر لایدا
 حلق اوغلی بر سنی اورانیک اورانیک بر لایدا
 ایردی لای ایدی بارجه اورانیک نیکل آتلا دیلا
 دور اول خان اورانیک چان آندین صونک بارجه
 می لای نیکل اورانیک یولای دور آتلا چان قیلد
 صلیت آتلا طویلا آتلا آتلا طلاق آتلا
 آتلا کرات آتلا توغلا بو بو طلاق آتلا قیلد
 تانین پیکل معلوم اولد کم جنکر خان هر دایم
 کیکر آتلا چنکر بولسه اوشیو آتلا و لای
 قوشلاری بارلا آتلا چنکر ایردی ایدی
 اول قوشلاری نیکل آتلا برن بارجه سنی جمع قیلد
 آتلا کیکر اول جنکر خان نیکل کورچ قوشی ای
 باشق خاش ایردی اورکا یک لای نیکل قوشلار
 یولای دور قوشلار لایچین تراقی قوشلار
 قوشل بورت آتلاکو قاز طوره کورچان قوشل

آندین صونک ۱۵

مذکره ۱۶

مذکره ۱۷

کوردی نمک سوز

مخل قانداو کورچین کویولو صایققات اید معلوم
بولدیم جنکر خان تنک اوزی نیشک اغاجی
چینار ایزدی اوز کایک لار نیشک هم اغاج لارین
بارچه سینی جمع قیلد اینالیک تر اغای آغاج
تر اغاج قایق نیشک قارما اینالکی جولا کیش
ایمان چاغان آرتش صاندان کوردی جیرو
نیشک معلوم بولغا لیم جنکر خان اوزی نیشک اغاجی
قوش باش دیکان تها ایزدی صفی اوشو بود
اوز کایک لار نیشک هم تها لار نیشک

جمع قیلد اینالیک
A X J E
6 6 6 6
X X X X
X X X X

نیشک معلوم بولغا لیم جنکر خان اینالیک نیشک لار نیشک
هر رسید کوردی نیشک لایق هیئت لیک بولغا لیم کورچین
بر ایزدی آت ازل جنکر خان نیشک اوزی نیشک
ساق بومان دیکان ساون ایزدی اولوغ اوغلی
بوی نیشک قرا طاز دیکان ساون ایزدی ایلچی
اوغلی جلدی نیشک آتون مالدوق دیکان
ساون ایزدی اوجوغی اوغلی کرای نیشک کتار

دیکان ساون ایزدی آتون صوکر جنکر خان کورچین
هر رسد بر ایزدی آتون صوکر بود
نخاراوغلی قیانته دیکان ساون ایزدی
توکر تغه آوی قوشق دیکان ساون ایزدی مایلی 68
سغیر دیکان صاوتی بردی اوز داوچا کور
دیکان صاوتی بردی نایمان غن کور کلا کسه
دیکان صاوتی بردی قیانته کور کلا دیکان
صاوتی بردی رجو بر ایزدی آتون دیکان
صاوتی بردی کرکسلا اویک دیکان صاوتی
بردی موتیانته قاتی قاتاق دیکان صاوتی بردی
بورجینی کور قیانته دیکان صاوتی بردی بورتکا
کولاج دیکان صاوتی بردی قیانته صاوتی بردی
قیانته کرکسلا دیکان صاوتی بردی قالد ایزدی
چقاروغلی دیکان صاوتی بردی ایلچوت غن قورچاق
دیکان صاوتی بردی ایزدی قورچاق
صاوتی بردی ایزدی ایشو صاوتی لار نیشک ایزدی
سینک آتون جمع قیلد اینالیک آتون قرا طاز
آتون صاندوق کتار اوت برک قاله آتون
قوشق سغیر چچا اوز کور کلا کسه کور قیانته آتون قوشق

26v

اویله قاتق قیاق وُصْناج کولاج بَر قیاق
 جَقاق توغشای قویر بَر قیاق ایش آوَه
 آند بن صونک جنگر خان بو بیکلاری نِ خما سین
 کون اوستنده قاشی تیکل کورور ایردی ایش
 عشرت قیلور ایردی اونیاسینه قایب پادشا
 لغد مغزور مشغول ایردی هر دایم خما شایه
 ایردی / آند بن صونک بد جنگر خان کولار دا
 برکون اوغلانلاری بیکلاری برلا آق آقانی جقید
 بالاندا برور ایردی بولیا شیش دیکان کیکنی کولار
 هر برسی اولار بَر یاق کولاب بر اشتروریت قویدلار قاراق
 آشور دلا ریح برسی دیا آلا دلا ریح اوج کیشی قوب
 چندی لار بولیا ریح آقیش نقد لار برسی قونکرت
 باز تکر اوقی سنکله اکیخی سی سنک مسدانی اودع
 اوجو یغسی تاسیان بواج کشی بولیا ریح و اوجوریت
 جنگر خان لغد کلتور دلا ریح خان بولیا ریح بولیا ریح
 کوروریت نالکغ قایب هر بر سنک مکار نالک آلا پ
 بری / هر بریده مجلس اولاش تکر ایرل ایرل سولار
 ایردی / بنه کولار دا برکون جنگر خان آق خدی بیکلاری
 برلا جلق بورد ایردی بالانده برولان کیکنی کولار

۲۶۵

27r

قودلار برجانیک تکر برور ککر اکی بار ایردی برور ککر
 لکده آند اوج ایردی کم بولانی شیش مویرن خان
 توشار ایردی / برجانیک شیش کیکنی آیش یقی
 خان لک آیدغه کلتور دی خان آلا ریح ایلکی
 تنک آلا بر برور هر کون اوشونداغ نَزَق
 صفا قور ایردی لار بنه کولار دا برکون ایدو
 اویک لیم بار یلار قوش آق لار کلتور ویکلار
 شیش برور ییک لار هر برسی قوشلار بن آلیه
 جقدی لار قوشلار آق لار کلتور دلا ریح قیاق
 شونقا قوشی هر برلا آق قوش تهور دی
 سنکله لجهنی لار برلا طور بر تهور دی اوج
 قهر جقد برلا قاز تهور دی تاسیان قوش برلا
 بودغه تهور دی علم برسی قوشی قوش برلا
 تهور کان قوشلار آلیه کلدلار جنگر خان تیکل
 آیدغه سالدی لار خان بوقوشلار کوروریت
 هر قانو سینه سنکله نالک آلا برور / آقا قیاق
 سنکله کورداج کا تاسیان غه اکی شار سنک نالک
 آلا برور / آند بن صونک جنگر خان اولو
 اوقی موچی کا احصیل حال آند لچا ریش آلون

7۲۰

کموش کو دور یوری کیکدور تیب تر بجزاوده
 سنده خانلقه قوبدی نفی ایکنی اوغلی جلائی
 ایل اولوسی آده بولور تیب تومان دورضلاق
 آده بولور اولوغ بورتور تیب هندوستان اوده
 سنده خانلقه قوبدی اوجو یگی اوغلی کرانی
 73. ابرکهار صانی لیرق شاور فلکی کوبدور تیب
 اصلزاده سلقدور دیب کورال اوده سنده
 خانلقه قوبدی تورنجی اوغلی تولایی
 خلق لاری رحیم کی دور تیب ابرق بورتور تیب
 ابرکهار جو غاسپی آطراسی طور قاسپی کوبدور تیب
 اشق قانی آشی طانی طاملس اولوغ بورتور
 دیب مسکاف اوده سنده خانلقه قوبدی
 عمر بر سینه او شیو ایتلان اوده لاری شانی
 برلا آتلا رفه الا شیب بری ایدی او لشکر لار
 وولکجه خانلیر یتکر اصغی توی بولور دیندور
 آدین صونک ینر بلا سن کم جنک خان بیبهر مرز
 محمد مسطی صل الله علیه وسلم یتکر تا چندن

صونک بش یوز قریف توقوزنجی یلدا ابردی
 توکر یلنده ذوالقده آیدنه آنادین توفدی آیدین
 74. صونک جنک خان یتیش اکی بل عمر کوردی اون
 اوج باشنده خانلقه اولتوردی خان بولدی
 ایلی توقوزیل خانلق سوردی جنک خان یتیش
 توغان شهر تورخان بولدی قنای لیری یتیش
 ایکی یلندان صونک توکر یلنده مبارک رمضان
 آق یتیش اون توقوزنجی کون تاریخ آلتی یوز دایکوی
 تورتا دنیا دینن اوتی سوزدی دینا قالدی
 رحمه الله

29r

فصل در بیان داستان اقبال

تصحیح و تصحیف
در این کتاب
از کتابخانه
موزه و کتابخانه
ملی ایران
شماره ثبت
۱۳۵۳/۱۸۵۳
م ۷۸

آمدی حضرت اقساق ترستندین سولایانکر
چندوستان شهرنیده جنکر خان نیکل اوغلی
خدای خان ایردی خاندلیق قیلور ایردی
کوتلاردا برکون یاتیب ایدی چمن قوش کوردن
قوت سست گانیس اویاندی دیردیر قیالتوراب
نوردی فال کملارنی بلوغی لرنی چید هود طالین
قراندی آقنا رندی فال کمال مال باوجر لیر ایدی لیر
ای خانم طالعنکه آنداغ کوردور کم اوز سیکنکه
آمالیق دیکن آژلدا برکشی دان خطیر ککر برزیزر
اول کشی قر قچی اولدی قره بی اوغلی اولوقچی

اوغلی تغوچی اوغلی توچی اوغلی ترافان
دیکن کشی دور نیدی لیر آتا اول ترافان
نیکل نشانی بلکوسی اولدور کم چهارم و بیگی بار
سول کوزندا آتی بار دور اول ترافای نیکل
خانوی بیگی ترور آتیک قر ساقندلی بالادین
اجالتیک اولوستنک یشت ترور نیدی لیر آتکده 76

جدای خان قال بطوح همچون بوسوزن ایستاد اول
 آتایف ازندای ترخانای اساتیب باتوردهی جدای
 خان شیک قاضیه آلیب گلدیلر قزادیلار اول ایبتگان
 نشان لایهار ایردی بازنده سکی برسول کورده آتی
 بزرگهر علم جدای خان سوردی ای ترخانای
 سنیک آیلو یولو خاتونیک ابرو تیدی اول ترخان
 ایدی بی بارییدی آندین صونکر جدای خان ایدی
 ای ترخانای سنیک خاتونیک شیک قورسافندای
 بالاکر منی اوتورور ایش اول توغما سدرین
 بوروزراق من آتی اوتورور من تیب ترخانویکر
 76 خانوتین آلدوردهی اول احق تقدیری تدبیر
 برلا یوزماقی بیلادی آتا حق تعالی شیک تقدیری
 تناک خایله آندین صونکر کیلکا شنی لر بو خاتون
 اوتورالکر تیب ایچین یارایلق ددی لر آتاده
 جدای خان اوزی ایدی منی بو خاتونیک قورسا
 غندای کلا اوتورور بولسه اول قورسافندای
 بالاسی ترلاب اوتورورکر آتاسی اولما سون
 تیدی آندین صونکر اول خاتونیک یقیت آتایف
 خیرلادی لر کم اوصی کندف اوله فالدی آندین
 خلیف صونکر خان ایدی ایدی بالاسی دگول

آتاسی علم اولایاردی بولغایمک ییا بخلار ددی
 آندین صونکر اول خاتونیک یارب آتیب آریده
 سلب کندی لر آندین صونکر جدای خان
 قور قوجندین قوندیم تیب زور لیدی خالغقد
 خورر مشغول ایردی آندین یید برآچمه کونلار دین
 صونکر اول سکین قورلاک اولان خاتون لکر کوی
 بارتورده برابرا وقلان قوردهی اول اولغانی
 آلیب باقی لر برسه برآقای آتاسی ایردی
 انده ایدی لر کم اوشوندای ایملک دین ایلمای
 قورلده توفدوکر جانتلر قریلاندور تیدو لدر
 اول اولغان شیک آتی اول سیدین آتاسی قمر
 قوردهی لر ایدی حضرت آتاسی قمر شیک اصلی
 قوردهی لر لاس دیگان رده یور ایردی سندو
 رده ده خالارده چیمان اوفول ایردی اندین
 صونکر بند آتاسی قمر شیک آتاسی آتاسی اولدی
 77 قالدی آتاسی قورلارده لایق کیشی بیلادی
 آخر اوزی یورودای ایریلاندین صونکر

۴۶. ۴۷. ۴۸.

لر خالغین

30v

فرزاق چغقب یا لغوزی شقاق شوقی بکازی
 برآنجی کون بودیدی آندین شقاق دابوزاق
 کونماکا بالغه ایندی اوزی بکا اوزی کبولا وکسون
 بیتم لاری ایلانودی آلتی بیتی اوغول بولوب
 نهر کون بوز-اؤلگوتارلیدی لاری تقی اوینار
 ایردی لار آنده آتساق تهر کولاردا برکون بربر
 زوق کشتانه توبنده بالغوز تاناب یا حباق
 تریر ایردی بر آغاق آتساق تقی سر کوزی
 صوقور قزمقه کلدی تقی اول کشتانه نرمانش
 منارکا یا بوشدی بر آنجی یقارونیدی بقلدی
 آندین صونکر بند همت لایب تقی باموشدی
 80. زماشیه کشتار لک باشیه شاین چقالین تیوچر
 بند تویان بقلدی / حصرة آتساق تهر قزموجه
 شیک بولاشی کاتانگه قالیب قزاق تریر ایردی
 آتساق تهر قزموجه غارلایب بند اچموجی مرتهر
 کشتانه باشند منارکا یا بوشدی آخر بامزاشیه
 کشتار شیک توباسیکا چقب کندی اول قز
 نومصقه دین حصرة مثر مثره آلدی اوز
 اوزی کونلار دین ایدی او آتساق کونلار

31r

بوضیف آیاقسن کوزسن قزمصقه همت لایب
 یغل توتام توباسیکا شندی یوقاری چقمی مهم
 همت برلا خان بولوب ایل کون شوقلر آلب اوده لار
 قلسام همت نانک عجایب بولاسن اکر تنکری تعالی
 81. بوزورسه دیب کونلک بونکرف سایب بوزورلیدی
 تقی اول اوغلانلار برلا اوتار ایردی کولاده برکون
 آتساق تهر ایدی ای بکت لار کلدی لار بربر بامز
 قیالی اول قویخان نارسای کم ایلیک بوزور بکت آلد
 آتی آرازمده خان قیلاقی تیدی آند اول بکت لار
 ایدی لار شوق آنداغ بولسون تیب السقه برارسانی
 قوبدی لار شقی بارخیه اولانلار بوزور شندی لار آتساق
 تهر هم بوزور ایردی بوزورب اولانلار شقای
 بار آکادی آتیک ادهون کم آتساق ایردی آندین
 بر اوغلان بوزورب اوزوب اول قویخان بارسای
 آلدین ایلیک من خان بولایین تیوچمجه آندین رهاق
 اولانلار سه نی آتساق تهر بوزورک برلا ناغلاب اوردی
 82. تقی ایدی ای بکت لار سن لار دین بوزور من بچم
 من خان بولوب من تیدی اول برسی ایدی بوق سنین
 بوزور من بچم آلدیم تیدی آنده آتساق تهر

بوزانف سوره آلامدلا آقساق ترمور بوزانفی
 سوره — شهره ی اولی اوغلا تارینه بند خور
 آلامدلا آندین صونکر آقساق ترمور لوز آلامدلا
 خان کوتارنی لرا آندین قاییت آغلا بد کلدی لرا
 بوزانف ایلا سینت ایدی لرا بوزانکی بوری آغلا
 دیس اولی هم نرسه دیما دی بوری گا بو بوزان
 ایمان دور دهی آندین صونکر کولار ابر کون
 آقساق ترمور اوغلا تارینه ایدی ای یکت لرا کلک
 بوزان قراچی بولایق بازگا تارنی ساتوچی لری تالای
 ماله ای آلاق ددی آندو بو اوغلان لرا خوش
 بولسون تیدی لرا آندو آقساق ترمور ایدی سکا نوزیم
 اولدور کم ایدی بو کچه هر قابو کرجی لوز کازیم
 آلامک مکر یاق توپالین قریک کز آلتک تیدی آندو
 برهوز قکلان سراسی بار ایدی بوجالنی آندو بوزیم
 تون نیک باریمده کلبه برهوسه بولوق لرا قاسی
 سی کو به کلبه ملنوق آلب قاسی سی اوقه صلق
 قلم آلبه او تشار شقاقی شهره ی جنوب کتدالو
 هندوستان خورنکا کیمده هندوستان شهره
 شهره نیک بولین سلاپ یاندی لرا لوز خان

ایدی های شینک زینک نیکو خچه م باغ تیدی
 تیدی بولار اولسون اوستده بخش لایم تهر
 ایدی لرا بر آت سقال یغ قارت کشی کلدی
 بولار بوقار ترقه اشلایم سچلا دیلا خانلاق
 قاسی مزغه تیکار تیدی لرا اول قارت ایدی
 ای یکت لرا سز لرم م سوزورنی توکار موسس
 تیدی بولار ایدی لرا ای بابی سی نه دیسانک
 آشتورنی سکا سالدیق تیدی لرا آندو اول ایدی
 ای یکت لرا آقساق اوغل نیک سز نیک توکوز کزدن
 بوزون باغی بنس دور موسی خان قینک تیدی
 سوزونک سوزنی دور تیدی آندو بوزانکا
 یکت لرا ایدی لرا ای بابی خوش ایدی قیلایق
 آندای بولسون تیدی لرا آقساق ترمور اولدوری
 آلامدله خان قلمب اوشار ایدیلرینه کولاردا
 برکون آقساق ترمور ایدی ای یکت لرا کرم اوشار
 کونا تورخان بوزان لرا دین برهوزانی سوزیم
 بارجه مزغیه بیدورسه تیدورسه آلمش دا آتی
 خان کوتارنی تیدی آندو ینه اورگا لری قیبه

خسب

نمودن و چون کردنی

۵۶

۵۵

32v

بارخان صاتوی لاری اسلام بی لاری باستی ارمالان
 آوری بریدلار اولوغ قراق لقب قیلدیلار آرخان نورخان
 آتاده می آنا دین بزگان اوزلازلار یامدین قاجقان قلاز
 آنکار چیلدیلار چاقچ شدی لری هرکم تشدای کلبه
 آنکار قوشرسه لایق آلا په لار برابا شلار یلار یاز بر
 کان لاری صاتوی لاری فردی لاری قوتانی بولداش
 قیلدیلار برایکی یوز اوچ یوز لشی بولسار اوز خان
 بزخانق نالار لری یول کسلدی گاردان خانق
 یوزو سار بولدی آتده هندوستان پادشاهلار
 خان غه خبر تو شدی بولق قراق سقلار دودر کشتی ز
 یوزو قلمدر تیب آندین صونک جدای خان ایچی
بیبار دی اوچ یوز کشتی نکته آفتاسق ترکا ایدر ایدر
اه آفتاسق آچون سن موندان اوغری لیق قیلور سن
یوزلار یافلا سن تدی آتده آفتاسق ترسنک چو قو
 اول کلکان ایچی یکل باشین ال نور دیلمار اوزلا لار ین
 بارجه سنن اوزلار یند بولداش قیلدیلار کوب آغز
 آلهلار بردی لار بوضینه جدا خان آغده ایشتردی
 اهورتاندی کوبی ایچی موتیه ایچی بیبار دی

33r

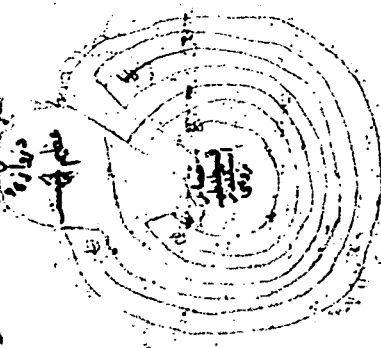
اول ایچی کلکان ایچی یکل باشین بیبار دی اوزلا لار
آلبه قاله وردی بولداش قیلدیلار آندین صونک جدا
 خان ینه اوجوچی ایچی بیبار دی اول واقلار قه آلتون
 کوش آلهلار برای اوزخان بارخان قاجقان کایت سلا
 تیب آتده بولار ایچی لار ایچی جدا خان یکل
 خزینه سدان برینک خزینه من کودور اکر بولسه مال
 خزینه بردان آسون تدی لار آندین ینه بر آتجه
 کولار دین صونک جدا خان اوزی چیرودن بیه
 کلادور دیه آفتاسق ترکا خیز نوشتی آتده آفتاسق
 تر بلور کا قارشی شیخی بیبار دی جدا خان کلان
 ایجان دیه اول شیخی ایرب کوردی جدا خان
 کلانور شیخی ایرب آلار یک آراسه کیردی جدا
 خان اوزی کشتی برلا اوزی المار کلور لری ویار خان
 شیخی نی کوردی لار موندین صور دیلمار های بولدا
 قراق بار موتیه بولدی یوق هر کورد کورد مادم بو
 بولدا شیکسر یور یک قراق یوقدور ددی بولار
 مونک بوسوز یند با قیب قراق یوق لریش برینک
 کلان نری اشقیب قاجقان دیلمار المار ور ور
 کند لری یوشی اوز یور وغد کندی آلار دین آبر
 لبه آزلا قنه محققان دین صونک قاجدی جدا

یوللارین آتارایب تمغا آلارین ییکوچه آتساق تم نیکر
 کشی لاری برین برین توتوب اولتوردی لار حضرت
 مد تم اوی جدای خانق توندی اوتورمکر اوجون
 جدای خان ایدی آه ای آتساق من سگلا صغری
 قیلیم سن مغلایان لیق قیلورسن اولتوردور سن
 تیدی آنده آتساق تم ایدی سن غافل دکلور سن
 من غافل من سن ایزیکلما عیالینق قلیم سن
 اوزو وکلا مجنشی قیلور من تیدی اولتوردی باشین
 کسی آکدن صونکر آتساق تم اوزوی هندوستان
 شفریکلما باریم آنده خان بولدی تقی بولانغا
 چرذیکلما جاپول یباردی اوزک بولرله کسورن لر ۹۱
 تیس چروشم خیر توشدی ابرسه دیوان کیم
 آکلار هم شفریکلما اندولر شعری آلدی لر آندین
 ب جدای خان نیکر آرتنده قالدان چروی وحشر لاری
 بوشلاری بلایان آنده خان غه پتیار بر مونده
 پتیار من تیس بارانور غاج بنا آلمای قایدی لر
 خان لارین یوغا لیب کلدی لر ابرسه شفریکلما آتساق
 تم آلدور تیس هج نرسه اید بلادی لایم آتساق
 تم باغونیلار ایدی آتساق تم هندوستان شفر
 اوشمولای آلدی دیب اینورلار اما آتاکا تکر

۹۲ خان نیکر اوتور کشی برلا کلا یورکالین آتساق تم
 کلیم ایدی آنده آتساق تم ایدی آلی بولسه تیر
 ایدی اوتور توکالما یوک یوکلا ندورمکر تیدی شول
 اوق زمان اوتور توکالما مال یوکلا دی لر جدای خان
 توشیب یاقور ایدی بولر قارشو باردی لر جدای
 خان بولارغه آکسان سوزلاش سرلری کشی لر
 یولدا افاق کور دویمکر موتدی بولر ایدی لر یوق
 هج کورما دوک تیدی لر آندین جدای خان
 بولر نیکر قارشو سیغه کلدی آنده بولارغه
 ایدی های سرلری کشی لاری سن آکلار ایدی لر سن
 اوزنلری چگنکی سن بولار ایدیلر بولری سورمالر
 بتر خدای خان بتر قالدی استای چقدوق
 تیدی لر آنده بولر ایدولر آتلاغ بولسا کز
 بتر صانوی لاری بتر دین مالز نیکر تماسین آکلر
 بترک بول بوردی صانوقلور غه بختی بولور بوزی
 تیدی لر آنده جدای خان ب سوزک توتاب
 توردی بوردی تمغا سین آکلر دیب بولر
 ۹۳ برک شایب بر اصل تانسوق مال آکلب کلا ندور
 بودی آندین صونکر جدای خان نیکر کشی لر

تعلک ننگ یاری پلر بود و داش بولغان دور شهر لار بوست لار
 آماقد اوده لار بوژ مافقه آتی سبب قلغان دور
 هر جغتو میان ایش تنگری تعلک ننگ ابری قدیری
 برلا دور آتنگ بویر و فندان طیش کچر ایش ننگ
 دور آندین صونک اول آق ساق قمر تنگری برلا
 بویرب آلمان بویرتی قوسادی تنگری تعلک آتلا
 یاری بری ارسه دینانی اوتنگ باقنور دنی
 به تنی یا شرون قالماسون کم حصه آتساق قمر ننگ اکی
 آونگی بار لودی بری صانی میان ایتی وانی میان اودی
 باولوغ ایتی صانی شان قلیب لوز ادر بنغه هند وستان شوکا
 جانانقده قودی صغیر مهر اوری لشکر برلا استانبول صغری
 آوری بر ملاندی آوری هر چه جهور دی کوب کوب نبل لار کا
 حق ص کوب قار کا حزمه دلشال لاری کوب کوب قوز لار
 عکلا بندودی سانس ساقش ستر لشکر برلا هند وستان قوی
 برلا تیرادی لار تاغ ناش قوب توکولوبت بویر لار
 مصر شتریکا کلک لار اورویش قریبش آخرا اری
 آندینر آندین آوزوب استانبول شهرین آغلا کلکی لار
 بربرده توشدی لار قودی لار مافلا آلا لار بخلاب
 اویشتقه جاهل لایب توردی لار القصه اول زمانه
 استانبول بادشاهی ننگ آچی شاه سلطان خان دیگان
 کردی آتلا غیر توشدی کم آق ساق قمر شهر ننگ آغلا

اورد، ننگی خراب قلغانی کلادور تبستان شاه سحان عرق هر ق
 حاض قلیب بر اعلان دورب آق ساق قمر کا کلک شوخا کردی
 اکی هر وکب بررسه قار شوقندی لار آلا ابرده کوب قار لار
 ساق لار قودی لار مافلا بخلاب توردی لار ابرده کسین اکی
 جرد بررسه قار شوقش آتلا لوز شوق لار کم شاه سحان
 جردینی آتساق قمر جردی لار قاجوردی لار آتساق قمر جرد
 صونک کلک استانبول شهرین بر کلاندی لار آتساق قمر جرد
 قار کلک شهرین حصار قیدی لاری جی شهر خرابه صر
 یک شهر اری پیش بل قاسم آتوردی لار هر بر کشتی سن
 آلا مادی لار شهر کمر قات ابردی لار آکوردی بویر و فندان
 تاباد لار ایدی استانبول شهر کمر ننگ صغری اوشور دور

بر شوق آتساق قمر لودی قور لوز لار قلغانی آتساق قمر لودی
 کم آوزون شوق لار قیدی قار کا کلک شوخا کردی
 ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق
 ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق ساق

زغفران

فانی دین اوندی رحمة الله علیه رحمة واسعة قالوا ان الله
 وانا اليه راجعون | آندین حصرة آقاساق تریکل قبری اوستیک
 تاش آستانه قویادیلار باشنداغی کونیا نیکل آتئوین کوشدین
 یسادیلار قیامت کاچه آتیک دستانی حلق آراسده سولاند
 قالسون | خلق آندین عبرت آلسون نیس ایشور داستانی ۱۱۶
 سیدوگ | ایه من اولدورکم اوقوغهی نیکلانوغهی دعا قیلیر
 فاتحه برلا یاد قیلا ارفانی د نیاغنه مغرور مشغول بولوب
 حق سبحانه وتعالی نیکل مورقندان یوز افرورب محروم
 مشغون بولماکنز قتی زانمدر اولوغ خورقندوران شاه الله
 تعالی بارچه مسلمان لارغه توفیق قیلیر پیغمبریز
 محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم نیکل شغلتمندن نصیب قلعلی

تم

نیکل طرافته نوز دیلا آنده آقاساق تریکل لشکری نیس خانس
 خلقی بوندی قیادی توتقادی اولان اولدی بو شاش بولدی
 آنده آقاساق ترازوی اوردی سیب خانق اوز آلدیغ اددرمی
 تبق ایدی ای اند صامت اوزکری توغق اوتندین قوتقادی
 باشکری نیکل دین آمان قیلکتر مسلمان بولکتر قیلمک اوتک
 بردی آتلازم اوتندی لار ایدی لاری آقاساق تریکل مسلمان
 بولساق بزکا خلقی بربر موسی نبی لار آنده آقاساق تریکل
 ۱۱۷ | اگر راست مسلمان بولساکنز لاله الله محمد رسول الله نیس
 ایمان گلنر سکر نیگری تعالی برلا ب پیغامبرلاری حق بیلر
 برکونده بشر وقت نماز قیلیر بریلده اوتوز کون روزن توتوب
 چنانچندین غسل قیلیر مالتزدین نیکو بویب اگر کوچونکر
 چنسه کعبه کا بارب طواف قیلیراکنز مؤلفی نیکو بولاب
 خاخی مسلمان بولساکنز اوزکری کلک خلقکری نماندور نیس
 ایدی ارسه آتلازم ایه سی مسلمان بولدی لار حصرة آقاساق
 تریکل لارغه دین اسلام اکر اندی برانکی بیل اول کوچهایی خلق
 آراسنده نوردی مسلمان بلیق دینی تمام بلور دی آندین
 صولک اوزی تبق اوزکا چروی آتلازم ایسلا لاغیب آندین کوزلار
 بولار مسلمان بولب موند قالدی لار هر بیل بریک کوچار بیلار
 القصص اوار حصرة آقاساق تریکل آندین اوزورب بویب خار
 شهریکه کلدی آتی هم آلدی تاشکندی وایکندی هم آلدی
 اول ولایت لارنی اوزی کا باغونوردی آندین سیدوگ
 بار دیلار آتی هم آلدی | اما اوزی نیکل آتیز عمری آنده بولدی
 حق تعالی نیکل تقدیری ایریشویه حصرة آقاساق تریکل ایشو

فصل زریان داستان عینی اوغلی آتس اوروکلر
 خان جنیکل کوللاردا ابرکون حصرة جنیکل خان نوش چوکلما
 آتو آتو لای چغتای جنیکل خان نیکل بیچمه سی طایده لای خانلر
 نیکل کی کوئی ننگان ایزدی جهان ایدی او خانلر من ۱۱۸
 آتو دین قایس کلکوچمه اوغلان توغسه اکر لای اوغلان
 بولسه اوتورکیل اکر ایر اوغلان بولسه توش لیکریر دین
 اوزنک سولان کشتی فی سونج تهلای چاکرل تیدی اکر
 لای اوغلان توش وچ اوتور بولسا اوزنکلی اوتورور من
 تیدی اکر آتو کینک ندین صونک طایده لای خانلر نیکل
 کوزی ایزدی تکرل تعالی نیکل فرمانی بولا برقرار اوغلان
 له اوتوردی قوزی اوتورمادی اوغلی اوغلی بولسا باری
 اولوغ اوغلی بر دیک قوزی آتو دین آتو دین صونک خانلر
 اوزنک کشتی بولمادی خانلر کشتی قارلش بولمادی
 جنیکل خان قوز توغانلین بادی کلیمه سولم اندق سوری
 ای دایر لای اوتور دیو تیب بولسا لای ایدی لای اوتور دیو
 بولمادی ددی خان سولم کلدی طایده لای خانلر قارلش
 چغتای خان لوق بولا آتو بوقده نیکل خان انیادی
 خانلر توفور سلطان نیکل آتو ایدی اوغلانلار خانلر
 آتو کلیمه آتو نینگه سوز ایدی لای اوغلان کرک بولسه
 توفور اوغلانلر بولمادی قوزی سن نه کوپ کوزی سن ددی لای

محمد سگده ۴۳ سینه پیغورلک
 کلر کین صونک ۴۳ سینه
 توردوب بعد سینه به حق
 ایتشور و سینه ده دمی اول
 سینه عزیز و فانیات ایتشور

۶۱
 ۶۱
 ۶۱

آندین صوکنر خان آجیغ لایب قوز اولتوردی کنی سار دی طایر دی
 نیکر ایکی آرمغان آملی باریدی بری نیکر آملی اشتیاق دکان بری نیکر
 آملی غورنجات دکان ایدی بری نیکر آملی قوشلا ندیر بری نیکر
 قاجور سون تیب کتی بیاری ایدی بری نیکر آملی خیر نیشدی قوز لایب
 قاجور چولا بارید مکان توتتی حشیر خان نیکر وایشی کا
 خلقنر کونکلی یمان بولدی اوغلا نلارین قوا باشلادی نیکر
 ایشور ایدر بلایر خان خلقنر کونکلی یمان برلغابن بلب برکون
 ایدی کم نیکر اوغلنر لکتور سیه قزیه سی آنگا برور من ددی
 آندیه عیسی اوغلی آتیش ایدی ای خانم سیور غاکی
 پولسیانکه من لکتور در من تیدی بخان ایدی خوش آلی
 برلسون دیدی عیسی اوغلی آتیش ایدی مخلص خلقنر
 کوزی آندونده آجیغ لانغان بولغل تیدی من آندما بیه
 آلدایر مه بخش برلور ددی بولشلا بری کوب کتی بلایر
 ایردی آتیش نیکر کینار کونی خان خلقنر آتیش بردی
 اوز قوندین خلقنر نیکر بار پیج سیغه آتیش برلکدی آندین
 آتیشی اوندادی آتیش کدی آتیشک صوغتا بردی آتیش
 ایدی ای خانم خلقنر بخش آتیش بر دیکر مخلص بر دیکر
 تیدی ایشان نیکر بوسور کا آجیغ کلب توتور اولتوردی کندی
 آتیش نیکر آملی طمشده حاضر ایدی آتیش نیکر نایب کندی
 برلککا ایدی خاندین قاجب کدیم تیدی بر دیکر آملی
 بخش عیسی قیلیر سیلار ایدی برکون بر دیکر آتیش اولک
 کندی آملی برلور نیکر بارید ایدی من سنی آنا ایتابن

همه مال سکا بران پاسب ایکیل خول زینکر سکا کونکلی بولور
 اریکان ددی قورنقه ایدی قز طاعت کار زور قز بلان اول
 خانش کونکلی ایشار برلغای خوش آلی بولسون بارید ایشار
 ددی قورنقه خانش نیکر قاشیقه باردی کوزین آجا آلمای
 اولتورخان بولدی خانش ایدی نه اوجون بولار سن تیدی
 قورنقه ایدی کم در مان قالمادی خاندین قاجیب کلان آتیش
 بر ایکی قومادی برلور آدم ده آندای نارسه کور کا نم بوق کوب
 نارسه کور کا ایدیم تیدی خانش ایدی بارید لکتور کل
 تیدی برلور برلور ایشان تیدی آندین قورنقه بارید آتیش
 لکتور ایدی قایندی ایشادی لک کولیلار عشر عشرت قلدیلار
 آتیش ایدی ایشا ایشل من سیکر برلور بولایمادور دیکر کچ
 برلور اولکور سن آتیش برلور ایشاغان بولوب بارماغین
 بغلا غای سن دمی زنجیری قاققای سن تیدی من شونده
 کلیم اولتور ایش تیدی کج بولدی بر دیکر کدیم بر ساعست
 بولور ایدی زنجیر قاققای آتیش نیکر برلور بارلاردی
 ایل قویله قلم بردی بر دیکر سن قلم برلور جابان بولغل
 دق قلم نیکر بوزی برلور جابان تیدی قوی بولور بوشدی
 بر دیکر قلم نیکر سرف برلور ایدی بر دیکر آجیغ لایب های
 بوز ایشاندور بولور آندین صوکنر آتیش ایدی بولور
 باردی قونک قوندین قلم قز تار تیب کدی قون اولتوردی
 آندین صوکنر کلب خانش قلم اولتوردی اولتور قلم اولتوردی

آدمن سوگر سلطان، در بکلا ایدو آنگان خانوئیک موزنگ اشخی نلدی لولالانده
 قلماس دودندی کول بری خانده قانقر بزندی آده اولدیو بکر ایدی خوش
 آلاو ولسمن ندی کوجی فانیو لار آت برلر بزرگ لوف ایلمار کلدیلار
 حان قارشو جتی سکار لویو بکر لوتخی لرحم شرب ایتی لار لوان
 اسروپ بر تلای ایدی سکار بی نیک تر اهل بر ایللی بار ایدی
 کورکاف یوق ایدی حان بالغوی بایر ایدی سکار ایللی قردی کورده
 کشی ایدی کونکرده ایدی غم قریه سکار تیار ایدو ایدی اول اغول
 تیروب تعلیم ایدی آت نورا کلدی ایدی آو خشا، یو بیک لار اوشانده
 موچیک دولش، لایر لسه آرفا، بی نیک آیاغی بیک برلر ترشار، یو تر لایک
 ماش آتقان صبح لوفلی آت بارنده سکار ایللی ترکا قون بریک اوشده
 موندی ترهق قرتین لایر تیروب قیر غه کیتی قیرم دان قول بیلدی
 قون سکار نده چرو بر مادی خولکار لولدی اول دخی بی ایتدی آتیلر
 قول باشقه لودی قیرلر باش قیرم دان قورقوب اول دخی بر مادی
 فانیب ایل اچمه تهرج بایر ایدی حان آتده یققلانده قون آکیب قانچدی
 نوبه یققلانده با یست ایللی قاسنده توردی ایدی آتی قن طلوی در لارخان
 طه آتدی قانیب کلدی آت قون آله قانچا نین بیدی قاید بارغان
 بیلادی ایلکی بیلان سوگر خیری کلدی قن حامله ایش آیی کونی بولش
 حال باریغان کیتی اگور ایدی ندی ارسه خان چوقه بایر ایدی اچ بر ایدی
 برلر آلاچین آلاؤق باش ایش بایر ایدی پای کونی ایدی آت بیک طاقون
 ایشده لوتوروب ترور ایدی قن آتی لسان فراسکوردی بر مادی
 کلا بوردور برخی اهل کیتی دور آرتنده بیلک صدق بیلان کیتی تهر ندی
 بر زمان بولوب ایدی آت ایدی ایدی کوردی آلاچین آلاؤد خاندان
 تورغان باؤلار کلدی آت اول وقتده اوغلان تورغان ایدی بیک برلر
 آکیب کینا کلدی بر کافج بولغانده لوتوروب کلدی لار قون بیک
 قوروق مایین اوغلان تیکل آفریغه قانوردی تکر کاتا باشور

اور شقه فارش، در بیلار آلاچین آلاؤ قون کلدی بی ایللی آت ایللی ایللی
 آت فاشین ایدی آت ایدی آت شرط ایلان دوست ایدو لار جانده
 قصله لولدی آتقان آلائی آتاس بولی آتاس بول آرخا ماغی ایدی
 آتیب قالدی بید اوزکا آرخا ماغی منجه کلدی دخی آتلی آطیلر
 بالین ایلر آکیب توشدی آتیه دخی لارغا ماغی بی ایللی
 آتیب قالدی آلاچین آلاؤ برور آرخا ماغی منب ندی صدالت ایدی
 اوتقن قون ایللی آتیه قیراب باقی بانا قسی بار لار لول کلدی آتیلر
 اوردن سن قون آتلی ایل قلدی آلاچین آلاؤ ایللر آتیه توشی
 آتیه قانچن سوروب اوستن کلدی آلاچین آلاؤ ایدی او آتیه
 دوس بر قاشیق قائم اوتورون من ایللی باروب ایدویم اوزما
 کلدی ندی آتیه ایدی نه لولسکر آتی ایللی سن ندی ایل
 باشیبه چیللی ایل باشنده مقام یورت توندیلر چنگر خان اگاه
 دین سوگر بر بکلا کلدی قوندیلر خان تیکل بارلی یورتی بیلادی
 اول وقتده اجتر خنده قونللی خان ایدی ایللی قون یوق ایدی
 اول زمانده اجتر خنده بوران آتار ماغی بارخان کیتی لار اول اوغلان
 نایب آکیب کلدیلار آتون بیکلی کیتی بولار ایللی اصل کیتی نیکل بالی
 ایلکالین بیک ماشقه آکیب کلدیلار ماشش آکیب آسرا دی اوغلان
 ایلر بکلانده سوندر اجتر خان اچنده قونلی بولار ایللادی حلاله
 بول اوغلانده سوخدی سوخکس بول بیلار مختلف ایللی بیلایب کلدی
 خانده ایدی لار کلفام برین سوخکس برین توت آتی سوخاکر
 آتی توت ندی لار خان ایلدی بول اوغلان نه بولور سکار خان کرک
 دور تندی اول اوغلان سالدا آکیب کلان اوجون سالیجی ایلان
 ایدی بید کولاردا بر کون سالیجی چروکا بار دی ایللی بی کیتی بردا

اوینلار اولارندی قیون دوشورلور اوینلار اولارندی اهرم رلا سورنا
کلیف ای آناسر آناسر تیب ایتور بولسه لار اول ایتور ایتور آق
سرایده یالچی من آق ایلده سالچی من ایتور خانه طوچی من
آتام ستوریک بلکتر آتام سور ساکر طاح سن اوزم آرتوق
نوغان صونکر تویم سوراب ندر سن دیر ایدم ایدی چلی
چنگ خان ننگر نرین توغان اول در خانلارنه جیان اوغل در
مسی اوغلی آتسکر اوغلی دور والد اعلم

نصیب
ایچین بعد واره الماشاره وبعد اولر العارف خصوصاً علی الامام
حضرة امیر المومنین وامام المسلمین ابی بکر الصدیق الصادق الدی
هو خلیفه رسول الله صلعم بولکنا بیست اسر شجر اول باسی امیر المومنین
ابوبکر الصدیق رضی الله عنه آتسکر تورث اوغلی بار ایدی اکیسیدان
کچک ورسیدان اولوغ آنورک اعلی محمد ایدی شام شهر نده یاد
شاه ایدی آتسکر اوغلی سلطان کعب ایدی اولکم شامده
پادشاه بولدی آتسکر اوغلی سلطان کعب هرگز ایدی اول مصرده
پادشاه بولدی آتسکر اوغلی سلطان خالد ایدی اول مصرده یاد
شاه بولدی آتسکر اوغلی سلطان ولید ایدی اولکم مصرده پادشاه
بولدی آتسکر اوغلی سلطان قیده ایدی اولکم مصرده پادشاه بولدی
آتسکر اوغلی سلطان مولود ایدی اولکم مصرده پادشاه بولدی
آتسکر اوغلی سلطان ابوالعاص ایدی اول انطاکیه دا پادشاه بولدی
اتسکر اوغلی سلطان سلیم ایدی اولکم انطاکیه دا پادشاه بولدی آتسکر
اوغلی سلطان صدق ایدی اولکم انطاکیه دا پادشاه بولدی آتسکر
اوغلی ابوالحاق ایدی اول مداینده پادشاه بولدی آتسکر اوغلی
سلطان عثمن ایدی اولکم مداینده پادشاه بولدی آتسکر اوغلی سلطان
جلال الدین ایدی اول قسطنطیه ده پادشاه بولدی آتسکر اعلی اوغلی
بار ایدی برسی تکر اعلی ادهم و برسی تکر اعلی آتسکر اعلی اوغلی
بابا توکلس کعبه دا پادشاه بولدی بابا توکلس تکر اوغلی ترمه اتلیغ
ایردی بوزر سه ایدل جایقه حاصل بولدی آتسکر اوغلی قزنجی اتلیغ
ایردی اولکم ایدل جایقه حاصل بولدی آتسکر اوغلی اسلام قیا اول

45v

هم ایدیل جایقه حاصل بولدی آتیکر اوغلی قادر قبا اولم ایدیل جایقه
 حاصل بولدی آتیکر اوغلی قوتلوقبا اولم قمنده حاصل بولدی آتیکر
 اوغلی ایدیکری زجه ایدیه اچمچین قوتلوقبا اولم ایدیل جایقه
 قیلیم دور آتا بابا قوتلوقبا سونکرت تورت اوغلی بارلیدی بری کعبه
 پامشاه بولدی ویری کعبه تیکر اوزک یاننده باتور ویری اوزک یان
 باتور ویری قریم دا باتور اوچ اوزک یانده باتور سونکرت یان
 یلان معلوم اوچ اوغلی بارلیدی بری تیکر آغل عباس ایدی کعبه
 اوزک یاننده باتور بری تیکر آغل عبدالرحمن خومه تدر اول دخی
 کعبه دا باتور ویری تیکر آغل تدر اولم ایدیل جایقه
 حاصل بولدی پیغامبر صلی الله علیه وسلم تیکر سارکر قمر لادینی
 سیدنا قباغه آواز برت دور اچمچین عالم سونکرت تدر اچمچین
 عزیز کریمت بابا قلاسی آتا تدر اوزک خان مسلمانده اوزک
 جورانی کعبه شریف کابینا رب دور آمده بواجی آیدیل
 مسلمان بولمور دور ولسا علم آتا ایدیکری قوتلوقبا سونکرت
 اولوسین اول بولدی ایدیکری بی اوغلی نورانین سونکرت دور کلا
 اولوسین بلاکان ،

46r

فصل الحاکم و الحاکم ایدی معلوم اولسه لاسر کم
 یورت لکروا بخارا بولغا خان تیکر یورت دور طرا اودوس
 خان تیکر یورت دور چرتشان اوس خوجه خان تیکر یورت دور
 آوی اوزان قوتلوقبا خان تیکر یورت دور جیم جاق آری
 جنگر خان تیکر یورت دور آقی ایدیل طراغی قرا خان رلا
 بوغرو خان تیکر یورت دور آقی قوتلوقبا خان تیکر یورت دور
 یوخی دیگانی تیکر کچی لسی بولمور ایدی سونکرت جغان خان تیکر
 یورت دور طوطی قباغه خان تیکر آغل آغل تیکر یورت دور
 آیتیمو آوی قباغه تهره خان تیکر یورت دور آندین یز
 طرا طرا تیکر اوستونده اوزک اوس بامر تهره خان تیکر
 سونکرت یورت اوزک اوزک سونکرت جغان خان تیکر یورت
 دور اچمچین خان تیکر یورت دور حکیم خان تیکر یورت دور
 اوچ بلغه چه آقزی کلا بادی آندین سونکرت کلا دی آجور خان
 تمیقو تلی خان تیکر یورت دور کلا دی یزک خان تیکر یورت
 دور قراخان شغان خان تیکر یورت دور نای قباغه بولار
 خان تیکر یورت دور ولسا علم ،
 ایدیل جایقه

ایکینجه

سونا سونا ندر

136

[illegible][illegible]

عاشاکنہ بہادر الہ آبادی ددی آئینوں نو حوافل سرکاران الہ آبادی خوش فہم شہساز
فونانہ سرکار کرشن کسورب قدر با دست بولماک دیک اہلک موصلک جلالور
عمر سیکہ کوکالیو وکات قاتلہ شہنشاہ ارشدی کرشنہ رخاکی بیک بولہو بکر خہ
بلانکلا قہم باب قاتلہ قورس دیک آتہا علی کوکالیو الہ آبادی ہی سرکار
بہادر موہن زور و دیک آتہا قاتلہ مرکان الہ آبادی ہی اعلیٰ قورک قراتی
وکلن بول قورسا علی علی بلالہ میوہ بولخان کوکالیو و دیک قاتلہ شہن
چنگ کوکالیو قورس کیکر بولہو بلالہ دیک قورسا علی الہ آبادی و دیک
ایہ سرکاران بہرہ سلا شکر بکر بلالہ دیک قورس بولہو سہرہ سلا ہی بکر
ادون کیک چا دودھ و دیک قورک باب قاتلہ بولہو علی کوکالیو الہ آبادی
الہ آبادی کیک لہو شیش موہو قورس کیکان الہ آبادی کوکالیو نو حوافل مرکان
سہرہ بلالہ آتہا قورک بلالہ لہو قورس بلالہ لہو کیک نو حوافل مرکان
بہادر خان زور کیک علی کوکالیو قورس قورق قورس بلالہ لہو کوکالیو کوکالیو
عجلہ اتہو بلالہ الہ آبادی قیات خلق کیکر لہو قورس بلالہ دودھ سہرہ اولہ کیکر
سہرہ خان زور کیک علی کوکالیو قورس قورق قورس بلالہ لہو کوکالیو کوکالیو
عجلہ اتہو بلالہ الہ آبادی قیات خلق کیکر لہو قورس بلالہ دودھ سہرہ اولہ کیکر
سہرہ خان زور کیک علی کوکالیو قورس قورق قورس بلالہ لہو کوکالیو کوکالیو
عجلہ اتہو بلالہ الہ آبادی قیات خلق کیکر لہو قورس بلالہ دودھ سہرہ اولہ کیکر

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

زنگنه

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

تصور جداری خان یکس مکان تودرخان یو لمو لایق **الکونو** یو د پیلار خان
مختوشون یا ستو لایر د جس یو لایق لرشو با د پیلار جداری خان یو لار
نعم استخوان لکمون ناشته نه کنه لاکو سر یو لایق کوکلو لکمونو تنه
یو لار اید پیلار یو قلمی کوکلو دکل تید پیلار آند پیر جداری خان یو
لار یکس تاشیغه کلای لار آندوه یو لار اید پیلار حکمران لار کنه لاکو
آندو لایر اید پیلار یو لار لاکو سر کنه یو جداری خان یو قرق لایق
ایستال یجقو قق تید پیلار آندوه یو لار اید پیلار آندوه یو لاکو سر کنه یو لاکو
چمو لار یو بر دمان حال مر یکس تاشیغه ایسی انیکو بر کنه یو لایق یو لار و لاکو
صا تو فکر نعم یخه یو لار آندو لایر آندوه جداری خان یو لاکو سر کنه یو لاکو
تواری یو یو د سر قق کلای ایستال لایر اید پیلار یو لار لاکو سر کنه یو لاکو
حال آید کلای لاکو د سر د لایر اید پیلار جداری خان یو لاکو سر کنه یو لاکو
آندو لایر اید پیلار آندوه یو لاکو سر کنه یو لاکو سر کنه یو لاکو
او لاکو د پیلار صحت مین تصور داری جداری خان یو لاکو سر کنه یو لاکو
د لایر اید پیلار آندوه ای آندوه قق سنه کلای یخه یو قق کلای مکن مکن
یخه کلای کلای داری او لاکو د لایر اید پیلار آندوه قق قق کلای لایر کن
خان یو کلای کلای داری مکن مکن او لاکو کلای یخه کلای مکن مکن او لاکو
یخه یو کلای کلای داری او لاکو د لایر اید پیلار آندوه قق قق کلای لایر کن

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

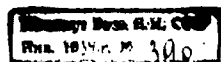
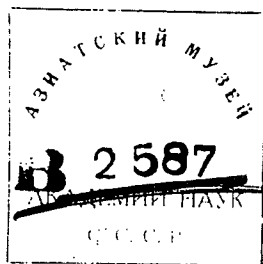

[illegible][illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرت نوح پیغمبرم سنگ تورت اوغلی و قنق تورت قری مار
ایردی اوغلارلاری بری حاتم بری سام بری لنگان و بری یافت
ایردی قنق اولوغ قری سنگ آغلی رحب ایلچینگ سنگ آغلی روجب ایرد
اوچوچنی سنگ آغلی روجب تورتی سنگ آغلی رحب ایردی امارج
صلیب تری ایردی روجب روجب روجب اوچا کوسی حضرت نوح
عم دعاسی ایلکه کوهو کوهی ایشا کوهی حاجی دین بولغان ایردی
اماحام سلی عرب حلقه در سام سلی عجم خلقی دور کنعان طوفانده
هلال بدلی سی کسولدی یافت سلی روم خلقه در یافتی ابو
اکا خان تیب همایستور لار امو ایا خان اوغلی باقر خان آتنگ اوغل آوز
خان آتنگ اوغل بکرانده خان آتنگ اوغل اسماعیل سوجی انکر اوغل سالر
سوجی آتنگ اوغل بردن خان آتنگ اوغل قوجوان خان آتنگ اوغلی
نوجوان خان آتنگ اوغل قرطان خان آتنگ اوغل نورمتای چچین
خان آتنگ اوغلی توغاول و خان خان آتنگ اوغل دودین بیان خان
آتنگ اوغل قنق خان ایا قنق خان سنگ تورت اوغل بار ایردی
بری بوی خان خدای خای کرکی خان تو لاسین خان ایا تو لاسین خان
مسکاموده خان بولدی آتنگ اوغل سین خان ایلکه اوغل تو قسای
خان آتنگ اوغل اورنگ خان آتنگ اوغل سبک خان آتنگ اوغل
برو سنگ خان آتنگ اوغل شند خان آتنگ اوغل ترغی خان آتنگ
اوغل کوجم خان آتنگ اوغل علی خان آتنگ اوغل ارسلان خان

آتنگ اوغل برهان خان ایا برهان ایا و حسن تو لاند سر تیر بولدی
ایمیدی جنر خان دفتری اول باشندین سوبلا یا لیک اول
زمانده آق دیکن سنگ اچنده مانده دیکان شهر یا ایردی اول
شهر سنگ خان اتقون خان دیکان ین خان شنگ آغلی کوز لایج
دیکان ایردی بوا لیکو لاکوسی دین بکر توغوی اول قر ننگ
اسمی علی لیکو لیکلی شیب آتنگ اوغل قنق آتنگ اوغل کاکا کرز جادیلار
قون قون لایج تا ش سزای ده قده بیلار اما کورکی انراغ ایردی
نورس قوروق ینا قق میراق تیر ایردی برکا با قس اولانلار بشار
ایردی ساجین کما ساسم یخو کور لور ایردی ایا دنیاده برار قوی
توغان خان ایردی قاشنده دایه لری بار ایردی اوزین یاقین دایسی
سنگ آغلی اوده خان دیکان ایردی کونورده کولون باغ بولغاندین
صومک ایتدی کم ای اوده خان سن بوسر اینرین قضا قسین تشقار
نه لور دسک دین ایا دینا دیکان بوسر ایما و اودنکا بوسر اینرین
باشق با سورد و یا اوشو اچیدور دینر ای اوده خای ایدی
دنبا دیکان تشقار و کور لیک جهاندور دینر ای اوده کور دیکان
ایلی کرسه مار دور دینا تنگ و دشا علی آتنگ بر لیم دور دینر
اندین علی لیک کور علی ایردی ای اوده خان سن ملکا اول نرسه
کور کور لیکو دینر اوده خان ایدی سن کور سنگ اولار سن

[illegible]

اندا تو را مولی که آن ایردی ای عقلی لیک که ز کلمه سوعا نشانی اولدور
کسم غنا هم تر غنای شوفا رقص ساجم تر غنای خفا هم اهای تو در
تیدی اول سیدی قیامت اجمای تشب استور لاله سیر ابراهیم که ندر
صوبک قورصا قلاغی بلا تو غنی اندک اظن دویسان اطالدار
انک احوک مشکری نری شباه اولور اندین صوبندگ اسی نوروتی
چیم اولدی تو را مولی که آن اسی اورنر قانتس خاتمولدی خانم
اول تو رغاندین صوبک علی لیک که اولدی دن ایلجی اولور تو غنی نری
آقین لیدر نا های ایلجی سسک آقین ملکوتی آتادار اول ایلک اول
توغی نوز صوبک علی لیک که اولدی که کلمه سوعا نشانی اولدور
میرکان ایرک خلق اولور غول تاسم سوعا نشانی سنی اولور کاتب
کولمکنک میان بد لری تیدی اندین علی لیک که اولدی ایرک سن نوروتی
اولم دورین بیان احوک قانغور دورین تیدی کولمکنک ایلرکان
عجمک ایلرکان دورکن خایار کان بالچقنه او تاسم خان اولور کول
سن تدر قه لایق کلمه سن دیلار اولر لری خاتمه عللار اولور لار
خاله تو چاسندر بدو تاسی مولی ملکوتی تیدی تدر قه لایق ایرما صدار
من ارسلان بالاسی ایریم سسک ملکوت کور دورم دجاسن دور
انده تو را مولی ایردی خوش نه قلاغی کرک دیرک علی لیک که اولدی
ایرک سنی اولمکنک بدو تاسی اولور لار دیک بدو تاسی ملکوتی
میلار اولمکنک اولور دورین قویا سسیرین بدو لغات دورین بیان

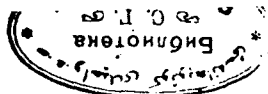
اولش بر سلاو امید بود ایلی اوغلو بفرنی قالدقمه بیار کین
 دیوی اندین صونک تو مال تو کاک ایلی اوغلو فی قالدقمه
 یاردی تلی آکسمنه بی شاد نوکار خوشی کوب عکسیردی ایلار
 آنده باروب دورت مقام تو نیلار بر سر ایدر تو دور یلام ایدر
 قالدقمه اولاری ننگ اصل تو بی بولار دان دوم ننه ایلیا کوک کاکلار
 صونک بود دین بیانم ترز اولار اتون خان نسلدن بی
 سلطان باد ایردی آنلک کچی آنسی تو کوک کاکلار اوردی آنک قری
 الانغوی دوس بیانم ایدله رنیدر اول دوس نیلار الانغودین اوج
 اوغلو توغدی بوسی ننگ آملی بودی بر آنچی ننگ آملی تغنی او
 چوخی ننگ آملی ساجویت ایدی قیادت بودی دین دور قنای
 دوعی تغنی دین دور ساجویت دوعی عجم خانغی دور امدی تو مال
 یگرمی باخا غلط سوردی اندین دین بیان او تو زین خان غلط سوردی
 ننه دین بیان اولار ایلان اوج کون الکاهی حله خلتی نیلار
 جیب ایدی ای قالدقمه خلق اوعلی یلکا نلار اوله دین هیچ تو قنای
 یوکاروش ایدر اچلکس دارد دریا ایتب بولاس ایشی
 مع الفان خاتون غصه من توغنی تول بد لب کلور من بوری ملرب
 حاکم آنده بد دورقم بر کچی اولغول نیلار ایدر ایدی ای خلق اوعلی
 حویتی حویتی آنی سکرانلای ستر ایدی ننه یلکوم اول نلار
 کیم من اولار نلارین صونک کورک بولوب ایاس من بودی بولوب حویتی

منی آنزین یلکون سیدی بر سوزنی خلایق تو وصیت قلدن نون
 صونک دین بیان دنیا دین کچی ادا دین بیان اولار نلارین صونک
 قالدقمه ایلی آنسی بودی نای یلکونای ایشیت کلور آغا نر
 دین بیان اولو دودمه جلانز الانغو تول کالری قیت اوتور
 کلور ننه اولو ننگ نوکار لاری بر اولر اولار بودی نای
 یلکونای انور یلام جلانز ننگ قیغوسی کوک دور آغا نر کوکون نین
 کوک چایان بودی تیر طوی آکلار دین ننگ اولای قید یلام
 یاس غلط مام دینار بر لیکه آولاب تو نیلار تر کمالی آلب قاتیار
 آنلار قایتب کیم نورغان بد لره اور مامه مرقوم کیم لار حقی لار
 بولار سوز دینارهای ننگ لار من قاندین کلور سوز اندر ایدر
 های غلط ای صونک کین قنای شهر دین بوجیب کلانز اوله دین
 ننه ایدر سوز ننگ کشتی لار سوز بولار ایدر یلام نر قالدقمه اولاری
 ننه ایدر نای یلکونای خریزید یلام ننه ایدر یلام لار اوج ایدر نری
 بوجیب کلانز اوج تو کلغوی آقور یلام نر کاکرم ایتب بر سوز ننگ
 یا اوغلو ننگ نری بر کاک ننگ نلار ایدر ایدر دین یلام بولار ایدر یلام
 تو کونک نری بر سوزنهای تو دین ننگ نلار ایدر ایدر ننگ نلار
 اوج بولار ننگ دین یلام اولار ایدر یلام نور لار ایدر ننگ نلار
 نر سوز دین یلام بولار ایدر یلام حویتی لای ایدر سوز دایه کک نری بر سوز
 نر قنای نلارین یلکونز ایدر آغا نر لکون کالری قید ایدر ایدر
 ایدر ایدر ننگ نلار ایدر یلام دین یلام اولار ایدر یلام ای بار اندر

[illegible][illegible]

4.

[illegible][illegible]

[illegible]

3

[illegible]

خوش بملین حبیب و ارسا لبیب حبیب کشتی تو بین بلیکلان با بنوب
 تنقی برآل بر مکرب بر با شمع بارایر کاف کیدنه تنقی بر شکر کملی باری
 بارو لبیب کیدنه تنقی اول لبیب بر آلبیب لمان تورات او غلام اولی
 برالا کلا اول او غلام اولی بر شکر قیاسع سس اول بر شکر تنقی بر
 بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 آریه قیاسع کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 قیاسع کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نوز لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 کسور کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 بیشتر و کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 آه ای خلقه من سس کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 خریه لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نه او غلام اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی

اورون

14v

اورون سس حبیب کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نوز لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 کسور کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 بیشتر و کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 آه ای خلقه من سس کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 خریه لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نه او غلام اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نوز لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 کسور کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 بیشتر و کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 آه ای خلقه من سس کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 خریه لاریه کلا اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی
 نه او غلام اولی بر شکر تنقی بر سس اولی بر شکر تنقی بر سس اولی

15r

[illegible]

١٠٠

[illegible]

[illegible][illegible]

طیش هیچ ابرویش به لعل و زاندرین سوسن گل آرد آفتاب ترشگری بر او
 در آب آلا خان یار ترسین تو چهل و یک تن عالی اخلاص بر او دل ازیر برینا
 فی باقوت و مدتی یا شوقن قال اسمک هم حضرت آفتاب ترشگری یک اوجی
 مایه ارجی بر سر سعاد و طمان اکیچنی تا داوود یگان ابروی اولی اعلی صافی
 خان تعلیم از ادرینغ همنو استن شهر طافا لیلیق تو فویدر هجرت نکور
 از نمان لشکر لبر لا ایستائول شهر یون اوروغیر غلاندی افریح فوجیداروی
 کو یکوب قیبل لار کا قی کو یکوب تا ادر کار خیزید همان حال لاریق کو یکوب تو
 لا تسلل و کلا تو صای سنا سوسن قیست سر لشکر بر لار همنو رستان قوی
 بر لار تویدلار تر باغ تا قی قوی یار و دیو و طرشور یلکلا دیلار لار و شون
 تو نو شنبه افرین جادان الکیدر آفرین ادر سبقتا بول شهرین
 آفتاب الکیدر بر سر و ده تو شنبه یار شوقندل و صلا طلال لار و باجاری
 مدیر شنبه خا لالنب خدیو القصد افری ادر مد ملاک استند
 چو مل باغش کی یکم افری شنبه کس طلال خان زنگار لار افری افری
 ادر کیم افری تر شنبه یگان افری و قی افری افری افری افری
 کلا و در تب خلات ننا کس طلال افری افری افری افری

قلیل
 یلیر

قلب رغزل اندراب آفتاب تب خلات سلاطه افری افری افری افری
 رت و اکیچنی چو شکر کلب بر سر سبقتا بول شهرین
 لار و صلا لار تویدلار و صلا لار رغزل افری افری افری افری
 چو شکر سبقتا بول شهرین افری افری افری افری
 آفتاب تب خلات افری افری افری افری
 ندرک آفتاب تب خلات افری افری افری افری
 بیکل افری افری افری افری
 سکر تبات افری افری افری افری
 شمر و یکم افری افری

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

Studia uralo-altaica

- No. 1. Róna-Tas, A.–Fodor, S.: *Epigraphica Bulgarica*. 1973.
- No. 2. *Die erste sölkupische Fibel aus dem Jahre 1879*. Eingeleitet von P. Hajdú. 1973.
- No. 3. Новицкий, Гр.: *Краткое описание о народе остячком* (1715). 1973.
- No. 4. Paasonen, H.: *Tschuvaschisches Wörterverzeichnis*. Eingeleitet von A. Róna-Tas. 1974.
- No. 5. A. Molnár, F.: *On the History of Word-Final Vowels in the Permian Languages*. 1974.
- No. 6. Hajdú, P.: *Samojedologische Schriften*. 1975.
- No. 7. N. Witsens *Berichte über die uralischen Völker*. Aus dem Niederländischen ins Deutsche übersetzt von T. Mikola. 1975.
- No. 8. Ph. Johann von Strahlenberg: *Das Nord und Ostliche Theil von Europa und Asia*. (Stockholm. 1730). With an Introduction by I. R. Kruger. 1975.
- No. 9. Kiss, J.: *Studien zur Wortbildung und Etymologie der finnisch-ugrischen Sprachen*. 1976.
- No. 10. U. Köhalmi, K.: *Chrestomathia Sibirica. Auswahl aus der Volksdichtung der sibirischen Urvölker*. 1977.
- No. 11. Mikola, T.: *Materialien zur wotjakischen Etymologie*. 1977.
- No. 12. Попова, Я. Н.: *Ненецко-русский словарь. Лесное наречие*. 1978.
- No. 13. Tardy, L.: *Beyond the Ottoman Empire*. 1978.
- No. 14. Clauson, G.: *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Index Vol. I*. With a Preface by A. Róna-Tas. 1981.
- No. 15. Clauson, G.: *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Index Vol. II*. 1982.
- No. 16. Honti, L.: *Nordostjakisches Wörterverzeichnis*. 1982.
- No. 17. *Studies in Chuvash Etymology I*. Edited by A. Róna-Tas. 1982.
- No. 18. Domokos, P.: *Handbuch der uralischen Literaturen*. 1982.
- No. 19. M. Korchmáros, V.: *Definiteness as Sematic Content and its Realization in Grammatical Form*. 1982.
- No. 20. Tardy, L.: *Sklavenhandel in der Tartarei*. 1983.
- No. 21. Berta, Á.: *Die russischen Lehnwörter der Mundart der getauften Tataren*. 1983.

- No. 22. Helimski, E.: *The Language of the First Selkup Books*. 1983.
- No. 23. Pusztay, J.: *Die Pur-Mundart des Waldjurakischen. Grammatikalischer Abriss aufgrund der Materialien von T. V. Lehtisalo*. 1984.
- No. 24. Radics, K.: *Typology and Historical Linguistics. Affixed Person-Marking Paradigms*. 1985.
- No. 25. Róna-Tas, A.: *Language and History. Contributions to Comparative Altaistics*. 1986.
- No. 26. Keresztes, L.: *Geschichte des mordwinischen Konsonantismus II. Etymologisches Belegmaterial*. 1986.
- No. 27. Keresztes, L.: *Geschichte des mordwinischen Konsonantismus I*. 1987.
- No. 28. *Papers on Derivation in Uralic. Szegeder und Turkuer Beiträge zur uralischen Derivation*. 1987.
- No. 29. Schulze, B.: *Der Wortparallelismus als ein Stilmittel der (nord-)ostjakischen Volksdichtung*. 1988.
- No. 30. *Tatarische etymologische Studien II*. 1988.
- No. 31. Berta, Á.: *Lautgeschichte der tatarischen Dialekte*. 1989.
- No. 32. Zimonyi, I.: *The Origins of the Volga Bulgars*. 1990.
- No. 33. Róna-Tas, A.: *An Introduction to Turkology*. 1991.
- No. 34. Bereczki, G.: *Grundzüge der tscheremissischen Sprachgeschichte II*. 1992.
- No. 35. Bereczki, G.: *Grundzüge der tscheremissischen Sprachgeschichte I*. 1995.
- No. 36. Mikola, T.: *Morphologisches Wörterbuch des Enzischen*. 1995.
- No. 37. Doerfer, G.: *Formen der älteren türkischen Lyrik*. 1996.
- No. 38. Kakuk, Zs.: *Mischärtatarische Texte mit Wörterverzeichnis*. 1996.
- No. 39. *Historical and linguistic interaction between Inner-Asia and Europe*. (Proceedings of the 39th Permanent International Altaistic Conference [PIAC], Szeged, Hungary: June 16–21, 1996. Edited by Árpád Berta) 1997.
- No. 40. Rybatzki, V.: *Die Toñuquq-Inschrift*. 1997.
- No. 41. Helimski, E.: *Die matorische Sprache. Wörterverzeichnis – Grundzüge der Grammatik – Sprachgeschichte* unter Mitarbeit von Beáta Nagy. 1997.
- No. 42. Месарош, Э.: *Словообразовательные суффиксы глагола в эрзянском языке* 1999.
- No. 43. Wagner-Nagy, B.: *Die Wortbildung im Nganasanischen*. 2001

